

Duchovní pastýř

MĚSÍČNÍK

KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

ROČNÍK JEDENÁCTÝ

1961

ŠÉFREDAKTOR PROF. DR. P. JOSEF BENEŠ

OBSAH JEDENÁCTÉHO ROČNÍKU

A. THEOLOGIE

<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Kostel pražský za Olbrama	69, 86, 107
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Olbram na soudu dějin	27, 46
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Olbram ze Škvorce, synovec <i>Jenštejnův</i>	5
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Olbramova účast na veřejném dění	168, 185
<i>Dr. V. Bartůněk:</i> Olbram — visitátor katedrály	126, 149
<i>Dr. J. Cibulka:</i> Katechese na začátku IX. století	23
<i>Dr. M. Habáň:</i> Moudrost	102
<i>Dr. M. Habáň:</i> Přirozené poslání	63
<i>Dr. M. Habáň:</i> Vidíme nyní jako v zrcadle	142
<i>Dr. Fr. Kotalík:</i> Několik obrázků lásky k vlasti u Izraele	62
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Historia et magistra	147
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Několik myšlenek k ujasnění pojmu „neděle“	125
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Nedělní a sváteční klid	105
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Příprava velikonce	25
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Od neděle Smrtné do Božího hodu velikonočního	44
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Od Hodu božího velikonočního do adventu	66
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Vznik a vývoj církevního roku	3
<i>Dr. Jar. Kouřil:</i> Vánoční období liturgicky a pastoračně	187
<i>Dr. J. Kubalík:</i> Náboženství starých Slovanů	104
<i>P. J. Kuntický:</i> Žalmy	154, 190
<i>P. V. Medek:</i> Časté sv. přijímání a přijímání z kalicha	29
<i>P. V. Medek:</i> Působení kanonického práva na nejstarší církevní zřízení v českých zemích	166
<i>Dr. J. Merell:</i> Doly krále Šalomouna	22
<i>Dr. J. Merell:</i> Nový doklad věrohodnosti novozákonního textu	163
<i>Dr. J. Merell:</i> Po stopách Bar Kochby	82
<i>P. J. Němec:</i> Hodnocení nových rubrik breviáře	123
<i>P. J. Němec:</i> Hodnocení nových rubrik misálu	146
<i>P. J. Němec:</i> Proč reforma liturgie?	27
<i>P. J. Novák:</i> Duchovní proudy za sv. Ignatia Antiochijského	162
<i>P. J. Novák:</i> Křesťanská nauka u sv. Ignatia Antiochijského	182
<i>P. J. Novák:</i> Křesťanská nauka u Klementa Římského	83
<i>P. J. Novák:</i> Církevní zřízení v době Klementa Římského	104
<i>P. J. Novák:</i> List sv. Klementa Římského	62
<i>P. J. Novák:</i> Sv. Ignatius Antiochijský	143
<i>Dr. L. Pokorný:</i> Dějiny a smysl liturgických reforem	2
<i>Dr. L. Pokorný:</i> Positivní charakter mravouky	122
<i>Dr. J. Pokorný:</i> Věčné a časné	21
<i>Dr. M. Rajmon:</i> K otázkám pastorální hygieny	124
<i>Dr. M. Rajmon:</i> K pojmu práva na vlast	65
<i>Dr. M. Rajmon:</i> Rasa v aspektu společenském a náboženském	43
<i>Dr. Ant. Salajka:</i> Devatenáctistě výročí příchodu sv. Pavla do Říma	84
<i>Dr. Ant. Salajka:</i> Význam P. J. Šafaříka pro staroslověnský jazyk a písemnictví	183

B. ŽIVOT VEŘEJNÝ

1. Články:

Boj o život v míru pokračuje	112
Dachau varuje	61
Doba očima kněze 18, 38, 58, 77, 97, 117, 134, 156, 177,	200
Jediná cesta (<i>dr. M. Rajmon</i>)	181
Kubo, vidím, jak roste tvá třtina (<i>dr. Fr. Kotalík</i>)	55
Mourir pour Berlin? (<i>Msgr. dr. Fr. Kutal</i>)	141
Naše stanovisko ke kolonialismu (<i>dr. Jar. Kouřil</i>)	91
Národní výbory (<i>dr. Jar. Michal</i>)	31
Nevyzpytatelným rozhodnutím	41
Nezamlkne myšlenka jednou vyslovená	51
Organisaci Spojených národů	56
Plnou náruč šefíků (<i>dr. Jos. Plojhar</i>)	81
Práva a povinnosti občanů v nové ústavě (<i>dr. Jar. Michal</i>)	4
Prohlášení CMVKD ze schůze ÚV 5/10 1961 v Praze	161
Státní rozpočet na rok 1961 (<i>inž. V. Červený</i>)	57
Světová konference věřících za mír v Japonsku (<i>Msgr. dr. Ed. Oliva</i>)	155
U nich a u nás (<i>dr. J. Beneš</i>)	1
Ústava a zdraví lidu (<i>dr. Jar. Michal</i>)	67
Válka není nevyhnutelná (<i>dr. Jos. Uhrtn</i>)	42
Viděl jsem Čínu (<i>prof. Al. Talanda</i>)	92
Vítězstvím míru k štěstí lidstva	174
Významná pocta církevním hodnostářům (<i>Zik.</i>)	16

Základ míru a bezpečnosti (dr. J. Beneš)	121	Franz Liszt (J. B.)	199
Z novoročního projevu presidenta republiky Antonína Novotného	17	Herakleitos Efézský (J. B.)	15
Žně ideálů (P. Fr. Hobizal)	101	Pak In Ro (J. B.)	117
		Rábíndranáth Thákur (J. B.)	96
		Taras Ševčenko (J. B.)	57
2. Reportáže:		8. Různé:	
Doktor džungle (Fr. Vondráček)	95	Úřední zprávy	20, 39, 60, 80, 100, 119, 138, 158, 179, 202
Generální oprava chrámu sv. Mikuláše v Praze (Fr. Vondráček)	76	Náš zápisník	19, 39, 59, 78, 98, 118, 135, 157, 178, 201
Herec o umění kazatelském (Jmk)	55	Kulturní kalendář	19, 79, 98
Indické postřehy (D. Čulík)	70		
L. N. Tolstoj zrcadlem vývoje a stavu kultury (Fr. Vondráček)	114	C. ŽIVOT NÁBOŽENSKÝ	
Metoda Otce O'Flyna (Fr. Vondráček)	194	1. Články:	
Mistr obnovitel (F. V.)	15	Animus gratus (dr. K. Sahan)	48
Svrhl první bombu (Zik.)	37	Blahoslavená Anežka česká (P. E. Korba)	49
Theolog a mučedník Maquis: Yves de Montcheuil (Fr. Vondráček)	131	Blahoslavená Mlada (P. E. Korba)	193
		Blahoslavená Zdislava (P. E. Korba)	9
3. Galerie vlasteneckých kněží:		Blahoslavený Hroznata (P. E. Korba)	171
Dva čeští vlastenci (V. Zima)	53	Blahoslavený Ivan (P. E. Korba)	33
P. Ludvík Ochraňa (P. J. Vážanský)	13	Caritas — láska (dr. K. Sahan)	150
Pokračovatel a dovršitel (V. Zima)	75	Heroický dech sv. Jana Zlatoústého (P. A. H. Bradáč)	9
Šel svatý člověk před námi (B. Sadílek)	115	Opravdovost — Sinceritas (dr. K. Sahan)	88
P. Václav Krolmus, obdivovatel slovanského pravěku (P. Fr. Hochmann)	198	Pilnost — Sedulitas (dr. K. Sahan)	191
Vlastenecký kněz moravský Jan Vyhlídal (P. Fr. Müller)	74	Pokora — Humilitas (dr. K. Sahan)	128
		Prudentia sacerdotalis (dr. K. Sahan)	8
4. Umění:		Statečná mysl — Fortitudo (dr. K. Sahan)	170
Česká misa pastoralis (R. Š.)	10	Spravedlnost (dr. K. Sahan)	32
Duchovní cesta Julia Zeyera (V. Zima)	88, 109	Svatá Ludmila (P. E. Korba)	151
Gotizující barok na Moravě (E. Edgar)	173	Svatý Cyril a Metoděj (P. E. Korba)	110
Krása mosaiky (dr. H. Havránek)	7	Svatý Prokop (P. E. Korba)	91
Kryštof Harant z Polžic, skladatel (R. Š.)	112	Svatý Václav (P. E. Korba)	129
Marc Chagall a jeho tři lásky (F. V.)	33	Svatý Vojtěch (P. E. Korba)	72
Nejstarší kult svatováclavský (R. Š.)	132	Taciturnitas — mlčenlivost (dr. K. Sahan)	108
Pašije, velikonoční písně, hry a mystéria (R. Š.)	49	Uctivost (dr. K. Sahan)	70
Píseň sv. Vojtěcha (R. Š.)	71		
Pro poctivost k životu (Fr. Vondráček)	32	D. HOMILETICKÁ PŘÍLOHA	
Svatojanská musica navalis (R. Š.)	92	a) nedělní a sváteční:	
Vánoční liturgie (R. Š.)	194	Zamyšlení na I. neděli adventní (P. Aug. Handáček)	68
		II. neděle adventní — O síle vůle a sebezapírání (P. A. H. Bradáč)	70
5. Kursiva:		IV. neděle adventní — Připravte cestu Pánu (P. V. Bureš)	73
Dante stále živý (V. Zima)	128	II. neděle po Zjevení Páně (dr. Jar. Kouřil)	1
Doba vánoční milá (P. M. Juřen)	189	Neděle Devítník (P. J. Kunický)	4
Dobrotivý suzebník dobrotivého mistra (P. Fr. Marko)	109	I. neděle po Devítníku — Vyšel rozséváč (P. V. Zemek)	7
Filomena (dr. K. Sahan)	103	I. neděle postní (P. M. Š. Černý)	9
Otec nebydlících	11	II. neděle postní (dr. J. K.)	12
Problém pravěkého člověka (dr. J. Kubalík)	145	Na II. neděli Utrpení Páně (Dr. J. Kouřil)	20
Rádce domácích prací (arch. M. Potužník)	14, 36, 54, 95, 133, 196	III. neděle postní (P. Fr. Votruba)	15
Skvělý obránce české řeči (V. Zima)	192	Hod boží velikonoční — Věčný úsměv jara (P. A. H. Bradáč)	17
Služme s radostí (P. Fr. Marko)	89	Svatý Josef (P. J. Kavale)	23
Svatý umělec života (V. Zima)	151	Křesťanský pohled na bolest (3. povelikonoční nedele (P. J. Kunický)	26
V Chrámovém družstvu v Cerveném Kostelci (V. Z.)	153	Hod boží svatodušní — Oheň a holubice (P. Vojt. Metelka)	33
Vyznavač řádu (V. Zima)	171	III. neděle po sv. Duchu — Cena lidské duše (dr. J. K.)	38
		IV. neděle po sv. Duchu — Z lidu pro lid (dr. K. Sahan)	41
6. Fejeton:		Na svátek sv. Petra a Pavla (dr. Jar. Kouřil)	43
A hle, malomocný přišel (dr. Vl. Nikodém)	35	Dva svátky tří světců (dr. Ant. Salajka)	46
Bolí vás nohy? (dr. Vl. Nikodém)	195	O svaté Ludmile (dr. V. Bartůněk)	49
Co nás nejvíce trápí (dr. Vl. Nikodém)	132	Královna posvátného růžence (dr. Jar. Kouřil)	51
Farní zahrada — rezervoár léčivých bylin (dr. Vl. Nikodém)	93	XXI. neděle po sv. Duchu. Vděk za lásku (prof. Al. Talanda)	57
Kouřit či nekouřit? (dr. Vl. Nikodém)	113	XXII. neděle po sv. Duchu — Dávejte, co jest (P. V. Zemek)	59
K smavému mají všech zemí světa (P. A. H. Bradáč)	89	Poslední neděle po sv. Duchu (dr. Jar. Kouřil)	65
Křesťanská vděčnost (P. A. H. Bradáč)	172		
Neurosy (dr. Vl. Nikodém)	72	b) příležitostné:	
O kněžských neurosách (dr. Vl. Nikodém)	12	Červen — měsíc Božského Srdce Páně (P. Jos. Trávníček)	38
Po březích kouzelné řeky (P. V. Zemek)	151	Ke Dni vítězství (P. L. Spurný)	17
Podzim pod ochranou a úsměvem českých světců (P. A. H. Bradáč)	129	O konci, který je vždy začátkem (P. J. Kunický)	74
Psychosy (dr. Vl. Nikodém)	175	O větší bezpečnost na našich silnicích (dr. Jar. Kouřil)	78
Ruce — báseň (M. V. Dočekal)	101	Poděkování po žních (P. V. Zemek)	54
Sladká rosa svatosti na zemi moravské (P. A. H. Bradáč)	50	Rozjímání dušičkové (dr. Jar. Kouřil)	61
V duchu a vůni českých koledí (P. A. H. Bradáč)	192	Úvodní slovo k „Májovým“ (dr. J. K.)	30
Vždy živá časovost nadčasového kazatele (P. A. H. Bradáč)	110		
7. Kulturní výročí SRM:			
Abukar Ibn Tufajl (J. B.)	78		
Domingo Faustino Sarmiento (J. B.)	37		

DUCHOVNÍ PASTÝŘ ¹/₁₉₆₁

JOSEF BENEŠ: U nich a u nás

ThDr. LADISLAV POKORNÝ: Dějiny a smysl liturgických reforem

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Vznik a vývoj církevního roku

ThDr. JAROSLAV MICHAL: Práva a povinnosti občanů v nové ústavě

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbram ze Škvorce, synovec Jenštejnův

Dr. HUBERT HAVRÁNEK: Krása mosaiky

ThLic. KAREL SAHAN: Prudentia sacerdotalis

P. EMIL KORBA: Pohledem našich světců

P. ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Heroický dech sv. Jana Zlatoústého

MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: O kněžských neurosách

P. JAN VÁŽANSKÝ: P. Ludvík Ochrana

Arch. stav. MIROSLAV POTUŽNÍK: Stavební předpisy

JOSEF BENEŠ: Quae nostra quaeque aliena sint.

Obstupescens religionis et Ecclesiae ratio in mundo „Capitalismi“ dedecus et ignominia est verae religionis, Ecclesiae ordinisque sacerdotum. De rebus prosperis Occidentis in vera luce horribilium litterarum typis scribendarum. Quomodo eades et templa in societates male moratas mutantur immo et veneant. Dr. Dibelius praeco est in Germania occidenti mutuae invidiae eiusque decessum de vita publica perplures desiderant. Abusus religionis ad partium studiorum ac factionum proposita petentia cives inopes. Sacerdotes nostrae patriae semper adiuvaunt uti fulcrum ac columnen suos fideles in via plenae laetitiae ad imaginem et primas lineas aedificandi rem publicam tempore quinque annorum.

ThDr. LADISLAV POKORNÝ: De variationis et mutationis S. Liturgiae sensu et historia.

S. Liturgia vere comitatur nostra fidei mysteria. Hoc modo Sacrificium incruentum Novi Testamenti, sacramenta immo orationes communes semper in aliqua ratione patefiebant. In S. Liturgiae historia duas vias contemplamur: unam crescendi, alteram mutationis et variationis. Libri S. Liturgiae mutati et instaurati Gregorii Magni faciliter viam muniebant usque ad species variorum cultuum S. Liturgiae. Peramplam reformationem perfecit S. Pius V. pariterque expedit pravas consuetudines et malos usus. Variatio et mutatio S. Liturgiae huius temporis reductus est ad splendidum nucleum, quem sine controversia nostra S. Liturgia asseruat de quo optimaque sperat.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: De anni liturgici imagine.

Idea anni liturgici est quidem tam vetusta uti Ecclesia, nam tempore apostolorum certi dies dedicati et addicti sunt Salvatori Nostro, sed annus liturgicus hodiernae formae et speciei lentissime crescebat sicut granum sinapi robore interno Corporis mystici Christi, Ecclesiae sub influxu Spiritus Sancti. Ex his certis dedicatis diebus sine vero distinctione anni civilis in partes et sectiones, sine commemoratione historiae de vita Domini Nostri Jesu Christi, sine iteratione eius vitae in rerum gestarum successione, oriebatur sub influxu Spiritus Sancti procedente non-nullorum saeculorum tempore verus annus liturgicus formae imaginisque huius diei.

ThDr. JAROSLAV MICHAL: De iure et officio institutorum ac legum nostrae hodiernae civitatis.

Ius et officium in sensu iustae curae publicae legum nostrae civitatis. Haec instituta constituit ipse populus ad quem pertinet omnis potestas. Omnia, quae agenda et specimine adumbranda, condiciones sunt latitudinis fabricationis societatis et progressionis cultus et humanitatis. Propositum nostrae civitatis, ut omnes plenum fructum capiant ex iure institutorum ac legum rei publicae, quae tutum reddit omne ius eorum, qui strenue opus faciunt.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbram de Škvorec, filius fratris archiepiscopi Pragensis Jenštejn.

Adolescentia et iuventus Olbram in castello Škvorec haud procul a Praga. De benevolentia et favore familiae huius Olbram in Ecclesiam causa eius cognationis et affinitatis cum archiepiscopo Pragae Jenštejn. Tamen comites et familiares hunc filium fratris, qui valde flectens erat in linguam Bohemiae et res rationesque Ecclesiae, strenue iniuste et sine ulla causa Wolfram dicebant.

První strana obálky: Zimní nálada a pohled na chrám sv. Petra a Pavla v Brně. (Foto Emil Bican, ČTK.)

Třetí strana obálky: Ze slavnostní promoce dr. Antonína Eltschknera, dr. Antonína Stehlika a dr. Josefa Beneše v trůnním sále itoměřické residence. (Foto Vlastimil Zikmund.)

Čtvrtá strana obálky: Snímky k článku P. Korby „Blahoslavená Zdislava“.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

U nich a u nás

Josef Beneš

Je to skutečně již nechutné a přímo odporné, co si dovoluje servírovat západní svět věřícímu lidu. Že móda leckdy opustí střízlivou cestu je známo, ale není prostě pochopitelné, že k modelům dámských šatů stříhu kleriky a klobouků v podobě kněžského kvadrátku se dostane nejznámějšímu domu módy Fontata v Římě oficiálního schválení církevních míst. I když víme, že v USA, „zemi všech možností“ jsou skutečně kuriosní poměry, přece jen musí zarazit skutečnost, že při dobročinných bazarech vystupuje baletní sbor profesorek v řeholním oděvu, právě tak jako postava františkána Dionisia, který v řeholním rouchu hraje buben a bicí nástroje v La Spezii, při čemž vybírá milodary na sirotčinec, nebo abbé Baron z Fillé-sur-Sarthe, jenž v liturgickém oblečení vystupuje jako provazochodec, přechází na laně nad řekou, aby od shromážděných diváků potom vybíral almužnu na opravu svého kostela...

Myslím, že nikdo nebude pochybovat o tom, že takové jednání je krutou profanací náboženství, Církve i kněžského stavu. Leč jde tu ještě o něco jiného: všechny tyto skutečnosti ukazují na život na Západě. Tenká vrstva boháčů, kteří počítají své jmění na milióny a na druhé straně bída miliónů, kteří se zděšeně dívají do budoucnosti. „Křesťanská společnost“ Západu se zrcadlí i v inserátech, které člověkem nového společenského řádu vpravdě otřesou: Dvaadvacetiletý námořník James Brunton z New Castle - on - Tyne a jeho choť Anne nabízejí svého 13měsíčního synka Davida — výměnou za byt. Nebo jiný obrázek „blahobytu“ kapitalistického Západu: na inserát, kterým Henry Lucero, 32letý nezaměstnaný z Glendalu v Kalifornii dne 14. října 1960 oznamoval, že „za 1000 dolarů provede cokoliv“, přišla nabídka 64letého ředitele hollywoodské filmové společnosti James Howletta na 2000 dolarů, zavraždí-li Lucero jeho 78letou manželku, paní Howlettovou, jejíhož majetku se chtěl pan ředitel zmocnit.

Jak je možno očekávat, že by tato společnost měla zájem o potřeby Církve!? Zatím co u nás se opravují naše svatyně, aby co nejlépe sloužily náboženským potřebám věřícího lidu, byl např. v Cardiffu počátkem srpna 1960 zřízen v kostele noční klub, kde vystupuje ve svlékacích scénách tanečnice Bardotová, k jejím exhibicím vyhrává jazzový orchestr umístěný na kazatelně a oltář je proměněn v barový pult. Zatím co u nás v socialistickém Československu se pečlivě zachraňoval starý kostelík v zátopovém území přehrady u Orlíka, byl dne 17. října 1960 při stavbě přehrady Serre - Pençon vyhozen dynamitem do povětří kostel z XII. století i se zvonici v Ubaye v de Gaullově Francii. Zatím co u nás věnoval socialistický stát ze svého rozpočtu na 70 miliónů korun na kultové potřeby v roce 1960, zavádí „Washington Post“ stálou rubriku, v níž se inserují kostely na prodej...

U nich a u nás — jaký to rozdíl! My jsme v minulém roce postavili v čelo vlády pracujících nejlepší z nejlepších a v sousedním Německu se stále více bývalých nacistů dostává k moci a mají ve svých zločinných revanšistických úmyslech podporu i církevních činitelů. Berlínský evangelický biskup dr. Dibelius zůstal věrný svým thesím z roku 1916, že „německý duch a německá víra mají svaté poslání mezi ostatními národy“ a z roku 1925, že „stát potřebuje Církev jako ferment národní pospolitosti, zejména proti cizáckému okolnímu světu. Stát potřebuje Církev kvůli odstoupeným územím.“ A tak se stal dr. Dibelius jedním z předních hlasatelů západoněmeckého revanšismu zcela v duchu svého spisu „Mír na zemi!“ z roku 1929, kde hlásal, že „válka je přirozeným životním řádem národů“ a v duchu svých nacistických kázání a článků z let po Hitlerově příchodu k moci, kdy např. ve svém „Nedělním zrcadle“ z 9. října 1932 vítal „všecko zdravé a obrozující, co je v národně socialistickém hnutí a co se může stát zúrodňujícím pro evangelickou církev“ a zakrátko nato i samého Hitlera, jako „muže z lidu“, k jehož státu „má evangelická církev docela jiný poměr než k výmarskému státu“. Zdá se, že teprve nyní uveřejnění všech těchto dokumentů v NDR a stále rostoucí odpor mírových sil ve světě proti obnově nacismu donutil tohoto válečnického biskupa k odchodu z předsednictví tzv. „Východní církevní konference německé evangelické církve.“

Leč i v životě naší svaté Církve jsou případy, s nimiž nemůžeme souhlasit. Vměšování do záležitostí světových jsou v přímém rozporu s Kristovým výrokem „Království mé není z tohoto světa“. V Rakousku a v západním Německu vzniklo hnutí „Una sancta“, které velmi dobře vycífuje, jak

je stále více zneužíváno náboženství k politickým cílům namířeným proti zájmům drobných lidí. Jeden z představitelů tohoto hnutí benediktýn dr. Thomas Sartory z Niederaltaichu prohlásil v katolickém časopisu „Echo der Zeit“, který má blízko ke kardinálu Fringsovi: „Katolická Církev se sice pokládá za otcovský dům všech pokřtěných, v Ježíše Krista věřících lidí... avšak v tomto domě není všechno uspořádáno tak, aby jej děti, které jsou mimo něj, mohly bez výhrad pokládat za svůj otcovský dům. Je třeba tam uklidit, je třeba jej vyčistit. Snad se leccos musí i přistavět, neboť ne každá zeď patří ke zdem nosným.“

My jsme si svůj otcovský dům vyčistili. Odstranili jsme z něho všechny nánosy minula, všechno kapitalistické haraburdí, veteš liberalismu a společně se svými spoluobčany stavíme hráz proti špinavým vlnám revanšismu a agresivního militarismu poctivým bojem za mír a bezpečnost. Na konec roku jsme udělali bilanci dosud vykonané práce a nyní nastupujeme k radostné cestě naší třetí pětiletky, v níž i my, katoličtí kněží, budeme pomáhat morální podporou našeho věřícího lidu.

DĚJINY A SMYSL LITURGICKÝCH REFORM

Liturgie tvoří doprovod svatých tajemství. Ovšem ne jen nějaký plášť nebo skořápku, nýbrž formu, jíž jsou nám zprostředkovány milosti. Toto zprostředkování a současně udělování se děje vnějšími znameními. Ta jsou jednak podstatná a nutná k platnému udělení svátostí, jednak rozvíjející a doprovodná. Kromě oběti a svátostí však patří do oblasti liturgie také veřejná společná modlitba. Toto vše: oběť, svátosti i společná modlitba bývaly vždycky v určitém vztahu ke mši svaté, tedy k vlastní oběti novozákonní. Svaté svátosti se zpravidla udělovaly v souvislosti se mší svatou — proto také předchůdce našeho misálu se nazýval sakramentářem. I společná modlitba byla určitým způsobem spjata s obětí, o čemž svědčí obřad Bílé soboty, spojení matutina s půlnoční mší svatou a samozřejmě i orace, která je mši svaté i oficiu společná. A hlavně z těchto důvodů jsme si zvykli dějiny liturgie chápat jako dějiny mešního obřadu a naopak. Je to do značné míry oprávněné, i když si vždycky musíme být vědomi toho, že to přece jen docela přesné není. Avšak zejména pro starší období je toto zjednodušení vlastně docela nutné, protože při nedostatku pramenů nemohli bychom postihnout jednotlivé vývojové fáze, kdybychom chtěli sledovat vývoj mešního obřadu docela izolovaně od vývoje kanonických hodinek a obřadů svátostí.

Díváme-li se tímto poněkud zjednodušeným pohledem na dějiny liturgie reprezentované především vývojem mešního obřadu, dospějeme k názoru, že v celém vývoji lze odkrýt v podstatě dvě tendence. Jednu bych nazval růstovou nebo rozvíjející. Ta se projevovala zejména v prvních obdobích rozvíjením základních forem, a v pozdějších dobách, zejména v období středověkém narůstáním a rozšiřováním — někdy docela neorganickým — forem vytvořených už v předchozích údobích. Druhou tendenci bychom mohli nazvat tendenci reformní nebo omezující. Ta pak skoro vždy směřovala proti přebujelým projevům tendence první.

A jak se tyto dvě tendence projevovaly v dějinách vývoje liturgického projevu?

První tři křesťanská století, která z hlediska liturgického vývoje bývají nazývána obdobím liturgie prvotní, zaznamenala vytvoření liturgických forem ještě pod vlivem charismat a plnosti náboženského nadšení, aniž byly stanoveny pevné modlitební formule — jen obecný rámec a myšlenkový postup byl dán, převážně ovšem jen povahou věci samé. Pochopitelně hlavně z tohoto důvodu není z té doby žádných liturgických kodexů, neboť alespoň v prvním období zcela určitě neexistovaly, avšak z náznaků a zachovaných zlomků modliteb, lze soudit, že se liturgické formy vyvíjely ne zcela rovnoměrně, avšak dosti bohatě po celé oblasti křesťanské Církve. Tento vývoj jistě dosti brzy začal zřetelně odlišovat oblast liturgie východní a liturgie západní. Větší meditativnost a menší vliv vznikajícího a rozvíjejícího se církevního roku vyznačovaly vývoj na východě, kde byl vývoj dokončen a uzavřen v podstatě ještě v křesťanském starověku. Východní liturgie tak představují starobylější vývojový stupeň a jistě i původnější ráz křesťanské bohoslužby, poněkud ovšem zkontaminěný a bez dalšího vývoje.

Naproti tomu západní liturgie se dále vyvíjely i v době, kdy východní byly už v podstatě ustáleny. Liturgičtí histo-

rikové považují dobu čtvrtého století za období, kdy v západní liturgii proběhla skutečná liturgická revoluce, kterou spojují se jménem papeže Damasa I. (366—384). Její průběh nedovedou však ani nejlepší odborníci rekonstruovat a nemá jistě smysl obírat se jednotlivými teoriemi, z nichž žádná si nemůže činit nárok na nejvyšší stupeň pravděpodobnosti. Faktem zůstává, že mezi čtvrtým a šestým stoletím se ustálil typ římské liturgie se všemi charakteristickými známkami, které ji výrazně odlišují od východních liturgií. Jisté je, že už tak zvaný sakramentář Lvův a dokonce ještě starší zlomky ariánských podunajských liturgií jsou typicky západní bez nějakého přechodného článku.

Jenže mezi čtvrtým a šestým stoletím se už projevovala tendence, která nově vzniklý typ rozměňovala a upravovala zřejmě už mimo záměry Damasovy a jeho spolupracovníků. A tu se objevuje svatý Řehoř Veliký (590 až 604), jehož zásah se už obecně nazývá reformou. Jeho životopisec Joannes diaconus o něm píše: „Avšak i gelašiánský kodex o slavení mše upravil do jediného svazku, mnohé odstraniv, něco přeradiv a leccos přidav.“ Sám pak Řehoř o tomto svém počínu praví: „Buď jsme staré naše zvyklosti opravili, nebo nové a užitečně ustanovili.“ Sv. Řehoř Veliký se bystře rozhlédl po celé liturgické tvorbě a vytvořil na starších základech skvělou liturgickou soustavu, v níž vzácnému obsahu odpovídala neméně vzácná a vybroušená forma. Tyto nově upravené bohoslužebné knihy si snadno razily cestu do oblasti jiných liturgií, neboť byly přehledné, dobře uspořádané a také formálně vybroušené. Staré místní liturgie, které byly vlastní jednotlivým provinciím, a to zejména v periferních oblastech (např. na britských ostrovech) byly v době nástupu gregoriánské reformy vlastně už v úpadku.

Nicméně bylo třeba zásahu králů Pipina a Karla, aby také rozsáhlá oblast liturgie galikánské přijala dobře uspořádané bohoslužebné knihy římské. Jenže současně se tímto vítězstvím vlastně reforma deformovala, neboť do římské liturgie proniklo právě v tomto období nemálo prvků galikánských nebo dokonce prvků z oblastí ještě vzdálenějších.

Nedlouho po této události byl podniknut útok na liturgii ambrosiánskou, jejíž všechny bohoslužebné knihy měly být z rozkazu císařova zničeny. Byly sice, když nebezpečí pominulo, z paměti rekonstruovány, ale právě tím vstřebaly do sebe další četné prvky římské liturgie.

Původní prostota a průzračnost gregoriánské liturgie se nyní čím dál, tím více zakaluje nesourodými příměskami clunýacké hnutí, které pronikavě zasáhlo do tolika oblastí církevního života, spatřilo i zde svůj cíl a svou příležitost a zaměřilo svou pozornost i k otázkám mešního ritu a způsobu chórové modlitby. V souvislosti s tím se z původních šakramentářů počíná vyvíjet missale plenum a skoro současně i brevium, jejichž rozšíření ovšem už je dílem mendikantů.

Předtím však provedl oddaný zastánce a propagátor reformních snah papež Řehoř VII. (1073—1085) sjednocení liturgie v celé západní Církvi tím, že zakázal všechny ostatní liturgie a povolil jen liturgii římskou. Nezdařilo se mu to do všech důsledků. Zanikla však tehdy liturgie mozarabská, která byla až hodně později rekonstruována

a v malém rozsahu / oživena kardinálem Ximenezem (+ 1517), stěží se v nepatrném zbytku uchovala liturgie ambrosiánská a zanikla i původní liturgie cyrilometodějská, neboť chorvatští glagoláši musili přijmout liturgické formy římské, byť jim po těžkých bojích bylo dovoleno ponechat si staroslověnský jazyk. Řehoř VII. provedl liturgické sjednocení až drasticky, ale proud místních zvyklostí se brzy po jeho smrti opět rozlil do široka. Tolik odchylek v konání liturgie bylo mezi jednotlivými metropolemi a diecésemi, že si to dnes ani neumíme představit. Zejména některé prvky se rozvíjely až nezdravě. Středověkých hymnů a sekvencí se například počítá několik tisíc.

A tak bylo třeba nové rozsáhlé reformy, kterou provedl z usnesení tridentského sněmu papež Pius V. (1566 až 1572). Reforma nebyla sice provedena dokonale a do

všech důsledků, nicméně byly odstraněny přečetné středověké nešvary a zlovyky. Ale následující století opět rozmělnila monumentalitu a vyzdobila liturgii četnými, zejména barokními kudrlinkami. A tak Pius X. zahájil novou etapu liturgických oprav, které pokračují i do našich dnů a jejichž řada rozhodně není ukončena.

Smyslem všech liturgických oprav je návrat k prostotě, upřímnosti a průzračnosti, což jsou vlastnosti všech velkých děl, která mají co říci lidskému srdci. A to je, po případě má být i cílem těch reforem, které jsou uskutečňovány v našich dnech. Ne reformu pro reformu, ne prázdný formalismus, nýbrž návrat k skvělému jádru, jež naše liturgie nesporně chová. Kéž se nynější reforma podaří tak, aby z obnovených a očištěných forem dýchala opravdová čistá zbožnost, láska a touha po pokojí!

ThDr. Ladislav Pokorný

VZNIK A VÝVOJ CÍRKEVNÍHO ROKU

Na prahu nového občanského roku bude dobré si osvěžit naše vědomosti, jak vznikl a jak se rozvíjel církevní rok.

Už pohanské národy (Babyloňané, Číňané, Egypťané, Řekové, Římané aj.) měly určité doby jako posvátné. Např. Římané měli stanoveny některé dny jako dny radostné a v těchto dnech konali oběti a obětní hostiny; to byly tzv. festa, a bylo-li v těch dnech kromě toho nařídno zachováti úřední klid, tj. bylo-li zakázáno konati soudy a jiné úřední práce, byly ony dny nazývány feriae. Nejvíce však vynikli v propracování a zachování posvátných dob Izraelité dávno před Kristem Pánem, jak se to odráží v knihách starozákonních a do jisté míry i novozákonních; Izraelité měli nejen sobotu, ale i výroční svátky a z jejich vztahu k těmto dnům, v jejich prožívání jasně u židů vynikají dva prvky: Předně prvek negativní, totiž, že se v nich zdržovali od určitých prací, jež jinak konávali (a my víme, že v tom zašli takřka až do absurdnosti), a za druhé prvek pozitivní, totiž, že se věnovali službě boží, že se zúčastňovali bohoslužeb.

Tyto dva prvky přešly pak i do Zákona nového, neboť aby se člověk mohl věnovati společně bohoslužbě, musí mít především volno od práce a společná bohoslužba musí býti spojena s určitými dny (dobami), musí se konati právě v ony dny, kdy je pracovní volno a v hodiny, které nejlépe vyhovují a jež konkrétní oslavu Boha co nejlépe vystihují a vyzvedají. A poněvadž první křesťané pocházeli ze židů, proto původně nějaký čas zachovávali jako jeden den bohoslužeb též sváteční den židovský, tj. sobotu, a tohoto dne si na Východě dosud váží více, než ostatních obyčejných dnů... Avšak v Novém zákoně via facti stal se svátečním dnem první den po sobotě, neboť křesťané se záhy shromažďovali k lámání chleba a jiným úkonům v tento den, jak o tom svědčí např. Skutky apošt. 20, 7, 1. Kor. 16, 2, Zjev. 1, 10 a vzpomínali — znovu vše prožívající — na ony veliké chvíle, kdy Kristus Pán se za nás obětoval a vítězně vstal z mrtvých, čímž dal celému svému vykupitelskému dílu největší a nejpevnější pečeť, pečeť svého Božství a poslání mesiášského. A tím se stal tento první den po sobotě, jež s naprostou samozřejmostí byl nazván Dies Dominica, dnem Páně (v češtině méně vhodně neděle, vhodněji v ruštině voskresenie), prvním zárodkem církevního roku. Lze říci, že každá „neděle“ byla prvním křesťanům opravdu jakýmsi malým velikonočním a stala se velkou oslavou velikonoce vždycky ve výročí smrti a zmrtvýchvstání Páně (14. a 16. Nisanu); v nedělích, jež po výročí velikonoce následují, pak křesťané vzpomínali, jak se Pán Ježíš po svém zmrtvýchvstání zjevoval apoštolům a jiným, jak se posléze s nimi rozloučil a čtyřicátého dne vstoupil na nebesa a jak za deset dnů nato — o židovských letnicích — a bylo to opět prvního dne po sobotě, dal svým věrným první znamení svého oslaveného života v nebesích, se-slav jim Ducha sv. Tak tedy nikoliv z rozkazu apoštolů, nýbrž, jak bylo řečeno, via facti, slavením bohoslužeb byly zavedeny první křesťanské sváteční zasvěcené dny: Neděle, velikonoce a letnice, a o těchto zasvěcených dnech dobře ví už Tertulián a jeho vrstevník Origenes

(Contra Celsum 8, 22). Ovšem první křesťané při všech bohoslužbách, které v tyto dny slavili, měli na mysli spíše vykupitelské dílo Ježíše Krista, nežli Jeho osobu, připomínali si jen založení a upevnění Jeho království v lidském pokolení.

Když však ve 3. stol. začaly se intenzivněji probouzeti bludy christologické, tu pravověrní křesťané pochopitelně obraceli svou pozornost i k osobě Pána Ježíše a toto se odráží záhy i v liturgii. Za dogmatickým prohlášením Božství Jezu Krista samo sebou následuje i vroucí uctívání Jeho osoby, a to především na Východě svátkem Zjevení Páně, který se tam připomíná již před r. 300 (právě jako oslava Božství Ježíše Krista, jež se projevila při narození, při klanění mudrců od východu, při křtu v Jordáně a na svatbě v Káni Galilejské). Na Západě pak se Pán Ježíš oslavoval něco později samostatným svátkem Narození Páně, o čemž je první zpráva v tak řečeném chronografu k r. 354, jež ve Feriale Ecclesiae Romanae udává: „VIII. kal. Jan, natus Christus in Betleem Judeae“ (cit. Kirch. Enchiridion fontium pag. 323). Avšak poněvadž tento kalendář čerpal z pramene z r. 336, lze mít za to, že v Římě bylo narození Páně jako svátek slaveno již aspoň r. 335.

A tak lze říci, že do konce 4. stol. byly vytvořeny ústřední prvky celého církevního roku, kol nichž se pak krystalisovaly a seskupovaly prvky další a podružnější, především doba přípravy a vyznávání. Původně ovšem, ježto v utváření svátečních dob hrálo největší roli vykupitelské dílo Ježíše Krista a Jeho zmrtvýchvstání, církevní rok začínal přípravou na svátky velikonoční a vánocemi a Zjevením Páně, jakožto oslavou Krista-Boha a Krále koncil, čili původně ideové pojetí církevního roku úplně zatlačovalo pojetí historické a chronologické. Proto právě Kristus Pán před vánocemi po dvě neděle vystupuje v evangeliích jako soudce všehomíra, proto sv. Jan Křtitel objevuje se v liturgii již před narozením Páně, proto svatba v Káni Galilejské připomíná se před pokušením Pána Ježíše na poušti a po velikonočních se liturgie v evangél. perikopách vrací opět do večeraďadla (před svatodušními svátky) apod.

Později ke každoročním oslavám vykupitelského díla Ježíše Krista a Jeho Božské osoby začala se družiti také vzpomínka těch, kdož s Pánem Ježíšem při Jeho díle spolupracovali a spolupůsobili: Panny Marie, sv. Jana Křtitele a svatých apoštolů. Proto právě s Božským Spasitelem záhy oslavována i Matka Boží, třebas původně ony dny jejich oslav byly vlastně svátky Páně. Je to zejména svátek setkání Pána Ježíše s reprezentantem Starého zákona, stařečkem Simeonem, nyní svátkem Očišťování Panny Marie (2. února), neboť Panna Maria nesla tenkrát Ježíška do chrámu na svých loktech. Tento svátek byl slaven v Jeruzalémě již kolem r. 380. Podobně je to se svátkem Zvěstování Panny Marie 25. března, který byl původně svátkem početí, vtělení Páně v lůně Neblahoslavenější Panny Marie. K těmto dvěma svátkům, jež se staly povlovné svátky mariánskými, přidružil se nejspíše koncem 4. stol. [je totiž obsažen již v seznamu svátků u Nestoriánů a Monofysitů] třetí hlavní ma-

říanský svátek: Nanebevzetí Panny Marie, původně zvaný Dórmítio=zesnutí.

A poněvadž v životě prvních křesťanů silně prorážela myšlenka eschatologická — (tehdejší křesťané nejen byli Pánu Ježíši vděční za vykoupení, ale měli i pevnou důvěru, že budou připočtení k Jeho vyvoleným a vroucně toužili po Jeho příchodu ve slávě) — proto tato děkovaná a toužebná nálada se zrcadlí i v liturgii, k čemuž přispívalo denní přijímání eucharistického Spasitele. Proto též křesťané prvních křesťanských staletí hleděli vstříc Kristu Pánu v den soudný s radostným očekáváním, že vejdou do věčné slávy a tato myšlenka zrodila pak záhy svátky svatých, a to především svatých mučedníků, kteří položili svůj život pro Ježíše Krista. A poněvadž, jak píše sv. Ambrož (srov. 6. lekci k 22. dubnu v breviáři), bylo vhodné, aby ti, kteří byli účastni utrpení Páně, byli oslavováni v době velikonoční, proto ve velikonoční době slaví se dosud nejvíce svátků svatých mučedníků. Nejstarší svátky mučedníků, jež se připomínají brzy po jejich mučednické smrti, jsou svátek sv. Ignáce (+107) a sv. Polykarpa (+166), třebas první se slavil z počátku jen v Antiochii a druhý ve Smyrně.

Svátky vyznavačů, vítězů to, kteří vešli do říše slávy, bez prolití krve, byly zaváděny později. Na Východě byl podle Sozomena svátkem oslavován první sv. Hilarion (+371), na Západě pak podle zprávy Sulpicia Severa sv. Martin, biskup tourský (+400) a sv. Hilarius z Poitiers (+369). Podobně jako svátky výše zmíněných mučedníků, tož také i svátky vyznavačů byly z počátku oslavovány v městech nebo krajích, kde světcové žili nebo zemřeli a teprve později, hlavně působením věrozvěstů byli oslavováni i v krajích jiných. Samozřejmě i tyto svátky ve svém jádře byly považovány za svátky Páně, neboť v životě světců se nejdokonaleji uskutečnilo vykupitelské dílo Ježíše Krista.

Jestliže bylo výše řečeno, že ústřední prvky církevního roku byly vytvořeny do konce 4. stol., tož lze naprosto bezpečně tvrdit, že nejpозději v 8. stol. byl ukončen již

celkový jeho vývoj, neboť v Gregoriánu 8. stol. (až na to, že advent v něm má pět neděl) má stavbu úplně dnešní a od té doby byl církevní rok jen obohacován různými novými svátky. Ovšem pojem církevního roku jako uzavřené časové jednotky, rozdílné od roku občanského, vyskytuje se teprve až ve stol. 12. (před tím byl znám jen rok občanský, který začínal obyčejně vtělením nebo narozením Páně — (25. březnem nebo 25. prosincem) — a úplný rozdíl mezi rokem církevním a občanským vznikl teprve zavedením gregoriánského kalendáře z r. 1582 (15. října z nařízení Řehoře XIII.), podle něhož občanský rok začíná 1. lednem.

V Římě a po celé Itálii, jakož i v Německu, bývávalo vánoce až do 16. stol. začátkem roku; Gelasianum a jiné staré římské sakramentáře měly na svém začátku formuláře mší sv. vánočních a adventní mše sv. (příchod Páně k soudu) měly na konci. Avšak od 10. stol. a všeobecně ve stol. 12. byly mešní formuláře pro advent dávány před vánoce a tím, že na první neděli adventní se vždy začínalo od začátku knihy, tím byla nasnadě myšlenka na zvláštní církevní rok, jenž začíná první nedělí adventní. Původně se tomuto roku říkalo circulus anni, corona anni, officium orbiculare, kdežto názvu „církevní rok“ poprvé užil až magdeburský farář Jan Pomarius, a to ve své postille z r. 1589.

A tak lze říci, že třebas idea církevního roku je tak stará jako Církev, poněvadž už v době apoštolské byly určité dny zasvěceny Božskému Spasiteli, přece jen církevní rok do dnešní podoby vyrůstal povolně jako z hořčičného semena vnitřní silou mystického Těla Kristova, Církve, řízené Duchem sv. Z oněch několika zasvěcených dnů, aniž by byl někdo občanský rok rozděloval na několik dílů, v nichž by se připomínaly události ze života Pána Ježíše a aniž by tím zamýšlel utvořit jakési zkrácené opakování Jeho života v posloupnosti historické, vyvinul se pod vlivem Ducha sv. během staletí církevní rok, jak jej známe dnes.

ThDr. Jar. Kouřil

PRÁVA A POVINNOSTI OBČANŮ V NOVÉ ÚSTAVĚ

Druhá hlava nové ústavy, která pojednává o právech a povinnostech občanů, navazuje na ustanovení o základních bodech politické organizace naší společnosti a o cílech politiky našeho socialistického státu.

Souvislost ustanovení o společenském zřízení a o právech a povinnostech občanů v nové ústavě je vyčtena ustanoveními kapitoly o zřízení společenském, v němž zakotvují důležitá práva a povinnosti občanů.

Obsah a charakter práv a povinností občanů vyjadřuje úvodní článek k právům a povinnostem občanů: „práva, svobody a povinnosti občanů slouží svobodnému, všestrannému rozvoji a uplatnění osobnosti občanů a zároveň upevnění a rozvoji socialistické společnosti.“ Práva, povinnosti občanů ve smyslu socialistické ústavy jsou práva a povinnosti, které si dává pracující lid, jemuž náleží ve státě veškerá moc. Tato práva a povinnosti jsou výsledkem odstranění základního rozporu mezi prací a kapitálem a vyjadřují vztahy socialistické společnosti pracujících.

Šíře společenské výroby a její rozvoj, jakož i rozmach kultury v socialistické společnosti jsou podmíněny aktivitou a iniciativou všech. Čím více se občané zapojí do společné práce a veřejného života a čím více uplatní svá práva ústavou zaručená, tím více bude společnost schopna disponovat obecnými uspokojujícími prostředky. Na druhé straně pak, čím větší bude dispoziční moc společnosti, tím důslednější bude možnost uspokojující potřeby jednotlivce. Tím se dosáhne toho, že bude odstraněn rozpor mezi právy a osobností individuální a povinnostmi společnosti.

Souvislost rozvoje občanských práv a svobod s nejrozmanitějšími společenskými činiteli vytváří velmi složitý proces, který závisí jednak na rozvoji výrobních sil a jednak na změnách ekonomických a třídních vztahů a s tím související na změnách ve vědomí lidí. V procesu však hrají důležitou úlohu i další činitelé, jako plánovaný rozvoj socialistického hospodaření, překonávání malo-

buržoazních vztahů a názorů v hospodaření, politická a morální jednotu lidu, důsledný boj za zachování celosvětového míru, vzrůstající možnost snižovat stav ozbrojených sil a mírové soužití pro budovatelskou práci a pro rozvoj kultury.

Všechny tyto změny napomáhají rozvoji výroby a životní úrovně pracujících, ale také zvyšují realizaci záruk práv občanů.

Realisace občanských práv a povinností je odvislá zvláště od metod, používaných jednak státními orgány, které mají garantovat a uskutečňovat, v život uvádět práva a povinnosti občanů, a jednak od orgánů administrativních, ale také i exekutivních, tj. soudů a prokuratury.

Metody činnosti těchto orgánů nejsou něčím stabilním, neboť jsou odvislé od hospodářského a kulturního rozvoje společnosti a od složení jednotlivých článků i jejich kompetence v státním celém aparátě. V souvislosti se všemi shora uvedenými změnami se zvyšuje i ochrana práv a svobod občanů. Proti rušitelům práv a občanských svobod, pokud nehrozí vážnější nebezpečí pro společnost, používá se prostředků výchovných a přesvědčovacích především a pak v krajním případě teprve prostředků donucovacích.

Všechna ustanovení druhé hlavy nové ústavy nesou práva a povinnosti občanů charakteristické rysy společnosti socialistické, která vytváří předpoklady pro přechod do komunismu.

Je nutno si povšimnout, že v socialistickém státě novou ústavu charakterisují ony prvky, které uvádějí v soulad práva a povinnosti zaručené zákonnými předpisy s povinnostmi ukládanými přímo ústavou. Např. pozorujeme souvislost v předním předpisu povinnosti práce pro celek a práva na práci každého jednotlivce. Mimo to ani jediná norma nezůstává v libovůli individuálního uplatnění.

Stát má zájem na plném využití všech práv ústavou poskytnutých stejně jako na plnění uložených povinností.

Socialistický stát se ústavně neomezuje jen na prohlášení práv a povinností, ale zaručuje, řídí a organizuje i jejich realizaci.

Stát, společnost, ale i jednotlivci mohou hledat cesty uplatnění svých práv. Jednotlivci i společnosti se mohou dožadovat jak státních orgánů, tak dobrovolně organizovaných společností, aby tyto byly nápomocny k setření daných práv spoluobčany. Zákonem dané právo např. na práci a po práci na odpočinek, právo shromažďovací, projevu, právo na vzdělání, právo na ochranu zdraví a na léčebnou péči, jakož i na zaopatření ve stáří a při nezpůsobilosti k práci jsou zařazeny ihned za ustanovení o rovnosti občanů, kteréžto právo tvoří hlavu celé stěny o právech a povinnostech občanských. Další uspořádání ústavního zákona o právech a povinnostech pokračuje v zařazení práv rodinných, péče o děti a mládež, zajištění rovnoprávnosti ženy nejen v rodině, v práci, ale i ve veřejné činnosti. Záměrně jsou dále zařazena ustanovení o svobodě projevu, shromažďování a svobodě pouličních průvodů a manifestací. Tato ustanovení tvoří totiž podklad a jaksi základy k budově práv, která následují, a to je právo zaručující nedotknutelnost osoby, obydlí, listovní tajemství, právo pobytu a záruka svobody vyznání. Závěr ustanovení o právech a povinnostech občanů tvoří právo asyly cizích státních příslušníků.

Všechna vytkená práva jsou uvedena v soulad záruky plnění a nad to zvláštní ustanovení společně všem právům je článek, který ukládá povinnost úcty k právům spoluobčanů.

Stát práva a povinnosti nejen ukládá a zaručuje, ale i napomáhá realizaci uplatnění práv a dodržení povinností. Např. zákonem dané právo shromažďovací je realizováno možností vytvořit dobrovolnou organizaci, jako je např. ROH nebo Celostátní mírové hnutí apod., čímž se umožňuje všem občanům všestranně a aktivně se zapojit do života společnosti a státu a zaručovat realizaci práv a povinností. K danému právu a umožnění skutečného práva se shromažďovat však napomáhá i tím, že vyzbrojuje příslušné organizace určitou pravomocí, případně na ně přenáší část státní pravomoci.

Pracující přitom ovšem bdí, aby nikdo nevybočil a nevykládal si daná práva v rozporu se socialistickým zřízením.

Dává-li ústava každému občanu právo na odpočinek po vykonané práci, pak pečuje o realizaci tohoto práva např. tím, že zákonnými ustanoveními činí odpovědnými funk-

cionáře státních i hospodářských organizací a nad to pověřuje společenské organizace, jmenovitě ROH, aby přímo na závodech autoritativně právo dané střežilo a v případech porušování zasáhlo. Tím způsobem se zaručuje využití práv a dodržení povinností všech, která obsahuje socialistická ústava. Tak se zabezpečuje rozvoj osobnosti. Stát nejen dává možnost se vzdělávat a svobodně se vyjadřovat, ale vede pracující k tomu, aby daných možností co nejlépe využívali a k tomu stát i zřízené organizace napomáhají. A tak tomu je i u všech dalších práv.

ROH má v souladu s rozvojem společnosti velmi významná práva a důležité úkoly, jako např. v účasti na rozhodování otázek sociálního zabezpečení, v řízení nemocenských dávek, v zajišťování dozoru nad hygienou a bezpečností v práci, v řízení při uzavírání a rozvazování pracovních smluv apod. Dalekosáhlého významu jsou i jiná ústavní ustanovení, kde vedle úkolů státních orgánů na tomtéž se spolupodílejí svými právy a úkoly společenské organizace.

Mezi všemi právy nové ústavy dominuje právo na práci a s tímto právem související právo zaručující podmínky pro stále se zvyšující hmotnou i kulturní úroveň života pracujícího člověka, jakož i svoboda projevu a ostatní demokratické svobody pracujícího člověka.

Ustanovení nové ústavy vrcholně umožňuje každému občanu, užíváním práva a plněním povinností účastnit se čím dále tím více na řízení státu a na hospodářské a kulturní výstavbě země. S tímto ustanovením souvisí i právo občanů a organizací obracet se na zastupitelské sbory a státní orgány s návrhy, podněty a stížnostmi.

Všechna práva slouží k tomu, aby každý se rozvíjel a uplatňoval k prospěchu celku.

Ustanovení o právech a povinnostech občanů má aktivně působit na vědomí pracujících a na zlepšení práce státních orgánů. Státním orgánům, především národním výborům, soudům a prokuratuře ústava výslovně ukládá zabezpečovat a chránit realizaci práv a oprávněných zájmů pracujících, jakož i společenských organizací.

Dr. Racek zcela ve shodě s názory předních socialistických našich právníků zdůrazňuje, že všechna ustanovení nové socialistické ústavy mají nesmírný význam i na poli mezinárodním. V mírovém soustěžení dokazuje ústava socialistická převahu nad ústavami buržoasními a je velkým podílem v otázce zachování a vytvoření trvalého světového míru.

ThDr. Jar. Michal

OLBRAM ZE ŠKVORCE, SYNOVEC JENŠTEJNŮV

Jako Jan Očko z Vlašimi a Jan z Jenštejna, i arcibiskup Olbram ze Škvorcech a mládí prožil ne-li v Praze, tedy na hradě Škvorci nedaleko Prahy.

Až podnes stojí ve Škvorci, v nejlidnatější obci hradešské farnosti na Českokobrodsku zámek, svědčící o předchozím hradě, který patřil Menhartovi, otcí našeho Olbrama. Hrad byl kdysi od vsi oddělen hlubokým a širokým příkopem, zaplavovaným v čas potřeby z nedalekého potoka. Na původní hradební stavbu upomíná spodní část nynější zámecké brány, k níž se vystupuje po několika schodech. Místo středověkého padacího mostu spatřuje pozorovatel pohodlný kamenný most, spočívající na obloucích dnes zadržných. V patrové bráně jsou dva vchody, jeden pro jízdní do lomeného oblouku sklenutý a malá branka pro pěší; obě nesou v ostění stopy po padacím mostě. Patro i štít dnešního zámeckého stavení prozrazují barokové úpravy. Průjezdem se vstupuje do nepravdivého dvora, uzavřeného na všech stranách hospodářskými budovami. První patro mívalo prostornou síň, která se později dělila na několik bytů. Také druhé poschodí se pronajímalo. V přízemí severní části zámku bývalo do r. 1850 vězení, ve světnici nad ním prý bydlívala na sklonku feudální epochy jedna z posledních panských majitelů tohoto zboží, Terezie Savojská, roz. Lichtenštejnová. V jižním domku přilehlém k dnešní bráně bývala kuchyně se třemi okny.

Původní škvorecký hrad byl založen asi Domaslavem,

v letech 1262–79 královským číšníkem, později komorníkem, kterého Přemysl Otakar II. jmenoval jedním z desíti purkrabí Pražského hradu. Soudě podle heraldické jednoduchosti znaku, v němž byly toliko tři svislé pruhy, Domaslav erbovníkem dlouho nebyl. V r. 1397 se popisuje štít Škvoreckých tak, jako by na něm vybíhaly paprsky na způsob hořícího, vzhůru vyšlehujícího plamene. Asi v pol. XIV. stol. se dostal Škvorec do majetku Olbramoviců. První stopou tohoto, kromě Velfinů nejmočnějšího pražského rodu, zachycujeme v pol. XIII. stol. v Menhartovi. Ve třetím pokolení proslul Olbram Menhartův. Podával r. 1354 faráře do Hradešína, v r. 1356 funguje jako novoměstský rychtář a v letech 1373–80 je vyšehradským purkrabím. Předtím v r. 1360 se oženil, vzav si za manželku sestru arcibiskupa Jana z Jenštejna, Kateřinu. Tak na sebe upoutal pozornost samotného Karla IV., který z náklonnosti k jenštejnskému rodu poslal novomanželům dar 200 kop, „aby se svatební slavnost mohla okázaleji rozvinout“. Menhart žil ještě r. 1385. Tehdy prodal vesnici Zeleneč, na níž vázl plat k oltáři Všem svatých v kapli pražského domu Olbramoviců, zřízené asi r. 1361, který převedl na vesnici Přišimasy. Menhart byl první z Olbramoviců, který se začal psát ze Škvorce, zpopularizovaného v církevních dějinách jeho prvorozenným synem Olbramem. Následovali ještě synové Pavel a Václav, s nimiž sekretář králova bratra Jana Zhořeleckého a probošt u sv. Apolináře, Olbram, podával r.

1392 jako patron faráře na Horky, starobyloou plebanii, dnes také přiřazenou k Hradešínu. Tehdy se Pavel nazýval „slovutným pánem ze Škvorce“, který v nepřítomnosti lužického kancléře Olbrama spravoval. Sestra pozdějšího arcibiskupa Olbrama, Anna, se provdala za zemanu Zdeňka z Byškovic, jemuž náležely také Nehvizdy, položené na starobylé cestě vedoucí od východu do Prahy. V době nastoupení Olbrama na arcibiskupství odověla. Bylo přirozené, že arcibiskup převzal poručenství nad sirotky, pocházející z tohoto manželství. O druhé sestře arcibiskupově Kateřině je známo jen tolik, že nepřežila r. 1405. Po smrti arcibiskupově zůstali na Škvorci jeho bratři, kteří se o majetek rozdělili tak, že Václav dostal kromě tvrze část městyse a polovici všech vesnic, Pavel s Kateřinou zbytek.

Rodina Olbramoviců byla církvi nakloněna a tato náklonnost přirozeně zesílila příbuzenskými svazky s Jenštejnem a ještě více povoláním Olbramovým na pražský arcibiskupský stolec. Tak si lze vysvětliti, že Olbramova sestra Anna darovala po jeho smrti r. 1414 klášteru augustiniánů na pražském Karlově plat v Poříčanech, vyplacený později Václavem ze Škvorce. Ale i jinak celý široce rozvětvený rod vázala k církvi mnohá pouta a s jeho jménem se pojí vzpomínka na leckteré církevní založení. Tak při rodovém domě Olbramoviců na Staroměstském náměstí byla kaple Všem svatých se zvláštním knězem, k níž měli podací právo přirozeně majitelé. I po prodeji domu je podržel Pavel ze Škvorce. Daleko významnější byl olbramovický patronát nad proslaveným staroměstským kostelem sv. Mikuláše. Olbramovici podporovali také klášter svatotomášský na Malé Straně a podávali ke kapli sv. Ondřeje. Olbram už jako arcibiskup měl s bratřími po otci totéž právo k oltářům Božího Těla, Českých patronů a Svatých panen v nejpřednějších pražských kostele týnském. Strýc jeho otce Bohuslav proslul v dějinách středověké charity jako zakladatel staroměstského špitálu, z něhož v XVII. stol. vznikl hospic Milosrdných bratří. Již tehdy byla v Bohuslavově špitálu kaple sv. Šimona a Judy vysvěcená svaté paměti arcibiskupem Arnoštem. I jiní toho rodu nezůstali pozadu v pilné podpoře církevně náboženských institucí.

Nebyly vzácné případy, že se někteří z Olbramoviců dostávali do blízkosti samého dvora, jako bratr arcibiskupův Václav. Ten se nějak zasloužil přímo o krále Václava IV., který si jej oblíbil a veřejnou listinou uznal i jeho služby. Nikoli jenom slovy. Brzy po nastoupení Olbramově na arcibiskupský trůn 5. XII. r. 1396 vystavuje král český a římský pergaménovou, dosud uchovanou listinu, kterou, „za milé a věrné služby našim věrným Václavem ze Škvorce nám prokazané“, mu dává 500 hř. stříbra pokuty, v níž upadli mistr a konvent křižovníckého špitálu u Karlova mostu, že rušili práva pražské katedrály a arcibiskupa, zvláště že škodili statkům pražského kostela u Županovic. Tím se také snad dostatečně vysvětluje majetková situace Václavova, která byla hádankou ještě A. Sedláčkovi (Hrady XV, 225). Všichni pozdější majitelé hradu se psali až do Albrechta z Valdštiny ze Škvorce. Valdštýn prodal Škvorec Karlovi z Lichtenštejna, za něhož zpustil tak, že jej Balbín pokládal za zříceninu. Poněkud jej obnovila zmíněná Terezie Savojská.

To bylo třeba předeslati, aby se vidělo, z jak tehdy už českého a silně církevně orientovaného prostředí vyrůstal Jenštejnův synovec i v českých pracích často nespravedlivě a nesprávně nazývaný Wolframem.

Náš budoucí arcibiskup se narodil někdy po r. 1360 snad v Praze nebo ještě spíše na Škvorci. Rok 1377 nám ho představuje jako jinocha studujícího práva na pražské fakultě Karlovy university, kam ho dal zapsat s Václavem z Jenštejna jeho strýc Jenštejn. Na vši starosti a péči, kterou věnoval Jan z Jenštejna svému bratru Václavovi, a to i za jejich společných studií v cizině, hlavně v Padově, snad i v Bologni, se podílel shlukem příznivých

okolností i Olbram. Tomu platila také výzva prozřívajícího i zkušeného Jenštejna, že má „bystrost ducha soustředit nejen na vědomosti, nýbrž i na mravy...“ Vždyť se zvláštním akcentem dokládá v listě určenému Václavovi z Jenštejna: „Co Tobě píš, chci, aby zachovával také Tvůj společník Olbram.“

Dnes je těžko určovat, kdy se životní cesty obou od sebe oddělily. Václav z Jenštejna, příjímím Volek, se stal kanovníkem pražským možná, že hned po návratu z ciziny r. 1380, později i vratislavským, proboštem svatoapolinářským a členem papežského dvora s titulem familiaris. Zemřel před 10. 11. r. 1401, nedlouho po smrti svého otcovsky o něho pečujícího bratra arcibiskupa a krátce před smrtí svého synovce Olbrama. Ten patrně v některých ohledech nad Václava z Jenštejna daleko vynikal, jak ukazuje jeho kariéra a několik poznámek o něm arcibiskupem Jenštejnem jako mimochodem pronesených. Stal se také po ukončení studií pražským a současně vyšehradským a olomouckým kanovníkem. Brzy potom nastoupil politickou službu v kanceláři králova bratra Jana Zhořeleckého v Lužici jako jeho kancléř. Tak se dostal do středu soudobého politického dění, které ho přivedlo do styku s nejpřednějšími osobnostmi a do přímého pozorování, ano i účastenství na operacích a konfliktech někdy — jako v případě jeho pána — tragicky zakončených. V novém úřadě ho představuje snad po prvé listina Jana Zhořeleckého poslaná Benešovi z Dubé, kterou z rozkazu svého pána vyhotovil Olbram 24. 1. r. 1383. Až dosud se mělo za to, že se Olbram ze Škvorce stal notářem a kancléřem syna Karla IV., braniborského a lužického markrabě Jana Zhořeleckého, teprve r. 1384 a setrval v této hodnosti do r. 1395. Zdá se však pravděpodobnější, že zůstal u svého mladého vévodského pána, významně r. 1394 zasáhnuvšího do osudů českého krále Václava IV., až do jeho záhadami obestřené smrti. Více než desetileté kancléřování Olbramovo bylo zcela zvláštní, ale tehdy nikoli neobvyklou přípravou na nejvyšší duchovní úřad. Pro ten si tak přinášel průpravu charakteru spíše politicko-administrativního než církevně pastýřského.

Možná, že Olbram byl jako kancléř autorem manifestu Jana Zhořeleckého, vyhlášeného v Kutné Hoře 17. V. r. 1394, který vypovídal panské vládě poslušnost a vyzýval k osvobození krále Václava IV., k němuž za vydatné pomoci Janovy skutečně došlo. Byl však svědkem konečného neúspěchu svého, tehdy teprve čtyřadvacetiletého šéfa, který pro svou nezkušenost neuměl využít počátečních úspěchů v náporu proti panské jednotě. Nechal totiž dojít pro krále k nepříznivému míru a konečně byl jím samým nevděčně opuštěn, zabřednuv k tomu do tísnivých dluhů, do nichž ho uvedla nákladná mobilizace podniknutá na ochranu královu. Nemálo mu tehdy, vlivem jeho kancléře, pomáhal i finančně rod Olbramoviců. Bratranec kancléřův Prokop z Olbramovic, příjímím Černý, mu ještě s jinými garanty poskytl půjčku 2400 kop. Politicky i mocensky zkrachovaný syn Karlův a bratr králův Jan Zhořelecký se skrýval před věřiteli, snad i se svým kancléřem Olbramem, na různých místech v Lužici. Tam v novocelském klášteře zemřel — patrně otravou — 1. III. r. 1396. Někteří chtějí z tragické smrti, tehdy teprve šestadvacetiletého vévody vinit muže, který měl největší zájem na jeho zániku, totiž Zikmunda.

Tak byl budoucí pražský arcibiskup Olbram asi po 13 let svědkem, mnohdy přímým účastníkem, vzrušeného politického života, mohl poznat všechen jeho lesk, ale také jeho osudné zvraty. Vcelku však se choval nejspíše zdrženlivě, se vzácným taktem, protože se předčasně nijak na veřejnost neexponoval a proto povýšením na pražskou katedru metropolitní — až na několik bezvýznamných závistníků, své poznámky ohledně volby zaostřujících spíše na Jenštejna než na něho — veřejnost nepřekvapil.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůňek

KRÁSA MOSAIKY

Mosaika (opus musivum, mosaicum, řec. museion) snad od podobných prací v jeskyních muš (Plin. hist. nat. XXXVI, 42, XXXVII, 6) jest malířství, složené z malých barevných kousků nebo tyčinek z kamene nebo skla. Již v pradávném starověku bylo toto umění známo na východě, obzvláště u Židů. Od Babyloňanů a Assyřanů se rozšířilo do Egypta a Řecka, od Peršanů přešlo do Islamu a od Arabů přes Itálii a Španělsko do střední Evropy. Původně se ho upotřebovávalo k ozdobě podlah v chrámech a soukromých domech. Nejen v Pompejích a soukromých vilách římských, ale také v římských sídlištích z císařské doby ve Francii, Španělsku a Německu se ho tak užívalo, ač zde toto umění nemá té dokonalosti jako v Itálii. Jako nástěnných maleb se ho užívalo teprve v křesťanské době, zvláště od IV. stol., pro jeho čistotu, výraznost a nezníčitelnou trvanlivost, vlastnosti to, které při obrazném podání věčných křesťanských pravd byly obzvláště vhodné a účelné, a četné dodnes zachované mosaiky na různých místech v Orientě i na západě, jako v Constantinopoli, v Římě, Raveně, ve Španělsku svědčí o tom, jakou přednost dávala církev tomuto umění. Apsidy basilik zářily zlatem úchvatných mosaikových děl a také stěny chrámů byly obkládány takovými obrazy největší nádhery.

Prékrasná mosaika z nejstarších (kol 394) je nad hlavním oltářem v apsidě sv. Prudentiany v Římě: před křížem ve středu Kristus na trůně učící, po stranách za Petrem a Pavlem apoštolové a dvě matrony, představující církev za židovstva a církev za pohanstva, ve výši se vznášejí symboly čtyř evangelistů. Také v chrámě Sta. Maria Maggiore jsou mosaiky z V. stol. Skvělá je zde mosaika v apsidě: korunování Panny Marie s anděly a svatým Janem Křtitelem, Janem Evangelistou, Antonínem Paduánským, Petrem a Pavlem a Františkem, níže výjevy ze života Panny Marie; tamtéž jsou skvostné mosaiky z dějin starozákonních patriarchů a Mojžíše, mosaiky na vítězném oblouku z doby Sixta III. (432–440) podávají výjevy z dětství Spasitelova a na starém průčelí je zobrazena legenda o zázraku se sněhem, která dala podnět k zbudování kostela. — Fasáda chrámu S. Maria in Transtevere ozdobena je velkým vlysem: Maria sedí s dítětem na trůně, po obou stranách vedle ní čtyři světcové v slavnostním průvodu s nádobami obětí. — V chrámě sv. Anežky za hradbami v apsidě je mosaika svěťce bohatě ozdobená, vlevo papež Symmachus, vpravo papež Honorius, přinášející jí model její basiliky. — V basilice sv. Vavřince mosaika na vítězném oblouku: Kristus trůní na zeměkouli, vpravo od něho Petr, Vavřinec a Pelagius II. s modelem kostela, vlevo Pavel, Štěpán a Hipolyt, níže Jeruzalém a Betlém. — Vysoce slavnostní je mosaika apsidy v chrámu Sta. Maria nuova: uprostřed trůní Maria, oblitá modrým pláštěm, zlatými ornamenty okrášleným, na hlavě nese korunu, ozdobenou červenými a zelenými kameny. Ježíšek ve zlatém, modře lemovaném rouše jí stojí na klíně, po stranách, arkádovými sloupy oddělení, blíží se Jan a Jakub, Petr a Ondřej, vážné to postavy filosofů, plné důstojnosti. Rámec je mohutný ornament rostlinný. — Krista a 24 starců ze Zjevení sv. Jana zobrazuje mosaika na vítězném oblouku v basilice sv. Pavla z poloviny V. stol.; z té doby nejvelebnější mosaiku má kostel sv. Kosmy a Damiana u římského fora. Nad vítězným obloukem ještě viděti na pestrých obláčcích symboly evangelistů, na oltáři Beránka ze Zjevení, v apsidě je majestátní postava Krista, vpravo od něho stojí Petr, jenž přivádí sv. Kosmu s mučednickou korunou ke Kristovi, vlevo je Pavel, jenž vede ke Kristu sv. Damiana a Theodora. — Mosaika v basilice lateránské: Spasitel obřezaný devíti anděly, drahými kameny ozdobený kříž, nad nímž se vznáší holubice, níže další bohatá výzdoba s postavami svatých.

Nelze ani zdaleka zachytiti slovem nádhru a úchvatný dojem mosaikových veleděl basilik a chrámů římských. Jsou to umělecké poklady nesmírné hodnoty, přes celá dlouhá staletí stále živě a majestátně hlásající starou křesťanskou kulturu, že pozorovatel zůstává při patření

na ty mistrovské vytvory ve zbožném nadšení němý a zcela ztracen pro tento svět.

Mimo Řím také mosaiky chrámu Hagie Sofie v Cařihradě, zbudovaného Justinianem, jsou nádhery dojísta nepopsatelné, že jsou ukryty pod oltářem mohamedánským. Kdo byl v Benátkách a viděl katedrály v Torcellu a Muraně na stejnojmenném ostrově v laguně Benátské, ten poznal, jmenovitě v chrámu sv. Marka, mosaiky nevýslovně velebné. Ale to vše jsou jen jednotlivé perly v koruně slávy, kterou královna Adrie imponuje světu přemnohými nezapomenutelnými dojmy. Řím, město baroku, je zrovna napěchován vznešenými pomníky mosaického umění, že je návštěvník takřka jen zběžně přehlíží nemoha je obdivovati a vžít se do jejich krásy nemaje na to času. Proto nás přímo uchvátí v severní Itálii Ravenu jako jedinečný památník prvokřesťanské doby. Toto město je dnes jako izolováno a opuštěno, ač kdysi mnoho znamenalo v historii Itálie, když bylo r. 402 sídlem císaře Honorio. Za jeho sestry Gally Placidie počala se doba rozkvětu města, který dostoupil vrcholu v 6. stol. Mosaiky v chrámech S. Vitale, které vznikly asi r. 547, a S. Apollinare nuovo kolem 590, jsou díla největší dokonalosti mosaikového umění všech dob. S. Vitale je apotheosou zakladatele Hagie Sofie, velkého císaře Justiniana. Mosaika: průvod císaře, hýřící leskem drahocenných rouch a drahokamů, je slavnostně vážný a nejvyšší povznášející, podobně průvod císařovny Theodory nenachází rovné. Jako gloriola září kolem její hlavy purpurový, perlami posázený kotouč. Ceremoniář odhaluje vznešeně portiéru těžkého brokátu, aby její Veličenstvu otevřel cestu do svatyně svatých. Nedostává se slov k vyličení úchvatné krásy těchto děl, která jsou triumfem starodávného umění mosaikového. A podobně v nedostižné kráse vrcholící jsou mosaiky u sv. Apollináře. Dojem z ravenských mosaik vtírá se do duše představou nepřekonatelnosti, nezníčitelnosti a věčné novosti. Taková díla nestvořil jednotlivec, nýbrž duch církve, jak praví koncil Nicejský: „Útvar obrazů není výmyslem malířů, nýbrž vyzkoušeným ustanovením a tradicí církve katolické.“ Jen vžít se do takových děl a poznáme výstižnou pravdu výroku koncilu Nicejského.

Nejslavnější doba umění mosaikového je od 4. do 6. stol., ale pokračovala ještě dál až do 11. stol., a to zejména v Itálii a v Řecku. I ještě v roce 1185 byla v tradici tohoto umění vyzdobena palácová kaple v Palermu rozsáhlými překrásnými mosaikami. Ve Francii a v Německu setkáváme se s tímto uměním zřídka, sluší však vzpomenouti mosaiky v kupoli monastýru v Cáchách z doby Karla Velikého, dnes žel poškozeného. Ve 14. stol. byli také v Praze činní italští umělci mosaiky. Starší mosaiky mají důstojný, vážný charakter a určují povšechně na dlouhou dobu pro výtvarné umění, zvláště také pro nástěnné a miniaturní malířství zvláštní církevní typ. Teprve ve 14. stol. jeví se zde již větší volnost v tvorbě, čímž bohužel monumentální charakter mosaiky pozbývá svého produševnění a eminentní výlučnosti.

Pokud jde o techniku mosaiky, tu hlavní zřetel platí podkladu a na něm jemné štučkové nebo kytové maltě. Do tohoto podkladu se pak vkládaly podle nákresu na něm nebo podle předloženého vzorku mramorové nebo skleněné částečky, načež byla celá plocha vyhlazena a vybroušena. Byly tři druhy mosaiky: velký (opus tessellatum) jímž byla vykládána dlažba a jímž byla také v chrámech vyzdobována podlaha krásnými geometrickými formami a arabeskami nebo symbolickými figurami např. u sv. Clementa, u sv. Silvestra v Římě, u sv. Marka v Benátkách, v domě v Palermu aj.; pak střední (opus sectile), z malých, jemně sekaných kousků barevného mramoru se sestavovaly obrazy, které byly vypočteny na pohled z dálky; konečně malý (opus vermiculatum), při němž se užívalo jemně sekaných krychliček nebo tyčinek z barevných, zlatými lupínky obložených sklicek do červovité se vlnících linek zasazených. Je zřejmo, že se tu mohlo jiti až do největší jemnosti, neboť pro zvláštní účely monumentální mosaikové malby vešlo se

do čtverečného coulu [palce] až na tisíc takových krychliček nebo tyčinek.

Zatím co toto tak významné umění skorem zaniklo, udrželo se přece v Římě až do nejnovější doby v květu. Tak vytvořila fabrika vatikánská v mosaice velké nádherné mosaiky v podobě medailonů všech papežů, které zdobí stěny v basilice sv. Pavla jako skvělý vlys. Mimo Řím také Florencie pěstuje nyní mosaiku ve větší míře. Podle toho rozeznáváme dva druhy nynější mosaiky: florentskou, při níž se užívá ponejvíce kaménků i vzácnějších druhů, a římskou, která pracuje se sklovinou překrásně zbarvenou.

I v Praze jako by znova ožila epocha 14. stol. v pěstění mosaiky, byť jen ve skromném měřítku. Tak basilika sv. Václava na Smíchově je bohatě vyzdobena mosaikou. Zvlášť je skvělá mosaika v apsidě nad hlavním oltářem, představující Krista Pána v královském postoji, po stranách klečící sv. Václav a sv. Ludmila a stojící další svaté postavy. I apsidy v postranních kaplích září zlatem a krásnou figurální výzdobou, jakž i vlys v hlavní loži

mezi oblouky a sloupy. Velmi efektní je mosaiková Zlatá brána na jižní straně chrámu sv. Víta a uvnitř v kapli sv. Ludmily Švabinského nádherná mosaika křtu Krista Pána v Jordáně. Na jejím protějšku v téže kapli se pracuje.

Výrazová a dekorativní síla mosaiky působí velkým dojmem. Toho si byla vědoma ona doba rozmachu mosaikového umění, osvědčenou tradicí ovládaná.

To postavy na výši se vznášející, byť ztrnulé, jsou jako živé a takřka mluvící. Pohádková hra barev září z nich posvátným jasem, uchovávajícím svaté tajemství přítomnosti Boží. Neodolá nikdo té podmanivé mluvě jakoby nebeských sfér, které se v té božské nádeře mosaiky odrážejí dojmem nadpozemské velebnosti. Mosaika je takřka vítězství ducha nad hmotou, která pod trpytí reflexem barevných částeček obrazu jako by se pohybovala, žila. V mosaice dospělo dekorativní umění v ozdobě chrámů klasické dokonalosti. Je to umění vpravdě božsky inspirované, proto nehynoucí, věčné.

Dr. Hubert Havránek

Kněžská meditace

PRUDENTIA SACERDOTALIS

Po sedmeru stupních svěcení vystupuje bohoslovec ke svatému kněžství. Když svého vznešeného cíle dosáhl, má být jako opravdový alter Christus knězem upevněným ve ctnostech a charakterním ve svém jednání. Ve svém duchovním životě má kněz stát jako skála v rozbouřeném moři času! Má se podobat Janu Křtiteli, o kterém pravil Pán, že se nepadobá tříně ve větru se klátící. Kněz se má podobat mohutnému stromu zakotvenému v zemi svými silnými kořeny, kterých bouřemi a víchřicemi jen ještě hlouběji se zapouští do země a skály.

Proto budeme letošního roku v našich meditacích meditovat o kněžských ctnostech, jichž je nám každému tolik potřeba.

Základní kněžská hlavní ctnost ano ctnost přímo stavovská jest obezřetnost, prudentia. Prudentia est recta ratio agibilium! Je tedy obezřetnost čili prozíravost ctnost, kterou z každém okamžiku, v každé situaci, v jednotlivých případech poznáváme, co máme činiti, jak máme jednati, jak se rozhodnouti, abychom jednali bohumile, jak se na muže Božího sluší!

Obezřetnost ukazuje královskou cestu středu! In medio virtus! Abychom nechybili ani per excessum ani per defectum! Jak je tato okolnost důležitá pro vlastní duchovní život, jak důležitá v pastoraci. Obezřetnost je cílevědomost. Obezřetný kněz má stále svůj cíl před očima. Táže se často: Quid ad aeternitatem... Stále si připomíná: Quidquid agis prudenter agas et respice finem! Účel obezřetnosti je tedy správné jednání — recta ratio agibilium... Podstata obezřetnosti záleží v tom, že musíme hleděti a se snažiti poznati, co při různých příležitostech činiti, od čeho upustiti, abychom jednali správně. Je třeba usuzovati, na konkrétní případy navazovati, uvažovati jakých prostředků užití, abychom došli cíle! Kdo je rozumný, ten usuzuje, nežli mluví, co, ke komu, na jakém místě a v jakou dobu mluví. Musí respektovat všechny okolnosti. Je třeba brát zřetel na to, jaké povahy, jaké letory, jaké mravní struktury je ten, ke kterému mluví. Důležité pro každého duchovního správce, zpovědníka, kněze, na kazatelně, ve zpovědnici, ve styku s lidmi. Těž lék může jednomu prospět, druhému uskodit. Skrupulantovi prospívá mírnost, laxistovi škodí! Pán Ježíš byl mírný vůči Magdaleně a kajícím hříšníkům, přísný vůči farizeům. Pýcha a svéhlavost se utvrzují stálým káráním. Hořkému léku se musí vždy přidat sladkost, aby byl stravitelný a snesitelný. S přísností proto je třeba, aby byla vždy spojena mírnost, s káráním pochvala. Věc kárat, osoby šetřit. Spíše se zahojí zlomená noha nežli zlomená vůle. Obezřetný kněz dovede rozumně mluvit, ale také rozumně mlčet! Hominem numquam odit, sed eius vitia.

Důležitá pomoc k nabytí ctnosti obezřetnosti jest docilitas - pčenlivost. I starší kněz se musí dát poučit. Pokorný starší kněz, pan farář, pan děkan, rád si vyslechne dobré a užitečné myšlenky a nápady mladšího a svěžího svého spolubratra, kooperatora, kaplana. Nejosudnější chyba jest slovo vyvěrající z pyšné pozice: „Sic volo, sic jubeo stat pro ratione voluntas!“ Tato pyšná, zastaralá absolutistická zásada a póza zvlášť v dnešní době je neúnosná. Opatrná pozornost na vše, co konáme a čeho necháme, je každému z nás potřeba, abychom, my, kteří jiným kážeme, sami nebyli zavrženi... Obezřetný kněz vždycky si dá poradit. Svatý apoštol Pavel napomíná: „Nepokládejte se sami za moudří!“ Řím 12, 16. Ve Starém zákoně jest připomínka: „Obezřetný muž slyší na radu jiných.“ Sir 12, 15: „Synu, nečiň nic bez rady, nebuděš po činu mít co litovat.“

Obezřetný a prozíravý kněz se učí z minulosti, z minulosti svého duchovního života. Historia est magistra vitae — ano i dějiny našeho vlastního duchovního života jsou našim učitelem. Učí nás. Proto jest pro získání této základní a hlavní kněžské ctnosti tak důležité examen generale a examen particulare, rekolekce, exercicie... Dávají nám hluboký pohled do minulosti našeho života... I z chyb cizích se učíme! Bohoslovec byl se mnou svědkem neobezřetného a nelaskavého jednání kněze s lidmi. Bylo mi jich líto... „Podívejte se, Otče,“ poukázal na tu nemilou scénu můj mladý spolubratr a žák jsa očividně znechucen a udiven. „Tak se tedy z této chyby uč, jak to dělati nemáš!“, odpověděl jsem mu krátce a stručně! Jsou spolubratři mezi námi, kteří ačkoliv bezúhonní životem, přece svým neobezřetným vystupováním, svým neobezřetným kázáním všemu i třeba prestiži jiných škodí!

Obezřetnost konečně přivádí pořádek do všech ctností, pořádek však dává všemu harmonii, soulad, krásu a stálost... Obezřetnost je proto vůdkyní a řídící všech ostatních ctností, poněvadž všechny ctnosti usměrňuje.

Řídkme se vždy podle návodu, který dal kdysi starověký jakýsi filozof starověkému kterémusi vládci: „Nemluv nikdy bez předchozí úvahy, co budeš mluvit, nepodnikej nic aniž uvážíš, jaké následky by z toho mohly povstati.“ Po účinku slova i činu každá rada je drahá a mnohá již marná. Modleme se jako Šalamoun se modlil při nastoupení svého těžkého úřadu, který mu Hospodin svěřil. Neprosme Boha o slávu, ale prosme Boha jako on o „bystrou mysl“, abychom správně a obezřetně vždy jednali ve svém vlastním duchovním životě a obezřetně vždy dovedli také věsti věřící svůj lid v pokoji a míru v souladu a souzvuku všech srdcí správnou cestou k blahu pozemskému i věčnému.

ThLic. Karel Sahan

BLAHOSLAVENÁ ZDISLAVA

Církevní kalendář zařazuje vzpomínku na naši Bl. Zdislavu Berkovnu do rozkvetlého sklonu nejkrásnějšího měsíce v roce, v máji. V tomto lednovém, mrazivém a zimním období, v němž na stránkách našeho časopisu zahajujeme profily božích oslavenců naší země, nelze upřít při vyslovení jména Bl. Zdislavy onen přitažlivý, stále teplý a stále kvetoucí zjev „ženy statečné“... „Její skutky ať chválí ji v branách“...

Poslední uvedená slova jsou vytržena z počátku i závěru sv. čtení o jejím svátku (Přísloví 31, 10–31). Vytržena, ale pevně zasazená do rámce přítomného profilu, v kterém chceme vystihnout její život i její odkaz. Život pro její připomínku, odkaz pro vlastní povzbuzení. V sloučení těchto dvou pohledů nalézt pro vlastní duchovní snažení jak vzor, tak posilu!

Nesčetný počet světců a světic Církve není nepřiléhavě srovnáván s hvězdnatou noční nebeskou klenbou, na níž září v tmavých nocích trpytivé hvězdy. Je jich hodně a jsou různé: velké, malé, menší i nejmenší. Tak v našich hvězdách duchovního života setkáváme se se záplavou zářících světél a v přítomném pohledu na naše české nebe nejde samozřejmě o velikost těchto zářících perel, ani o jejich počet, ani vzdálenost, ani hloubku, jako právě o jejich světlo, o zářící světlo našich drahých patronů, které září, svítí, proráží tmu a vede k červánkům rán krásnějších a šťastnějších, až vyústí jednou v životě každého z nás v neodsunutelném úsvitu života, který nás již neobdaří ani návratem, ale ani koncem...

Nelze nevzpomenouti v tomto našem zamýšlení vážný důraz, že k červánkům života věčného přistupujeme jen z tohoto života. Když L. Bloy říká, že „do ráje se nevstupuje ani včera, ani zítra, nýbrž dnes“ — chce v jistém smyslu zdůraznit také to, že se tam nevstupuje odjinud než z této země, z tohoto života, z tohoto světa. Důchovní start našich nebeských vzorů podněcovaly jistě rozsáhlé výšiny nadzemské touhy, cílevědomá snáživost, nezměrná láska, ale probíhal zde na zemi, mezi lidmi, v prostém, všedním každodenním životě. Defiluje před námi výčet stručných věř, suchých dat, prostých konstatování, z nichž se dovidáme, že naše Bl. Zdislava se narodila před 760 lety na hradě Jablonném. Její dětství i život pozdější jest označován nebývalou náchylností k upřímným modlitbám a zalíbení v rozjímáních. Ve svých sedmi letech utíká z rodičovského hradu do lesa s mladistvou poustevnickou touhou. Když služebnictvo zarmoucených rodičů ji přivádí zpátky, na křavá slova rodičů odpovídá odprošujícím pláčem vkleče. Později podřizuje se vůli a přání rodičovskému a stává se chotí syna děčínského purkrabí Markvarta Havla, který v r. 1241 dal vystavět hrad Lemberk, na němž Bl. Zdislava žila se svým manželem až do své smrti.

Manžel — muž povahy drsné, pánovitě, nesnášel její pokoru, dobročinnost a zbožnost. Avšak moudrá, tichá a laskavá Zdislava svým chováním i modlitbami za něj ho časem nadobro změnila a zkrotila jeho prudké a necitelné srdce. Ze svého hradu chodila bosa na bohoslužby, pod svrchním

rouchem nosila žíněný pás, spokojila se vždy s prostou stravou, udílela velmi často a velmi ráda podpory chudým, postila se, chudě se zvala k svému stolu, předla, tkala a šila pro ně, navštěvovala a posluhovala nemocným. Zaopatřená sv. svátostmi a po dojemném rozloučení se svým manželem zemřela 1. ledna 1252 na Lemberku a byla uložena k poslednímu odpočinku v kostele sv. Vavřince v Jablonném.

Nelze uzavírat vzpomínku na naši Blaženou Zdislavu — jak ji výrazně pojmenoval již Dalimil ve své Kronice — tím, že bychom 60 let Zdislavina životopisného obrázku neprodchnuly naší přítomností. Odmysleme si některé uváděné krásné a příkladné Zdislaviny činy a i tehdy, kdybychom jim pro dnešek přisoudili třeba nečasovost, nikdy nemůže z toho všeho zůstat umlčený onen velmi příznačný hlas, který dovedl krotit prudké a necitelné srdce.

Takový povzbudivý pohled vystavává před námi při vzpomínce na Bl. Zdislavu: neuhasínající trpyt osobního kouzla, v němž lze vždy cítit lákavou vůni nepomíjejících vavříků blaženosti věčné!

P. Emil Korba

K snímkům na třetí straně obálky:

Hlavní otář a celkový pohled na chrám sv. Vavřince v Jablonném v Podještědí. Uprostřed jedna z četných rakví v kryptě kostela a ostatky svěťice v sarkofágu. Dole oltář a hrob Bl. Zdislavy. (Foto Vlastimil Zikmund.)

Heroický dech svatého Jana Zlatoústého

Na město pomalu padal sníh. Poletující vločky se měnily na zemi v bláto a chodci v ulicích valem přibývalo. Bylo poslední ráno před vánocemi, před Štědrým dnem. Jako obvykle, i toho dne vyrazil lékař Jan Štourač na objížďku pacientů do vsí svého obvodu. Projížděje Vrchoveckou ulicí na obvodu města, všiml si naproti kramářství Bohumila Holíka panimámy Těšíkové z Olší, kam měl právě namířeno. Otevřel dvířka vozu a pokynul ženě, aby usedla dovnitř. Tak se panimáma pohodlně svezla do své dědičky, vzdálené od města téměř dvě hodiny.

„Já vám pěkně děkuji, pane doktore. Já jsem čekala venku před Holíkovým krámem na Pošvářku z dolního konce, z té zadlužené chajdy pod Chaloupkovou zahradou, víte? Naschvál jsem ji nezavolala, aby jela s námi. Být to lepší ženská, tak bych ji tam nenechala. Ale taková pazderačka! Ať šlape teď pěšky, však má nohy jako podstamenty. Kdybyste věděl, jak ji dře bída, ta vám nemá ani na košili. Kdepak do auta, taková žebračka, a ještě s panem doktorem!“ Sykala ze sebe Těšíková, když vystoupila z vozu. A v jejích slovech bylo něco povýšeného, kousavého, žhavě výsměšného — něco z toho pohrdavého tónu, kterým mluvily zámožné hospodyně s podruhnými a děvečkami.

„Zítra začínají vánoce, svátky lásky k bližnímu,“ říkal si lékař — a v jeho slovech byl stesk i ironie. Měl dojem, že se na něho valí tma zatemněného lidského srdce, černé hlubiny sobectví, tma duše, která se ve své lásce zaměřila pouze na sebe, tma nevánoční.

„Škoda, že zítra začínají nejhezčí svátky v roce, kdy lidé mají k sobě tak blízko. Lidé, nikoliv sobci. Vidíte Těšíková,“ řekl lékař a otočil volanem.

S kolika obměnami takovýchto sobectví se setkáváme na cestách života. Jsou lidé, kteří si uvědomují silou svého ducha plnost sebe samých jakožto vztahu k bližnímu a lidskému společenství. Lidé, ztělesňující ideu lásky, kteří působí na naše duše zvlášť milým dojmem a zvláštní přitažlivostí. Ale vyskytují se lidé, kteří oslabením svého ducha ztrácejí vědomí sebe samých jakožto vztahu k bližnímu a k veliké rodině lidstva. První jsou světlem, vzory a ochránci. Za zády druhých lze tušit krev a temné orgie egoismu.

Kdo zaměřil svou lásku pouze na sebe a nanejdůvážněji na ty, kteří mu jsou nejbližší, ten vůbec nemiloval. Láska, zaměřená jen na sebe, na úzký kruh rodiny anebo národa, je jako plamen v neprodyšné schráně. Hoří jen potud, pokud se nenahromadí jedovaté plyny, které plamen udusí.

V prvním měsíci občanského roku, v měsíci ozářeném „světlem“ vánoc, vzpomínáme na velikého biskupa a církevního učitele svatého Jana Zlatoústého, o němž napsal Arnošt Hello, že jest jedním z těch nemnoha mužů, kteří mají zvláštní právo na jméno katolika, to jest muže universálního.

Tento světec provanul dějiny lidstva dechem lásky, objímající vesmír. Podnes cítíme mohutnou sílu a heroický dech slova svatého Jana Zlatoústého. Zdá se, když rozejmáme jeho život, že nás něco unáší a žene vpřed. Jeho dílo, podávající nejpřísnější pravdy v těch nejpůsobnějších obrazech, ustavičně burcuje naši lásku. Svatý

ČESKA MISSA PASTORALIS

Základní rysy povahy lidu a četné příklady jeho tvořivosti poskytují u všech národů jejich písně, které mezi lidem vznikly a s pokolení na pokolení se zachovávaly.

Velmi závažným výsledkem lidové tvorby jsou vánoční zpěvy a koledy, které v kulturním životě slovanských národů hrají vynikající roli. Význam vánoční doby přímo vyzývá k radostnému a plesnému zpěvu a tato skutečnost byla na výsost využita.

Nejstarší vánoční hudební formou je koleda. O jejím původu bylo již mnoho napsáno a nejvěrohodnějším se zdá výklad břevnovského mnicha z r. 1426, podle něhož „obcházeli již pohanští kněží vždy prvního dne v měsíci po domech s modlou Běl, zpívající“. Obyvatelé domu šťastní, že jejich bůh je navštívil, odvděčovali se různými dary. Tento obyčej podrželi pak i kněží křesťanští, nosíce místo modly kříž. Biskup Vojtěch omezil tyto pochůzky na jedinou za celý rok, a to o vánocích na Štědrý den a nazval ji „koleda“ od latinského slova colere, tj. ctíti, že uctívali při tom Syna Božího v den jeho zrození. Kněží a žáci, obcházejíce na Štědrý den a v jeho oktáv domy křesťanské, zpívali vánoční písně: „Haec est dies“, „Ecce Maria genuit“, „Judaet et Jerusalem nolite timere“ aj. To byly tedy první kolední zpěvy.

V Čechách bylo to století patnácté, které k doposud existujícím písním textu výhradně latinského přidalo první české písně vánoční, vzniklé překladem z písní latinských. Z toho století pochází nejznámější „Narodil se Kristus Pán“ doslovným přeložením latinského textu „En virgo parit filium“. Jestliže doba husitská a českobratrská byla českému duchovnímu zpěvu příznivá, dosáhl vrcholného rozkvětu v lůně literátských bratrstev ve století šestnáctém. Byly to hlavně koledy, které došly veliké obliby, rozšíření a zpopularizování. Těchto písní koledních je zachováno hojně. Je známa: „Dej Bůh štěstí domu tomu“, „Veselé vánoční hodý“, „Pacholátku na koledu“, „Štědrý večer dnes nastal“, „Povězte pastouškové“ a jiné, hlavně koledy moravské, pro něž byla doba zvláště příznivá. Koleda vnikla hluboko do srdcí všeho českého lidu, takže ani urputné snahy protestantské nedovedly ji zrušit. Po všich a mezi starými lidmi sbíraly se starodávné koledy a vydávaly pod jménem kraje, v němž se zachovály. Na základě těchto starobylých komponovali mnozí

skladatelé další, čerpající z radostné poesie vánoc nové a nové nápěvy koledové, ba i celé vánoční mše a jiné skladby. Tak vplývaly koledové vlivy též i do kantátové tvorby J. Š. Bacha. Jeho vánoční oratorium z let 1734 až 1735, i kantáta „Dobrý pastýř“ jsou vybudovány v pastoriálním rázu, povznášejícím tón koledový k uměleckému ideálu.

Doba vánoční byla zdrojem mnohých zajímavých i závažných skladeb hudebních; mešní text, aplikovaný náladově poesii vánoční, dával podnět k tvoření mimořádně hojněmu. Z radostnosti této části církevního roku plyne, že příkaz přísné liturgické hudby v celém svém rozsahu a dosahu prováděn není, a že i hudba chrámová v těch dnech ladí v jaré a slavnostní náladě své veselé a zvučné struny. To bývalo odedávna. Podstatným a do jisté míry i směrodatným pro ráz hudby v době vánoční je moment adorace pastýřů. A tato okolnost vedla skladatele k tomu, aby celou mši jako dílo hudební zladili na tento pastoriální tón a není pochyby, že tím získali velmi vítaný prostředek k obohacení svých výrazových prostředků, že získali živelně podstatně zpestřující a oživující jejich hudební tvorbu. Přirozeně, že ti pastýři kolem slůvice hudli tak, jak to bylo v národě, z něhož autor vzešel, obvyklé, a tím objevil se v mešní hudbě nový živel, živel národní. V tom ohledu jsou zvláště zajímavé mše našich skladatelů i těch, kteří komponovali v dobách, kdy ještě nebylo samostatné české hudby umělé. A je pozoruhodné, jak dovedli, třebaže stáli ještě na hudebním stanovisku klasicismu nebo se již klonili k romantismu, dát svým pastoriálním dílům ráz, který svědčil o jejich českém původu. Pastýři probuzeni jasnou a krásou svaté noci a jdoucí do Betléma poklonit se Spasiteli v kolébce, jsou pastýři z českých luhů a hájů a je zcela zřejmé, že mešní komponisté, v jejichž hudbě se český svéráz objevil daleko dříve než v hudbě umělé, chtěli svou řeč mluvit k lidu bezprostředně, chtěli, aby lid z jejich skladeb čerpal nejen povznesení náboženské, ale aby jimi byl utvrzován i ve svém citění a smýšlení vlasteneckém. Je nesporným, že naši starší skladatelé formou a způsobem své době odpovídajícím sloužili velmi podstatně a mocně našemu národnímu probuzení. Z toho ať již bezděčného, neuvědomělého vědomí nebo uvědomělého smýšlení plyne také

Jan Zlatoústý patří mezi vrcholné homiletické klasiky a jeho písemný odkaz hněl láskou a pathetisoval svým plenným duchem, právě tak jako tímto duchem obrodil život křesťanů. Nebylo to bez obětí a bez odvahy, podrobené nejtěžším zkouškám. I velikost jeho životních osudů je až úděsně bolestná.

Nadaný synek čestného vojenského důstojníka a bezúhonné, zbožné matky Anthusy, o níž prohlásil pohanský rétor Libanius: „jak znamenité ženy mají křesťané!“, zabývá se filosofií, školí se v řečnictví, a nakonec se stává právníkem. Ale povolání, plně lsi a úskoků své doby, je v rozporu s jeho svědomím. Mladý muž se dává po údobí tvrdé askese na dráhu kněžskou. Roku 386 je vysvěcen a odtud stoupá dále ve své vnější kariéře, až je roku 398 jmenován biskupem cařihradským. Posvátného úřadu se ujímá v dobách nanejvýš krutých a neutešených, za vlády vilné Eudoxie a jejího dvorního rádce tyranu Eutropia. Na císařském dvoře vládne dusný duch přeceňování smyslného požitkářství. Chlipnost císařovny se stává zhoubnou mizou nesmírného rozkladu, pronikajícího do řad velmožů i duchovenstva. Nově zvolený biskup je postaven do úporného zápasu. Na jedné frontě civitas Dei, na druhé civitas terrena. Na jedné straně pouta otroctví, na druhé vláda rozmařilosti a bahno rozkošnictví. V černém zarámování Eutropovy tyranie jediný biskup z Cařihradu vidí strašnou stráž této diskontinuity. Nečeká na zázrak, na náhlé Boží rozhodnutí, které by zvrátilo poměry v duchu křesťanském. Tento ojedinelý muž v dějinách činorodé lásky, tento apoštol a pastýř jak lidsky shovívavý, tak prostý, tak pokorný a člověka milující, nezná míry a hranic odvahy, když zahajuje ofensivu proti silám temnot. Jeho slovo, slovo mluvčího

Boha otroků, je úžasně a strhující svou svobodou. Je výbuchem lásky, která hněte novou společnost a razí cesty k takové pospolitosti, z které vychází zdravý a čistý člověk.

Myšlenky Jana Zlatoústého, které byly v údobí jeho strohé askese odpoutány od veškeré pozemskosti, vznášejíce se s absolutní osamoceností ve sféře ducha, upoutávají se v době jeho biskupské hodnosti na zem a k člověku. Člověk jako harmonický celek duševní i tělesný, k jehož rodu cítil světec čím dál větší příslušnost, byl objektem jeho lásky a soucitu, k němu sestupoval s vrcholů své osamocené ušlechtilosti. V autoritě Boží lásky metal blesky hněvu na zločiny proti lásce, nelekaje se temnot nespravedlnosti.

Na rozkaz Eutropa a Eudoxie je přes odpor bouřícího se a milujícího jej lidu vypovězen z Cařihradu a odtud začíná jeho pouť štvance po osamělých arménských horách, strastiplná pouť, kterou uzavírá 14. září roku 407 v pontském Komaně světcova smrt.

In medio Ecclesiae aperuit os ejus: et implevit eum Dominus spiritu sapientiae et intellectus: stolam glorie induit eum. Svatý Jan Zlatoústý je věčně živý a zářivý zjev a výstup z propastných hlubin minulosti. Za svého pozemského bytí vystoupil po terasách největší božské činnosti až na to nejhořejší patro, aby vystavil svou duši žhavě a sladké výhni Boží, aby utrl se rtů Božích květ lásky nejčistší a vdechl jeho vůni do plíc dějin.

Učiti se ve škole svatého Jana Zlatoústého znamená žít v rose tohoto heroického dechu, v rose pokory, směřovat k Bohu, mohutnět v lásce, chránit a bránit říši lásky, spravedlnosti a pokoje, kterou nám světec tak hrdinně a bolestně objevoval.

Antonín Hugo Bradáč

neobyčejná živost jejich pastorálně-národně-českých mší. Je na nich znát, že byly koncipovány z vnitřní radosti, z nadšení, jež povznášelo jak skladatele při tvorbě, tak posluchače v kostele.

Česká missa pastoralis prošla různými fázemi, různé jsou její druhy a způsoby. Jednou z prvních a dílem velmi populárním je Jana Jakuba Ryby Česká mše vánoční. Je prototypem tzv. české mše kantorské, zajímavým a milým dokladem, jak naši starší kantoři šířili a prohlubovali svým uměním a svou muzikou národní uvědomění, jak snažili se svými i duchovními skladbami povznést své posluchače i národně. Pravda, celým svým projevem a celou svou hudební dialektikou připomíná tato mše Mozarta, jehož ideje činí ovšem přístupnějšími a prostoduššími. Avšak přináší i mnoho nového a svérázného. Již její český text a do lidového tónu parafrázující biblické klanění pastýřů je nápadem i provedením nadmíru zdařilým.

České skladby vánoční z 18. stol. vzbuzovaly radost z narození Jezulátka melodiemi prostými, čerpanými většinou ze zpěvu lidového, na české texty, básnické plody milé, naivní poesie. Nového uměleckého ducha vdechl těmto skladbám F. X. Brixi.

V období reformy hudby duchovní bylo jistě těžkou otázkou, jak založit hudbu vánoční, aby plnila přísné požadavky a přece zachovala český lidový ráz. Byl to důležitý prvek, tento lidový ráz vánoční hudby a zpěvu, který se projevoval jak v národních písních, tak i v koledách, ovlivniv našeho největšího mistra Bedřicha Smetanu, který z něho stavěl základy pro své ryze hudební češství. (Zd. Nejedlý: Bedřich Smetana, díl III.) Jedním z nejvýše zajímavých pokusů o českou vánoční hudbu je neprávem zapomínané dueto pro 2 soprány a varhany „Aj v jesličkách děťátko“, dílo Josefa Foerstra, v jehož tehdejší přís-

né hudbě je úplnou výjimkou jak svým založením, tak svou širokou melodickou krásou, výrazně českou a vánoční. Také někdejší písecký regenschori Boh. Jeremiáš složil líbezný sbor „Koho viděli jste, pastýřové“ s mezzosopránovým sólem. Nelze nezpomenout i půvabné a ryze církevně zbarvené harmonisace Hruškova sboru „Narodil se Kristus Pán“ pro sopránové sólo a varhany. Tak též Křížkovský, Marhula, Horník a mnozí jiní projevíli se v tomto oboru hudby velmi zdařile. Vlastní zakladatel naší reformy chrámové hudby F. Z. Skuherský použil ve svých vánočních motetech na latinské texty také aspoň v některých místech zlomků lidových motivů vánočních. Rovněž Karel Stecker má velmi hodnotné Koledy, snad nejrozšířenější z vánočních skladeb. Důstojnost pravého slohu chrámového zachoval ve svých četných skladbách, opěvujících narození Páně, i Vojtěch Říhovský. K pravé vznešenosti dovedl povýšit pastorálního ducha z našich skladatelů nejlépe a nejučinněji Josef Cyrill Sychra, z jehož děl vzpomeňme aspoň rozmlilé pastorely „Veselte se nebesa“, dále vánočního sboru „Pějme chvalozpěvy“, vánoční mše latinské i české a konečně jeho kantáty „Mesiáš“, díla ušlechtilého obsahu a vzácně ladné formy, které osobitým způsobem uplatňuje český svérázný tón, umně zahalený důstojnou vážností a jemně prozařující hlavně ve zpěvech pastýřů.

Prosté zpěvy vánoční zapadly do českých srdcí a těšily zbožný lid ještě dlouho po svátečních dnech. Rozšířivše se staly se vzorem a jejich vliv dodal pastorálním skladbám českého původu sladké něhy, ušlechtilosti, ba i gracióznosti, takže neobyčejně vynikaly nad příbuzné skladby cizího původu. Umělecký odkaz českých tvůrčích duchů hudebních svědčí, jak podstatně přispěli svou hřivnou k oslavě narození Syna Božího i české hudbě národní.

- R. Š. -

OTEC NEBYDLÍCÍCH

V řadě osobností křesťanského světa, které v poslední době obrátily pozornost na sociální problémy doby, přiblížily dnešku více plnění účinné lásky k bližnímu, zaujímá významné místo prostý duchovní, původně kapucín Abbé Pierre. Je z jiného tábora než lékař-hudebník-misionář dr. Albert Schweitzer, neoslňuje znalostí hudebních problémů, není vynikajícím varhanistou, badatelem bachovským, nezabývá se černými lidmi v pralesích jako lékař a misionář. Působí mezi bílými lidmi, hájí právo na život ještě ubožejších než jsou naši černí bratři mající vždy palmové věnce nad svými hlavami; plamennými řečmi a hlavně činy obrací pozornost všech na hlavní problém bílého světa ve velké části Evropy. Je apoštolem nebydlících, špatně bydlících, těchto nejchudších z chudších. Pohnul vládami, parlamenty, postavil se v čele svědomí, které bylo třeba burcovat, probudit a hlavně vést do rozhodného úderu proti bídě nejtěžší: proti hladu spojenému s nebydlením, bezpřístřeším.

Jeho jméno prošlo několikrát Evropou; protestoval proti bezstřeší, vášnivě volal proti atomovému a zbrojnímu šílenství a burcoval pro mírové budování, za domy a proti válečným továrnám. V tom se sešel s dr. Schweitzerem a s celým mírovým táborem všech lidí dobré vůle na celém světě.

Osobnost P. Pierra by zapadla, kdyby náhle nebyl přímo osvícen jak nejlépe uplatnit lásku k bližnímu. Jako Schweitzer nalezl pro svoje vznešené poslání široký podklad ve svém účinném křesťanství a hlavně dovednosti s jakou obratně propagoval to, co dělá tisíce misionářů všech křesťanských vyznání, tak Otec Pierre vycházející ze širokého podkladu křesťanského srdce, přešel v katolický, to je rozhodný čin. Nespočinul na pouhém burcování tvrdého lidského srdce, nespokojil se jen hlásáním křesťanské lásky k bližnímu, ale dovedl sám svým příkladem a schopností vést lidi dobré vůle budovat domy, najít pro to prostředky tam, kde ležely přímo na ulici, před očima, dát lidem víru v život, ve vlastní síly a tím obnovit v nich velkou víru, danou každému člověku, k životu věčnému. Každá doba přinesla jasné vzory. Byl zde svatý Vincenc z Pauly, byl zde bratr Albert, svatý Don Bosco — všichni řešili celkový problém ze

svého srdce, podle svých schopností a možností. Dnešek přinesl prostého kapucína Otce Pierra, vidícího hlavní problém doby a jeho — to je pak hlavní — řešení.

P. Pierre, občanským jménem H. A. Groues Pierre, je dnes 48 let starý. Původně vstoupil do řádu kapucínů a působil v alpské oblasti. Snaže se více přiblížit k životu, stal se světským duchovním a všiml si zejména poměrů v průmyslovém městě Grenoble. Měl mnoho příležitostí vidět, jak život skutečně je. Byl naplněn duchem odporu proti modernímu pohanství, jak jej nesly diktátorské režimy, a proto neváhal ani okamžik, aby vstoupil po porážce Francie do hnutí odporu, účinného boje proti fašismu, ať již ražení italského nebo německého. Po celou dobu podzemního boje byl jedním z duchovních vůdců a proto rovnou z fronty boje šel do fronty politického zápasu o vytváření osudu francouzského člověka. Stal se poslancem a členem katolického MRP, Lidového hnutí republikánského. Ale zdlouhavost politických procedur a zvláštní poměry francouzské politiky jej neuspokojily. Vystoupil ze strany, zřekl se poslaneckého mandátu a věnoval své služby nejširším vrstvám, skutečným nositelům osudů Francie.

„Třeba volati a opakovati, třeba psáti po zdech našich měst, že krása měst a velikost národa nespočívají ani v muších, ani v divadlech, ani dokonce ne v pěkných katedr... (a nechtěl dořici katedrálách!) Krása místa, města, a to současně, jak v očích Boha, tak i v lidském úsudku, spočívá především na tom, aby nebylo chatrčí bíd, nouze a lidí bez přístřeší.“

To bylo jedno z míst jeho plamenných řečí, když si hledáním hlavního problému doby uvědomil, že válkou zrušená Francie, a to platí i o ostatní velké části Evropy, potřebuje rázné řešení otázky bydlení. Praktické řešení tohoto bolavého místa stalo se středem jeho života. Oblastí jeho působnosti byla především Paříž a okolí. Ne každý dovede si představit, že Paříž, to není jen město přepychu a nočních lokálů, město světové módy, umění, ale že na 600 000 mužů, žen a hlavně dětí, žije v tragických poměrech bytových, často nemá vlastního koutku, nebo hyne v barákách, nepoužívaných vagónech železnic, salaších a lokálech.

Před léty byl Otec Pierre náhodným svědkem vystěhování rodiny s hromadou dětí a nevalným nábytkem na ulici za mrazivého větru. Právě v té chvíli vzniklo v něm přesvědčení o hlavní příčině všech béd: nebydlení a hlad s tím spojený. Roku 1953 založil první středisko pro nebydlící a vyvolal hnutí: „Hadráři z Emauz“, jehož prostřednictvím organizuje výstavbu domů pro nebydlící. Tato akce dala již víc než 25 000 lidem bydlení. Účastní se jí na 2000 osob. Proč „Hadráři z Emauz“? Chodě mezi lidem, viděl, že peníze a prostředky leží přímo na ulici. Organizoval všemožný sběr, hadrů, kovů, papíru, lahvi. Jeho sběrači věděli dobře, v které ohradě leží něco dlouho nepotřebaáno. Stačilo dobré slovo a ohrady se otevíraly, aby vydaly nepotřebné pro někoho, pro ostatní ale velmi nutné suroviny. Otevírala se také lidská srdce a peněženky, když bylo vidět první výsledky. Ve své práci se Otec Pierre potkal s horlivou pomocí veřejných organizací i politických stran — náhle zahanbených ve své halasné bezmocnosti činem prostého, ale v práci mezi lidem osvědčeného řeholníka-kněze, se stužkou za činnost v hnutí odporu, rukou s mozoly a srdcem tak lidským, prostě myslí, ale tak vznešeně oddané tomu, co je — má být všude a vždy — největší hodnotou na světě: člověku.

Byla to práce prostě revoluční. Dělá se! Neúřaduje se! Lidé se shromažďují, aby pracovali na stavění domů a ne vzdušných plánů. Otec Pierre a „Sdružení Emauz“ budují bez úředního povolení. Nelegálně! Vláda o tom ví, ale sama nic neschvaluje. Otec se jí neptá. Stalo se populárním, jak dovedl Otec odpovědět úředníkovi, který se jej vyptával, kde má o u ř e d n í povolení na papíře: „Stavím z vůle žijících proti předpisům, než umírajících podle zákona!“

Díky akci Emauz a poplachu, který se kolem ní strhl, začal se věci zabývat parlament, vláda, veřejnost. Zase vláda a parlament schválily zákon o stavebním ruchu, především pro lidi bez přístřeší. Ale vnitřní potíže Francie, stále více propadající se ve své bezmocnosti, k lítosti všech, kteří tuto zem a lid milují, jednak nešťastná válka v Alžíru způsobily, že celá akce vlády, parlamentu, všech anket, komisí a jistě dobrých úmyslů, zůstaly na papíře.

O KNĚŽSKÝCH NEUROSÁCH

U četných lidí se v denním životě setkáváme s neurotickými poruchami. Bývají to velmi pestré tělesné i duševní potíže, které mají jedno společné, že ačkoliv se podobají příznakům různých tělesných chorob, nenajdeme pro ně žádné vysvětlení ve změně některého z tělesných orgánů. Tak např. nemocný zvrací, ale internista nenajde poškození ústrojí trávicích. Jiný má bolesti u srdce, nespavost, bolesti hlavy a zase i při sebedůkladnějším vyšetření není objevena porucha některého ústroje lidského těla. Jiný nemocný trpí nevysvětlitelnou úzkostí, zbytečným strachem, vtíravými myšlenkami a jinými stavy, které mu dávají pocítovat, že je nemocen ve stejné míře a někdy více, než kdyby jeho tělesné orgány byly hruběji poškozeny. Bývá si toho stavu vědom a trpí tím. Takovéto potíže popisujeme jako neurosy, které se vyskytují i mezi lidmi jinak tělesně zdravými.

V našem krátkém pojednání vyličíme jednu formu neurosy. Totiž popíšeme tzv. obsedantní neurosu — nutkavé poruchy (obsesses). Téměř každý člověk by mohl uvést ze své vlastní zkušenosti nějaké nutkavé zážitky. Někomu se stále vybavuje nějaká melodie, jiný zase cestou domů je nutkán, aby počítal okna v domech anebo kostky chodníků. Jiný má nutkání smát se při vážných příležitostech. Takovéto stavy prožil mnohý z nás v menší míře. O chorobě jako neurose hovoříme teprve tehdy, když jsou příznaky silnější, trvají-li delší dobu a jsou tak silné, že ubírají radost ze života a ohrožují ostatní práci nemocného i jeho vztah ke společnosti. Z nutkavých zážitků jsou nejčastěji nutkavé myšlenky. K jiným nutkavým obtížím patří chorobná pochybovačnost. Nemocný se několikrát vrací domů, aby se přesvědčil, zda zamkl dveře bytu anebo uzavřel plyn nebo vodu apod.

Také někteří kněží mohou ve svém povolání onemocnět obsedantní neurosou, která se projevuje třemi formami a nemocné kněze dělíme potom na: mentisty,

Hnutí vzniklé z energického slova a příkladu má také svůj list. Název je příznačný a vše říkájící: „HLAD a TOUHA“. Tiskne se přes 50 000 výtisků. Mezi spolupracovníky tohoto listu vidíme jména jako indického politika Pandita Néhrú, zesnulého francouzského spisovatele Camuse, dr. Alberta Schweitzera a jiné. Mimo hlavního řešení nedostatku bydlení a odstranění hladu, časopis bojuje proti nemravnému životu, zejména pak u těch, jejichž prostředky takový život podporují a vyvolávají (tedy sociální příčiny a důsledky hříchu!), žádá reformu školství, vyšší vzdělání všem a ne pouze majetným. Že je Otec Pierre a jeho list proti válce v Africe, patří samozřejmě k jeho obrodné akci. Není veřejné otázky tížící zem a člověka, kterou by se tento list a hnutí nezabývaly a nepřinášely podněty ke kladnému řešení.

Knihy byly napsány o tomto muži a jeho díle, jsou překládány do většiny světových jazyků. Přenášejí všem čtoucím tento moderní zázrak víry v lepšího člověka, celou práci hnutí Emauz, mluví o těch hadrářích, těch neznámých lidech, kteří ve společenství ve jméne Kristově stavějí, budují, vytvářejí krby a u nich nový život. Ukazují na to, jak práce, pozeňaná práce, dává lidem poníženým a nespravedlivostí světa uraženým, zase sebevědomí a hrdost řádného občana! Mluví o zázraku pospolité práce a podřízení se potřebám toho druhého, těch všech!

Rozhodná a nekompromisní akce P. Pierra je dokladem, že právě, činem důsledně prováděné křesťanství nejen že neschvaluje a nepřikrývá zřízení, kde je možná bída a nedostatek základní potřeby člověka: kus střechy nad hlavou, ale naprosto naopak — je velkým podnětem, inspirací do boje za sociální spravedlnost a za skutečnou svobodu člověka, mezi níž je především svoboda od bída a od strachu před zítřkem.

Doba přinesla a stále přináší velké a těžké problémy. Množí se různé možnosti jejich řešení. Jedině mír a sociální čin jsou kladným příspěvkem k lepšímu životu. Nevyřeší se mečem nebo zvucným slovem. Otec Pierre jako by volal ke všem: „Doba je veliká a plná protivenství, ale musíme mu čeliti... Křesťané, neunikneme úloze kladené dějinami! Splňme své poslání!“

konsekristy a fragmentisty. První nebývají totiž při memento nikdy hotovi se vzbuzováním „intence consecrati“ nebo „aplikace mše sv.“. Druhá skupina zase nemůže z místa při konsekrování. Domnívají se, že slova konsekrací nebyla vyslovena jimi dosti zřetelně, najednou se jim zdá, že nedovedou přečísti ani nejjednodušší věty z misálu, a zrak a sluch jim vypovídá službu. Konečně fragmentisté nemohou zase býti nikdy hotovi s čištěním pateny nebo korporálu od nahodilých úlomků svatě hostie. Vidí na pateně všelijaký prášek, který tam nakonec není. Slabounký třpyt, který se leskne na jednom bodu pateny, bývá od nich pokládán za zlomek sv. hostie, tak čistí vícekrát patenu a přitom ji olupují o její drahé pozlacení a zástup věřících o svatou trpělivost.

Při léčbě těchto stavů si musíme především uvědomit, že neurotici s nutkavými příznaky jsou povahově velmi svědomití a morálně přeúzkostliví lidé. Proto vysvětlíme nemocnému knězi, který má úzkosti, že řádně nevyslovil konsekrací slova, nebo že řádně neprojevil memento, že na základě zvyku se jistě tyto úkony zapojily do asociací řady bezpečných úkonů a kdyby se tato řada přerušila, že by nutně si ji musel kněz uvědomit.

Nejlepší psychoterapeutem těchto obtíží byl již před 150 roky moravský světec sv. Klement Maria Hofbauer. V jeho životopise čteme, že jeden jeho spolubratr P. Josef Forthuber trpěl nutkavou neurosou a vždy po sv. přijímání nemohl být v hledání zbylých drobtů sv. hostie hotov a stalo se, že i účast věřících na jeho mši sv. byla jim obtížná. Jednou když byl sv. Klement Maria Hofbauer přítomen mši sv., kterou neurosou ztrápený P. Josef Forthuber sloužil a po sv. přijímání nepřestával patenu čistit, přistoupil světec k oltáři a pošeptal celebrujícímu knězi do ucha: „Josefe, nech také něco andělům!“

MUDr. Vlastimil Nikodém

P. LUDVÍK OCHRANA

Narodil se za napoleonských válek dne 19. III. 1814 v Champagniole ve Francii jako syn rakouského poddůstojníka, pocházejícího z poutního místa u sv. Salvátorky ze Životic u Opavy. Matka, Opavanka, provázela věrně svého manžela i ve válečném tažení a uplatňovala se v zásobovací koloně jako markytánka. Od francouzské křtitelnice odnesl si jméno hrdiny sv. Ludvíka; životní dráha Ochranova je poznamenána signaturou zápalu a nadšení pro nejušlechtlejší ideály lidstva blaho vlastního národa.

Matka, která prodělala všechny bědy válečného tažení se svým mužem, zemřela záhy po svém návratu do Opavy. Jednorozhodný sirotek se ujímá ušlechtilá slezská žena Barbora Neisserová a pečuje o něho až do návratu otce, který odzbrojil (či jak se říkalo abrystoval) teprve za 6 let po úmrtí své hrdinné ženy. Ludvík vystudoval gymnasium opavské, bohosloví v Olomouci a zakotvil 11 let v Komárově poblíž Opavy. Od r. 1850 působil jako farář ve Stěbořicích na Opavsku, kde vyvinul obdivuhodnou činnost po stránce náboženské, národní, abstinentské, osvětové a školské.

Za jeho doby byl slezský kmen ponořen v beznadějný spánek, jenž se již blížil přímo agonii. Byla to doba, kdy dr. Heine ve svém protestu proti státoprávním českým požadavkům prohlásil (7. 4. 1848): „Slezsko nachází svou spásu toliko v nejtěsnějším připojení skrze Rakousko k své veliké vlasti, k Německu. Protestujeme co nejslavnostněji proti připojení k Čechám aneb jen k Moravě...“ Nejdůslednější tehdejší zastávce slezského českství dr. Jan Kozánek charakterizuje soudobou situaci slovy: „Zde v Opavě všichni tak zvaní vlastenci nosí německé barvy, jenom já jediný stojím na pránýři před hanebným posměchem nepřátel. I sami přátelé mne zradili...“

Nezradili však katoličtí kněží. Nezradil Lelek, Gruda, Tomášek, Böhm, Ochraňa... Nežoufali nad kmenem, dokud měl zdravý kořen, nelámali hůl nad národem, dokud měl v lidu, hlavně venkovském, bohatý a zdravý reservoár možné obrody. Málo se ví o živelném hnutí abstinentsním, jež zasáhlo před sto lety svým ozdravným proudem skutečně až na kořen národního bytí na Těšínsku, Opavsku, Ratiborsku i Hlubčicku. Rozhodný okamžik, kdy šlo o bytí a nebytí slezské slovanské větve, našel katolické kněze na svém místě. Tehdejší rodověrné kněžstvo bylo do duše přesvědčeno, že jemu svěřený lid nebude zdolán a ubit, jestliže se sám neubije v alkoholismu, který jako příznak upíra užíral ledví a srdce, játra i mozek svých obětí. A byla to pochodeň ubíjených a vykořisťovaných národů i jedinců. Toto abstinentsní hnutí znamenalo v polovici minulého století přes 5 milionů členů v různých státech evropských a našlo plné pochopení u katolického kněžstva v rozdělené oblasti slezské. Těšínský děkan Josef Paduch a bílý farář Matěj Opolský, farář v Bytomí, Piekarech a zejména znamenitý kazatel Stefan Brzozowski byli pravými apoštoly hnutí střizlivosti mezi svými polskými krajany. Tato akce odnárodnovací snahy nepřátel nejen ohromila, ale i ochromila, takže se v celé této ozdravné akci čichalo nebezpečné protigermanizační pozadí. Jak mohutně se rozvinulo ozdravné střidmostní hnutí na Těšínsku patrně z toho, že přes 60 procent všech katolíků na Těšínsku bylo, hlavně zásluhou Paduchovou, organizováno v střidmostních bratrstvech. Tehdejší statistika uvádí 83 000 katolíků a 12 000 evangelických věřících — abstinentsů v bývalém knížectví těšínském.

Přísežná formule zněla: „Já N. N. slibuji před Bohem, před svým andělem strážným, před křesťanskými svědky do rukou Ježíše Krista, svého Spasitele, že se chci s pomocí Boží zdržeti přísně jakéhokoliv druhu kořalky, ať

slove jak chce, a že chci napomáhati též svému bližnímu k stejné zdrženlivosti. Chci užívati všelikých druhů lihovin jen tolik, kolik mi třeba k užívání a předepsáno bude lékařem. Podrobuji se již nyní zásadně trestu Božímu, kdybych tento promyšlený slib porušil lehkomyšlně...“

Do tohoto ozdravného hnutí se plně zapojil P. Ludvík Ochraňa. Ve prospěch protialkoholní myšlenky konal kázání v Komárově, v Hrabyni, Kateřinkách, Mokřích Lazcích, Novosedlicích i v Opavě, Stěbořicích, na Hradci a jinde. Po uvedeném obřadu byl sud s kořalkou rozbit a zakopán v odlehklém poli na důkaz, že se věřící zřikají tohoto pekelného nápoje. Po příkladu Ochranově působili i jiní kněží ve svých farnostech. Rozmarně nám líčí Helena Salichová ve své knize „Ze starých časů“ příhodu v Pusté Polomi: „Stryk Hanys nepřišli z hospody ani k obědu. Tetka Maryjana nalila polévku do malých necek, v nichž zadělávali halečky (knedlíky), neboť stryk v podnapilém stavu všechno nádoby roztřískali. Do polévky dali kobzole (brambory) a šli s tím přes dědinu. Když se jich někdo zeptal kam jdou, tak řekli, že strykovi s obědem. V hospodě před lidmi postavili necky před opilého stryka a pravili lítostivým hlasem: „No boraku, Hanysku, vždyť ty domů netrefíš z hospody k obědu, tak ti ten oběd nesu, ale v neckách. Vždyť tys mi všechny hrnce roztřískal!“

V té době žil v Pusté Polomi známý přítel P. Ochraný farář Šimon Lamla. Ujal se svého poslání velmi energicky. V nabitém kostele měl kázání o zhoubnosti opilství a nakonec vyzval své farníky k přísaze. „Já budu přísahati s vámi. Jenom, když řeknu: Já Šimon Lamla, tak vy řeknete: Já Franz či Josef nebo jak se každý jmenujete.“ Věřící zvedli tři prsty a pan farář slavně přísahal: „Já Šimon Lamla přísahám... A celý kostel přísahal: „Já Šimon Lamla přísahám.“ Jak to lidem vyjelo z úst, tak se dali všichni do nehorázného smíchu, hrnuli se z kostela ven, tam popadali na hroby a váleli se smíchem. Pan farář zůstali v kostele sami. Na druhou neděli museli farníci přísahu opakovat. Tentokrát už to provedli dobře. Ale dojem z první nepodávané přísahy zůstal až do dnešního dne. Většinou se však přísaha zdárně ujala a přinesla požehnané ovoce v mravně odolnějším pokolení, které se dočkalo osvobození z cizáckého jha.

Velikých zásluh získal si P. Ludvík Ochraňa na poli osvětovém, hlavně jako neúnavný šířitel dobré české knihy. Podnikal úspěšně přednášky ve Stěbořicích, Komárově, na Hradci, v Porubě, Raduni, Jaktarži, při nichž užíval prakticky znalost dobré češtiny. Všude na Opavsku se zakládají slovanské knihovny, lid se vrací k mluvě svých dědů. Pochybné radovánky jsou nahrazovány poctnou knihou, která přináší nové obzory. Ve Stěbořicích, Zlatníkách, Vlašovičkách jeho zásluhou založeny čtenářské spolky a pěvecké sbory. „Zpěvem k srdci — srdcem k vlasti“ kypří hlubokou brázdu, z níž nám zkvěta svobodenka drahá...

Ochraňa plnil důsledně program chabičovského tábora na Ostré Hůrce z r. 1869. R. 1870 zakládá záložnu ve Stěbořicích a nabádal i pomáhal v zakládání svépomocných peněžních ústavů a rolnických družstev ve svém okolí. Těmito blahodárnými zásadami stávil se pevně slezská větve na vlastní nohy i hospodářsky, a kde je pevná základna, tam je samostatnost, nezávislost — předpoklad národní i státní svébytnosti.

Jak nesmírně důvěry požíval P. Ludvík Ochraňa v nejširších vrstvách lidu, toho dokladem je jeho volba za prvního předsedu-starostu Matice Opavské ze dne 12. února 1877. P. L. Ochraňa zemřel ještě v prvním roce svého starostenství dne 28. prosince 1877.

Zamýšlíme se jen, jak by to později ve Slezsku vypadalo, nebýt těch Leleků, Tomášků, Grudů, Böhmů, kteří vyšli ze srdce lidu, z řad našich katolických kněží?

Stěbořský farář P. Ludvík Ochraňa je jedním z nich a nikoliv ten nejmenší.
P. Jan Vážanský

Akce zvelebování náboženských míst a jejich okolí došla nečekaného ohlasu mezi našim duchovenstvem. Ze všech došlých závazků je vidět opravdová snaha, dobrá vůle a velkorysý rozhled v plánování zamýšlených úprav. Ve snaze, zajistit opravdový úspěch této akce a zamezit situacím, kdy počáteční nadšení troskotá na prvním nezdaru, zaviněném technickou neznalostí, budeme otiskovat seriál odborných rad, jak svépomocí nebo vlastními silami provést drobné opravy a odstranit závady na kostelích, hřbitovech, farách a okolí.

Vždyt uvolněná dlaždice na podlaze kostela není ještě důvodem k zatěžování komunálního podniku, víme-li, jakým způsobem ji vyjmout, kterým náradím ji opravit, ačeho a v jakém poměru si namíchat cement nebo maltu a jak ji opět zasadit. A podobně je tomu s oprýskaným zdívkem (v nižších polohách), opadlé omítce nebo počmárané fasádě, či znehodnoceném nátěru na chrámových dveřích. Rady budou podávány nejpopulárnějším způsobem, aby každý si mohl závadu sám, nebo s pomocí věřících odstranit. Práce, jež původně činily dojem neproveditelnosti bez odborného zásahu, půjdou snadno a lehce podle rad našeho odborníka od ruky a ve všech kapitolách bude pamatováno i na rozsah závad takového druhu, které již nedoporučujeme pro svou závažnost provést svépomocí a je nutno je zadat odborné firmě. Pojednání na pokračování se budou týkat zdíva, omítek, fasád, podlah všeho druhu, dlažeb, chodníků, nátěrů všeho druhu, maleb a jejich částečných oprav, jednoduchých prací truhlářských a tesařských, drobných zásahů klempířských, instalatérských a oboru zámečnictví. Obšírnou kapitolu věnujeme pracím pokrývačským. Kolik desítek tisíc musí mnohdy vynaložit stát za opravy zdíva zničeného vlhkostí jenom proto, že nikdo včas nezpozoroval a nedovedl vyměnit jednu obyčejnou poškozenou střešní tašku a nahradit ji jinou nebo vyspravit malou díru v okapu. Závěrečná pojednání se budou týkat prací restaurátorských, čištění uměleckých obrazů, jejich konservování, čištění stříbrných neb kovových předmětů, drobné údržby elektrické a rozhlasové a oprav komínů, topných těles všeho druhu a ústředního topení. Instruktaže budou doplňovány názornými kresbami a fotografiemi.

I když se domníváme, že známe výčet vašich závad, napište nám, v kterém oboru jsou naše technické znalosti nej slabší. Řadí zodpovíme i případy zcela individuální, v komplikovaných případech vyšleme odborníka.

Ve vaší práci vám přejeme mnoho zdarů a hojnost Božího požehnání.

1. STAVEBNÍ PŘEDPISY

— Aby váš kostelík svítil bělostí, nezatékala do něj voda, obrazy měly jasné a čisté barvy, železný plot a kříže byly zbaveny rzi a znovu natřeny, vrátka na hřbitov se dala podle potřeby hravě odemknout nebo zamknout, aby váš pobyt na faře nebyl ztrpčován poruchami elementárních hygienických zařízení atd., nehledě k tomu, že je přímo povinností duchovních správců starat se i po této stránce o svěřené kostely a ostatní kultové budovy a objekty, budeme se proto údržbou a opravami zabývat ze tří hledisek: 1. zjištěním škod na budovách, 2. jejich příčinami a prevencí, 3. výčtem oprav, které může provádět i neoborník a návodem, jak se co dělá. V každém případě je třeba respektovat vyhlášky a nařízení týkající se stavební činnosti a proto se v první kapitole seznámíme s nejdůležitějšími odstavci zákona o stavebním řádu.

Vyhláška č. 144 z 23. 7. 1959 ministra předsedy Státního výboru pro výstavbu praví, že překročení nebo porušení ustanovení této vyhlášky je posuzováno velmi přísně. Právem, neboť nedbáním těchto předpisů vznikají na stavebním díle konstrukční, vzhledové a jiné závady, jež mnohdy nenapravíme ani značným finančním nákladem. Proto vyhláška nařizuje hlásit některé úkony příslušným stavebním úřadům a případně vyčkat se započatím prací tak dlouho, dokud úřad neschválí jejich provedení. Mimořádné opatření je třeba v objektech památkově chráněných! V těchto případech hlásíme i takové práce, jako je vymalování nebo obnova nátěru oken a dveří.

§ 5 této vyhlášky mluví o povinnosti hlášení těch stavebních prací, jež budeme pravděpodobně provádět sami, nebo svépomocí. Jsou to zejména výměny jednotlivých částí nosných konstrukcí, obnovení fasády nebo její barvy. Bez ohlášení provedeme drobné opravy poškozené fasády v malých výměrách, opravy vnitřních omítek a obkladů stěn, opravy podlah a dlažeb, krytiny a plochých střech, komínových těles, výměny nepodstatných částí budovy, opravy odvodu povrchových vod, opravy oken a dveří a jejich nátěry, opravy ohradních zdí, bran a plotů, pokud se jimi nemění vzhled budovy. Při opravách stavebních památek hlásíme stavebnímu úřadu i všechny tyto opravy.

Vyhláška dělí stavební údržbu podle rozsahu a závažnosti oprav na tři kategorie. V první jsou rozsáhlé práce rekonstrukční, a nebudeme se jí proto zabývat. Ve druhé kategorii jsou uvedeny práce, které za určitých okolností lze provést svépomocí, ale jsou to úkoly ještě poměrně náročné pro laika, proveditelné jedině za pomoci řemeslníků z řad věřících. V této kategorii připomíná § 35

vyhl., že i na drobných stavbách prováděných svépomocí musí být veden stavební deník a záznamy v něm spolu-podepisuje osoba odpovědná za odborné vedení stavby. Takovou osobou je ten, koho příslušný stavební úřad, tj. odbor pro výstavbu a vodní hospodářství rady ONV uznal jako způsobilou pro onu drobnou stavbu. V deníku se zaznamenávají rozhodnutí o přípustnosti stavby, nařízení a připomínky orgánů státního stavebního dohledu, odchylky od schválené dokumentace, způsoby nabytí stavebního materiálu a jeho spotřeby. Mimo deník je k nahlednutí i dokumentace, tj. stavební plány.

V třetí kategorii jsou ty drobné opravy, s nimiž se nebudou dpp. duchovní správci na nikoho obracet, ale podle lidové moudrosti „poruč a udělej sám“ se, podle našich návodů, pustí do zednické, instalatérské, pokrývačské a jiných. Jsme-li na pochybách, zda zamýšlená práce vyžaduje rozhodnutí o přípustnosti stavby či jen ohlášení, obrátíme se na příslušný odbor pro výstavbu ONV, nikdy však nepřikročíme k pracím, o jejichž rázu nám není jasno, dříve než se poradíme. Nezasvěcení se může zdát, proč tolik opatrností u prací, na které si může vykasat rukávy každý sám, jako např. něco zbouřit nebo vybourat díru. Nelze např. bourat a nově zřizovat dělicí příčky jednak z důvodů evidenčních a jednak proto, že při komisionálním řízení posoudí povahu práce odborník a upozorní na někdy závažné konstrukční detaily. Tímto způsobem se předejde mnohdy nedozrnlým škodám a ohrožení lidských životů, kdy např. nosná zeď je omylem považována za dělicí příčku, kterou možno vybourat apod.

K většině adaptačních prací závažnějšího rázu je zapotřebí tzv. technická dokumentace, což jsou v podstatě stavební výkresy, průvodní zpráva technického popisu prací a případně rozpočet. Nařizuje to vyhláška č. 144 v § 3. Dokumentaci mají vypracovat projekční ústavy nebo projektové zprávy rozpočtových organizací. Pro stavby prováděné občanskou svépomocí v akci zvelebování města a obcí mohou dokumentaci vypracovat i projektanti jednotlivci, bez úplaty, za náhradu skutečných výdajů.

Závěrem upozorňujeme, že nejen zákon o stavebním řádu, ale i vyhláška č. 144 ukládají, aby stavby byly řádně užívány a udržovány. Je tedy udržování staveb povinností, kterou nám ukládá stát. Zákonem je pak řízeno i bourání staveb nebo jejich částí, což rovněž nelze provádět bez souhlasu stavebního úřadu, jenž se při povolování demolice řídí hledisky bezpečnosti, obecného zájmu, požadavkem účelnosti a hospodárnosti a hlediskem potřeby ochrany památek.

Arch. stav. Miroslav Potužník

HERAKLEITOS EFÉZSKÝ

Před půltřetím tisíciletím žil tento podivuhodný řecký myslitel, kterého jeho současníci a potomci rádi nazývali „Temným“ nebo také „Plačtivým“. První přívlastek vyvolala nesnadná srozumitelnost jeho textů, druhé jeho pesimismus.

A přece současný badatel by nesouhlasil ani s jedním, ani s druhým. Herakleitos užíval sice nesnadného způsobu vyjadřování, ale kdo mu jednou porozumí a najde k jeho dílu klíč, pozná, že toto dílo je filosofickou soustavou, sjednocenou jedinou a přehlednou ideou. A pokud jde o jeho pesimismus, bylo by správnější, označit ho za snahu vidět a vyličít nesentimentálně život. Jak v jeho radostech, tak i bolestech.

Proč jej Světová rada míru zařadila mezi největší veličiny lidského genia? Herakleitos byl podivuhodný duch, který nejen zvládal — a to dokonale — soustavu dosavadní řecké filosofie, ale který jako by nesmírným skokem anticipoval moderní vědecké myšlení. Bylo by sice nadsázkou označit ho za otce současné přírodovědy, ale je nesporné, že jak jeho metoda poznání, tak i hlavní princip jeho filosofie nesou pečeť modernosti až podivuhodně. Je třeba si uvědomit dobu vzniku těchto smělých myšlenek, abychom pochopili, proč je zároveň doprovází určitá naivnost.

Herakleitos je především prvním dialektikem. Všechno dění ve světě vzniká svárem, bojem vyvíjejícího se jsoucna. Klad, negace a syntéza, tak jak je vývoj skutečnosti chápán u Hegla a Marxe, je už primitivně a nerozvinutě před-

značen u Herakleita. A dávno před Darwinem říká tento mudrc o přírodě i ostatním jsoucnu, tedy také o lidské společnosti a jejích dějinách, že jsou v ustavičném toku, pohybu a vývoji. Principem jsoucna — a to jediným — není mu transcendentní idea, nýbrž oheň, tedy jsoucno povahy téměř hmotné, nebo alespoň hmotné procesy doprovázející. Z ohně se dialekticky vyvíjejí věci skupenství plynného, kapalného a pevného, neboli Herakleitovými slovy, oheň se zhušťuje ve vzduch, vodu a zemi. Ale také zvrtný proces nastává: tyto elementy se vracejí ve svůj ohňový prastav.

Tento muž, jinak velký nepřítel demokracie a obhájce otrokářských představ antické obce, byl tedy ve svém myšlení průbojným duchem. Také jeho poznávací metoda je docela moderní: zjištění skutečnosti se děje smysly, jejichž údaje jsou rozumem uspořádány do srozumitelné, zevšeobecněné soustavy. Sto třicet fragmentů hovoří o myšlenkové bohatosti a plodnosti tohoto mistra evoluční dialektiky, která je rodnou matkou přírodovědy a celé moderní soustavy vědecké. Ale i Herakleitovu etiku musíme s úctou respektovat. Myslitel chce, aby člověka ve společnosti vedla rovněž skutečnost. Proto odmítá sentimentální, nerealistickou morálku. Člověk musí být pravdivý a silný, má-li konat dobro a uskutečňovat „logos“, to znamená nejvyšší princip světového vývoje. Pro tyto své vlastnosti vidí moderní lidstvo v Herakleitovi mocného, průbojného ducha, který v naivní sice formě, ale odvážně anticipoval mnoho idejí, z kterých později mohlo vzniknout vědecké nazírání světa i společnosti.

J. B.

Naše reportáže

MISTR OBNOVITEL

NÁVŠTĚVOU U MISTRA RESTAURÁTORA FRANTIŠKA KOTRBY.

Podle staré tradice, ateliér je položen až v pátém poschodí pražského domu v živém středu města. Osobní vkus a záliba ukazují se ve vybavení předsíně: lidová keramika, krásné řezby. Ateliér: jednostranně osvětlený, ovzduší vůně barev, chemikálií, samé sochy, Madony, odlitky, krásné řezby, malby za sklem a modrotisky lidového původu, keramiky tolika druhů, světlí, dva stoly, pracovní podstavec, dlátka, tolik různých nářadí, oči je ani nevnímají. Čisté, jemné prostředí, mistr F. Kotrba dívá se soustředěně modrými očima z poklidného, jako renesančního obličej, jeho hlas je ztichlý, zaznívá jakoby z hloubky krásné samoty. Umělec myslí prací, prostředím a celým životem. Mistr obnovitel, poněvadž obnovuje a zachovává krásu danou nám duší minulých století, vytvořenou rukama dávno zetlelými, ale stále žehnanými pro tvary, které stvořily.

Mistr F. Kotrba patří mezi naše laureáty umělce a vavřín položený kolem jejich hlavy je vždy výslednicí dlouholeté tvůrčí práce, snů, které stoupaly a klesaly, posléze se přece jen probojovaly. Spolu se svými bratřími zachoval a vyrval červotoči doby proslulý gotický oltář mistra Pavla z Levoče a tak bratři František — náš besedník —, Karel, Heřman, Josef Kotrbovi byli vyznamenáni za mistrnou konservaci mistrného díla. Staré a nové se spojilo: umělecký odkaz minulosti a svěží hluboký zájem a starost dneška. Veřejná správa nelituje nákladu na uchování krásných a ušlechtilých památek a konservátor cítí nejlépe, jak doba a lidé kolem památek vytvářejí nebo zabíjejí hodnoty.

Mistr F. Kotrba pracoval dlouho v bavorském uměleckém prostředí, kde stará umělecká tradice se přenášela i do nového církevního umění a v díla vysoké umělecké ceny. Jemný smysl pro umění, pochopení pro ducha, z něhož vzrůstá díla rostla, osobitý poměr k dané práci sloučily se v jeho rukou vedených očima prolínajícíma minulost a vidící přítomnost. Tak se zrodil znalec umě-

leckých děl a mistr konzervace, uchování památek. — „Nikdy nedal stát tolik prostředků na restauraci památek jako dnes! To my umělci a umělecký svět vděčně uznáváme! Náš, československý, názor na konservaci je na světové úrovni. Podpora, kterou všichni činitelé doprovázejí umělecké práce, bude mít sotvakdy obdobné. Duchovenstvo — pokračuje dále v naší besedě mistr restaurátor — se neuzavírá modernímu názoru. Rádo přijímá názor umělce a památkáře. Přímě to ukáží na příkladu. Zde máme, — ukazuje na krásnou sochu, jasně zlatou — Madonu z Kopist u Mostu. Je silně zlacena, právě zlato a vytváří po stránce vnějškové velmi příznivý dojem. Památkář a umělec vidí pod nánosem pozdějších vrstev původní krásu polychromie, která sice nebude tak vtíravá, ale je nesená vnitřní vznešeností. Duchovní správa se plně postavila za vědecky platný konserváční způsob a dává umělci plnou důvěru a volnou ruku v přesvědčení, že památka jenom získá,“ jasným hlasem zdůrazňuje mistr a ruka okресluje krásné rysy Madony a nadnáší jemnost výrazu celého sousoší.

Práce konservátora.

Zajímalo nás, jako zajímá každého, jak pracuje mistr restaurátor. Oč jde, jakými prostředky provádí záchranu daného díla. Mistr Kotrba podrobně líčí jak dostává sochu, zkoumá nejdříve materiál, z kterého je zhotovena, provedení a stanoví podle toho postup prací. Když jde o dřevo, provádí především impregnaci, napouštění proti červotoči. Potom dochází k sejmutí pozdějších nevhodných zásahů: polychromie inkarnátů (tělových částí) dojde k původní nebo pozdější, ale umělecky i památkářsky závažnou polychromii. U typické české polychromie bývá roucho Madony červené, plášť zlatý nebo bílý (nejvzácnější), rub pláště je modrý a tím se vytváří ideální souzvuk barev. Můžeme klidně mluvit o „české škole polychromie“, jejíž výskytová oblast je daleko za území Čech až do Rakouska, části Bavor a Slezska.

Potom dochází ke konservaci původní polychromie tak, že nebude zasažena dochovaná umělecká podstata, ale provádí se opět jen nutné zčernění potřebné k zdůraznění původního uměleckého záměru. Když konservátor používá barvy, pak volí, pokud možno, původní složení. Jsou to zemité barvy s kovovými oxidy. Tím je zaručena kontinuita původní tvůrčí ideje.

Jako závěr provádí se opět starý způsob dokonání díla: slabá vrstva bílého včelího vosku pokrývá konservovaný předmět, dosud nepřekonaný chemikáliemi. Atelier mistra je na jedné straně plný lahviček s různými barvami, oleji, rozpustidly — kus alchymistické dílny ze starých obrazů.

Lak je nepřitelem práce konservátora, pokud jde o plasty, a jak se často přímo hřeší jeho použitím pro církevní umění! Kdyby se použilo laku, jak se často laicky provádí („jak se leskne, trpytí!“), pak povrch zčerná, barevně se mění, památkově se poškozuje. Náprava vyžaduje potom časté zásahy, u staré památky nežádoucí.

Zachovat krásu a ne poškodit!

Madona z Hrádku u Vlašimi může sloužit za příklad, varovný, jak se konservace provádět nemá. Dostala se do rukou zástupce staré školy dovolující zásahy i proti původnímu pojetí díla. Tím bylo celé dílo umělecky poškozeno i když opravu prováděl odborník. To se stalo v roce 1936 a v pamětní knize bylo poznamenáno: „Naše Madona byla opravena a skví se v novém rouchu!“ Ale umělecky citliví vikář poznal ihned k této sebeuspokojivé poznámce: „Tímto zásahem bylo památce těžce ublíženo!“ A měl pravdu. Po dohodě s Památkovým úřadem byla polychromie z roku 1936 redukována na domnělý stav v rámci možnosti bez malířského nového zásahu tím, že dobré bylo ponecháno a nevhodné redukováno.

Po skončení všech prací provádí konservátor — tak jak mistr Fr. Kotrba ukazuje ve svých kartotékách — záznamy, kde dílo popíše, doloží fotografiemi, zaznamená naleziště, vylíčí materiál, dobu vzniku, stav před opravou, zaznamená opravy dřívější, co provedl restaurátor, způsob práce a na uzávěr schválení (kolaudaci). Jaký materiál pro historika umění, jaká přesnost a poctivost pracovníka!

Díla spjatá s duší umělce!

Umělec podléhá vlivu prostředí, své práce, všech předstáv kolem díla, jak je cítilo tisíce lidí. Otázali jsme se našeho besedníka: „Která díla na vás nejvíce zapůsobila?“

„Měl jsem v rukou desítky Madon z chrámů a muzeí. Každá má svoji osobitou krásu; dotýkal jsem se svými rukama citlivě výtvarného vyjádření a zkoumal, jak jejich křehkou linii uchovat zase dalším pokolením. Nejkrás-

nější Madonou, co jsem měl v rukou, byla Madona z farního chrámu v Žebráku. Pochází z doby Karlovy, kolem 1360, má typický esovitý postoj zvláště silně zdůrazněný. Opravoval jsem ji se zanicením, to je krásná práce! Jaké umění! Národní galerie pořídila její odlitky, vyžádal jsem si jednu kopii tohoto díla, mně umělecky a citově nejbližšího.“

A na čelném místě atelieru stojí kopie Madony ze Žebráku, původně polychromovaná, vzácné dílo českého umění gotického.

„Rád vzpomínám na Madonu z románské basiliky v Tismicích u Českého Brodu, významnou — pokračuje dále mistr — tím, že je dochována v barvách »české polychromie« ze 14. století. Barokní malíř byl při opravě podle našich názorů velmi moderně citlivý: ponechal původní stav a svůj dobový přínos uplatnil pomalováním bílého pláště barokními barevnými květy na způsob brokátu.“

Velké umění, které šlo daleko za lidem!

Madona z Nesvačil u Bystřice na Benešovsku, původem ze 14. století, vlastně Madona a Pieta, v takovém malém filiálním kostelíčku, ukazuje na sílu umělecké vlny své doby, že zasáhla takovými dokonalými díly až do hlubě zapadlé provincie. To bylo umění na plné výši, jak se projevilo i v malých chrámech. Dnes je socha obnovena, dřívější conservační zásahy, znehodnocující ji umělecky, odstraněny a socha uvedena do původního stavu.

Samozřejmě, každá socha má svůj půvab, ať je již z rukou umělce nebo lidového řemeslníka. Každý materiál působí osobitě. „Vzpomínám — praví mistr Kotrba — na sochu sv. Petra ze Slivice na Příbramsku. Je opuková, polychromovaná z doby kolem 1360. Zde jsem sejmul pozdější nánosy a konservoval celek. Opuka je skvělý materiál pro vnitřek chrámů, dá se téměř řezat, je poddajná, vzhled má teplý a ohmat není studený. Jako by to bylo dřevo! Má určitou živost!“

„Svatá Kateřina z hradu Karlštejna přinesla do umělcovy dílny ovzduší velké umělecké doby, která zanechala české zemi tolik památek, třebaže dnes jsou jen nepatrné, ano více než nepatrným zlomkem toho, co bylo u nás. Vyniká výrazně gotickým pojetím a citovým obsahem. Vždyť to byla uctívaná svěřice Karla IV. a tento umělecký a uslechtilý tak citlivý muž, v mládí prosycený uměleckými poklady Francie, kde právě gotika dosáhla svého vrcholu, jistě zvolil dokonalé dílo!“ „A vsutku, je to velmi cenné, umělecké a památné dílo!“ praví mistr v závěru krásné besedy, za kterou vděčíme a přenášíme její myšlenky a fakta široké obci čtenářské s přáním, aby vyvolala ono ovzduší krásy a uslechtilosti, vanutí věčných hodnot uměleckých a nadčasových, jimiž stěny umělcova pracoviště jsou naplněny. F. Vondráček

VÝZNAMNÁ POCTA CÍRKEVNÍM HODNOSTÁŘŮM

V trůnním sále litoměřické biskupské residence byla dne 13. prosince m. r. slavnostní promoce tří významných církevních hodnostářů, jimž Římskokatolická Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze - Litoměřicích udělila čestný doktorát teologie za zásluhy o teologické studium a za práci v mírovém hnutí katolického duchovenstva. Sacrae theologiae doctores honoris causa byli prohlášeni J. E. Antonín Eltschknér, světitel biskup pražský, J. M. prelát Antonín Stehlík, kapitulní vikář pražský, a J. M. prof. Josef Beneš, sídelní kanovník vyšehradský. Vznosný sál, o jehož starobylosti svědčí bohatá štukatura i jedinečné malby, byl v politických i církevních dějinách svědkem nejedné významné události. Dnes však se po prvé proměnil v akademickou půdu a po prvé zde přijali nejvyšší poctu, kterou může poskytnout vysoké učení, tři čeští církevní hodnostáři.

Slavnostní promoce zúčastnili se osobně dva dokto- randi; nepřítomnost J. E. n. j. d. p. biskupa a dr. Antonína Eltschknéra omluvil Spect. děkan CMBF důvody zdravotními. Doktorský diplom byl odevzdán n. j. d. p. biskupovi dne 20. prosince 1960.

Bylo přesně 11 hodin, kdy povstávají slavnostní hosté shromáždění v trůnním sále — zjasněném netoliko vlastními světelnými zdroji, ale i reflektory, jež sloužily četným kamerám zahraničních zpravodajů. Za zvuků slavnostních fanfár vstupují profesori CMBF, akademičtí funkcionáři a dignitáři. Po sboru „Ecce nunc benedicte“, který zazpívali posluchači teologické fakulty, byl zahájen vlastní promoční akt. Proděkan prof. dr. František Panuška představuje doktorandy Spect. děkanu fakulty prof. dr. Janu Merellovi a tlumočí zdůvodnění promoce. Vyzdvihuje znamenité a význačné teologické zásluhy promovaných. Mimo jiné též připomíná zájem a lásku biskupa světitele k fakultě i alumnům; připomíná kvality ordináře nejstarší a nejslavnější arcidiecése, to je pražské; hodnotí široký rozhled a nevyčerpatelnou pracovní energii profesora pedagogiky a katechetiky, šéfredaktora Duchovního pastýře a generálního tajemníka Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR. Ostatně všichni tři dokto- randi jsou vynikajícími bojovníky za mír už z oněch ryzé duchovních pohnutek, jež velí, aby kněz pracoval k uspořádání vztahů mezi lidmi.

Spect. děkan CMBF dr. Jan Merell projevuje souhlas a vyzývá promotora k přečtení latinské formule, odevzdání diplomu a vložení doktorského řetězu. Promotor dr. Václav Bartůňek čte krásnou formuli, která působí zvláštní obřadností. Doktorandi vyřkli slib „Spondeo ac policeor“, promotor jim odevzdává diplom a když jim vkládá kol krku doktorský řetěz praví: „Accipe et catenam, signum novi vinculi inter te et hanc almam et antiquissimam matrem — přijmi též řetěz, výraz to nového pouta mezi Tebou a tímto slavným a starobylým učením. Necht' toto pouto mezi Vámi a CMBF je ještě užší a pevnější ad maiorem Dei, patriae populiue gloriam!“ Vzápětí zní slavnostní síní Smetanovo „Věno“.

Reflektory se znovu rozzářily a kamery se soustředily k podiu, na něž vystupují noví doktoři, aby poděkovali. Odložili kanovnické klobouky a ve fialových pláštích, pectoral a doktorský řetěz na krku, s vyznamenáními na prsou, ujímají se slova.

Kapitulní vikář prelát dr. A. Stehlík děkuje za velkou a krásnou chvíli Všemohoucimu, Troj-jedinému Bohu, děkuje své vlasti, Československé socialistické republice, z jejíž právní svrchovanosti se jim dostává té pocty, děkuje CM bohoslovecké fakultě a ministerstvu školství a kultury, jehož představitel se osobně účastní slavnostního aktu. A pak nový doktor rozvíjí myšlenku o poslání učenosti a vědy v životě lidstva a běhu času.

Nebylo by nic platné, co lidská vzdělanost světu dala, kdyby to nebylo aplikováno v praxi. Skláňme se před tím, co lidský duch přinesl, je úctyhodné a do nedávna zcela nepředstavitelné, kam až dosáhla lidská mysl a lidský rozum — avšak nyní je důležité, aby praxe našeho žití dobře užila znamenitých teorií a nezneužila velkých poznání. Věda, jež se neuzavírá, ale spolupracuje se životem, spěje k úžasným vědním syntézám. Dovede člověk dobře využít teoretických poznání a objevů? Vědci poznávají a přinášejí nová fakta, sdílejí výsledky svých bádání. Jak zhodnotí lidstvo nové poznatky? Bude praxe hodna velkých teorií? Kéž všechna velká poznání vědy slouží kráse života v míru a pokoji“, končil kapitulní vikář pražský svou promoční řeč.

Generální tajemník prof. dr. Josef Beneš pak promluvil o výchovných snahách Celostátního mírového hnutí katolického duchovenstva. Z jeho projevu vyjímáme:

„Cesta, kterou jsme šli, znamenala vytváření nových vztahů v nových formách lidské společnosti. Pro tuto práci jsme neměli vzorů v historii. Kromě jasněho směru, který ukázal předseda dr. Josef Plojhar, když odhaloval nános minulých dob a proklamoval rozhodný rozchod s érou kapitalismu, byly tu pouze světlé postavy kněží-vlastenců, které ukazovaly cestu. A na tuto cestu vstoupilo katolické duchovenstvo naší vlasti a s námi i věřící lid. Počal se vytvářet nový typ katolického kněze a věřícího v našem lidově demokratickém, dnes už socialistickém státě. Každá kulturní epocha vytváří svůj osobitý charakterový typ. I naše nová epocha, socialismus, vytváří svůj typ člověka, který má přirozeně všechny výrazné znaky své doby.

Dobu adventní, kterou právě prožíváme, otvírá církev svatá slovem epístoly sv. Pavla: Je zajisté čas, abychom ze spánku povstali — noc pokročila a den se přiblížil (Řím 13, 11). S novým církevním rokem je třeba začít nový život, zamyslet se nad cestou uplynulého života, odložit vše, co není správné, co nás zdržuje na cestě ke krásnému životnímu cíli, co nám zatemňuje výhledy šťastné budoucnosti. Nastupuje vítězná nová epocha lidstva. Nevypíjí se živelně, ale podle určitých společenských zákonů a proto vyžaduje lidi politicky vyspělé. Je třeba,

aby i kněží a věřící dovedli odpovědět na všechny otázky života, aby dovedli nalézat své místo v nové lidské společnosti, aby dovedli dobře a šťastně žít v nových společenských vztazích. Politická vyspělost záleží v tom, že dovedeme rozlišovat dobro od zla nejen ve vztahu k bližnímu, ale i ve vztazích k jednotlivým společenským skupinám, že jsme odborně zdatnými a tak užitečnými členy společnosti, že jsme uvědomělými a činorodými vlastníci, že usilujeme o jednotu se všemi spoluobčany za společný cíl u nás doma, ale i za vznešený cíl všeho lidstva: šťastný a spokojený život celého světa v bezpečí a trvalém míru.

Nová společnost nesnáší pokrytce. Je možné, že jednotlivcům trvá déle, než pochopí novou cestu a zbaví se přetřpků minulosti, které kapitalistická epocha nespravedlivým společenským řádem zanechala jako smutné dědictví; trvá déle, než se někteří zbaví nezdávajícího individualismu a egoismu, který pěstoval dravý vykořisťovatelský systém, než se naučí v každém člověku vidět člověka. Nová společnost trpělivě čeká na vychovávající hlavě praktickou životní zkušenosti. Je proto naší povinností, abychom z věřících vytvářeli nábožensko-mravní charakter. Jejich myšlenkovou, rozumovou a mravní základnou je křesťanství, ale platformou jejich života sociálního je socialismus, v němž žijeme a který dokázal za krátkou dobu své existence nejen hmotnou, ale i mravní nadřazenost nad všemi společenskými řády minulosti. Politicky uvědomělý katolik nejen poznává tuto skutečnost dneška, ale v praktickém životě jí pomáhá k vítězství. Jsme šťastni, že je naše práce korunována úspěchem a oceňována jako kladný přínos.

Slibujeme, že tuto práci budeme stále prohlubovat, pokračovat ve výchově nového mírového člověka, který v naší vlasti nalézá plného uplatnění ve všech oblastech života,“ končil prof. dr. Josef Beneš za potlesku všech přítomných.

Po Smetanově sboru „Sláva tobě“, který opět zazpívali bohoslovci, následovaly blahopřejné projevy oficiálních zástupců. Nejdříve přečetl děkan fakulty blahopřejný dopis předsedy CMVKD ministra dr. Josefa Plojha, jenž zdůraznil, že pouze neodkladné vládní záležitosti mu zabránily, aby se zúčastnil slavnosti osobně, hodnotí zásluhy nových doktorů a vyznamenání jako zasloužené. Přednosta církevního odboru MŠK Karel Hruža v slovu je blahopřání jménem ministerstva školství a kultury, děkuje novým doktorům za jejich práci na úseku církevně politickém, a hodnotí jejich zásluhy, jichž si získali posicemi v první linii boje za mír. Jako zástupce církve ve fakultní radě CMBF pozdravil nové doktory Msgr. dr. Eduard Oliva.

Krásné, povznášející chvíle ukončil J. S. děkan CMBF prof. dr. Jan Merell. Blahopřál jménem svým, fakultní rady, profesorského sboru i celé akademické obce a pokračoval:

„Když fakultní rada na svém zasedání 15. listopadu t. r. se jednomyslně usnesla u příležitosti prvního desetiletí CMBF udělit Vám nejvyšší hodnost, kterou vysoké učení může poskytnout, chtěla tím ocenit jak Vaše zásluhy o CMBF a teologii vůbec, tak i Vaši význačnou a nesporně záslužnou práci mírovou. A je přesvědčena, že toto vysoké vyznamenání a ocenění Vaší práce bude pobídkou k práci další. V záhlaví doktorského diplomu, který Vám byl při slavnostním aktu odevzdán, jsou písmena Q F F S — staré universitní heslo: Quod felix, faustum fortunamque sit, a to je i naším nejpříjemnějším přáním v dnešní den: Kéž je to šťastné, příznivé a zdárné.

Ad multos felicissimosque annos.

Státními hymnami skončila slavnostní promoce doktorů theologie honoris causa. Zik

Z novoročního projevu presidenta republiky Antonína Novotného:

„Z našeho úsilí o budování vyspělé socialistické společnosti vyplývá i základní linie naší zahraniční politiky. Je to linie mírového soužití, dorozumění a spolupráce mezi národy, kterou jsme i v uplynulém období spolu se Sovětským svazem a ostatními bratrskými zeměmi socialismu v mezinárodních vztazích důsledně prosazovali.“

ZÁLEŽÍ NA DOBRÉM POČÁTKU

Tak už to asi je od vzniku kalendáře. Na konci roku dělá člověk uzavěrku svého počínání a na začátku nového uvažuje o svých záměrech. A protože zkušenost je mistr, který nám dává životní lekce, vycházíme na začátku nového období vždy ze zkušeností času právě uplynulého. Jestliže tuto potřebu pocituje každý jednotlivý člověk, tím více jsou tyto bilance a rozpočet nezbytné pro lidský kolektiv. Nevýhodu-li se této životní přehlídce kapitalistické státy, pak je pro státy socialistické potřeba bilancování a hodnocení samozřejmostí. Míra odpovědnosti, zrovna tak jako materiální i lidský mravní efekt v socialistické společnosti jsou tak vysoké, že hodnocení uplynulého a projektování budoucího jsou záležitostí všech občanů. Ano, tento vysoký stupeň vývoje lidské společnosti je právě podmíněn záměrností a cílevědomostí. Jestliže člověk před tím poznal zákonitost přírody, uvědomuje si nyní také, že i jeho společenské konání musí přihlížet k zákonitosti společenské. Zároveň s tím si socialistický kolektiv uvědomuje, nakolik se přiblížil vysokému mravnímu ideálu, který mu dává životní smysl.

Svědomitý hospodář — a tím je u nás lid — může pohlízet na právě uplynulý rok s pocitem hrdosti. Hrdosti a radosti nad úspěchy, kterých jsme společně dosáhli. Bůh nám požehnal a my jsme se přičinili. A tak to také má být, má-li postupně náš bližní dostat všechno, co potřebuje k svému hmotnému, kulturnímu a mravnímu rozvoji. Pro národohospodáře kapitalistických zemí zní jako pohádka fakt, že osobní potřeba našeho bližního stoupla v roce 1960 ve srovnání s historickým rokem 1948 na dvojnásobek. V celé řadě výrobků dosáhla naše země nejvyšší kvantum výroby a spotřeby na jednoho obyvatele. Ve srovnání s rokem 1937 stoupla naše výroba téměř čtyřikrát. Ve Spojených státech však jen 2,5krát! V NSR 2,6krát! Ve spotřebě elektřiny, která je ukazatelem vyspělé energetiky i industrializace, předstihla naše země na jednoho obyvatele Francii.

Daleko však smělejší jsou naše úkoly, které jsme si dali pro slavnou éru třetí pětiletky, do které právě letos vstupujeme. Naše země, která patří k průmyslovým velmocem světa, dovoluje si vytknout tak vysoký cíl, jako je už tuto ohromnou výrobu zvýšit ještě o 56 procent. V metalurgii o 58 procent. Přírůstek ocele, opět charakteristický ukazatel našeho vzestupu, bude činit mezi roky 1960—1963 3,3 milionů tun, elektřiny 14,7 miliardy kWh.

Naše strojírenství stoupne o 76 procent. V závěrečném roce třetí pětiletky, 1965, budeme vyrábět ročně 19 000 nákladních aut, 43 000 traktorů, 113 000 osobních vozů. Je to zhruba trojnásobek roku 1950. Jinými slovy za patnáct let dosáhne naše automobilová produkce trojnásobku. Výrobu budeme dále ekonomizovat, mechanizovat, automatizovat. Soustředíme se na ohromný vzestup energetiky, strojírenství, metalurgie, chemického průmyslu a na chemizaci řady výrobních metod.

To se ovšem musí projevat ve vysokém stupni blahobytu celku i jednotlivce. Osobní spotřeba stoupne o 30 procent, reálný důchod jednotlivce o čtvrtinu, mzdy o pětinu. Bytů bude o 483 000 více. A tak bychom mohli vypočítávat do nekonečna. Ale těchto několik čísel, které jsme uvedli, jistě ilustruje velmi názorně, co dokáže lid, jehož síly zmnohonásobuje socialismus.

Úkol je tedy dán. Je ohromný. Avšak možnosti a předpoklady, které máme, jsou takové, že vysokých cílů pětiletého plánu můžeme nejen dosáhnout, ale že je v naší moci je i překročit. To je otázka tvořivé národní práce a vysoké morální úrovně našeho lidu. Ano, v tom to je. A k tomu to také směřuje. Bylo by pro nás málo, kdybychom lidem mohli jen dát hmotné statky, potraviny, šatstvo, bydlení, léčbu, ušlechtilou zábavu — ne to nám nestačí a za socialismu nesmí stačit. Nám půjde o to, aby před našima očima vyrůstal jiný člověk, než na kterého jsme byli dříve zvyklí. Takový člověk musí umět rozbíjet tvrdou skořápku osobního sobectví. Přiznejme si upřímně a poctivě: je ho v nás ještě víc nežli je třeba. Člověk naší epochy musí potříit všechny nízké sklony,

musí se umět zbavit veškeré té veteše, která doprovázela zemřelý společenský řád, ať už se jmenuje pohodlnost, lhostejnost, vlažnost, ješitnost nebo malichernost. Má-li být člověk budoucnosti šťastný, musí být dobrý, schopný a energický.

Máme pro svou šťastnou budoucnost, uloženou do třetího pětiletého plánu, všechny předpoklady. Jedno je však k tomu nezbytné: trvalý mír. Víme také, kudy k němu vede cesta. Přes trvalé a úplné odzbrojení. Řešení tohoto prvního světového problému je v rukou lidstva. Sovětský návrh je vlastně návrhem všech poctivých a dobrých lidí. A právě proto patří všemu lidstvu a všechno lidstvo ho musí prosazovat. Veliké věci se vždy uskutečňují trpělivou prací a houževnatým bojem. Jestliže však byly vytýčeny správným směrem, směrem zdravého společenského vývoje, musí také zvítězit.

Zdrucující většina lidstva ví, že nelze pokračovat ad absurdum v dnešním nesmyslném zbrojení. Zvláště jeho nukleární část je víc než nebezpečná. Vždyť se jedná o zbraně, které by mohly vyhubit lidstvo a zničit současnou civilizaci. Ohrožovaly by i své původce. Proto zdravý lidský rozum i cit velí: zničme je, zakažme všechny pokusy s nimi. Učiní-li to světové velmoci, otevře se cesta k pokojnému řešení všech ostatních problémů, které nás dosud znepokojují. Bude možno potom vyřešit otázku koloniálního panství, otázku německou, vietnamskou, korejskou. A bude také možno ohromné prostředky finanční, jakož i lidské energie a inteligence vynaložit tam, kde je jich nejvíce zapotřebí. Odstranit hlad, zmírnit nemoci, dát lidem práci, bezpečnost, životní jistotu.

Je na čase, aby USA opustily dosavadní politiku šíleného zbrojení, politiku násilí a nátlaku, kterou národové světa postavili už dávno na pranýř. Tato politika vyvolává zvláště v neutrálních zemích rozhořčení. Ghanský prezident Nkrumah v poselství OSN otevřeně kritizoval USA, že spolu s jinými kolonialistickými zeměmi umožňují rozvrát v Kongu. Guinejský prezident Sékou Touré v dopise prezidentu Eisenhowerovi odsoudil USA pro jejich podporu, kterou poskytují „nepřítelům emancipace Afriky“.

Neutrální země všech kontinentů, zvláště pak Afriky, Asie a Jižní Ameriky, nepotřebují studenou válku, která pohlcuje úžasné finanční fondy, které by jinak mohly být investovány do jejich slabě vyvinutého hospodářství. Právě v poslední době se ukazuje čím dál markantněji, že USA by se mohly dostat do úplné izolace, kdyby pokračovaly v dosavadním kurzu studené války a kdyby tvrdošíjně jako dosud odmítaly všechny návrhy na úplné odzbrojení.

Spojené státy poznaly právě nedávno, že i západoněmecký kapitál, jejich rodné děcko, se staví na vlastní nohy. Bylo pro ně velikým zklamáním, když jinak jejich poslušný služebník kancléř Adenauer odmítl vyplácet další miliardy na vydržování vojsk USA v NSR. Britský lid rovněž čím dále energičtěji protestuje proti politice Macmillanovy vlády, která dovozuje zakládat na území Velké Británie americké raketové základny a která do země zve posádky bundeswehru.

Před nového amerického presidenta a jeho vládu bude položena otázka, jakým směrem půjde americká politika dále. I američtí představitelé musí pochopit, že USA se stavají v očích většiny lidstva přímým připravovatelem agrese.

Československý lid je pevně přesvědčen, že sdružené síly lidstva přimějí i nejzatvrzejší militaristy a atomové strategy k ústupu. Ohromný hospodářský a vojenský potenciál, kterým disponuje Sovětský svaz a další socialistické země, činí politiku síly a studené války nesmyslnou. Nejen právo, ale také síla je na straně přátel míru. Jejich raketové prvenství není zaměřeno k agresi, nýbrž k mírovému výzkumu vesmíru. Opření o sílu Sovětského svazu a celého mírumilovného lidstva věříme, že také v letošním roce budeme moci vítězně obhájit mír a věnovat všechny své síly rozvoji pokojné práce, kterou pro všechny československé občany představuje právě třetí pětiletý plán. Vždyť život v míru a pokojné práci je to nejcennější, čeho se člověku může dostat na této zemi.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA.

V měsíci lednu t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

85 let 25/1 Msgre Vincenc Horák, Litověl.

70 let 19/1 P. Emanuel Pivnička, farář, Dolní Počernice.

65 let 22/1 P. Josef Kovář, farář, Újezd pod Troskami.

60 let 7/1 P. Josef Švestka, administrátor, Jakubovice.

50 let 17/1 P. Jiří Mickel, administrátor, Hrob u Duchcova; 22/1 P. Josef Pechanec, správce děkanství, Valašské Klobouky; 28/1 P. Alois Piják, administrátor, Fryšták; 29/1 P. Josef Beneš, provisor, Medlov.

Z ČINNOSTI CMVKD

Čelní pracovníci a představitelé CMVKD spolu s katolickými kněžími všech diecézí naší vlasti oslavili v minulém roce Měsíc čs. sovětského přátelství. Arcidiecése olomoucká zvláště pečlivě připravila slavnostní schůzi na den 30. listopadu m. r., již se zúčastnili i zástupci veřejného života. Hlavní projev pronesl generální tajemník CMVKD a v kulturním programu vystoupil pěvecký sbor kněží arcidiecése s dirigentem P. Innocencem Kuklou. V Praze se konalo slavnostní shromáždění dne 7. prosince m. r. Úvodní projev pronesl předseda AMV prelát dr. Antonín Stehlík, hlavní referát přednesl generální tajemník dr. Josef Beneš. Kulturní části se s úspěchem zhostil vikář Václav Zima. Týž den vzpomínali 43. výročí Velké říjnové socialistické revoluce kněží v Hradci Králové. Shromáždění uvítal kapitulní vikář Václav Javůrek a děkan Eduard Hurník informoval přítomné o bohatých dojmech ze své cesty po Sovětském svazu. Rovněž 7. prosince se sešli kněží českobudějovické diecése na slavnostní schůzi na kapitulní konsistoři, kterou zahájil kapitulní vikář Antonín Titman. V hlavním projevu vyzdvihl kanovník JUC. Jan Šanda význam smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci. Zasedání bylo zakončeno bohatým kulturním programem. K 17. výročí podepsání čs. sovětské spojenecké smlouvy

svolal slavnostní schůzi kněží DMV v Brně. Po úvodním projevu předsedy DMVKD probošta dr. Františka Drábka vyličil v hlavním referátu ostravský děkan Eduard Hurník svá setkání se sovětskými lidmi. V hudební části byly provedeny kvartetem kněží skladby F. A. Miči, L. Janáčka a Ant. Dvořáka.

FARIZEOVÉ! „Kirchen in der Zange“ je název knížky, kterou vydala Sudetendeutscher Rat e. V. München 22 s podtitulem: „Die Kirchenpolitik der Tschechoslowakei 1945—1960. Nemůžeme nalézt dosti slov, abychom důstojně odmlítli tuto starost o naše poměry. Jen jedno by bylo dobré: aby tento „historik současnosti“ zašel ještě k létům od 1938, aby bylo jasno, že ten kdo sázel naše kněze a věřící do koncentračních táborů, odkud se jich tolik nevratilo, který drtil naší církevní administrativu, našel zrádce katolické věci i mezi duchovními německého původu (lidové soudy přinesly řadu takových případů), soustavně šlapal na katolický život, podporoval a záměrně pěstoval hnědé pohanství s hrůzou rasismu a soutavného vraždění celých národů, to co čekalo i náš národ jako celek — ten nemá práva, aby se pokrytecky staral o naše církevní poměry. Právě z české strany je tolik příspěvků do sbírky: „Mitteleuropäische Quellen und Dokumente“, ve které výše uvedená brožura vyšla, aby bylo zřejmo, kde je nepřítel číslo 1, který se tak reprezentuje vražděním v Lidicích, zničením i jejich kostela atd., atd.

KULTURNÍ KALENDAŘ

V lednu letošního roku vzpomínáme:

20. 1. 1941.

Před 20 roky zemřel v Brně tamnější rodák Jano Koehler (nar. 9. 2. 1873), náboženský malíř, odborník ve sgrafitových a freskových technikách, autor četných mosaik a kostelních maleb, jmenovitě na Moravě. Jak sám Koehler udává, během svého života vyzdobil 40 kostelů a 35 světských budov. Celkový vý-

čet jeho drobnějších děl dosahuje na 2000 prací. 22. 1. 1941.

Je tomu již 20 roků, co ve Stádleci u Tábora zemřel nestor českých elektrotechniků a vynálezců inž. František Křížík (nar. 8. 7. 1847 v Plánici u Klatov).

Po technických studiích byl několik let železničním úředníkem ve službě telegrafní. V té době sestrojil blokové elektrické signály a magnetoelektrický zvukový signál, jimiž byla zvýšena bezpečnost na dráze.

R. 1878 za svého působení v Plzni učinil svůj největší vynález obloukové lampy, po něm nazvané. Svou konstrukcí samočinné regulace obloukových lamp umožnil elektrické osvětlování ulic, náměstí a dílen; r. 1891 osvětloval celou jubilejní výstavu v Praze a vystavěl tam prvou světelnou fontánu. Téhož roku instaloval v Praze elektrickou dráhu pro veřejnou dopravu.

27. 1. 1901

Ve věku téměř 88 roků zemřel před 60 roky Giuseppe Verdi (nar. 10. 10. 1813 v Roncole u Busseta, věv. Parma).

Jeho dílo odstupem času, delším než půl století, neztrácí na ceně, nýbrž má stále svou vysokou hodnotu.

Verdi je autorem četných skladeb chrámových, komorních i koncertních, ale těžiště jeho činnosti leží v dramatické tvorbě.

Přes své veliké úspěchy Verdi snažil se dosáhnouti cílů ještě vyšších a až do svého vysokého věku své dílo stále zdokonaloval.

Repertoárem světovým zůstávají mnohé z jeho oper: např.: „Rigoletto“ (Milán r. 1851), „La Traviata“ (Benátky r. 1853), „Aida“ (Kairo r. 1871) aj. Každá z jeho oper byla mu toliko etapou ke konečnému cíli, jemuž se více a více blížil. A tak místo idejí, sice silně melodických, ale často triviálních a monotónních rytmů jeho prvních prací, pozdější díla podávají hudbu svěží a korektní, instrumentaci bohatou a harmonisaci téměř klasickou. Nicméně přes svoji velikou popularitu neměl Verdi valného vlivu na umění a nemá vlastní školy.

27. 1. 1756.

Již více než dvě století (přesně 205 roků) uplynulo ode dne, kdy uzřel světlo světa v krásném městě Solnohradu pozdější geníální hudební skladatel Wolfgang Amadeus Mozart.

Za svého krátkého života (zemřel ve svých 35 letech dne 5. 12. 1791 ve Vídni) vykonal obrovský kus práce na kulturním poli: zanechal celkem 626 děl, z toho 20 mší, 8 litanií a nešpor, 40 offertorií, hymnů a jiných duchovních zpěvů, řadu symfonií i skladeb komorní hudby a 23 oper, z nichž jsou nejznámější „Figarova svatba“ (r. 1785), „Don Juan“ (r. 1787) a „Kouzelná flétna“ (r. 1791).

Z církevní hudby uvádíme díla: „Korunovační mše“, „Ave verum“ a „Requiem“. I tyto skladby podávají svědectví o jeho mistrovském umění, přece však nedostává se jim specificky církevního ducha, kterým vynikají díla Bachova a Händlova.

Základní rys Mozartovy bytosti, který je příčinou tak vynikajícího jeho postavení v hudbě, jest neobyčejná vroucnost a citovost. Říkalo se o něm, že komponoval tak lehce, jak jiní psávají dopisy. Rys tento jevil se u Mozarta velmi záhy, ježto komponoval již od svých šesti let. Snadnost tvoření ovládala nejen celý jeho život, ale zejména jeho díla.

Mozart se sice setkával se znamenitým úspěchem ve všech oborech hudby, ve kterých působil — a ve všech byl vlastně činný — ale největší a epochální jeho význam tkví především v opeře, kde jeho tvorba má historický význam.

Závěrem nutno se zmíniti o smutném lidském osudu tohoto velikého mistra: celý jeho život, naplněný pilnou prací byl neustálým chvatem za snem a ideálem, kterému se chtěl přiblížiti a v mnohých případech i přiblížil. Přes veliké úspěchy své práce, po celý život musel tvrdý zápas o kus svého denního chleba a holou existenci své četné rodiny. Jest smutným vysvědčením jeho doby, že zemřel v úplné chu-

době, zlomen nemocí chudých, tuberkulosou, a byl pohřben v šachtě, neznámo kde, takže ani neznáme místo jeho posledního odpočinku.

I když nepřízeň a nepochopení jeho současníků zlomily jeho křehké tělo; jeho duch, tak úžasně dokumentovaný jeho skladbami, žije dále.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Francouzský fysik a hvězdář Charles Marie de la Condamine (1701—1774) zatoužil v pozdním už věku a takřka úplně hluchý se ještě oženit se svou mladou neteří a obrátil se na papeže Benedikta XIV. se

žádostí o svolení. Papež mu svolení dal a připojil: „Při vadě vašeho sluchu bude vaše manželství jistě zcela klidné a pokojné.“

Papež Lev XIII. (1878 až 1903) byl nejen vynikajícím znalcem latiny, ale také — což je méně známo — jedním z největších latinských básníků moderní doby. Nejslavnější latinskou básní tohoto vzdělaného papeže je óda na fotografii.

Slavný francouzský kazatel Luis Bourdaloue (1632 až 1704) ličil v jednom svém kázání velkého hříšníka. Nejmenoval ho sice, ale všichni přítomní poznávali

v popisovaném hříšníkovi krále Ludvíka XIV., který byl rovněž kázání přítomen. Když sestoupil s kazatelny, poklekl Bourdaloue před králem a prosil, aby ho za jeho smélost netrestal. „Jsem oddaný služebník Vašeho Veličenstva,“ — řekl — „ale na kazatelně mohu uznat jen jediného krále — Krále králů.“

Kardinál Lorenzo Campeggi (1472—1539) měl jakousi rozepři s vévodou z Modeny. „Co mohu od vás chtít“ — pravil rozhněvaný vévoda. „Vždyť váš otec byl pouhým pasákem vepřů.“ — „To je pravda“ — odpovídal kardinál. „Kdyby ale

váš otec býval pasákem vepřů, vy byste mu nejspíš dnes pomáhal.“

Když kardinál Ercole Consalvi (1757—1824), známý jako pilný a neúnavný pracovník, jedenkrát onemocněl, radili mu lékaři, aby nepracoval a více se šetřil. „Jak dlouho budu podle vašeho mínění živ, budou-li se šetřit?“ — ptal se kardinál. „Osm až deset let“, odpověděli lékaři. „A budou-li dál pracovat?“ — „Nanejvýš pět.“ — „To tedy budu raději dál pracovat jako dosud, protože pět řádně využitých let vydá za dvacet promarněných,“ zvolal kardinál.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Šimeček Vendelín, býv. kaplan v Kolíně, ustanoven dekretem čj. 6691/60 od 1. 11. 1960 kaplanem v Dobřichovicích a dekretem čj. 6692/60 excurrando administrátorem v Řevnicích, oboje okres Praha-západ.

Pašek Josef, kaplan u sv. Apolináře v Praze II, ustanoven dekretem čj. 6720/60 od 1. 11. 1960 administrátorem tamtéž.

Janitzký Eduard O. Cruc., kaplan u sv. Petra v Praze II, ustanoven dekretem čj. 6967/60 od 1. 12. 1960 administrátorem tamtéž.

Škach Václav, administrátor, Mar. Lázně II - Úšovice, ustanoven dekretem čj. 6971/60 od 1. 12. 1960 admin. v Mnichově u M. L. a dekretem čj. 6972/60 excurrando administrátorem v Rájově, oboje okres Cheb.

Jarma Jaroslav, admin., Mar. Lázně, ustanoven dekretem čj. 6974/60 od 1. 12. 1960 excurrando admin. v Mar. Lázních II - Úšovicích, okres Cheb.

Msgr. Resl Josef, far. v. v., Obříství, pověřen dekretem čj. 7137/60 od 1. 11. 1960 vedením far. Obříství a Chlumu, okr. Mělník.

Syka František, far. v. v., Zbečno, pověřen dekretem čj. 7237/60 vedením fary Zbečno, okres Rakovník.

Mejdrech Karel, admin., Vitice, ustanoven dekretem čj. 7292/60 od 1. 12. 1960 administrátorem v Plaňanech, okres Kolín.

Benda Vladimír, býv. admin. v Kladně, ustanoven dekretem čj. 7293/60 od 1. 12. 1960 administrátorem v Žebráku, okres Beroun.

Doubek Alois, děk. v Žebráku, ustanoven dekretem čj. 7297/60 od 1. 12. 1960 administrátorem v Dol. Hbitech a dekretem čj. 7298/60 excurr. admin. v Kamýku n. Vlt., oboje okres Příbram.

Rous Stanislav, admin. v Dol. Hbitech, ustanoven dekretem čj. 7299/60 administrátorem ve Viticích, okres Kolín.

Pensionování:

Strnad Jindřich, O. Cruc., č. kanovník staroboleslavský, administrátor u sv. Petra v Praze II, odchází 1. 12. 1960 na trvalý odpočinek (čj. 6968/60).

Kálal Jaroslav, administrátor v Mnichově u M. L., odchází 1. 12. 1960 na trvalý odpočinek (čj. 7182/60).

Stupka Vilém, děkan, Plaňany, odchází 1. 12. 1960 do invalidního důchodu (čj. 7304/60).

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

Goldschmid Václav, kaplan v Lažišti, kaplanem v Sušici, okres Sušice, od 1. 11. 1960 (č. 1554/60).

Mandeliček Štěpán, administrátor v Českých Velenicích, administrátorem v Lhenicích, okres Prachatice, od 12. 11. 1960 (č. 1570/60).

Noska Josef, administrátor v Černé v Pošumaví, administrátorem v Českých Velenicích a excurrando administrátorem ve Dvorech nad Lužnicí, Rapšachu a Krabonoši, okres Jindř. Hradec, od 12. 11. 1960 (č. 1568/60).

Klíma Václav, administrátor ve Lhenicích, administrátorem v Bílé Hůrce a excurrando administrátorem v Nákří, okres Č. Budějovice, od 12. 11. 1960 (č. 1571/60).

Kukačka František, děkan v Prachaticích, excurrando administrátorem v Chrobolech, okres Prachatice, od 12. 11. 1960 (č. 1572/60).

Kašík František, kaplan v Prachaticích, výpomocným duchovním v Chrobolech, okres Prachatice, od 12. 11. 1960 (č. 1573/60).

Podhrázský Jan, administrátor v Kunžaku, excurrando administrátorem ve Strmilově, okres Jindř. Hradec, od 12. 11. 1960 (č. 1567/60).

Motejl Václav, administrátor v Horní Plané, excurrando administrátorem ve Strmilově, okres Jindř. Hradec, od 12. 11. 1960 (č. 1583/60).

Svec Jan, duchovní správce v Nákří, duchovním správcem Milosrdných sester III. řádu sv. Františka v Domově důchodců v Choustníku, okres Tábor (č. 1577/60).

Kubiček Karel, administrátor v Horní Stropnici, administrátorem ve Strýčicích a excurrando administrátorem v Čakově, okres Č. Budějovice, a v Němčicích, okres Prachatice, od 12. 11. 1960 (č. 1602/60).

Stulík Petr, administrátor ve Strýčicích, administrátorem v Horní Stropnici a excurrando administrátorem v Dobré Vodě a Hojně Vodě, okres České Budějovice, od 12. 11. 1960 (č. 1603/60).

Svarc Karel, administrátor ve Frymburku, excurrando administrátorem v Černé v Pošumaví, okres Č. Krumlov, od 12. 11. 1960 (č. 1641/60).

Kašík František, kaplan v Prachaticích, sekretářem vikariátu prachatického, od 10. 12. 1960 (č. 1759/60).

Roháček Josef, administrátor v Palupíně, excurrando administrátorem v Blažejově, okres Jindř. Hradec, od 10. 12. 1960 (č. 1760/60).

Zemřeli:

Bican Antonín, os. děkan v. v. v Lomnici nad Lužnicí 10. 9. 1960.

Humpál František, os. děkan v. v. v Merklíně 27. 9. 1960.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 1 - V Praze 1. ledna 1961

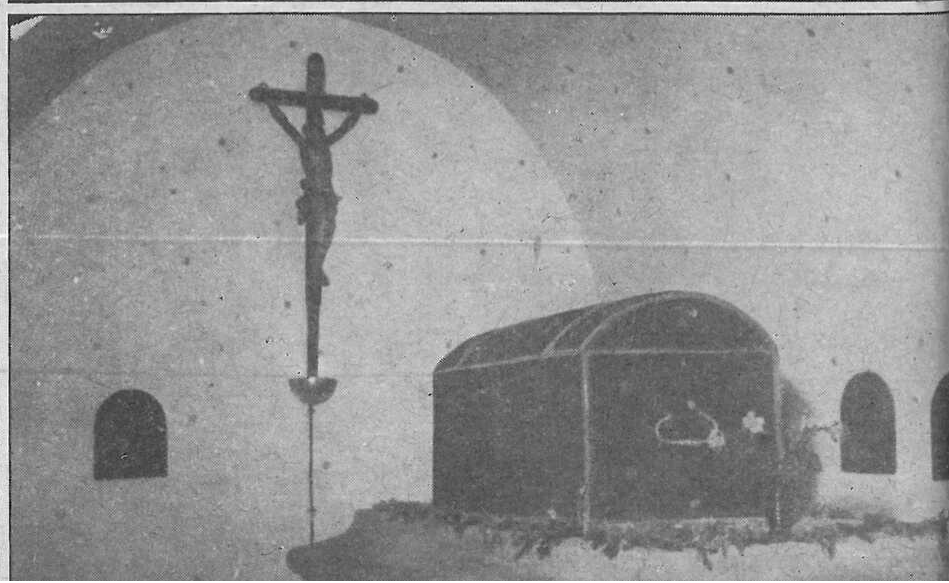
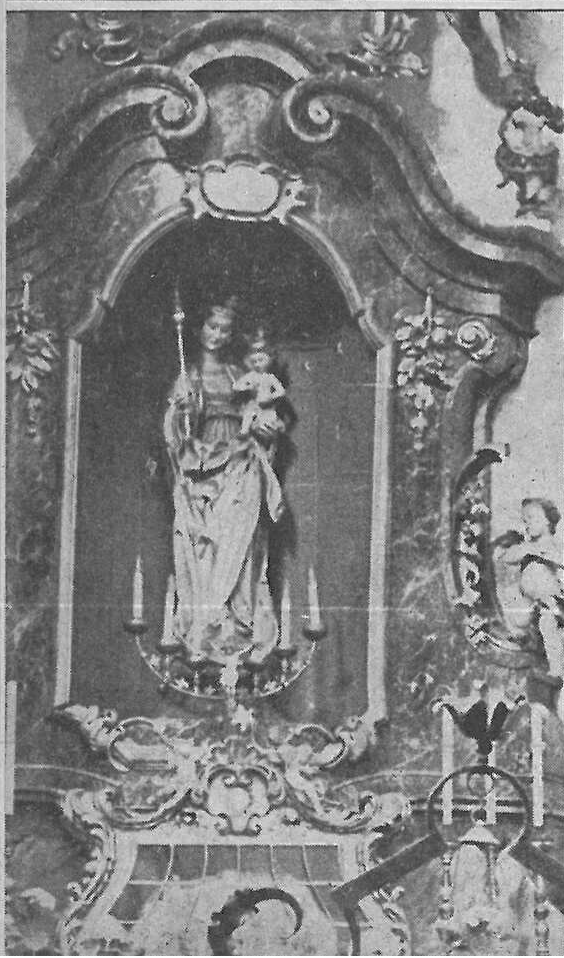
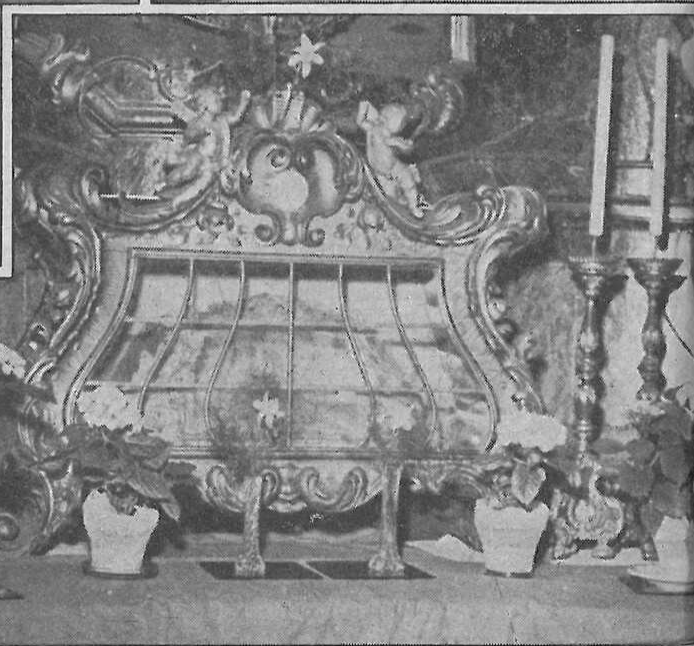
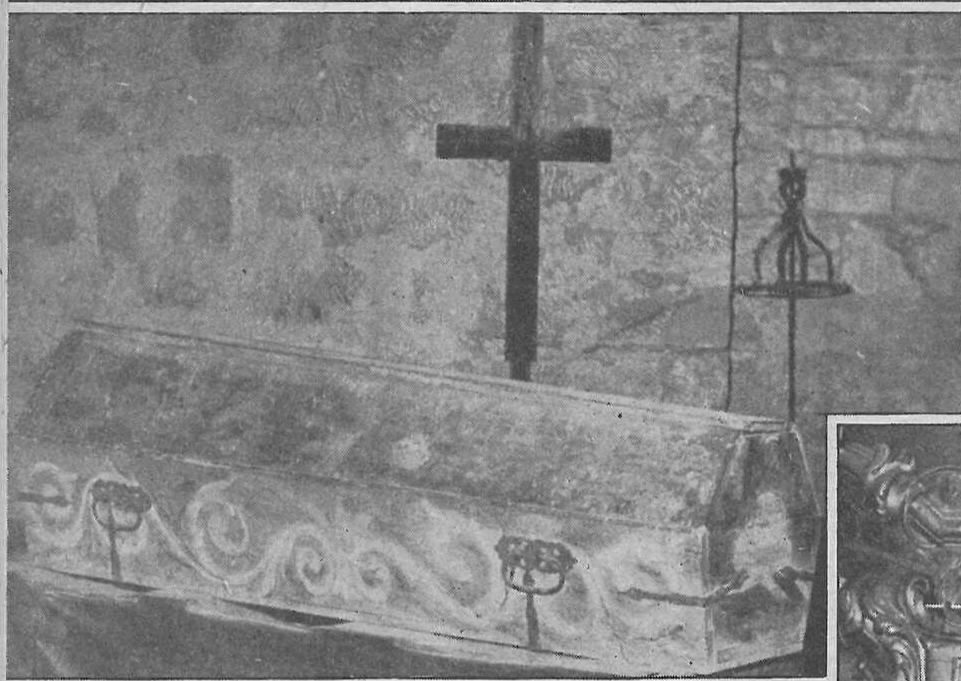
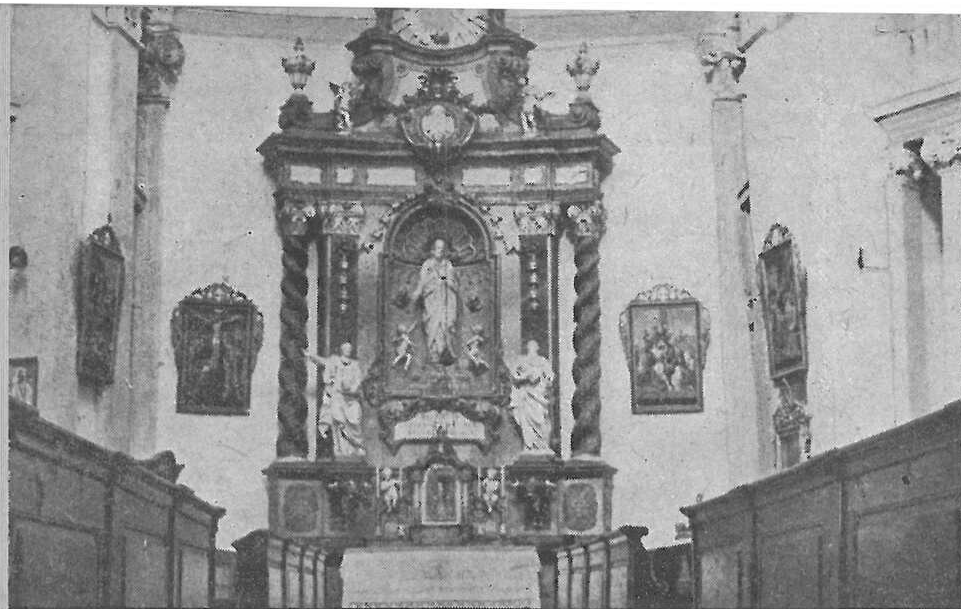

SLAVNOSTNÍ PROMOCE VÝZNAČNÝCH CÍRKEVNÍCH HODNOSTÁŘŮ NA CMBF V PRAZE-LITOMĚ- ŘICÍCH.

Vlevo nahoře: Proděkan prof. dr. František Panuška představuje doktorandy a zdůvodňuje promoci. Uprostřed: Msgre dr. Eduard Oliva zdraví nové doktory. Vpravo: Spec. děkan profesor dr. Jan Merell při projevu. Vlevo uprostřed: Kapitulní vikář pražský prelát dr. Antonín Stehlík a dr. Josef Beneš, sídelní kanovník vyšehradský a generál. tajem. CMVKD. Vpravo: Pohled do čela trůnního sálu během aktu, druhý zleva zástupce MŠK odb. přednosta Karel Hruža.

Dole: Promotor prof. dr. Václav Bartůněk vkládá doktorandům kol krku doktorský řetěz, výraz to dalšího pouta mezi významnými a CMBF ad

ThDr. LADISLAV POKORNÝ: Věčné a časné.
ThDr. JAN MERELL: Doly krále Šalomouna.
ThDr. JOSEF CIBULKA: Katechese na začátku IX. století.
ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Příprava velikonoce.
JOSEF NĚMEC: Proč reforma liturgie.
ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbram na soudu dějin.
P. VÁCLAV MEDEK: Časté sv. přijímání a přijímání z kalicha.
ThDr. JAROSLAV MICHAL: Národní výbory.
ThLic. KAREL SAHAN: Spravedlnost.
FRANTIŠEK VONDRÁČEK: Pro poctivost k životu.
P. EMIL KORBA: Blahoslavený Ivan.
MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: A hle, malomocný přišel...
Arch. MIROSLAV POTUŽNÍK: Prohlídka stavebního objektu.

ThDr. LADISLAV POKORNÝ: De iis, quae aeternitatem et hoc saeculum spectant.

De sacerdote, eius via, doctrina in vita naturali, humana, supernaturali. Suo ortu omnis sacerdos est totius generis humani. Inde dein sequuntur plures profundae consecutiones. Hanc consensientiam societatis christianae non sane percipiunt nonnulli, qui vere iniuste sibi sumunt nomen christiani. Anima sacerdotis semper unitur profundissime cum Domino Nostro Iesu Christo, qui suis discipulis ancoram aeternitatis uti supernaturalem directionem vitae sacerdotalis et missionis tradidit. Exemplum sacerdotum, qui vere suam patriam amant, vera est imago sanae relationis nostri cleri ad hoc tempus et ad eius industriam et operam-quarum maxima est desiderium pacis et totius generis humani vitae quietis.

ThDr. JAN MERELL: De metallis regis Salomon.

Recentia studia Palestinae semper adiuvant auctoritatem et fidem S. Scripturae. Etiam litteras V. Testamenti de opibus Salomon et de effossione aeris Cyprini splendide confirmavit missio scientifica auspiciis Nelson Gluecke anno 1937 et hoc vero tempore missio rei publicae Israel, de qua nos certiores faciunt commentarii-Bible et Terre Sainte (1960/25) M. B. Rothenberg. Haec missio terminavit fines metallorum Salomon et eius officinae metallica (Wadi Timna) et etiam multum dixit de modo aes conficiendi.

ThDr. JOSEF CIBULKA: De initio IX. saeculi catechesi.

Summa perfectio multiplicis operis, a Ss. Cyrillo et Methodio ab anno 863 in Moravia exarati, praesumere compellit populum Moravum iam antea talem assecutum fuisse gradum instructionis, qui comprehendere et percipere permisit sublimem doctrinam a talibus praeceptoribus traditam. Rudera antiquarum ecclesiarum, ultimis temporibus in Moravia effossa, abunde demonstrant fidem christianam iam ab initio IX. saeculi in Moravia dilatam fuisse. Ex historicis fontibus patet Sclavis in Moravia, secus ac Saxonibus, evangelium inspirante Alcuino a missionibus bavaricis praedicatum fuisse leniter ac suaviter Existunt Catecheses aevi carolini, e Bavaria oriundae, quae destinatae fuerant Sclavis fide imbuendis in orientali parte Bavariae, ergo etiam in Moravia. Hisce omnibus edocti Sclavi praedicti suam facere poterant eminentem doctrinam illustrium praeceptorum.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Quid Pascha nostrum praecedat.

De remota et proxima praeparatione ad solemne Pascha liturgice et pastoraliter. De ortu temporis Quadragesimae et antecedentium dominicarum Spetuagesimae et ita porro. A dominica Septuagesima, incipit remota praeparatio ad Pascha, Sacrum dein ieiunium praeparatio proxima est. Tempus Sacri ieiunii non plene possumus exhaustire solum actibus paenitentiae et sincera praeparatione ad confessionem slavatricem, necesse tamen est, ut fideles and mentem Christianorum primorum saeculorum profundissime et religiose hoc sacrum tempus minerint et sentiant. Tunc prope imminet apud nostros fideles commutatio mentis, meta-noia, paenitentia, quae tam necessaria est omnibus nostris diebus.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Quomodo res gestae Olbram aestiment.

Olbram neque historiae rei publicae, neque ecclesiae firmum incitamentum dedit, neque metam agregii, praestantis viri rerum civilium periti, neque prosperi religionis reformatoris cepit. De eius sociis operis et famulis Olbram et personarum eximiarum, quae Praegae vivebant tempore adipiscendi Olbram summam dignitatem ecclesiasticam. Olbram designavit Magistrum Joannem de Husinec uti ratum et legitimum administratorem et plebanum Pragensis sacelli Betlehem. De re et ratione, quibus Olbram obtinuit privilegium in ecclesia et etiam in monte Vyšehrad crucem pontificalem ante suam personam ferendi.

Titulní strana obálky: Olomouc v zimě, sousoší Nejsv. Trojice od Václava Rendera. Foto ČTK, František Nesvadba.

Třetí strana obálky: Snímky k článku ThDr. Jana Merella: Doly krále Šalomouna.

Čtvrtá strana obálky: Chrám sv. Petra a Pavla v Brně, kaple sv. Cyrila a Metoděje na Radhošti, sv. Hostýn a celkový pohled na Ostravu a věže jejích chrámů v zimním hávu. Foto Zdeněk Švorčík, ČTK a Vlastimil Zikmund.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Věčné a časné

ThDr. Ladislav Pokorný

Život kněze je určován dvěma póly. Věčností totiž a životem přirozeným — pozemským. Pečeť věčnosti a nadpřirozenosti je vstřípena do kněžské bytosti kněžským svěcením a přináležitost tomuto pozemskému životu lidským zrozením. A to je pochopitelně prvotním určujícím motivem, neboť zrozením — přirozeným zrozením k tomuto životu jsme postavení v jednu řadu se všemi syny lidskými, tvořící s nimi jeden rod. Je to věc přirozená a samozřejmá, přece však nebývá všemi věřícími správně chápána. A právě tuto přináležitost k lidskému pokolení, tuto poplatnost tužbám a snahám lidského rodu, tu je třeba dobře proniknout a promeditovat a je nutné vidět všechny souvislosti, které z toho plynou i všechny důsledky, které na to navazují. Toto vědomí přináležitosti k lidskému pokolení, jistota, že kořeny naší bytosti jsou pevně spjaty s mohutným pňem veškerenstva, je nám velikou hrdostí, avšak také velikým závazkem.

Hrdost, plynoucí z příslušnosti k lidskému rodu, je založena na velikých výbojích lidského ducha, který nezkrotně a bez bázně rozbíjel vždy pouta, vízící člověka k zemi. Je opojena také tím, že lidský duch tvořil a tvoří díla, nad nimiž se tájí dech. Ať už jsou to skvělé výboje v umění, jež vyjadřuje sílu a touhu po kráse a štěstí a jež má i moc k němu ukazovat a také k němu vést. Nebo jsou to úžasné objevy, kterými lidský duch v oblasti vědy otvírá obzory stále širší, jež se rozprostírají až k hvězdám a mají sloužit člověku a jeho plnějšimu a krásnějšímu životu. Ovšem stejně zdrojem hrdosti jsou i veliká technická díla, která krotí a podmaňují živly a budí oprávněný obdiv.

Jenže toto vědomí přináležitosti k lidskému pokolení zaplaví někdy naše srdce také poryvem bolesti, ba i studu. Vždyť právě ta přináležitost k jednomu kmeni, to vědomí, že všichni jsme dětmi téhož dobrotivého a milosrdného Otce, nám nesmí dát zapomenout na to, že máme lidské bratry na celém světě, že není rozdílu mezi „Řekem a barbarem“, jak to mluvou své doby vyjádřil svatý Pavel. A to je právě to, co leckdy vhání ruměnec studu do tváře. Jsou totiž dosud na světě lidé, pochybují ovšem, že si zaslouží toho hrdého jména, kteří nevidí v druhém člověku svého bratra, stejně jako oni sami stvořeného k obrazu a podobnosti Božímu, nýbrž cosi nižšího, bytost, která jim má bez vlastních práv otročit. Což je tak těžké pochopit, že všichni lidé, ať už mluví kteroukoli řečí nebo mají pleť kterékoli barvy, jsou rovněž naši bratři? A přece to nechápou někdy dokonce ti, kteří si přivlastňují jméno křesťan, ba dokonce vydávají se za obhájce a ochránce křesťanství!

Ovšem pouhý stud nad takovými a podobnými zjevy by byl jen pranepatrnou známkou toho, že si uvědomujeme své místo mezi lidmi. Je tu závazek. Jméno člověk, to krásné hrdé jméno člověk nás přece zavazuje, abychom byli vždy po boku těch, kteří bojují za ušlechtilé a pokrokové ideály všeho lidstva.

To je tedy prvotní povědomí, kterému jsme poplatni. Současně jsme si vědomi, — ač vždy bez vypínání a nadutosti, že naše duše je spojena pevně s Pánem a Veleknězem naším Ježíšem Kristem. Tímto spojením s věčným a neproměnným kněžstvím Kristovým zbohatla ovšem naše duše nesmírně — nám pak byl svěřen úkol zprostředkovat nepřeborné bohatství Kristovy milosti všem věřícím. „Tak suď každý o nás jako o služebnících Kristových a správcích tajemství Božích“ — píše svatý Pavel v prvním listě ke Korintským (4, 1).

Přináležitost k pokolení lidskému a správcovství tajemství Božích — jaký to úkol, jaký to pohled na veliké poslání!

Láska a dobrotivost Kristova svěřila nám spásu lidských duší, svěřila nám kotvu věčnosti. A ta kněžská moc je jako kompas, který svou střelkou ukazuje neproměnně — není-li ve své činnosti z vnějšku rušen — k Polárce a tím také i k pólu, ať loď pluje oceánem či průlivy, bouří či poho-
dou, dnem či nocí.

Proměnlivost života a jeho projevů, přináležitost a souvislost se snahami a boji všeho lidstva se tu střetá s nadpřirozeným zaměřením kněžského života a poslání. Je v tom nějaký protiklad? Je v tom oslabení našeho poslání?

Jisté je, že spojení časovosti a časových úkolů s kněžským posláním, jež je ve své nadpřirozené složce zaměřeno k věčnosti, vytváří určitou polaritu, jejíž vyrovnaní znamená vždycky tvůrčí úkol, s nímž se každá kněžská generace musí vyrovnat a vytvořit svůj pracovní styl, v němž samozřejmě prvním hlediskem musí být služba lidem. Chápeme, že vytváření tohoto stylu se neobejde

bez hledání a snad někdy i zaváhání, přece však vždy je nutno najít správný směr a vytrvale jej sledovat.

Při řešení tohoto úkolu, v němž vynikajícím způsobem pomáhá právě náš Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva, nejsme ovšem bez pomoci a bez vzorů. Na stránkách tohoto časopisu jsme četli mnoho životopisů kněží, které počítáme do galerie kněží vlasteneckých. Ti nám ukázali svým životem a působením, jak je možné vykonávat kněžské poslání tak, aby vždy zůstalo posláním eminentně kněžským a současně, aby prospívalo národu a lidu. Na kazatelně a vůbec ve své kněžské činnosti byli zcela určitě věrnými a horlivými tlumočníky slova Božího. Jejich kázání hlásala samozřejmě křesťanské učení, avšak nikoliv studeně a teoreticky, nýbrž vždy je tradovala prohráté láskou k lidem, k těm prostým obyvatelům venkovských chaloupek. Avšak nutnou a neodmyslitelnou součástí jejich pastorační činnosti byla jejich organizátorská práce na všech úsecích národního života. Patřili spolu s venkovskými kantory k těm, jimž přísluší zásluha na národním probuzení našeho lidu. Té jejich kulturně i hospodářsky uvědomovací práce bylo právě tehdy třeba a nejvíc odpovídala podmínkám, v nichž probuzení kněží pracovali.

Dnes ovšem je jiná doba a tak také ono řešení polarity mezi věčným a časným v kněžské činnosti je jiné. Přece však má jednu věc společnou s tím řešením, jež uskutečňovali naši vlastenečtí předchůdci. Je to láska k lidu. K tomu společenství, z něhož jsme vzešli a jež je prostředím našeho života. Věčné a časné není v práci našeho kněze v protikladu. Právě naopak. Vždy jsme si vědomi svých úkolů kněžských, které vyvěrají z našeho kněžského svčení, ale současně naše snahy a naše práce nutně vplývají do krásných a dopředu zaměřených snah všech dobrých lidí na světě. A jestliže hledáme konkrétní vyjádření této syntézy, pak je to boj za mír a pokoj mezi lidmi, který je ztělesněním našeho blízkého vztahu k přítomnosti a k jejím snahám a tužbám.

DOLY KRÁLE ŠALOMOUNA

Ve dvacáté osmé kapitole knihy Job čteme hluboce básnickou chválu moudrosti, v níž nad zlato, měď a drahé kamení je opěvována pravá moudrost:

*„Má sice stříbro ložiska, kde je dolůž,
a zlato místa, kde bývá vypíráno;
železo ze země umějí vyráběti,
a žárem kamení přetaviti ve měď.
Člověk meze temnotám ustanovuje,
do nejzazších koutů vyšetřuje
kámen mrákoty a stínu smrti;
prolamuje důl si daleko do světa,
nohou nepotřebuje se spouští
ne jako člověk dolů se houpá.
Pod povrchem země, ze které vyrůstá chléb,
převratně řadí jako oheň;
ložiska safíru jsou v kameni jejím,
a také hrušky zlata jsou v zemi ...
Člověk na křemen klade svoji ruku,
od kořenů počíná převraceti hory,
ve skalách si protrhává stoly,
a všechny skvosty vidí oko jeho ...
Moudrost však — kde může nalezena býti ...“*
(v. 1 násl.)

Je také jediný text bible, který popisuje práci v dolech, v nichž se horníci uvázali na provazech vznášejí, houpou ve zdánlivě nepřístupných štolách.

Při četbě této básnické chvály moudrosti a popisu hornické práce si mimoděk vzpomínáme na moudrosti a bohatství krále Šalomouna, jak o nich čteme ve třetí knize Královské: „*Naďto veškerý nádob, ze kterých pival král Šalomoun, byly zlaté; i všeliké náčiní v domě »háje libanského« bylo ze zlata nejčistšího. Nic nebylo ze stříbra, neb toho si nevážili ve dnech Šalomounových; loďstvo královské totiž s loďstvem Hiramovým plavilo se přes moře do Tarsisu jednou ve třech letech, přinášeje odtud zlato, stříbro, slonovinu, opice a pávy. Tak povýšen byl král Šalomoun nade všechny krále světa bohatstvím a moudrostí“* (10, 21—23). Nevypadá to skoro pohádkově? Není divu, že proto exegeté a archeologové chtějí přijít věci na kloub. V neposlední řadě byla to i otázka bronzu a mědi, které použil Šalomoun v tak hojném množství pro chrámové nářadí. Odkud čerpal tyto suroviny? Kde byly doly na rudu a kde a jak byla zpracována?

K prvním sensačním objevům došlo krátce před druhou světovou válkou výpravou vedenou Nelsonem Glueckem a nejnověji izraelskou expedicí v Negevu a na Sinajském poloostrově, o níž podává zprávu v časopise „Bible et Terre

Sainte“ (Č. 25 z r. 1960) jeden z účastníků M. B. Rothenberg, známý autor hebrejsky psaných knih „Nálezy na Sinaji“ (1958) a „Po stopách králů a povstalců“ (1959).

Roku 1937 vypravila se z Jeruzaléma skupina archeologů a geologů americké archeologické společnosti American Schools of Oriental Research k negevské poušti. Minuvše poušť dorazili do pustého aravského údolí „Wadi el-araba“, které je částí mohutné průrvy, která počíná v Malé Asii a končí v Africe. Cílem výpravy byl severní cíp Rudého moře, záliv Akaba. A zde v r. 1938 po vykopávkách v arabské osadě Tel el Kheleifeh, ¾ km od moře, které se tu během doby zaneslo, objevili biblické město Aziongaber, které bylo kdysi přístavním městem na Rudém moři poblíž Elat (Dt. 2, 8). Zde se Izraelité utábořili na své pouti do Palestiny (Num. 33, 35) a přístav se stal důležitý hlavně za vlády Šalomouna, který zde vybudoval základnu pro zámořský obchod s Ofir (3 Král 9, 26 n.), odkud dovážel zlato. V písku se uchovaly i kůly bývalého přístaviště a v domech četné měděné nástroje, hroty oštěpů, udice a jiné předměty, svědčící, že obyvatelé byli zručnými kovodělci (Deut 8, 9). Že Aziongaber nebyl jenom přístavním městem, ale i střediskem hutnictví, ukázaly další nálezy. Byly to hlavně tavící pece, které upoutaly pozornost archeologů. Z počátku si archeologové nedovedli vysvětliti, proč byly pece zbudovány v přímořské rovině, kde vane stále severní vítr z údolí. Proč nebyly spíše zbudovány severněji, pod ochranou skal v blízkosti pramenů pitné vody? Teprve pečlivý průzkum pecí s komíny a průduchami ukázal, že pece byly stavěny velmi důmyslně. Průduchy a komíny byly zbudovány úmyslně k severu, aby byly vystaveny neustálým větrům z Wadi el-araba. Větry nahrazovaly funkci měchů a působily takový tah, že žár stačil na dobývání mědi z rudy.

V r. 1940 bylo nutno průzkum přerušit, ale výsledky průzkumu vnesly mnoho nového světla do biblických zpráv. V novém světle se objevila na příklad slova Mojžíšova o Zaslíbené zemi: „*Tam budeš beze všeho nedostatku jísti chléb svůj ... kamení té země je železo a v jejich horách těží měděnou rudu*“, (Deut 8, 9), k nimž měla ještě nedávno kritika své výhrady a biblické komentáře je jen letmo přecházely. Měděná ruda v Palestině? Objevy potvrdily, že Šalomoun byl opravdu geniálním vládcem, který dovedl využít přírodního bohatství a získat do svých služeb i cizí odborníky. V tom je i tajemství přeměny rolnického státu jeho otce Davida ve stát průmyslový a pramen Šalomounova bohatství, o němž mluví bible. V závěrečné zprávě o výsledku expedice Nelson Glueck může konstatovat, že „Aziongaber byl cílevědomě architektonicky i technicky

vybudován a na svou dobu průmyslovým městem nemající období ve Starém Orientě.

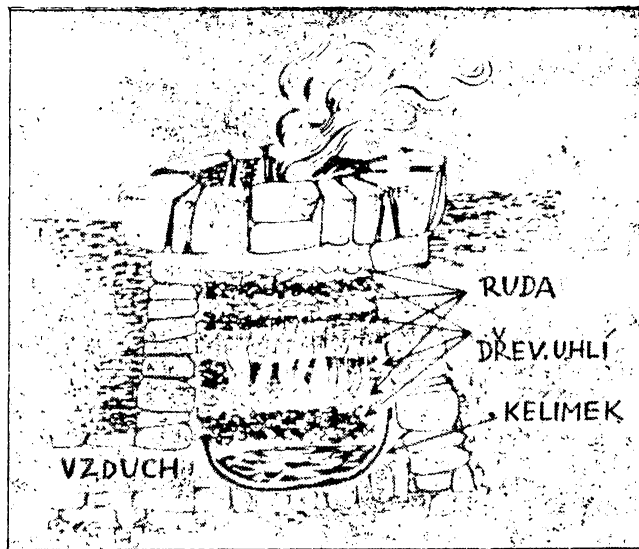
Zbývala však ještě nejedna záhada, kterou si nedovedl Glueck vysvětlit. Otázka dopravy pitné vody, zpracování a čištění kovů a jiné. Zdá se, že tyto otázky zodpověděl nový průzkum, ke kterému došlo v r. 1959 a který bezpečně stanovil polohu Šalomounových mědných dolů i pracovní postup při získávání mědi z rudy. Jak bylo již výše podotknuto, byla to výprava izraelských archeologů a geologů, která r. 1959 pokračovala v Glueckově průzkumu a zjistila, že střed Šalomounových dolů byl 30 km severně od Azion-gaberu ve Wadi Timna, asi o 10 km dále na západ na rozdíl od Glueckovy lokalisace.

Když výprava zlézala příkré stráně, obklopující údolí Timny, našli archeologové na úpatí masivu tmavé, zkažené stromy a mezi jejich kořeny zelené hrudky síranu mědnatého, obsahující až 50 % mědi. Nález vzbudil jejich pozornost, pátrali dále, metr po metru prozkoumávali patnáctikilometrovou skalní stěnu, vroubíci na západě údolí Timna, až učinili řadu zjištění. Jamka, stěp, stačí zkušenému archeologovi, aby našel klíč k tajemství. V příkré skalní stěně 150 m vysoké a 300 m dlouhé našli jamky hluboké asi jeden metr, které vedly vodorovně do skály. V jejich blízkosti kamenné nástroje, kladiva, hmoždíky, kovadliny z tmavého čediče, drtiče kamenů z červeného písčivce... Pak došlo k nálezu hliněných stěpů. Ty jsou pro archeologa největší kořisti, poněvadž z nich s poměrnou bezpečností se dá určit doba jejich vzniku a užívání. A výsledek? Jedenácté až desáté století před Kristem, tedy doba Šalomounova. Nyní již bylo zřejmé, že výprava našla vlastní místo mědných dolů biblické doby. Jedinečným objevem bylo kladivo a kovadlina z černého čediče. Nářadí leželo v blízkosti hromady rudy. Vedle hromady plochý kámen, pravděpodobně sedátko. Účastníci výpravy měli dojem, jako by si dělník na chvíli jen odskočil od své práce, aby se vzápětí vrátil.

Podle všech známek pracovali zde stovky dělníků. Archeologové zjistili, že čedič, ze kterého bylo nářadí vyrobeno, pochází z lomů v Arábii, jižně od Akaby. To vede k závěru, že aspoň část Šalomounových horníků byla z kmene Midian, proslaveného již v nejranějších biblických dobách hutnictvím. Byli to zajatci, otroci či námezdní dělníci? Těžko říci.

Pak se pátralo po vodě. Odkud čerpalo takové množství dělníků vodu? I tento otázník byl zodpověděn. Původně se předpokládalo, že voda sem byla dopravována. Když se však zjistilo, jak velké bylo množství dělníků, tento dohad padl a pátralo se po cisternách. I ty byly objeveny. Bylo nalezeno několik cisteren pro zachycení vody, které původně minula výprava bez povšimnutí. Tvar cisteren je zvonovitý, nahoře úzký, dole široký. Jsou velmi umně provedeny a některé hluboké až dvacet metrů! Bylo nalezeno na 200 cisteren, takže se zachycoval všechen odtok vody z náhorní roviny.

Zbývalo zodpovědět ještě jednu otázku, a to jak byla vytěžená ruda zpracována. Byly přece nalezeny hromady strusky, svědčící, že se ruda tavila, a přece nebyly nalezeny stopy pecí a stopy po ohni a velkém žáru. I tato záhada za pomoci metalurgického poradce B. H. Mc Leoda byla vysvětlena. Výprava našla velké množství otevřených ohnišť v průměru 60–70 cm, strusku a pod struskou zbytky dřevěného uhlí. Ano, to byly pece vytesané do kamene, v nichž se ruda tavila. A pak již bylo možno rekonstruovat celý pracovní postup Šalomounových hutníků a tavičů.

Rekonstrukce tavicí pece

Ruda se lámala v pohoří u Timny. Ruda obsahovala až 50–60 % mědi. Ve stovkách mělkých jam, které vypadají jako velké talíře, byl kámen drcen a vytříděny hrudky. Z dolů pak přicházela ruda do drtíren a třídíren ve Wadi Timna, kde se připravovala tavicí směs. Tato směs s dřevěným uhlím byla vkládána do otevřených ohnišť, pecí, které byly zpevněny vrstvami hlíny, aby nemohl tekutý kov vytékat. Tekutá měď kapala pomalu na dno ohniště, kde po vychlazení zbyla hrubá měď. Celý proces trval několik dní. Podle názoru metalurgického poradce jedná tava dávala 5–10 kg mědi. Proto bylo zapalováno tolik ohnišť. Ve Wadi Timna a el-Araba byla vyráběna pouze měď surová, která pak byla posílána do jiných pracovních středisek k rafinaci a dalšímu zpracování v různé předměty. A to již se dovidáme zase z bible, že taková slévárna skutečně existovala na severu v krajině jordánské: „Hrnce, vidlice, misky a všechno nářadí udělal Šalomounovi Hiram, otec jeho, k domu Hospodinovu z mědi velmi čistě. V krajině jordánské dal je ulíti král v zemi jilové mezi Sochotem a Saredou“ (2 Par 4, 16–17).

Podle všech známek hutě na zpracování mědi v údolí Timna jsou nejstaršími hutěmi starověku. Na sklonku průzkumu, který trval téměř půl roku, podařilo se totiž archeologům v blízkosti dnešních Timenských mědných dolů odkryt hut, kterou archeologové kladou až do čtvrtého tisíciletí před Kristem. Mikroskopický průzkum nalezeného tam nářadí ukázal, že tato stará huť byla ještě za doby Šalomounovy v provozu. Jasně potvrzení zprávy Deut 8, 9 a ostatních biblických zpráv.

Pro úplnost ještě několik slov o Timně dnes. Již v prvních počátcích Izraelského státu zahájila vláda průzkum nerostného bohatství na svém území. V r. 1951 vznikl Izraelský rudný průmysl — Machavej Israel (I.M.I.). Mezi nejdůležitější úspěchy I.M.I. byla výstavba a uvedení do provozu Timenských mědných dolů. A byly to právě biblické zprávy, které vedly odborníky k průzkumu negevské půdy a obnově hutí a dolů biblické doby.

ThDr. Jan Merell

KATECHESE NA ZAČÁTKU IX. STOLETÍ

V dějinném vývoji velkomoravské říše je po stránce kulturní, církevní i politické převratnou a ve svém významu nezměrnou událostí příchod soluňských bratří Konstantina-Cyrila a Metoděje r. 863/4. Vyžádání knížetem Rastislavem u byzantského císaře Michala, aby se stali učiteli moravského lidu, zprostředkovali mu jeho vlastním jazykem křesťanskou liturgii, sledující v tom ohledu způsob starých kulturních národů východních, zatím co na západě panovala vesměs liturgie latinská netoliko u románského obyvatelstva, což je přirozené, ale také u lidu keltského a germánského, postrádajících v době přijetí křesťanství dostatečné vyvinutí jazyka spisovného. K překladu litur-

gie bylo nutno sestavit zvláštní písmo, zachycující všechny i zvláštní hlásky staroslověnské řeči, kterou oba bratři znali z rodné Soluně, ale nadto bylo třeba nekultivovanému předtím jazyku stanovit mluvnicí a větnou skladbu, což všechno geniálně vyřešil Konstantin jako jeden z největších filologů všech věků. Kromě liturgie přeložili pak oba bratři do jazyka slovanského lidu všechny knihy Starého a Nového zákona, čímž se v té době nemohl honosit žádný keltský nebo germánský národ na západě. Díky neobyčejné vzdělanosti a pracovní zdatnosti obou autorů vyznačoval se překlad hned od začátku takřka nepochopitelnou dokonalostí a vytříbeností. Slovanská literatura nevznikla však pouze

tlumočením cizích předloh, jako Písma sv., nýbrž ku podivu záhy začala vlastní a původní činnost spisovná. Nedlouho po smrti sv. Cyrila (869) byl ještě před rokem 882 na Moravě napsán jeho *Život* jazykem staroslověnským, první to původní literární dílo slovanské, a po r. 885 následoval zase *Život Metodějův*. Oba spisy staly se hlavním a spolehlivým pramenem pro poznání mnohostranného působení obou bratrů. Jejich učitelská činnost byla tolik úspěšná, že po 40 měsících mohli ke svěcení na kněze vést své žáky za hranice Moravy. Zasáhli také do jiných oborů. Tak dal zkušený Metoděj rodičímu se moravskému státu zákoník. Jedním z vrcholů jejich snažení byla prozíravá činnost církevně politická, která z nového státu měla činit zvláštní provincii církevní s příslušnou hierarchií, což vyjednali v Římě. Metoděj se po smrti bratrově také stal panonským a potom moravským arcibiskupem, ale dovršení díla předsevzatého za vynikajícího panovníka Rastislava zmařilo nepochopení ze strany Svatoplukovy, jenž, ač vyzván, nedbal o ustavení plnočetné hierarchie na samotné Moravě. Nakonec jeho zjevná nepřítelství dopustila tam po smrti Metodějově (885) zmaření cyrilometodějského díla a odkázala je k podlomenému životu za hranicemi Moravy v Bulharsku, Chorvatsku a Čechách, kde všude se pak více anebo méně zachovalo literární a částečně také liturgické dědictví soluňských bratrů.

Dnes již nepřehledná literatura, zabývající se hodnocením velkého díla cyrilometodějského, nekladla si však dostatečným způsobem otázku, jak mohli soluňští bratři na jedinou na Moravě rozvinout tak rozsáhlou a vyspělou činnost a zároveň dosáhnout porozumění a nepopíratelný úspěch. Vždyť jejich náročné dílo nesmírně přesahovalo schopnosti nevzdělaného národa, za jaký byl dříve obecně považován moravský lid. Nadto se ujal mínění, že byl v podstatě ještě pohanství v době, kdy Konstantin-Cyryl a Metoděj přišli na Moravu, takže oni to teprve byli, kteří Moravy obrátili na víru. Podle toho byl by moravský lid zakrátko, tj. nejdéle v letech 863–885, ale spíše ještě v krátkém rozsahu let 863–867, netoliko všechn z jejich rukou přijal křest, nýbrž zároveň jejich dílem překotně se domohl vysokého stupně kultury jazykové a slovesné a současně také křesťanské, církevní a právní. Byl by to býval zázrak příliš veliký, než aby mohl být historickou skutečností.

Stačí věnovat pozornost oběma jmenovaným *Životům* nejpočetnějším to svědectvím, aby bylo jasno, že působení obou bratrů na Moravě nedálo se bez delší předcházející průpravy. *Život Konstantinův* výslovně praví, že už před příchodem soluňských bratrů moravský lid se zřekl pohanství a držel se křesťanského zákona. Nepřičítá tudíž obrácení Moravy soluňským bratrům. *Život Metodějův* k tomu dodává, že už před tím na Moravě kázali víru křesťanští učitelé z Vlach, z Řecka a z Němce. Uvádí tudíž výslovně, kdo křesťanství na Moravu přinesl a je tam rozšířil. Svědectví ta jsou velmi závažná, neboť snahou legend, jimiž jsou oba *Životy*, je spíše nadměrně zveličovat činnost světců, o nichž píše, než něco záslužného zamlčovat. Kdyby bylo řečeno, že pokřtili všechnu Moravu, která byla ještě pohanská, bylo by nutno takové rčení kriticky uvést v pochybnost, zda nepřehánějí. Zatím co *Život Konstantinův* uvádí, že se mu podařilo pokřtít na 200 Chazarů, což nesvědčí o značném úspěchu jeho tamní činnosti, nezmiňuje se též život o žádném Moravanovi, jemuž byl působením obou bratrů udělen křest, nýbrž naopak tvrdí, že lid moravský se už předtím stal křesťanským.

Podobně *Život Metodějův* uvádí sice křest knížete sídlícího na Visle, ale opět žádný křest nějakého Moravana. Ničím není pozitivně doloženo, že Konstantin-Cyryl a Metoděj křesťanství na Moravu přinesli a tam je rozšířili, nýbrž samotnými prameny původu cyrilometodějského je jasně řečeno, že *Morava byla už křesťanská, když tam přišli soluňští bratři*. Jejich dílem bylo prohloubení a povznesení křesťanského života a slovanské kultury na Moravě, ale nikoli teprve obrácení lidu na víru.

Ze žádného z obou *Životů* však nevyplývá, kdy před příchodem soluňských bratrů Morava přijala křesťanství.

Sotva to bylo krátce před tím, neboť by nebyl postačoval čas, aby mohly být položeny tak pevné a nosné základy jejich velikému a mnohostrannému dílu, jež moravský lid lovedl pochopit a tou měrou sobě osvojit, že vyhnáno, nezahynulo ani v cizině. Nálezy v hrobech, založených u kos-

telů postavených již před tím, i změněný způsob pohřbívání ukazují, že rozšíření křesťanství na Moravě nutno klást na samotný začátek IX. století. Ale z těchto nálezů nevyplývá, jakým způsobem bylo tehdy na Moravě hlášáno nové učení. Přímé a podrobné popsání takové činnosti, podle svědectví *Života Metodějova* vycházející z Vlach z Řecka a z Němce, neexistuje, nýbrž zachovaly se pouze zprávy a prameny podle nichž možno posoudit věroučné působení bavorských biskupů a jimi vyslaných kněží v zemích, opanovaných kdysi Avary, mezi něž patřila aspoň zčásti také Morava.

K tomu nutno si uvědomit, že Karel Veliký tažením proti Avarům r. 791 zlikvidoval jejich panství na severním břehu Dunaje mj. tím, že dobyl jejich opevnění na západní straně Moravy při řece Chubě. Roku 796 vyvrátil pak Karlův syn Pippin avarskou říši v samotné Panonii. Nhed svolal zvláštní synodu na březích Dunaje, která se radila a usnášela, jak šířit víru v územích zbavených avarského panství, tedy netoliko v Panonii, z valné části zalidněné obyvatelstvem slovanským, částečně již křesťanským, nýbrž také na Moravě, jejíž Avary opevněná západní hranice padla již r. 791. Roku 798 poslal pak sám Karel Veliký salcburskému arcibiskupu Arnovi rozkaz, aby šel do krajů slovanských, *in partes Sclavorum*, zařídit duchovní správu a kázat evangelium. Rozkaz ten se netýkal pouze Panonie, která byla Salcburku již před tím přímo svěřena, nýbrž podle dané situace slovanských zemí zbavených tehdy avarského jha, tedy také Moravy, neboť je obecně řečeno, že Arn má jít „do krajů slovanských“. To se také stalo a je potvrzeno např. tím, že salcburský arcibiskup Adalram asi r. 828 posvětil kostel v Nitře, čemuž nutně předcházelo delší působení salcburských kněží, než bylo možno postavit kostel zděný, vyžadující posvěcení biskupem, jenž při zvláštní příležitosti teprve později do těchto krajů dospěl. Rozkaz šířit křesťanství v zemích slovanských netýkal se pouze arcibiskupa salcburského, nýbrž i jemu jakožto metropolitovi podřízených biskupů bavorských, a zvláště biskupa pasovského, jehož diecése sousedila se zemí moravskou. Kolem r. 800 rozvinulo se tedy veliké hlášení víry mezi Slovany, sídlícími na východní straně Bavor. Jako součást této činnosti přišlo křesťanství tehdy také na Moravu. Jeho přijetí dokazuje mj. kostel v Modré, znovuobjevený r. 1953/4, jehož půdorys keltsko-ostrovního rázu sotva lze jinak vysvětlit než působením z Bavor, kde se křesťanství v VII. století ujal působením kolumbáňovských mnichů, a kde téměř do konce VIII. století působili irští biskupové, z nichž salcburský Virgil (+784) dbal o hlášení víry mezi Slovany korutanskými a panonskými. Šíření víry bavorskými věrozvěsty dalo se na Moravě jinak, než jinde v té době mocí franskou. V poslední čtvrtině VIII. století podroboval si Karel Veliký ukrutným způsobem Sasy a násilně jim vnucoval křest, aniž na základě řádného poučení dříve uvěřili a k přijetí křtu se mohli dobrovolně rozhodnout. Po dobu 33 let (772–804) vedl s nimi nemilosrdné války. Opětovně byli poraženi, ale nedbajíce hromadných trestných poprav, které tisíce z nich připravily o život, vždy znovu se vzbouřili a odvrhli křesťanství, zničili kostely a usmrtili duchovní. Zvláště desátky, ukládané jim jako křesťanům a přísně od nich vymáhané, jitřily vzpoury a povstání. Bylo zřejmo, že takovým způsobem nelze získati národ Kristu.

Nejlépe to pochopil Alkuin, jak patrně z několika jeho listů psaných po 10. srpnu 796. Anglosas původem i vzděláním a nejvýznamnější i nejvlivnější činitel učené společnosti na dvoře Karla Velikého, jehož veliké přízni se těšil, mohl netoliko nejlépe posoudit nedostatky a chyby dosavadní činnosti, ale také nejpůsobivěji zasáhnout k jejímu zlepšení. Napsal list královu pokladníku Megenfridovi, předtím veliteli vojska táhnoucího na severním břehu Dunaje proti Avarům, a vyzval ho připomenout králi Karlovi, aby k obrácení pohanů poslal mírné kněze, jimž by zdůraznil, že nejprve je nutno pohany poučit ve víře a pak jim udílet křest a nakonec učit je přikázání. K víře možno pohnout, ale nikoliv nutit. Ke křtu možno sice donutit, avšak neprosplívá to víře).

Už v tomto dopise rýsuje se jasně základní třídní postup při křtu a příslušném vyučování: 1. naučení víře, 2. křest a 3. naučení přikázáním mravním. Postup ten se stal základem bavorského misijního působení mezi pohany. Zároveň Alkuin v dopise podotkl, což se v následujícím

listu neodvážil otevřeně napsat králi, že kdyby stejnou nálehavostí bylo kázáno evangelium, jako byly vymáhány desátky, nebyli by se Sasové hrozili svátosti křtu. Byl to tedy násilný postup franský, užívaný k obrácení Sasů, který přiměl Alkuina zasazovat se o mírné hlásání evangelia. Úspěchu dosáhl u misii bavorských.

Dopis byl psán právě v době, když byli podmaněni Avari. Alkuinovi záleželo, aby podobným způsobem, jako mezi Sasy, nebylo postupováno při šíření křesťanství v zemích předtím avarských, obývaných také Slovy. Proto ve zvláštním listu adresovaném Karlu Velikému důrazně varoval před chybami a nabádal k mírnosti. Když se králi podařilo podmanit národy Avarů (*gentes populosque Hunorum*), tedy Avary a Slovy, ať pošle novému lidu vhodné kazatele, kteří by jim podle apoštolských slov podávali mléko a nikoliv jídlo, vštěpovali mírná přikázání a nikoliv příliš přísná, aby křehká mysl nezvrátila, co pije. Aby Karel uvážil, zda je vhodné na nově obrácené vkládat jeho desátků a je vymáhat. Třeba dbát, aby se řádně konalo kázání a udílel křest, neboť není možno, aby tělo bylo pokřtěno dříve, než duše přijala pravdu víry (*non enim potest fieri, ut corpus baptismi accipiat sacramentum, nisi ante anima fidei susceperit veritatem*). Ve vyučování víře ať se dbá řádu, který sv. Augustin vyložil v knize *De catechizandis rudibus*, tj. jak učit víře pohany. Nato Alkuin podle sv. Augustina nastínil rozvrh učiva: Nejdříve nutno pohanům čekat křtu poučit o nesmrtelnosti duše, o budoucím životě, o odsouzení k věčným trestům pekelným za spáchané hříchy a zločiny, a naopak zase je ujistit o odměně věčné slávy s Kristem za skutky dobré. Pak je třeba učit víře ve sv. Trojici, v Ježíše Krista, Syna Božího, jenž přišel na svět, trpěl, vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa, odkud přijde k poslednímu soudu po našem zmrtvýchvstání. Teprve když je touto vírou připraven a posílen, může člověk přijmout křest, načež ve vhodné době častým kázáním má být poučen o přikázáních evangelia³⁾. Zase rozlišuje předkřestní výuku o víře a teprve po křtu klade poučení o mravech a přikázáních, tedy zachovává třídní postup přípravy, křtu a následujícího vyučení, jak byl svrchu vytyčen.

List tento poslal Alkuin v dopise také tehdejšímu biskupu salcburskému⁴⁾, o němž věděl, že bude hlavním činitelem při šíření křesťanství v zemích předtím avarských, a tudíž i mezi Slovy, ale tolik mu záleželo na správném postupu, že nadto ještě zvláštním listem Arna počil, jakou mírností a shovívavostí má postupovat. Znovu rozvinul některé myšlenky listu psaného Karlu Velikému. Dětský věk nutno vyživovat lahodným mlékem mateřským, kdežto pevný pokrm vyšších přikázání přislouží mužům⁵⁾. Proto je třeba mírné požadavky vkládat na nově obrácené, kdežto vyšší přikázání se týkají těch, kdož poznali zákon Boží. Odvolává se na slova Kristova, jenž apoštolům přikázal, aby učili všechny národy, *křtili* je ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého a *učili* je zachovávat všechna přikázání, připomíná, že Kristus dvakrát mluvil o učení a pouze jednou o křtění. Přikázal národy nejprve naučit

víře a potom teprve je pokřtít, nakonec pak věřící a pokřtěné naučit přikázáním evangelia. Zde je tedy znovu zdůrazněn trojdílný postup. Sasové kolikrát ztratili svátost křtu, poněvadž před jejím přijetím neměli v srdci základ víry. Nikdo nemůže být nucen, aby věřil tomu, čemu nevěří. Znovu opakuje, že ke křtu možno donutit, ale nikoliv k víře⁶⁾.

Alkuinovy zásady nalezly v Arnovi učelivého žáka. Tím se stalo, že salcburské a bavorské působení mezi Slovy kolem r. 800 nebylo ovládáno násilnými metodami užíváními proti Sasům, ale také, že mírný, shovívavý a vytrvalý způsob evangelisace, jímž se v druhé polovině VIII. století vyznačovala činnost salcburského iro-skotského biskupa Virgila a mnichů kolumbánovských mezi Slovy korutanskými, nalezl za Arna pokračování při šíření křesťanství mezi Slovy bývalého avarského území i oblastí sousedních, tedy také Moravy a Nitranská. Dokládají to ustanovení zmíněné již zvláštní synody. (Pokračování)

¹⁾ Primo fides docenda est: et sic baptismi percipienda sunt sacramenta; diende evangelica praecepta tradenda sunt... Adtrahi poterit homo in fidem, non cogi. Cogi poterit baptismum, sed non proficit in fide. Epistola 111. M. G. Epistolae IV., str. 180.

²⁾ Si tanta instantia leve Christi iugum et onus suave durissimo Saxonum populo praedicaretur, quanta decimarum redditio vel legalis pro parvissimis quibuslibet culpis edicti necessitas exigebatur, forte baptismatis sacramenta non abhorrent.

³⁾ Primo instruendus est homo de animae immortalitate et de vita futura et de retributione bonorum malorumque et de aeternitate utriusque sortis. Postea: pro quibus peccatis et sveribus poenas cum diabolo patiat aeternas, et pro quibus bonis vel beneficiis gloria cum Christo fruatur semiterna. Deinde fides sanctae Trinitatis diligentissime docenda est, et adventus pro salute humani generis filii dei domini nostri Jesu Christi in hunc mundum exponendus: et de mysterio passionis illius, et veritate resurrectionis et gloria ascensionis in caelos et futuro eius adventu ad iudicandas omnes gentes et de resurrectione corporum nostrorum, et de aeternitate poenarum in malos et praemiorum in bonos, mox - ut praediximus - mens novella firmanda est. Et hac fide roboratus homo et praeparatus baptizandus est. Et sic tempore oportuno saepius evangelica praecepta danda sunt per sedulae praedicationis officium, donec ad crescat in virum perfectum. Epistola 110. M. G. Epistolae IV., str. 156-159. - Podobně arcibiskup Arn, Ordo de catechizandis rudibus. A. E. Burn, Neue Texte zur Geschichte des apostolischen Symbols. Zeitschrift für Kirchengeschichte 25 (1904), str. 150.

⁴⁾ Epistola 112. M. G. Epistolae IV., str. 182.

⁵⁾ Nam infanilis aetas suavitatem materni lactis nutrienda est; et rudis anima mollioribus divinae dulcedinis praeceptis alenda est. Nam solidus cibus virorum est fortium; et altiora praecepta illorum sunt, qui exercitatos habent sensus in lege Dei. Epistola 113. M. G. Epistolae IV., str. 185.

⁶⁾ Ideo dominus noster Jesus Christus discipulis suis mandavit dicens: "Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti: docentes eas servare omnia, quaecumque mandavi vobis." In istis paucissimis verbis totius sanctae praedicationis ordinem exuovit. Bis docere dixit et semel baptizare, primo omnium fidem catholicam docere praecepit; et post fidem acceptam in nomine sanctae Trinitatis baptizare iussit; deinde fide imbutum et sacro baptismate ablutum evangelicis instruere praeceptis mandavit. Hunc tu ordinem, sanctissime doctor, catechizandi in adultae aetatis viris ubique firmiter obtineas... Idcirco misera Saxonum gens totius baptismi perdidit sacramentum, quia numquam habuit in corde fidei fundamentum... fides ex voluntate fit, non ex necessitate. Quomodo potest homo cogi ut credat, quod non credit? Inpelli potest homo ad baptismum, sed non ad fidem.

ThDr. Josef Cibulka

PŘÍPRAVA VELIKONOC

V nejstarší době připravovali se křesťané na Hod Boží velikonoční postem pouze na Velký pátek a Bílou sobotu (Tertulián, De ieiunio c. 14, Migne P. L. 2. col. 1024). Avšak již ve 3. stol. půst se rozšířil na celý Svatý týden, od 4. stol. pak byl prodloužen na 40 dní, jež měly být dny pokání a intenzivní výuky v pravdách náboženských. První zmínka o čtyřicetidenním postu byla na sněmu nicejském (325) a z počátku se oněch 40 dní počítalo od 1. neděle postní do večera Zeleného čtvrtku, ježto Velký pátek a Bílá sobota počítaly se už k velikonočním svátkům. Od 5. stol. Velký pátek a Bílá sobota byly připojovány k postu a poněvadž o nedělních postu nebývalo, čítal půst pouze 36 dní, pročež — a bezpochyby již na konci pontifikátu sv. Řehoře Vel. (+604) — půst prodloužen o 4 dny před 1. nedělí postní a tak se stala středa před nynější 1. postní nedělí branou k bližší přípravě na velikonoce, branou doby svatopostní. Byl to patrně příklad Pána Ježíše (Mat. 4, 2), Mojžíše (Ex. 34, 28) a Eliáše (3. Král. 19, 8), jenž křesťany nutkal, aby zachovávali též oni plných 40 dní postu. Konečně od 6. stol. zavedeno v Římě ještě předpostí, vzdálená to doba přípravy na velikonoce a tato doba s dobou

postní činí celkem 70 dní a proto 1. neděle předpostí byla nazvána Septuagesima (česky Devítník, poněvadž je to 9. neděle před velikonoce), 2. neděle předpostí je pak důsledně Sexagesima a 3. Quinquagesima. Tyto neděle mohly ovšem tak být pojmenovány proto, poněvadž postupují nazpět od Quadragesimy podobně, jako neděle po Quadragesimě bývaly analogicky někde nazývány Trigesima a Vigesima.

Předpostí je tedy dobou vzdálenější přípravy na velikonoce, přípravou na bližší přípravu velikonoc a proto — byt má také už ráz pokání, k němuž vybízí např. fialová barva, vypuštění radostného aleluja, se kterým se v době středověku v sobotu před Devítníkem věřící dojemně loučovali a které je ve mši sv. nahrazeno vážným táhlým zpěvem (tractus) — přesto se předpostí liší od úplného smutku doby postní, a to např. tím, že není zakázána větší ozdoba oltářů a hra na varhany. Středověká liturgika viděla v předpostí obraz sedmdesátiletého zajetí babylonského, kde pro smutek pokání umlkly harfy a písně (Ž. 138).

Poněvadž pak v novověku konce předpostí (tři dnů před

Popeleční středou) bylo stále více využíváno k hýřivým radovánkám, nestřídmosti a smyslnému prostopášnictví, což připomíná pusté, hýřivé slavnosti pohanské, proto v ony dny byla zavedena smírná pobožnost eucharistická a vystavuje se Nejsv. svátost oltářní, aby dny hříchů na konci vážného údobí devítníkového byly změněny ve dny zvroucené smírné modlitby, usebranosti a kajícínosti. Nejsv. svátost lze nejlépe vystavit při poslední dopol. mši sv. a rekondovat při mši sv. nebo pobožnosti večerní. Kdo v těchto dnech navštíví Nejsv. svátost a vyplní ostatní obvyklé podmínky (sv. zpověď a sv. přijímání), získává plnomocné odpustky. (Zavedeno Klimentem XIII. r. 1765).

Ve středověku se Quinquagesima též nazývala carniprium nebo carnelevamen, tj. odnětí, odstranění masa, neboť kněží od 9. do 14. stol. začínali půst už od této neděle. Odtud se této neděli a po ní následující dvěma dnům lidově říká karneval, neboť v Itálii z carnelevamen si učinili „carne vale“. (U Řeků je posledním dnem, když je dovoleno jíst maso, Sexagesima a od Quinquagesimy jsou zakázány i pokrmy z mléka).

Blíží se vlastní příprava na slavnost Zmrtvýchvstání je doba postní, Quadragesima, tj. 40 přípravných dní na velikonoce, které začínají Popeleční středou a bylo už výše řečeno, jak k tomu došlo. Bylo by omylem, kdyby někdo myslel, že tuto svatou dobu církevního roku charakterizuje pouze půst aj. skutky kajícínosti, jimiž se věřící mají připravovat na své duchovní zmrtvýchvstání, na svůj druhý, bolestný křest, dobrou sv. zpověď. Zajisté — svatopostní doba je jako velké exercicie před duchovním vzkříšením a snahou každého duchovního správce musí být: 1. Aby co největší počet věřících hodně přistoupil ke sv. svátostem a 2. aby co nejdéle zůstali ve stavu milosti posvěcující, neboť naše „ceterum autem censeo“ musí být, aby duše, které jsou naší péčí svěřeny, byly v milosti posvěceny, byly v milosti posvěcující: „Ut vitam habeant et abundantius habeant“ (Jan 10, 10). Zajisté tedy každý horlivý duchovní správce nespokojí se pouze s upozorněním na ono prikázání církevní, jež poroučí velikonoční sv. zpověď a sv. přijímání, ale bude se k němu vracet ve svých kázáních i poznámkách před nimi a po nich, povzbudí váhající a nesmělé, aby co nejvíce věřících dostal ke sv. zpovědi, aby si pokud možno každý jeho farník vykonal dobrou sv. zpověď a aby v milosti Boží setrval a není pochyby, že každému knězi může k tomu napomoci i ta okolnost, že svatopostní dobu prožíváme vždycky v předjaří, příp. částečně i v jara. Modernímu věřícímu lze totiž připomenout, aby nevítil jaro jen svými očima a ušima, aby jeho krásu a půvab nevítil jen povrchně, že jaro nestačí jen vítat v novém balonovém neb flaušovém kabátě; neboť co žene v přírodě vzhůru tu svěží zelenou travu a co vkládá do hrdla malého ptáka ve fraku flétnovou ódu, jež nás tak okouzluje? — To všechno vychází z nitra, z nového obrození, které se událo uvnitř přírody. A aby ona jarní síla byla i v nitru každého moderního věřícího, je třeba, aby se vnitřně proměnil, aby své srdce očistil v náležitém pokání, aby v něm odumřely všechny kořínky a zárodky zásti, lakoty, hříšné nenávisti a vůbec zla — hříchu. Aby neprožíval tedy jen povrchní okouzlení jarem, jen povrchní a vnějškové napodobování jarní přírody, ale aby se vnitřně obrodil v dobré sv. zpovědi.

Ale poněvadž přední pozornost Církve v době postní byla v křesťanském starověku obrácena k přípravě katechumenů na slavný velikonoční křest, poněvadž v této době bývali katechumeni co nejintenzivněji vyučováni v pravdách sv. víry a poněvadž při této výuce neběželo výlučně jen o čekatele víry, nýbrž tehdejší křesťanská cvičení platila i věřícím — vždyť instrukce čekatelům křtu sv. byly přece spjaty s bohoslužbami a vázány na chrám za účasti celé křesťanské obce, takže účast pokřtěných bývala při postní liturgii vlastně větší, než katechumenů a věřící tam zůstávali i po propuštění katechumenů — proto i dnes nutno prožívat dobu svatopostní tak, jak byla prožívána v éře praxe katechumenské, jež měla největší rozkvět ve 4. až 5. stol. To znamená, že i když náboženská výuka byla později zavedena do školního náboženského vyučování, příp. zůstala v chrámech v jiných formách (kázání ap.), nutno v postě co nejvíce zintenzivnit náboženské uvědomování. A žádný katolický kněz nemá právo tento charakter doby svatopostní odbýt pouhou glosou

o staré církevní praxi, a pravou ideu doby svatopostní pozměňovat, nebo zastírat a zužovat. Ostatně mnohé pak v postní (ale i velikonoční) liturgii jeví se věřícím cizím a nesrozumitelným; ve změnách poměrech, jak to Pius XII. ve své reformě Sv. týdne podtrhl tím, že o vigílii velikonoční mají všichni věřící obnovit křestní slib, musí mít svatopostní doba ráz obnovné přípravy k slavnosti křestní, jež má být co nejvědomější.

U nás z tohoto podstatného předvelikonočního charakteru zůstalo jen jakési torso v odpoledních kázáních o utrpení Páně, arci žel Bohu (třeba je předpisuje Kodex!) ani ta se v posledních desetiletích všude nekonávala; ovšem zdaleka netřeba mluvit jen o utrpení Páně. Nutno si dát velmi záležet na tom, abychom při svatopostních kázáních, úvahách a pobožnostech nebyli — a spolu s námi náš věřící lid — jen chvilkovými, sentimentálními plačícími nad utrpením Ježíše Krista; velikopostní doba a její liturgie nesmějí být jen jakousi samozřejmou, každoročně se opakující událostí církevního roku, ale její pravý obsah má vniknout jako kategorický imperativ do našich duší, abychom na jejím konci stanuli jako uvědomění katoličtí křesťané. Dobu svatopostní nelze tedy zdaleka odbýt nějakými víceméně sentimentálními kázáními o utrpení Pána Ježíše, ale po vzoru starokřesťanské praxe nutno používat postní doby jako náboženské obnovy, nutno připomenout věřícím požehnání víry a příslušnosti k Církvi, jakož i povinnosti, které jim z toho plynou a tak tam nebo onde místo rozjímání o umučení Páně jistě více prospěje kázání o šestero základních pravdách, o svátostech, o mši sv. ap. Svatopostní doba je pro nás v tomto směru vždy novou a velkou příležitostí, je největší příležitostí k zachráně duší, je dobou vrcholné pastorace z celého církevního roku. Každý den možno aspoň přečíst a krátce komentovat mešní formuláře, zejména pondělní, středeční, páteční a zčásti i sobotní, kterým lze porozumět dobře jen tenkrát, jestliže máme na zřeteli výše zmíněný hlavní charakter doby svatopostní — přípravu katechumenů na přijetí sv. křtu. Jsouť úplně ovládnuty motivem křesťanským a každý kněz má u nás tento úkol nesmírně usnadněn I. dílem „Mše sv.“ dr. Cinka. Zajisté — pokud se konávalo veřejné pokání, tedy na Popelenčí středě, vypudil biskup symbolicky veřejné hříšníky z chrámu, posypav jim před tím hlavu popelem (a dodnes je tento rítus v Pontifikálu - III.), ale od počátku postu byla též věnována intenzivní péče ostatním věřícím, a hlavně katechumenům, kteří byli už dosti ve víře vyučeni a byli tedy na prahu doby postní přijati do třídy křtěnců a od té doby nazýváni baptizandi a pak (zatímco veřejní hříšníci dostávali odpustění na Zelený čtvrtek) — tito křtenci o velikonoční vigílii byli slavným způsobem křtěni, prošeďe předtím zvlášť důkladnou výukou, resp. sedmi skrutiniemi před tváří celé náboženské obce v době kvadragesimální.

První čtyři neděle postní nazývají se podle postupného čísla: Dominica I. (tou se, jak zmíněno, původně začínala doba postní, jak na to doposud upomíná jak její sekreta, tak brevif), Dominica II. atd. in Quadragesima, příp. podle počátečních slov introitu: Invocabit (česky černá, ježto ženy na znamení smutku oblékaly černý šat, který pak nosily přes celou dobu postní, II. Reminiscere (česky prázdná, neboť naši předkové v době postní jídávali upražená zrna, nebo upražené klasy — tzv. pražmo), III. Oculi (česky kýchavná, protože se o této neděli konávala u nás pobožnost za odvrácení moru, který se začal jevit kýcháním; odtud se také říká, když někdo kýchne, pozdrav Pán Bůh). V předvečer této neděle bývalo první skrutinium křtěnců, jak na to ukazuje evangel, perikopa o vymítání němeého ďábla. IV. neděle postní podle začátečního slova introitu sluje Laetare (česky družebná, neboť bývala slavena družným veselím, že už brzy budou přijati nové děti do lůna Církve. Věřící se ovšem radovali i nad tím, že už mají větší část postu za sebou — podobně jako se raduje turista, který ušel už většinu své cesty). Kromě toho tato neděle se také nazývá Rosata nebo De rosa, neboť o této neděli svěťivá papež zlatou růží, kterou pak posílá některé vynikající osobnosti. (Takovouto zlatou růží lze vidět v klenotnici sv. Víta v Praze.) Původ tohoto obyčeje jest nejspíše hledati v lidové římské slavnosti, kterou se oslavovalo vítězství jara nad zimou, při níž se obyvatelé Říma zdobívali prvními jarními květy. I papež mívá při

stacionárním průvodu původně přirozený květ, ale už Lev IX. (1049–54) zmiňuje se o zlaté růži a podle Innocence III. je tato symbolem radosti a Jezu Krista, o Němž je ve Velepísni (2, 1): „Ego flos campi et lilium convallium.“ Podle těchto růží od 16. stol. užívá se o této neděli pokud možno liturgické barvy růžové. Týden po neděli Laetare nazýval se „Hebdomada mediana“ a byla v něm ve středu a v sobotu opět skrutinia.

Majíce to na zřeteli mimoděk vidíme, kterak ve středokřesťanské době bývala Církev zdrženlivá, pokud se týče svátostí a jakou velikou práci si dávala s výukou, s uvědomováním, zatímco, žel Bohu, v posledních desetiletích se namnoze tato výuka odbývá nebo dokonce zanedbává a někteří duchovní správci často až přechochotně udeľují svátosti, aniž někdy věřícím vysvětlí jejich význam a hodnotu. Týká se to všech svátostí, ale zejména patrně svátosti sedmé. Tedy ve svatopostní době je potřeba — a je k tomu také nejlepší příležitost — uvědomovat. Pak také věřící rádi nastoupí cestu kající, ke které je pobízí fialová barva, neozdobené oltáře, u nás alespoň

ztlumení hry na varhany atd., a již na Popeleční středu přijaté žehnání popelem, jež bylo zavedeno od 11. stol. pro všechny věřící, zatímco dříve, jak bylo zmíněno, byli jím na hlavě posypáni pouze věřící hříšníci. A je třeba stále tolik změny smýšlení, metanoie, kající. Mezi věřícími lze pozorovat ještě tolik nekřesťanského smýšlení i konání, tolik nevyčleněného egoismu, s křesťanstvím nijak neslučitelného lakomství, závisti, hříšné nenávisti, klepaření atd. Dnešní svět je v úžasném varu a všichni lidé dobré vůle a čestných úmyslů téměř bez ustání pracují na tom, aby člověk byl nositelem a majitelem všech atributů čisté lidskosti, aby byl živým kořenem i sociální spravedlnosti, a ne chamtivým vlkem v kůži člověka. A především to nutno očekávat od křesťana. Kdo z nich je ještě neprosáklý křesťanstvím, dělá Církvi nakonec hanbu, škodu a při nejmenším na Církev vrhá špatné světlo. A proto každý kněz, zvláště ve svatopostní době, musí ničit zlo a hříh, ať se skrývá a maskuje do jakékoliv podoby a proto musí především uvědomovat a kázat, jako by dnes kázal a mluvil Ježíš Kristus. *ThDr. Jar. Kouřil*

PROČ REFORMA LITURGIE?

Proč už zase něco nového v posvátné liturgii? Napřed to byla reforma Svatého týdne, potom zjednodušení rubrik a nyní od 1. ledna další změny.

Katolíci je zvyklí, že se konají bohoslužby se starobylými úkony a texty po staletí nezměněné, stejným způsobem. Nad mešní Obětí vznášejí se jakási zář bezčasovosti a věřící je toho názoru, že dům Boží není místo na konání nějakých pokusů.

Proto je otázkou velmi aktuální, co vlastně znamenají novoty, které nezavodí některý snad přehorlivý, mladý kaplánek proti stávajícím předpisům a zvykům, ale které uzákonil sám Svatý Otec.

Mnozí si nedovedou představit, že je možno slavit Mši svatou jinak, než jsou tomu zvyklí od svého dětství. Dějiny liturgie jsou pro ně pojmem cizím, záležitostí téměř podezřelou. Mše svatá přece spojuje působení Boží s děním lidským v jeden tak nerozlučitelný celek, že padá snadně v očích neškoleného věřícího stín na ono Boží dílo, pozoruje-li na posvátném místě lidský zásah.

Rád, do nedávna platný v římské liturgii, byl ustanoven v 16. století svatým papežem Piem V. Do té doby měla každá diecése, ba takřka každý kostel svůj vlastní rítus. Teprve od roku 1588 bděla zvláštní Kongregace obřadů z nařízení hlavy Církve nad tím, aby byl jednotný řád v celém světě zachován. Tím byl ukončen historický vývoj liturgie a Apoštolská stolice stala se centrální a jedinou zákonodárnou instancí pro liturgii katolické Církve, neboť skoro všechny diecése v nejrůznějších zemích — až na nepatrné výjimky — vzdaly se svých zvláštností a převzaly rítus římský.

Uvedený stav trval málem 400 let a přispěl značně k upevnění jednoty Církve jako takové. Avšak strohé dodržování liturgických zákonů bylo bezpochyby postupem času přeceňováno. Co tu bylo konservováno a postaveno

pod záštitu papežovy autority, nebylo vždy a ve všem logicky správné a důsledné. Na objasnění uvádím tento příklad: Vyznání hříchů a rozhřešení před svatým Příjímáním lidu ve Mši svaté. V tomto předpisu zbyla nám vzpomínka na nepotěšitelné doby, kdy věřící přistupovali ke Stolu Páně jen zřídka a svaté Příjímání se proto podávalo v těch málo Mších, při nichž je lid požadoval, způsobem obvyklým mimo Mši svatou. — Jiným nezdramým zjevem bylo přeplnění liturgického kalendáře záplavou svátků Světců na úkor církevního roku, který zařazoval stále nových takových svátků již téměř úplně zanikl. V této věci byl učiněn první krok předpisem svatého Pia X. (1910–11) a druhý za Pia XII. (1955). Zákonodárství Jana XXIII. vrací nyní významným dnům a obdobím církevního roku jejich původní, vynikající postavení. Svátky našich svatých ustupují do náležitého pozadí.

Nový liturgický kodex, vydaný ke dni 1. ledna t. r., nepřináší, pokud jde o Mši svatou, žádné senační novoty. Okleštuje pouze střízlivým zásahem všelijaké přebytečné bujení, jímž mešní Oběť během času takřka zarostla. Dále se tu jedná o logicky uspořádanou sbírku liturgického práva. Značné množství zaostalých nařízení pozbývají platnosti.

Tato opatření odpovídají úplně celkovému programu Svatého Otce. Chce podněty, které čekají od prvního Vatikánského koncilu 1880 na konečné řešení, srovnat a přivést na koncil budoucí. Zároveň pokračuje v tom, co zahájil Pius X. a Benedikt XV. zavedením všeobecného církevního práva.

Všecky novodobé liturgické reformy nám ukazují, že Církev je živou společností, která je sice podrobena zákonům dějin, ale skrývá v sobě současně síly, jež staré pravdy vždy znovu objevují.

Josef Němec

OLBRAM NA SOUDU DĚJIN

Nedlouhý, šestiletý, ale na bouřlivé peripetie bohatý pontifikát Olbramův nepřipouští dlouhých úvah o osobnosti a jejích kvalitách. Čím méně se o něm vcelku vědělo, tím konfusnější, neúplné a většinou nespravedlivé byly posudky o jeho životě a práci.

Olbram nedorostl velikosti svého strýce. Také žil asi o deset let méně než on. Z toho důvodu nelze od něho čekat zvláštních výkonů. Nedal dějinám ani politickým, ani církevním rozhodujících popudů, nezvratil ve svých vysokých úřadech kormidlo lodi státní nebo církevní směrem k nějakým trvalým a význačným úspěchům, nedospěl k metám prozrazujícím kvality epochálního státníka, hlubokého a úspěšného náboženského reformátora. Snad proto ho řadí historik z počátku tohoto století (Bachmann) mezi „muže prostředních darů a ctností“, kterým byla svěřena správa církve po Jenštejnovi. Jen z neznalosti moderních pramenů mohl pro něho volit slova plná trpkosti jezuitský kronikář XVII. stol. (Crugerius), když o něm

psal, jako „nevědčíku, nechavšího hmotně strádat svého příbuzenského předchůdce“. Zvláště mu zazlíval, že si dovedl oproti Jenštejnovi získat oblibu krále Václava „toho líného“. Podle Helferta nebyl takového ducha, aby „ostrážitost a důrazná činnost se od něho očekávali mohla“. Hammerschmied v Olbramově taxaci si také všimá jeho úřednické činnosti a má zato, že od doby jeho účasti v radě čtyř „přestala pustošivá lotrovství a král se uklidnil“. Proto hodlá v budoucnosti Olbrama „nejvýš šetrného“ doporučit pro „lásku moudrosti a spravedlnosti, když nelze chválit jeho štedrost“. Blíže je asi pravdě důkladný a úspěšný autor německy psaného životopisu krále Václava IV. (Lindner). Jemu je arcibiskup „klidným mužem, umějším lépe jednat s králem než jeho strýc“. Novotný, který přikře a nespravedlivě hodnotil Jenštejna, našel ani pro Olbrama sympatičtější slova: „Za své zvolení děkoval pánům i králi, ale obě strany zklamal. Nevěnuje se svému úřadu s nějakou zvláštní horlivostí... nedovedl

znamenat více než nominálního představeného, aniž se touto pohodlností (?) mohl vyhnout rozchodu s králem atd.“. Pronikavý pohled Palackého do temnot minulosti odhaluje Olbrama jako důstojného kněze, který „nedal žádných příčin k žalobám ani pŕtkám“. Generalizujícími termíny ho nemůžeme vystihnout Pešina: „Muž v Písmech svatých i v jiných počestných vědách znamenitě vzdělaný.“ Pubička lituje, že „časy, ve kterých žil mu nedovolily zjednatí církvi (a kostelu?) výhody; v čem jí prospěl, zaplatil rodovým jméním“. Názor dobře poučeného Tomka zní: „Žádná za něho paměť pronásledování horlivých kazatelů nebo jiných kněží... snad opatrnému a snášlivému chování arcibiskupa Olbrama, to třeba přičíst, nebo právě po celý čas arcibiskupování jeho není ani nejmenšího sledu žádného takového příkoří. Zdá se, že byl muž opatrný a rozumný... nerad účastnil se sporu mezi tehdejšími stranami, ale ve vysokém postavení nemohl se tomu vyhnout.“ Překvapuje proto úsudek jinak spravedlivého a dobře informovaného autora monumentálních „Hradů“ A. Sedláčka, který ho stručnou větou nemilosrdně odsoudil: „Pěkné památky po sobě nezůstavil.“ Následující pojednání se pokusí ukázat, do jaké míry a kdo byl ve své kritice pravdě nejbliže.

*

Již v roce smrti Karla IV. stanovil Olbram, tehdy asi osmnáctiletý, na pražském arcibiskupství spolu s Vilémem Rembottou z Dobřejova prokurátory, kteří se měli starat o záležitost provise a později získání vyšehradského kanonikátu. Po roce, 30. XI. r. 1379, přijetím biretu z rukou arcibiskupa, tehdy ještě Očka z Vlašimi, dosáhl Olbram členství v pražské kapitule a po desíti letech svatoapollinářského probošství po Volkmaru ze Švamberka, jsa při tom stále ve službách Jana Zhořeleckého. Člen předních zemských kapitul, zdržující se ale trvale v Lužici vystupuje, pokud dnes známo, r. 1382, kdy jeho strýc Jenštejn ve sporu s kapitulou hledá v něm, svém bratru Václavu a míšeňskému proboštu Knoblochovi oporu, kterou „ze spravedlivých příčin“ přislíbili. O něco později získává dovolení krále Václava k prodeji svého dvora v Zelenči komukoli, výma duchovní osobě. Dnes již těžko zjistit z jakých asi pohnutek mu předal patronátní právo Matěj Goldner nad kterýmsi oltářem ve svatohavelském pražském kostele r. 1386. Pozůstatky Desk zemských prozrazují k r. 1388, že Olbram byl v peněžní nesnazi, protože klášteru panen u sv. Kateřiny prodal úrok 20 kop na svém dědickém podílu. Tato zálež vzala na škvoreckém zboží, kromě několika jiných vesměs znějících na duchovní osoby, ještě v r. 1492, kdy prodává Mikuláš ze Škvorce Čeněkovi z Klinštejna. Celé zboží, k němuž patřily vsi Křimín (zaniklá), Horky, Křiván (Skřivany), Úvaly a Radešín bylo tehdy odhadnuto na 3000 kop. Bylo-li pět sourozenců, snadno lze vypočítat rodový majetek Olbramův, vyjme-li z něho pražský dům a tzv. Olbramovy mlýny.

Tyto fragmentární většinou úředně právní záznamy jsou — kromě snad zpráv v lužických archivech a v tamějších historických publikacích — vše co víme o Olbramovi ze Škvorce před jeho povoláním na pražský arcibiskupský trůn.

K tomu došlo v souvislosti s Jenštejnovou resignací, jak dokazuje bulla Bonifáce IX. z 31. 1. r. 1396. V ní se předpokládalo nepochybně podle informací o Olbramově osobnosti a jeho dosavadní práci, že se projeví jako „pilný, bdělý a úspěšný“. Povolání to však neproběhlo tak hladce jak se zato všeobecně má. Prozrazuje to sám Jenštejn a něco o tom ví také Pubička. Králi byl Olbram asi vlivem informací Jana Zhořeleckého a možná i z osobního styku více než přijatelný. Jistý odpor projevovala pražská kapitula a jednání o nástupnictví se táhlo asi celé měsíce r. 1395. Proti královské vůli se však kapitula nedovedla prosadit. Možná, že král Václav oceňoval blahodárný Olbramův vliv na jeho bratra Jana a že nezapomínal ani na úlohu, kterou vévodský kancléř Olbram sehrál za napjatých událostí v r. 1394 po boku králova osvoboditele Jana Zhořeleckého. Proti tvrzení moderního historiografa kaleidoskopickými změnami nabitě václavské epochy (F. M. Bartoše), že král nezanechal ani jediné větší církevní nadace třeba upozornit, (kromě nadání žaltářníků 64 kopami ze Slaného r. 1396, ostrožného věnovaného kapli

sv. Václava, založení cisterciáckého kláštera ve Skalici u Kouřimi pro 50 osob r. 1400), na tu, která doprovázela Olbramův nástup na pražskou metropoli. Právě v r. 1396 snad na zmírnění nepříznivých dojmů vyvolaných ve veřejnosti nad dramatickým zakončením napjatého poměru mezi Václavem IV. a Jenštejnem, zakládá král fundaci za spásu duší svých rodičů a manželky Jany a kromě toho obmyšlí zvláštními příjmy oltáře sv. Filipa a Jakuba (tehdy oltářníkem Matěj, kanovník vyšehradský), Materna (Jakub z Bavorova) a Vavřince (oltářník Václav Portulán) v pražském kostele a co více, někteří se domnívají, že tak učinil přímo na radu nového arcibiskupa nebo spíše k jeho radosti.

Se jmenováním Olbramovým měl určité obtíže také Jan z Jenštejna. Znal dobře svého synovce, o jehož výchovu takřka otcovsky pečoval. Podle všech náznaků Olbram jeho úsilí a starost v žádném ohledu nezklamal. Ba, prokázal mnoho pozitivních vlastností. Proto se asi jevil mezi několika osobami, které přicházely pro pražskou metropoli v úvahu, Jenštejnovi jako nejvhodnější. Podle vědomostí o Jenštejnovi dosud získaných můžeme mít bezpečně zato, že otázka přibuzenského poměru, v tomto případě u něho, naprosto nerozhodovala. Pakli ano, byl tu přece rodný bratr, prelát Václav, po dvacet let člen metropolitní kapituly. Co ho vedlo k designaci Olbramově, vyložil v listě k Rožmberkovi: „Zvolil jsem nástupcem, kterého většina žádala... Dobré vlastnosti nevypočítávám, abych nebyl v podezření.“ V uvědomění smyslu této věty je třeba se pozastavit nad častou námitkou některých historiků vytýkajících Olbramovi domnělou nevďěčnost. Olbram neplatil smlouvenou pensijní kvótu svému strýci, ovšem, ale třeba mít na zřeteli jeho solvenční možnosti. Zanechal po sobě jen dluhy, plynoucí z četných finančních závazků převzatých při nastoupení nejvyššího církevního úřadu. Stalo se to docela předmětem inaktivy neinformovaného dobově demagogicky kázajícího kněze, úředně to potvrzují i kuriální, v tomto směru až trapně přesná úřední prohlášení. Naproti tomu celé Olbramovo jednání, jeho soukromé jako úřední vystupování, svědčí o veliké úctě, kterou choval k slavnému strýci.

Tak 1. X. r. 1397 poskytuje klášteru ve Vyšším Brodě čtyřicetidenní odpustky na modlitbu „Ave frater Domini Jesu care“, napsanou mystikem Jenštejnem ke cti sv. Jana apoštola, kterou kdysi věnoval tamějšímu opatovi Otovi a kterou se věřící naučili recitovat. Stalo se tak v době, kdy zase v ústraní ciziny žijící arcibiskup dedikuje Olbramovi traktát hluboce meditativní tendence „De laude nominis Jesu et Mariae“ s výraznou pobídkou, aby nezapomínal na svátek Navštívení P. Marie, která ho povznese „k takovému stupni důstojenství“. Dalším důkazem nejlepších styků mezi českými hierarchickými přibuznými, synovcem a strýcem, je poměr ke klášteru rodnickému. Ten dal Jenštejnovi duchovního rádce a prvního biografu, tam se Jenštejn v nejkrušnějších okamžicích svého života utíkal a toto jeho pozemské útočiště se stává předmětem Olbramovy starostlivosti. Dokonává tam visitaci nařízenou kdysi Jenštejnem, shledává tamější statuta za tak dokonalá, že je nařizuje zachovávat ve všech kano-ních své arcidiecése. Nadto jako v odměnu za vzorný řeholní život, který tam zjišťuje, poskytuje klášteru odpustky a zvyšuje slavnostnost jeho liturgie svým zvláštním nařízením. Jako na oplátku nezapomínal daleko na jihu Evropy umírající pražský arcibiskup a patriarcha v poslední vůli na „kostel pražský“, katedrálu svatovítskou a jejího správce. Ten převzal prostřednictvím exekutorů testamentu, karlovského opata Prokopa a Václava z Radče, ve vzácných vazbách Jenštejnovi vzácný obsah: šest knih ceněných na 170 kop... jediné Jenštejnovo bohatství. Tři byla díla Augustinova, jedno Amrožovo a nejmilejší snad jeho četba „Solemnis liber beati Dionisii de celesti et angelica hierarchia“. To tedy tvořilo jediné, ale také nejslavnější poklady Janovy, z nichž čerpal útěchu, usnadňující mu odchod z tohoto světa. Tento náboženský odkaz měl sloužit dále, ačkoliv to nikde výslovně Jenštejn nepraví, právě zase Olbramovi k poučení, útěše a posile. Nikde stopy po Olbramově nevďěčnosti a strýcově snad zatrpklosti.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůněk

ČASTĚ SV. PŘIJÍMÁNÍ A PŘIJÍMÁNÍ Z KALICHA

Charakteristickým zjevem pro náboženský život ve 14. století u nás je živý ruch eucharistický. Svátost oltářní se stává středem náboženského života tehdejšího člověka stále zřetelněji, nejen jako vyvrcholení křesťanské zbožnosti, ale, což je zvlášť významné, jako účinný prvek reformní.

Zpočátku nacházíme celkem jen nepatrná upozornění na význam sv. přijímání, a doporučuje se věřícím, aby častěji přistupovali k sv. přijímání, při čemž není nijak blíž určen význam toho slůvka „častěji“. Víme, že praxe prvotní Církve, přistupovat k sv. přijímání při každé mši svaté, což bylo nejlepším chápáním oběti mešní, upadala stále víc, až Církev musela nařídít pod těžkým hříchem, že každý křesťan je povinen aspoň jednou za rok, a to v čas velikonoční, přistoupit k sv. svátostem. Sv. Tomáš Aquinský v 3. části své Theologické Summy pěkně vysvětluje, jak to bylo během věků se sv. přijímáním: „V prvotní Církvi“, praví, „když více vládla zbožnost křesťanské víry, bylo ustanoveno, aby věřící přijímali denně.“ Později však, pro menší vroucnost víry papež Fabián dovolil když ne častěji, aby přijímali všichni alespoň třikrát za rok, totiž o velikonočních, letnicích a Narození Páně. Později však, když pro nadbytek nepravosti chladla láska mnohých, ustanovil papež Inocenc III. aspoň jednou za rok, totiž o velikonočních, aby věřící přijímali. Radí se však přijímat ve všechny dny nedělní.

První zmínky o tomto tematě u nás nacházíme u cisterciáckého mnicha zbraslavského, jenž byl autorem obsáhlé knihy, zvané „Malogranatum“, napsané ještě před rokem 1350. Jinou památkou tohoto krásného snažení jsou kázání převora Dětricha, rovněž člena zbraslavské klášterní komunity, které konal v Brně v první polovici 14. století.

První výraznou osobností, jež plála žhavou touhou po častém sv. přijímání, byl Moravan *Jan Milíč z Kroměříže*. Zprvu byl úředníkem v královské kanceláři i ve službách církevní vrchnosti, ale vzdal se svého úřednického postavení a stal se kazatelem. Zajisté ho k tomu dovedl příklad vynikajícího kazatele Konráda Waldhausera i styky, které měl na dvoře císaře Karla IV. s muži vysoké duchovní úrovně, jimž ležela na srdci touha po reformě náboženského života. Ani prosby arcibiskupa Arnošta z Pardubic, který znal organizační schopnosti Milíčovy a chtěl jich využít pro reformu v rámci celé církevní provincie, nebyly s to, aby odvrátily Milíče od jeho úmyslu stát se kazatelem. Jít mezi prostý lid a jemu kázat. Neodvážil se hned mezi pražské občanstvo, odešel nejprve do plzeňského kraje, kde na venkově chtěl nejdříve získat zkušenosti. Když pak přišel jako kazatel do Prahy, neměl hned úspěch. Hanácké nářečí a snad i nějaká menší vada v řeči mu hodně vadily. Jeho silná vůle všechno zmohla a nedbal rad přátel, aby toho nechal. Příklad Konráda Waldhausera ho posiloval. A pak celá jeho mentalita. Vždyť Milíč byl člověkem doslova zapáleným pro věc Kristovu, bláznem pro Krista. Kázával ne hodinu, ale až dvě a tři hodiny a na Veliký pátek od rána až do večera, až do úplného fyzického vyčerpání. Úspěchy se dostavovaly. Rozhodujícím byl Milíčův příkladný život asketický, který byl vlastně jediným velkým důkazem jeho slov, jimiž zapaloval. Byla to ohňová slova, jak říkali současníci. Jeho lidská osobnost byla jakoby stravována prudkým duchovním ohněm, a to bylo, co mu získávalo posluchače mezi bohatými, mezi zbožnými i hříšníky. Mezi jeho příznivci byl i císař Karel IV., oba první pražští arcibiskupové Arnošt z Pardubic i Jan Očko z Vlašimi, Tomáš Štítný, proslulý učenec M. Vojtěch Raňků z Ježova. Vliv jeho byl neobyčejně silný. Dokazuje to vznik Jeruzaléma, skupiny to domů na Starém městě, kde shromáždil ženy, obrácené svými kázáními od hříšného života.

Je přirozené, že muž tak přísných mravních zásad a tak pronikavého vlivu narazil na veliké překážky v době mravního i náboženského úpadku. Naráz v tom kalu a špině vztyčil do výše skvělý ideál. Žaloby jeho nepřátel vyvěraly ze skutečnosti, že Milíč se stal nepohodlný těm, kteří úpadek kázně a mravů považovali za jakési ospravedlnění svého života. Přece však, a to je zajímavé, mravně re-

formní činnost Milíčovu se napadnout neodvažovali, protože zajisté by jejich žaloby nedošly sluchu. Milíč, duše prostá a citlivá a hluboce opravdová, došel studiem eschatologických knih Písma svatého až k jakémusi chiliasmu a zabýval se myšlenkami o příchodu Antikrista na svět. Bojoval proti zkaženosti souvěké společnosti. Když při jednom kázání si všiml přítomnosti císařovy, ukázal přímo na něho a řekl: „Toť veliký Antikrist, který kazí Církev Kristovu“. Byl ovšem uvězněn, ale po čase mu byla vrácena svoboda. To byl počátek útrap, jež ho zavedly i ke dvoru papežskému, kde se skvěle ospravedlnil, takže kardinál Anglico Grinanda o něm prohlásil, že by měl být prohlášen za svatého.

Ústředním thematem jeho reformní činnosti byla svátost oltářní. Ve vnitřní obnově, v reformě každého člověka, i toho posledního žebráka, viděl Milíč nejlepší cestu k reformě celé společnosti. A čím obnovit to bolavé, roztroušené, nespokojené srdce lidské, jak Tělem Páně. Říkal: „Chléb náš každodenní je Tělo Kristovo a jeho krev. A proto ho máme přijímat každý den nebo alespoň často.“ A jiný jeho závažný důkaz jsou slova sv. Augustina: „Kdo není hoden svátosti Eucharistie každý den, ten nebude hoden ani jednou za rok. Kdo není hoden některý den přijímat Tělo Kristovo svátostně, ten není hoden je přijímat ani duchovně.“

„Ohňová slova“ Milíčova nezapalovala jen srdce prostého věřícího lidu. Arcibiskup Jan Očko z Vlašimi zval Milíče na kněžské synody, kde Milíč hovořil k duchovenstvu pražské arcidiecése. A tak se myšlenka častého sv. přijímání šířila. Svátostný Kristus se zase stával, jako v dobách prvotní Církve, středem života člověka, lékařem nemocných duší. Tímto nastoupil Milíč nejlepší cestu, jakou mohlo dojít k opravdové reformě náboženského života u nás.

Milíč zemřel v Avignoně 1. 8. 1374, ale nadšení pro svátost oltářní trvalo v Čechách dále. Rostly řady nadšenců a uctivatelů Nejsvětější Svátosti Oltářní. I Tomáš Štítný patřil mezi obdivovatele Milíčovy a sám přiznává, že Milíčova kázání mu dala popud k sepsování českých knih pro věřící lid. Nejlepší slova obdivu a úcty pro Milíče má ovšem jeho nadšený žák Matěj z Janova.

Myšlenky Milíčovy o častém sv. přijímání byly cosi úplně nového pro tehdejší dobu. Uvážme-li že Milíč ideu častého svatého přijímání spojoval s reformními požadavky, v nichž nebylo jednotného nazírání, je pochopitelné, že mnohdy nenacházel stejného porozumění. A podobně jeho spolupracovníci a následovníci, tím spíš, že přicházely u nás ve známost nebezpečné, heretické myšlenky anglického doktora Johna Wiclifa o svátosti oltářní, tak zv. nauka o remanenci, totiž, že při proměňování zůstává podstata chleba a vína, takže vlastně přijímající nepřijímá Tělo Páně, ale jen chleba. První u nás se postavil proti těmto falešným názorům už r. 1381 dominikánský profesor M. Mikuláš Biceps, a také se stavěl negativně k myšlence častého sv. přijímání. Z toho důvodu, že je hlásají lidé ne úplně pravověrní, tedy, že je zde nebezpečí bludu Wiclifova. Jiný profesor Karlovy university, M. Jindřich z Biterfeldu se zase postavil cele za myšlenku častého sv. přijímání a napsal o tomto tematě dva traktáty, které vyvolaly živý ohlas v universitním prostředí. Mistr Jindřich bránil své traktáty útočnou replikou, v níž se dovolával sv. Tomáše Aquinského a jeho slovy se hájil: „Jestliže někdo ze zkušenosti shledává, že se mu z každodenního přijímání zvětšuje žár lásky a úcta, že se mu nezmenšuje, ten má přijímat každý den.“

Do kruhu universitních mistrů patřil také M. Matouš z Krakova, nadšený reformní kazatel, jenž rovněž doporučoval časté svaté přijímání. „Oddalováním přijímání se člověk nestává lepší, spíš naopak. Kdo není hoden dnes, zítra bude tím méně.“ K nejučenějším lidem té doby patřil M. Vojtěch Raňků z Ježova, který byl i rektorem pařížské university. Štítný ho nazval mužem hrozného rozumu a podivné paměti. Příležitostně zásáhl i do otázky častého sv. přijímání a velmi jasně se vyslovil pro ně. Napsal, že „kněz nemá odmítat od týdenního sv. přijímání osobu, která má dobrou pověst. Ovšem, opatrně, aby se nevěřící pokrytci“. Snad po prvé se tu setká-

váše s rozumnou zdrženlivostí, aby lidé, přístupující často k sv. přijímání, nedávali snad svým životem špatný příklad.

Naděje přívrženců Milíčových stouply nastoupením *Janu z Jenštejna* na arcibiskupský stolec pražský. Rázem přestala nepřítel církevní vrchnosti vůči myšlenkám Milíčovým a arcibiskup sám se chápal iniciativy v práci o nápravu rozháraných poměrů církevních a náboženských. Muž velmi učený, prošel čtyřmi universitami, bez rozpaků se pustil stopami Milíčovými. Byl člověkem velmi realistickým, svou reformní horlivost obracel proti konkrétním případům úpadku. „Nerovnost, že jedni jsou bohatí a druhí chudí, nepochází z řízení Božího, nýbrž z lidské ctižádosti a lakoty“, tak znělo jeho heslo obdobné tvrzení Štítného, že „zpočátku nebylo pánů, ale zloba lidská zavinila, že musejí mít pány nad sebou“. Jenštejn chtěl nejprve zlepšit situaci drobného zemědělského lidu. Proto se obrátil proti starému zlovyku brání odumrtí, podle něhož majetek bezdětného poddaného připadl po jeho smrti pánovi. Dosáhl aspoň toho, že tento starý zvyk, tak poškozující drobného sedláka, byl odstraněn na statcích církevních, a že mnohé panské rody se ho zříkaly dobrovolně. Jiným konkrétním bodem arcibiskupova reformního úsilí byl boj za očistu církevního zřízení proti zásahům světské moci. To byl ten zápas, jehož obětí se stal sv. Jan Nepomucký. Jsa povahy přímocné a dosti prudké a rozhodné, nenacházel spolupracovníky a svými sociálními reformními požadavky si odopuzoval mocné tohoto světa. Cestu k nápravě viděl jen v nápravě stávajících řádů podle hledisek mravních. Musel na jedné straně potírat přestřelky některých kazatelů o častém sv. přijímání, a na druhé straně časté sv. přijímání podporoval. Dal dokonce r. 1391 kněžím nařízení, aby podali Tělo Páně každému, kdo o to požádá. Chtěl povznést úctu k Eucharistii a proto udělil r. 1386 na synodě odpustky 40 dnů těm, kteří při pozdvihování si kleknou a pokloní se svátostnému Kristu, jakož i těm, kteří doprovází kněze, jdoucího s Velebnou Svátostí k nemocnému.

Mezi lidem byla veliká úcta k svátosti oltářní. Je to vidět i v zakládání různých bratrstev, kaplí i kostelíků ke cti Božího Těla po různých městech v Čechách i na Moravě. V klášteře zbraslavském byla učiněna nadace k rozšíření svíců při pozdvihování. Arcibiskup Jenštejn vypráví o jakési ženě Alžbětě z Prahy, která v mládí vedla světský život, potom se dala na správnou cestu a na radu svého zpovědníka častěji přijímala Tělo Páně. Takovou jí to způsoboval radost, že nedbala nejhrošších nemocí a někdy se i působením sv. přijímání uzdravovala. Navštěvovali ji universitní profesori i prostí lidé, aby se vzdělávali jejím příkladem.

Do takového prostředí, plného zápalu pro svátost oltářní, přišel *M. Matěj z Janova*, nadšený, hluboce věřící kněz, odchovanec pařížské university. Byl zpovědníkem u sv. Víta v Praze a tam se dokonal jeho intelektuální vývoj. Poznal lidská srdce a jejich bídu. Chtěl pomoci všem, kteří mu otvírali svá srdce, chtěl jim dát lék, který by je udržoval ve stavu milosti. Sama doba mu nabízela takový lék, časté sv. přijímání. Tato myšlenka jeho učitele ho tak zaujala, že se stala psychologickým exponentem jeho duševního života a symbolem jeho myšlení i jednání. Muž srdce žhavého, až vášnivě zaníceného pro reformu. Muž opravdově milující Krista a jeho Církev. Ve své horlivosti proti zlořádům mnohde zašel daleko, až se objevil před církevním soudem a musel některé své výstřední názory odvolat. Ve věci častého sv. přijímání bylo mu nařízeno, že „se nemají laici o b e c n ě navádět ke každodennímu přistupování ke stolu Páně“. Že to nebylo myšleno jako naprostý zákaz, svědčí další slova: „aby nebyl kdokoliv bez rozlišování připouštěn ke každodennímu přijímání Těla Kristova.“ Vždyť to byla myšlenka tak cizí zvyklostem tehdejšího náboženského života. Stručný obraz Janovův pěkně doplňuje úvod k jeho hlavnímu spisu *Regulae Novi et Veteris Testamenti*; je to jeho pokora, s níž prohlašuje, že se podrobuje „matce své nejzbožnější, římské církvi“, jejíž cesta „jest královská, nejjistější a bezpečná“. Zemřel roku 1393 a byl pohřben u sv. Víta v Praze.

Po smrti *M. Matěje z Janova* nenašel se už muž takového čistého zápalu pro věc častého sv. přijímání. Bludné myšlenky Wiclefovy působily, že církevní představení se dívali stále s rostoucí nedůvěrou na časté sv. přijímání, už

také proto, že nebylo doporučováno jako nutnost duchovního života, ale proto, že se tak dalo v prvotní Církvi. Boj proti „nálezům lidským“, jimiž bylo myšleno všechno, co organický vývoj během staletí do náboženského a církevního života přinesl, úplně pokazil krásné myšlenky Milíčovy. Milíč i Janov horlili o časté sv. přijímání z těch nejideálnějších důvodů, poněvadž věděli, že je sám Kristus, který je skutečně přítomen ve svátosti oltářní, je s to obrátit, reformovat srdce lidská.

Mistr Jan Hus, M. Jakoubek ze Stříbra a jiní už viděli situaci jinak. Reformu provést návratem k prvotní Církvi, bojem proti oněm nálezům lidským, při čemž nevěděli, jak to vlastně bylo v té prvotní Církvi. Pěkně nám to ukazuje cesta M. Jeronýma pražského do Polska, kde se seznámil s pravoslávím a velmi se divil, že pravoslavná církev podává pod obojí způsobou od nepaměti a že pokládá tento řád za řád apoštolský. A tak bylo zjištěno, že přijímání pod jednou je vlastně „nálezek lidský“, a že tedy musí být odstraněn. A začali tedy hlásat přijímání pod obojí způsobou. Vedoucí postavení získal *M. Jakoubek ze Stříbra*. M. Jan Hus před svým odchodem do Kostnice mluvil Jakoubka, aby s tím počkal, až se Hus vrátí z Kostnice, a M. Jakoubek jen nerad ustupoval. Dlouho ale nevydržel. Když pražská synoda zakázala podávání pod obojí způsobou, provedl M. Jakoubek na půdě university disputaci o podávání z kalicha, a tak dovršil vlastně vzpouru, začatou M. Janem, tím, že na její prapor vepsal kalich. Když chtěli Husovi přátelé, aby se M. Jan k tomu vyjádřil, radil jim, aby poslali koncilu kostnickému žádost o povolení podávat z kalicha. Teprve později M. Jan sám podávání z kalicha schválil. Na tuto radu Husovu odpověděl Jakoubek prudkým útokem proti koncilu, odmítl žádat koncil o povolení a samého M. Jana neušetřil výčitek. List Jakoubkův se dostal do rukou koncilu, a vznikly nové nepřijemnosti, které pohnuly korunní radu i krále v Praze, aby bylo užito Husovy rady a podána do Kostnice žádost o povolení kalicha. Koncil odpověděl 15. 6. 1415. Dal za pravdu Jakoubkovi, že Kristus a prvotní Církev podávala z kalicha. Avšak Církev omezila z rozumných důvodů přijímání z kalicha pouze na kněze a tento řád nabyl tím povahy zákona. M. Jakoubkovi bylo přijímání z kalicha zákonem Kristovým, který nemohou a nesmějí měnit lidská zařízení a lidské zvyky. Podávání pod obojí, to byla pro něho „víra katolická a apoštolská, již nesmí nikdo pro nějaké kletby a hrozby knížat kněžských nebo pro odpor domácích protivníků popřít“. Přijímání pod obojí bylo Jakoubkovi podmínkou dosažení věčné spásy a proto důsledně žádal přijímání z kalicha i pro nemocné. Proto byla svátost oltářní pod způsobou vína přechovávána ve svatostánku a kněží ji nosili nemocným v lahvičkách. Výstřelků přibývalo. Tak např. se vyskytlo vlivem M. Mikuláše z Drážďan tvrzení, že dobrý laik nebo i žena lépe proměňuje a rozhrěšuje než kněz. Působily tu nejen myšlenky Wiclefovy, ale i vlivy valdské. Tyto výstřelky jen usměřily zákaz kalicha sněmem kostnickým.

Ovšem, že M. Jakoubek se nepodrobil a pokračoval ve svém zápase o kalich. Nemohl se ovšem rovnat Milíčovi nebo Janovi. M. Jakoubek byl fanatikem, utápějícím se v představách katakombních křesťanů, dráždivý evangelijními podobnostmi k výrokům plným zloby a nenávisť, tak cizí té prvotní Církvi, o níž chtěl pořád bojovat.

Myšlenka kalicha se v Praze rozšířila snadno. Půda byla přece připravována víc než rok. Odborné theologické spory se staly zájemem ulice a úroveň jejich upadala. Na venkově získávala myšlenka kalicha jen znenáhla půdu. Jen v jižních Čechách, kde se pořád ještě udržovaly myšlenky valdských, byl přijímán kalich jako doplnění ideálního obrazu prvotní Církve. Potulní kazatelé kupili ve svých kázáních blouznivé kombinace, jež nedovedly uvést v soulad myšlenky, jež přinášely, s dosud nevyžitým a kriticky nevytříbeným kacířstvím domácím. Obroda Církve se takto změnila v samu negaci, popírání jedné části učení Kristova za druhým. A to všechno bylo vedeno snahou odstranit „nálezky lidské“.

K takovým koncům dospěla ideálně krásná myšlenka Milíčova. Lidé, kteří přišli později na jeho místo, odhodili zdravý rozum a nechali se vést rozbouřeným citem a vášní. Stačilo se jen poněkud zastavit a podívat se, co učí

největší theolog středověku, sv. Tomáš Aquinský. To pak by nemusel M. Jeroným jezdit do Polska k pravoslavným, aby se přesvědčil, že prvotní Církev podávala pod obojí způsobou. Dověděl by se i důvody, proč Církev během staletí zavedla přijímání pod jednou způsobou. Ovšem, našel to ve Wiklefovi, ten to asi sám nevěděl. Je vůbec zarážející, jak tito vedoucí lidé i tehdejší pražská univerzita věnovala málo pozornosti tomuto velikému středověkému theologovi a filosofovi, vždyť krásná tato myšlenka Milíčova je celá obsažena v učením sv. Tomáše a podepřena těmi nejlepšími důvody.

P. Václav Medek

Literatura:

F. M. Bartoš, Čechy v době Husově, Praha 1947.
F. Borecký, M. Jakoubek ze Stříbra, Praha 1945.
Hrdinové a věštcí českého národa, Píseň 1948.
B. Chudoba, Jindy a nyní, Praha 1946.
Ondřej Petrá OP, Matěj z Janova o častém sv. přijímání, Olomouc 1946.
J. Sedlák, M. Jan Hus, Praha 1915.
J. Sedlák, Studie a texty k náboženským dějinám českým, II, Olomouc 1915.
Sv. Tomáš Aquinský, Theologická Summa III, Olomouc 1937.

NÁRODNÍ VÝBORY

Národní výbory jsou částí státního aparátu a současně nejširší organizací pracujícího lidu.

Národní výbory nejsou hlavní organizací. Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je komunistická strana. Národní výbory nejsou ani jedinou společenskou organizací. Ústava v čl. 5. potvrzuje existenci celou řadou i jiných společenských organizací.

Všechny potvrzené organizace jsou sdružením, sloužícím rozvoji společné činnosti, všestranné a aktivní účasti na životě společnosti a státu, ale také zabezpečujícím realizaci práv. Tytéž úkoly má i organizace všech tříd a vrstev volených zastupitelským sbor, národní výbor.

Rozdíl mezi organizací národních výborů a ostatními společenskými organizacemi tkví právě v tom, že národní výbory jsou zastupitelskými sbory, které tlumočí všechny společenské zájmy a moc veškerého obyvatelstva, kdežto ostatní organizace pojí a vedou jen určitou část obyvatelstva, jako např. z hlediska výrobního, kulturního, hospodářského, tělovýchovného apod.

Ústava ukládá národním výborům pracovat v součinnosti s ostatními organizacemi, přece však charakter státních orgánů nese jen nejširší organizace pracujícího lidu, tj. národní výbory. I když ostatní organizace rovněž plní některé úkoly státního orgánu, přece zůstávají jen společenskými organizacemi a nestávají se tím orgánem státním (srv. ROH a jiné).

Výkon státní moci zastupitelskými sbory není v rozporu se zásadou zvyšovat účast pracujících na řízení správy státu, neboť pracující jsou organizováni v nejširší míře v národních výborech a prostřednictvím jich se účastní stále více na správě společností ostatních i státu.

Národní výbory jsou voleny na dobu tří let veškerým lidem, a tak lid, organizovaný v národních výborech, které jsou státními orgány, je účasten stále vzrůstající měrou na výkonu státní moci.

Snahou socialistického státu je vybudovat stát komunistický. V tomto národním výborech přestanou mít charakter politický a zůstanou stupněm zřízení společenské samosprávy.

Každý státní orgán je vyzbrojen právními normami vymezenou mocenskou pravomocí. Nejvyšším orgánem státní moci je Národní shromáždění, které je současně jediným sborem zákonodárným. Národní výbory moc zákonodárnou nemají. Do kompetence národních výborů náleží např. stanovení norem pro vypracování a schválení rozpočtu a plánu, distribuce prostředků k zajištění splnění plánu, zřizování a zrušení hospodářských a rozpočtových organizací atd.

Těmito úkoly vykonávají národní výbory státní správu, která je totožná se státní mocí. Státní správa je nástrojem moci pracujícího lidu vnějšně projevená. Národní výbory volbou ustavené a voličům odpovědné jsou zastupitelskými sbory, kterými lid vykonává státní moc. Od národních výborů odvozuji svou moc orgány národních výborů (komise, rady apod.) jako orgány výkonné, orgány státní správy.

Tím není řečeno, že orgány národních výborů nejsou orgány státní moci. Jsou-li národní výbory státními orgány s vymezenou mocí, jsou v téměř smyslu státními orgány i jejich orgány, tj. rady, komise národních výborů.

Rozdíl mezi národními výbory a jejich orgány je vyznačen hlavně dvěma momenty, a to podřízeností a pravomocí.

Národní výbor jako státní orgán v celku je podřízen státnímu orgánu vyššího stupně. Krajský národní výbor je podřízen vládě. Naproti tomu orgány národního výboru jsou podřízeny svému národnímu výboru, od něhož odvozuji svou moc.

Pokud se týká pravomoci, orgány národních výborů mají kompetenci vymezenou oborem a úsekem své činnosti, odvozené od činnosti svého národního výboru, proto se týká jen části plné kompetence, kterou má národní výbor. V podstatě činnosti národních výborů a jejich orgánů není. Národní výbor jako celek, může řešit kteroukoliv otázku, kterou jinak má ve své kompetenci určitý jeho orgán. Rozdíl může být však vyčten ve způsobu a postupu činnosti.

„Pravomoc a odpovědnost národ. výborů jednotlivých stupňů se stanoví tak, aby národní výbor mohl za široké účasti pracujících co nejučinněji zajišťovat hospodářský, kulturní a politický rozvoj občanů svého obvodu“ (čl. 92).

Národní výbory vyšších stupňů usměrňují a řídí činnost národních výborů stupňů nižších. Dbají přitom plně jejich pravomoci a odpovědnosti. Opírají se o jejich iniciativu a zkušenosti a plní své úkoly ve stálé součinnosti s nimi (čl. 96).

Těmito články jsou dány směrnice uplatnění nadřazenosti národního výboru a jeho orgánů, ale také směrnice pro uspokojení místních potřeb a zájmů. Z druhé strany pak podřízenost národních výborů nižšího stupně národnímu výboru vyššího stupně se projevuje v plnění rozhodnutí orgánu vyššího. Národní výbor stupně nižšího přenáší úkoly rozhodnutí orgánu vyššího stupně na své podřízené orgány výkonné. Tímto je řečeno, že celý rozvoj institucí pracujícího lidu je podmíněn mírou pravomoci a odpovědnosti.

Do kompetence národních výborů spadá především zabezpečovat plnění zákonů, chránit a uskutečňovat práva a oprávněné zájmy lidu a socialistických organizací. Dále do kompetence národních výborů všech stupňů spadá ve svých obvodech řízení, organizování a zajišťování výstavby v oblasti hospodářské, kulturní, zdravotní a sociální. Národní výbory, jako instituce pracujících pečují o stále dokonalejší uspokojování hmotných a kulturních potřeb pracujících, a proto zřizují a řídí hospodářské organizace, kulturní, zdravotní a sociální zařízení. Konečně do kompetence národních výborů spadá zabezpečování ochrany socialistického vlastnictví a všech vymožeností pracujícího lidu, zajišťování socialistického pořádku, dodržování pravidel socialistického soužití a upevňování obranyschopnosti vlasti (čl. 89). Při všech svých úkolech se národní výbory řídí státními plány rozvoje národního hospodářství, zákony a nařízeními vlády, jakož i usneseními a směrnici svých vyšších státních orgánů (čl. 96, 2).

K splnění svých úkolů mohou národní výbory vydávat pro své obvody obecně závazná nařízení (čl. 94).

Vydá-li národní výbor stupně nižšího nařízení, které odporuje zákonům a nařízením vlády nebo směrnici vyšších orgánů, může národní výbor vyššího stupně nebo vláda takové nařízení zrušit (čl. 96, 2).

Články o národních výborech (čl. 86—96) v nové ústavě jednak upravují úkoly a významné postavení národních výborů tak, jak to odpovídá současné vývojové etapě a jednak vytvářejí právní předpoklady dalšího rozvoje, čili jinak řečeno, články nové ústavy o národních výborech jsou programem další cesty rozvoje socialisace ke komunismu.

ThDr. Jaroslav Michal

SPRAVEDLNOST

„Spravedlnost je ctnost, která každému dává, co mu přísluší,“ praví svatý Augustin. De civ. Dei 19, 21. Člověku přísluší láska, úcta a pomoc ve svízelných situacích životních. „Není pravé lásky bez spravedlnosti a není pravé spravedlnosti bez lásky bliženské,“ praví Lacordaire. Jestliže je v Písmě svatém psáno „Justitia et pax osculae sunt“ — spravedlnost a mír se políbily — pak jest tím zajisté naznačen úzký vztah mezi oběma. Kde vládne spravedlnost, tam vládne též mír — čili: dokud bude ještě na světě vládnout nespravedlnost, utlačování, nebude mír na světě.

Proto pracujeme, bojujeme, modlíme se za spravedlnost; budme spravedlivými ke svému okolí, ke všem věřícím, ke všem lidem a budeme nejlepšími bojovníky za mír mezi všemi, mezi kterými pracujeme i za mír celého světa.

Písmo svaté Starého zákona nás vyzývá: „Pomáhejte utlačovanému.“ Is. 1, 17. Kdo jiný se má ujmát utlačovaných nežli kněz, jenž jest prodlouženou a viditelnou rukou Boží, jenž jest prostředníkem mezi Bohem a mezi lidem, jenž má zprostředkovat lásku i spravedlnost Boží duším.

Proto jsme se zapojili do spravedlivého boje za světový mír a za odstranění veškeré nespravedlnosti, která se našemu úsilí k dosažení mírového soužití všech národů bez ohledu na národnost a rasu staví v cestu. „Plod spravedlnosti jest mír a výsledek práva klid a vzájemná důvěra.“ Is. 32, 17. Nemůže také jinak být, než že nejkrásnější plod spravedlnosti bude nejcennější pozemský statek lidstva pro mír po uskutečnění všech spravedlivých požadavků národů celého světa.

Radujeme se jako zastánci a zástupci spravedlnosti Boží a opravdoví bojovníci za mír, že se i naší pomocí a naším přispěním v boji za spravedlnost, bratrskou lásku a mír, podařilo uskutečnit usnesení národů světa o definitivním odstranění kolonialismu, nejurputnějšího druhu utlačování nejen jednotlivců — ale celých národů, o odstranění nespravedlnosti, která byla hříchem volajícím do nebe o pomstu!

Kněz jest z titulu spravedlnosti povinen konat své kněžské povinnosti dokonale, svatě, esteticky ladně. Sancta sancte, tractare ex justitia. Náš věřící lid má na to právo, aby jejich kněz, Otec duchovní, konal svou službu u oltáře svatě, dokonale, zbožně, usebraně a důstojně. Aby měli radost z jeho liturgických úkonů, jak je přesně předepisuje posvátná rubriková etiketa. Aby měli radost z jeho liturgických zpěvů, recitovaných liturgických modliteb. — Znal jsem jednoho kněze, který se na slavnou zpívanou mši svatou připravoval drahnou chvílí. Všechny zpěvné části si přezpíval, všechny rubriky opakoval. Bylo radostí být přítomným jeho slavně zpívané mši svatě. Bez chyby, bez závady, skutečně slavnostně, sancta sancte tractavit. Ve slavnostní náladě, usebraně odcházeli lidé z takové vánoční, velikonoční nebo svatodušní solemky domů do svých všedních dnů. Taková slavná zpívaná mše svatá způsobila opravdovou katarsis, duševní očistu a duchovní omilostnění. Říkal: „Jsem povinen, jsem dlužen ze spravedlnosti svému lidu, jehož služebníkem jsem, abych mu dal to nejlepší seč jsem a moje síly stačí.“

Každý parochus je ex justitia povinen zpovídat, jít zaopatřovat. Kdo nejde, prohřešuje se contra justitiam, kdykoliv je volán a opomíne jíti. Misto, aby šel, napíše lístek na dveře pana kaplana, který je zrovna ve škole: „Důstojnosti, až se vrátíte ze školy, jděte k těžce nemocnému XY, který si přeje kněze, prosí o útěchu na poslední cestu na věčnost!“ Mohl, měl jít sám a nešel, prohřešil se proti spravedlnosti.

Kněz, který podléhá odporu proti tomu neb onomu člověku, dává některým ze svých věřících najevo svůj odklon, provokuje se proti spravedlnosti. Každý z našich věřících má právo na naši vlídnost. Pro koho jiného než v prvé řadě pro nás kněze platí výzva svatého Pavla, z epištoly třetí, neďale adventní: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus — Vlídnost vaše budiž známa všem lidem. — Všem lidem — ne těm jedněm „ano“ a těm druhým „ne“. Kněz musí být ke všem přívětivý a laskavý. Neboť jen ten, kdo měří právo měřítkem svých povinností — ten je spravedlivý. A povinnost každého z nás je být laskavý ke každému — ať je nám vhod nebo nevhod, ať je nám příjemný nebo méně příjemný. A každý má proto také pro tuto naši povinnost právo na naši vlídnost, laskavost, obětavost, ochotnost mu pomoci ať je příjemný anebo nepříjemný.

Teprve tehdy až nám bude se svatým Pavlem možno říci: „Všem jsem se stal vším“ — budeme kněžími spravedlivými!

Th. Lic. Karel Sahan

PRO POCTIVOST K ŽIVOTU

GOSLITIZDAT, státní nakladatelství krásné literatury SSSR, právě uveřejňuje v edičním plánu na r. 1961, že v prvním čtvrtletí 1961 vydá román Sigríd Undsetové „Kristina Vavřincová“, trilogii, ve dvou svazcích. První dva romány trilogie, dvakrát přeložené do ruštiny, vyvolaly velký ohlas u sovětského čtenáře. V letošním vydání je zařazen třetí díl trilogie: »Kříž« a tím je poprvé uveřejněn ruský, čímž trilogie bude v ruském překladu úplná.

Při bystrosti, s jakou sovětská literatura vybírá hodnotná díla v nesmírné produkci zahraničního písemnictví, je toto vydání historického románu Undsetové samo o sobě dokladem vynikajících kvalit románu. Pozoruhodným však v tomto případě je neobyčejně vysoký náklad 200 000, dvě stě tisíc, výtisků, i na sovětské poměry, zvyklé na vysoké číselce mimořádný; nové vydání je tedy masové. Sovětskému čtenáři uvádí se „zejména obraz mužné ženy, která podstoupila boj s přežitými tradicemi a pořádky“ (Ediční plán).

Romány norské spisovatelky Sigríd Undsetové neobjevují se v ruštině poprvé. Její jméno často nalézáme na stránkách sovětských kulturních listů, zejména v referátech o severském písemnictví. Osobnost a dílo spisovatelky jsou příkladné. „Sigríd Undsetová se léty stala pro každého Nora osobností, kolem níž se nemůže projít bez zastavení.

Stala se také jakýmsi hlavolamem. Je katolička. A je konservativní, ne-li přímo reakcionářská. Ale je ve svém básnickém díle tak velká, že se nám tím mění v radikála. Autorka „Kristiny Vavřincové“ bude vždy druhem a spolu-bojovníkem mládeže a pravé lidskosti. Nechť se s ní rozcházíme v názorech — jsme a budeme vždy rádi, že ji máme. Neboť nás lidsky obohatila!“ To napsal „Friheten“, ústřední deník komunistické strany Norska a zhodnotil tím výstižně význam Undsetové pro svoji zem a kulturu vůbec.

„Kristina Vavřincová“ uvedla Undsetovou do celého světa, za ní byla jí udělena r. 1928 Nobelova cena. Trilogie z první poloviny XIV. století je výslednicí velmi pečlivé přípravy a studia doby. Tím dospěla k novému pojetí křesťanství, jež se jeví v jejím životě přestoupením ke katolictví r. 1294. (Tento motiv zpracovávají romány „Gymnadenia“ a „Hořící keř“.) Sama se svým přestoupením zabývala v pojednání „Moje navracení“, zajímavém filoso-ficky a psychologicky, neustále vábíci hlubokostí analýsy; přetiskované a překládané dílo vytvořilo v tolika případech stejné rozpoložení duše a ukázalo cestu hojně následovanou. V severských literaturách je to zjev častý. V dánské literatuře jméno Johanna Joergensena, autora u nás hojně překládaného Odehnalem, zejména obdivovatele světce míru v Assisi, jak výstižně zachycuje ve své studii K. Vrátný: „Výlety na sever a jih“ (Praha 1932, str. 258 až 262), zahajuje severskou řadu slavných návratů. Halldor K. Laxness, nositel Nobelovy ceny a Světové rady

I když je všeobecně nazýván prvním českým poustevníkem, naše země nebyla kolébkou jeho zrození a vstupu do tohoto života. Tato skutečnost nehraje v životě velkých a významných lidí prvořadý význam, není podstatná ani u bl. Ivana.

Pocházel z rodiny panujícího knížete z krajiny v porůčí Horní Visly pod ústím řeky Sanu. Pompéznost trůnu, bohatství rodiny, možnost vládnouti a poroučeti — sklony, k nimž lidská přirozenost tak lne, se roztrfily o povahu mladého nadšence Božího. Místo trůnu prostě lůžko v jeskyni, jediným bohatstvím, pokud lze o něm takto mluvit, byla laň, jejímž mlékem se živil a konečně možnost vládnouti dostala v jeho osobě skvělého vladaře i poddaného. Bl. Ivan se naučil tomuto vpravdě královskému povolání vládnouti a poroučeti sobě zcela bezvadně.

V blízkosti památného Tetína v tichém údolí loděnického potoku žil

BLAHOŠLAVENÝ IVAN

v nerušené samotě a v naprostém odloučení. Proto nás neudiví, že při jeho setkání s knížetem Bořivojem, který při honu šípem z luku zabije Ivanovu laň, odpovídá překvapenému knížeti: „Jsem Ivan z Charvát a poustevníkem na tomto místě již 42 léta, sloužte Bohu. Do dneška mě tu nikdo nespasil kromě tebe.“ Pozvání knížete přijímá, ale na hrad Tetín se ubírá pěšky a nepoužije poslaného koně. Knížetem zabitou laň nepřijme zpět, ale žádá, aby byla rozkrájena na kousky a rozdělena chudým. Před svou smrtí přijímá duchovní útěchu od kněze Pavla, který přichází z Bořivojova domu. Nevíme přesné datum Ivanova skonu, ale je to pravděpodobný rok 882.

Latinská legenda označuje bl. Ivana za příbuzného sv. Štěpána, krále

Uhrů. Zrovna tak nepravděpodobně jej označoval i Hájek za syna Gestimula, vladaře posázavských Charvatů. Tuto mylnou a neopodstatněnou teorii s pochopitelným upřímným vlasteneckým zánětem převzal i slovenský vlastenecký kněz-publicista Fr. Vítězoslav Sasiňek, který ji přizpůsobil romantickému slovenskému cítění a bl. Ivana považoval za rodáka z Bílého Uhera u Malých Karpat a za syna nitranského knížete Pribiny. Bl. Ivan nese především pečť ducha své doby, která se zvýšeným respektem vzhledem k těmto formám ctnostného života. Skromnost rozvíjená v prostředí naprostého zapomnutí od světa a lidí, zbožnost nejvyšší vroucí a bezprostřední v chrámu Boží přírody, samotou a odříkáním vypěstovaná láska k Bohu a ke všem tvorům: toť profil velikých životních a duchovních úsilí bl. Ivana.

P. Emil Korba

MARC CHAGALL A JEHO TŘI LÁSKY

„Les Lettres françaises“, řízené Aragonem, jímž vděčíme za pronikavou analýzu a přehledy kultury Francie a celého světa, pozoruhodné kritickým stanoviskem ovlivněným požadavky socialistického realismu, věnovaly (No 853/1960) pozornost vynikajícímu představiteli moderního malířství Marcu Chagallovi. Je to vlastně referát o jeho nové sbírce litografií doplněný rozhovorem s umělcem, jehož jméno jinak je stále na stranách kulturních rubrik celého světa, a „Les Lettres françaises“ sledují velmi pozorně práci tohoto umělce, který přinesl si podstatné rysy své tvorby již ze své vlasti. Vitebsk v západní části SSSR poznamenal celé myšlení a tvorbu malíře, a položil podstatný rys do jeho tvorby znamenající syntézu východní a západní kultury.

Umělec, jehož plátna přitahují na výstavách největší proudy návštěvníků v současné době, je ve svých 77 letech v plné tvůrčí síle; rozhovor Marca Chagalla s J. P. Hodinem uveřejněný v katolické revue „The Month“ (Vol. 3, No 4.)

dotkl se jedné podstatné příčiny. „Jeho mladá žena, Virginia (a synáček, dnes 13letý), vstoupila do jeho života jako Hendrijeke Stoffels do života Rembrandta. Chagall napsal ve své knize: „Můj život“: „Snad by mne Rembrandt měl rád“. Dala mu novou odvahu postaviti se k životu, novou radost z práce a obnovila jeho mládí. A to vysvětluje proč, jak pravil, když jsme mluvili o nihilismu moderní mládeže: „Dávám přednost lásce a optimismu. Člověk se plete celý čas, život je už takový. Ale já dávám přednost optimismu a lásce!“

Celé prožití života, zhuťněné bystrou jasnozřivostí umělce, poznání kultury celé Evropy, od rodného východu po břehy Atlantiku, prožitky na druhé straně oceánu, to vše bylo žirnou půdou pro umělecký kvas, z něhož Chagall vyšel jako náboženský malíř dneška, velký svým dosahem a obsahem. Je ukazovatelem uměleckého vývoje, následován jak duchovně, tak umělecky.

„Chagall, první malíř od Rembrandta znovu v úžasné

míru, stál pod vlivem Undsetové a vstoupil do benediktinského opatství Clervaux v Luxembursku, kde krátký pobyt velmi poznamenal jeho dílo vážností a hlubokým pochopením člověka, tak se projevil v jeho pozdější tvorbě, i když nesla jiné ideové zařazení. Z dnešní generace Pär Lagerkvist, švédský spisovatel odměněný Nobelovou cenou za román „Barnabás“ (jen v r. 1956 přeloženého do němčiny, dánštiny, polštiny a jazyka hindu), dále románem „Sibyla“ (1956 přeloženém do dánštiny, finštiny, norštiny), projevuje umění spočívající na severské vážnosti a hloubkosti zvroucené novým uvědoměním si katolictví. Sven Stolpe, švédský historik a spisovatel, osvědčuje jako konvertita svoji víru mimořádnou silou. Literární kritik vedoucího štokholmského deníku „Aspöbladet“ a redaktor katolické revue „Credo“ (Upsala), žije ve starém sídle ve Värmlandu ve Švédsku a píše romány, divadelní hry, essaye a kritiku. Evropská kritika srovnává jej s Grahamem Greenem a François Mauriacem. Stolpe (nar. 1905 ve Stockholmu) studoval u E. R. Curtise v Bonnu, který jej seznámil s literárními kruhy Francie. Od Oxfordského hnutí konvertoval 1947 a snaží se ve Švédsku nalézt pochopení pro katolické problémy. Jeho romány: „Sen noci svatojanské“, „Panna Orleánská“, „Hlas vzdáleného rohu“, „Hra v kulisách“, „Lehce, rychle a něžně“, „Smích paní Brigity“, „Mědikovec Alexandr“, „Svátost“, „V předání smrti“, řada essayů, z nich „Dvě generace“, „Křesťanská řada“ jsou překládány (jen r. 1956 do pěti jazyků), všude čteny se současnou naléhavostí. U Stolpeho vliv Undsetové je přiznáván a umělecky velmi zúrodnující. Undsetová je tím po Lagerlöfově, jejíž výročí bylo slaveno na celém světě, zejména po vyzvání Světové rady míru,

(je znovu vydána ruský) nejvlivnější spisovatelkou severu, váženou po celém světě. Její dílo upravuje cesty ducha jejich hrdinů, kladných osobností, jasněho optimistického názoru a srdečné lidskosti. Trilogie „Kristina Vavřincová“ vznikla v letech 1920 až 22 a obrátila na autorku, již deset let známou norskému čtenáři, světovou pozornost. R. 1928 získala ji Nobelovou cenu za literaturu.

Spisovatelka zde líčí na kulturně historickém pozadí problémy lásky a manželství, boj mezi pohlavími, zápletky viny a hříchu, postavení ženy jako manželky a matky. Doba 1300 až 1350 byla pro Švédsko údobím úpadku, rozpuštěním všech objektivních spojů-závazků. V osamocení stáří poznává Kristina, že její samolibý, ješitný život po boku lehkomyšlného rytíře Erlanda byl pochybením. Odchází do kláštera a její smrt je obětí pro Boha. Kristina musí uznat, že život není jen libovůle, ale jen v povinnosti a oběti nalézá svůj smysl a oporu, ne v bezuzdné svobodě, ale v okolí, v bližnosti, ve společnosti; tyto pojmy, základní pro křesťana, dnes dobře vystihuje výraz: společenství, kolektiv.

Román takové síly, výrazu a morálního zásahu vyzýval přímo k dramatisaci. V Oslo koncem srpna 1958 konala se premiéra „Kristiny Vavřincové“. Dramatisaci připravil Tord Skagestad. „Sovětskaja kultura“ (3. 2. 1959) v přehledu o norském písemnictví v r. 1958 napsala:

„Norské divadlo, na němž spočívá mimořádný úkol dáváti hry na novonorském jazyku, tj. v jedné z uzákoněných forem současného norského jazyka, vytvořené původně na základě starých norských nářečí, ale stále více se šířící v poslední době po celé zemi, během celého podzimu mělo pozoruhodný úspěch díky svému představení, postavenému

intenzitě proživiš vise Starého zákona, byl pověřen dekováním chrámu. Stará tužba se splnila, malíř divadel, v Rusku a v Americe, může nyní jako starý mistr rozehrát svou bohatou představu na památných stěnách.“ (J. P. Hodin.)

na románu Sigrid Undsetové »Kristina Vavřincová«. Mladý spisovatel Tord Skagestad román zdramatisoval a sám hru režíroval. Jak se ani nedalo očekávat, hluboké psychologické a náboženské problémy románem navržené a řešené, v krátkém divadelním představení se plně neprojeví; avšak, nehledě na to, výsledkem celé práce bylo zajímavé drama, dobře tlumočící duch doby a zvláštnost života v Norsku v 14. století.“ Premiéra byla obelána hlavními evropskými listy, ze Švédska přijel sám Stolpe.

Podobně jako Björnson stávala se Undsetová hlasem země, v plné vážnosti severského člověka komentovala život národa a zaujímal stanovisko k vážným otázkám doby. Proto upozorňovala na pohanskou tvář nacismu s jeho kultem nordické rasy a krve, a světová válka mezi demokracií a fašismem nalezla jí daleko na předních strážích demokracie. Nacismus všude, kde se mocensky projevil, zakázal spisy Undsetové. Celé české vydání bylo zabaveno a zničeno. Přesto, že čeští úředníci orgánu pro tisk včas nakladatelství upozornili, nebylo možno do jednoho týdne takovou masu knih v ceně 1 100 000 Kč oddisponovat, jako třeba u jiných položek. Undsetová, autor mravní opravdovosti a s o u č a s n o s t i, protestovala proti německému násilí, musila z Norska za dramatických okolností uprchnout a stala se duší norského odporu v cizině, zejména v USA, kde z počátku německé snahy nebyly chápány v celém důsledku. Její syn padl v boji proti okupantům, spisovatelka prožila všechny hrůzy nacismu s celým národem a lidstvem: po návratu nalezla jen zničený dům, hroby syna a známých. Ale znovu hlásala víru v život, doplnila své dílo. Když pak 1949 odcházela, byla kniha jejího života naplněna klady žití a velké víry. Její dílo žije; světový přehled překladů »Index translationum« vy-

Marc Chagall je nyní ovládán třemi láskami, jak název článku »L.L.F.«: »Marc Chagall et ses trois amours: La Bible, la couleur, le vitrail« je jmenuje. »Bible, barva a barevné okno katedrál« Přijel do Paříže ze svého venkovského sídla Vence, aby sledoval práce na dvou nádherných albech shrnujících výsledky jeho životního díla; potom je to, praví Chagall, mé druhé dítě, nový svazek BIBLE, »nejkrásnější knihy na světě«. Záhy před smrtí nakladatele Vollarda, Chagall vyryl pro něho v mědi 105 desek. Zůstaly po léta ve sklepě a náhodou unikly Němcům, až je nyní nakladatel Tériade, zcela oddaný svému povolání, dal do tisku a podal veřejnosti skvělou edici tohoto veledíla. Že by se Chagall omezil na těchto 105 nádherných desek, mědirytin na náměty Bible, již je prostoupen, nemohlo se ani pomyslet. Umělec a nakladatel se dohodli pokračovat v díle, když ne rydlem, tak litografickou tužkou. Tak vzniklo nové album, kde kresby tryskající emoci oživující umělce jsou provedeny barevnou litografií. Chagall je pyšný na jakost reprodukcí, jejich věrnost, na respektování radostného elánu, na svého nakladatele, který nechtěl nic než jen nejlepší, na jeho snahu vytvořit veledílo, chef-d'oeuvre, jímž je Bible Chagallova.

Chagall stál u kolébky, u obnovy moderního umění v prvních letech století. Byl tím co Apollinaire kvalifikoval jako »sureel« a co potom přešlo na celý jeden směr moderního malířství »surrealismus«. Chagall stál po boku Picassa, Delaunaye, Modigliani a Segonzaca. To byla doba hledání, snažení se o náplň, Inhalt, podle německého termínu u Mnichovské umělecké školy. Byl to ideologický boj, ne o látku, nebo o světlo, jako u předcházející generace, impresionistů. »Ve dvaceti letech nemáme nic než myšlenku: není zde právo mluvit o barvách. Je příliš brzo. Je třeba dosáhnouti nejméně padesáti let!« soudí sám Chagall.

Další láskou Chagalla jsou okna, okna katedrál a velkých slavnostních síní. Provedl okna pro katedrálu v Metách. Podal jiné projekty, nemluví o nich, aby neohrozil jejich úspěch. Ale proč neříci, že takové mistrovské dílo gotiky, jako je katedrála v Remeši, nebude se rdít, když dostane moderní okna takového mistra jako je Chagall. Naopak, jen přispějí k majestátu budovy. Podobně dvanáct barevných oken, vysokých tři metry, osvětluje synagogu v Jeruzalémě.

Podle Chagalla »okna, stejně i keramika, jako sochařství, otevírají zrak na realitu malířství. Nejsou uměním

dáváný UNESCEM, jen v r. 1956 zaznamenává s neselehávající přesností a úplností 17 překladů do cizích jazyků. Životu a dílu je věnována první norská monografie Andrease H. Winsnese »Singrid Undset«, zpracovaná ještě za života spisovatelky a za její korektury, přeložená do polštiny (PAX) a francouzštiny (Desclée de Brouwer). Undsetová stala se světovým klasikem.

Ohlas díla Undsetové je veliký, světový a stále časový. Je sčítováním s mechanisovaným duchem doby vedoucím k nihilismu. Především je ostrou kritikou měšťanské společnosti. Věrnost, pevnost a svatost manželství jsou mravní normou tohoto zúčtování. Proto je tak překládána; v NDR vydává dílo Undsetové UNION, v bratrském Polsku velkou řadu děl vydal PAX. Vedle románů představuje dílo Undsetové řadu povídek, essayí o výchově dětí, o poměru otců a synů, o konfliktech mezi vírou a vědou, mezi vírou a životem, rodiči a dětmi. Téměř celé dílo Undsetové má ostrý kritický a tak humanitní poměr k současnosti, hledá příčiny a stanoví nápravu, třeba po svém. Pro tuto sílu realismu bude žít. Tak obrovský náklad ruského překladu — 200 000 výtisků »Kristiny Vavřincové«, je opět-ným potvrzením její umělecké síly, vážnosti a opravdovosti k životu a lidem: společným rysem je mravní opravdovost, poctivost k životu, ostrý pohled na nedostatky člověka a společnosti a pevná, jasná vůle je hledati a řešiti. A potom to hlavní, společně posvěcující a zavazující: život musí být žit v odpovědnosti k budoucnosti, těm druhým: našim bližním, ve společnosti víry a zájmů, zde různé směry naleznu jinou nomenklaturu, ale cíl je stejný, shodný. Je to bratrství lidí dobré vůle na zemi!

František Vondráček

„dekorativním“, jak se myslí. Zde je jedna z jeho oblíbených metafor. „V keramice je oheň, je země, dané Bohem. Člověk dává jen práci svých rukou. Jestliže dílo „chytne“ vedle křemene, vedle lidské ruky, je zachráněno. Učíte zkoušku: položte obyčejný list stromu na plátno, okamžitě uvidíte, zda je nebo není zmetek! V oknech máme všechny jistoty: světlo, to je světlo nebes; ono je tím, kdo dává barvu, je to nejsilnější spojenec, kterého můžeme mít, ale je třeba si jej zasloužit. Je zde také oheň, který taví sklo a rozlévá olovo, zejména když tento oheň pochází z plynu nebo z elektrického proudu, vlastní ještě své božské kvality.“

— Hle, uzavírají „L.L.F.“ — proč Chagall miluje barevná okna katedrál, vitrail, vitráže. Přejme mu, přejme si, aby osvitil svým světlem nejkrásnější památky Francie!

Velké grafické dílo „Chagall, l'oeuvre grave“, vydané právě u Calmann-Lévy, zachycuje na 191 litografiích celé umělecké vyznání umělce. Sám o tom praví v úvodu:

„Zdá se mi, že mnohé věci by mě chyběly, kdybych se také, jednu chvíli v životě, nezabýval litografií a rytectvím. Skutečně zdá se mi, že bych jsem vložil všechny svůj smutek, všechny své radosti, vše co v toku let proniklo, prošlo mým životem: narození, smrti, sňatky, květy, zvířata, ptáky, ubožáci pracující, rodiče, zamilovaní za noci, biblickí proroci v ulicích, v domě, ve svatyni na nebesích. A s věkem je to tragédie života ve vás, kolem nás.“

Chagall hledá usilovně nový výraz. Tak „Ukřižování“ z r. 1952 má čtyři různé verze. Tolik jeho prací přímo aktualizuje Krista Pána, situujíc jej přímo do scén dnešního života a tím dokládá věčnost a realnost Spasitele. Obraz Krista, vždy trpícího, doprovází na plátnech Chagalla, člověka dneška, sleduje jeho činy a je mu stálou připomínkou.

Chagalovo dřívější vydání „DIE BIBEL“, 122 Litografií, prošlo výstavami celé Evropy. V Hamburku bylo začátkem 1959 vystaveno 175 Chagalových olejů, 100 kvašů, plastika a keramika; obsáhly umělcovu tvorbu od

r. 1907 až po dnešní dobu. Díla sešla se z celého světa. Sovětská vláda ochotně zapůjčila a zvláštním létadlem s kurýrem obeslala 12 obrazů Chagalla, zachycujících život v ruské zemi a tam se nalézající v Tretjakovské galerii a v majetku Ilji Erenburga. Hamburská výstava od 7. II. až 22. III. 1959 byla podnikem v dějinách umění ohromujícím rozsáhlostí příprav, obrovitostí aparátu a nákladů. Výsledek byl úměrně obrovský: jen katalogů (měl 214 celostránkových vyobrazení) bylo vytištěno 18 000, jeden kus stál dokonce 7.50 Mk a již dva dny před skončením byly rozebrány. Výstavu navštívilo celkem 100 000 osob za šest týdnů. Pro srovnání: Picasso se jménem světovým za 8 týdnů upoutal 120 000 návštěvníků, katalog stál jen 5 Mk a bylo prodáno 12 000 katalogů. Další srovnání: německý malíř Klee, katalog jen za 3 Mk a 8000 výtisků. Po Hamburku následoval Mnichov (180 obrazů, 100 kvašů, 100 grafik, 20 keramik, doba trvání 5 neděl). Výstava v Museu výtvarného umění v Paříži v létě 1959 obsáhla 185 obrazů sebraných z celého světa, od prvních pláten namalovaných ve Vitebsku, vláda SSSR zase zapůjčila 3 exponáty. Od r. 1940 se Chagall účastnil 150 výstav na celém světě. A ve Vidni dosáhl jeho obraz „Souvenir de patrie“, Vzpomínka na vlast, vystavený v Praze v galerii Feiglově r. 1934, ceny 120 000 šilinků. Výstava ilustrací Bible v Curychu 1959 byla sensací pro celou zem; stejně výstavy jinde, atd. atd.

Marc Chagall vrací se zase do svého domu na Côte d'Azur. Je to místo posvěcené modří nebes, dálkami moře, a — uměním. Ve Vence nalézá se kaple vyzdobená malířem Matissem, stupeň slávy umělce není možno zde vystihnout, — v nedaleké VilleFranche vymaloval Cocteau rybářský kostelík, k nim jezdí Picasso, malíř holubice míru a tolika barevných oken katedrál ve Francii. Zajíždí i Fudžita, japonský malíř světového jména, žijící dlouhá léta v Paříži a nedávno stojící pokorně se zkříženými rukama před křtitelnicí v katedrále v Remeši (Sl. Pov. 16. X. 1959). A tolik dalších umělců, ohlašovatelů zítřků a jejich duchovní náplně, neboť umění a umělci, moderní proroci, ukazují cesty, jimiž se ubírá myšlení lidstva dnes a zejména ve dnech příštích. F. V.

A HLE, MALOMOCNÝ PŘIŠEL

(Mat. 8, 2—3)

V Písmě svatém se na několika místech svatopisci zmiňují, že Kristus uzdravil malomocné. (Mat. 8, 1—4, Mar. 1, 40—44, Luk. 5, 12—29; 17, 11—19.) Domníváme se tedy, že bude čtenáře zajímat, jaký je stav dnešní moderní lékařské vědy v diagnostice, prevenci a hlavně léčení této choroby, metly starověku a doby Kristovy.

Původcem lepry byl zjištěn mikrob podobný bacilu Kochovu a nazývá se Mycobacterium leprae. Zdrojem nákazy je jedině nemocný člověk, který vylučuje mikroby v ohromném množství, a to hlenem z nosu a nosohltanu, dále vylučuje bacily močí, stolicí a sekretem z vředů. Nákaza se tedy přenáší buď kapénkovou infekcí, dotykem nebo nepřímo předměty potřísněnými hlenem a hnísem, obsahujícím mikroby. Nákazu mohou přenášet také mouchy, blechy, štenice a vši. Předpokladem nákazy je však dlouhotrvající pobyt ve špatných hygienických podmínkách a sociálních poměrech při nedostatečné výživě a ve stálém styku s nákazou. Nejčastěji se nakazí děti a mladí lidé do 20 let, po 30 letech je nákaza výjimečná.

Na panamerické konferenci v Rio de Janeiro v roce 1946, která se zabývala otázkou lepry za účasti lékařů z 16 národů, bylo navrženo nové rozdělení lepry, a to na dvě hlavní formy:

1. Lepra lepromatosa — uzlová forma.
2. Lepra tuberculosa — nervová forma.
3. Lepra atypica, tj. forma přechodu mezi oběma a klinický obraz není jednotný.

Začátek onemocnění je zcela nenápadný. Prodrómální stadium trvá několik měsíců a let. Příznaky choroby jsou neurčitě, povšechné a takové, že se jimi hlásí různé jiné infekční choroby. Jsou to například: teplota, nespavost, bolesti v kloubech, nechutenství. Jako typický příznak bývá uváděna rýma s hojným sekretem a krvácením z nosu.

Zcela zvláštním příznakem je exanthem (vyrážka), mramorově bílá, která nám ohlašuje vlastní onemocnění. Skvrny, které na těle vznikají, jsou různé velikosti, zvláště veliké jsou na hrudníku a na stehnech. Skvrny mění svou barvu z barvy měděné až do barvy cyanoticko-červené. Postupem času se vyvíjejí ze skvrn hrbolky - uzly - lepromy různé velikosti od prosa až do oříšku. Jejich tvorba trvá několik roků a lokalizují se symetricky na obou polovinách obličeje, trupu a končetinách. Když je jich mnoho, tak splývají a mění se ve vředy, kůže se na nich stává necitlivou po event. vyhojení. Obraz nemocného je strašný. Pacient stále trpí silnou rýmou, krvácí z nosu, v nose se tvoří lepromy, které zvředovatí, narušují se tím i nosní chrupavky a kost, nos se propadá, deformuje. Choroba se vleče dál, někdy se na čas zastaví, aby se zase objevila po čase další ataka.

Druhou formou lepry je forma nervová. Sice také může začít skvrnami jako předešlá uzlová forma, ale od počátku onemocnění se objevují nervové příznaky, hlavně jsou to kruté bolesti-neuralgie. Bolesti se dostavují v záchvatech a antineuralgika bývají neúčinná. Následují poruchy citlivosti, a to nejdříve na dolních končetinách, potom na horních a současně dochází ke svalovým atrofiím.

Na tomto místě dovolujeme si vyslovit domněnku, že jak uvádí Mat. 8, 5—13 „Služebník leží doma ochrnutý v hrozných bolestech“, anebo Mat. 9, 2—7 „a hle, přinášeli k němu ochrnutého, ležícího na loži“, Mat. 12, 9—13 „A hle, byl to člověk s uschlou rukou“ se asi jednalo o tuto nervovou formu lepry, i když snad ji starozákonní kněží a lékaři v jedné osobě nepovažovali za lepru, jak by to asi dnes diagnostikovala moderní lékařská věda. Pochybujeme, že by se v případech „ochrnutí“ jednalo o ochrnutí původu mozkového krvácení, poněvadž hy-

pertensivní nemoc se všemi projevy je chorobou především civilisace a 20. století.

Nemocný, trpící nervovou chorobou lepry, je nakonec velmi těžce postižen. Nemůže chodit, hýbat se, není schopen se ani najíst. Zároveň dochází na končetinách ke tvorbě vředů, které se lokalizují symetricky. Když vředy zasáhnou mezičlánek kloubu, dojde k samovolné amputaci prstů a vznikají tak těžké deformity. V pokročilých stadiích této choroby má nemocný místo končetin jen pahýly bez prstů.

Na lepru nemocný neumírá, ale většinou příčinou smrti bývá bronchopneumonie, nebo sepse z vředů, či některá z tropických nemocí (např. malárie, žlutá zimnice apod.), poněvadž nemocný nemá schopnost vyrobit dosti protilátek proti nemocem, které by jinak zdravý organismus zvládl.

Je lepra vyléčitelná?

U mnohých infekčních chorob, jako je na příklad syfilis, máme již specifické léčení a spolehlivé léky, a také tuberkulóze čelí lékařská věda čím dále, tím lépe, kdežto u lepry

dosud nemáme ani specifických ani spolehlivých léků (Trýb). Jediná metoda, která se osvědčila a také např. v Pobaltí značně snížila počet onemocnění, je izolace nemocných v leprosériích, umístěných mimo oblast endemických ohnisek. Odedávna byl ceněný a používaný chaulmoogrový olej, ale nemá již takového významu, jakého se mu přikládalo. Zkoušela se různá antibiotika (penicilin, streptomycin apod.) a zklamala. V poslední době však celé terapeutické pole ovládla chemoterapie sulfonamidy. Všechny zprávy se shodují v tom, že u sulfonamidů máme nejúčinnější lék, jaký jsme měli kdy proti lepře k dispozici (Faget, Fernandez, Lowe aj.),

Závěrem stojí za zmínku, což také považujeme za nejlepší prevenci proti této chorobě, tvrzení našeho předního internisty prof. Thomayera, který říkával, že lepru z Evropy vypudilo mýdlo, v čemž má mnoho pravdy, poněvadž zlepšení obecné hygieny a sociálních podmínek obyvatelstva je nejlepší profylaxi této metly lidstva.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Rádce domácích prací

II. PROHLÍDKA STAVEBNÍHO OBJEKTU

Jedním z předpokladů řádné údržby je pravidelná a zevrubná prohlídka objektu. I když nebude po ruce vždy odborník, jenž by hodnotil rozsah oprav, budete vy, kteří budovu užíváte, tou nejlepší stavební komisí, jelikož dokonale znáte svůj dům.

Při prohlídce si musíme uvědomit, že soustavným ohrožením životnosti budov je povětrnost. Proto při prohlídce budovy sledujeme, kudy proniká voda do konstrukce stavby. Odpověď je jednoduchá: ze všech stran, přesněji — shora, zdola a z boků. Shora ohrožuje budovu déšť a sníh. Každá voda, která pronikne střechou, ohrožuje krov a způsobuje hnití dřevěné konstrukce. Vlhké dřevo, uzavřené do temného prostoru bez přístupu vzduchu, jakým jsou např. zazděné vazné trámy krovu nebo stropní trámy, bývá snadno napadáno houbou dřevomorkou. Voda, která proteče izolací plochých střech a teras pokrytých krytinou nebo asfaltovými nátěry a lepenkou, se projeví jako vlhké skvrny na stropě. Tyto nebývají obvykle znamením, kudy vniká voda do konstrukce. Proto se snažíme při zatékání střechou zjistit přesně místo, kudy voda do konstrukce vniká. Těmito místy bývají škvíry kolem oplechování, díry ve žlabech a dešťových svodech, vodní pronik tělesem komínů nebo světlíky a větráky apod. Proto si při prohlídce všimáme i stavu komínů, komínických lávek, výstupů na střechu padáky, bleskosvodů a jejich svodů a zanesených okapů. Zvláště okapy mají mít správné spády a dobré nátěry, neboť rezivý, dřevavý a zatékající okap ohrožuje fasádu celé budovy.

Z boků je dům zaplavován deštěm, proto zdivo musí být chráněno dobrou omítkou. Větrá dokonce i kámen a zvětřalé kamenné římsy mohou opadáváním ohrožovat na zdraví kolemjdoucí. Jiným nepřitelem kamene je mráz, který jej trhá, proto každé jaro prohlížíme zdivo, abychom zjistili škody natropené zimními mrazy. Proto také pravidelně ometáme sníh s okenních říms; působí nám jinak na jaře špinavé mechanické šmouhy.

Pronikání vody zdola je pro budovu nejzlobivější a proto je zdivo od základů odisolováno lepenkou a asfaltovými nátěry a zdivo suterénu je chráněno před zemní vlhkostí i svislými izolačními přízdívkami. Špatné provedení izolace proti zemní vlhkosti znehodnocuje budovu, jelikož opravy izolací proti vodě jsou jedny z nejnákladnějších a nepracnějších. Zemní vlhkost se nám projevuje jako vlhká skvrna na omítce, která podle počasí, se buď rozrůstá, při suchu se opět menší, ale nezmizí nikdy; omítka hnije, odroluje se a prostory páchnou zatuchlým vzduchem.

S vlhkem v budově se objevují zpravidla dva zlobivé jevy, jichž výskyt znamená zkázu budovy, pokud nezačneme jejich bouřlivému rozrůstání a proniknutí všim. Je to houba dřevomorka a její odrůdy, o níž jsme se již zmínili a zdivokaz. Nejsou způsobeny vlhkem, vlhko je pouze podmínkou jejich rozvoje. Příčinou zdivokazu jsou

chemické pochody v cihlách a příčinou výskytu houby dřevomorky je infekce dřeva zárodky houby obvykle již v lese nebo během dopravy. Ničivý účinek těchto průvodních zjevů vlhké stavby je obrovský. Zdivokaz rozdrť cihly tak, že se rozpadávají a houba nejen rozruší dřevěné konstrukce na prach, ale pronikne všude a zamoří celé okolí.

Varovným symptomem toho, že pevnost budovy utrpěla tak, že další zanedbání oprav by mohlo vést ke katastrofě, jsou trhliny ve zdivu nosných konstrukcí a klenbách. Rozlišujeme popraskanou omítku a trhliny, které prostupují celou šíří zdiva. Jakmile tyto zjistíme, otlučeme pás omítky kolmo na trhlinu a na toto místo přiložíme pásek skla a přichytíme sádkou ke zdivu. Na pásek napíšeme datum. Pokud rozestup konstrukce pokračuje, pásy se trhají. V tom případě vyrozumíme stavební úřad, tj. obvykle odbor pro výstavbu a vodní hospodářství ONV, a po poradě s odborníky provedeme co nejdříve opravu svépomocí nebo stavebním podnikem. Pokud se trhliny objeví náhle se současnou zřetelnou deformací konstrukce budovy, znamená to pro nás okamžité vyrozumění stavebního podniku případně útvaru požárníků, odboru pro výstavbu ONV a Věřejné bezpečnosti, neboť je pravděpodobné, že bude nezbytné omezení provozu kolem budovy a podepření konstrukce dřevěnými podpěrami.

Všimáme si též důkladně schodišť, zvláště jejich ramen, nejsou-li popraskány a schody rozestoupilé. U betonových schodů prohlížíme podhled schodišťových ramen, trámky podest (odpočívadel) a nosníky nesoucí stupně; trhliny ve schodišti by mohly být předzvěstí katastrofy. U dřevěných schodišť sledujeme stahovací šrouby, u železných nýtů, nejsou-li uvolněny. Železná zábradlí mají být pevně osazena, aby se neviklala a natřena; železo, které rezaví, hubí nejen samo sebe, ale i hmotu, do které je zasazeno.

Dále velmi bedlivě prohlédneme komíny, od střechy až do sklepa. Nad střechou mají být dobře vyzděné, vyspávané, na půdě omítnuté. V praktických radách si komínů všimneme daleko blíže, zatím věnujeme pozornost též kamnům, jsou-li dobře vymazána. Výhřevnost kamen zvětšíme tím, že prodloužíme cestu kouřovým plynům, avšak dbáme, aby všechny dřevěné konstrukce byly v dostatečné vzdálenosti jak od komínů, tak kamen a jejich kouřovodů.

Ať již jsou příčiny pohybu konstrukce budov jakékoliv, ohlašují se obvykle ještě dříve, než se objeví trhliny tím, že dveře a okna jdou ztěžka zavírat, jsou zkřížené a když je přibíhujeme, do rána se tře opět dřevo o dřevo.

Prohlédli jsme si tedy budovu od hřebenu střechy až po základ a byly popsány ty nejtěžší závady, které se na stavebním díle mohou vyskytnout. Všechny jsou odstranitelné, ovšem čím později opravujeme, tím větší náklady neseme.

Arch. Miroslav Potužník

SVRHL PRVNÍ BOMBU . . .

Claude R. Eatherly, pilot americké létající pevnosti, jenž v roce 1945 nad Hirošimou vlastní rukou v daný okamžik trhl pákou a otevřel pumovnici, aby po krátké chvíli on i celá posádka byli oslepeni výbuchem první atomové bomby na světě, je nyní ilegálně ukrýván přáteli po svém útěku ze sanatoria pro nervově choré, kde byl násilím držen posledních osmnáct měsíců.

Důvod omezení jeho svobody, nechceme-li to nazvat přímo uvězněním, bylo, že se rozhodl aktivně působit v mírovém hnutí pro nukleární odzbrojení varovnými články v tisku, opírajícími se o bědné zkušenosti z II. světové války.

Po své demobilizaci byl Eatherly pronásledován muživými představami smrtelných výkřiků, lkaní a pláče desetitisíců obětí, jichž byl podle svého domnění původcem. Ani odbornou psychiatrickou léčbou nepodařilo se odstranit z jeho podvědomí komplex tíživé viny. Co se mu nejvíce hnusilo, byla skutečnost, že byl oslavován jako hrdina, pravý americký „superman“, zatím co sám si připadal jako hromadný kat, vrah a zločinec nejhrubšího zrna. Skličující stavy došly tak daleko, že si přál, aby byl alespoň nějak potrestán, ba víc, přímo vyloučen z lidské společnosti a slibuje si od této skutečnosti duševní úlevu, dopouštěl se úmyslně různých trestních činností. Podnikl i drobná vloupání a krádeže, ačkoli byl finančně zabezpečen, a místo kýženého odsouzení, opovržení a trestu byl

předán na psychiatrické vyšetření. S negativním nálezem byl posléze internován, po svém rozhodnutí varovat lidstvo před atomovým šílenstvím, ve vojenské nemocnici Waco v Texasu, odkud nedávno uprchl. Zprávy o datu útěku se různí. Oficiálně se mluví o 22. listopadu, ale existuje jím podepsaný dopis, datovaný již v říjnu mimo Texas.

V jednom ze svých dopisů Eatherly praví:

„Jsem hluboce věřící člověk, bez náboženského fanatismu a nejsem též nekriticky rigorózní v otázkách politických. Ale jsem přesvědčen, že krize, do které jsme byli všichni strženi, volá po zevrubné revizi všeho toho, co se domníváme, že jsou hodnoty, a po přezkoumání svazků, o nichž se domníváme, že jsou spojeneckými závazky. Věřím, že se kvapem blíží okamžik, kdy budeme nuceni hluboce se zamyslet nad svou ochotou vzdát se odpovědnosti za své názory, přesvědčení a jednání ve prospěch sociálních institucí, jakými jsou naše politické strany, koncerty, církve nebo náš stát. Žádná z těchto institucí u nás není přiměřeně vyzbrojena razit neomylná řešení v morálních otázkách, a pokud si tyto nároky činí, musí nezbytně vyvolat odezvy a námitky!

Můj protilidský čin učinil můj život strašlivým, ale cítím, že časem moje snahy přesvědčí lidstvo nejen o spravedlivém sebeobvinění, ale pomohou též v gigantickém úsilí většiny lidstva o odvrácení atomové katastrofy a nastolení trvalého míru a pokoje.“ *Zik*

Kulturní výročí, oslavované Světovou radou míru

DOMINGO FAUSTINO SARMIENTO

Vzpomenula-li letos Světová rada míru 150. výročí narození vynikajícího argentinského politika a publicisty Dominga Faustina Sarmienta, vzdala tím zároveň úctu, kterou všichni pocítujeme k národně osvobozovacímu hnutí národů Latinské Ameriky. Sarmiento se objevil na scéně veřejného života své vlasti nepříliš dlouho po osvobození země ze španělské nadvlády. Na tehdejší poměry vynikal Sarmiento vzděláním. Celé jeho politické a publicistické dílo spočívá na upřímné demokratičnosti a pokrokovosti. Autor četných politických prací poznal, že argentinský lid potřebuje dobrou základní školu, má-li opravdu svobodně žít.

Sarmiento je pro nás zjev ušlechtilého člověka, který ze srdce nenávidí diktátorskou vládu velkostatkářů a který chce činit všechno, co je v jeho silách, aby lid mohl svobodně rozhodovat o vlastním osudu. Sám poznal na vlastních zážitcích hrubou despotii reakcionářského diktátora Rosa. Dvakrát byl nucen opustit svou vlast a usídlit se v sousední republice Chile.

Ale i chilské působení tohoto měšťanského demokrata bylo blahodárné. Právě v této zemi rozvinul své velké nadání novinářské a školské. V Santiagu založil první chilský tištěný žurnál „El Progreso“ a tam také spolupůsobil na vzniku prvního jihoamerického ústavu učitelského. Přitom neustále spolupracoval s vlastenci Argentiny v boji s diktátorem a také osobně se zúčastnil bitvy u Monte Casera, která znamenala konec této temné despotie. Není divu, že po návratu do vlasti postupoval v politických hodnostech. Byl senátorem, vyslancem v Chile a USA, až byl na období 1868—1874 zvolen hlavou státu. Je k jeho cti, že okamžitě skončil válku s Paraguayí, obnovil demokratické instituce a přivedl

svou vlast k neobyčejnému hospodářskému, politickému i kulturnímu rozkvětu.

Byl také ministrem vnitra a školství. Na konci svého života organizoval a budoval základní školství v Buenos Aires.

Jeho publicistické dílo zahrnuje 52 svazků. Plamennou obhajobou demokracie a práv lidu, jakož i lidské důstojnosti je jeho veliké dílo „Facundo - civilization y la barbarie“. V něm Sarmiento kritizuje nelidskost a barbarskost presidenta Rosy. Ještě před tím, za emigrace v Chile píše své skvělé dílo o lidovém vzdělání „De la education popular“. Poznatky o tehdejších americkém školství, které poznal jako vyslanec, shrnul do knihy „Agridopolis“. Ve školství vidí totiž cenný kapitál, je-li v rukách lidu. Zabýval se také národnostními a rasovými protiklady v Novém světě v díle „Conflicto y armonias de las razas en América“. Také zde zastává Sarmiento lidský a ušlechtilý postoj na příklad k indiánskému a černošskému lidu. Výsledky své dlouhé cesty po Evropě, Africe a USA shrnul do díla „Viajes“ (Cesty).

V Sarmientovi vidíme tedy typ vlasteneckého státníka a pedagoga, jehož úsilí je zasvěceno osvobození lidu. V jeho době muselo toto úsilí mít charakter měšťansko-liberálně demokratický. Sarmiento kladl nesmírný důraz na to, aby lid byl vzdělaný. Proto největší část jeho praktického konání i spisovatelské činnosti byla věnována základnímu lidovému školství. V počtě jeho života a dílu vyjadřujeme obdiv latinskoamerickým národům, které obětavě bojují se severoamerickým imperialismem. Sarmiento sám patří k ušlechtilým demokratickým tradicím těchto národů, vysávaných dosud monopolisty z Wall Streetu. *J. B.*

REKREAČNÍ A LÁZEŇSKÁ PÉČE CHARITY V LETNÍ SEZÓNĚ 1961.

Česká katolická Charita uspořádá v letní sezóně 1961 rekreaci pro duchovní, řádové sestry a farské hospodyně v zotavovně Č. K. Ch.

„Marianum“ v Janských Lázních a v zotavovně slovenské Charity v Dolním Smokovci. Lázeňská péče bude prováděna v domě slovenské Charity v Piešťanech. Letní sezóna trvá od začátku května do konce září.

2týdenní rekreační turnusy (Janské Lázně a Dolní Smokovec):

8. V.—21. V.; 22. V.—4. VI.; 5. VI.—18. VI.; 19. VI.—2. VII.; 3. VII.—18. VII.; 17. VII.—30. VII.; 31. VII.—13. VIII.; 14. VIII.—27. VIII.

28. XIII.—10. IX.; 11. IX.—24. IX.; 25. IX.—8. X.

3týdenní lázeňské turnusy (Piešťany):

1. V.—21. V.; 22. V.—11. VI.; 12. VI.—2. VII.; 3. VII.—23. VII.; 24. VII.—13. VIII.; IX. VIII.—3. IX.; 4. IX.—24. IX.

ODVALÍME I TENTO BALVAN Z CESTY LIDSTVA

Za nejvýznamnější dokument opravdového lidství, kterého dobyl lid celého světa v nedávné době, musíme po právu označit deklaraci OSN o odstranění koloniálního otroctví. Je v živé paměti projev sovětského ministerského předsedy N. S. Chruščova, ve kterém se tento tribun pokrokového lidstva a neúnavný bojovník za zachování světového míru zasadil o tuto protikoloniální deklaraci. Až po několika desítkách let bude historik hodnotit tuto listinu, řekne asi, že je to zrcadlo svědomí moderního lidstva na prahu atomového a kosmického věku.

Když na konci uplynulého roku byla deklarace schválena téměř všemi hlasy (proti se neosmělil postavit nikdo — jen sedm kolonizátorů a jejich nejponiženějších služebníků se zdrželo hlasování) znamenala první zdrcující porážku světového imperialismu. A zároveň hrdě zvednutí hlavy dosud ponižované části lidstva. K této významné události N. S. Chruščov napsal: „Usnesení Organizace spojených národů stejně jako deklarace předložené v OSN Sovětským svazem, mají za základ jediný hlavní závěr — *nutnost co nejrychlejší a úplné všeobecné likvidace kolonialismu ve všech jeho formách a projevech*. Podstata našich návrhů, které jsou od začátku až do konce prochnuty šlechtnými leninskými ideami svobody, rovnoprávnosti a přátelství národů a národností, se projevila v usnesení Organizace spojených národů... Je to velké vítězství socialistických států, které neochvějně bojují za národní osvobození a obrodu utlačovaných národů, je to velké vítězství států Asie, Afriky a Latinské Ameriky, bojujících proti kolonialismu, a je to konečné vítězství všech mírumilovných a svobodomyslných zemí a sil na Západě.“

Kolonialismus se stal těžkým balvanem, který překáží harmonickému a svobodnému vývoji lidstva, překážkou, která musí být odstraněna z cesty, po které půjde lidstvo ve dvacátém století. Kolonialismus neznamená jen jařmo na šíji někdejších i dnešních koloniálních národů, ale také břemeno, které tíží lid v mateřských zemích neboli metropolích. Příklad někdejšího Belgického Konga a generální stávky v samotné Belgii je toho přesvědčivým potvrzením. Belgičtí kolonizátoři totiž chtěli přenést výdaje z konžského dobrodružství na prostý belgický lid. Avšak lid odpověděl tak důrazně, že se jim dostalo tak tvrdé lekce, že na ni ještě dlouho nezapomenou.

Kromě toho je kolonialismus pramenem zvýšeného napětí ve světě, z nějž vznikají války. Situace v Alžírě a svržení již třetí atomové bomby Francií na Sahara, představují jednotnou koncepci francouzského imperialismu. Bomba, která spadla na poušť, je drzou výzvou nejhrošších nepřátel míru, nejen v tvář Alžířanů, Tunisánů, Marokánců a jiných Afričanů, nýbrž také hrozbou celému mírumilovnému lidstvu. Nepřekvapuje proto skutečnost, že v této době, kdy lidstvo usiluje o naprostý zákaz jaderných zbraní, De Gaullova Francie a Adenauerova NSR uzavřely v Karlsruhe dohodu o vybudování ústavu na výrobu plutonia na pozemcích západoněmeckého ústavu. Jak známo, plutonia se používá pro výrobu atomových bomb.

Stává se politováníhodnou skutečností, že právě Francie převzala ochotně úlohu spojité nádoby pro cíle bonských imperialistů, kteří se nemohou dočkat okamžiku, kdy budou mít v ruce atomovou bombu, aby se pokusili už po třetí ohrozit světový mír. Proč se musí Francie svázat s nejagresivnějším státem v Evropě, je snadno vysvětlitelné. Nepřetržitá koloniální válka, kterou Francie vede již po dlouhou dobu v Alžírsku, vyčerpává krajně francouzskou pokladnu. Tím vede stát k spolupráci s bonnskými imperialisty, kteří dnes představují nejdůležitějšího evropského bankéře. A tak nesmyslná koloniální válka, kterou Francie vede (pro De Gaulle nestačí ponaučení, které se před časem dostalo Francii ve Vietnamu) v Alžírsku, je také příčinou uhnětení francouzského lidu pod pouta německých revanšistů. Jaká je to paradoxní situace, že

bojovník za svobodnou Francii, někdejší generál vojsk svobodné Francie, pomáhá dnes ukovávat pouta, která mají Hitlerovi dědici znovu připravena pro francouzský lid.

Dnes je sice všem kolonizátorům jasné, že otevřený kolonialismus nemá v dnešním světě místa, ale na druhé straně se přece jen domnívají, že mohou pomocí zrádců a kolaborantů Mobutova a Kasavubova typu uvrhnout sotva osvobozené koloniální národy do pout nových a rafinovanějších — to znamená novokolonialismu. Belgické Konggo je otřesnou scénou tohoto odporného divadla, inscenovaného společně všemi imperialisty. V Kongu pracují vedle sebe Belgičané, Francouzi, Němci i Američané. Celé NATO je tam při špinavé práci. Zvlášť politováníhodnou skutečností při tom je, že tuto situaci umožnily nedovolené zákroky, kterých se bez oprávnění dopustil generální tajemník OSN, Dag Hammarskjöld. Konžská aféra tohoto poníženého sluhu imperialismu je zároveň vážnou výstrahou všem národům. Totiž že ve službách novokolonialismu může být zneužito i Organizace spojených národů.

Není náhodou, že strategové NATO vybudovali teorii, že v dnešní době jsou možné a pro ně výhodné tak zvané lokální války. Dobře vědí, že další světová válka by byla jejich definitivním koncem. Protože však válka a zvýšené světové napětí jsou pro ně zdroji nesmírných zisků, usilují o to, aby ve všech částech světa docházelo k nepokojům a konfliktům. A tak američtí imperialisté podnítili v poslední době řadu konfliktů, které měly nebo mají za účel trvale zvyšovat světové napětí, a tím umožňovat ustavičné zbrojení. Některé tyto jejich pokusy byly již v zárodku potlačeny, na příklad objednaná vzpoura proti etiopskému císaři Haile Selasiemu I. Také tento nepřátelský čin měl své pozadí. Císař a jeho vláda jsou stoupenci mírumilovné politiky aktivní neutrality a zároveň odpůrci agresivních paktů. Nejinak si počínají imperialisté, především rovněž USA, v Laosu. Také zde královská vláda odmítá proto bylo do této pokojné země vypraveni žoldnéři, naverbovaní v sousedním Thajsku a ozbrojení až po zuby americkými imperialisty. Laoské území je přitom neomaladě odštělováno z děl, umístěných v Thajsku. Ale i zde se postavil laoský lid na obranu své svobody.

Politika USA a jejich novokolonialistických trabantů se ocitá čím dále, tím zřetelněji v ohni kritiky nově osvobozených států Afriky a také ostatní velké neutrální země, jako Indie a Indonésie, ji ostře odmítají. President Sjednocené arabské republiky, G. Násir, v projevu u příležitosti čtvrtého výročí vítězství nad britsko-francouzsko-izraelskou agresí v Port Saidu, pronesl velký zásadní projev, ve kterém podrobil politiku novokolonialistů zdrcující kritice. Řekl, že vždy spočívá na zásadě „rozděl a panuj“. Proto také SAR bude i nadále odmítat agresivní pakty a zůstane věrna politice aktivní neutrality a spolupráce se všemi státy, které o ní poctivě usilují. Obvinil USA a další státy NATO, že podporují Francii v její lupičské válce v Alžírsku. „Proto NATO představuje nikoli svobodný svět,“ řekl prezident, „ale imperialismus a je našim nepřítelem číslo jedna. Každá kulka, která zabila Araba, je placena Amerikou, západními imperialisty.“

Zdánlivě tichým a nenápadným partnerem imperialistické politiky neokolonialismu je NSR. Nechybí však skrytě v každé nepřátelské akci proti asijským a africkým národům. Je to právě západoněmecký kapitál, který pod ochrannými křídly USA, Francie a Velké Británie proniká do Afriky, aby ji pomáhal zotročovat novými pouty, když stará musela pod tlakem světového vývoje padnout. Západoněmecký imperialismus se zároveň snaží proniknout i do západních zemí samotných. Má-li vývoj v roce 1961 jít pokojnými cestami, je třeba odvalit balvan neokolonialismu z cesty osvobozujícího se lidstva. Docílí to, znamená velké mírové vítězství všeho lidstva.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci únoru t. r. oslaví své životní jubilea tyto dpp::

85 let 13. 2. ThDr. Martin Mikulka, Strážnice; 21. 2. P. František Pazdera, duchovní v. v., Zářící; 80 let 22. 2. P. Jan Tichý, Častrov;

75 let P. Josef Štefek, farář v. v., Vejprnice; 16. 2. P. František Zdražil, děkan v. v., Slaný.

65 let 17. 2. Josef Just, administrátor, Liběšice u Zátce;

50 let 9. 2. P. Petr Kadlec, provisor, Klenovice n. H.; 13. 2. P. Jan Kolář, administrátor, Jesenice u Podbořan; 28. 2. P. Emanuel Kindermann, administrátor, Kostomlaty, p. Ml.

UPOZORNĚNÍ KNĚŽÍM-MOTORIZISTŮM

V 10. čísle minulého ročníku upozornili jsme vldpp. kněze-motoristy na novou vyhlášku ministerstva vnitra č. 141 ze dne 3. IX. 1960, platnou od 1. ledna 1961. Bylo zdůrazněno, zvláště kněží, kteří binují neb trinují, aby dávka materie nepřesahovala 1 dcl vína. Vyhláška zakazuje před jízdou též požívání i obyčejného piva, o kterém se mnoho lidí domnívá, že tam žádný alkohol není. A je to hrubý omyl. Československá norma pro obsah alkoholu v mezích 1,8 až 2%, pivo 10% obsahuje 2,8 až 3% alkoholu a dvanáctka 3,3 až 3,7%. Je účelné si pamatovat, že procenta alkoholu v pivu se zhruba rovnají třetině stupňovitosti.

Přepočteme-li tedy množství alkoholu z procent na absolutní množství alkoholu v jednom půlitrů a znásobíme-li dále toto množství počtem vypitých sklenic piva, dospějeme velmi rychle k vysvětlení, že se lze snadno obyčejným pivem i podnapít.

A nyní, co znamená „před jízdou“. Podle souhlasných vyjádření našich hlavních vědeckých pracovišť, která se soustavně problematikou alkoholu zabývají, je doba, která musí uplynout od dopití jednoho půlitrů sedmi-
stupňového piva k zasednutí za volant nebo řídítka motocyklu, jed n a h o d i n a. Teprve poté lze bezpečně tvrdit, že poklesla hladina alkoholu v krvi, zvýšená použitím zmíněného nápoje, na původní fyziologickou hodnotu. Připomínáme, že půlitr obyčejného piva se obsahem alkoholu rovná 1 dcl bílého vína. Dodáváme, že hladiny alkoholu v krvi jsou nejen přesně zjistitelné, ale lze i zpětným výpočtem rekonstruovat křivku natolik, kolik je potřebné k soudnímu důkazu v případě trestního řízení. A nakonec několik nejdůležitějších nových pravidel silničního řádu:

Řídič

- nesmí překážet v jízdě rychleji jedoucím vozidlům a proto musí sledovat také provoz za vozidlem,
- motocyklu nesmí kouřit a musí mít brýle nebo štít a přilbu [netýká se řidičů mopedů a Pionýrů],
- při odbočování doleva na křižovatce, kde není

stanovena úprava dopravních značek, zajišťují vždy ke středu křižovatky,

- při vyjíždění z pole očistí napřed vozidlo od bláta,
- nezastavuje a nestojí s vozidlem na mostech,
- v noci může využít možnosti jezdit od 23 do 5 hod. v uzavřených obcích rychleji než 50 km/hod,
- ukázněně poslechně a nepojede na silnici označenou značkou „minimální rychlost“, jestliže jeho vozidlo nejede rychleji,
- bočním posazem dopravuje další osoby pouze na skútru,
- k čerpací stanici pohonných hmot mimo silnici zajišťují z obou směrů jízdy, není-li místní úpravou stanovena jinak,
- mopedu anebo malého motocyklu o obsahu válce do 50 ccm pamatuje, že musí mít také zvláštní oprávnění k řízení.

VÁNOČNÍ MŠE V MOSKVĚ

Moskevský patriarcha Alexej celebroid v Moskvě slavné vánoční bohoslužby ve vánočních dnech ruskoo-
rtodoxní církve, jež jsou podle starého kalendáře 6. a 7. ledna. Slavnostních bohoslužeb v patriarchální katedrále se zúčastnili četní členové diplomatického sboru se svými rodinnými příslušníky.

Po slavnostních bohoslužbách pronesl patriarcha Alexej vánoční a novoroční poselství adresované všem duchovním a věřícím ruskoo-
rtodoxní církve. Popřál věřícím požehnaných svátků a připomněl, aby se ještě

vroucněji modlili za zachování míru. V poselství se zdůrazňuje, že mír je požehnáním pro všechny žijící na zemi, ale opravdový mír může nastat teprve tehdy, když snažení všech národů se zaměří k výstavbě sloužící blahu všeho lidstva.

Patriarchovo poselství bylo během vánočních svátků čteno ze všech kazatelen věřícím v ruskoo-
rtodoxních chrámech v celém Sovětském svazu.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

K francouzskému státníku kardinálu Juliu Mazarinovi (1602—1661) se dostal jednou nějaký prosebník. Kardinál spěchal. „Nebudu Vás dlouho zdržovat, Eminence,“ řekl prosebník. „Vylíčím Vám svou situaci třemi slovy.“ „Dobrá,“ kývl kardinál, „ale opravdu jen třemi slovy!“ Muž řekl: „Žima a hlad.“ Kardinál byl stejně stručný. Odpověděl pouze: „Otop a chleba.“ A záležitost byla vyřízena.

PODĚKOVÁNÍ

Všem veledůstojným pá-
nům, přátelům a známým, kteří mého drahého bratra

P. Františka Friedla,
inful. probošta jindřichohradeckého v. v., konsist. radu a vikáře,

doprovodili dne 9. ledna t. r. v tak velkém počtu a s takovou obětavostí a láskou na poslední cestě, i za všechna útěchyplná slova, řádky, mementa a modlitby, vzdávám vroucí „Pán Bůh zaplať“.

Anna Friedlová, sestra

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Dr. Pokorný Ladislav, administrátor u sv. Mikuláše v Praze 1-Malá Strana, ustanoven dekretem čj. 7336/60 od 1. 1. 1961 excurr. administrátorem u sv. Tomáše v Praze 1-Malá Strana.

Dr. Kovařík Bohumil, administrátor u sv. Anny v Praze-Žižkově, ustanoven dekretem čj. 7337/60 od 1. 1. 1961 excurr. administrátorem v Praze-Hloubětíně.

Novák František, administrátor v Lobkovicích, ustanoven dekretem čj. 7345/60 od 1. 12. 1960 administrátorem v Kostelci nad Labem a bude excurr. administrativní faru Lobkovic, okres Mělník.

Tomáš Karel, administrátor v Neustupově, diecése českobudějovická, ustanoven dekretem čj. 7347/60 od 1. 12. 1960 excurr. administrátorem ve Vrcholtovicích, okres Tábor.

Dr. Vaněk František, administrátor ve Všetatech, ustanoven dekretem čj. 7348/60 od 1. 12. 1960 excurr. administrátorem v Kozlech, okres Mělník.

Dvořák Jiří, administrátor v Jílovém u Prahy, ustanoven dekretem čj. 7809/60 od 1. 1. 1961 administrátorem v Modřanech, okres Praha-západ.

Jedlička Antonín, administrátor v Modřanech, ustanoven dekretem čj. 7812/60 od 1. 1. 1961 administrátorem v Jílovém u Prahy a dekretem čj. 7813/60 excurr. administrátorem ve Vraném nad Vltavou, oboje okres Praha-západ.

Pensionování:

Janouš František O. Cruc., farář v Praze-Hloubětíně, odchází dnem 1. 1. 1961 do trvalé výslužby (čj. 7334/60).

Dr. Konůpek Bohumil, administrátor u sv. Tomáše v Praze 1-Malá Strana, odchází dnem 1. 1. 1961 do trvalé výslužby (čj. 7335/60).

Ustanovení:

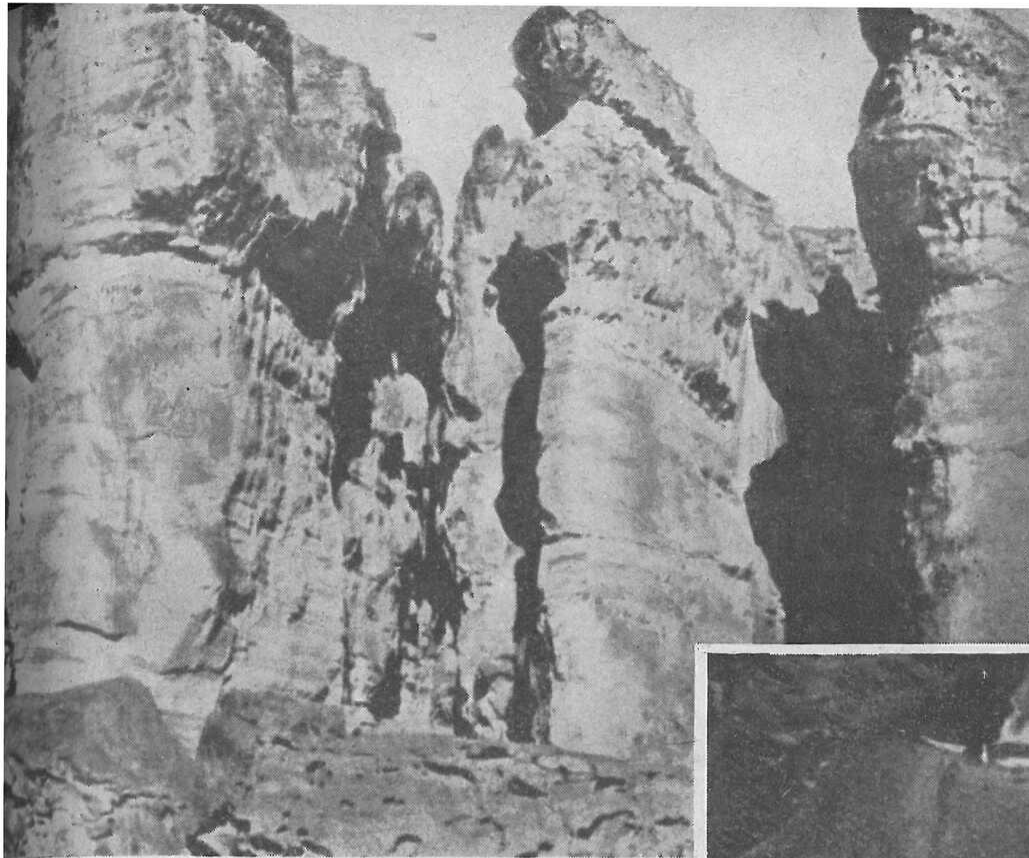
- P. Brhel Jan, farář Komňa**, ustanoven dekretem čís. 3927/60 ze dne 27. 9. 1960 s účinností od 1. 10. 1960 administrátorem ve Střílkách.
- P. Drábek Alois**, provisor ve Velkém Týnci, ustanoven dekretem čís. 4014/60 ze dne 4. 10. 1960 s účinností od 1. 10. 1960 administrátorem v Nákle.
- P. Dr. Chvostek Leopold**, farář Olomouc-Kl. Hradisko, ustanoven dekretem čís. 4012/60 ze dne 4. 10. 1960 s účinností od 1. 10. 1960 provisorem ve Velkém Týnci.
- P. Krupica Antonín**, kooperátor u sv. Mořice v Olomouci, ustanoven dekretem čís. 4013/60 ze dne 4. 10. 1960 s účinností od 1. 10. 1960 administrátorem v Olomouci-Kláster. Hradisku a excurrendo kooperátorem v Olomouci u sv. Mořice.
- P. Nerychel Bohumil**, administrátor Konice, ustanoven dekretem čís. 4196/60 ze dne 20. 10. 1960 s účinností od 16. 10. 1960 administrátorem v Ostravici.
- P. Kabeláč Stanislav**, administrátor v Malé Morávce a excurrendo adm. v Rudné pod Prad., ustanoven dekretem čís. 4199/60 ze dne 20. 10. 1960 s účinností od 16. 10. 1960 administrátorem v Rudě n. M.
- P. Pospíšil Václav**, administrátor ve Václavově a excurrendo administrátor v Dolní Moravici, ustanoven dekretem čís. 4200/60 ze dne 20. 10. 1960 s účinností od 16. 10. 1960 administrátorem v Malé Morávce a excurrendo administrátorem ve Václavově a excurrendo adm. v Dolní Moravici.
- P. Olejník Josef**, administrátor v Andělské Hoře a excurrendo adm. v Děřichovicích, ustanoven dekretem čís. 4201/60 ze dne 20. 10. 1960 s účinností od 16. 10. 1960 excurrendo administrátorem v Rudné p. Prad.
- P. Nováček Josef**, farář v Brodce u Přerova, ustanoven dekretem čís. 4202/60 ze dne 20. 10. 1960 s účinností od 16. 10. 1960 excurrendo administrátorem v Majetíně.
- P. Jan Jan**, provisor, Nový Jičín, ustanoven dekretem čís. 4148/60 s účinností od 1. 4. 1960 administrátorem v Novém Jičíně.
- P. Škoda František**, farář v Brodce u Konice, ustanoven dekretem čís. 4197/60 ze dne 20. 10. 1960 s účinností od 16. 10. 1960 administrátorem v Konici.
- P. Hofírek Jaroslav**, administrátor v Rudě n. M., ustanoven dekretem čís. 4198/60 ze dne 20. 10. 1960 s účinností od 16. 10. 1960 administrátorem v Brodce u Konice.
- P. Rybníkář Karel**, kooperátor, Uherské Hradiště a excurr. adm. Sady u Uh. Hradiště, ustanoven dekretem čís. 4379/60 ze dne 2. 11. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 administrátorem v Sadech a excurr. adm. v Popovicích.
- P. Olšovský Antonín**, administrátor, Hlubočky, ustanoven dekretem čís. 4377/60 ze dne 2. 11. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 administrátorem ve Velké Bystřici a excurr. adm. v Hlubočkách.
- P. Zapletal Jaroslav**, posleďně koop. v Šumperku, t. č. po pres. voj. službě, ustanoven dekretem čís. 4378/60 ze dne 2. 11. 1960 kooperátorem v Uher. Hradišti s účinností od 1. 11. 1960.
- P. Nerychel Bohumil**, administrátor Ostravice, ustanoven dekretem čís. 4415/60 ze dne 8. 11. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 excurrendo administrátorem v Bílé.
- P. Jurák Augustin**, provisor, Uher. Hradiště, dekretem čís. 4783/60 z 16. 11. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 na administrátora v Uher. Hradišti.
- P. Dr. Dýmal Leopold**, kooperátor v Šumperku, ustanoven dekretem čís. 5007/60 ze dne 6. 12. 1960 s účinností od 1. 12. 1960 administrátorem v Horní Libině.
- P. Čunderle Alois**, kooperátor, Frenštát p. Radh., ustanoven dekretem čís. 5008/60 z 6. 12. 1960 s účinností od 1. 12. 1960 kooperátorem v Šumperku.
- P. Dr. Zlámal Bohumil**, kooperátor, Velké Opatovice, ustanoven dekretem čís. 5009/60 ze dne 6. 12. 1960 s účinností od 1. 12. 1960 kooperátorem ve Frenštátě p. Radh.
- P. Ptáček František**, administrátor ve Starém Městě p. Sn. a excurr. adm. v Nové Senince, ustanoven dekretem čís. 5162/60 ze dne 17. 12. 1960 s účinností od 15. 12. 1960 excurrendo administrátorem ve Vysokých Žibřidovicích.
- P. Lakomý Ignác**, provisor, Hanušovice a excurrendo provisor Kopřivná, ustanoven dekretem čís. 5161/1960 ze dne 17. prosince 1960 s účinností od 15. 12. 1960 excurrendo administrátorem ve Vojtíškově.
- P. Steiger Bohumil**, administrátor Vysoké Žibřidovice, a excurrendo adm. ve Vojtíškově, ustanoven dekretem čís. 5160/60 ze dne 17. 12. 1960 s účinností od 15. 12. 1960 administrátorem ve Ptení.
- P. Kouřil Otto**, kooperátor v Jevíčku, ustanoven dekretem čís. 5235/60 ze dne 30. 12. 1960 s účinností od 1. 1. 1961 administrátorem v Pohořelicích.
- P. Jurák František ThDr.**, administrátor Pohořelice, ustanoven dekretem čís. 5234/60 ze dne 30. 12. 1960 s účinností od 1. 1. 1961 administrátorem v Kněždubě.

Pensionování:

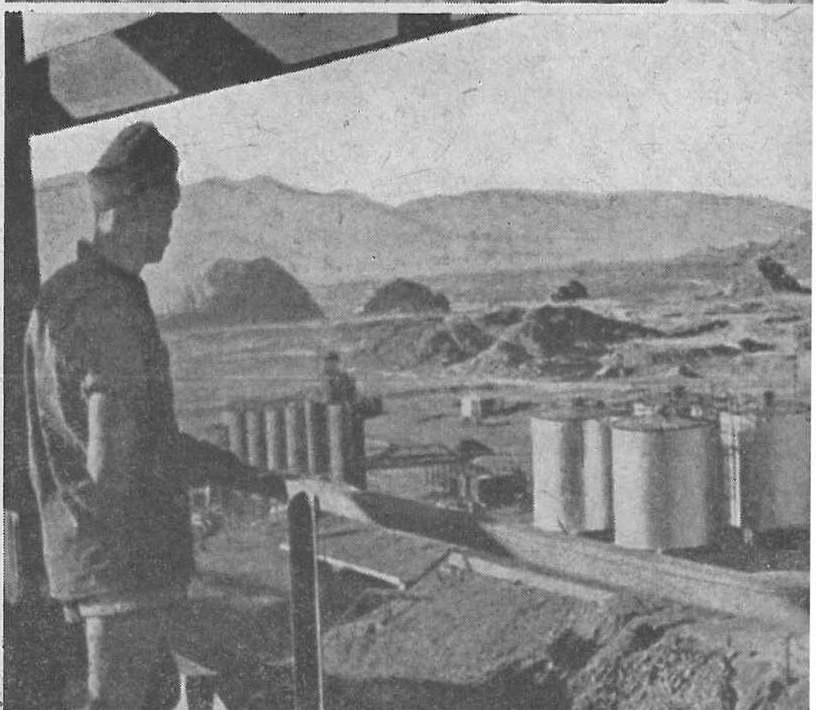
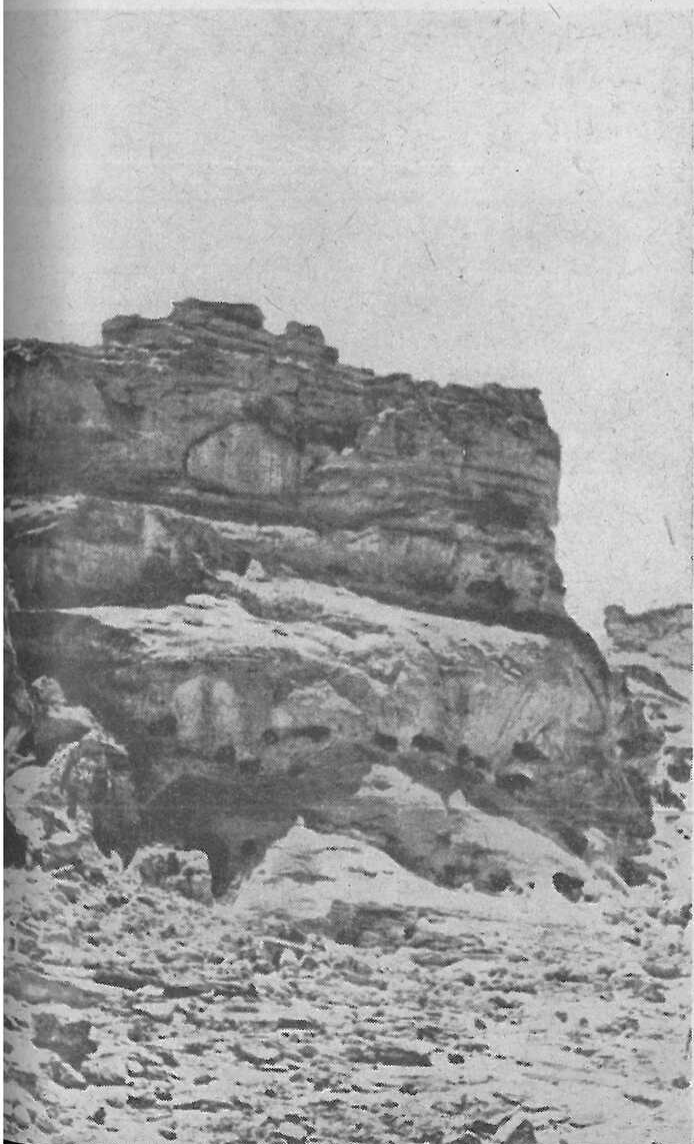
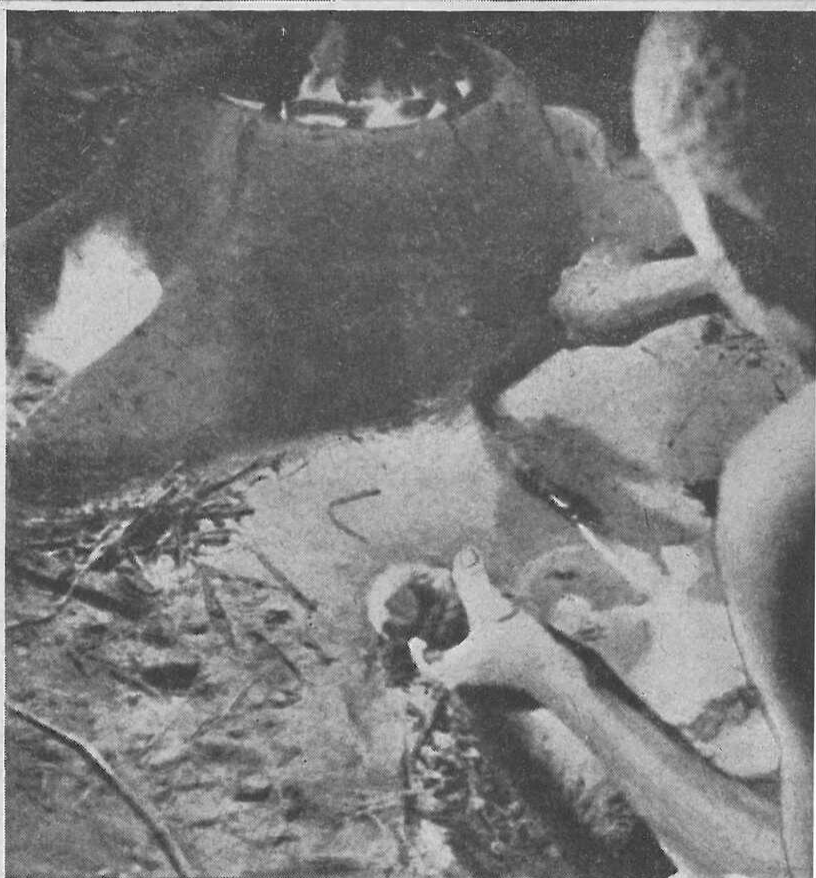
- P. Kučera Jan**, farář, Majetín, výměrem čís. 3659/60 ze dne 22. 9. 1960 s účinností od 1. 10. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Petřela Cyril**, farář, Náklo, výměrem čís. 3204/60 ze dne 22. 9. 1960 s účinností od 1. 10. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Dostál Kašpar**, farář, místoděkan Popovice, výměrem čís. 2360/60 ze dne 1. 10. 1960 s účinností od 1. 10. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Jakubík Václav**, farář, Velká Bystřice, výměrem čís. 4103/60 ze dne 18. 10. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Dr. Hrabal Josef**, farář, Uher. Hradiště, výměrem čís. 3949/60 ze dne 18. 10. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Doubravský Alois**, Kněždub, farář, výměrem čís. 4070/60 ze dne 18. 10. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Krejčíř Jan**, farář, Bílá, výměrem čís. 4257/60 ze dne 2. 11. 1960 s účinností od 1. 11. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Žouželka Ladislav**, farář, Horní Libina, výměrem čís. 4964/60 ze dne 6. 12. 1960 s účinností od 1. 12. 1960 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Preisler Jan**, koop., Litovel, výměrem čís. 4068/60 ze dne 12. 12. 1960 s účinností od 1. 1. 1961 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Treutler Vojtěch**, farář, Vlčovice, výměrem čís. 4801/60 ze dne 12. 12. 1960 s účinností od 1. 1. 1961 přeložen na trvalý odpočinek.
- P. Vážanský Jan**, arcikněz, farář, Hradec u Opavy, výměrem čís. 4828/60 ze dne 12. 12. 1960 s účinností od 1. 1. 1961 přeložen na trvalý odpočinek.

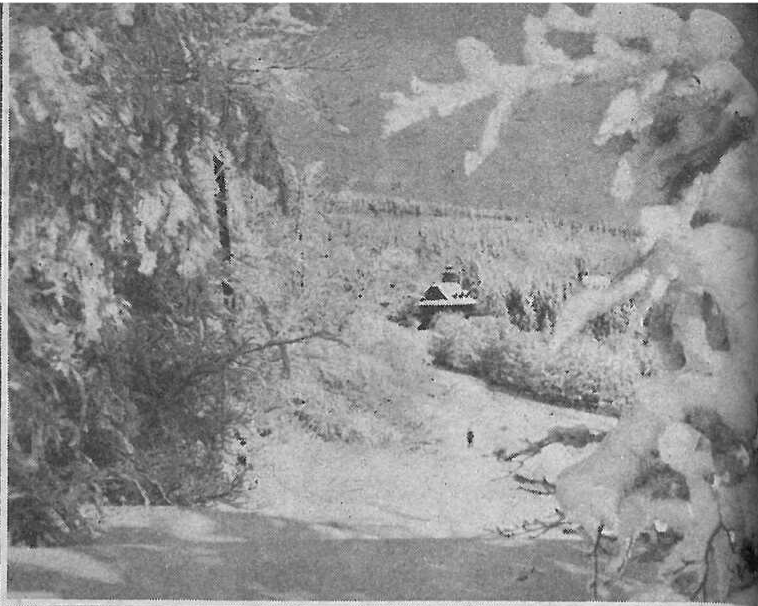
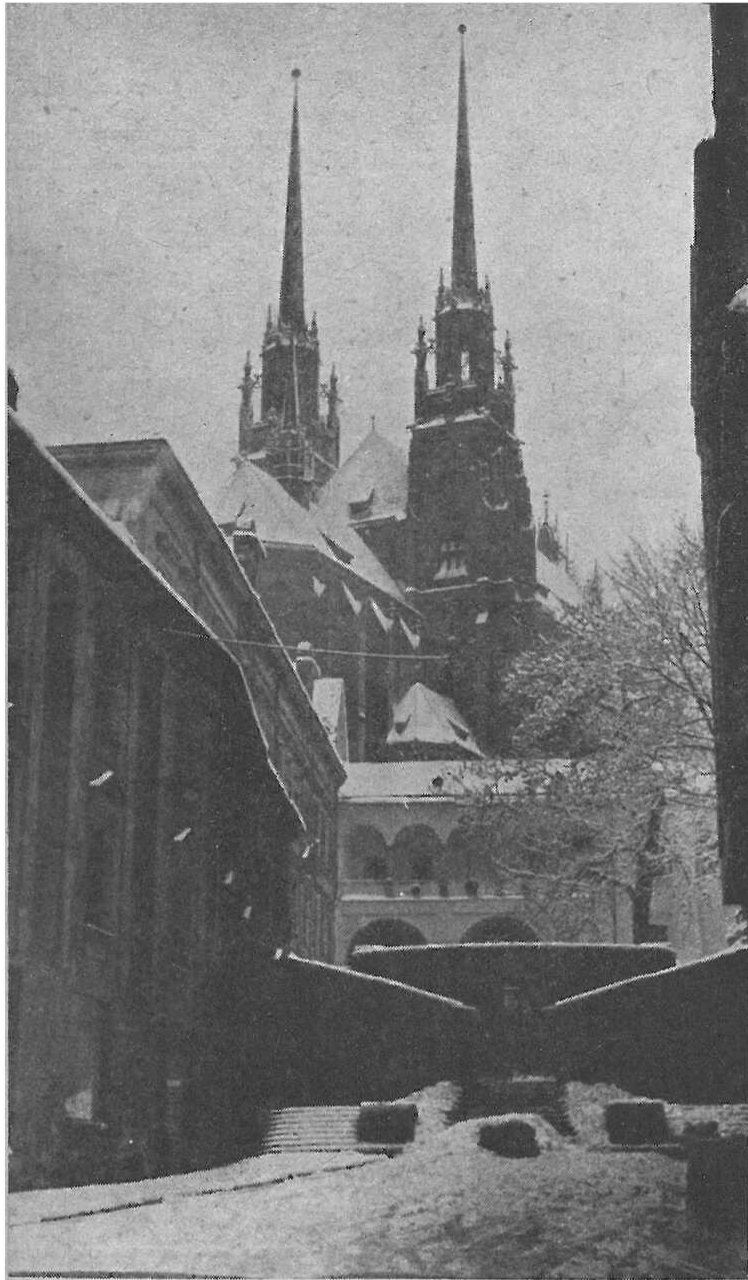
Úmrtí:

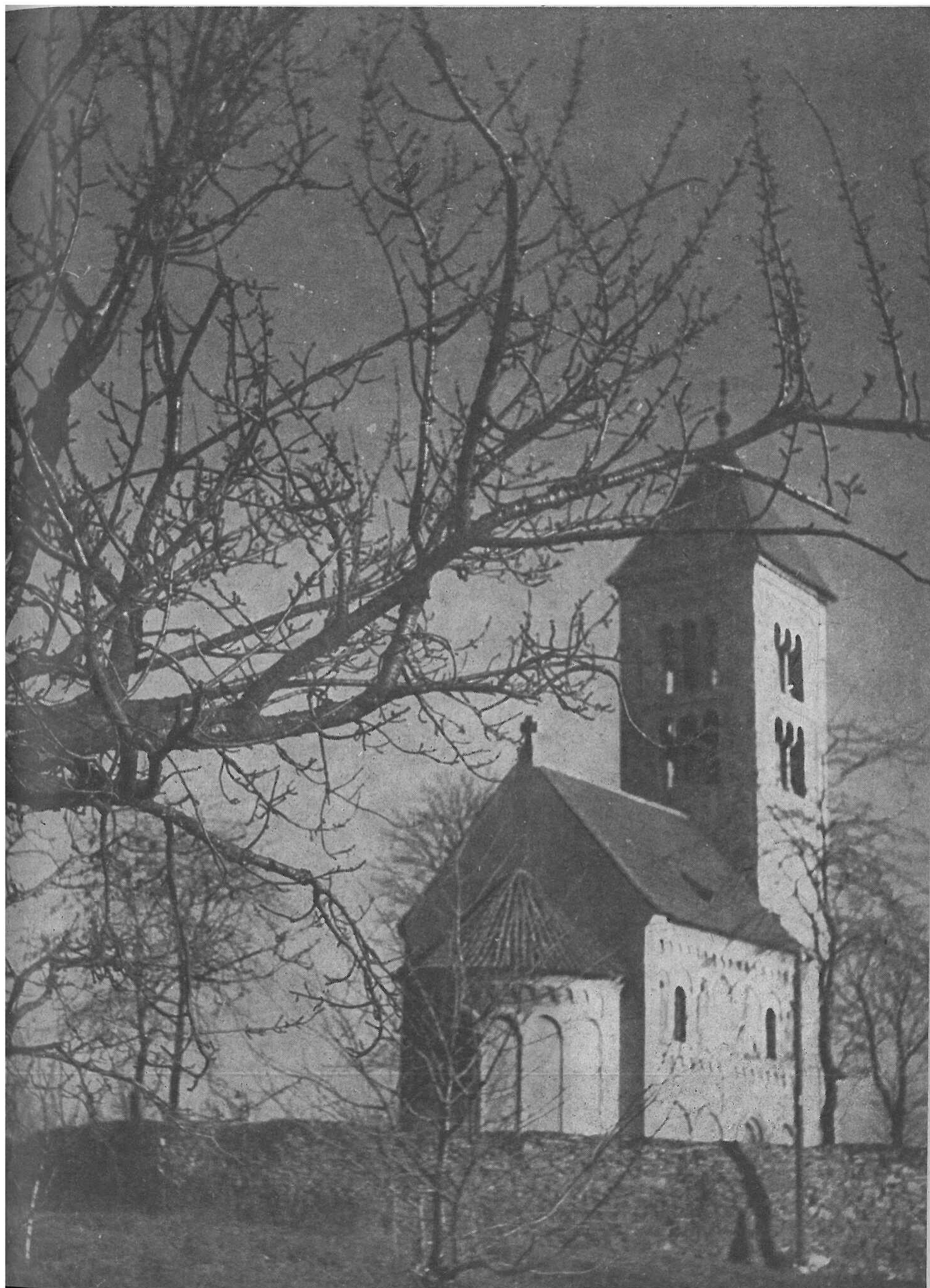
- P. Hackenberg František**, far. v. v. Opava - Domov duchodců, Rooseveltova ul., zemřel dne 4. 10. 1960, pohřben dne 6. 10. 1960 v Opavě.
- P. Lička Petr**, far. v. v. Studénka, na pensí v Ostravě-Staré Bělé, zemřel dne 12. 10. 1960, pohřben dne 14. 10. 1960 ve Staré Bělé.
- P. Sigmund Jan**, arc. r. a far. v. v., Místřín, zemřel dne 12. 10. 1960, pohřben dne 15. 10. 1960 v Hodoníně.
- P. Myška Jan**, farář, Vidče, zemřel dne 16. 10. 1960, pohřben dne 19. 10. 1960 ve Vidči.
- P. Pazdera František**, katecheta v. v., Chropyně, zemřel dne 25. 11. 1960, pohřben dne 28. 11. 1960 v Chropyni.
- P. Msgre Horák Vincenc**, prof. v. v., Litovel, zemřel dne 23. 12. 1960, pohřben dne 27. 12. 1960 v Litovli.
- P. Šamánek Aug.**, far. v. v., Štípa, zemřel dne 28. 12. 1960, pohřben dne 31. 12. 1960 ve Štípě.
- P. Dr. Vrchovecký Josef**, kan. kroměř. kapituly u sv. Mořice, Kroměříž, zemřel dne 29. 12. 1960, pohřben dne 3. 1. 1961 v Hrabyni.

Vlevo nahoře: Šalomounovy sloupy v Aziongaberu. Vpravo nahoře: Kladivo a kovadlina z černého čediče. Uprostřed: Ještě dnes podobným způsobem taví měď na otevřeném ohni v Kongu. Vlevo dole: Skaliska údolí Timna se štolami z dob Šalomounových. Vpravo dole: Moderní hutě a tavírny mědi v údolí Timna.

ThDr. JOSEF UHRIN: Válka není nevyhnutelná.

ThDr. MIROSLAV RAJMON: Rasa v aspektu společenském a náboženském

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Od neděle Smrtné do Božího hodů velikonočního

ThDr. VÁCLAV BARTŮNEK: Olbram na soudu dějin

ThLic. KAREL SAHAN: Animus gratus

P. EMIL KORBA: Bl. Anežka česká

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Sladká rosa svatosti na zemi moravské

VÁCLAV ZIMA: Dva čeští vlastenci

Arch. MIROSLAV POTUŽNÍK: Práce zednické

ThDr. FRANTIŠEK KOTALÍK: Kubo, vidím jak tvá třtina roste

ThDr. JOSEF UHRIN: De bello, quod hodie malum minime esse videatur inevitabile.

Peccatum originale ademit homini vitam supernaturalem, sed non amittimus funditus dona supernaturalia, nam S. Scriptura addicit homini lapso possibilitatem res et opera digne et bene gerendi. Bellum non est consecutio peccati originalis directe et immediate, sed eventus huius mali videtur potius esse ipsa voluntas hominum, qui bellum parant armaque expediunt. Nostri sacerdotes participes sint omnis studii industriaeque pacem assequendi! Hoc modo propius accedunt ad summum totius generis humani naturale desiderium. Haec omnia vere adversantur nec Revelationi divinae, nec nostrae Ecclesiae doctrinae. Tunc nobis in publicum et lucem prodeundum sit—Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine, et quod in aure auditis praedicate super tecta (Mat 10, 27). Hunc in modum solum prope aderit pax aperta et manifesta, pax inter populos et nationes, pax vera et iusta, pax totius orbis terrarum.

ThDr. MIROSLAV RAJMON: De stirpe hominum sub aspectu sociali et religioso.

Viri docti ac periti in commentariis UNESCO secum reputant in posterum permutandi conspectum stirpis generis humani notione ethnica complectenti circulum hominum historice ortum et in vita sociali evolutum, ubi auctor biologicus definiverit iustum et rectum limitem deformis, turpis theoriae de hominum stirpe. Differentiae et varietates anatomiae et structurae non deducunt necessarie discrimina psychologiae et varietates minime imputant stirpis hominum speciei. Hodie omnes depugnant hanc turpem theoriam hominum stirpis et proelium hoc fit vere symbolum socialis oppressionis et ius suum exsequitur in iustitiae conatu et iuribus omnium hominum. Haec omnia sunt vera solida fundamenta conatus pacem orbis terrarum assequendam, nam fraterno foedere inter se homines coniunguntur. Ecclesia fortiter condemnat eugenicam „rassism“, nam theoria haec plene dissolvit amorem Christianorum. Proximus noster est omnis, qui caritate misericordiae et adiutorio indiget. Ad vincenda impedimenta et obstacula convictionis et dissimilium hominum circulum Ecclesia intime avet opem ferre hominum societati et mutuo adiutorio.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: A Dominica Passionis ad Resurrectionem.

De argumentatione, qua S. Liturgia omnem meditationem dirigat ad Domini Nostri passionem a Dominica Passionis, vel Dominica I. de Passione. Tempore Hebdomadae Maioris omnes fideles instruendi sint et ideo specialis contio habenda sit! Pascha Christianorum est typus et figura pesach Veteris Testamenti. Litis et contentionis de die Dominicae Resurrectionis finem fecit Concilium Nicaeae. Pascha nostrum maxima sunt festa totius anni liturgici et celebranda sint quam sollemnissime laetissimeque! Imprimis a Dominica Passionis usque ad Dominicam Resurrectionis gradatim augenda sit cura animarum!

První strana obálky: Vlastimil Zikmund: Předjaří.

Třetí strana obálky: Snímky z pohřbu J. E. nřdp. ThDr. Antonína Eltschkněra, titulárního biskupa zefyrského a světícího biskupa pražského, probošta v. v. metropolitní kapituly u sv. Víta na Hradě pražském, nositele Řádu republiky.

Čtvrtá strana obálky: Exposice výrobků Charity - Chránové služby.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Nevyzpytatelným rozhodnutím všemohoucího Boha byl z tohoto pozemského života odvolán 22. února 1961 J. E. njdp. ThDr. ANTONÍN ELTSCHKNER, titulární biskup zefyrský a světicí biskup pražský, probošt v. v. metropolitní kapituly u sv. Víta na Hradě pražském, nositel Řádu republiky.

V Pánu zesnulý narodil se 4. července 1880 v Poličce, na kněze byl vysvěcen 18. března 1905 a na biskupa byl konsekrován 19. března 1933.

Pro svou příkladnou věrnost sv. Matce Církvi a pro svou věrnou lásku k národu, z něhož vzešel a jemuž náleželi svým životním dílem, pro čistou zbožnost svého kněžského života i pro pastýřskou horlivost, kterou vždy projevoval ve všech mnohotvárných povinnostech svého vznešeného úřadu, byl hluboce ctěn kněžstvem i věřícím lidem naší vlasti. Dožil se z Božího dobrodiní vysokého stáří, jehož obtíže snášel trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží.

Pocházel z prostého lidu a dovedl dobře vidět všechny potřeby doby, v níž vrcholil jeho život i všechny jeho snahy. Proto radostně přivítal před 15 lety příchod nového, sociálně spravedlivého řádu, a — jako člen ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR — pro zachování míru na světě horlil, pracoval a božskému Knížeti pokoje přednášel své modlitby.

Osobnost njdp. biskupa dr. A. Eltschknera, jež vždy vyzařovala pracovní svěžest, horoucnost obětavosti a pastýřskou lásku k duším, zůstane ve vděčné paměti všech kněží, zejména těch, jimž z moci své biskupské důstojnosti udělil svátost kněžství i věřících, které miloval a jimiž byl milován.

Pohřeb zesnulého se konal 27. února z pražské katedrály sv. Víta. Pontifikální rekviem sloužil děkan svatovítské kapituly prelát dr. Bohumil Opatrný a po vykonání absolucí zástupci čs. episkopátu biskupem dr. Ambrožem Lazíkem a dr. Robertem Pobožným, byl zesnulý pochován do kapitulní hrobky v Břevnově za účasti biskupů, zástupců jednotlivých kapitul, obou teologických fakult, četného duchovenstva a věřícího lidu. Za Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva promluvil nad hrobem generální tajemník dr. Josef Beneš, jenž pravil mj.: »Drahý zesnulý si byl vždy vědom příkazu Pisma svatého, že „každý totiž velekněz, jsa brán z lidí, ustanovuje se pro lid“ (Zid. 5, 1), a proto není divu, že pana biskupa vidíme již v prvním 24členném ústředním výboru, který byl zvolen na konferenci dne 21. června 1951 a který potom připravoval Svatováclavský sjezd v září téhož roku. Jsou dosud v živé paměti jeho slova na sjezdu: „Musíme být spravedliví a mírumilovní, poněvadž pouze tak se staneme věrnými následovníky sv. Václava, rozšiřujícími a utvrzujícími spravedlnost a mír. Svatováclavský mír je mír statečný, silný a činorodý, rozvíjející všechny duchovní a hmotné síly, aby spolupráce nás všech se přičiňovala o radostný a šťastný život.“ Ale nebyla to pouze slova. Celá náplň jeho života byla proniknuta myšlenkami sociální spravedlnosti, lásky a míru. Byl všude tam, kde o tyto vysoké statky lidstva se bojovalo: ve svých modlitbách a Mši svaté se za ně modlil, v kázáních, promluvách a v článcích je svým posluchačům připomínal a ve shromážděních mírových obránců a našeho hnutí do poslední chvíle svého života byl velebnou osobností, která povzbuzovala a posilovala. Na jeho hrudi vedle biskupského kříže se skví vysoké vyznamenání našeho socialistického státu — Řád republiky — a nikdy nezapomněl také na čestný odznak našeho CMVKD, jehož si vážil a na své biskupské klerice stále nosil.«

S panem biskupem dr. Antonínem Eltschknerem se rozloučil za metropolitní kapitolu sv. Víta kapitulní vikář pražský prelát dr. Antonín Stehlík. Vzpomněl všestranné arcipastýřské činnosti zemřelého pana biskupa, jenž za svůj život udělil na 800 tonsur, 3500 nižších svěcení, vysvětil 800 jáhnů a přes 600 kněží, a zdůraznil, že byl příkladem ušlechtilého arcipastýře a vzorem pro naše kněze i věřící.

Boží moudrost, jež řídí cesty lidského života, nechť milosrdně uvede svého věrného vyznavače a služebníka věčné pravdy ve věčnou radost.

VÁLKA NENÍ NEVYHNUTELNÁ

V Moskevské výzvě národům celého světa čteme:

„Válka není nevyhnutelná, válka může být odvrácena, mír může být ubráněn a upevněn.“

Tato téze není v rozporu, ale v souladě s učením církve. Válka je zlo, které v sobě obsahuje všechna zla. Již žalmista praví: „*Dissipa gentes, quae bella volunt*“ (67, 31) a Pán Ježíš nás učí: „*Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouží budou*“ (Mat. 5, 9). Názor, že válka je následek dědičného hříchu, nevyplývá z katolické nauky. Podle článku víry je podstatou dědičného hříchu ztráta posvěcující milosti, smrt a žádostivost.

Ježíš Kristus, duchovní hlava věřících; získal nám svým vykupitelským dílem milost Boží, přemohl smrt a také my, jako On, vstaneme z mrtvých. K přemáhání žádostivosti zasloužil nám hojnost milosti pomáhající, takže po vykoupení může každý člověk dosáhnout Bohem vytyčený cíl. Hřích, a to těžký, není tedy nevyhnutelný, hřích může člověk odvrátit, ctnost může být ubráněna a upevněna. Záleží jen na člověku, zda s pomocí Boží chce hřích odvrátit a ctnost ubránit a upevnit a zda chce s pomocí Boží přemáhat žádostivost.

„*Homo supernaturalibus spoliatus et in naturalibus sauciatus est.*“ Když se člověk připravil dědičným hříchem o nadpřirozený život, neztratil přece úplně nadpřirozené dary. Písmo sv. přivlastňuje i člověku padlému do hříchu dědičného svobodu konati dobro. „*Před člověkem leží život i smrt, dobro i zlo; dostane to, co se mu líbí*“ (Ekl 15, 18). Bez Kristova vykoupení mohl člověk konati dobré skutky i v dědičném hříchu, ale s větší námahou a těžkostí: Bez Kristova vykoupení nemohl však člověk nabýti věčné blaženosti.

Zaměňme slovo *hřích* slovem *válka* a slovo *ctnost* slovem *mír* a máme jasně řečeno, že učení církve o následcích dědičného hříchu se neprotiví reální možnosti uchovati a dosáhnout světového míru.

Když je nauka církve o dědičném hříchu takto jasně vyslovena, jak potom máme vysvětlit, že někteří uznávají i katoličtí theologové, sociologové a kazatelé řadí válku mezi přirozené živly, jako je zemětřesení, cyklóny a tajfuny. Například Tihamér Tóth praví: „*Takovou živelnou pohromou národů je válka, které se každý bojí, kterou všichni proklínají, ale proti které jsme bezmocní.*“ (Detatero, str. 31.) Tihamér Tóth na jedné straně odsuzuje válku jako zlo a na druhé straně připouští válku jako nevyhnutelnou živelnou pohromu. Odsuzuje válku jako člověk i podle učení církve. Proč připouští válku jako nevyhnutelné zlo? Vládnoucí třída všude ovlivňuje smýšlení občanů. V době působení T. Tótha byla v Maďarsku vládnoucí třídou revisionistická, převážně kalvínská šlechta. Jan Kalvín svou naukou o absolutní predestinaci a z ní vyplývající osudovosti působil na smýšlení svých věřících. Z tohoto vlivu a z tužby po obnově hranic bývalého Uherska utvořila se v smýšlení maďarské vládnoucí třídy mentalita o nevyhnutelnosti války. Takto je možno vysvětlit, že Tihamér Tóth vlivem vládnoucí třídy kázal o nevyhnutelnosti válečné katastrofy.

Podobný vliv má na smýšlení některých katolických theologů vládnoucí revanšistická třída v NSR, která prostřednictvím své ideologie existencialismu ovlivňuje smýšlení svých občanů. Využívá situace, že ještě není podepsána s Německem mírová smlouva. Toto všecko a ne učení církve o následcích dědičného hříchu působí, že

někteří katoličtí theologové v NSR se nestydí schvalovat jednání vládnoucí třídy, která nechce řešit sporné otázky mírovou cestou, ale válkou, a to i s použitím zbraní hromadného ničení. *Není tedy válka následkem dědičného hříchu, ale následkem vůle těch, kteří válku připravují.*

Vládnoucí dělnická třída v zemích socialismu ovlivňuje také smýšlení svých občanů, ale ovlivňuje je ne válečnou psychózou, ale hlásáním světového míru, čili mírové koexistence národů celého světa.

Ani jeden z dřívějších i nyníějších společenských systémů v dějinách lidstva nepředložil konkrétnější, reálnější a mravnější formu na zlikvidování války, než jak to učinil socialismus. Odpor proti válce a práce za mír odpovídá lidské přirozenosti, a proto systematický a neustálý boj za mír, vedený socialistickým táborem míru, má ohromné masy přátel nejen v zemích socialismu, ale i ve státech neutrálních, ba i ve státech kapitalistických.

Aktivní účast katolického kněze v boji za světový mír po boku socialismu je správná a zdůvodněná také proto, že odpovídá přirozené lidské tužbě a také proto, že odporuje zjevení Božímu ani učení církve.

Aby byl kněz smělým a upřímným bojovníkem za mír, musí být sám přesvědčen, že práce za mír je prací šlechetnou a bohumilou a musí se sebe setřásti nános sympatií ke kapitalismu, v němž byl vychován. „*Co se totiž dlouho neměnilo, zdá se nezměnitelným*“ (Brecht 203). Kapitalismus není jen výplodem církve. Ideologii kapitalismu v jeho začátcích je kalvinismus. Státy reformovaného protestantismu staly se největšími koloniálními říšemi. Také na Francii je potřebí takto hledět, neboť tehdy na královském dvoře francouzském vládlo smýšlení hugenotské. Kalvinismus přenesl svou náboženskou aktivitu i do hospodářského života a zavedl kapitalistické podnikání. Jen později se dostala zevní stránka církve z náručí humanismu a renesance do náručí kapitalismu.

Kněz musí mít pochopení pro moderní vynálezy vědy a techniky. Zdá se nám dnes směšné, že v polovině minulého století zakázali v papežském státě uvést do provozu moderní dopravní prostředek — železnice a zavést plynové osvětlení (Špirko II, 358). Nezapomínejme na to, že bychom byli rovněž směšní, kdybychom odmítali moderní technické vynálezy určené pro dobro člověka. Avšak nejen průmysl a zemědělství má svou techniku; pamatujme také na techniku života, která se rovněž mění. Byli-li kdysi moderní humanisté a renesanční papeži, odpovídalo to tehdejší technice života. Byla to doba nevolnictví, před ní doba otrokářská a později kapitalismu a *dnes je technikou života socialismus*. Také k této technice života má kněz zaujmouti odpovědné pozitivní stanovisko.

Mírovou práci nelze pěstovat jako pacifismus a v tomto smyslu vysvětlovat citáty z evangelia a liturgie o pokoji a otázku všeobecného míru přednášet toliko subjektivně jako pokoj duše. Musíme vyjít ze svého nitra a „*co vám pravím ve tmě, povězte na světle, a co slyšíte v ucho, hlásejte na střeších*“ (Mat. 10, 27). *Nám musí jít zvláště o pokoj viditelný, o mír mezi lidmi, mezi národy, musíme hlásati i mír objektivní — mír světový.*

„*Před člověkem leží život a smrt — mír a válka — dostane to, co se mu líbí.*“ *Nám se líbí život — mír, mír si z celého srdce žádáme, a proto také v mírovém hnutí pracujeme.*

ThDr. Josef Uhrin

RASA V ASPEKTU SPOLEČENSKÉM A NÁBOŽENSKÉM

V posledních letech UNESCO jako mezinárodní organizace velmi se zasloužila o potírání a vyvrácení rasistických mytů a předsudků. Deklarace této organizace, že všichni lidé aktuálně náležejí témuž druhu, nazvanému *Homo sapiens*, a jsou z jednoho rodu, byla osvětlena a dokázána řadou významných biologů, etnologů, antropologů, sociologů a i theologů. Tito vědci v publikacích UNESCO se podjali úkolů vyvracet rasový mythus, který tak ohrožoval lidstvo a vnášel mezi národy nenávist, a zároveň vytyčoval cesty, jak přispívat ke zlepšení vztahů mezi národy.

Se současným stavem rasové otázky je užitečno se seznámit hlavně z hlediska společenského a náboženského. Pojem rasy, těžko definovatelný, dochází různých změn. Dokonce se uvažuje, zda by nebylo do budoucna lépe nahradit pojem rasy pojmem etnickým, zahrnujícím lidskou skupinu historicky vzniklou a sociálně uspořádanou, v němž by biologickým činitelům bylo vyměřeno příslušné místo. Dělení lidstva na mnohé rasové skupiny plně neodpovídá skutečnostem, takže rasa bývá řazena spíše k mytům.

Věda dochází k závěrům, které vyvracejí falešné rasistické teorie. Je nepochybné, že rasové rozdíly aktuálně existující jsou nezávislé na přivlastňované nadřazenosti nebo domnělé méněcennosti lidských skupin. Nadřazenost určité lidské skupiny se mezi jinými ospravedlňovala přítomností vrozených biologických vlastností. Rasismus se oblékl do vědeckého roucha, ale jeho úsilí bylo marné. Deklarace o lidských právech (v OSN v roce 1948) obsahuje, že každý může užívat práv a svobod vyhlášených Deklarací bez rozdílu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, zrození. Z výsledků vědeckého bádání plyne, že v lidských rozdílech, které jsou skutečné, třeba vidět fakta, jež nutno chápat a vysvětlovat, ale nelze v nich spatřovat kvality zasluhující si chválu nebo hany. Rasové přežitky doposud existující jsou z důvodů hospodářských nebo politických, z komplexu nadřazenosti jedné nebo z komplexu méněcennosti druhé rasy. Rasové předsudky se udržují i tím, že různé rasové teorie a hypotézy jsou přijímány bez nejmenších důkazů. Po psychologické stránce bádání neukázalo rozdílů mezi vrozenou inteligencí u různých lidských skupin. Rozdíly anatomické a strukturální nejsou nutně doprovázeny odpovídajícími rozdíly psychickými. Totéž sociální a kulturní prostředí působí na získání společných charakteristik u jedinců různého rasového původu. Etnické odlišnosti nelze přisuzovat rase. Stupnice schopností a rovněž i početnost výskytu nadání jsou přibližně stejné u všech rasových skupin.

V otázce prolínání ras se předpovídá stále větší počet míšeneců. U odpůrců míšení je rozšířeno klamné mínění, že míšení přináší fakta degenerace. Takový závěr je spíše udržován touhou ospravedlňovat privilegia společenského rázu. Životnost různě smíšených skupin vyvrací názory odpůrců míšení. U zrodu velkých epoch a kultur stálo vždy míšení lidských skupin. Do budoucna lze hypoteticky předpokládat, že míšení by mohlo přinést větší varietu lidských typů s určitými přednostmi.

Záslužné dílo vědců vyvracejících omyly rasismu samo o sobě nestačí ozdravět svět od tohoto zla. Pouhé vyhlášení, že všichni lidé jsou si rovni a mají též práva, nepotírá rasismus přímo. Je známo, že kdykoliv privilegovaná skupina je ohrožena ve svých zájmech, započiná na abstraktní humanismus a brání svá privilegia poukazováním na úpadek či neschopnost některé kategorie individuí. Boj proti rasismu se dnes stává bojem za osvobození od sociálního útlaču a antirasismus nalézá své uplatnění a předmět ve vybojování sociální rovnosti a lidských práv pro všechny lidi. Buržoasní sociologové ve snaze udržet nadvládu určité třídy přepisovali méněcennost chudým vrstvám společnosti, jako by nedostatek inteligence byl vrozenou biologickou neschopností vyskytující se pouze u tak zvaných nižších tříd obyvatelstva. U nás svého času (rok 1947) O. Machotka a mnozí jiní eugenikové tvrdili, že kvalitativně nejlepší lidé vymírají a nejhorší zvyšují populaci. Docházeli tak daleko, že navrhovali snížit porodnost nebo zamezit plo-

zení dětí, eventuálně sterilisaci rodičů nežádoucích. Nežádoucí rodiče byli spatřováni v dělnických vrstvách, kdežto na příklad úředníci, obchodníci a jim podobní měli být podněcováni k vyšší populaci. Je pochopitelné, že takový rasismus v sociální podobě byl naší společností usilující o socialismus zcela odmítnut. Nemluvě o tom, že jejich tvrzení byla naprosto nemorální. Jestliže do říše mytů jsou odváty rasové předsudky, toto musí platit i o předsudcích o domnělé méněcennosti lidí, jimž se v životě nedostalo ukojení životních potřeb a možnosti vzdělání.

Boj proti rasismu ve všech jeho formách, tedy i sociální, a proti rasové diskriminaci se stává důležitou složkou boje za světový mír. Sbratřením lidí bez rozdílu národnostní a plemenné příslušnosti může být dosaženo míru mezi národy. Nenávistný fašismus, živěný zhoubným rasizmem, se nezastavil ani před nejhoršími škodami na lidských životech a vedl až ke genociditě, jak je nám známo z německého nacismu. Rasová nenávist je zdrojem nekldu mezi lidmi a ve světovém měřítku je zdrojem nebezpečí pro mír a klid země národy a státy.

Je ke cti české vědě, že její představitelé stáli v prvních řadách v boji proti rasismu. Antropolog světového jména Aleš Hrdlička dokázal, že všechna lidská plemena jsou jednotného původu. V roce 1934 u nás vyšel protirasistický spis „O rovnocennosti evropských plemen“. Význačným protirasistickým bojovníkem byl brněnský universitní profesor dr. Vojtěch Suk, který napsal: „Mezi anatomií bělochů a barevných není žádných zásadních rozdílů. Také výsledky školení černochů dokazují, že se u nich objevuje takové nadání, jako u jiných lidských skupin. Jen jediné je jim třeba, aby se jim dostalo stejné příležitosti; což je nejdůležitějším úkolem pro příští časy, jako je imperativem postarat se o to, aby všechny slabší skupiny lidské se nedostaly do područí jiných mocnějších skupin.“

Rovněž názory některých luďáckých ideologů za tak zvaného Slovenského státu nutno považovat za nepravdivé a nemorální a kategoricky je zámítnout. Spatřovali ve slovenském národě zvláštní rasu s nezměnitelnými vrozenými zákony v myšlení a konání. V Tisové definici „národa“ nacházíme zdůraznění rasových prvků, jako je jeden původ a jeden tělesný typ. Mluvílo se o „slovenskosti“ jako vlastnosti přirozené a vrozené. Slovenští rasisté pod vlivem nacistické ideologie se pokládali za nejbližší „podstupeň“ k rasově nejčistším Němcům. Imponovalo jim, že byli německými rasisty stavěni před Poláky, Rusy a Čechy. Rovněž antisemitismus u luďáckých ideologů nalézal živnou půdu a podléhali mu i někteří příslušníci církevní hierarchie za tak zvaného Slovenského státu. Kdokoli se zamyslí nad antropologickou strukturou slovenského národa, ví, jak nesmyslná byla tvrzení, která očkovala nenávist k určitým skupinám lidí a socialismu.

Rasistické teorie jsou spojeny s hospodářskými vlivy. Rozvoj kapitalismu a vytvoření koloniálních říší přineslo s sebou radikální rozlišování mezi lidmi. Pro udržení koloniálního panství bylo třeba využít rasového antagonismu. Bílí kolonizátoři proniknutí pocitem nadřazenosti a přesvědčení o svém významu vymýšleli ideje, jejichž obsahem byl vlastní obdiv a pohrdání pro druhé. Přechod kapitalismu v imperialismus koncem minulého století byl signálem k vytváření pobloudilých rasistických teorií, které byly určeny k ospravedlňování expanzí a k potlačování a vykořisťování druhých. Rasismus je vlastní kapitalistickému světu. Ustupuje-li dnes imperialismus, neznamená to, že se vzdává rasistického postoje. Arogance vůči osvobozujícím se národům je živena novými výmysly. Hospodářská nadvláda má být udržena jinými zdroji prostředků a forem. Proto je například tvrzeno, že nově osvobozené národy nejsou schopny bez pomoci bývalých koloniálních mocností si sami vládnout, že hospodářskou závislost pro blaho těchto národů je třeba uchovávat v bývalé formě, že administrativní bílé pracovníky nelze ihned nahradit domácími lidmi a podobně.

Theologie neříká nic pozitivního o aspektu rasy. Po-

jem rasy přijímá z vědy. Protože rasa se týká člověka, jenž je obrazem Božím a povoláním ke spojení s Otcem v Ježíši Kristu, má přece teologie co říci k rasové otázce. Z učení víry plyne, že rasismus je neslučitelný s učním o jednotě lidského pokolení a důstojnosti lidské přirozenosti. Rasismus v podobě pseudonáboženství svými zhoubnými účinky zasahuje podstatu křesťanství. Rasismus svými důsledky by klesl k etnickým náboženstvím.

Je normální a dobré, že lidstvo ve své existenci se vyvíjí v mnohosti národů, ras a kultur. V bytí národů, a tím i lidských plemen spatřuje křesťanství hodnotu nejen lidskou a pozemskou, ale i křesťanskou a prozřetelnostní. Je ale scestné, jestliže člověk ve své pýše a žádostivosti staví do protikladu rasové odlišnosti a využívá jich k bratrovražedné nenávisti.

Je jedna lidská přirozenost a její lidská důstojnost je táž u všech lidí. Rovnost a bratrství jsou hodnoty uložené v lidskou přirozenost. Všichni lidé mají téhož Stvořitele a Otce a téhož Vykupitele. Všichni jsou povoláni do Království Božího. Proto každý důsledný rasismus zahrnuje v sobě i odpad od křesťanství. Spojení s Bohem nezávisí na žádné životní situaci (Luk. 11, 28; Mat. 12, 46–50), ale závisí na víře (Jan 1, 13; Mat. 16, 17). Viditelná církev je společenství všech ras. Církev je otevřena všem lidem. Církev odsuzuje rasistickou eugeniku, neboť smyslovost člověka není pouze animální, ale je smyslovostí lidskou. Rasismus rozkládá především křesťanskou lásku. Blížním není jen člověk blízký původem, ale je jím každý člověk, který potřebuje milosrdné lásky a pomoci. Pro křesťanskou lásku neexistuje žádná přehrada rasy. Rasismus jako pohrdání druhými a projev nedůvěry je v rozporu s láskou. (1. Jan 3, 15: Kdo nenávidí bratra svého, jest vražedník.)

V Písmě svatém nestojí nic o lidech černé pleti jako o „prokletých synech Chamových“. Zejména Anglosasové v 18. a 19. století se dovolávali textu Písma svatého o zlořečení potomků Chama. (Gen. 9, 25: Kenaan budiž proklet, posledním sluhou budiž svým bratrům.) Někteří Evropané tím ospravedlňovali svůj nelítostný postup proti černochům v Africe. V Jižní Africe protestantští rasisté se pokoušejí ještě používat tohoto argumentu. Přisuzovat uvedenému textu (Gen. 9, 25) smysl, který v něm není obsažen, je nesmyslným tvrzením. Písmo svaté neobsahuje zlořečení pronesené k rase jako takové. Biblické Zjevení hlásá jednotu lidu a harmonii všech v míru. V národě vyvoleném se vyskytuje asimilace etnicky oddělených národů (Rahab, Ruth). Ve Starém zákoně je jasně hlášána universalita všech národů. Svědectví nalézáme například: Isaiáš 18, 25; 49, 22; 52, 10; 56, 1–8; 66, 18–21; Zachariáš 2, 15; 8, 20–23; Malachiáš 1, 11; Žalmy 22, 27–28; 72, 8–11; 86, 8–10; 96, 7; 98, 6–7. V Novém zákoně svatý Pavel mluví na Aeropagu o jednotě lidského pokolení: „Učinil z jednoho celé lidské pokolení, aby obývalo veškerý zemský povrch.“ (Skutky apoštolů 17, 26.) Pro svatého Pavla neexistuje v novém společenství rozlišování pozemským

způsobem: „Tu není Řek a Žid, obřízka a neobřízka, barbar, Skyta, otrok, svobodný (Kol. 3, 11). Již není Žid ani Řek, není otrok ani svobodný, není muž ani žena.“ (Gal. 3, 28.) Přitom svatý Pavel nehlásá žádný abstraktní kosmopolitismus a sám přihlížel k odlišnostem církevních obcí (Sol. 2, 14).

Poněvadž rasové předsudky ve valné míře jsou poutány na kolonialismus, proto se zabývá od 18. století magisterium Církve rasovými otázkami. První buly k této otázce pocházejí od Pavla III. z roku 1537. Od té doby po zkušenostech i různých nesprávných cestách je Církev dnes přiváděna k tomu, aby se princip universality slučoval s principem národní reality. Proto se stává pro Církev bezpodmínečnou nutností respektovat cizí civilisace, originalitu národů a jejich kultur, uznávat všechny prvky pravdy, které křesťanství nalézá u různých národů.

Církev se setkává s mnohými obtížemi, které působí rasová otázka v některých zemích. Je to především v Jižní Africe, kde velmi slabá minorita obyvatel evropského původu vlastní téměř všechnu půdu a veškerou politickou moc. Arcibiskupové a biskupové v zemích Jižní Afriky v roce 1958 poukázali svými projevy a pastýřskými listy na neutěšenou situaci spočívající v tom, že základní lidská práva domorodců jsou narušována výsadním postavením části Evropanů. Vyhláší požadavek, aby každému člověku byla zaručena základní lidská práva, jako právo na život, na jeho udržení, právo vlastnické, právo na vybírání si místa pobytu, právo založení rodiny a výchování dětí, právo vytvářet společenské organizace a mít účast na veřejném životě. Domorodcům nutno přiznat práva jako Evropanům. Je nespravedlností osídlovat černochy v určitých krajích, dávat jim menší mzdu, zabraňovat schopným černochům v dosahování vyšších hodnot, neumožňovat jim vzdělání, vylučovat je z účasti na sociálním, hospodářském a politickém životě země. Tyto požadavky arcibiskupů a biskupů jsou sice krásným svědectvím o ušlechtilosti jejich názorů a i statečnosti, ale na hmotném a kulturním postavení černochů, mezi nimiž je hodně křesťanů, nemohly a prozatím nemohou nic změnit. Je těžko aplikovat pro Církev společenství ras, když rasová segregace a apartheid jsou podmínkami udržení stávajícího politického zřízení. Rovněž v USA jsou potíže se zaváděním rasové integrace. Sami theologové označují rasovou diskriminaci ve Spojených státech za nespravedlivou, bezbožnou a skandální.

Církev odmítající principiálně rasismus, bere ohledy na skutečnost rasy jako fenoménu, třeba relativního, tvořícího část řádu chtěného Bohem. Odlišnost národní a tedy i rasové nelze nivelisovat už proto, že Církev je „katolická“. K překonání těžkostí ve spojení odlišných lidských skupin chce Církev přispívat propagací lidské solidarity a vzájemné pomoci. Tato činnost má za účel vyrovnávat společenské rozdíly. I když Církev je vedena snahou o jednotu, která v sobě obsahuje rozmanitost lidských skupin, vidí v této rozmanitosti smysl pozitivní a příznivý.

ThDr. Miroslav Rajmon

OD NEDĚLE SMRTNÉ DO BOŽÍHO HODU VELIKONOČNÍHO

Třebas liturgie myslí na utrpení Páně od začátku doby svatopostní (proto také od Popeleční středy bývá hlavní oltář zcloněn nějakým obrazem z utrpení Páně) — přece zřetelněji se na utrpení Páně soustřeďuje až od neděle Smrtné, resp. první neděle Utrpení. Ze zvláště až od této neděle liturgie svou pozornost upíná na utrpení Ježíše Krista, o tom svědčí hymny o sv. kříži (Vexilla regis, Pangue lingua gloriosi laetamur), preface o sv. kříži, evangelia ze sv. Jana, v nichž se názorně líčí nenávist židů vůči Pánu Ježíši, pašije, v hodinkách čtení z proroka Jeremiáše, zmlknutí radostného Gloria Patri v introitu, po žalmu Lavabo, při Asperges a v invokatoriu a všech responsoriích (Církev zachovává tu starší způsob, kdy se doxologie po žalmech neříkávala, ježto to také lépe odpovídá smuteční době), a svědčí o tom i to, že se vynechává žalm Judica při stupňových modlitbách (žalm Judica na tuto neděli zpíval chór, když šel celebrant k oltáři) a svědčí o tom i ta okolnost, že se

fialovou rouškou zahalují kříže a obrazy. Toto zahalování se děje na znamení smutku, že při utrpení Páně bylo jeho Božství jakoby zahaleno, skryto a že Kristus Pán pro zlobu nepřátel už nechodil veřejně, ale skryl se před nimi (Jan 8, 59). Posléze pak Církev chce v těchto dnech vidět jen kříž kalvarský a prožívat bolest přímo se svou Hlavou, Božským Spasitelem.

Toto zahalování křížů a obrazů vyvinulo se ve 13. stol. z postní zclonky, jež patrně vznikla z praxe kajnické a byla v chrámech zavěšována hned na počátku postu. Věřící totiž, kteří nebyli vypuzeni z chrámu jako veřejní hříšníci, měli se káti aspoň tak, že jim byl odňat pohled na hlavní oltář. Obrazy svatých se pak zahalovaly proto, poněvadž je přiměřeno, aby služebníci nebyli slavně viditelní, když jejich Pánu „non est species, neque decor... et quasi absconditus vultus eius“ (Is. 53, 2 až 3). Zahalování (ovšem mimo křížovou cestu) děje se před nešporami soboty před Smrtnou nedělí; kříže jsou

odhalovány až na Velký pátek po obřadu odhalení sv. kříže v liturgií a obrazy se mají odhalit až na Bílou sobotu. Dříve se odhalovat nemají, i kdyby v té době připadl svátek sv. Josefa nebo titulus ecclesiae. Pouze na Zelený čtvrtek na hlavním oltáři má se vyměnití fialová rouška na kříži za roušku bílou. Chce-li někdo respektovat naše dlouholeté místní zvyky, pak snadněji může být připuštěno nezahalení obrazů světců, než křížů, příp. nezahalení obrazů mimo oltář, než na oltáři.

Ve středu po Smrtné neděli bývala opět zkouška katechumenů (skrutinium) a byli zkoušeni z Desatera, které obdrželi před 14 dny. Na pátek pak byl od r. 1727 Benediktem XIII. termínován svátek Sedmiboletné Panny Marie (dříve býval slaven v pátek po 3. neděli velikonoční), ale tento jakýsi velký pátek mariánský týden před Velkým pátkem byl poslední reformou Jana XXIII. zrušen. Tím se posouváme až k samému prahu Svátého, resp. Velkého týdne, jenž vyvrcholuje sv. třídenním, o němž dlužno věřící zvlášť instruovati, a proto mu bylo v Hom. přil. věnováno zvláštní kázání. Z toho důvodu se v tomto článku Sv. týdnem už nezabýváme a přistoupíme ihned k Božímu hodu velikonočnímu. Napřed si však alespoň letmo zopakujeme některé informace ze „Vzniku a vývoje církevního roku“, jak je přineslo naše lednové číslo.

Odtamtud víme, že svátky se nezačaly vyvíjet podle logické souvislosti a časové posloupnosti událostí (chronologicky) ze života Pána Ježíše, že nevznikl nejprve advent a vánoce a pak další svátky, ale že základním kamenem — lze-li tak říci — všech svátků a celého církevního roku jsou — velikonoce. A poznali jsme též, že zatímco vánoce jsou pozdější a původu ryze křesťanského, tož svátky velikonočními (podobně jako svato-dušními) křesťanství navázalo na církev starozákonní.

Na sklonku pozemského života Krista Pána, den před jeho ukřižováním, slavila se poslední předobrazná veliká noc, slavil se poslední předobrazný beránek, neboť pravý Beránek, Ježíš Kristus se den na to sám položil v oběť a byl zabit na dřevě kříže, aby třetího dne vstal slavně z mrtvých. Z Písma sv. víme, že beránkem Židé slavili o velikonočních památku šťastného odchodu z egyptského otroctví, z Egypta, kde jim hrozila záhuba, že beránkem se posilnili na cestu do země zaslíbené, když před tím beránkovou krví pomazali veřeje příbytků, aby přešel (hebr. peššah) anděl zhouby, jenž pobil všechny prvorozence egyptské. A okrouhle 15 set let po této poslední noci Židů v Egyptě, jež se jim stala opravdu velikou, byl zabit za nás pravý Beránek a jeho krví jsme na křtu sv. jakoby pomazáni, a tak označeni za ty, kteří jsou vyjmuti z Božího hněvu a kteří se jím v nejsv. Eucharistii máme posilňovati, abychom skutečně dospěli do věčné blaženosti, kterou předobrazovala zaslíbená země.

A jestliže Izraelité slovo peššah (= přejítí) přenesli na beránka a nekvašené chleby, což vždy ve výroční den jejich východu z Egypta jídali, tož křesťané toto slovo — pozměnivše je na pascha — užívali pro smrt Spasitelovu, nálež ve 3. a 4. stol. mysleli jím i Spasitelovo zmrtvýchvstání a od 5. stol. především zmrtvýchvstání, jež se jim stalo od počátku největším a nejradostnějším dnem, svátkem celého roku a jež se stalo i jádrem, resp. jak bylo vyše řečeno — základním kamenem celého církevního roku, svátkem svátků, jenž všechny ostatní svátky o tolik předčí, o č slunce hvězdy převyšuje (sv. Řehoř Naz.). A takovým svátkem navždy zůstalo. Říkáme mu Boží hod velikonoční a oslavujeme jím tedy největší událost ze života Ježíše Krista, kterou Kristus Pán vtiskl svému životu nejvýznamnější pečeť pravosti, že nebyl totiž pouhým člověkem, ale vtěleným Synem Božím, jenž nás přišel vykoupit a jenž nás skutečně objektivně vykoupil. Boží hod velikonoční je tu tudíž velesvátkem, jímž se oslavuje největší triumf Jezu Krista, což je podle sv. Pavla zároveň nejpevnějším základem naší sv. víry (I. Kor. 15, 17) a zároveň nezviklatelným důkazem, že i my jednou vstaneme z mrtvých (I. Kor. 15, 22—23). Od počátku 9. stol. slaví se tento velesvátek všude o první neděli po prvním jarním úplňku měsíce, tj. měsíčním úplňku od 21. března a tak tedy Boží hod velikonoční může být slaven od 22. března do 25. dubna.

Podle toho, na který den připadne, řídí se všechny pohyblivé svátky v období velikonočním, které, jak víme, začíná Devítníkem a končí sobotou po sv. Duchu, připomínajíc největší tajemství vykupitelského díla: Utrpení, smrt, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Ježíše Krista a seslání Ducha sv.

Do 9. stol. nebylo však datum této veliké noci, „kteréž jedině dáno bylo věděti čas a hodinu, kdy Kristus vstal z říše mrtvých“ (Exultet), všude stejné. Kristus Pán totiž zemřel v pátek 15. Nisanu — podle jiných 14. Nisanu a v neděli na to vstal z mrtvých. Na základě toho židokřesťané v Malé Asii slavili pascha ukřižování 15. nebo 14. Nisanu a třetího dne na to pascha zmrtvýchvstání, ať tyto dny připadly na kterékoliv dny v týdnu. Naproti tomu však pohanokřesťané v Egyptě, Řecku a Římě kladli důraz na *týdenní dny*, tj. na *pátek a první den po sobotě* (naši neděli) a slavili pascha ukřižování v pátek a v neděli na to pascha zmrtvýchvstání.

Kromě toho však byla různost i ve stanovení jarní rovnodennosti a tím i prvního jarního úplňku, neboť židokřesťané se při tom řídili kalendářem židovským, který se počítá od „stvoření světa“ (od něj máme podle něho nyní přes 7700 roků). Podle židovského kalendáře 14. Nisan byl v teorii dnem prvního jarního úplňku — i když ve skutečnosti byl často o měsíc dříve nebo později. Pohanokřesťané však se řídili kalendářem juliánským, podle něhož den rovnodennosti celkem odpovídá rovnodennosti v přírodě. K vůli lepšímu pochopení této věci nutno si uvědomiti, že Židé měli měsíční rok o dvanácti měsících, z nichž každý začínal novoluním, takže jejich měsíc byl kratší, než měsíc roku slunečního. Lunární měsíc trvá totiž jen 29 dní, 12 hodin, 44 minut a 2.9 vteřiny a podle toho tedy má lunární rok jen 354 dní, 8 hodin, 48 minut a 34.8 vteřiny, kdežto sluneční, jak víme, má 365 dní, 5 hodin, 48 minut a 46.1 vteřiny, takže lunární měsíční rok je tedy okrouhle o jedenáct a čtvrt dne kratší než rok sluneční, a proto — aby se tento rozdíl vyrovnal — bylo k němu Židům asi v osmi letech tři měsíce připojit a Židé tento třináctý, čili přestupný měsíc mezi poslední a první měsíc, mezi Adar a Nisan svého posvátného roku vkládali, aniž se při tom řídili výpočty astronomickými. Řídili se při tom svým dobrozdáním ap. — např. když měli podle mojžišského příkazu o velikonočních, které začínaly večer 14. Nisanu, obětovat první ječmenný snop a roční beránky, a když ječmen nebyl ještě dozrálý a beránci byli nedorostlí, přidali prostě z roku měsíc — bez ohledu na jarní rovnodennost a na první jarní úplňk, tj. 14. Nisan, začátek to velikonoce.

A tak tedy vlivem těchto svárů mezi pohanokřesťany a židokřesťany, kteří zejména oním vkládáním třináctého měsíce skutečné datum smrti Krista Pána zamlžili — nebylo postupem doby možno snadno určit, kdy Ježíš Kristus zemřel. — Podle jedněch to byl 7. duben r. 30, podle jiných 3. duben r. 33. Proto přišel kol r. 150 sv. Polykarp ze Smyrny k papeži Anicetovi do Říma, aby se s ním v té věci poradil, ale dohody nedocílili, neboť oba se odvolávali na tradici apoštolskou, papež totiž na sv. Petra a sv. Polykarp na sv. Jana a sv. Filipa. Podobně se nezdánil ani pozdější pokus papeže Viktora (+ roku 202), který chtěl prosadit, aby se velikonoce slavily všude v onu neděli, o které se slavily v Církvi západní. Část východní Církve tvrdošíjně trvala na 14. Nisanu a utvořila sektu, zvanou kvatuordecimáni. Byl to teprve sněm nicejský r. 325, který této rozepři učinil konec a od té doby pascha, resp. velikonoce slaveny všude první neděli po prvním jarním úplňku. Vypočítání data velikonoce bylo tehdy svěřeno alexandrijskému patriarchovi, neboť tento měl po ruce hvězdářskou školu. Ten pak navrhoval vždy celý velikonoční cyklus ke schválení papeži a papež jej listem, zvaným epistolae paschales seu heortasticae oznámil primasům a metropolitům a jejich prostřednictvím také biskupům, kteří jej pak s konkrétním seznamem všech pohyblivých svátků dávali předčítati vždy po slavně mši sv. na Zjev. Páně ve svých katedrálních kostelích.

Avšak nutno ještě podotknouti, že po sněmu nicejském nebylo ještě shody pokud se týče dne jarní rovnoden-

nosti. V Římě to byl 18. březen, v Alexandrii 21. březen a kromě toho v Antiochii slavili pascha v neděli po 14. Nisanu, i když Židé 14. Nisan špatně určili. A tak tedy až když Dionysius Exiguus r. 525 sestavil velikonoční tabulku, v níž za den jarní rovnodennosti byl stanoven 21. březen, teprve od té doby se pak slavení velikonoce rychle probíjí k absolutní jednotě, jak ji známe dnes, byť už za sv. Augustina (Ep. 55 ad ini. Joa) byla projevna myšlenka, aby velikonoce měly datum pevně, což někde, a zvláště v Galii až do 8. stol. (podle tradice, zaznamenané u Tertuliána), bylo fixováno na 27. březen. Podle plánovaného všesvětového kalendáře má být Boží hod velikonoční fixován na 8. duben.

Boží hod velikonoční, v němž se při oslavě zmrtvýchvstání Páně ozývá zároveň i radost nad novokřtěnci, kteří v prvotních dobách křesťanských o velikonoční vigílii přijali svátost sv. křtu, má být vždy slaven co nejslavnostněji a nejradostněji. Při mši sv. po boku oltáře hoří na ozdobeném svícnu velikonoční svíce a na oltáři stojí soška vzkršení; obě tam zůstává při všech nedělních farních mších sv. až do sv. evangelia svátku Nanebevstoupení Páně incl. Po přečtení, resp. za-

pění evangelia se tyto symboly odnesou do sakristie a — nemá-li asistence — může tak učiniti sám celebrující kněz.

Aby se snad křesťané nedali strhnouti k neukázněnosti v jídle po čtyřicetidením postu, jenž Boží hod velikonoční předcházela (Durand VI, 86, 7), zvláště při jedení pokrmů, jež byly v postě zakázány, jídávaly se teprve po posvěcení, a tak tedy se již od 7. stol. o velikonočních světlých beránek, chleba a vejce. Beránek na památku beránka velikonočního (I. Kor. 5, 7), vejce, symbol vzkršení (od 12. stol.) a chleby byly svěceny už od nejstarších dob i jindy neboť bývaly (až do 12. stol.) na konci mše sv. rozdávány těm, kteří nemohli přistoupit k sv. přijímání. Na Vy. chodě se jim říkalo antidoron (= náhrada za sv. přijímání) a na Západě eulogie (= požehnané chleby). Kromě toho v Německu od 10. stol. světlávala se též šunka, kdežto svěcení velikonočního zajíce (snad jako symbol plodnosti) objevuje se teprve ve stol. 18.

Jestliže celá doba svatopostní je dobou zvýšené péče o nesmrtelné duše, tož tato péče má být ještě zvlášť vystupňována od neděle Smrtné do Božího hodu velikonočního.

ThDr. Jaroslav Kouřil

OLBRAM NA SOUDU DĚJIN

Dne 2. července r. 1396 vysvětil sám Jenštejn patrně za asistence pražských světcích biskupů Olbrama. Sám ho nejspíše v prvních měsících uváděl do jeho povinností, protože do Říma odešel počátkem r. 1397.

Olbram měl řadu spolupracovníků a služebnictva, kteří tvořili arcibiskupskou kurii. O mnohých nevíme nic, známe jen toliko pouhá jména. Tak na sklonku r. 1397 se uvádějí tři klerikové jako arcibiskupovi kaplani: Svatuška, Habard a Heršik (snad od r. 1407 korektor kleru). Z kuchařů je znám Jan a Pavel. Pokladníkem byl Václav Portulán, povýšený r. 1397 Ojřem na generálního vikáře v duchovních záležitostech, takže s Janem Kbelem, současně prokurátorem arcibiskupství v kurie, a s Adamem z Nežetic měl k usnadnění správy arcidiecése čtyři zástupce. Adam daroval později svou knihovnu svatovítské kapitule a podle Palackého napsal — bohužel nedochovanou — historii své doby. Byl také současně hradeckým arcijáhnem a jako takový přijal v r. 1398 rozkaz svého ordináře, aby při visitacích postupoval se vši přísností proti excessům duchovenstva ve svém arcijáhennství a v případě nutnosti je za trest zbavil beneficí. Z mnohých písařů arcibiskupství se uvádí Jindřich Kovadlo, osobním sekretářem arcibiskupovým byl Jan, panošem Hrzek z Brodec, velitelem jeho zbrojnošů Zdeněk z Byškovic, příslušník nižší šlechty, jemuž patřily Nehvizdy, známý nám již manžel Olbramovy sestry Anny. Kromě těchto jmenovaných doplňovali řadu zaměstnanců hofmistr, maršálek, kancléř, podkomoří, šafář, sklepník, komorníci, vrátní a čeledínové, všichni doložení jmény jen pro některé arcibiskupy.

Jako světcích biskupové byli Olbramovi k dispozici: Mikuláš Nazarovský (Nezero v Řecku) často přítomný v družině Václava IV., Jan nebo Jolán Maierienský (Chersones), a Václav Nikopolský (de Applot O. P. v r. 1403 administrátor na pontificalibus sede vacante). V červenci r. 1396 rovnal arcibiskup spor mezi tímto Václavem a Mikulášem Nazarovským ohledně dvora v Dřínově. Jinak se v Praze zdržoval v roce Olbramova vysvěcení také Lamprocht, biskup bamburský, který se z neznámých příčin účastnil před arcibiskupem sporu mezi svatohavelským farářem a lounským plebánem.

V době Olbramova dorůstání k nejvyšší církevní hodnosti v Čechách a potom za jeho arcipastýřské působnosti šlo o působilo hlavně v Praze mnoho vynikajících osobností. Je nesnadno dnes zjistit jak se na formování jeho luševního vývoje podíleli. Po Waldhauserovi, Milíčovi a Matěji z Janova je to Jan Protiva, jehož betlémská kázání, najíci mnoho prvků reformních, končí právě při nastoupení Olbramově na arcibiskupství. Jeho spolupracovníkem byl Jan Štěkna, cisterciák, profesor vysokého učení pražského i krakovského. Osobnost, jak prokazuje její knihovna — dodnes je známo 23 knih z jeho majetku — velice kultivovaná. Štěkna kázal také na Vyšehradě, zapůsobil mocně i na Husa, který o něm napsal, že byl „kazatel ako polnice hlásná“. Ovlivnil kázáním v r. 1393 Husa

natolik, že i on si získal plnomocné odpustky a dal na ten účel almužnu. Později prý toho — vlivem Wiclefismu — horče litoval. Po celý arciepisopát Olbramův důležitou kazatelnou betlémskou obsadil poněkud radikálnější Štěpán z Kolína (1396—1402). Učenec i učitel, kazatel jako spisovatel ani na kazatelně, ani při přednáškách se nevyhýbá časovým otázkám. Je přístupný všem moderním externím vlivům (Wicklif), zůstává však svůj při jejich získávání a tradování. Tento „nejvřelejší milovník vlasti“ nebo „zanícený vlastenec“ se stává synodálním kazatelem a jako takový nebyl Olbramovi jistě neznámý (1395—1403). Ideologicky se pohyboval — jak patrně hlavně z výkladu Isaiáše — v myšlenkovém okruhu Matěje z Janova a Matouše z Krakova. Mimo Betlém působil blahodárně Mikuláš z Litomyšle, jeden z nejstarších mistrů universitních, nazvaný Husem r. 1409 „rádcem svrchované prozíravosti“. V r. 1386 byl rektorem university jako profesor theologie a kanovník u všech svatých. Ve sporech o Wiclefa stojí proti německým mistrům. Krátce před smrtí se dočkal uznání samotného krále, který mu v ocenění jeho zásluh určil zvláštní plat. V katedrále samotné převzal právě za Olbrama při nově zřízené nadaci r. 1400 úřad českého kazatele starý a populární člen národa českého na universitě Mikuláš z Rakovníka „přeslavný básník“. Později ho vystřídalá čerstvá neopotřebovaná síla, Petr ze Stupna, „sladký hudebník a horoucí kazatel“, který byl dlouhá léta farářem v Kostelci n. Orlicí a jako český svatovítský kazatel hájil Jenštejnovy názory o právu sedláků na odúmrť. Byl také synodálním kazatelem. Kromě Vojtěcha Raňků, Bicepse, Bitterfelda, Jana z Mýta, možno snad vzpomenouti ještě „bystrého matematika“ Jenka, abychom vyjmenovali řadu jen českých významných mužů, působivších asi v údobí Olbramova pontifikátu. Není však možno opomenouti ani Matouše z Krakova, důvěrníka Jenštejnova, který uprchl kdysi před královým hněvem do Heidelbergu. Vzuřoval duchovenstvo synodálními ostře reformními referáty a po smrti Olbramově celou evropskou veřejnost dílem Squalores curie Romane, odsuzujícím fyskální praxi papežského dvora. Olbram se s ním asi znal osobně, vážil si jeho mimořádného vzdělání a poslal mu r. 1400 dotaz ohledně židovské otázky, na nějž mu Matouš ve formě dopisu odpověděl.

Před r. 1400 vzdělává Tomáš ze Štítného spis Richarda Svatoviktorského „O přípravě ducha k rozjímání“ a v tomto roce přikročil k novému souboru svých vlastních i jím vzdělaných prací a shrnul je ve třetím sborníku tzv. Musejním, určeném pro širší veřejnost. Benediktin břevnovského kláštera Jan z Holešova píše snad v roce 1397 výklad na „Píseň sv. Vojtěcha, Hospodine, pomiluj ny“ a žádá, aby ji kazatelé předříkávali věřícím, a žáci, aby se jí učili ve škole „jako hymně nebo nějakému autoru“. Jenek z Prahy komentuje Aristotelovy spisy (NUK VIII, G 30), Setence Lombardovy a píše „Výklad umučení Kristova“, bohužel, nezachovaný. O něco dříve dokon-

čil učený pražský kartuzián Michal z kláštera Zahrady p. Marie vedle několika asketických spisů traktát ve formě dialogu „O vládě knížat“.

V českých církevních dějinách je důležité datum 14. III. r. 1402, kdy generální vikář Ojří z Domanic ustanovuje Jana Husa správcem betlémské kaple. Ojří byl zkušeným duchovním správcem. Býval farářem v Kamenici, pak v Lysé a v Řisutech. Od r. 1400 se uvádí jako korektor kleru. Znal tedy asi dobře mnoho kněží, zvláště pražských. Sám byl patrně bezúhonných mravů. Jinak by ho Olbram nejmenoval správcem svého kněžstva. Jako takový byl přesvědčen, že jím jmenovaný nový betlémský kazatel Hus je naprosto korektní. Proto po „resignaci ctihodného muže mistra Štěpána z Kolína, bezprostředního této kaple rektora“ potvrzuje „in Dei nomine ctihodného muže Mistra Jana z Husince za právoplatného správce a plebána a svěří mu péči a přísluhování ve jmenované kapli“. Zda mohl aspoň tušit, že tímto tradičně formulovaným jmenováním umožňuje zapálení reformačního plamene, který sežehne staleté svazky Čech s centrem křesťanstva a ve svých důsledcích bude živý ještě po staletích?

Brzy po ujetí správy arcidiecése si Olbram vymohl celou řadu výsad čistě duchovního charakteru, které si předchůdce vyčerpaný nejrozmanitějšími neshodami nechal ujít nebo mu ve velkoryse chápáním úřadě neznamenal mnoho. O hluboce věřícím Olbramově duchu svědčí starost, aby si zároveň s kanovníkem Václavem z Jenštejna a děkanem Václavem z Radče zajistil „odpuštění všech hříchů in mortis articulo“ prostřednictvím svého zpovědníka. Prestižní otázka byla vyřešena hned v roce nastoupení arcibiskupské důstojnosti v prosinci a sice pro eventuální funkce na posvátném Vyšehradě. Tam totiž při kterémisi obřadním Olbramově vystoupení mu bránil děkan a celá kapitula v tom, aby jako arcibiskup dával před sebou nosit kříž. Olbram se nejspíše tomuto neslýchanému zákazu podrobil, ale vzápětí nato si vymohl u kurie jasně na adresu Vyšehradských nakvašeně formulovaný indult („stalo se na nejvyšší Tvou újmu, předsudek a pohoršení mnohých“), kterým se nejen jemu, ale všem nástupcům povolovalo nosit v kostele i na „hoře“ Vyšehradu pontifikální kříž. Snad po roce, snad po dvou letech donutil pak Olbram kapitulou, aby přijala za kanovníka jakéhosi Jana a uvedla ho v užívání prebendy vyšehradského kostela a sice jako exekutor papežské provisií listiny. Vyšehrad byl mohutným církevním centrem, časově starším než pražské arcibiskupství, tehdy, podle pravděpodobného odhadu Tomkova, okrouhle se stem kleriků. Nebylo proto divu, že žárlivě střežil své výsady a snažil se je oktrojovat i samotnému arcibiskupovi. Pro tentokrát arci bezúspěšně.

Olbram angažovaný několikrát ve státní správě se podle svých možností věnoval pastoračním povinnostem. Přední jeho starostí v tomto směru byla ovšem péče o kněžstvo. Sám údíle svěcení v r. 1397 a 1399. Světili i jiní. Vyšehradský probošt Václav Králík z Buřenic r. 1401, Nikolský biskup každoročně od r. 1395 až do r. 1412, někdy s biskupem Megarským Mikulášem (dominikánem pocházejícím z Plzně). Jan Mráz, biskup Lebuský r. 1396, biskup Jihlín Maierienský r. 1396, 1399, 1401; Mikuláš, biskup Vladimírský r. 1398 a r. 1402. Světilo se pravidelně o sobotách Suchých dnů, jindy jen akolytát a tonsura. Místy svěcení, kromě katedrál, tak jako za předchůdce, byly rozmanité, většinou pražské kláštery. Od r. 1396 do r. 1402 bylo svěceno jen kněží: 235, 65, 128, 99, 146, 136, takže poslední rok života Olbramova prokazuje v počtu ordinovaných stoupající tendenci. Třebaže kolise duchovenského stavu se stavem laickým a kněžsky reformátorským spíše ke své tragické krizi. Tato kolise vyrůstá kromě jiných příčin z nesrovnalostí v nazírání na základní křesťanské dogma o Eucharistii. Otázky souvislé fundamentálně s touto věroučnou kvestií nutily Olbrama k tomu, aby se jí zabýval v pastoračním listě z r. 1398 a reguloval otázky zpovědi a sv. přijímání.

Ke zvroucnění náboženského života přispěl nepřímo debakl spojených křesťanských vojsk (Maďarů, Řeků, Čechů a Francouzů) u Nikopole, kteří podlehl z neznalosti válečné taktiky tureckému vojsku 28. IX. r. 1398. Zpráva o porážce křesťanů pohnula Olbrama k vydání nařízení, aby každopáteční zvonění ve 3 hodiny odpoledne — přežil

v některých krajinách dodnes — upozornilo křesťanstvo na utrpení Spasitelova a přimělo je k modlitbám za odvrácení utrpení války, tehdy hrozící ze strany Turků. Toto nebezpečí a s ním i tradiční zvonění zůstalo aktuální po celá staletí.

Umenšení lesku pražské arcidiecése znamenalo vynětí míšeňského biskupství z pravomoci arcibiskupa pražského, k němuž došlo na žádost míšeňského markrabě Viléma s přivolením Václava IV., při čemž o souhlasu Olbramově není zachováno nejmenší zmínky. Úbytek prestiže pražského arcibiskupa je snad zmírněn okolností, že církevní osamostatnění Míšeň se projevilo také vynětím z jurisdikce magdeburského arcibiskupa, jakožto metropolit, zatím co porušení velmi slabých svazků, které poutaly Míšeň ku Praze, se týkalo Olbrama jako rozeného legáta papežského. Publička zmírňuje tuto ztrátu ještě poznámkou, že edice příslušného dekretu nevyšla z apoštolské kanceláře, nýbrž jen z papežské komory a byla výsledkem politických machinací míšeňského markraběte Viléma.

Není však pochyb o tom, že Olbram by — kdyby bylo možno — proti každému úbytku velikosti a slávy české církve bouřlivě protestoval. Malým dokladem toho je vystoupení proti týnskému faráři Janu z Vartenberka r. 1349. Tento duchovní, rodilý Němec (na osadě hustě obydlené Němci, kde se kázalo německy!), nemálo pobouřil farnost ležící v srdci Prahy tím, že zakázal (těsně před Husovým vystoupením) zpívat česky o slavnosti Vzkříšení na Bílou sobotu „Buoh všemohúci, vstal zmrtvých žádúci... Ležal tři dni v hrobě, dal proklátí sobě bok, ruce, noze obě na spasení tobě...“ Zákaz vzrušil Prahu tím spíše, že šlo o text a notaci velmi oblíbenou, kterou po malé úpravě v transkripci používali i Poláci. Zákaz neprozřetelného faráře vyvolal takové pobouření, že Jan z Vartenberka byl povolán k arcibiskupovi Olbramovi a potrestán vězením.

Jediná výtka, kterou si dovoluji proti Olbramovi jeho historiografové, je domnělá šetrnost nebo snad docela lakota. Nutno však mít na zřeteli kuriální fiskální soudobou praxi, která nutila zvolené ordináře odvádět papežskému dvoru poplatky pod titulem servitií: Byla servitia communia (poplatek papeži a kardinálskému kógiu) ve výši asi třetiny ročního příjmu ordináře; servitia minuta (pro kuriální úřednictvo ve výši podílu kardinála na servitiu commune), obojí později redukováné na poplatek v určité výši.

Olbram byl z titulu servitií finančně zatížen hned při nastoupení úřadu 2 800 zl. Co to znamenalo vysvitne nejlépe ze srovnání s jeho dědickým podílem, vyznačeným pétinou ze 3000 kop, na něž odhadnuto celé Škvorecko. Není nikterak zajímavé sledovat namáhavě a etapově splácení této sumy po 191, 118, 150 atd. zl., z něhož je zřejmá jak dobrá vůle dlužníka, tak jeho omezené solvenční možnosti, které jsou samy o sobě jeho nejlepším obhajobou z nařčení úspornosti nebo snad docela lakoty. Situace byla tak překerná, že ještě v listopadu r. 1401 Jan z Moravy, papežský kolektor, je vyzýván, aby přiměl k platům dlužným papežské komoře Olbrama, pražského arcibiskupa, kromě jiných církevních osob. Olbram ze Škvorce při nejlepší vůli nemohl svým finančním povinnostem vůči kurii dostát.

V listopadu r. 1402 přebírá už nový arcibiskup Zbyněk Zajíc na sebe povinnost zaplatit z Olbramova dluhu ještě 317 zl. Co dlužili jiní jemu, darováno podle zápisu v Soudních aktech z 9. II. r. 1406 pražské kapitule. Takovéto situaci u osobnosti tak vysoce postavené jako byl pražský arcibiskup, přitom současně člen státní rady krále Václava IV., je možno se divit, je možno toho litovat, ale také to lze vytknout jako marnotratnost nebo lakotu jako to učinil pražský kazatel Mikuláš u Panny Marie na Louži 16. V. r. 1402, čtrnáct dní po Olbramově smrti. Vyzval sarkasticky své posluchače, aby se pomodlili za duši zemřelého arcibiskupa, který prý „zanechal mnoho dluhů a ochudil mnohé“. Tento Mikuláš, syn staroměstského měšťana Michala Sedláře, snad německé národnosti, se zodpovídal nejen za tento výrok, ale i za řadu jiných nepřístojností před korektorem Ojřem 2. VI. r. 1402. Jeho vystupování je názornou ilustrací napjaté atmosféry v soudobých církevních poměrech, nejde-li v tomto případě

ovšem o patologický zjev. V úterý přede dnem výsledku ukázal totiž Mikuláš vyzývavě z kazatelny na přítomné konšely a řekl: „Ještě letos budou tito pánové sftati a hlavy jejich poplavou v krvi; buď je zabije vlastní jejich čeled nebo ti, kdož je provázejí.“ Když nato povstal purkmistr s konšely, mezi nimiž byl snad známý kramář Kříž, volal prý Mikuláš za nimi: „Hleďte, ďáblové je vyvádějí z chrámu.“ O abnormalitě citovaného lze soudit i z jeho chování při vlastní primici, při níž se každý neomysta chová s největší možnou usebraností. Tento naopak strhal prý přítomným paním přikleknuvším k primičnímu požehnání šlojře s hlavy, později, o svatodušních svátcích, je při asperges polil a pokazil jim sváteční šaty. Mnoho symptomů nasvědčuje tomu, že tento v jednání i slově mírně řečeno nehorázný duchovní je totožný se známým Mikulášem Drážďanským. Jeho naprosto nekněžské počínání mu dlouho umožňovala mocná ochrana, kterou mu ský-

tal asi rektor právnické fakulty Němec Mikuláš Geunherův.

Olbram ze Škvorce zemřel 1. května r. 1402 po nedlouhé nemoci ve svém dvoře na Malé Straně. Pohřben byl v západní části svatovítské katedrály, ve věži osmibokého půdorysu, vyzdobené bohatou kružbovou ornamentikou a osazené kamennými znaky jeho a o něco později Zbyňka Zajíce z Hasenburka. Erby kryté prelátskými klobouky byly později opatrně sňaty a uloženy v lapidariu města Prahy. Inventáře katedrály zaznamenaly z pozůstatosti i z dřívějších Olbramových darů kusy: úplný ornát, pallu, dvě dalmatiky, krucifix s částkami sv. Kříže, nachovou cappu „ad modum stolarum“ s vyšíváním zelenými květy a lvíčky. Moravský markrabě Jošt věnoval později z jeho pozůstatosti pražskému kostelu „Liber specialis“ se stříbrnými sponami a publikemí.

ThDr. Václav Bartůněk

ANIMUS GRATUS

Všichni známe onu tklivou scénu svatého evangelia, ve které Pán Ježíš přijímá díky od jednoho Samaritána, kterého uzdravil. Smutně se dívá do dálky, jako by na někoho ještě čekal, jako by svým okem hledal těch ostatních devět, které také uzdravil... Avšak nikdo z nich nepřichází. A zklamaným tónem v řeši praví Pán: „Copak jich nebylo deset uzdraveno? Kde je těch devět? ... Nikdo se nenalezl, aby se vrátil a vzdal chválu Bohu leda tento cizinec?“ Luk 17, 17 n.

Podivuhodný poměr: jeden ku deseti... Čili z deseti jest jeden vděčný. Tak je přece asi jen pravda ono známé přísloví: že nevděk světem vládne! Ano, nevděk světem i srdcem vládne. Také srdcem kněžským.

Je to možné? Ano, nejen možné, je to skutečné! Kněz, amicus Christi, kdykoliv dobrovolně zhřeší — zasáhne ho výtka Boží: „Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique... Tu vero homo unanimis... et notus meus; qui simul mecum dulces capiebas cibos...“ Ps 54, 13 squ...

Kněz vyvolený z miliónů, který nemiluje Pána našeho Ježíše Krista, jenž ho tolik miluje, jenž jemu, svému knězi dal moc, kterou nemá ani anděl ani archanděl, ani Panna Maria... ani žádný jiný z tvorů Božích, moc konsekraci a moc absolutní, jak nevděčný jest, jestliže neplní vůli svého Pána dokonale, jestliže nepracuje poctivě a čestně ve svém povolání... Jestliže někomu, pak zajisté nevděčnému knězi platí slovo svatého Pavla: „Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema!“ 1 Cor 16, 22.

Vždyť Božím velkým dobrodiním, jeho neskonale moudrou a dobrotivou Prozřetelností byli jsme povoláni, byli jsme vyvoleni z lidu, abychom pro lid pracovali a se obětovali... Proto každý den při Nejsvětější oběti mše svaté s vděčným srdcem a plným právem se modlíme: Vere dignum et iustum est aerum et salutare, nos Tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte Pater, aeternae Deus...

Vděčnost jest pomocná ctnost spravedlnosti, kterou přijatá dobrodini uznáváme, vážíme si jich, podle svých sil je hledíme odplatit. Stále znovu nás vybízí Písmo svaté k vděčnosti: „Buď vděčný vůči Bohu v každé situaci!“ Tob 4, 20. „Ve všem buďte vděční, neboť to chce od vás všech Bůh v Kristu Ježíši.“ 1 Sol 5, 18.

Svatý Jan Zlatoústý po svém totálním zhroucení na cestě do vyhnanství pravil: „Bohu díky za všechno!“ — Děkuje mi, amici Jesu, Bohu za všechny milosti, že nás stvořil, zachovával, vykoupil, že nás ke svatému kněžství povolal, i za životní zkoušky, neboť právě jimi rosteme charakterově v jeho očích, získáváme zásluhy pro věčnost.

Předpoklad vděčnosti jest poznat a uznat dobrodini. Vůle k vděčnosti nechá oči otevřené, takže dobrodini budeme vidět a vnímat. Budeme vidět dobrodini, která nám skýtá společnost lidská, národ, vlast, ve které žijeme. Budeme vnímat a poznávat, že se žádný lidský čin v náš prospěch nedá zaplatit, že v něm jest jakási nadhodnota o bětí, námahy, lásky, která zůstává dobrodiním, za které musíme, třebaže jsme zaplatili, ještě také poděkovat!

Co neskromný a netaktní, a proto nevděčný člověk bere a přijímá jako věc samozřejmou, v tom vidí skromná a pokorná vděčná duše nezasloužené dobrodini. Je i za maličkosti vděčná... Svatá Terezie jednou pravila: „Jednou sardelkou mně darovanou, by mě každý si učinil vděčnou!“ Vděčný člověk nezapomíná ani na dobrodini, ani na dobrodince. A svou vnitřní vděčnost projevuje navenek slovem, tváří a chováním.

Děk se musí též projevit odplatou... nemůžeme-li odplatit skutkem, pak modlitbou. Svatá Terezie modlila se po celá léta za jednoho rolníka, který ji na cestách podal sklenici vody...

Vzácná jest odplata za dobrodini přijatá, jestliže člověk nezapomíná a ještě po letech při vyskytnuvší se příležitosti odplácí... Pius V. uviděl jednou při slavnostních průvodech na začátku svého pontifikátu v zástupu zeměděle, který mu před šestnácti lety zachránil život. Ihned ho povolal k sobě, přede všemi ho objal, vděčně tiskl ruku a bohatě se mu odměnil...

Buďme vděční Bohu, společnosti, každému dobrodinci. Neboť vděčnost to je krásná, to je milá, to je vzácná ctnost! A kdo jiný ji má vynikat než kněz, který přijímá největší dobrodini od Boha i společnosti... ThLic. Karel Sahan

JUBILEA

Dne 19. března dožívá se požehnaného věku 85 let J. M. Msgre dr. Josef Kratochvíl, prelát a kapitulní vikář v Brně.

V měsíci březnu oslaví svá životní jubilea vsdpp.:

80 let 26. 3. síd. kanovník František Kaucký, Lito-měřice;

75 let 2. 3. dr. Xaver Návrát, katecheta v. v., Praha; 11. 3. P. Antonín Kamýr, děkan, Křeč; 27. 3. P. Josef Dvořák, děkan v. v., Smečno;

70 let 16. 3. P. Josef Svoboda, duchovní v. v., Ostrava-Přivoz;

60 let 16. 3. dr. Josef Bařka, Čachrov; dr. František Kraus, Brno;

55 let 11. 3. P. Ferdinand Mánek, kaplan, Liberec; 21. 3. P. Josef Kovář, arciděkan, Ml. Boleslav;

50 let 6. 3. P. Jan Bartek, místoděkan, Kroměříž;

11. 3. P. Josef Medula, farář, Hřimeždice; 30. 3. P. Rudolf Blaise, farář, Kostelec u Křížků; P. František Jičínský, farář, Mušov.

BLAHOSLAVENÁ ANEŽKA ČESKÁ

Počátek měsíce března je každoročně poznamenán v našem církevním kalendáři svátkem Blahoslavené Anežky Přemyslovny. Není to pouze příležitost, která nás v březnu vede k této vzpomínce, je to především onen přitažlivý, stále vábivý, nestárnoucí, vždy časový a lákavý, ušlechtilý zjev této „prosté květinčky půvabné krásy i jemné vůně ctností“, který vyrostl na českých luzích.

Jako nejmladší dítě Přemysla Otakara I. a Konstancie Uherské se připravuje na své životní poslání královské dcery v klidném doksanském zátíší. Zasnoubena nejdříve polskému vévodovi Boleslavu, je po jeho smrti vybrána za nevěstu synu německého císaře Bedřicha II., k čemuž nedošlo a neuskutečnily se ani další sňatkové záměry. Z Anežčiných ryze duchovních zájmů vyvěrala touha vzdělání se světa a posvětit celý svůj život v té době tak intenzivnímu plápolu ideálů sv. Františka z Assisi. K tomuto průzračně čistému žáru vpravdě křesťanské lásky upírala své oči i srdce a s příkladnou vytrvalostí a věrností mu sloužila až do svého posledního dechu. Nastoupila zcela oddanou cestu pokorné, laskavé a především věrné následovatelky sv. Františka a sv. Kláry.

Založila nemocnici sv. Františka pro chudé nemocné v Praze, a na svátek sv. Martina dne 11. listopadu 1234 sama vstupuje do kláštera klářísek, v němž z příkazu papeže Řehoře IX. a z vůle svých spolusester se stává

první abatyši. O čtyři roky později s upřímnou pokorou se zřekla honosného titulu, nechť být ve společenství sester ničím více než pouhou starší sestrou.

V těžkých a bědných dnech vlády Oty Braniborského, kdy kromě žoldnéřů vysávajících ubohý český lid řádil hlad a mor, pečovala na Františku, Starém Městě pražském s neutuchajícím zápallem a nevadnoucí laskavostí o ty nejubožejší a nejpouštěnější. Byla vpravdě andělem strážným českého národa, protože byla dobrou rádkyní jak svému bratru Václavovi I., tak i synovci Přemyslu Otakaru II. Zasahovala často jako prostřednice, tišitelka svárů, třenic a rozbrojů.

Skutky projevovala svou nesmírnou lásku, činy vyznávala své křesťanství. V této charakteristice lze nejlépe vyjádřit její požehnané působení na Františku, kde vytvořila „tvrz nových idejí, tvrz lásky, soucitu a účinné pomoci“. Druhého března příštího roku tomu bude již 670 let, kdy zemřela ve věku 77 let, oplakávána celým českým národem.

Náš stručný pohled do jejího života a díla postačí, abychom poznali a pochopili, jak mistrně a účinně dovedla uplatňovat křesťanskou lásku ve všedním životě bíd, hladu, nemocí a jiných lidských utrpení své doby. Bezmezně veliká a upřímná byla Anežčina láska, která neulpěla v úzké klášterní cele, nýbrž vši silou srdečného nadšení vyrazila ze zdí na Fran-

tišku a pronikala do nízkých chaloupek na břehu Vltavy, do nejuubožejších chatrčí, mezi ty, o které se nikdo nestaral, kterým nikdo nepomáhal, které nikdo nepotěšil...

Dnešní změny na Františku nám stavějí před oči zcela jiný pohled i myšlenky. Již tam nenajdeme chudých chatrčí obydlených hladovějícími lidmi bez práce, poznamenaných bídou. Při vnímání této radostné a pravdivé skutečnosti cítíme velikou historickou změnu, jež nás naplňuje hrdou radostí, uspokojením a štěstím. Při reminiscenci na strhující osobnost pokorné královské dcery, odhodlanou průkopnici assiského plápolu a obětavou dělnici na vinici Páně, nechť právě z rušného našeho kvetoucího života zaznívá toto vzpomínání duchem upřímné modlitby a nadšené práce, aby odkaz bliženecké lásky a trvalého pokoje mezi všemi národy světa se staly vítěznou skutečností!

Je-li nazývána Bl. Anežka světicí naší přítomnosti, jistě ji zůstane v zmenšeném dosahu a významu i v budoucnosti, protože ve svém životě a díle, od něhož nás dělí minulost dávných staletí, horovala vroucím zápallem za ryzí nesobeckou lásku. Prosažovat a rozvíjet sladké plody tohoto ušlechtilého snažení v naší přítomnosti je úkol, který přenesáme z minulosti přes přítomnost do budoucnosti, jako dědictví, které opravdověmu a čistému lidskému srdci nikdy nemůže zestat a zevšednět.

P. Emil Korba

PAŠIJE, VELIKONOČNÍ PÍSNĚ, HRY A MYSTERIA

Děj slavného vjezdu Páně, po němž následovalo jeho utrpení, dal bohoslužebným obřadům Květné neděle ráz dílem radostný, jevící se slavnostním průvodem s ratolestmi, dílem žalostný, jehož výrazem je čtení pašijí. Čtení pašijí na Květnou neděli podle sepsání sv. Matouše bylo zavedeno již ve 4. stol. a pak postupně přibíráno sepsání ostatních tří sv. evangelistů pro jednotlivé dny Sv. týdne.

Utrpení Spasitelovo bylo vděčným námětem k zpracování hudebnímu, a to dělo se v různých dobách různým způsobem. Tak jednotlivé úlohy byly rozděleny v hlavní partie sólové — vypravující evangelista, Pán Ježíš — drobné sólové zpěvy — jako Petr, Pilát, Jidáš — a sbor. Zcela jiné jsou pašije tzv. motetové, pocházející ze stol. 15. ve stylu polyfonním, které komponovány jsou veskrze sborově, ale postrádají veškeré dramatickosti děje.

V bohaté hudební tvorbě pašijové vznikly různými pokusy útvary neobyčejně rozdílné a často i originální. Tak úloha Spasitelova byla zpracována čtyřhlase, Petrova tříhlase, Pilátova dvou i tříhlase, dokonce chorální recitace bývaly vyplňovány různými áriemi, duety a instrumentálními sóly. Tato různost a pestrost zrodila nový druh: pašije oratorní. Pašije sloužící účelům liturgickým jsou vesměs chorální, útvaru gregoriánského; způsob přednesu jest vlastně recitací na jednom tónu a mění se jen při textových odstavcích. Partie sborové bývají komponovány již rozmanitěji a bohatěji. Z počátku přednášeli

sólově i sborové části kněží, zúčastnění při bohoslužbě, během doby byly přeneseny pašije na chrámový kůr. Koncem stol. 15. uvedlo je umělejší zpracování na půdu mimoliturgickou a učinilo součástí duchovních her velikonočních. Z nich dochovaly se až do dnešní doby snad každoročně provozované pověstné hry pašijové v Oberamergau v Bavorsku, kde spoluúčinkují všichni místní občané a diváky tvoří cizinci ze všech stran se sjíždějící.

Hudební zpracování pašijové látky lákalo vždy četné i nejpřednější komponisty. Zvláště v Německu stalo se oblíbeným a tam také vzkvétala od stol. 15. díla toho druhu nejkrásnější, zatímco u nás doba husitská nebyla jim příznivou. Počínaje H. Schützem (1588—1672), došly pašije řadou vynikajících skladatelů až ke geniálnímu zhudebnění J. S. Bachem (1685—1780), jemuž poskytly základ k hudebnímu zpracování zprávy všech sv. evangelistů. Zvláště sepsání sv. Matouše inspirovalo Bacha k dílu toho druhu nejvelkolepějšímu.

Pašije, které slýcháme na Květnou neděli v našich chrámech, jsou téměř všechny dítkami českých autorů. Dvě předcházející století byla hudební tvorba náboženských v Čechách značně příznivá a nebylo snad českého kantora a regenschoriho, který by si pro potřebu sobě svěřeného kůru sám pašije byl nenapsal. Vždyť to byla právě doba hudebního rozkvětu a hudebních talentů, která nám vynesla název národa muzikantů a tehdy i pašije našly u nás úrodnou půdu.

Doba velikonoční byla vždy vhodnou příležitostí k osla-

VELIKONOČNÍ PAŠKÁLY ZE SÍNĚ UMĚNÍ

V těchto dnech obdrželi v Síně umění paškály ve velikostech 3 kg — 2 kg — 1 kg. Jsou ručně lité a zdobené podle liturgických předpisů.

Odborně balené zasílá důstojným duchovním správám Síně umění, Praha II. Karlovo nám. 5.

vám nejen v chrámech, ale i mimo ně. Předně byla to procesie, která se pořádala na Východě již v starokřesťanských dobách v čase velikonočním. V Jeruzalémě bývala oslavována smrt Vykupitelova slavnými procesiemi, která lid konal na Květnou neděli s ratolestmi, v následujících dnech pak za všeobecného nářku na horu Olivetskou, na Golgatu i na Sión, vždy při všech těchto putováních zpívaje. Z těchto velikonočních procesí a čtení evangelia vyvinuly se hry velikonoční, důležitá kapitola v dějinách literatury téměř všech křesťanských zemí. Jejich rozvoj a epický charakter zrodil ve 14. stol. v našich zemích českou píseň o zmrtvýchvstání Kristově „Buňh všemohúci“. Nápěv z českého kancionálu Jistebnického s autoritativním textem rukopisu univ. knihovny pražské z r. 1391 obsahující celkem 10 slok, je převzat do Českého kancionálu. Bývala zpívána lidem nejprve po ukončení velikonočních her a později po kázání; vešla pak do chrámů jako jedna ze čtyř písní lidových, dovolených synodou pražskou roku 1406. Její základ v lidu byl pevný, její obliba nejširší, což nezůstalo bez vlivu na její formu. Původní tři sloky byly časem propleteny mnoha dalšími, v nich obrazy se nálada kající, prosebná i nadšeně národnostní, a tak z tříslokového laisu vyrostla časem dlouhá píseň, která v stol. 15. upadala a v následujícím byla již značně pozměňována, začínajíc tak „Pán buňh všemohúci“ nebo dokonce „Utěšený den nám nastal“, a šířena již zcela po způsobu reformačním. V době předhusitské byla to však nejcharakterističtější a nejoblíbenější píseň českého lidu.

Liturgický obřad při slavnosti Vzkříšení doprovází nám všem dobře známá píseň „Vstalt jest této chvíle“, intonovaná knězem u hrobu Božího. Jest zajímavé, že oficiální rituály římské neznají ani Božího hrobu, ani slavnosti Vzkříšení, tím méně ovšem písně „Vstalt jest“, nebo její matky „Surgit in hac die“, známé textově v rukopisech z poloviny 15. stol. Také latinská agenda pražského biskupa Tobiaše z r. 1294, nejstarší kniha českého původu popisující obřady mimo mši sv., neobsahuje žádné zmínky o Božím hrobu a o průvodech na Bílou sobotu, i když zpěvy a modlitby „ad aspersionem et ad processionem die sancto“ se shodují místy s obřady při průvodu k Božímu hrobu v rituálech pozdějších a s utrakvistickými zpěvy velikonočními již s přeloženým textem českým. Jak zjistil Dobroslav Orel srovnáním různých rukopisů jednotlivých hlasů vícehlasých skladeb a různých kancionálů latinských a českých, má píseň „Vstalt jest“ dvojí melodii; jednu jako píseň latinská, druhou vlastní,

která se však zdá být samostatnou variací první. Původní nápěv je originálnější, však druhý jest obvyklejší. Tak se zpívala a dodnes zpívá tato píseň o velikonoční slavnosti Vzkříšení, přijata jako lidový živel od utrakvistů ve stol. 16. a zůstane provždy důkazem zpěvnosti českého lidu, ať je písní původní, ať tvořenou podle latinského originálu, vykazujícího svým mensurálním charakterem pokrok lidového zpěvu v Čechách.

Posvátná bohoslužba, vybízející svými důmyslnými obřady a hlubokými symboly k básnické tvorbě, stala se ve středověku východiskem nových uměleckých forem hudebních. Hlavně officia velikonoční dala se poměrně snadno proměnit v dramatické hry a bylo třeba jen scénického uspořádání, aby vznikla mysteria, jichž nejobvyklejší látkou bylo „Narození Páně, jeho utrpení a umučení, jeho zmrtvýchvstání a nanebevstoupení“, a která vyvinuvše se samostatně ze života náboženského, tvořilo řadu výjevů a živých obrazů, v nichž epický obsah Písma sv. byl podán dramatickou formou. Původně je skládali kněží jazykem latinským a provozovali jako doplněk náboženských obřadů. Během doby přibíráni k účasti žáci i laikové, k latinským textům připojovány průpovídky v jazyku živém, často i rázu žertovného, později i živel národní nabýval v nich stále více místa, čímž ztrácely svůj prvotní obsah náboženský.

Vnikající lidový prvek uplatňoval se různými postavami komikými, hudebně pak působení písní trubadýskými a jiných světských forem umělých i lidových. Zesvětštělé hry se staly nemožnými na půdě liturgické a byly přeneseny na tržiště, náměstí a hřbitovy. Pravou zrůdou původních her duchovních byly slavnosti oslovské a bláznovské, které způsobem posměšným, nepřipustným ba i rouhavým se provozovaly ve středověku i v chrámech: u nás tento zlořád vymýtil arcibiskup Jan z Jenštejna.

Nejstarší zachované hry duchovních pocházejí ze stol. 13. Bylo při nich užíváno různých nástrojů hudebních a současně skladatelé upravovali pro ně tzv. intermezza. V české literatuře se dochovaly z té doby různé zlomky her mimoliturgických, překypujících jadrným vtipem, rázností, až nevázanou smělostí; nápěvy písní, psané muřmi nožkami, jsou hodnoty jarmareční. Z pozdější doby pocházející mysterium „Boží hrob“ je opět rázu ušlechtlejšího a projevuje také vědomí národní, již značně vyvinuté. 16. století pak napravljuje mnohé neutěšené zjevy toho druhu a dokazuje, že kulturní vliv Církve se projevoval i na tomto poli a kulturní převaha církevních prvků ve středověku je nepopiratelná. - R. Š. -

Sladká rosa svatosti na zemi moravské

Přes břehy věčnosti cítíme úrodu jeho nesmrtelného ducha, a v polovině měsíce března kreslíme s matkou Církvi jeho věčný portrét. Jen modlitbou můžeme ho sledovat tam, kde nad vyhaslým ohništěm pozemského života skládá velká symposia lásky se slovanskými apoštoly Cyrilem a Metodějem, se svatým Václavem, Vojtěchem, Prokopem, Janem Nepomuckým a dalšími našimi ochránci. Jaké oslňující pravdy a nezníitelnou krásu tká na stavech věčnosti z nebeských pavučin nekonečného míru! Docela jistě tak po březnovsku: „Hedvábné hmaty po nesmírných strunách uzlí se v uzel, jemuž meče není.“

Vyšel ze slunné Moravy, ze Znojemska. Ze širšího prostoru zářivé zeleně pod modrými vzdušnými oblaky, z jiskřivé krajiny, inspirující k družnosti a k radostnému očekávání darů božích. Tam na Znojemska, do Dol-ska, jak se říkalo u nás na horách, chodili ti nejchudší z mé rodné vsi na žně. Bratři Budínové, odběračky Smažilová s Pospíchalovou, siláci Bukvář a Kučera-Kolaříček. Dva poslední byli písmáky a kronikáři v dědině. Do pozdního stáří vzpomínali na Dolsko, na zamilovanou zahradu, kam se utíkali jako do poezie z bídy svých hor, kde brambory s kozím mlékem byly vrcholem blahobytu.

Svatý Klement Maria Dvořák byl dítětem této líbezné zahrady naší vlasti. Měl vášnivý cit a horoucí zbožnost

svých moravských krajanů, měl jejich plodnou vůli a hloubku, jejich houževnatost, skromnost a pokoru. Pokora a skromnost byly základními rysy jeho neobyčejné bytosti. Po celý život tonul v dokonale pokoře a tím zároveň i v dokonale opravdovosti. V dokonale ryzi a subtilní až ke snu. Svatý Klement Maria Dvořák je světem křesťanské jemnosti, té tavní, lučavky královské, která rozpouští všechnu bolest a každou tvrdost života.

Ve Varšavě sbírá milodary pro chudé a sirotky. Nevyhne se ani začouzenému doupěti vášnivých karbaníků, kde mu ze hry vyrušený prchlívec naplne v tvář. „To tedy patří mně, a teď mi dejte ještě něco pro mé chudé a sirotky.“ Odpoví světec jmenně, bez výčitky a vzrušení, a klidně si utře kapesníkem tvář. V té chvíli je zahrnut nepředvídaným množstvím darů, a v pitkách zešedivělý karbaník, který jej pohanil, stává se nadsmrti světo-vým kajícím.

Dvořákova kněžská působnost se neprojevovala nave-něk nápadně a okázale. Jeho procítěná kázání neuchva-covala ani tak formou, jako vnitřní opravdovostí, onou čistotou myšlenek, která vyzařuje účinek trvalého ná-vyku duchovnímu životu, bez něhož si nelze představit kněze celebrujícího. Přechasto bylo jej viděti na ulicích Vídně a Varšavy, kde se neobjevoval kvůli oddechu a povyražení, nýbrž aby si vyřídil spoustu sociálních zá-ležitostí, aby zvrátil hořký osud svých lkařících a pla-čících.

NEZANIKNE MYŠLENKA JEDNOU VYSLOVENÁ . . .

V Praze bylo dne 26. ledna zasedání Ústředního výboru CMVKD. Zasedání zahájil místopředseda CMVKD dr. Josef Lukáčovič připomínkou událostí, na něž reagovalo naše kněžstvo i věřící tak výrazně a podotkl, že i letošní rok bude naplněn závažnými akcemi, o nichž později podrobně projednal generální tajemník. Na schůzi předsednictva, jež předcházela zasedání ÚV bylo vzpomenu padesátých narozenin dr. Alexandra Horáka, místopředsedy CMVKD a předsedy Slovenského výboru Čs. červeného kříže.

Poté přednesl hlavní referát ministr dr. Josef Plojhar, který hodnotil historický význam moskevských dokumentů z loňského listopadu, hlavně pak „Výzvu“, jež byla adresována všemu mírumilovnému lidstvu světa bez rozdílu rasy, národnosti i náboženství. Rečník doložil, že Výzva je důkazem mohutné síly a pevné jednoty tábora míru, jenž odstraňuje chorobné zbytky minulosti a buduje novou, vpravdě šťastnou epochu lidstva v míru. Stěžejní otázkou všeho světa je otázka války a míru. Moskevské dokumenty jasně dovozují, že válka není nevyhnutelná a že jsou podmínky trvalého míru. Čeho více si dnes mohou katoličtí kněží a věřící přát? Aby lidstvo bylo uchráněno atomické války a války vůbec, aby byl zachráněn svět. Moskevská výzva promlouvá do svědomí každého člověka, aby ještě houževnatěji bojoval za zachování trvalého míru. Promlouvá i do srdcí a duší katolických věřících, kteří rádi obětují své nejlepší síly boji proti válce, uvědomí-li si, co je opravdové křesťanství, co znamená křesťansky žít a křesťansky působit. Jinak bychom se podobali těm kruhům na Západě, jejichž příslušníci o sobě prohlašují, že jsou křesťané, ale jejich plány na dobytí světa jsou nekřesťanské; ke křesťanství se hlásí, ale vytvářejí podmínky vraždění. Mimořádnou pozornost vzbudilo líčení hlavního řečníka o poměru v řadách katolíků Francie, Španělska a na Kubě. Také tyto poměry způsobují, že ve světě přibývá věřících i kněží, kteří nastupují k boji za radostnější svět v míru. Obsáhlou část projevu ministra - předsedy CMVKD tvořilo líčení poměrů v koloniích, líčení jak kolonizátoři zneužívali i misii, a největší hanbou je, že i země, v nichž jsou vlády tzv. katolické, prováděly v koloniích zkrádu. Příkladem je Belgie a Kongo. Shromáždění projevilo živý souhlas s návrhem hlavního řečníka, aby ze zasedání byly odeslány telegramy generálnímu tajemníku OSN i prvnímu černému kardinálu. Telegramy, koncipované na zasedání, byly bouřlivě akla-

movány. Ke konci uvedl a komentoval ministr dr. Josef Plojhar zprávy ze života církevního a svůj referát končil jasnými výhledy do budoucnosti, vyzýváje naše kněze, aby byli kněžími vpravdě vlasteneckými a nadšenými bojovníky za mír.

Přednosta církevního odboru ministerstva školství a kultury p. Karel Hruža kladně hodnotil práci CMVKD v minulém roce. Potvrdil, že CMVKD zaujal ke všem mezinárodním a vnitřním otázkám správná stanoviska. V roce 1961, prvním roce třetí pětiletky, očekává nás další radostná, reálná spolupráce, při níž nutno si všimnout i dílčích otázek církevně politických. Jménem ministra školství a kultury dr. Františka Kahudy poděkoval řečník za práci CMVKD v roce 1960.

Generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš v obsáhlé zprávě uvedl přehled početných a velkých akcí, jimiž reagoval CMVKD na mezinárodní dění i na vnitřní naše události. Postihl, jak úspěšně spojovalo naše kněžstvo mírové úkoly s úsilím věřících. Působilo mohutným dojmem, že loni podnítl CMVKD na 446 akcí a že ve svém úsilí neholdá slevit ani letos. Vřele promluvil o historickém poslání křesťanů, slavnostně slíbil, že naše katolické kněžstvo splní svůj podíl v boji za mír a v závěru svého projevu pravil:

»Náš předseda, ministr dr. Josef Plojhar, napsal na výzvu redakce časopisu „Otázky míru a socialismu“ významný článek „Úspěšná a plodná spolupráce“, v němž praví: „Za svůj specifický úkol považujeme získat věřící lidi pro budování socialismu a boj za vítězství míru, za nastolení nové epochy lidských dějin. Chceme přesvědčit věřícího člověka a zejména příslušníky katolické církve o tom, že v době zápasu starého a nového světa nemožnou stát křesťanskou stranou, nýbrž musí rozhodnout o svém postoji, zapojit se do velkého boje za přátelství národů a šťastnou budoucnost lidstva. — K tomu nás vede také nezvratné přesvědčení, že správně chápáné křesťanství má mnohem blíže k socialismu a komunismu než ke kapitalismu a imperialismu. Vždyť právě komunistické strany uskutečňují ideje Velké říjnové socialistické revoluce — ideje mírové spolupráce a přátelského soužití národů, pokojného soužití zemí s odlišným společenským zřízením, ideje světa bez válek, bídy, hospodářských krizí a sociálních protikladů. Právě komunisté nejdůsledněji bojují za povznesení důstojenství člověka a vytvoření předpokladů pro plný rozvoj jeho osobnosti.“

Tato slova vyjadřují náš program, který

Žil v době, která tak málo slyšela sténání chudých, jeho století neslušelo, aby v palácích sloužících mamonu zazníval nářek. Proto v otřásajících okamžicích smrtelného zápasu sociálně slabých, s pohledem do astrální mohutnosti věčna probouzel z mrtvých křesťanskou charitu. Celým svým životem volal, aby si svět boháčů oživil křesťanský odkaz Velkého pátku, aby v Ježíši Kristu zakrváceném a trpícím viděl trpící světa.

V čistém zření svatosti stanul na vyvýšených místech svědomí lidu a usiloval odtud, aby lid pohlédl a nastoupil pouť do země zaslíbené. Byl věrným strážcem neposkvrněného křesťanského Siónu, jeho myšlenky prohřivaly trpící duše a sílily odpor proti zatvrzelým vyznavačům zlata. Roku 1819 bylo zavedeno proti němu soudní řízení a úředně mu nařízeno, aby se vystěhoval z Rakouska. Ještě na konci života bylo mu sváděti urputný zápas s úklady liberální buržoazie vídeňské. A to bylo jeho poslední hrdinské gesto na zemi. Patnáctého března roku 1820 se zastavily jeho kroky mezi zemí a nebem, a jejich absolutní stopa byla přidána k šlépějím světců zemí svatovávclavských.

Na jaře roku 1952 jsem navštívil krajana a vzdáleného příbuzného Vojtěcha Kujala, který se v pětáctýřicátém roce přistěhoval do Hevlína u Znojma z naší Vysočiny. Byl překrásný podevčeř, když jsem se procházel s Vojtou družstevními vinohrady. Od jihu, od rakouských hranic vál vlahý, vůni kvetoucích sadů naplněný vítr, při-

nášejší odněkud z dálky, snad již z Rakouska, hlas večerního klekání. Z jarně svěžích polí bylo slyšet veselé baňání traktorů. I navečerní život tu byl plný vzruchu a radostného očekávání a oceňování darů božích. Až dotud jsem nepoznal tuto zelenou zahradu. Slyšel jsem o ní jen z vyprávění olešských písmáků Bukváře, Kučery-Kolaříčka, proletářky Leopoldy Smažilové, těch nejnuznějších z rodné vsi, kteří utíkali bídě těch neblahých let, kdy návěštní desky obecního úřadu byly polepeny exekucními vyhláškami, že se prodává a dražbě jejich skrovný majetek, kdy nevitání a nenávidění soudní vykonavatelé za doprovodu četníka a starosty obce vyváděli z jejich chlévů poslední kravku. Sem se utíkali, do sladké kolébky velkého Moravana a ochránce chudých, pokorného světce Klementa Marie Dvořáka.

Nenávratně a na věčné časy jsou pryč ty strašné poměry na našich vesnicích. Společná láska lidu, vysvobozeného z okovů kapitalistického žaláře, spojuje Polabí s Podkrkonošim, Hanou s beskydskými horami, Vysočinu se Znojmem. Tak i tom snil před sto čtyřiceti roky náš nesmrtelný krajana z Tasovic u Znojma. Kéž sladká rosa jeho svatosti, pronikající na povrch našich dnů jako žhoucí výchvěj lásky, jako jitřní opar jihomoravských vinic, povždy svažuje révu pravdy, spravedlnosti, lásky a míru, která neopájí, ale poskytuje radost pravého poznání života a božskou krásu na zemi.

Antonín Hugo Bradáč

*jsme si vytyčili a který chceme dále ve své práci usku-
tečňovat, neboť jsme pevně přesvědčeni, že jsme zvolili
správnou cestu. Vykročili jsme na ni s nadšením a
hrdým vědomím, že s největší odpovědností plníme his-
torické poslání křesťanů v dnešní velké době, že prací
svou i svým postojem přispíváme k tomu, aby člověk
člověku byl opravdu bratrem, aby národy žily v míru a
přátelství, abychom za rok mohli činiti tak radostnou
bilanci své práce, jako jsme ji mohli učiniti dnes za rok
minulý. Do další práce přejí hodně zdaru a Božího po-
žehnutí.»*

V podnětné diskusi, jež následovala, vdp. děkan Vác-
lav Skalník komentoval onu větu moskevských do-
kumentů, že válka není nevyhnutelná, historickými do-
klady, jak myšlenka, jednou vyslovená, nezanikne. Po-
kračoval úvahou o válce jako zločinu a dovodil, že mír
je program netoliko světový, ale i křesťanský. Prof. brat-
islavské theologické fakulty dr. Josef Korec odsou-
dil jednání kolonialistů ve jménu katolické morálky,
neboť „proti životu bližních se prohřešují“. Vikář Fr.
Dítě zdůraznil, že je bolestné, že i církevní kruhy
v západním Německu napomáhají nepolepšitelnému zá-

padoněmeckému militarismu. Generální vikář Stefan
Onderko nadšeně promluvil o rozvoji východního
Slovenska, jež se dočkalo pozemského blaha až v so-
cialistickém Československu. Dp. Alois Bubeník in-
formoval o poměru církve a státu na Kubě a o tom, jak
drobné duchovenstvo, jež vyšlo z lidu, je na straně re-
voluce a vlády, která náboženské otázky bezvýhradně
respektuje.

Zasedání hodnotil kapitulní vikář pražský prelát dr.
Antonín Stehlík. Zdůvodnil otázku, kterou si člověk
klade při vstupu do nového roku: Co přinese? Bude
dobrý, nebo špatný? Vylíčil, co dobrého člověk vytváří
a co by mohl vytvořit k šťastnému životu. Ukazatel, jenž
se pobyhuje mezi dobrým a špatným se naklání na „dob-
ré“. Naše duchovenstvo musí pečlivě vážit, jak přispět
v tom zápoležení dobra se zlem k vítězství dobra a pře-
nášet tyto snahy o dobro na světě na ty, kdo jsou svě-
ření jejich pastorační péči.

Shromáždění, jež se vyznačovalo mocným pracovním
elánem, projevovalo jednoznačnou vůli nastoupit po
boku lidu do rozhodných bojů o záchranu světového
míru a vybudování šťastného pozemského života.

Závěrem odhlasovali jednohlasně účastníci zasedání usnesení a znění obou telegramů:

NA ZASEDÁNÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU CMVKD dne 26. ledna vyslechli jsme referát svého předsedy ministra
dr. Josefa Plojgara, který nás podrobně seznámil s důležitými otázkami moskevských dokumentů. Uvědomili jsme si,
že nadešla doba, kdy imperialismus je zatlačen do pozadí vítěznou silou socialismu a třeba agrese není dosud potla-
čena, je možno válku odvrátit, vyloučit ze života společnosti a dosáhnout toho, aby nejdůležitější problémy současnosti
byly řešeny způsobem jednání v zájmu míru a demokracie.

Výsledky moskevských porad dělnických a komunistických stran, jež poskytují cennou výzbroj k dalšímu boji ná-
rodů za mír, nezávislost, demokracii a socialismus, přijali jsme s nadšením a chceme proto ještě usilovněji bojovat za
světový mír odhalováním politiky imperialismu a jeho válečných podněcovatelů, jakož zvyšovat lásku k naší vlasti
a úctu k pracujícímu lidu u katolického kněžstva i věřícího lidu. Boj za mír je naší nejpřednější povinností, vyplývající
z našeho kněžského charakteru i z povinností občanů našeho socialistického státu.

Avšak politika mírového soužití odpovídá též základním zájmům všech národů, všech lidí bez rozdílu jejich politic-
kého přesvědčení a náboženského vyznání; proto tím spíše ji činíme chartou svého myšlení, usilování a snažení. Jsme
připraveni přispět všemi silami a zasadíme se svým podílem — modlitbami, slovy a prací vlastní i věřících — aby ve
vzájemném dorozumění lidí dobré vůle zvítězil mír nad válkou.

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSSR

Jeho Eminence Laurian kardinál Rugambwa, Rubia-Tanganjika, diecése Rutabo, Afrika

VAŠE EMINENCE, obracíme se na Vás, nejvyššího církevního hodnostáře Afriky, s uctívou žádostí, abyste svým
vlivem působil na nejdůstojnější pány biskupy, vysocedůstojné duchovenstvo a věřící lid, aby odsoudili nekřesťanské
skutky, jakými je nelidské týrání a mučení konžského zákonného ministerského předsedy Patrice Lumumby a za-
sadili se o jeho osvobození, jakož i o nastolení vpravdě křesťanského života v těch zemích, kde žijí naši bratři a sestry
v Ježíši Kristu.

Vidíme v tom běsnění dosud trávající zlovůli vůči všem barevným příslušníkům afrického světadílu a jako následov-
níci učení Ježíše Krista odsuzujeme tento hanebný postup. V duchu evangelia usilujeme o trvalý mír ve světě a o bratr-
ské vztahy mezi národy a věříme, že ve Vás, Vaše Eminence, najdeme plnou podporu těchto ušlechtilých a vpravdě
křesťanských snah.

Jménem římskokatolického duchovenstva ČSSR:

Prof. dr. Alexander Horák

Prof. dr. Josef Beneš

Dr. Josef Plojhar

Rovněž byl zaslán telegram generálnímu tajemníku OSN Dag Hammarskjöldovi.

DVA ČEŠTÍ VLASTENCI

Kdykoliv se dostanu do svého milého rodiště „černé Plzně“, nikdy neopominu projít se známými sady u městského divadla a vždy se s pohledem do vzdáleného minula na chvíli zastavím u vkusné a rozmyslné budovy *někdejší plzeňské filosofie*, která pro probuzení české Plzně v XVIII. a XIX. století znamenala mnoho. Plzeňská obec hned po vydání školního řádu tereziánského v r. 1774 žádala o povolení zřízení českého gymnasia, leč germanizační politika tereziánská a josefínská takovouhle žádost zamítla naráz. Tak byla r. 1776 otevřena v bývalém klášteře dominikánek čtyřtřídní hlavní škola a též gymnasium, na němž byli profesory ustanoveni učené členové praemonstrátského řádu z Teplé. Většinou byli Němci, ale několik z nich byli Češi věrní a houževnatí a právě ti pro český jazyk a jeho slávu v plzeňském německém tehdejší prostředí přinesli veliké oběti a získali si nemalé zásluhy o náš národ. Tak lze s vděčností vzpomínat *prof. Karlika*, který zaopatřoval na smrt nemocného Josefa Kajetána Tyla a když tento v Plzni skončil svůj potulný život, staral se obětavě finančně o jeho rodinu, zejména o Tylovu nejmenší děti, aby neustrádaly. Nelze zapomenout *prof. Smetanu*, příbuzného našeho velkého Bedřicha Smetanu, který na plzeňském gymnasiu pod jeho laskavým dozorem studoval. A k nim se připojuje neméně slavné a drahé jméno *profesora dr. Josefa Vojtěcha Sedláčka*, který přišel do Plzně na podzim r. 1810, aby na tamní filosofii učil matematice. Byl to muž znamenitý, ušlechtilý, kněz vzorný, pedagog vzácný a prozíravý, vlastenec nejryzejšího zrna „pravý Vojtěch český“, jak byl nazván. Když přišel do Plzně, aby se s horlivostí a láskou chopil svěřeného úkolu, s bolestí a lítostí pozoroval smutný stav českého uvědomění a nedostatek českého projevu v „městě veškeré učenosti“. A jeho odhodlání učinit vše, aby český jazyk v Plzni vzkvetl a nabyl úcty, bylo rozhodné a neústupné. Před dvěma lety vydal v plzeňském krajském nakladatelství o tomto vynikajícím muži plzeňský schopný profesor *dr. Václav Spěvák* pozoruhodnou a pečlivou monografii pod názvem: „*Plzeňský vlastenec Josef Vojtěch Sedláček, učitel českého obrození*“. Je to práce tuze svědomitě psaná, živě zachycující dobu i působení skromného buditele, a ačkoliv matematika, již Sedláček na plzeňské filosofii s nadšením učil, nepatřila za mých gymnasijských studií k předmětům, jež bych obzvlášť miloval, rád přiznávám, že jsem tuhle knihu přečetl se zájmem. Josef Vojtěch Sedláček se narodil 24. února 1785 v Čelákovcích a zemřel před sto dvaceti pěti lety na svátek Očišťování Panny Marie. Z domova si do života nesl lásku k venkovskému lidu; rozuměl mu, znal jeho potíže, dobře chápal cenu práce. Rodiče jeho byli lidé dobří, otec, mydlářský mistr, byl starý český poctivec, matka, dcera pražského sládky, „ničeho neopominula, čehož by k zdárnému rozvíjení neskrovných schopností synáčkových byla přidati měla“, jak pěkně vyznává Sedláčkův žák, pozdější kozojedský farář, známý jako český spisovatel, písař pod pseudonymem Jan z Hvězdy. Sedláček byl na universitě žákem výtečného matematika a přísného učitele Josefa Ladislava Jandery, člena praemonstrátského řádu, který vnímavému posluchači dal velmi mnoho. Národní uvědomění Sedláčkovy časem stále více sílilo a prakticky se projevilo právě v Plzni, kde už měl možnost oddat se samostatné výchovné práci. Krásně o něm praví autor již zmíněné publikace: „Pro Sedláčka je česká řeč rozsáhlé pole, do něhož naši předkové zaseli svůj život. Proto s radostí po stu letech znovu čteme Sedláčkovu ódu... Jestliže se mluví o českém jazyku jako o svaté hřívně, kterou jsme vzali z rukou předků, o mateřštině, oživené jejich dušemi, pak se nám zdá, že básník vede čtenáře a žáka trochu dál. Nenapovídá nic o potřebě rozvoje vnitřního zraku? A tento celek je naše vlast, k níž je třeba se vrátit.“ Cílevědomě vlastenecké nadšení vtisklo učenému matematikovi, který vydal v r. 1822 první českou učebnici geometrie a tři roky poté první českou učebnici fyziky, díla to na svou dobu po stránce odborné a pedagogické významu prvořadého, do ruky také péro básníka. Sedláček, jenž učil své žáky

privátně i češtině a chodil ji učit i do plzeňských rodin, v nichž se v jeho době hojně němčilo, který svým žákům i plzeňským občanům půjčoval horlivě české časopisy a knihy, vykonal pro české probuzení plzeňského života práci za deset pracovníků. Jeho zásluhou byla v Plzni v listopadu r. 1819 otevřena česká triviální škola a jeho obrovskému úsilí se také podařilo, že rok před jeho smrtí měla už Plzeň českou mateřskou školu, první mimopražský ústav toho druhu v Čechách. Sedláček dokonce neúnavně zajížděl do okolních městeček a vesnic a konal tam české přednášky pro lid. V říjnu r. 1833 dokonce zajel na pražské gubernium jednat o zavedení vyučování češtiny na gymnasiích. Silná energie žhnula v tomto ušlechtilém knězi, který se obětavě ujímal i sociálně slabých studentů. Pro českou věc byl vždy schopen jakékoliv oběti a neznal únavy. Přátelil se s českými básníky, jako s radnickým farářem a zpěvným obrozeneckým básníkem Antonínem Jaroslavem Puchmajerem a jeho přítelem žebračským děkanem a rovněž poetou zvučného jména Vojtěchem Nejedlym. S jakou přesvědčivostí znějí Sedláčkovy verše: „Reč otcovská jest pozůstalost svatá, — proud ctností vlasteneckých a umění, — jest hříbna z rukou slavných předků vzatá, — nám zůstavena k slávy těžení.“ S jakým optimismem volá: „Ne, ne, má Plzni, po všem není veta! — V Tvém potomstvu jest mnohý ještě Čech; — již pro Tě následují blažší léta, — Tvá mládež zase začne svatý běh!“ A s jakou hrdostí před celým světem vyznává: „Čech věrný jazyk předků miluje!“

Byl to ryzí vlastenecký kněz a buditel české Plzně, jehož drobná práce, jak o něm bylo napsáno, jde před námi do nejkrásnějších koutů západočeského kraje a kterou nelze odmyslit od národní historie oněch let. Jsem rád, že má rodná Plzeň, pro níž tolik udělal a již věnoval svůj poženaný život, na něho nezapomíná a že jeho světlou památku uctila publikací vsutku vzornou.

Letošní únor nám ještě připomíná svým tklivým zamýšlením *osmdesáté výročí úmrtí českého básníka Boleslava Jablonského*, vlastním jménem Karla Eugena Tupého, jenž byl rovněž praemonstrátským knězem. Narodil se 14. ledna 1813 v Kardašově Řečici a po gymnasijských studiích v Jindřichově Hradci studoval filosofii v Praze, kde se stal brzy členem vlasteneckého literárního a divadelního kroužku, jemuž stál v čele agilní Josef Kajetán Tyl. Na přání rodičů vstoupil do řádu premonstrátského a záhy po vysvěcení r. 1843 vydal cyklus hřejivých a jímavých básní „*Písně milosti*“ a později soubor poeticko-didaktických veršů „*Moudrost otcovská*“. Získal si jimi u tehdejších čtenářů velké obliby jako málokterý básník předbřeznové doby; jeho verše, libivé jako prostá polní kvítka, byly ve své době vroucně milovány. I když dnes, kdy naše líbezná mateřština, tento skvělý nástroj básníků, ve všech verších Nezvalových, Hrubínových, Seifertových a jiných básníků našeho času zpívají jako nejdrahocennější housle, už nám starobylé rýmy Jablonského znějí ovšemně, staromódně a bez úskřeni, přece si jen uvědomujeme, že tu splnily svůj úkol a jistě nebyly nadarmo.

Bylo zajisté velkou škodou, když Jablonský byl v r. 1847 nečekaně proti své vůli přeložen do Zwierzyńce u Krakova v Polsku, kde se stal proboštem a kde 27. února 1881 v jakémsi zapomnutí skončil. Odloučení od rodné země a neuhastitelný stesk po její sličné tváři, kterou věky utvářely požehnáním i žalostí, navždy v něm umlčely zpěv básníka; literární činnosti v druhé polovině svého života docela odumřel. Jeho tělesné pozůstatky byly až měsíc po jeho skonku převezeny do rodné země, jak si vždy za svého pobytu v Polsku toužebně přál, aby se jednou stalo, a byly uloženy na vyšehradském hřbitově. Byl podle vzpomínek současníků kněz-lidumil. K svému národu upřímně lnul, myslil na něho stále i ve své trpké odloučenosti od krásy domova a přál mu všechn prospěch. Měl prý zlaté srdce a uměl rozdávat dobro. Rozdával je i ve svých verších. Byly úsměvné jako jeho duše a uměly podarovat čistou láskou.

Václav Zima

III. PRÁCE ZEDNICKÉ

Oprava poškozené zídky, vystavění zděné přepážky, oprava osazení oken a dveří, oprava omítky a bílení jsou časté základy, k jejichž odstranění si osvojíme elementární zednické práce. Zakoupíme nebo vypůjčíme si k tomuto účelu toto nářadí: zednickou lžici, kladivo, naběračku, které se odborně říká fanka, olovnici a truhlík na míchání malty. K sekání do zdiva si opatříme paličku a sekáč, lidově majzlík, a k osazování oken, dveří a drobných předmětů vodováhu.

Důležitým materiálem našich prvních pokusů se zděním bude malta a její pečlivá příprava. Na její kvalitě bude záviset výsledek našich prvních pokusů, které pro začátek doporučujeme provádět v menším měřítku. Malta je nejen pojivem, ale v mnohých případech i stavební hmotou rovnocennou např. kameni. Z malty bývají provedeny na fasádách i v interiérech římsy a různé ozdoby, jak je známe z bohatých štukatur barokních chrámů. Vyrábíme ji z kvalitního písku a dobrého vápna. Kvalitním pískem rozumíme takový, který není jílovitý, nemá příliš humusových příměsí, má zrno a je prohazovačkou zbaven kamení. Dobré vápno je takové, jehož kusy byly vyhašeny v hasnici, vápenná kaše vypuštěná do jámy a uleželá alespoň čtvrt roku, aby se dala lehce ukrajovat jako sádlo. Takové vápno představuje vrchol kvality a užívá se na omítky. Na naše první pokusy se zděním postačí vápno rozemleté na prášek, které zakoupíme v pytlích.

Kusové vápno, pokud budeme omítat, hasíme tím, že do hasnice, bedny o rozměrech 2×2 m se zamřížkovaným výpustním otvorem do jámy napustíme vodu a kusy vápna naházíme, aby byly cele ponořeny. Vápno pohlcuje vodu za bouřlivého varu (pozor na oči, vápno prská!), vápnem vypitou vodu přiléváme za stálého míchání. Když je všechno vápno vyhašeno, vypustíme vápenné mléko do jámy. Můžeme též hasit vápno na sucho, že je na hromadě kropíme vodou až se rozpadne na drobné kuličky. Takto vyhašené vápno používáme jen do zdiva.

Maltu vyrobíme tím, že smícháme písek s vápnem, přilijeme vodu a promícháme v truhlíku tak dlouho, až je směs plastická. Poměry jsou tyto: pro zdivo 1 díl vápna a 3 díly písku, pro omítky 1 díl vápna a 3–4 díly písku, štuková malta se mísí v poměru 1 dílu vápna a 2 díly černého prachu (jemně prosátý písek nebo suť). Do více namáhaného zdiva, jakým jsou příčky, komíny a klenby použijeme nastavené malty s přídavkem cementu: od 60 do 100 kg cementu na 1 m³ písku s obráceným poměrem vápna, tj. čím více cementu tím méně vápna, na 80 kg cementu 140 l vápenné kaše, na 140 kg cementu jen 90 l vápenné kaše. U silně namáhaných kleneb a opěrných zdí mícháme cementovou maltu na 1 m³ písku 200 kg cementu a aby malta měla plasticitu, též 75 kg vápenné kaše nebo vápenného hydrátu. Vody ve všech případech přidáváme jen tolik, aby se malta mohla rozmíchat a zpracovat, což poznáme tím, že nám jde lehce a hladce od lžice.

Při zdění pokládáme cihly na sebe tím způsobem, aby spáry mezi cihlami jedné řady byly plně kryty cihlami druhé řady, čemuž se říká cihelná vazba. Abychom měli zeď rovnou, zdíme do šňůrky, tj. na koncích zdí zapíchneme hřebíky, na něž napneme provázek, který nám určuje líc zdiva. Cihly do rozprostřené malty klademe zlehka, aby vlastní vahou dosedly, nepoklepáváme je a s položenou cihlou se již nemá hýbat. Příčky stavíme 15 cm šíře cihlami kladenými na plocho nebo 10 cm

šíře cihlami kladenými na výšku, poslední řadu u stropu utahujeme zaklínováním a zašleháním maltou, aby se příčka nehýbala.

Omítáme, jak jsme si již řekli, maltou vápennou, na vnější omítky se přidává do malty cement. U vnitřních i vnějších omítek klademe dvě vrstvy. Spodní se nazývá jádro a je z hlubší, méně mastné malty. Horní vrstva je z malty jemnější, mastnější, na Moravě nazývaná „fajnová“, tj. s bohatším obsahem vápna. Nahazujeme zednickou lžicí pohybem, který se podobá hraní ping pongu. Naházenou maltu zarovnávatelme latí, pak prohodíme znovu vpadlinu, opět zarovnávatelme latí a zhutňujeme omítku krouživým pohybem dřevěného hladítka, které používáme vlnkě. Na vypracované jádro „natahujeme“ horní vrstvu tím, že jemnou maltu narovnávatelme na hladítko a pohybem nahoru natlačujeme na zeď. Nová vrstva se též zhutňuje krouživým pohybem hladítkem a je-li suchá, přikrápíme ji mokrou štětkou. Když celá plocha, jak se říká odborně „zavadne“, hladíme ji za stálého kropení hladítkem s plstí. Vnější omítky mohou být též jen štukové jako vnitřní a přidáváme do nich barvu, nebo jsou z ušlechtilých dřív, jež škrábeme, aby zdrsňely.

Při adaptačních pracích, kdy přijde do styku starý materiál s novým, tj. kdy přizdíváme staré zdivo nebo omítáme spadlou omítku, a to bude většina našich prací, pamatujeme vždy, aby starý materiál před stykem s novým byl důkladně provlhčen vodou. Voda odstraňuje prach, zamezuje, aby si starý materiál vysál vodu z nové malty a umožňuje dokonalé spojení materiálů. Vykrápíme i když osazujeme do vysekaných děr konzole nebo držáky, jež budeme betonovat nebo sádrovat.

Výkop provádíme krumpáčem a lopatou. Před výkopem srpneme drn a odložíme stranou, abychom jej mohli opět použít. Výkopy hlubší než 1,5 m pažíme, tj. stěny výkopu obkládáme fošnami a rozpíráme rozpěrami z kulatiny, kterou podkládáme klíny. Je-li zemina nesoudržná, pažíme i mělké výkopy; chráníme tím sebe před ev. zasypaním. V zájmu bezpečnosti dbáme též toho, abychom vykopaný materiál neházeli na okraj jámy, ale aby po okrajích byla volná mezera v šíři půl až 1 metru. Každý výkop též ohradíme a za noci osvětlíme červeným světlem. Nakopaná zemina se množí, čímž kubatura nakopané zeminy je až o 15 až 50 % větší, než je podle plánu odkopnuto v rostlé zemině. Kolečko, jímž zeminu odvážíme, má obsah asi 0,5–0,7 m³ a plně naložené váží asi 72 kg, ve skutečnosti neseme v rukou váhu asi 34 kg.

Na závěr této kapitoly ještě trochu nezbytné matematiky, abychom zamýšlené úpravy mohli řádně uvážít, napláňovat a zakoupit úměrné množství materiálu. Do jednoho m³ zdiva bez otvorů položíme 279 cihel a použijeme 0,30 m³ malty, na příčku 15 cm šíře spotřebujeme 46 cihel na 1 m² s 0,5 m³ malty, na čtvrtku, tj. příčka z cihel na výšku 24 cihel na m² a spotřebujeme malty 0,15 m³. Z jednoho m³ malty nahodíme asi 50 m² jádrové omítky a z 1 m³ štukové malty natáhneme cca 300 m² štukové vrstvy. Jinak používáme populárních měr: 12 lopat je jedno kolečko, 1 kolečko pojme 0,6 m³, 1 m³ je 16 až 17 koleček, vědro obsahuje asi 10 litrů. Při dopravě materiálu uvažujeme takto: koňský povoz nám uveze 300 kusů cihel, 1100 kusů tašek, 1,1 m³ říčního písku a 1,2 m³ kopaného písku, 1,25 m³ škváry, 1,3 m³ lomového kamene, 1 m³ zeminy, 16,5 q cementu nebo vápna, 2,5 až 3 m³ dříví.

Arch. Miroslav Potužník

Dne 18. III. 1901 by se byl dožil svých šedesátin Petr Jilemnický (nar. v Kyšperku, okres Žamberk), slovenský spisovatel a národní umělec, kdyby nebyval předčasně zemřel jako kulturní předchůdce čs. velvy-

slanectví v Moskvě (19. 5. 1949).

Oba naše národy v něm ztratily velkého bojovníka a umělce, jehož tvůrčí schopnosti nebyly zdaleka vyčerpány.

Jilemnický se narodil v severovýchodních Če-

chách jako syn železničáře, ale jeho velikou láskou se stalo Slovensko. Jeho nesčetné projevy a články a konečně převážná část jeho uměleckého díla ukazují, jak vřelý vztah měl ke Slovensku, jmenovitě pak k jeho pracujícímu lidu.

Jeho dílo, z něhož jmenujeme „Pole neorané“ a „Vít se vrací“, je vášnivý boj za osvobození člověka z hmotného i mravního útlatku a zároveň nerozlučného bratrství obou našich národů, které společně kráčí po jedné cestě za stále krásnějšími zítřky.

HEREC O UMĚNÍ KAZATELSKÉM

Z ROZHOVORU SE ZASLOUŽILÝM UMĚLCEM BEDŘICHEM KARENEM, NOSITELEM ŘADU PRÁCE.

Neběží nám o kazatele, ale o umění kazatelské

O kazatelství jako umění — proč bychom si o tom nepromluvíli? Je ovšem nutno si uvědomit, že mohu a chci mluvit o kazatelství z hlediska čistě přirozeného — jak by zpřesnil theolog — tedy o kazatelství v rámci obecného umění řečnického, o technické stránce kazatelství. Nesporně jsou tu rysy společné, nebo aspoň souběžné s řečnictvím. Docela jistě křesťanští kazatelé obraceli se kdysi k řečnickým vzorům antickým, jako zase víme dobře, že mnozí řečníci a herci chodívali na kázání věhlasných kazatelů — ani to nemusil být Bossuet. Nedávno zemřelý vyšehradský kanovník dr. Stříž byl kazatelem, jenž vládl uměním řečnickým — nemluvě o jeho znamenité češtině.

Samozřejmě, že mocnou podmínkou úspěchů kazatelových je jeho vnitřní život, jeho vztah k hlásané pravdě. Pak snáze a mocněji vnáší do posluchačovy duše myšlenky, city, rozhodnutí, jimiž je sám proniknut. Ale tam už mluví theologie o „slovu prosáklém milostí“. Také zde je ovšem určitá obdoba s uměním řečnickým. I herec musí dokonale zvládat roli, proniknout postavou a ztotožnit se s jejími myšlenkami, city a vznešty, aby diváka přesvědčil, získal, nebo — chcete-li — strhl na svou stranu. A takto tedy v této souvislosti vybaví se všechny úvahy a diskuse, k nimž vyšel podnět z románského a divadelního semináře univ. prof. dr. V. Tilla před 40 lety. Prof. Tille, bystrý divadelní teoretik, importoval k nám tehdy zajímavou knihu francouzského divadelníka Gastona Batyho „Maska a kadidelnice“. V diskusích docházeli jsme pak k dalekosáhlým kombinacím a srovnáváním. Od dávnověku. A ani kněží Kristoví nebyli vyňati. Kristus ostatně sám byl vzorem kazatele svým zaujetím pro pravdy, jež hlásal, oním světlem rozumu i žářem srdce — a při všem byl věčný, jeho přirovnání jasná, seskupování myšlenek a řazení důkazů zvládal city, vášně, touhy, slabosti — ale to už jsme zase odbočili k „Slovu prosáklému milostí“.

Z čeho nelze slevit v technice kázání?

Právě pro katolického kazatele platí velmi krásná zásada: 1. abyste měli co říci, 2. abyste to řekli, 3. abyste se zastavili, až to řeknete. Nás pak zajímá — a jen o tom jsme měli a mohli mluvit: jak to říci. Víme ostatně, že codex přímo vyžaduje, aby kazatelé byli obeznámeni se základy řečnického umění. Nedovedu si představit kazatele, jenž by nevěděl, o čem bude mluvit a jak chce své kázání vrcholit, kam chce svou promluvou dospět. Ať kazatel klidně promlouvá k rozumu, nebo bouří do citů, musí být závěr kázání dokonale výrazově i přednesem. Kazatel, jenž kombinuje působení na rozum i cit, je jistě úspěšnější. A umění začíná tam, kde kazatel vhodně rozhodne, co je přiměřenější látce, posluchačům a ostatním okolnostem.

Nesmírným fondem kazatelského umění je jistě zdraví kazatelovo. Tuto pravdu ověří mi všichni, které zlobí dýchací ústrojí nebo mluvidla. Kazatel nesmí zanedbávat péči o chrup. Jediný chybějící zub může někdy znevážit i nejlepší kazatelovo úsilí a snahu, postihla-li špatná výmluvnost výraz či jméno stěžejní. Zubní protézy musí být spolehlivé, nesmějí narušit přirozený celek chrupu. S tím totiž souvisí požadavek čistě a zřetelně výslovnosti — dobré artikulace. A kazatelé, kteří od přirozenosti nebyli nadáni jadrnou a výraznou mluvou, měli by věnovat velikou péči přesné tvorbě hlásek. Je zde nebezpečí — kazatelé nechť poznají hranice té přesné tvorby hlásek — aby pak jejich mluva nevyznívala strojeně, přemrštěně, nepřirozeně, násilně. Nemenším požadavkem

umění kazatelského je hlasová intenzita. Jak stručně vysvětlit, co míníme vhodnou, přiměřenou silou hlasu? Je snad jasné, že kazatel nemůže kázání ani vyšeptat, ani vybouřit. Je chybou mluvit stále v stejných kadencích, bez modulace. Je bezpodmínečně nutno střídát výšku hlasu. A je nutno střídát sílu hlasu. Nelze mluvit ani pět minut bez přízvuku, nebo užívat nesprávného přízvuku, nebo utéci se k nemírnému přízvuku — pathosu. Každý kazatel musí si ve vlastním prostředí vyzkoušet, jak se postavit na kazatelně, aby mu věřící rozuměli, a sám při tom šetřil hlas. Na volném prostranství nebude kazatel promlouvat proti větru a v chrámu se nepostaví kolmo k otevřeným dveřím. A po modulaci a akcentu je vhodné mluvit o tempu. Nesmířili by se věřící s takovým tempem, jež by připomínalo školské odříkání úkolu, ale ani s takovým tempem, jež ve škole budilo podezření, že žák se úkolu nenaučil. V každém řečnickém projevu jsou nezbytné pausy. I v kázání. Přece jsme si citovali shora onu zásadu pro katolického kazatele a zde se vracíme k požadavku (uvedenému pod 3.), „abyste se zastavili, až to řeknete“. Pausou zvýrazníme důležitost toho, co jsme vyřkli. A posluchači mají dost času přemýšlet o tom, co si mají zapamatovat. Leč, abychom uzavřeli: kazatel má mluvit *přiměřeným* tempem, jež určí situace, myšlenka a obsah.

Zde nikdo ode mne jistě neočekává, že se rozhovořím o zdrojích, z nichž se kázání napájí — o studiu, četbě, denním rozjímání. Aniž pak budu mluvit k problematice, kterou lze charakterisovat rčením, že mlčení je výmluvnější než prázdné slovo. Ale povězme si to jinak: aby se kazatelské umění uplatnilo, musí mít kazatel myšlenkový i technický rozvrh kázání až k dokonalému vrcholu, k závěru.

Umění podmiňuje umělecký výraz i formu

A ještě jeden požadavek máme: dbání jazykové čistoty. Všechn žár srdce i světlo rozumu se utlumí, jestliže kazatel mluví nedbale, proti stylistickým i mluvnickým zásadám. Zde pak začíná a končí všechno umění. A náš rozhovor byl marný.

Závěrem však přece jen bych chtěl upozornit na něco, čemu se ani kazatel nevyhne a co bychom mu vlastně — ovšem jen ve vhodné míře — doporučili; říkáme tomu držení těla, gesto, výraz tváře. Citlivého kazatele usměrní v těchto požadavcích sama pravda, jež je cílem kázání. Jestliže nám teoretici vypočítali, že jen různé polohy rukou čítáme na desítky a gesta na sta, pak ani nejukázněnější kazatel nevyhne se situacím, kde se střetá s touto problematikou. Na několika málo negativních případech si ujasněme, co míníme, žádáme-li střízlivé a přirozené „držení těla“ na kazatelně. Ne, nepůsobilo by dobře, kdyby se kazatel celé kázání opíral o kazatelnu, jako by vyhlížel z okna, nepůsobí vhodně, jestliže — třeba jen jedinkrát za celé kázání — udeří pěstí do pažení, nebo dá-li ruce v bok, spráskne rukama nebo hladí si vlasy. Ostatní nechť zkoumá a kontroluje každý kazatel podle svých sklonů, přičemž by měl pamatovat, že co v soukromí lze považovat za individuální návyk, může být na kazatelně neodpuštělným zlovykem, jenž je směšný, nebo dokonce pohoršuje. Tímto by kazatel vzbudil „city odpudivé“.

Chtěl bych tento rozhovor skončit tím, že kazatelství má být podloženo uměleckým výrazem i formou. Jen to zaručuje řečníku-kazateli, že bude svým projevem i nadhlostejným průměrem.

imk.

KUBO, VIDÍM JAK ROSTE TVÁ TŘTINA . . .

Antonio Nuñez Jimenez, kdysi profesor zeměpisu, napsal učebnici zeměpisu Kubu, Asi es mi país. To nebyla učebnice mrtvá, neživá, to nebyl pouhý soupis statistiky řek, hor a počtu obyvatelstva v hlavních městech, nýbrž rozbor podstatných událostí společenského života a jeho

běd, jež vyvrcholily v boj o svobodu a nezávislost perly Antilských ostrovů, Kubu. Proč jsme takto podivně začli? Totiž tentýž Nuñez Jimenez byl kapitánem vzbouřenecké armády a nyní je výkonným ředitelem Instituto nacional de la reforma agraria. Co jest agrární reforma kubánské-

ho lidu? La revolución es la reforma agraria y la victoria de la reforma agraria es la victoria de la revolución. Ustanovení zákona č. 3 stanoví maximální rozlohu půdy, kterou může Kubánc vlastnit. Tato rozloha je stanovena na 30 caballerias (1 caballeria se rovná 13,4 ha). Ostatní půda se majiteli vyvlastní a bude zaplacená v bonech, garantovaných vládou na 30 let. V případě, že jde o plantáže cukrové třtiny, rýže nebo pastviny, zvyšuje se maximální plocha individuálního vlastnictví na 100 caballerias. Životní minimum stanoví zákon na plochu 2 caballerias pro pětičlennou rodinu. Tato půda se přiděluje každému, kdo o ni požádá a má předpoklady k jejímu řádnému obdělávání. Těm, kteří vlastní menší pozemky, než stanoví životní minimum, bude zdarma přidělen pozemek doplňující stanovenou výměru. Nyní bychom si položili otázku, proč právě na Kubě vznikl boj o skutečnou národní nezávislost? Mladší bratr Fidel Castra Raul Castro, ministr národních obrany řekl: Batistova diktatura nebyla podstatou neutěšené situace na Kubě, proti níž jsme zahájili boj, tato situace byla jen následkem celého předchozího historického vývoje Kuby. Mohli bychom ovšem začít obydlím většiny prostého rolnického obyvatelstva, totiž bohío, kde žili naši rolníci bez základních hygienických zařízení, bez světla, bez vody. To vše bylo přímo hanba nazývat tyto brlohy lidským obydlím. Bezprostředním důsledkem pak byla poslední léta Batistova diktátorství a především jeho šéfa policejních sil Venturyho. Kdo totiž vešel v jeho úřad působení, již se nevrátil. Mrtvoly těch, kdož se dostali do spárů Venturových, byly často pohozeny na odlehlých místech. My pak Češi, kteří jsme poznali Hitlerovy nelidskosti, jistě pochopíme, proč po vítězství revoluce obyvatelé Havany tuto budovu strhli, aby zahladili nenáviděný symbol krvavé diktatury. Proto Santiago de Cuba je skutečnou kolébkou revoluce a pohoří Sierra Maestra je místem, odkud začal Fidel Castro, v ústech všeho kubánského lidu nuestro máximo líder de la revolución, boj se svými partyzány proti diktatuře. Mnozí se smějí našim vousům, smějí se našim dlouhým vlasům. V horách nebylo na nějaké holení nebo střihání ani pomyšlení. Stále ve střehu, stále v boji. Později proto naše vousy — barbas — a dlouhé vlasy — melenas — se staly symbolem revoluce. A všude se ozývají výkřiky — La revolución cumple — Que viva la reforma agraria — Gracias Fidell Vítězí revoluce Fidela Castra, vítězí i podstata a život této revoluce, totiž pozemková reforma — La reforma agraria va! Pohlédme nyní na praktické důsledky svobodného života Kuby. Centavo por centavo compramos aviones y armamentos para defender a Cuba y la revolución. Jako při sbírkách na traktory jdou i nyní nadšeně příkladem vstříc kubánští dělníci. Vždyť letadla a zbraně budou bránit traktory, které uspiší pozemkovou reformu. Budou hájit pozemkovou reformu a tím i revoluci. Jedním z nejvíce nenáviděných míst v Havaně byl vojenský tábor Columbia, dnes je Kubáncům nejdražší — Libertad — zde se totiž zřizuje Vysoká škola technická, jediná toho druhu v celé Latinské Americe. Heslo totiž kubánské revoluce je:

Proměníme pevnosti ve školy! Pro ty dříve nejubožejší se stavějí rodinné domky. Cena takového domu je mezi 7 až 10 tisíci pesos. Ovšem dělník, který se sem nastěhuje tyto peníze nemá, a proto vláda jím umožní nákup těchto moderních důstojných lidských příbytků státním dluhem, splatným měsíčně po 30 až 70 pesos podle možnosti. Významným zákonem revoluční vlády je též zákon, jímž se pracujícím snižuje nájemné o 50 %. Přepychové přímořské pláže dříve sloužily výhradně Američanům a bohatým cizincům. Dnes se zřizují Playas populares pro veškerý pracující kubánský lid. Revoluční instituce má na starosti rozvoj a zajištění turistického ruchu na Kubě. Instituto nacional de la industria turística. Jsme udiveni tímto názvem. Turistický průmysl, ale je to pouze turistický ruch v pravém slova smyslu, který má pro Kubu velký hospodářský význam. Přináší zemi devizy, které nutně potřebuje pro realizaci svých základních hospodářských plánů. Kubánský lid je hrdý na své výrobky, a proto razí heslo: Consumir productos cubanos es hacer patria. Přijďte si vybrat kravaty nebo cigarety. Neznáte nejrozumnější druhy. Nevědomky vyberete třeba americké výrobky a prodáváč nebo prodavačka vám připomene: Nechcete spíše tento náš kubánský druh zcela hodnotný a snad i převyšující cizí výrobky? Koupíte podle rady a nikdy nejste ožizeni. Máte recuerdo de Cuba — hecho de Cuba a s jakostí jste nadmíru spokojeni. Blahodárný výsledek působení revoluce nejlépe vidíme zde — 10 tisíc škol bylo otevřeno za necelý rok revoluční vlády, tj. dvakrát tolik, než bylo vystavěno od roku 1902.

V posledním údobí Eisenhowerovy vlády přerušily USA diplomatické styky s Kubou. Domnívaly se, že poslušně vyplní tento rozkaz všechny státy Latinské Ameriky. Tím by věru mohly citelně ohrozit existenci kubánské vlády. Ale nově designovaný prezident USA J. Kennedy svým prohlášením, že se nemůže stotožnit s tímto prohlášením, protože nezná celou podstatu věci, ochromil účinek končící vlády presidenta Eisenhowera. Téměř nikdo ze států Latinské Ameriky se tomuto rozhodnutí nepřiklonil, a tím cíl hynoucího směru USA přišel v niiveč. Proto v okamžiku nástupu J. Kennedyho mohl Fidel Castro prohlásit: Období největšího nebezpečí pro Kubu minulo a nastoupil den, kdy je možno zahájit demobilizaci, aby se kubánský lid vrátil ke své práci. Výměna vlád v USA vzbuzuje u lidstva jistou naději, že se americká politika mění. Celý svět očekává, jakou posici zaujme nová vláda USA.

Živé, veselé ohníčky kubánských doutníků, nejlepších svou jakostí na celém světě, kéž zazáří ve všech nových důstojných lidských příbytcích svobodného kubánského pracujícího lidu! Veliký básník perly Antil Nicolás Guillén ve sbírce Antilské elegie může v jistém bezpečí pěti pro celou šťastnou budoucnost jímavé své verše: Kubo, vidím, jak roste tvá třtina, truchlivě šustíc, táhlá, táhlá jak bolestný povzdech! Ano, Caña de azúcar, cukrová třtina je největším bohatstvím Kuby, které ji proslavilo po celém světě.

ThDr. František Kotalík

Organisaci Spojených národů, New York.

Jako vyznavači Ježíše Krista, který přinesl lidstvu učení lásky a bratrství, jsme do hlubin svých srdcí otřeseni nad zprávou o zločinu, jehož se dopustili vrazi zákonného ministerského předsedy Konga Patrice Lumumby. Zavraždění jeho i jeho druhů je úkladná vražda, kterou naše náboženství počítá mezi nejtěžší hříchy, hříchy do nebe volající (Gen. 4, 10).

Veškeré katolické duchovenstvo naší vlasti i náš věřící lid je rozhořčen nad tímto zločinem tím více, že jsme před několika dny žádali svými dopisy nejen generálního tajemníka OSN Daga Hammarskjölda o jeho propuštění, ale i Jeho Eminenci kardinála Lauriana Rugambwu, nejvyššího církevního představitele Afriky, za přispění a pomoc nastolit v Kongu poměry civilisovaného světa.

Plně se stavíme za prohlášení naší vlády a volání všeho našeho lidu, aby tento spáchaný hřích byl přísně potrestán a modlíme se za to, aby konžský lid již dosáhl klidu a míru ve své zemi osvobozené od cizích vetřelců.

Za:

Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSSR

Prof. dr. Alexander Horák,
místopředseda

Prof. dr. Josef Beneš,
generální tajemník

Prelát dr. Antonín Stehlík,
místopředseda

TARAS ŠEVČENKO

Široká, bohatá ukrajinská step objímá svou mateřskou náručí už po sto let mohylu nejslavnějšího lidového pěvce ukrajinského lidu Tarase Hryhoryjeviče Ševčenka. Když před 100 léty, 10. března 1861 umíral, byla to ještě zem nevolníků, zem, sevřená tvrdými pouty samoděržavného carismu. Dnes patří Ukrajina k nejbohatším svazovým republikám SSSR a těší se ze všech darů politické, sociální a národní svobody. Ale nikdy nezapomene ukrajinský lid na temné věky nevolnictví a útisku, nikdy nezapomene na svého Ševčenku, hrdinného lidového pěvce, který odvážně pozvedl ve svém díle hlas proti násilí velkostatkářů a zvůli carských pochopů.

Však také Ševčenko vypil až do hořkého dna temný úděl nevolníka. Narodil se jako syn nevolníka 9. března 1814 ve vsi Mokrince. Otec měl mnoho dětí a žil nuzně. Brzy zemřela Tarasovi matka a chlapec byl zle pronásledován macechou. Běhal po vsi hladový, bosý, polonahý. Ale velmi záhy se i za těchto nejtěžších životních okolností dral k světu Tarasův všestranný umělecký talent. Měl krásný hlas a proto zpíval žalmy za zeměle u dačka Bohorského. Bítí bylo častým honorářem a chlapec věčně opilému zpěvákovi utekl, jak jen trochu mohl. Ale ani úděl pomocníka malíře ikon nebyl záviděníhodný. Jeho mistři, bylo jich několik, ho nemilosrdně vysávali. Jeho statkář, porušitel Němec Engelhardt proto usoudil, že mladý nevolník by se mohl hodit na malíře pokojů. Nicméně na žádost svého syna udělal z něj lokaje a ubohý chlapec teprve nyní poznal lós nevolníka.

Jeho talentu si všimlo několik malířů a vzdělanců. Byli to ušlechtilí lidé, kteří chtěli mladého umělce osvobodit z nevolnictví. Jeho chamtivý pán poskytl mu konečně roku 1838 svobodu za ohromnou částku 2500 stříbrných rublů, které mezi sebou umělci vybrali. A již za dva roky této velmi relativní svobody mladý Ševčenko napsal svou první a nejslavnější básnickou knihu „Ko-

bzara“. Byly to smělé básně proti útisku nevolnického rolnického lidu Ukrajiny polskými pány, místními statkáři a krutými cary. Bylo to zároveň dílo podivuhodné básnické ryzosti, napojené lidovostí v tom nejkrásnějším smyslu slova. Nebylo proto také nic divného, že Ševčenkovy verše byly často zhudebnovány. Za krátké éry básnickovy „svobody“ stačil napsat druhou básnickou knihu. Jsou to „Hajdamaci“, ukrajinští povstalci proti zvůli polské šlechty, která kdysi na Ukrajině řádila. Závěšně Ševčenko také pilně maloval. Jeho obrazy, opět plné lidové invence, jsou nyní zčásti v charkovské obrazové galerii.

Taras Ševčenko byl uvědomělý Slovan. Věřil ve svobodu a slavnou budoucnost slovanských národů. Není prorocké, když jednou píše o tom, že „Slovanské řeky se slily v jediné moře, aby daly světu mír na věky“? Nebo na jiném místě vyzvedá prorocky jednotu slovanských národů, spojených pokrokovým společenským řádem: „Slovanské národy žijí jako velká rodina ve svazku volném a novém.“ Není to přímo epochální vidění slovanské současnosti našich dnů? Ševčenko byl také členem pokrokového tajného spolku proti carismu, který měl demokratický a slovanský program a který se opět příznačně jmenoval „Cyrilometodějské bratrstvo.“ Spolek byl policií odhalen, jeho členové souzeni. U spisu Tarase Ševčenka připsal sám car, Mikuláš I. „pod nejpřísnější dohled, zakázat psát a malovat.“

Car věděl, kde nejtvrději potrestat svého smělého odpůrce. A tak Ševčenko strávil krutých deset let v sibiřském vyhnanství. Když se vrátil, vypadal jako stařec, přestože mu nebylo ještě 50 let. Stačil napsat ještě jinotajný epos o prvních křesťanech „Neofité“. Zemřel ve věku 47 let a z nich bylo pouhých 12 let jakési svobody! Žil v nelidském věku, ale jeho prorocství o svobodném lidu a lidském člověku se bohatě naplnilo v současné epoše svobodných socialistických národů. J. B.

STÁTNÍ ROZPOČET NA ROK 1961

Rok 1960 byl posledním rokem druhého pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství našeho státu. Pracující dokázali, že druhý pětiletý plán byl nejen splněn, ale i překročen. Rok 1960 byl zvláště úspěšný. Průmyslová výroba vzrostla jen za tento jediný rok o 11,6 %, investiční výroba o 14,5 %, objem zahraničního obchodu se zvýšil o 12 %. Tím byly vytvořeny předpoklady pro růst osobní spotřeby obyvatelstva, která se zvýšila o 8,5 proc. Výrazem vzestupu naší hospodářské činnosti je překročení příjmů, plánovaných v rozpočtu na rok 1960; výrazem důvěry lidu v měnu a hospodářství je růst vkladů obyvatelstva, které se zvýšily za rok 1960 o 2256 miliónů Kčs. Dobré výsledky v plnění druhé pětiletky vytvořily předpoklady pro plnění úkolů prvního roku třetí pětiletky.

Státní rozpočet na rok 1961 vyjadřuje nejbližší hospodářské a politické cíle socialistického Československa. Je finančním vyjádřením práce, která tvoří hodnoty, jež přinesou ihned a v budoucnosti tak pronikavé zvýšení životní úrovně, že náš lid bude ve světovém měřítku mezi státy s nejvyšší životní úrovní.

Počítal-li rozpočet na rok 1960 s příjmy 103 583 miliónů Kčs a s výdaji 103 406 miliónů Kčs, počítá rozpočet na rok 1961 s příjmy 112 534 miliónů Kčs a s výdaji 111 915 miliónů Kčs. Je to rozpočet přebytkový částkou 619 miliónů Kčs.

Odkud pramení příjmy státního rozpočtu?

Hlavním zdrojem (86,4 %) jsou příjmy ze socialistického sektoru. Socialistické hospodářství odevzdá do rozpočtu 97 255 miliónů Kčs, obyvatelstvo 11 777 miliónů Kčs na daních a poplatcích a zbytek 3502 milióny Kčs plyne z různých pramenů. Zisk ze socialistických podniků a s ním daň z obrátu jsou hlavním pilířem, na kterém spočívá rozvoj našeho hospodářství. Vytváření nových výrobních prostředků, úspory na výrobních nákladech a

růst produktivity práce znamenají další růst této příjmové položky.

Daně a poplatky obyvatelstva činí jen 10,5 % rozpočtových příjmů. Hlavním zdrojem je daň ze mzdy, která dosahuje částky 10 988 miliónů Kčs. Zbytek jsou ostatní daně. Je třeba si připomenout, že od 1. ledna 1961 byly zrušeny některé státní a místní poplatky.

Kam plynou výdaje státního rozpočtu?

Na rozvoj národního hospodářství se vydává 57 222 miliónů Kčs, tj. 51,1 % všech výdajů. Z této částky se věnuje na rozvoj průmyslu, výstavby a dopravy 39 701 milión Kčs včetně vlastních podnikových zdrojů. Podle zásad třetího pětiletého plánu se počítá s největší částkou na rozvoj dopravy (9489 miliónů Kčs). Jde především o elektrifikaci železnic a tím o zrychlení zkvalitnění železniční dopravy. Na rozšíření výroby elektrické energie a na palivovou základnu je věnováno 7571 miliónů korun. Na rozvoj strojírenský připadá včetně vlastních podnikových zdrojů 5557 miliónů Kčs.

Rozvoj zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství je zajišťován částkou (včetně vlastních zdrojů státních podniků) 12 360 miliónů Kčs. Na přímou pomoc jednotlivým zemědělským družstvům je určeno 1854 milióny Kčs.

Jen takto vybraná čísla ukazují, jakého rozvoje je schopna výroba vyspělé socialistické společnosti. Výrobu však nelze zvyšovat jen vytvářením nových podniků, ale — a to hlavně — stále lepším využíváním stávajících investic, lepší organizací práce, slovem velikým úsilím za zvýšení efektivity našeho národního hospodářství. Jde o růst produktivity práce. Jen jedno procento růstu produktivity práce znamená zhruba o 1800 miliónů Kčs výrobků navíc.

Ze státního rozpočtu se věnuje na kulturní a sociální opatření 42 441 miliónů Kčs. Z toho připadá na školství a kulturu 8325 miliónů Kčs. V duchu úsilí o výchovu člo-

věka mají hlavní podíl náklady na prodloužení povinné školní docházky, na poskytování učebnic a školních potřeb zdarma, na snížení poplatků za stravování dětí v jeslích a mateřských školách a na rozvoj umělecké a osvětové činnosti.

Na zdravotnictví se určuje 6300 miliónů Kčs. Dnes má nárok na bezplatné léčení přes 90 % obyvatelstva. Průměrně jednou měsíčně navštíví každý občan zdravotnické středisko a jeden lékař připadá již jen na 550 obyvatel (před válkou na 1236 obyvatel).

Náklady na nemocenské pojištění činí 7712 miliónů korun, což je šestkrát více než před válkou. Od roku 1955 do roku 1960 se zvýšil počet důchodců z 1 194 000 osob na 2 297 000 osob, což si vyžaduje úhrnný náklad 13 930 miliónů Kčs.

Podíl výdajů na obranu a bezpečnost (8,5 %) zůstává nezměněn. Tyto plánované výdaje ve výši 9512 miliónů korun zabezpečují obranyschopnost naší republiky na nutné úrovni. Srovnáme-li tyto náklady s výdaji na kulturní a sociální zabezpečení, a srovnáme-li tento poměr s poměrem v kapitalistických státech, vidíme, jaký je rozdíl v péči o člověka. Člověk v kapitalistickém zřízení je zanedbáván; je obětován ve prospěch hrstky na zbrojení vydělávajících kapitalistů.

Náklady na státní správu a soudy vykazují neustálý sestup. Proti roku 1960 poklesnou o 256 miliónů Kčs. Jen novou územní organizací se snížil počet pracovníků ústředních úřadů a národních výborů o 13 600 pracovníků. Částka na státní správu a soudy činí jen 2,5 % rozpočtových výdajů (2740 miliónů Kčs).

Státní rozpočet na rok 1961 je rozpočtem státu, který nezná slova: krize, stagnace, nezaměstnanost, státu, kde v popředí veškeré pozornosti stojí vždy a za všech okolností jen pracující člověk. V naší zemi si vytváří pracující člověk své hmotné zabezpečení a svou hmotnou a kulturní životní úroveň sám svou vlastní prací osvobozenou od vykořisťování. Hmotná životní úroveň se měří velikostí společenské a osobní spotřeby. V naší Českosloven-

ské socialistické republice oba druhy spotřeby rostou. Zvykli jsme si měřit svou životní úroveň peněžními příjmy. Peníze se však u nás stále zhodnocují. Za 1, — Kčs uloženu roku 1953 se dostane dnes množství zboží, za které bychom tehdy museli zaplatit 1,28 Kčs. Jen za loňský rok se zvýšily peněžní příjmy obyvatelstva o 5000 miliónů Kčs a k tomu loni přistoupilo snížení maloobchodních cen které přineslo obyvatelstvu dalších 1940 miliónů korun. Přitom nejde jen o soustavný růst mezd pracovníků v průmyslu, kde vzrostou peněžní příjmy v průměru o 2,3 %, ale i v zemědělství průměrná hodnota pracovní jednotky včetně naturálií činila roku 1960 v jednotlivých zemědělských družstvech Kčs 18,90 proti Kčs 17,20 roku 1959.

Struktura rozpočtu také ukazuje, jaký význam má hospodářství řízené přímo národními výbory. Výdaje rozpočtů národních výborů dosahují 34 254 milióny Kčs, tj. 30,6 % z úhrnných rozpočtovaných výdajů. Je to hlavně zemědělství, kde národní výbory rozhodují o správném použití více než 9000 miliónů Kčs, tj. o 74 % státních výdajů na zemědělství.

Národní výbory na základě konkrétních znalostí potřeb občanů mají pečovat o plynulé zásobování obyvatelstva, zlepšovat práci obchodu, veřejného stravování a služeb. Národní výbory se stávají důležitým řídicím prvkem v uspokojování rostoucích potřeb obyvatelstva.

Státní rozpočet na rok 1961 je finančním plánem prvního roku třetího pětiletého plánu rozvoje našeho hospodářství. Ve formě čísel, peněžních jednotek se v něm odrážejí úkoly letošního roku, výhledy do budoucnosti a podstata skutečné péče o člověka. Tato péče vytváří vysoké morální hodnoty ve vztazích lidí mezi sebou, vytváří nové a vyšší vztahy člověka k práci a ke společnosti, než mohl vytvořit kterýkoliv jiný společenský řád. Je proto povinností všech lidí dobré vůle, aby se všim úsilím a ze všech sil pracovali k tomu, aby úkoly, dané prvním rokem třetí pětiletky, byly splněny.

Inž. Václav Červený

Doba očima kněze

ZAČÍT S ČINY DOBRÉ VŮLE

Období druhé půle vykonávání presidentského úřadu Dwighta Eisenhowera znamenalo v dějinách mezinárodních vztahů dobu tuhnutí ledů. Kdysi tak populární prezident zavedl svou zemí do těžké situace hospodářské i mezinárodní. Přímou fanaticky spojil svou kariéru se zájmy nejreakčnějších kruhů USA, především s koncerny, které se zabývají výrobou jaderných a raketových zbraní. Ke konci svého volebního období byl Eisenhower terčem ostré kritiky zprava i zleva, i když víme, že v USA mají tyto pojmy jiný význam nežli v Evropě. Kritika zprava mu vytýkala právě zaostávání americké armády v otázkách raketové techniky a toho, co dnes nazýváme dobývání vesmíru. Stratégové Pentagonu poznali, že nesmírné miliardy dolarů, vydávané k těmto účelům, nedosáhly svého cíle — totiž aby USA ve vojenské technice přesvědčivě předstihly SSSR. V jednom směru však mělo toto fanatické a fantastické zbrojení opravdu velký efekt. Jenže tento výsledek byl pro USA velmi a velmi nežádoucí. Bylo to přivedení dolaru a celé hospodářské soustavy USA do krajně choulostivé situace. Ohrožení dolaru na území USA vedlo ovšem kosmopolitické kapitány amerických monopolů k rozhodnutí zachránit vlastní zisky dolarovými investicemi do všech částí světa. Marně apeloval Eisenhower na americké bankéře a průmyslníky, aby upustili od exportu dolarů, a tak měnu a hospodářství ochránili před těžkou krizí. Učinili pochopitelně pravý opak a postupovali jako Ford (kterého expresident marně osobně prosil), který investoval ohromné sumy do nového automobilového závodu ve Velké Británii. Těžkou situaci, která z toho vznikla, kritizovaly zase kruhy „zleva“ (pokud se tento pojem dá vůbec užít), mluvíme-li o stanovisku náčelníků nebrojařského průmyslu, pravičáckých odborových organizací a farmářských sdružení. Palba vedená odsud, velmi ob-

ratně využitá J. Kennedym a převážnou částí vůdců Demokratické strany, znamenala pro republikány a jejich kandidáta Nixona zdrcující porážku.

Co nyní a co potom? To je velmi těžká otázka, nad kterou si láme hlavu prezident USA i vláda. Dědictví, které přejala americká vláda po D. Eisenhowerovi, je velmi neblahé. John Kennedy ve svém poselství, proneseném v Kongresu, prohlásil, že je velmi udiven „nesmírným rozsahem zkoušek, kterými musí USA v příštích čtyřech letech projít“. Projev Kennedyho nazakrýval těžkou hospodářskou a mezinárodní situací USA. Řekl o tom: „Každý den přibývá krizí. Každým dnem je jejich překonávání těžší. Každým dnem se blížíme k okamžiku největšího nebezpečí, tím jak se stále více rozšiřují zbraně a vražedné síly jsou stále mocnější.“ Je jistě vážným mementem pro americké občany prohlášení vlastního prezidenta, který říká, „že čas nepracuje pro nás“. Potom se prezident zmínil o Kubě, která se prý stala „komunistickou základnou v Americe“. Dále si prezident stěžoval, že evropští spojenci neplní své závazky a že americké svazky s nimi nejsou v pořádku: „Jednota NATO je oslabena hospodářským soupeřením a zčásti je podkopávána i národními zájmy.“

Otázka míru a ozbrojení byla rovněž v Kennedyho prohlášení ventilována. Zde padly zmínky o „světovládném“ úsilí SSSR a Číny, kterými byla dosud vždy motivována nutnost zbrojení. Opakoval známá slova o nutnosti kontroly zbrojení, ale přece jen uznal nutnost čelit hrůzným důsledkům stále se rozšiřujícího zbrojení: „Nesmíme dopustit, aby horečné zbrojení zachvátilo další země, aby vznikly nové atomové mocnosti a aby se toto zbrojení rozšířilo i na vesmír.“ V tom směru se odvolal na své memorandum, v němž žádal zainteresované vlády, „aby

souhlasily s rozumným odkladem jednání o zákazu atomových pokusů“.

Zde ovšem je na místě podtrhnout skutečnost, že to byl vždy Sovětský svaz, který neochvějně bojoval proti každému dalšímu rozšíření atomového zbrojení o další země. V žádné socialistické zemi nebyla dosud zavedena výstroj nebo výroba jaderných zbraní včetně takové velmoci, jakou je bezesporu Čína. Avšak žel, totéž nelze říci o kapitalistických státech, které pomocí NATO předávají prakticky jaderné zbraně dalším zemím, zvláště však vyzbrojují raketovými zbraněmi nejagresivnější evropskou mocnost, kterou je NSR. Má-li být dodržena Kennedyho teze o nutnosti nerozšiřovat počet atomových velmocí, je především nezbytné nedat tyto zbraně do rukou bývalých hitlerovských generálů a politiků typu Adenauera a Straussa, kteří se jich nemohou dočkat.

Dnes je ještě předčasné spojovat s dosavadními projevy nového presidenta USA nějaké upřilícené naděje. I když všichni lidé dobré vůle by si ze srdce přáli, aby některé pozitivní stránky jeho několika málo prohlášení, byly konsekventně doprovázeny analogickými činy. V tom směru nikdo na světě nemůže popřít, že to byl Sovětský svaz, který nejen slovy, ale vzápětí také činy demonstroval svou ochotu dospět k rozumné a všem prospěšné spolupráci mezi USA a SSSR. Propuštění letců z amerického výzvědného letounu, sestřeleném nad výstavním územím SSSR, do USA, bylo bezesporu jasným projevem dobré vůle. Úsilí i nové počátky dorozumění mezi Východem a Západem může být obtížné, avšak je možné. Sovětské gesto ukazuje, že dorozumění lze uskutečnit jen kompromisem, jednáním, akty dobré vůle jít vstříc zájmům toho druhého. N. S. Chruščov pozdravil nového presidenta USA velmi srdečně a rád konstatoval, že Kennedy slíbil, že s lety špiónážních letadel nad územím SSSR nebude již pokračováno. Proto také vláda SSSR propustila z vazby americké letce. V akcích tohoto druhu je třeba pokračovat dále. Jediné činy dobré vůle a usilovné snahy odstraňovat návyky a praxi studené války mohou navodit vhodnou atmosféru jednání a vytvořit tak prostředí, které by už samo dávalo předpoklady, že jednání nebude sebeúčelné.

Jako je dnes předčasné, dělat nějaké konkrétní závěry z prohlášení nového presidenta USA, nebylo by ani na místě prorokovat, zda a kdy se budou moci sejít představitelé USA a SSSR k nějakému jednání, které by mohlo ovlivnit nepříznivou situaci, způsobenou negativistickou politikou expresidenta Eisenhowera. I když v tomto směru bylo slyšet, zvláště z úst nového stálého zástupce USA v OSN, Adlaie Stevensona, slova o možnosti setkání obou nejvyšších představitelů USA a SSSR. Americký ministr zahraničních věcí Dean Rusk prohlásil, že Kennedyho vláda chce ponechat otevřeny všechny možnosti a způsoby diplomatického jednání.

Situace ve světě není nejružovější. Kuba, Laos, a mnoho jiných problémů přímo volá po jednání. Není možné dopustit, aby se hromadily nové konflikty, které by mohly ve svých důsledcích ohrozit světový mír. N. S. Chruščov mnohokrát, zvláště v poslední době, zdůrazňoval, že zabezpečení světového míru a odvrácení hrozného světového konfliktu je nejpřednější otázkou, na kterou se musí soustředit národy i vlády. Sovětská vláda právě jako naše vláda a vlády socialistických zemí učiní všechno, co je v jejich silách a možnostech, aby válečné nebezpečí zmenšila a co nejdříve vůbec odstranila. Že za takovými to slovy není slabost, nýbrž naopak nezdolitelná rostoucí síla, pramenící z trvalého společenského a zvláště hospodářského rozkvětu socialistických zemí, je každému soudnému člověku a tím více odpovědnému politikovi, na bledni. A v této skutečnosti vidí všechny mírumilovné národy reálnou naději, že lidstvo nepřekročí práh ničivé světové války po třetí. Neutrální národové aktivně podporují všechny mírové akce socialistických zemí a zvláště Sovětského svazu, protože vědí, že jich nikdy nebude zneužito k nějakým sobeckým cílům socialistické soustavy. Vždyť i ze samé její podstaty vyplývá nutnost bojovat a zvítězit nad válečným nebezpečím.

Světová veřejnost a mezi ní i všichni křesťané doufají, že se také na druhé straně oceánu najdou lidé i národy, které budou podporovat posvátnou věc míru. Vždyť míra lidské odpovědnosti a hlas svědomí k tomu každého křesťana napomínají a povzbuzují.

NÁŠ ZÁPISNÍK

SVÍCE NAŠÍ VÍRY

Na několika místech Rakouska, ve Vídni, v Salcburku a v Mariazell v tamních chrámech stojí velké svíce vysoké jako stromy. Silný kmen svíce je opatřen stuhou v národních nebo státních barvách. Polsku, Maďarsku, Rumunsku a Československu jsou věnovány takové svíce s tím, že plamen bude zažehnut až všem zemím se dostane svobody!

Svoboda je pojem drahý každému. A přece mluvíme-li za náš národ, tato svíce svobody již dávno hoří. Byla zažehnuta bojovníkem, který vyhnal teror a smrt z naší země a nastolil tím skutečnou svobodu od smrti, strachu a bídy — sovětským vojínem. To je holá skutečnost, platná stejně u nás, jako v Rakousku!

Ty rakouské svíce ještě nehoří, ale hoří již jiné, svíce zapálené v západním Německu ďáblu militarisa-

ce, štvání mezi národy, svíce msty a nenávisti.

Těm svícím by se mělo věnovati více pozornosti i v Rakousku!

LIDÉ VÍCE ČTOU

Počet členů „Klubu přátel poesie“ přestoupil 1. ledna 1961 číslici u nás nikde netušenou, nečekanou: 16 000, slovy šestnáct tisíc a dnes se blíží pomalu 18 tisíc, které budou pro letošek jeho plánem přípustnou metou. Událost by snad byla jen vnitřní záležitostí literatury, kdyby neukázala velkou úctu našeho lidu ke krásnému slovu a myšlence. Jako jinde, také u nás, vše co je krásné, ušlechtilé a vznešené je původu sakrálního. První naše verše, krásné slovo, to je chorál „Hospodine pomiluj ny“. V celém vývoji naší literatury krásného slovu, poesii, písní sloužili zejména duchovní tvorbou a sbíráním duchovních písní. Zakladatel novočeského básnictví, radnický farář Antonín Puchmajer,

shledávající novočeskou obec přátel verše, sdružující čtenáře českých knih vydáváním sborníčků básní svých a své družiny, nemohl ani tušit, že bude doba, kdy společenství lidí českého verše bude tak mohutné. Stejně i zakladatelé prvních kolektivních sdružení na šíření české knihy, sdružující čtenáře knih a jejich přátele, byli duchovní. Václav Matěj Šteyer, vynikající kazatel, neustále dlící mezi lidem, vroucí milovník jazyka českého, František Sušil a Matěj Procházka, Karel Vinařický, hradecký kanovník Šrůtek, tací širitelé jako Šmidiger — všechna ta jména ve zbožné vzpomínce řadí se k pocitům radosti nad úspěchem nejnovějšího a tak úspěšného strážce dědictví českého krásného slova, „Klubu přátel poesie“. *vk*

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Jeden nevalný, ale velmi domýšlivý italský malíř tak dlouho nálezal na Lva XIII. (1878—1903), až

dobrotivý papež podlehl a dal se od něho potřetovat. Obraz nebyl nijak zdařilý, ale domýšlivý malíř ještě žádal, aby svatý Otec připsal dolů pár slov a připojil svůj podpis. Papež tedy napsal: „Matouš 14, 27. Lev XIII.“ Když si pak rozradsně citované místo, zjistil, že se tam praví: „Buďte dobří, já jsem to, nebojte se.“

*

Svatý Napoleon sice nikdy neexistoval, ale za vlády Napoleona Bonaparta vytvořila lidská fantazie, jež obklopovala slavného válečníka různými legendami i postavu císařova „svatého patrona“. Tento smyšlený „svatý Napoleon“ byl samozřejmě rovněž nepřemožitelným bojovníkem. Zachovalo se několik jeho obrazů. Býval malován v brnění, s mohutným chocholem na přilbici, v pravé ruce meč a v levé štít. V pozadí se rozkládá poškozené město.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

- Řezanina Dušan**, administrátor v Kralupech n. Vlt., ustanoven dekretem čj. 145/61 od 1. II. 1961 excurr. do administrátorem v Kralupech-Minicích.
- Kolský Václav**, farář, Kralupy-Minice, ustanoven dekretem čj. 146/61 od 1. II. 1961 administrátorem v Pyšelicích a dekretem čj. 147/61 excurr. administrátorem v Hrusicích, oboje okres Praha-východ.
- Holář František Prokop**, administrátor v Čížkově, ustanoven dekretem čj. 397/61 od 1. III. 1961 administrátorem v Mýtě v Č. a dekretem čj. 398/61 excurr. administrátorem v Strašicích, oboje okres Rokycany.
- Král Vilém**, administrátor v Mýtě v Č., ustanoven dekretem čj. 399/61 od 1. III. 1961 administrátorem v Čížkově a dekretem čj. 400/61 excurr. administrátorem v Nových Mitrovicích, oboje okres Plzeň-jih.

Úmrtí:

- Msgre dr. Kadlec Karel**, kanovník kol. kapituly u Věch svatých na Pražském hradě, profesor v. v., zemřel 25. I. 1961 ve věku 74 let (čj. 378/61).
- Roth Jan**, býv. administrátor ve Stříbrné v. v., zemřel v Senohrabech 12. I. 1961 ve věku 89 let (čj. 242/61).

DECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

- Chroust Antonín**, býv. farář z Kněžice, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 12. 1960 administrátorem v Protivanově, okr. Prostějov.
- Ambrož Miloslav**, koop. ve Vranově u Brna, pověřen od 1. 12. 1960 zatímním vedením duchovní správy v Koněšíně, okr. Třebíč.
- Hlaváč Ludvík** po návratu z pres. služby ustanoven od 1. I. 1961 kooperátorem v Lomnici, okr. Blansko.
- Navrátil Jakub**, koop. v Tišnově, okr. Brno-venkov, ustanoven od 1. I. 1961 administrátorem tamtéž.
- Gazda Ludvík**, koop. na Starém Brně, okr. Brno, ustanoven od 1. I. 1961 administrátorem tamtéž.
- Staněk František**, koop. na Starém Brně, okr. Brno, ustanoven od 1. I. 1961 koop. v Brně-Zábrdovicích.
- Novák Václav**, koop. v Brně-Zábrdovicích, ustanoven od 1. I. 1961 kooperátorem na Starém Brně.
- Msgre dr. Jančík Josef** vyvázán z administratury na Starém Brně od 1. I. 1961 a ustanoven kooperátorem na Starém Brně.
- Večeřa Václav**, koop. Brno-Tuřany, okr. Brno, ustanoven od 1. I. 1961 koop. v Rajhradě, okr. Brno-venkov.

Pensionování:

- Válka Josef**, arcikněž, děkan a farář v Tišnově, okr. Blansko, pensionován od 1. I. 1961.

Zemřeli:

- Podlezl Karel**, farář v. v., Starovičky, okr. Břeclav, zemřel 29. XI. 1960.
- Holub Josef**, administrátor v Blučíně, okr. Brno-venkov, zemřel 8. I. 1961.

DECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

- Joklík Jan**, administrátor v Nebočadech, jmenován u příležitosti svých životních šedesátin notářem kurie litoměřické; čis. dekr. 333/60 1-Ord-Pe ze dne 18. října 1960.
- Korvas Ondřej**, administrátor v Ústěku, obdržel u příležitosti svých životních pětadesátin pochvalu a uznání Ordináře; čis. dekr. 370/60 1-Ord-Pe ze dne 28. listopadu 1960.

Ustanovení a jmenování:

- Appl František**, administrátor v Benešově n. P., ustanoven s platností od 1. září 1960 excurr. do administrátorem farností Horní Habartice a Markvartice,

vše okres Děčín, vikariát Ústí n. L.; čis. dekr. 3130/60 II-A-1 ze dne 16. srpna 1960.

- Brynich Rudolf**, ústavní kněz v Zaopatřovacím ústavě hlavního města Prahy v Milešově p. Mil., ustanoven s okamžitou platností druhým ústavním knězem v ústavě ČKCH v Oseku u Duchcova; čis. dekr. 343/60 4-Ord-Pe ze dne 4. listopadu 1960.

Hodač Oldřich, děkan a administrátor děk. v Jablonci n. Nis., zproštěn úřadu vikáře vikariátu jabloneckého; čis. dekr. 314/60 1-Ord-Pe ze dne 6. října 1960.

Hodač Oldřich, děkan a administrátor děk. v Jablonci n. Nis., ustanoven s okamžitou platností excurr. do administrátorem farnosti Rychnov n. Nis., okres a vikariát Jablonec n. Nis.; čis. dekr. 3820/60 II-A-1 ze dne 5. listopadu 1960.

Hodínář Jan, administrátor v Horních Habartcích, ustanoven s platností od 1. září 1960 interkalárním administrátorem farnosti Verneřice, okres Děčín, vikariát Ústí n. L. a excurr. do administrátorem farnosti Mukařov, okres a vik. Litoměřice a farnosti Merboltice, Rychnov a Valkeřice, vše okres Děčín, vikariát Ústí n. L.; čis. dekr. 3129/60 II-A-1 ze dne 18. srpna 1960.

Klapuch František, arciděkan a vikář v Liberci, pověřen správou vikariátu jabloneckého; čis. dekr. 315/60 1-Ord-Pe ze dne 6. října 1960.

Klapuch František, arciděkan a vikář v Liberci, ustanoven s okamžitou platností excurr. do administrátorem farností Hodkovice, Jeřmanice a Dlouhý Most, vše okres a vikariát Liberec; č. 3819/60 II-A-1 z 5. XI. 1960.

Kočíčka František, administrátor v Holešicích, ustanoven s platností od 1. září 1960 interkalárním administrátorem děkanství v Teplicích lázních v Č., okres Týž, vikariát Duchcov; čis. dekr. 3101/60 ze dne 13. srpna 1960.

Kubát František, administrátor v Ústí n. L.-Střekově, ustanoven s platností od 1. listopadu 1960 excurr. do administrátorem farnosti Svádov, okres a vikariát Ústí n. L.; čis. dekr. 3823/60 II-A-1 ze dne 5. listopadu 1960.

Noil Vojtěch, administrátor ve Verneřicích, ustanoven s platností od 1. září 1960 interkalárním administrátorem farnosti Holešice, okres Most, vikariát Týž, a excurr. do administrátorem farnosti Sušany, okres Chomutov, vikariát Most; čis. dekr. 3102/60 II-A-1 ze dne 13. srpna 1960.

Ondrouch František, děkan v Teplicích lázních v Č., ustanoven s platností od 1. září 1960 interkalárním administrátorem farnosti Kryry a excurr. do administrátorem farností Strojetic, Vidhostice a Vroutek, vše okres Louny, vikariát Podbořany; čis. dekr. 3103/60 II-A-1 ze dne 13. srpna 1960.

Pepřla Jan, ordinariální sekretář, jmenován rektorem kněžského semináře; čis. dekr. 320/60 1-Ord-Pe ze dne 20. září 1960.

Rüssler Beno, tč. vojín, jmenován s platností od 1. listopadu 1960 kaplanem při děkanství v Mostě; čis. dekr. 3666/60 II-A-1 ze dne 26. října 1960.

Ston Mansuet, ústavní kněz v Zaopatřovacím ústavě v Chlumci u Chabařovic, ustanoven s okamžitou platností ústavním knězem v Zaopatřovacím ústavě ČKCH u sester dominikánek v Kadani; čis. dekr. 344/60 4-Ord-Pe ze dne 4. listopadu 1960.

Vosáhlo Václav, kaplan v Děčíně IV., pověřen výkonem duchovní správy u řeholních sester třetího řádu sv. Františka v Ošetřovacím ústavě pro dospělé v Milešově, p. M.; čis. dekr. 375/60 4-Ord ze dne 6. prosince 1960.

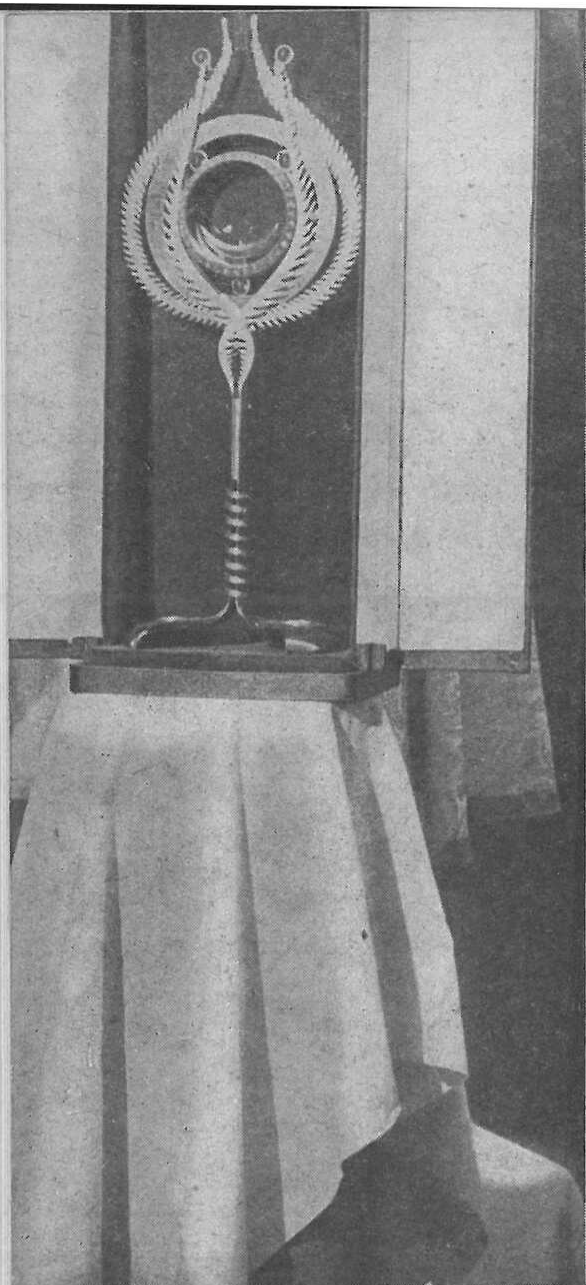
Přeložení na trvalý odpočinek:

Bělík Adolf, arciděkan, Svádov, přeložen s platností od 1. listopadu 1960 na trvalý odpočinek; čis. dekr. 3841/60 III-A-1 ze dne 7. listopadu 1960.

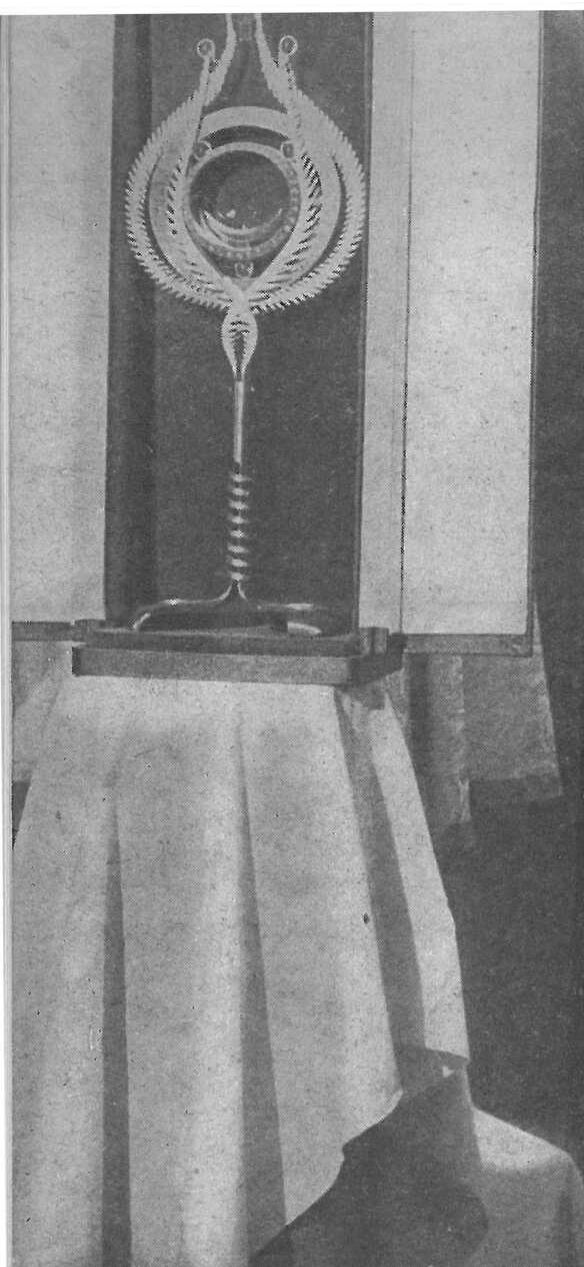
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 3 - V Praze 1. března 1961

Pohřbu J. E. n. jdp. ThDr. Antonína Eltschknera, titulárního biskupa zefyrského a světicího biskupa pražského, probošta v. v. metropolitní kapituly u sv. Víta na Hradě pražském, nositele Řádu republiky, se zúčastnili zástupci MŠK, CMVKD, čs. episkopátu, všech českých kapitul, obou teologických fakult, četného duchovenstva

ThDr. FRANTIŠEK KOTALÍK: Několik obrázků lásky k vlasti u Izraele

J. J. NOVÁK: List sv. Klementa římského

ThDr. METODĚJ HABÁŇ: Přirozené poslání

ThDr. MIROSLAV RAJMON: K pojmu práva na vlast

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Od Hodu Božího velikonočního do adventu

ThDr. JAROSLAV MICHAL: Ústava a zdraví lidu

ThDr. VÁCLAV BARTŮNEK: Kostel pražský za Olbrama

ThDr. KAREL SAHAN: Uctivost

DUŠAN ČULÍK: Indické postřehy

P. EMIL KORBA: Svatý Vojtěch

MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: Neurosy

P. FRANTIŠEK MÜLLER: Vlastenecký kněz moravský Jan Vyhliďal

VÁCLAV ZIMA: Pokračovatel a dovršitel

FRANTIŠEK VONDRÁČEK: Generální oprava chrámu sv. Mikuláše v Praze

ThDr. FRANTIŠEK KOTALÍK: Augustae imagines decoris plenae patriae amoris apud populum Israel.

Unitas et concordia apud populum Israel non est quid extraneum et staticum sed potius profundum quid et actuosum, unitas et concordia est vera imago aspectus futuri vitae, decretum Dei, munus populi Israel. Discordia inter tribus populi Electi demonstrat poenam divinam et peccatum Israel. Hisce omnibus causis profluit ille verus dignitate plenus patriae amor populi Electi, de quo tam splendide et imaginibus augustis ditati loquuntur fere omnes Veteris Testamenti prophetae.

J. J. NOVÁK: De Epistula S. Clementis Romani.

Magnum documentum litterarum primordiorum Ecclesiae est epistula S. Clementis Romani, quia nobis in splendidam lucem profert dignitatem S. Clementis tempore primordiorum Ecclesiae. S. Clemens est caput Ecclesiae et tecto suo nomine defendit viriliter doctrinam Jesu Christi et integritatem ipsius Ecclesiae. Corinthiis bene dicit eorum pristinam vivam et actuosam fidem, suadet benevolentiam, humilitatem, concordiam, Dei timorem. Eius epistula nobis interpretatur compresse et capitulatim fidem postapostolicae aetatis.

ThDr. METODĚJ HABÁŇ: De naturali cognitione.

Ad mentem conceptus naturalis spectant perplures partes. Verum est omnia quae naturalia sint nasci et crescere minime vi sed sua sponte. Omnis homo per motum naturalem suae vitae sustinet partes processus naturae et in summa suae cognitionis vita in suum usum convertit omnia quae sunt et quae ubicunque in rerum natura eveniunt.

ThDr. MIROSLAV RAJMON: De conceptu patriae iuris.

Plures et etiam aliqui Catholici Germaniae Occidentis, qui invidiam et odium alterius populi foveant, conantur firmare et comprobare suum insuetum et signatum conceptum patriae iuris. Franz Scholz docet omnem hominem sibi vindicare intimam societatem ad suam propriam patriam. Vere invidia et odium alterius populi et gentis abhorrens est a cogitatis pacis fidelium Christianorum.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: A Dominica Resurrectionis usque ad Adventum.

De maxima et praecipua meditatione singularum Dominicarum post Pentecostes. Festa huius temporis suppleant varietatem et pulchritudinem anni liturgici et demonstrant, quomodo vera, profunda vita Christianorum gerenda sit.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNEK: De ecclesia Pragensi tempore Olbram, archiepiscopi.

Exeunte saeculo XIV. patefit lapsus et corruptela morum vitae ecclesiasticae fere omnium gentium Europae praecipue causa inopiae et vitii institutae educationis asceticae cleri et sacerdotum. Ideo illa fortis et profunda vita Ecclesiae peritis scientiae rerum gestarum Ecclesiae necopinantibus accidit iam tempore quo Hus prodierit in medium sui operis religiosas reformae. His omnibus cogitatis animadvertimus vitam religionis et Ecclesiae ad nostram primam, principalem ecclesiam Pragae, quae olim omnino ita laudata, nunc vero ecclesia cathedralis s. Viti Pragae nuncupatur.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Dachau varuje

K snímku na první straně obálky

Každého roku vzpomínají dne 26. dubna v 32 národech světa všichni, kdož pocítili útlak a hrůzovládu nacistů v nejhorší formě brutality, nelidskosti a barbarství — osvobození koncentračního tábora Dachau. Vzpomíná 1570 katolických kněží, kteří ze tří tisíc v Dachau uvězněných, se tohoto dne dožili osvobození. Hrůzostrašný výmysl nacistického běsnění — **t o v á r n a n a s m r t** — přestala v ten den před 16 lety vykonávat svoji katanskou funkci a její brány se otevřely vstříc svobodě. Ti, kdož přežili mnohaleté utrpení přísahali, že v budoucnosti se nic podobného nesmí opakovat a že v zárodku zmaří každý, byť seberafinovanější pokus o vyvolání násilí, v němž by byla deptána lidská důstojnost tak otřesným způsobem, jakého byli svědky. Mnozí se domnívali, že zdrcující porážka Německa a rozsudky smrti norimberského tribunálu daly dostatečně za vyučenou nejen militaristům příslušujícím Hitlerovi, ale byly též varovným vykřičníkem všem strůjčům válek na celém světě na desítky let do budoucna.

Zel, byli jsme v poslední době již vícekrát svědky nenávistných výpadů, jež proti svrchovanosti našich státních hranic vedou bonnstí militaristé a revisionisté. První housle v těchto útocích hraje známý nacista, ministr dopravy Adenauerovy vlády Seehofer. V jednom ze svých četných štvavých projevů se snažil dokonce svalit odpovědnost za vypuknutí druhé světové války na Československo a nedávno požadoval v Řezně na zasedání přesídlenců evropský „Vaterland“ svobodný až po Ural. Dovožoval při tom, že nikdo nemůže sudetským Němcům upřít jejich oprávněný nárok na pohraniční území v Československu. Od vděčných posluchačů shromáždění byl odměněn hysterickými výkřiky, jež ho nemohou lépe charakterisovat: „Heil Seehofer!“

Je to jen ná mátkou zmíněná událost z přebohaté série činnosti lidí typu Seehofera, kteří po Hitlerově krachu chtějí ve střední a východní Evropě opět zavést, nám, dachauským vězňům, tak dobře známý „německý pořádek“. Skutečnosti dokazují, že adenauerovští nositelé staré politiky „Drang nach Osten“ rozsévají mezi západoněmeckým obyvatelstvem ducha šovinismu, militarismu a revanše oplátkou za rozmetání nacistických armád a nacházejí přitom podpory i některých církevních činitelů. Arcibiskup z New Yorku, Francis kardinál Spellmann napsal dopis dr. Rudolfo Lodgmannovi von Auen, v němž u příležitosti setkání sudetských Němců jej ujišťuje veškerou možnou spoluprací a vroucí podporou při řešení problému těch, kdož byli vysídleni do Německa a Rakouska. Vyjadřuje přesvědčení, že sudetoněmecké hnutí pod tak autoritativním vedením, jakým je právě Lodgmannovo, dosáhne vytouženého cíle, jelikož úsilí o návrat do domova není nějakým privilegiem, ale vlasteneckou povinností všech vyhoštěných Němců. V závěru dopisu vyslovuje kardinál Spellmann přání, aby křesťanská láska a soucit vyburcoval všechny ostatní Němce k spolupráci na dosažení tohoto šlechtetného cíle a v naději na brzkou organizační jednotu (jednotu „duchovní“ patrně předpokládá) přál, aby víra v Božskou spravedlnost byla pramenem síly a naděje všech odsunutých Němců.

Ač jsme již z dřívějších výroků pana kardinála na leccos zvyklí, tato podpora, ba dokonce požehnání silám, jež plánují násilný přepad čs. státních hranic, zní z jeho úst až neuvěřitelně. Vždyť nenechá nikoho na pochybách, že o takovéto znásilnění by bylo možno se pokusit jen za cenu rozpoutání světového válečného požáru se všemi důsledky hrůz a ničení atomové války. U příležitosti Eucharistického kongresu v Mnichově jel pan kardinál v uniformě amerického důstojníka na inspekci našich hranic. Tuto revisi konal patrně proto, aby uklidněn mohl napsat sudetským Němcům, jednomu z nástrojů šestileté Kalvarie našeho národa, svůj vehementně povzbudivý dopis. My se ale domníváme, že se přes ochotně nabídnuté okuláry americké armády nedíval na naše hranice — a za ně — dobře. Buď bylo zamženo, anebo ve své zaslepenosti nechtěl vidět — celý ten socialistický tábor míru, mohutnou sílu všech států Varšavské smlouvy a především moc Sovětského svazu, jež střeží dnes nedotknutelnost západních hranic Československé socialistické republiky. V ní vidíme právem záruku toho, že se již nebude dít to, co připomíná Dachau.

NĚKOLIK OBRÁZKŮ LÁSKY K VLASTI U ISRAELE

Milostivé léto, začínající hlaholem beraních rohů, ve svých prvotních nařizovacích a ustanoveních se dotýká též podstaty pravé, upřímné lásky národa Israele ke své vlasti, ke své Zaslíbené zemi. Nepochybně bylo účelem milostivého léta vrátit všem rodinám jejich dědičný úděl v Palestině a zamezit, aby se polnosti nehromadily v několika málo rukou, byť nevíme, zda Israelité opravdu zachovávali alespoň v prvotním rozkvětu své země a svého národa až po zajištění babylonské zákony o milostivém roce. Než přece to podstatné zůstává, totiž důrazné připomenutí Hospodince, že Svatá země je Božím majetkem a vyvolený národ jen usedlíkem, obyvatelem, kterému ji kdysi daroval. — Půda tedy se nesmí prodat na věčné časy, „neboť má jest a vy jste moji nájemníci“ — Lev. 25, 23. Chceme pochopitelně nějak názorněji vníknouti v hluboký pojem lásky k vlasti ve Starém zákoně, chceme viděti názorné příklady, a toto vše nelze jiným způsobem, než pohlédnout v život a působení několika předních nepíšících proroků počáteční doby královské. Protoci totiž nejlépe zrcadlili ve svém nitru a tím i ve svém jednání plný život i myšlení celého svého národa a zároveň jako mluvčí a vykonavatelé Hospodinových úmyslů, napomenutí a úradků mohli bezpečně ukázati svému lidu jistou cestu i pravou míru v mnoha těžkých okolnostech vnitřních i vnějších pro svou zemi a pro svou vlast.

Asi kolem roku 930 př. Kr. umírá třetí král vyvoleného národa Šalomon. Israel se rozštěpil, deset kmenů severních stojí proti dvěma kmenům jižním v čele s mesiánským kmenem Judovým. Roboam a Jeroboam stojí proti sobě, lid v nejistotě, ano přibližuje se okamžik vzplanutí skutečné občanské války. Roboam již shromáždil mnoho tisíc vybraných mužů, bojovníků z kmene judského a snad i z kmene Benjamin, aby bojovali proti domu severnímu israelskému a zjednali zase sjednocení, jediné království Roboamovi, synu Šalomounovu. Tu však vystupuje muž Boží, prorok Šemajáh, který přináší toto Hospodinovo poselství a příkaz domu Judovu a Benjamin — „Netáhněte, aniž bojujete proti bratřím svým, synům Israelovým; vrať se každý do svého domu, neboť já Hospodin jsem to vše učinil“ — 3 Král. 12, 24. Rozdělení téměř již trvalé v národu vyvoleném bylo zajisté dílem spravedlivé ruky Boží, ale hrozný bratrovražedný boj byl zastaven jinak nám neznámým prorokem Šemajáhem. Kdo ví, snad vzájemný nelitostný boj bratří mezi sebou by jistě přinesl větší zkázu i útrapy národu a Zaslíbené zemi, než jinak bolestně trvalé rozdělení, které ovšem dalo jednotlivým kmenům israelským mnohou příležitost uvážiti následky svého nevědeckého postoje vůči Hospodinu i připravit se k blízkému velikému, očištnému pokání.

Vraťme se nyní trochu nazpět k době slavného králování Davidova. I tehdy se popudil hněv Hospodinův proti národu Israele, neboť David, pyšný na své úspěchy, po-

ručil sečisti lid israelský i judský. Velitel vojska Joab učinil ten součet a odevzdal Davidovi — a hle, když byl lid sečten, počalo mocně bušit Davidovi srdce, i řekl Hospodinu — „Zhřešil jsem těžce, učiniv to, ale prosím, odejmi nepravost služebníka svého, že jsem příliš bláhlově jednal.“ — Prorok Gad přichází k Davidovi, aby oznámil Boží trest. „Tři věci jsou ti dány na vybranou; vyvol si jednu z nich, kterou chceš!“ — 2. Sam. 24, 11—17. I zde je opět prorok živým svědomím pravé lásky k svému národu. Osobní pýcha Davidova, touha po přeměně své vlasti, Bohem svěřené, ve vojenský stát, který by byl výbojný a zajistil si pochybné mocenské postavení mezi tehdejšími národy, byly příliš názorným popřením důvěry v Boha, ctcovské náklonnosti k vyvolenému národu i neklamné prvotní touhy Davidovy zajistit svému lidu a požehnané zemi bezpečí, vnitřní klid, spravedlnost společenských vztahů i vzájemné pokojné soužití.

Nejeden znalec dějů starozákonních zdůrazňuje, že i národní katastrofa severní říše v roce 722 př. Kr. a později v úzké souvislosti pád judského království roku 586 by se jistě alespoň oddálily, kdyby králové, ale též lid více dbal mnohých rad svých proroků, především zde prvního velkého proroka Isaiáše. Když se v 8. století blížila zvolna asyrská vojska k hranicím Svaté země, nelze skrýti nadmíru prozíravosti, upřímné lásky k své zemi u proroků. Slyšíme je téměř volati: „Vyhňte se všem sporům, pečujte o svou zemi, o její požehnaní a úrodnost, i o své nerušené bratrské spoluzití, Asyrie a Egypt vedou veliký boj o světovou nadvládu. Jakýkoli váš zásah bude vám jen utrpením lidu a bolestným पुष्टčením překrásné země, vlasti, svěřené vám Hospodinem“. Isaiáš takto tehdy varoval — „Tak Pán mluví, Jahve, Israelův Svatý: V naprostém klidu jen jest vaše spása a v tiché důvěře jest vaše síla. Ale vy nechcete. Říkáte: Nikoliv, na koních prchneme. A také prchnete. Na rychlých ořích ujedeme. Tak jedou, kteří vás stíhají!“ — Is. 30, 15. Nezkrotný asyrský král Sin-achché-riba (705—681) věru zaplavil svými vojsky celé Judsko, jediný Jeruzalém zbyl ještě obležený, aby se stal podle slov Isaiášových skutečnou daleko viditelnou vlajkou a výstrahou ostatním.

V nejosudnějších chvílích vyvoleného národa — před pádem obou říší — s největším sebezáporem, bez ohledu na osobní oblibu radili k úplnému podrobení vítěznému vojsku. Nekázala jim to však jejich slabost, nebo neúcta k svému lidu, ale jediné zdravá, Bohem posvěcená láska k národu. Byli totiž proroci opravdovými vlastenci a milovali svou vlast a svůj lid vroucněji, než kdokoli jiný. Zrazovali jen od marného, beznaděného odporu. Chtěli zachránit, co se ještě dalo vůbec zachránit. Hrozně bylo pro ně pomyšlení, co se stane, pozbude-li vyvolený národ Boží své národní samostatnosti i své tak milované vlasti!

ThDr. František Kotalík

LIST SV. KLEMENTA ŘÍMSKÉHO

Z 1. stol. křesťanského starověku máme kromě novozákonních knih málo písemných památek a ještě méně s přesným určením autora. Důvod možno spatřovati v tom, že křesťanství není výslednicí lidského bádání, nýbrž zjevením Božím, ověřeným zázraky. Proto se vyžadovala víra a dalšího dokazování nebylo žádáno. Všechna činnost se tím scustředila na uvádění křesťanských pravd v život. Mimo to se křesťanství v prvních letech svého života skládalo z většiny lidí prostých, jimž nebylo třeba podávat vědecké výklady, které by konečně stěžily pochopili. Proto celá literární činnost se omezila jen na ty nejprostší zájmy, týkající se věřících. V dopisové formě křesťanství literáti a vůdcové se navzájem zpravují o životě křesťanů, věřící poučují, povzbuzují k víře a lásce, varují před falešným učením. Téměř všechny listy apoštolských Otců obsahem i formou se podobají listům novozákonním, jejichž obsah většinou jen rozvádějí.

Jedním z velmi důležitých literárních dokumentů starokřesťanských, osvětlujících učení apoštolů je list sv. KLEMENTA ŘÍMSKÉHO. Je důležitý již tím, že známe, jaké postavení zaujímal sv. Klement v prvotní Církvi.

Ze života sv. Klementa toho víme málo. Sv. Pavel v listě k Filippanům (4, 3) uvádí mezi svými spolupracovníky Klementa. Nelze ovšem s určitostí říci, že by tento Pavlův Klement byl totožný s naším Klementem Řím. Nápis z doby Pavlovy ve Filippách ukazuje, že toto jméno tam bylo dosti časté. Ovšem naprosto popřít totožnost obou Klementů není také možné. Vezmeme-li totiž za podklad Klementovu smrt (r. 101) a Pavlův pobyt ve Filippách (na druhé apoštolské cestě r. 52 či na třetí r. 57), mohl by tu Klement Řím. poznat Pavla ještě jako jiného. Kdyby jím byl tento Pavlův Klement, dalo by se z toho soudit na jeho pohanský původ a pravděpodobně narození ve Filippách či v blízkém okolí. Podle pozdějších údajů, pramenících z pseudoklementinských spisů,

byl sv. Klement ztotožňován s konsulem Titem Flaviem Klementem, jenž byl r. 95/96 pro své přiznání ke křesťanské víře popraven. Snad byl jako propuštěnec spřízněn s mučedníkem Titem Flaviem Klementem, pocházejícím z císařského rodu. Podle svědectví Ireneia řídil Církev jako třetí nástupce Petrův a „viděl samotné apoštoly, stýkal se s nimi a kázání apoštolů a ústní podání (tradici) měl v živé paměti“ (Adv. haer. 3, 3). Římským biskupem byl od r. 92–101 a v třetím roce Trajanovy vlády podle Eusebia (H. E. lib. III c. 34) zemřel. Pozdější málo hodnověrné zprávy (u Symeona Metaphrasta z 2. pol. X. stol.) uvádějí, že jej Trajan poslal do vyhnanství na Chersonese, kde našel smrt v moři. Na biskupa byl vysvěcen samotným Petrem (Tertul. Praescr. 32), avšak v zájmu pokoje v Církvi dal přednost Linovi (Epiphani. Haer. 27, 6).

Sv. Klement Řím. požíval v křesťanském starověku velké vážnosti, ač z jeho pera je nám znám jen jediný spis — list adresovaný Korintským o 65 kapitolách. O vážnosti Klementově svědčí i četné spisy, uváděné pod Klementovým jménem. O autorství Klementově tak zvaného 2. listu ke Korintským jsou určité pochybnosti vzhledem k jeho zcela všeobecnému obsahu, i proto, že nebyl podle Eusebia (H. E. III, 38) v křesťanském starověku citován ani užíván.

Myšlenky Klementova listu ke Korintským užil již sv. Polykarp v listě k Filippanům. Irenej (Adv. haer. 3,3) nazývá list Klementův velmi znamenitým, hutným (iknotaté epistolé). Klemens Alexandrijský nejednou jej užil (Stromata I, 7, lib. IV. c. 17; lib. V. c. 12; lib. VI. V. 8), ať již pod Klementovým jménem či bez udání jména. Slova Klementova listu cituje Origenes (Peri archon 1. II. c. 3; In Ezechiel c. 8). Eusebios (H. E. lib. III. c. 16) jej nazývá listem vynikajícím a obdivuhodným. Mluví o něm Cyril Jeruzalémský (Cateches. 18 c. 8) Epiphanius (Adver. Carpocrasios haeresi 27; Adv. Ebionaeos haer. 30). Sv. Jeroným (De viris illustribus 15) připomíná, že list byl čten na některých místech veřejně. V syrské církvi byl dokonce počítán k novozákonním knihám Písma svatého (spolu s tak zv. 2. listem ke Korintským).

List poukazuje na nedávné pronásledování (za Domitiana) byl napsán na sklonku vlády císaře Domitiana nebo krátce po jeho smrti asi r. 96.

Třeba byl list v křesťanském starověku velmi dobře znám, jeho úplný, řecky psaný text nám zprostředkoval teprve tzv. Codex Jeruzalémský z r. 1056, objevený roku 1873 v Cařihradě nikodémským metropolitou Bryenniem a týmž metropolitou r. 1875 vydaný. Codex Jeruzalémský je nyní v knihovně jeruzalémského patriarchátu. List je připojen i k biblickému kodexu Alexandrijskému.

Podnět k napsání listu zavdaly rozbroje v křesťanské obci korintské. Tam totiž v době, kdy byl sv. Klement římským biskupem, se někteří mladší členové Církve postavili proti kněžím „s vědomím celé církve ustanoveným, vykonávajícím službu stádcí Kristovu rádi, pokorně, neohroženě, ne řemeslně“ (cap. 44) a zbavili je jejich úřadu. Když se o tom římská církev dozvěděla, pevně svého biskupa Klementa se snaží zprostředkovat znovu smír. Podstatným důvodem k napsání listu nutno hledat v odpovědnosti římské církve vůči ostatním křesťanským obcím. Cítila se povinná zasáhnout svou morální vahou a dopomoci ke smíru. List zapůsobil. Obec korintská se vrátila znovu k jednotě a list byl dlouhou dobu čten při jejich bohoslužbách jako svědek v Církvi stále působícího Ducha svatého.

List nám ukazuje postavu Klementovu v nejkrásnějších světle. Klement tu vystupuje jako hlava Církve (nejmenuje sebe) na obranu Kristova učení i celistvosti Církve. Po poslech Klaudiovi Efebovi, Valeriu Vitonovi a Fortunatovi jménem Církve sděluje v listě svůj zármutek nad poměry v Korintě. Připomíná Korintským jejich dřívější život a činorodou víru; vybízí původce rozbojů, aby se obrátili a poslouchali své kněze. Radí k laskavosti, pokoře, svornosti, bázni Boží. Mluví o zmrtvýchvstání, o zdrženlivosti, skromnosti, střídmosti o dobrých skutcích, o vzájemné pomoci. Žádá, aby zachovávali stanovený řád a slavení obětí, místu, době i osobách. Duchovní osoby řádně ustanovené, které řádně plní své povinnosti, nemají být odstraňovány. Svůj list končí přáním, aby vyslaní poslové mu přinesli radostnou zprávu o míru v korintské křesťanské obci.

Pro nás nespočívá význam listu tolik v tom, jak zapůsobil na obec korintskou, ježž roztržka byla jen malou epizodou v dlouhých dějinách Církve, ale daleko více v tom, že nám tlumočí v kostce víru poapoštolské generace. (Pokračování)

J. J. Novák

PŘIROZENÉ POSLÁNÍ

Do pojmu „přirozený“ patří mnoho částí. Co vzniká od přírody, potom principy, zdroje a příčiny vzniku, principy a příčiny pohybu a vývoje, aktivity a pasivity přiměřené každé věci, ale i cíl, k němuž přírodní principy a procesy vedou, to vše patří do pojmu „přirozený“.

Dáme-li tyto části člověku, je tu velká složitost toho, co je u člověka přirozené. Bytí lidské je totiž co život lidský, proto přirozený život je nesmírně složitý a bohatý. Z tohoto celku života, pohybu, aktivity i pasivity, cílů a aspirací vyjímáme jen ty, které patří do filosofického oboru poznání, zatím co je mnohce věd, které se obírají jednotlivými přírodními procesy a částmi člověka.

Přirozené je vždy z jádra věci samé, na rozdíl od umělého nebo technického zásahu do věcí, které pocházejí zvenku. Komenský ve své Didaktice píše o tom, co a jak je člověku přirozené.

„K čemu Bůh kterou věc stvořil, k tomu způsobnost v přirození její vstúpil, tak aby žádná nebyla tím, čím jest, bezděčně a s násilím, ale ráda; protože z kořenů v ní založených samo vyrostati má.“

V podrobnostech první takový kořen, který má přirozeně člověk v sobě, je „aby člověk všechno znal a všechno uměl.“ (Komenský tamtéž.)

Především je pravdivé, že vše, co je přirozené, nejde násilím, nýbrž spontánně a s radostí. Každý přirozený projev od dětství je spojen s radostným rozechvěním a zadostiučiněním. Příroda tím zajišťuje své cíle a podporuje aktivitu, které k nim vedou. Komenský rozvádí do nejjemnějších odstínů to, co se praví v knize Sirach (1, 14) „Moudrost základy věčné v lidech založila“, a vykládá tyto základy.

Člověk celým přirozeným pohybem životním je jakým-

si reprezentantem všeho přírodního dění a ve vrcholném projevu života v poznávání si osvojuje i to, co je a se děje v celé přírodě. Proto je lidský život plný vztahů. Je mnoho vazby v člověku např. v organickém průběhu života, ale i v ostatní aktivitě. První a nejpevnější pouto v člověku je pouto ke skutečnosti. Už od svého prvního vnímání dítě vztahuje ručky po předmětech, které na ně působí, protože v něm probouzejí život z jeho potenciality a nastává vazba citového zbarvení, látky a radosti, ale záhy i obrany proti tomu, co ruší radostné a klidné držení předmětu. Pro děti má každá věc své tajemství. Věci zjevují vnímajícímu sebe, své bytí a svá tajemství.

Chceme-li co vědět, jsme vázáni na skutečné věci. V nich je nejen jakési neurčitě dění a pohyb, nýbrž každá věc má svůj způsob, svůj tvar a působení. Je v ní půvab a přitažlivost. A poněvadž každá skutečná věc má rozdílný způsob, má i rozdílný půvab a jinou přitažlivost. Jinak působí slunce, jinak květiny a jinak zvířata a jinak lidé. Život člověka probíhá bohatstvím ducha a odpovídá na každý způsob skutečnosti. Odpovídá poznáním, touhami a čtením a váže se na skutečnost svými city, spojuje se s věcmi svou aktivitou a tvůrčí činností v přírodě, v umění a technice.

Skutečnost vyžaduje celého ducha člověka. Proto podle druhů činnosti, kterou člověk se obírá a zasáhne do věcí, je možné poznat i člověka v jeho nitru. Zároveň však získává člověk sám vlastnosti charakteru, vypěstuje-li si určitý druh aktivity a tím vypěstuje i v sobě určitý způsob a dispozice. Má svůj styl. Mysl je zaujata skutečností, proto přemýšlí a proniká do způsobu věcí a rozumí jim. Síla se upravuje přiměřeně k aktivitě. Je

tedy přirozené, že člověk, zaujatý aktivitou duchovní, nabývá přiměřených dispozic, jiný v jiné práci bude odlišně zaujat a disponován.

Každý způsob dispozice může přivést člověka k dokonalé formě aktivity a tím ke štěstí. V tvůrčí aktivitě přenáší duch své dispozice a nabyté schopnosti do tvarů, které vytváří na hmotě a proto tvůrčí aktivita nejvíce blaží. U člověka nastává často zvrat, že se oddá tvůrčí aktivitě, která chce zvládnout hmotu a tak prožívá svou tvůrčí pýchu a soustřeďuje se na sebe jako vrchol skutečnosti a vrchol štěstí a slávy. Sláva mu připadá jako samozřejmě uznání od jiných jeho předností. Tvůrčí osobnost se stává sobcem. Přiměřenost tvůrčí činnosti má vést k dílu a dílo se stane majetkem jiných, v tom je přirozená účelnost aktivity a pravý zdroj štěstí. Takový poměr k aktivitě a výsledkům má Bůh, že svou tvůrčí činností dal vše k dispozici lidem a jim dal i schopnost pokračovat v tvůrčím díle a dovršit to, co kde skrývá potencialita. Aktivita je u člověka úžasný projev života, zvláště ta, která je mu přiměřená. Ale stala se člověku i zdrojem tragiky. Vedla a dosud může přivádět k nadměrné pýše a pokušení: „budete jako bohové“. Z tohoto zdroje plyne i určitá nesnáze, že často člověk tvůrčí v hmotě a ze hmoty nemá smyslu pro duchovní skutečnost. Hmotu má své bohatství možnosti tvárnosti a skrývá mnoho tajemství energie a působení a dovede oslnit člověka, stane-li se jejím pánem. Pak i příbuznost lidského těla s hmotou jde za půvabem hmotného působení na smysly a na celý organismus.

I nejhlubší smysl dědičného hříchu záleží v tomto půvabném působení a v přílišné přitažlivosti hmoty na člověka. Tělesně-hmotné zážitky jsou intenzivní a snadno vyjdou z mezí zákonů přirozených i Božích. Biblické jábko vyjadřuje *oslnivé působení hmoty* a jejího tajemství na člověka. První lidé byli na ně upozorněni a probudila se v nich touha po poznání zla, tj. po užití hmoty bez nutných mezí, které mu dává duch a jeho vztahy k Bohu. Duch byl pro tento čin nejen spojen s hmotou, nýbrž poroben a odvrácen od Boha.

Podobné kroky ve vlastním životě musí prodělat každý člověk. Po poznání tajemství hmoty a působivé přitažlivosti buď se rozhodne pro odvrát od Boha a příklon k hmotě, nebo duch zůstane podřízen Bohu a snaží se dát každému vztahu k hmotě vyměřené meze mravní zákonitosti, která je dána Bohem. Tak vidíme nutnost toho, co říká sv. Tomáš, že člověk dospívající k užívání rozumu (tj. k plnému vědomí sebe a nutných vztahů) je povinen se obrátit duchem k poslednímu cíli (k Bohu, ale spoň zahrnutě). Bůh jako cíl je to první, k čemuž se vědomě obrácíme. „Finis est primum intentione.“ Obrát ducha k Bohu v plné uvědomělosti a dcbru, zahajuje v člověku začátky správného směru života. Duchu je dána možnost obrátit se k poznanému Bohu.

Je ovšem otevřena i druhá možnost, že člověk v té době tak důležité pro směr a cíl života se obrací užívání tajemství hmoty. To je vždy spojeno s hříchem, s praktickým poznáním zla; pomalu se oči otvírají, až se otevrou úplně ve zlu. Nejde o jakýkoliv poměr k hmotě, je i správný a nutný vztah k ní, ale jde o nezřízený způsob v užívání hmotných zálib a o naprosté porobení ducha a znamená pro člověka úplné jakoby zasvěcení hmotě a tělu, jak to prováděly kdysi ve starověku různá mystéria ve výstřední formě.

Obojí druh života může nabýt velké intenzivnosti, kdy první druh obratu může přivést věřícího k mystice, jak jí rozumí křesťanství, kdežto druhý obrat zintenzivnělý zavádí do organického bésnění, do mysticismu těla. „Žádostivost je nekonečná.“

V této vázanosti ke skutečnosti může člověk vyniknout jako vědec nebo umělec nebo jinak jako tvůrčí činitel. Bez vztahu ke skutečnosti by byl člověk bez života, slepý, bez zájmů a beze smyslu. Bez zájmu o ni, člověk cdumírá. Každá poznáaná skutečnost nějak člověka zavazuje. Protože, podle theologie, každá skutečná věc je nějaké dobro; jedno proto, aby člověk k němu spěl a je dobýval, jiné aby vytvořil pokud je v něm možnost je

zdokonalit. Aktivitou dospívá i člověk sám a dozrává jako bytost schopná chápat věci a tvořit dobro, poznávat řád věcí navzájem, ale i ve vztahu k První Příčině, k Bohu. Někteří autoři se snaží nově upravit tento vztah k První Příčině. Dřívější prý patří středověku, kdy člověk žil v jednotě se vším, proto i vztah k Bohu byl samozřejmý, vesmír byl stálým chvalozpěvem Bohu: „Coeli enarrant gloriam Dei.“ Tento vztah je prý modernímu člověku cizí, protože se sám člověk stává novým tvůrcem technické skutečnosti a oslavuje tím sebe.

Tím není zmenšen nebo odstraněn řád a vztahy, proto nic neztrácí vesmír na své úplnosti, na kráse celkového řádu a zákonitosti, která vždy mluví k lidskému duchu o vyšší inteligenci. Skutečnost a poznání její nelze posunovat do středověku. I moderní člověk má tutéž možnost, nezastaví-li se jen u nejjednodušších procesů fyzikálních, z nichž se stavějí věci, můž vidět i celek vesmíru, poznat a uznat stopy Boží ve vesmíru, nejvíce v sobě, kde nejsou jen stopy, ale obraz a podobnost Boží.

V tomto vztahu ke skutečnosti mysl může a chce-li být dokonalá, má rozvinout řád pravdy, řád jednoty a řád dobra. To se vztahuje jak na jiné věci, tak na vlastní bytost.

Řád jednoty.

Vycházíme-li z pojmu jednoty, že každá věc i sebesložitější je v sobě *nerozdělená* a je oddělená od všech ostatních jako jsoucno, vyjadřujeme tím velkou dokonalost skutečných věcí. Principem nerozdělenosti a ucelenosti čili jednoty věcí je vlastní tvar, ztvárňující hmotu. Útvar je totéž co celek, plný bohatství dějů, energie a pohybu. Nemůžeme pochopit věc ani vidět její jednotu, dokud nevidíme vše podřízeno dokonalému tvaru. Proto princip formy a formace byl např. v řecké kultuře považován za základní. Bez tvaru čili formy je vše zmatené a neuspořádané a proto nepochopitelné. Bez tvaru není jednoty. Proto princip jednoty je nejen principem věcným, ale i principem poznání. Každé poznání začíná u jednoty a v ní také končí. Začíná u jednoty konfusně a zahrnutě počaté a končí u jednoty analyticky rozebrané a z prvků a principů a všech vlastností syntetizované.

Přírodní vědy hledají elementy, prvky a principy hmoty, ale mají nesnáze ve výkladu jednoty celků. Nedovedou často rozebíráním najít tvar celku. Jednota i složitým útvarům dává tvar, řád a způsob. Je zajímavá obdobnost mezi řádem, způsobem a tvarem, který vytváří hudba, a mezi tvarem, řádem a způsobem, který je v duchu člověka, v jeho afektech a projevech a činnosti, a mezi tvarem, řádem a způsobem, který je ve všech věcech. Všude totiž, kde duch dovede se dostat nějak až k pochoopení řádu, tvaru a způsobu, vyvolá to v něm odezvu jeho projevů a má to vliv i na citovou stránku organicko-psychickou. Všude je skrytá příbuznost, jak praví sv. Augustin.

Bůh, který dal všemu řád, tvar a způsob, zanechal nějak ve všem svou příbuznost, a proto sám v sobě je zdroj všech těchto skutečností. Proto v Ném je nejvyšší tranquillitas ordinis, v Ném je dokonalost, z níž všechny věci dostávají tvar a způsob i činnosti. I ve věcech je soulad z řádu a tvarů všeho.

Zachytíme-li způsob, který je důsledkem řádu a tvaru, zachytíme i zvláštní lesk a odraz krásy daný všem přírodním věcem. Něco z této skutečnosti způsobu věcí vytváří i umění i technika a proto i tyto produkty lidského ducha vzbuzují radost, zvláště tam, kde se podaří uměním sjednotit v harmonický celek velkou složitost projevů a aktivity.

Jednota působí mocně jako jeden z principů poznání a má např. i své důležité místo ve vědách. O jednotě snili i takoví myslitelé v dějinách, kteří ztotožňovali člověka s Bohem nebo s přírodou, kteří odníмали člověku osobní ráz aktivity a dali jí pasivní ráz přírodního proudění. Mnohem dokonalejší je jednota aktivní, která nachází v člověku odpovídá a zúrodňuje jeho mysl i aktivitu.

ThDr Metoděj Habáň

K POJMU PRÁVA NA VLAST

V posledních letech u našich sousedů v Německé spolkové republice je publikován na různých shromážděních a v tisku nový, poválečnými poměry vzniklý, pojem: právo na vlast. Pod tímto heslem se skrývá revanšistický a revizionistický požadavek, do jehož podstaty je pojat také návrat sudetských Němců do Československa, obnovení kapitalismu v Československu a odtržení československého pohraničí a jeho připojení k západnímu Německu. Jedním z hlasatelů a mluvčích revanšismu je Hans Seeböhm, zaujímající místo ve vládě Německé spolkové republiky. Tento předválečný vlastník velkého majetku v pohraničí již v roce 1953 ve spisu vydaném v Mnichově na počest Lodgmana von Auen vyrukoval s příspěvkem nazvaným *Recht auf Heimat*.

Argumentace většiny západoněmeckých revanšistů, mezi nimiž je mnoho katolíků, snaží se mravními důvody opodstatnit důsledky jimi raženého pojmu práva na vlast. U těchto lidí s nacistickou minulostí nepřekvapuje, že se vůbec nezmiňují o otřesnosti zločinů spáchaných za druhé světové války, pro něž morálka a právní věda neměla vyjádření. I na stránkách náboženských a theologických časopisů někteří revanšističtí autoři mají úvahy o právu na vlast. Jejich tvrzení znějí snad nevinně a přijatelně, ale svými aplikacemi a důsledky směřují k jednomu cíli: návrat sudetských Němců na území dnešního Československa a odtržení jeho pohraničních území, a to za předpokladu politických změn ve střední Evropě. Analogicky jde i o některá území dnešního Polska a Sovětského svazu.

Theologie und Glaube, theologický časopis vycházející v Paderbornu v NSR, přinesl v r. 1959 (číslo 1, str. 45 a následující) článek pod názvem *Zur Begründung eines Rechtes auf Heimat*. Autor Franz Scholze shrnuje v něm mínění revanšistů o právu na vlast. Podle autora má člověk na základě své přirozenosti nárok na blízké spojení s vlastí (*heimatliche Verwurzelung*). Je mu toho třeba k rozvoji Bohem chťenému. Autor dále pokračuje, že člověk je bytostí společenskou, je odkázán do sociálního útvaru, kde se mu dostává rozvoje jeho možností. Vlast je světem, do kterého je člověk povolán organicky. Půda zajišťuje jeho bytí a v ní má kořeny. Užší vlast je určena životním prostorem rodiny, příbuzenství, sousedství. Je to jeho domovina. Pro právo na vlast přichází v úvahu vlast určité skupiny, kmene. Kmen má přirozený nárok, aby se udržel. K svému udržení potřebuje nezbytně půdy. Proto kmenová skupina má právo se rozvinout v sídelním prostoru — mít právo na domovské území. Když domovský sociální útvar je zničen nuceným vyhnáním skupiny z jejího sídla, právo na vlast skupině zůstává s nárokem obdržet zpět domovskou půdu jako předpoklad a možnost sociálního života skupiny. Právo na konkrétní a dějinnou vlast je podobné právu na soukromé vlastnictví. Právní titul na vlast spočívá ve staletém osídlení krajiny, na vzájemném působení obyvatel a území. Právní titul je tím závažnější, čím delší byl čas, ve kterém skupina si podmanila území ve smyslu Božího požadavku. Skupina a domovská půda jsou zakotveny v plánu stvoření. Láska k vlasti jako přirozená tužba lidského srdce ukazuje na to, že je obsažena v úmyslech Božích. Vlast je důležitou, ale ne nejvyšší mravní hodnotou. Křesťan nemůže souhlasit s heslem „vlast za každou cenu“, poněvadž vyšší hodnoty tím mohou být v sázce. Tyto vyšší hodnoty ospravedlňují vzdání se práva na vlast. Vlast může zaniknout pravoplatným zřeknutím se k tomu oprávněných. Vlast může být i politicky prohrána. Skupina, která již nemůže osídlit od otců právně nabytou půdu a ji vzdělávat, nesmí se zásadně vzpírat cizím osídlení, když nestačí životní prostor sousedním národům pro přirozený přírůstek. Porušení práva na vlast zasahuje tím hlouběji, čím více lidské, stavovské, právní, jazykové a náboženské svazky jsou rozervány. Zmatek dosahuje vrcholu, když mnoho milionů příslušníků kmene sevřené sídlících je libovolně atomizováno a přenecháno rozkladu. Takové bezpráví si žádá nápravu v rámci možného a všeobecně nejlepšího. A nyní autor naprosto odhaluje, co myslí nápravou bezpráví. Je jím západnické (*abendländisch*), a

to nikoliv úzce nacionální řešení. Náprava, která by byla k lidskému — v závorce autor uvádí evropskému — celkovému prospěchu.

Takovými a jim podobnými thesemi je živena západoněmecká veřejnost. Vládní místa bonnského státu dokonce slibují přesídlencům, že jejich právo na vlast bude uznáno. V těchto revanšistických tvrzeních není zmínky o kolektivní vině a ani odsouzení hitlerovských zločinů, proti kterým se postavil svět za druhé světové války, aby skoncoval s německým militarismem a tak dosáhl míru a bezpečnosti. Některá tvrzení připomínají nacistickou geopolitiku s proslulým Drang nach Osten. Naším pevným přesvědčením je, že sudetští Němci, přistěhovalí nebo kolonizovaní, na půdě českého a slovenského národa svým nepřátelským jednáním vůči československému státu se sami připravili o právo na vlast. Tento názor byl po válce přijat vítěznými národy (Postupimská dohoda) a skutečně provedeným odsunem Němců. Argumentujeme-li morálně theologicky, tedy československý stát jako přirozený útvar, kde lid a území během staletí vytvořily organický celek, plně odpovídá Stvořitelovým záměrům. Rozbíjet a ničit takový svazek bylo by mravním a právním zločinem. Veřejné mínění našeho lidu v otázce československého pohraničního území je jednotné v tom, že odtržená území mnichovským diktátem r. 1938 po válce byla spravedlivě přivtělena zpět a že historické hranice našeho státu jsou nedotknutelné. Odsun Němců z pohraničí byl aktem dějinně spravedlnosti. Všechny akce revanšistů a revizionistů by se setkaly s odporem všeho lidu Československa.

Nová kapitola styku s německým národem počala vznikem Německé demokratické republiky. Tyto styky jsou vybudovány na nových základech, neboť dřívější vztahy byly otravovány minulými vládnoucími vrstvami v těchto zemích. Uskutečňuje se přání, aby národy těchto zemí žily vedle sebe jako dobří přátelé. Z různých prohlášení vlád Československa a Německé demokratické republiky vyplývá, že nemají vůči sobě územní a jiné nároky a že odsun Němců je považován za spravedlivý a definitivní. V NDR našli přesídlenci novou vlast a stali se rovnoprávními s obyvateli Německé demokratické republiky.

Katoličtí kněží Československé socialistické republiky stojí v řadách mírového hnutí a semknutí kolem Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva prohlásili již mnohokrát ve svých usneseních, že stojí pevně za politikou vlády ČSSR odmítající revanšismus a s ním i spojený militarismus, bující v Německé spolkové republice. Čeští a slovenští katoličtí kněží odmítají též zásadně a rozhodně každé zneužívání náboženství ve službách revanšistických cílů, jak se to děje v NSR. Tito kněží nechovají nenávisť k německému lidu a jsou upřímnými stoupenci mírových myšlenek. Proto považují revanšismus za neslučitelný s mírovými a křesťanskými myšlenkami. Revanšismus je boj proti míru a proti mírovému soužití národů. Západoněmečtí katolíci si mají uvědomit, že nenávisťná propaganda vůči Československu je v rozporu s křesťanstvím a že nejlepší cestou ke sblížení národů je mírová budovatelská činnost mající za základ dohody o všeobecném a úplném odzbrojení, které je zábranou rozpoutání válečných konfliktů.

Vlastenecký a mírový postoj kněžstva v ČSSR má svůj příklad v působení buditelských a vlasteneckých kněží v minulosti. Jako jednoho z velké řady těchto kněží můžeme jmenovat Matěje Procházku, který v životopise slovanských apoštolů (*Život sv. Methoda, apoštola říše velkomoravské a Slovanů vůbec*, Brno 1885) dal průchod svému křesťanskému a vlasteneckému cítění. Očima kněze a vlastence své doby zamyslel se nad expanzí Němců v dobách cyrilometodějských a přiléhavě charakterizoval jejich výbojnost. Nečinil to s šovinismem, neboť si byl vědom, že „kde vane pravý duch Kristův, nemá zášť národní žádného místa“. O našem národě napsal, že miloval stálý pokoj a nechápal se zbraně k útokům a dobývání cizího území jako jeho váleční a výbojní sousedé. Proti loupeživým a vlády-

chtivým sousedům uměl se bránit a neustupovat. Němečtí duchovní byli nepřátelé věci slovanské neodvislosti a samostatnosti. Uváděním křesťanství mezi Slované přinášeli i jejich porobu pod jho cizinců panovačských a nesnesitelně kořistivých. Němečtí misionáři místo šíření křesťanství zakládali na slovanském území osady německých přistěhovalců, od nichž se Slované měli učit německy a tak porozumět hlásání křesťanství, čímž misionáři převraceli přirozený řád. Útlak ze strany všech porobitelů Slovanů vyvolal u M. Procházky výrok: „Listy dějin jejich (Slovanů) jsou nejvíce psány

vřelou z tisícerych ran vykypující krví, jižto v potocích bylo vylévati ubohým slovanským národům“. Také tento odkaz vlasteneckého kněze minulého století je pobídkou k bdělosti našemu kněžství, které s hrdostí se hlásí k odkazu českého a vlasteneckého kněžstva v minulosti. Není v tom nenávist k našim německým sousedům, ale snaha, aby sousedské styky byly respektovány na základě přirozených práv a rovnosti s vyloučením jakékoliv snahy o útlak a agresi, to jest, aby vzájemné styky měly mírové cíle navzájem obě strany obohacující.

ThDr Miroslav Rajmon

OD HODU BOŽÍHO VELIKONOČNÍHO DO ADVENTU

Liturgicky vzdělaným čtenářům, jakými jsou zajisté především naši kněží, možno zajisté i o tak dlouhém časovém úseku hovořit v jednom článku a tedy stručně, i když nevyplácujeme, že se případně později k některým závažnějším věcem vrátíme článkem zvláštním.

Ti, kteří byli o velikonoční vigílii slavnostně pokřtěni, tedy novokřtenci, zúčastňovali se v starokřesťanské době bohoslužeb po celých 8 dní (po celou oktávu) v bílém křestním šatě, ve kterém šli na Bílou sobotu ke sv. křtu a někde chodili denně v průvodu ke křtitelnici a místu biřmování, aby děkovali za milosti, které na těchto místech obdrželi. Biřmování totiž dostávali ihned po sv. křtu.) Svá křestní roucha odkládali až sedmý den, tj. po mši sv. v sobotu po Hodu Božím velikonočním, a proto i tato sobota nazývala se Bílou, Sabbatum in albis, ačkoliv sv. Augustin ve své *Sermo de temp.* 157 praví, že za jeho doby byla bílá křestní roucha odkládána teprve až o první neděli po velikonočních, protože název Bílá dostala i 1. neděle po velikonočních (*Dominica in albis*). Jestliže někde resp. dříve se křestní roucha odkládala již po mši sv. v sobotu, tož liturgický název Bílé neděle vysvětluje se tak, že novokřtenci kráčeli do kostela poprvé po odložení svých bílých šatů, in albis depositis, zatímco Bílá sobota znamenala in albis deponendis. V následujících letech novokřtenci slavili výroční památku sv. křtu, tzv. „pascha annotinum“, z čehož poslední reforma Svatého týdne právem do bělosobotní liturgie zařadila obnovení křestní smlouby. Ale to patří k Sv. týdnu, a my si chceme všimnout toho, co je po Hodu Božím velikonočním.

U nás se Bílé neděle říká Provodní, neboť ve starých dobách křesťanských chodili tuto neděli novokřtenci do chrámu v průvodu. O této neděli bývala slavná společná bohoslužba naposled ve chrámu ustanovením (tzv. statio), jež byla jednak myšlenkovým doslovem velikonoční slavnosti, posledním dnem slavné velikonoční oktávy a jednak první nedělní bohoslužbou po velikonočních. Konávala se ve svatyni sv. Pankráce, jenž jako čtrnáctiletý jinoh zpečetil svůj křestní slib krví mučednickou a proto je právem uctíván jako patron pokřtěných dětí a vůbec novokřtěnců. A poněvadž mešní formulář této neděle svou modlitbou po sv. přijímání vytyčuje hlavní směrnicí liturgické zbožnosti — od sv. křtu k Nejsv. eucharistii („Pane Bože náš, prosíme, abys nejsvětější tajemství, která jsi na ochranu znovuzrození našeho ustanovil, lékem nyní i v budoucnu pro nás učinil“), bylo velmi vhodné, že tento den bývaly zejména od 17. stol. přiváděny děti k prvnímu sv. přijímání, jak se to leckde doposud děje, zatímco jinde převážně ohledem na chladno vodívají se děti k prvnímu sv. přijímání některou nedělí pozdější.

Budiž ještě zmíněno, že v sobotu před touto nedělí rozdávají se věřícím v Římě tzv. „Agnus Dei“ — voskové oválné tabulky, na nichž je obraz beránka, jméno vládnoucího papeže a letopočet. Tyto Agnus Dei světitvá papež obyčejně ve čtvrtek po velikonočních v první a v každém sedmém roce svého pontifikátu, a vznikly tak, že kdysi bývala rozkouskována a věřícím rozdávána velikonoční svíce; poněvadž však postupem času velikonoční svíce k podělení nestačila, býval k ní od 9. stol. v Římě přidáván i jiný vosk, který byl smíšen s olejem a posvěcen. Asi od 14. stol. Agnus Dei světilval sám papež a Sixtus IV. (1471—84) toto svěcení

reservoval toliko papeži. Od 15. stol. pak do Agnus Dei olej už nepřidáván a místo toho tyto památky ponorovány do vody, jaž je k tomu účelu zvlášť posvěcená a do níž je přimíšen balzám a křižmo.

2. neděle po velikonočních nazývá se podle evangel. perikopy o dobrém pastýři nedělí Dobrého pastýře, 3. až 5. neděle mluví už o návratu Krista Pána k Jeho nebeskému Otcí a 6. neděle připravuje na příchod Ducha Sv. Na znamení radosti v povelikonoční době nebylo ani postu a při modlitbách se neklekávalo. Proto se též Regina coeli modlí ve stoje. 5. neděle po velikonočních sluje Prosebná, ježto ve třech po ní následujících dnech konávají se prosebné průvody, u nás také zvané křižové, poněvadž v jejich čele nešen křiž a liturgicky se tyto dny jmenují *Litaniae minores* (tj. mladší) na rozdíl od starších (*Litaniae maiores* na sv. Marka, jež byly zavedeny mnohem dříve v náhradu za pohanské průvody ke cti boha Robiga, konávané 25. dubna, takže sv. Marek, který má v tento den svátek, s těmito průvody za hojnou úrodu nikterak nesouvisí. *Litaniae minores* zavedl biskup Klaudius Mamertus po strašném požáru ve velikonoční noci ve Vienně (r. 469), bývaly konány méně slavně a dodnes mohou věřící povzbuzovati k horlivější prosebné modlitbě za odvrácení všeho zla, zvláště za odvrácení válek, živelních katastrof a k prosbám za hojnou úrodu zemskou, aby všichni lidé měli v míru sdostatek hodnotné obživy. Slovo *litania* od *litaneyo* resp. *litaino* značí původně jak u řeckých klasiků, tak i u starých křesťanů jakoukoliv úpěnlivou modlitbu nebo prosbu.

Podle Skutků apoštolských (1, 1—12) čtyřicátého dne po Hodu Božím velikonočním, tedy chronologicky slaví se svátek Nanebevstoupení Páně, kdy mysl křesťana má se zvednouti k nebesům a srdce jeho se má naplniti touhou po stálém spojení s Božským Spasitelem. Slavnost Nanebevstoupení patří k nejstarším a liturgicky nejdrahocennějším svátkům církevním a je to vlastně staroliturgický svátek Krista-Krále. Ve středověku konávaly se toho dne průvody, nanebevstoupení Páně bylo jaksi scénicky znázorňováno a vzniklo to jistě v Jeruzalémě jako památka onoho průvodu, který v tento den konal Pán Ježíš se svými apoštoly na horu Olivetskou, odkudž se před jejich zraky vznesl do nebe (Luk. 24, 50). Dnes se nanebevstoupení symbolisuje zhasnutím velikonoční svíce po sv. evangeliu a jejím (příp. se soškou Zmrtvýchvstalého) odnešením do sakristie a nemá-li celebrující kněz asistenci, může tak učinit sám.

Devět dní po svátku Nanebevstoupení Páně je dobou přípravu na seslání Ducha Sv. a jeho sedmi darů; podle příkladu malé církve jeruzalémské má duchovní správce se svým svěřeným stádcem konati novenu k Duchu Sv., a to nejen pro sebe, ale i pro celou církev a podle Lvě XIII. (encykl. z 5. V. 1895) mají se všichni věřící zvláště spojití ve vroucích modlitbách za sjednocení národů. Sobota před Božím Hodem svatoдушním (*Vigilia Pentecostes*) bývala od 4. stol. používána též jako příležitost k udílení sv. křtu — pro ony katechumeny, kteří nemohli sv. křest přijati o vigílii bělosobotní. Od dekretu Pia XII. „*Maxima redemptionis nostrae*“ je tento den naprosto zjednodušen, lekce (profece) se nečtou, recitace litanií a svěcení křestní vody odpadá a mše sv. (i konventní nebo slavná) začíná

obvyklým způsobem, jak je to v našich misálech stanoveno pro jiné mše sv.

Hod Boží svatodušní (Dominica Pentecostes) je zvláštním svátkem třetí Božské osoby a zároveň památkou na založení Církve. Sekvence Veni Sancte Spiritus vyjadřuje touhu po Duchu Sv. (a možno se ji s věřícími modliti neb zpívati právě již v devítidenní, nově před Hodem Božím svatodušním). Oficiu o svátcích svatodušních má jen jeden nokturn, a to z téhož důvodu jako oficiu oktávy velikonoční. Charakteristickým je pro ně žalm 67: „Exurgat Deus“, který velebí vítězný průvod archy úmluvy do Jeruzaléma — obraz to vítězného vchodu Spasitele do Církve sesláním Duha sv. Doznáním svatodušní oktávy v sobotu po Hodu Božím svatodušním (před svátkem Nejsv. Trojice) končí po nóně zvláštnosti doby velikonoční a v tuto sobotu večer při svátostném požehnání už ani kněz nezpívá při Panem de coelo ... „Alleluja“ a k večernímu zvonění opět se věřící modlí Anděl Páně. Už týden před tím dlužno jim připomenouti, že končí lhůta „velikonoční povinnosti“. A co dále? — V lidových liturgických příručkách nazývá se dosud období mezi svatodušními svátky a 1. nedělí adventní dosti často svatodušní dobou církevního roku, ale tato doba s obsahem svatodušních svátků liturgicky nemá nic společného (svatodušní svátky, jak jsme viděli, náleží do období velikonočního), pouze pojmenování neděl a jejich číslování po Sv. Duchu připomíná nám svátek novozákonních letnic. Je to tzv. Tempus per annum, jenž tedy trvá od Nesv. Trojice do 1. neděle adventní, aniž má nějakých liturgických zvláštností.

Přirozenost věci by sice vyžadovala, aby mezi dvěma a jedinými ústředními cykly církevního roku — vánoční a velikonoční — byl promítnut příslušnými perikopami celý veřejný život Krista Pána. Avšak my víme, že časový rozdíl mezi dobou vánoční a velikonoční, resp. její přípravnou částí (předpostím a dobou postní) je poměrně velmi krátký a proto i přechod od dětství a nazaretského života Ježíše Krista od Jeho posledního stadia do Jeho utrpení je v liturgií velmi náhlý. To proto, že — jak vidíme — liturgie původně neměla na zřeteli osobnost Božského Spasitele, ale Jeho vykupitelské dílo a tak tedy vzhledem na stabilní uspořádání velikonočních svátků a celého okruží velikonočního liturgií předeslány velikonočním až po nárazech chystalogických bludů bez ohledu na chronologický postup svátky vánoční a terminovány na čas, ve kterém je slavíme doposud. A tím tedy způsobeno, že období veřejného působení Božského Spasitele až na menší výjimky musí být v liturgií prožíváno až o nedělích po Sv. Duchu, ale zvláštního svatodušního cyklu liturgie nikdy neznala a nezná.

Jak už bylo řečeno, neděle po Sv. Duchu nemají žádných liturgických zvláštností a užívá se o nich barvy

zelené s výjimkou některých svátků Pána Ježíše (např. Ježíše Krista Krále, jenž je ovšem vždy fixován na poslední neděli v říjnu) a svátků Panny Marie a některých svatých, případnou-li tyto na neděli (např. Nanebevzetí blah. Panny Marie, sv. Petra a Pavla, Všech svatých, kteréž jsou ovšem svátky zasvěcenými, ale neděle po Sv. Duchu může zatlačit i některý svátek nezasvěcený, jako např. Narození a Stětí sv. Jana Křtitele aj., jak na to každého kněze upozorní Direktář). Na zjištění náplně toho nebo onoho liturgického časového úseku je si třeba vždy všimnout lekcí matutina (scriptura occurrens), evangel. perikop a čtení při mši sv. V brevíři scriptura occurrens přináší úryvky z knih Starého zákona a je to několik pohledů do Královských knih, do knih Moudrosti, Přísloví, Job, do knih prorockých a Machabejských. Jsou to perly posvátných knih, jež jednak umožňují stálý přehled Písma sv. a jednak kněžím podávají vzácnou látku pro jejich rozjímání.

Nejzajímavější a nejvýznamnější jsou ovšem posvátné texty nedělních mší sv., jež dlužno opakovati i v obyčejné dny, připadne-li oficiu do feria. Hlavní v nich je vždy myšlenka úryvku evangelního, která se zpravidla obrátí i v ostatních textech mešního formuláře. Evangelní perikopy nutno pro rozjímání (i věřících, tj. pro kázání) vyzvednout i proto, poněvadž v nich jako učitel praktického křesťanského života vystupuje sám Kristus Pán. Zvláště důraz klade na lásku k Bohu a bližnímu (1. a 12. neděle po Sv. Duchu), na přijímání Nejsv. svátosti (2. a 6. neděle po Sv. Duchu), dále poukazuje na milosrdenství Boží (3. neděle), na ducha, s jakým se má vykonávati každodenní práce (4. neděle), na křesťanskou spravedlnost, tolik odlišnou od spravedlnosti farizejské (5. neděle), na povinnost dobrých skutků (7. neděle), na možnost z věrného plnění každodenních povinností získávat si věčné hodnoty (8. neděle), na lásku k lidu a vlasti (9. neděle), na účinky pýchy a pokory (10. neděle), jindy se Pán Ježíš v evangel. perikopě představuje jako dobrotivý lékař duší (11., 13., 16., 18. a 20. neděle), jindy podává nauku o prozíratelnosti Boží (14. neděle), opět jindy mluví o charakteru nadpřirozeného života (15. a 19. neděle), jindy jako zákonodárce dává směrnicí do života (17. neděle), jindy učením o posledních věcech člověka nás posilňuje v plnění povinností a zachovávání příkázání (21., 23. a 24. neděle) a ve 22. neděli chce, abychom byli dobrými občany pozemské vlasti.

A mohli bychom upozornit, kterak jsou evangel. perikopy podporovány i sv. čtením a všemi ostatními mešními texty, ale zmiňme se nakonec už jen o tom, že svátky Krista Pána, blahosl. Panny Marie a svatých, kterými je tempus per annum až do adventu protkáno, dodávají tomuto nejdelšímu časovému úseku pestrost a krásu a katolickému křesťanu ukazují, jak má praktický křesťanský život vypadat.

ThDr. Jaroslav Kouřil

ÚSTAVA A ZDRAVÍ LIDU

Velmi významnou složkou lidského vývoje je společenská spolupráce a její specialisace. Právě ona okolnost, že člověk přestává být separovaným individuem a zařazuje se do kolektivu, v němž jako platný soudruh spolupracuje, spolutvoří, je nesmírně důležitou složkou veškerého lidského vývoje.

V současnosti jsme svědky toho, jak se v době socializačního úsilí právě tato složka uplatňuje a rozvíjí. Člověk jako členek činnorodé společnosti svými schopnostmi vede, řídí, mění a přetváří nejen své okolí, nýbrž i sebe sama a společnost. Není již trpkým objektem vnějších podmínek, ale sama dovede k svému prospěchu tyto podmínky upravovat, usměrňovat a přetvářet.

Přítomná doba je slibným vstupem do blízké i vzdálené budoucnosti. Uvážíme-li na příklad objev a zužitkování atomové energie, která dosud byla ve službách destruktivních, že přechází ve službu konstruktivní, uvědomujeme si nejen veliké přeměny a skok vpřed, absolutní přeměnu, ale i výhled postupu v blízké i vzdálenější

budoucnosti. Ovšem zbývá jedna složka lidské činnosti: péče o nalezení zdravé rovnováhy mezi ovládaným okolím a biologickými funkcemi těla.

Není pochyb o tom, že dnešní pokročilá věda i technika, která dovede ovládat větší prostředí, dovede nalézt také cesty k ovládnutí těchto funkcí.

Mnoho činitelů přispívá k vytvoření nového člověka, který přestává být hříčkou vnějšího prostředí, jemuž se nepřizpůsobuje ani náhodně, ani skokem.

K těmto činitelům se řadí velmi důležité principy a zařízení, které jsou zakotveny v nových socialistických ústavách, jako např. v naší ústavě odst. 3, čl. 1 zásada mírové politiky, plánovitost rozvoje národního hospodářství v čl. 12—13, soudržnost s ostatními zeměmi světové socialistické soustavy v odst. 2 čl. 14, občanská rovnoprávnost v čl. 20, vymizení rasismu odst. 2 čl. 20, socializační úsilí čl. 15, 21, 25, odst. 2 čl. 1 a jiné.

Všechny prvky a činitele nejen naší ústavy, ale všech socialistických zemí, mají také nesmírný vliv na změny

ve sféře psychické a vedou k ozdravení člověka celého světa, k vymizení ostrých hranic mezi jednotlivými lidskými plemy a rasami, k vytvoření nového člověka, člověka zdravého a mírumilovného, člověka, který kdekoliv na světě se sejde jen s člověkem jako bratrem.

Předpokladem takového individua je, nejstručněji vyjádřeno, zdravý duch ve zdravém těle, o který usilují principy a zařízení všech socialistických zemí.

Naše ústava, s vývojovým krokem doby uplynulé, prohlašuje v čl. 15 zdravotnictví za jednu z důležitých funkcí státu a v čl. 8 zdravotnická zařízení za národní majetek.

Jestliže četná jiná opatření v naší ústavě jsou závažná pro péči a ochranu zdraví lidu a rozvoj našeho zdravotnictví, pak vlastní náplň o zdraví lidu je upravena ústavním článkem 23. Tímto se zajišťuje právo na ochranu zdraví rozsáhlou sítí zdravotnických zařízení a státní organizací zdravotnictví, upravenou zák. č. 103/51 a zák. č. 4/52 Sb., jakož i prováděcími předpisy a navíc ještě dále zákonem o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

Člověk je platným součinitelem, spolutvůrcem společenského nového světa, proto není a nemůže být socialistickému úsilí lhostejno, zda je člověk zdravý či chorý, nemůže mu být lhostejno prostředí a jiné příčiny ochrany, nemůže mu být dokonce ani lhostejno, zda člověk chce či může se léčit, a zda jsou po ruce prostředky k získávání ztraceného zdraví. Socialistické zřízení proto neopouští individuálními okolnostmi péči o zdraví každého jedince, nýbrž péči o zdravého člověka vtiskuje zcela charakter péče státní.

V kapitalistických státech (srv. Munthe, Kniha o životě a smrti) péče o zdraví jedince je momentem obchodním, závislým na grafu poptávky a nabídky, a to v izolovaných soukromých ordinacích lékařů, což omezuje, jak prokazuje socialistické zřízení, úroveň a všestrannost péče a ponechává volné pole živelnosti.

Zdravotní péče ve smyslu naší nové ústavy v čl. 18 a zák. č. 103/51 se děje u nás v souladu s pokrokem vědy a techniky. Odborná lékařská práce, odpovídající rozvoji vědy a techniky, je zaručena nejen lékařskými sjezdy, konzultacemi a testací, ale také organizací, v níž se zaručuje jak přenášení výsledků vědy do praxe, tak i kontrola užití.

Nadto pak technická zařízení, soustředěná v ústavech národního zdraví, jichž by lékař soukromník v obchodním pojetí nemohl užit a neužil obecně, jsou dalším důkazem toho, že výsledky vědy v oboru lékařství jsou nejen praktikovány, ale hlavně zevšeobecňovány.

S tím ovšem souvisí i jednotnost a všeobecnost zdravotní péče. Článek 23 naší ústavy mluví o právu na ochranu zdraví všech pracujících. Právo na práci ve smyslu čl. 21, odst. 1 mají všichni občané, to může zaručit jen socialistická hospodářská soustava (ost. 2), soustava, která nezná ani hospodářských krizí, ani nezaměstnanosti. Z předchozího, v souladu s ustanovením odst. 1 čl. 20 o rovnoprávnosti také vyplývá, že všichni občané mají právo na veškeré mohutnosti státní zdravotní péče.

Všichni občané znamená však obyvatelstvo nejen krajských a okresních měst, v jejichž ústavech národního zdraví jsou instalovány všechna či určitá technická zdravotní zařízení, nýbrž i obyvatelstvo venkova a nejdělejších samot. Rovněž všichni obyvatelé mají právo, aby ať v prevenci či v ochranné, prostě k prospěchu ochrany svého zdraví bylo jim umožněno užit i takových zdravotnických zařízení, která jsou ve státní organizaci zdravotnictví kdekoli i mimo vlastní okres a kraj (srv. §§ 12—14 zák. č. 54/56 Sb.). Toto právo se zajišťuje péčí jednak přímo státu a jednak prostřednictvím společenských organizací. Náš věk připravuje i další a širší možnosti zajištění péče ochrany zdraví v užití prostředků i mimo území státní.

Lidské zdraví je odvislé i na účincích počasí, které se skládá z mnoha činitelů, v nichž pro člověka mají význam teplota a vlhkost vzduchu, vítr, sluneční záření,

atmosférický tlak a vzdušná elektřina. Socialistické státy otvírají své hranice a umožňují nejen v rámci turistického ruchu, ale i v zájmu zdravotnické péče, aby příznivé podmínky všech přírodních i umělých zařízení daly k dispozici těm, kteří toho nutně potřebují k ochraně svého zdraví a života.

Budoucnost přinese jistě i možnost užívat zdravotnických zařízení přírody i vědy celého světa. K tomu dospějeme ve vítězství velkého a stále mohutnějšího tábora míru. Socialistické státy pak zabezpečí dokonalou zdravotnickou péči pro všechny ve všech koutech světa. Vývoj je na postupu. Co včera se nám zdálo utopii, dnes je skutečností, proto i tato naděje se musí uskutečnit.

Kato v Ciceronově rozmluvě o stáří s Laeliem a Scipionem říká, že slabost těla a nemoci nejsou vadou stáří, ale společnou vadou lidského zdraví, a proto že je nutno si hledět zdraví, bojovat proti útokům nemoci, pěstovat mírná cvičení, požívat tolik pokrmů a nápojů, aby se síly naše obžerstvovaly a nikoli mařily. (De senectute c. 11, 35.) Záruku šťastného stáří vidí Kato v pokračování té činnosti, kterou v mládí kdo měl, a to podle svých sil. (C 8, § 26.)

Cesta socialistické ochrany zdraví, společenské péče je stavěna na prevenci. Naše ústava v souladu s rozvojem zdravotnické osvěty, zdravotní organizace a s rozvojem hygienické služby klade na první místo péči státu a společenských organizací v předcházení vzniku nemocí. To, co radí Kato, ústava naše zabezpečuje a zaručuje. K cíli tomu předpokládá nejširší spolupráci obyvatelstva, které má právo individuálně i organizovaně podávat návrhy, podněty i stížnosti nejen v otázkách hospodářských, kulturních apod., ale i ve zdravotnictví (srv. čl. 29).

Ti, kteří jsou povoláni vykonávat jakoukoliv funkci, tedy i ve zdravotnictví, jsou vázáni ústavním zákonem (čl. 36) ji vykonávat svědomitě a poctivě. Všichni občané pak jsou povinni ctít práva spoluobčanů (čl. 38). Z předchozího celkem tedy vyplývá, že žádný z občanů ve svém právu nesmí být zkracován, že ti, kteří bylo pověřeni úkoly prevence, musí je plnit vůči každému občanu měrou stejnou, a to svědomitě a poctivě, zejména pokud jde o boj proti epidemiím a léčení chorob přenosných (zák. č. 17/58 a zák. č. 78/59 Sb.).

Mezi předními sociálními požadavky v dobách třídních bojů dělnictva byl požadavek bezplatné léčebné péče. Zdravotnické zákonodárství přiznává toto právo dnes v plné míře všem pracujícím, dětem do 15 let, ženám v mateřství a všem osobám, pokud jde o prevenci a při léčení chorob epidemických (§ 10. zák. č. 54/56 Sb.). Preventivní a léčebná péče musí být hodnotná a musí odpovídat současnému stavu a úrovni lékařské vědy (srv. odst. 2. § 10. zák. č. 54/56 Sb.).

Z předchozího dále pak plyne, jak naše zdravotnictví je na vysoké úrovni, což dosvědčuje nejen materiálové vybavení zdravotnických institucí, ale také zákonná zabezpečení, aby pracovníci zdravotnictví povinně sledovali nové výsledky vědy ve zdravotnictví, účastnili se potřebného školení a osvojili si nové metody zdravotnické práce (zák. č. 170/50; vládní nař. č. 24/51 Sb. a další).

Naše zdravotnictví však nepečuje jen o pracující, ale také i o ty, kteří pracovat nemohou ať pro vrozenou či získanou invaliditu nebo pro svůj věk. I jim je zabezpečena prevence a léčení v nemoci, i jim je poskytována ochrana zdraví a života (čl. 23; §§ 49, 61—64 zák. č. 55/56; § 21. zák. č. 54/56 Sb.).

Veškerá zdravotnická péče u nás jako snad v jediném státě na celém světě je péčí bezplatnou. Bylo by možno činit dlouhé výklady, co znamená tato stručná věta. Není u nás momentu obchodní nabídky a poptávky, není u nás nemožnost, a bezpráví v léčebné péči. Všichni mají právo na bezplatnou ochranu svého zdraví.

K posílení § 23 přistupuje nový zákon o bezpečnosti a ochraně zdraví, v němž zakotvuje zásada nedílné jednoty nejen při zabezpečování úkolů výroby, ale také bezpečného prostředí pro zdraví pracujících. Zákon odstraňuje veškerou dosavadní roztržičnost o ochraně zdraví

pracujících a vztahuje se na všechny pracující celého národního hospodářství. Nový zákon bere v úvahu zvláštní úpravou pracovních podmínek ženy, mladistvé a osoby se změněnou pracovní schopností. V novém zákoně se dále rozšiřuje účastnictví mas pracujících na rozvoji zdravotnictví i na zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zpevňují se úkoly v otázce ochrany zdraví lidu funkcionářům, kteří řídí výrobu a organizují práci.

Nadto se podle nového zákona zvyšují práva odborové organizace, která je oprávněna ve své působnosti provádět všestranný dozor při zajišťování úkolů obsažených v zákoně.

Bylo by možno rozvádět dále velmi závažná ustanovení zakotvená v naší ústavě, jako např. úsilí o zkrácení pracovní doby, o právu po práci na odpočinek, o kulturní

vzdělání atd. Všechna tato opatření, ustanovení, jakož i celá socialistická ústava se nese za jediným cílem, a to je všestranný rozvoj člověka, vše pro ochranu jeho zdraví a lepší život.

A co říci závěrem úvahy? Je pravdou, že se člověk bude dále vyvíjet v mezích lidských. Snad se podaří časem odstranit mnohé degenerativní rysy lidské společnosti, i když totálního úspěchu nebude možno dosáhnout, neboť „degenerace, nemoc a epidemie“, říká jistý profesor lékařství, „jsou mnohohlavá saň; tato vystrčí vždy novou hlavu za každou useknutou, a proto budou se objevovat nové choroby, o nichž dnes nemáme ani potuchy; lidstvo bude v budoucnu muset proti těmto chorobám a degenerativním prvkům bojovat se stejnou silou, jako bojuje dnes“. Můžeme dodat: Lidstvo k tomu bude lépe připraveno.

ThDr. Jaroslav Michal

KOSTEL PRAŽSKÝ ZA OLBRAMA

V mnohém ohledu docházíme k překvapujícím zjištěním, sledujeme-li nábožensko-církevní život právě u samém sklonku XIV. stol., kdy dožívají tradice století charakterizované vládou moudrého a zbožného Karla IV. a v církevním ohledu jeho spolupracovníků — prvních pražských arcibiskupů. Mluví a píše se nikoli bez vlivu reaktivně, zpětně působících nastávajících pohyblivých desetiletí o nábožensko-církevní dekadenci, o úpadku, zesvětštění ba zkaženosti církve a hlavně církevníků, u nás s poukazem na výsledky visitace z let 1379 až 1380. Nejde ovšem jen o zjev specificky český. Úpadek církve se projevuje v měřítku evropském pro dvojici papežskou, pro avignonský přebujelý fyzikalismus, zvláště ale pro nedostatek jakékoli programové asketické výchovy kléru vyjma snad řeholního.

Překvapuje proto pozorovatele českých církevních poměrů, že těsně před Husovým vystoupením lze zjišťovat skoro plnokrevný, ne-li vnitřně náboženský, tedy aspoň církevní život, ba i jakýsi další jeho rozvoj, projevující se v donacích, fundacích a jejich vylepšování, jimiž věřící vyjadřují svou víru v základní křesťanské věroučné pravdy o obcování svatých, o nesmrtnosti duše, o očistci apod. Jen pro rok 1396 lze podle ereckčních knih zjistit v Čechách (mimo pražský kostel) stále ještě asi 26 církevních založení, což nejsou patrně všechna, v roce 1397 jen od ledna do října asi dvacet. Všeobecně by se na „zkaženost“, ba podle některých protináboženských radikálů dčcela „zlotořilost“, církve očekávala reakce v podobě odklonu věřících od církevních zvyklostí, na prvním místě ovšem od fundací, které přece garantovaly církvi jisté hmotné zabezpečení. Důležité je při tom, že tento fundacíni ruch král Václav IV. všelikak usnadňuje i přímo podporuje. Jestliže tedy tato forma zabezpečování církve trvá, lze ji vysvětliti hlubokým náboženským přesvědčením, konservativností věřících, příznačnou hlavně v oboru náboženství, nebo snad i přeháněním onoho neblahého úpadku a pohoršlivého života některých církevních představitelů, v jejichž velikém množství výstřelky jednotlivců nepůsobili snad tak zhoubně. Ve světle těchto úvah pozorujeme církevní život u první svatyně v zemi, kostela pražského, jak se tehdy všeobecně nazývá dnešní svatovítská katedrála. Ta má dokončený tehdy arasovský presbytář s osmi kaplemi a v době Olbramova archiepiskopátu pokračuje její výstavba v jižní části Parlérovým dílem. Umělec rozehrává všechny stupnice svého suverénního virtuosního stavitelského umění v koncepci půdorysu sakristie, v kaplích sv. Kříže a sv. Zikmunda. Kaple Matyáše z Arasu jsou v půdorysech stereotypní. Parlér řeší každou jako nový, zcela samostatný a specificky odlišný prostor. Toto volné utváření architektonických článků znamená začátek pozdně gotického smýšlení. Parlér je z nejranějších stavitelů, kteří objevují pozdně gotické zásady. Nejlépe to dokládá průčelí jižní části kostela. Proti hmotnému přízemku z mohutnělému risalitovými výstupky kružbového zábradlí po obou stranách roste lehká, dokonale členěná horní část (1371—1420), zcela odhmotněná v útlém a s akcen-

tem odstupňovaném schodišti. Doba Olbramova se mohla ještě podivovat velikému gotickému oknu v přízemí hutné jižní věžní architektury, ozdobenému krajkově zjemnělou kružbou, která však esteticky rušila těžký masiv věžních základů. Při novodobém zesílení věžních zdí bylo okno, a s ním i složitá jeho ornamentika kontrastu bylo s ostrými a staticky přísnými obrysy již hotových tří arkádových portálů sousední jižní předsíně, zazděno.

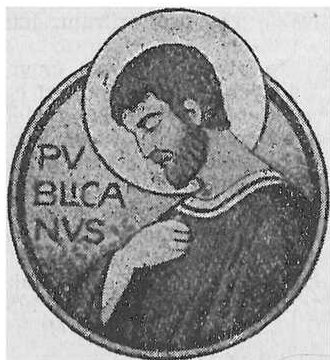
Do stavebního ruchu, který vzrušoval katedrálu a její nejbližší okolí, zapadlo první vystoupení nově zvoleného Olbrama ještě před jeho konsekrací. Jak prozrazuje nápis vtesaný do gotické pamětní desky umístěné na nejzápadnějším pilíři jižní portálové předsíně, tzv. pcrtá aurea, jehož autorem je nespíše Václav z Radče, pátý ředitel svatovítské stavební huti, bylo přeneseno 23. IV. r. 1396 tělo sv. Vojtěcha s ostatky sv. Pěti bratří ze starého chrámu do středu nového pražského kostela. Stalo se tak „za vedení ctie pana Olbrama ze Škvorce, zvoleného arcibiskupa pražského“. Potom se Olbram oficiálně objevil v katedrále snad již při své konsekraci, o níž se nezachovalo nic podrobnějšího. Jako arcibiskup se stal představeným kostela sice stavebně nehotového, ale poskytujícího liturgické možnosti v měřítku dnes těžko představitelném.

V době přibližně Olbramově se zdržovalo při katedrále asi 300 kleriků, což lze ze struktury a početního osazení katedrálního liturgického sboru vypočíst s velkou pravděpodobností, jak se o to pokusil Tomek a před ním Pešina. Kromě arcibiskupa stáli v čele katedrály: probošt, děkan, arcijáhen a scholastik (zároveň kapitulní kancleř). Kanovníků bylo 32 (Pešina 36) s celými prebendami (P.: residenčních prebendátů 24), dvou s polovičními a několik bez prebend. Arcibiskup, prelát a všichni kanovníci s prebendou mívali své vikáře čili zástupce v liturgických povinnostech. Podle vypsání Pešina byli kromě 24 prebendátních kanovníků nejdříve 2, potom 6 kanovníků s poloviční prebendou, kteří zároveň „s jinými kněžími“ suplovali při liturgických úkonech za nepřítomné prebendáty. Kromě nich a před nimi zaujímal místo kanovník krále a kanovník královny sice obdařený prebendou, ale bez hlasu v kapitule. Také kanovníci s poloviční prebendou nehlasovali.

K oživení liturgie a ke zvětšení její nádhery zřídil Karel IV. ke cti P. Marie a českých patronů již jako markrabě moravský r. 1343 sbor 24 kleriků, tzv. mansionářů větších (12 kněží) a menších (12 jáhnů a podjáhnů). Jejich vedoucím byl tzv. precentor, kterého si volili ze svého středu. Zakládací listina jim určovala statky na Hradecku, Zlonicku a u Kostomlat, aby mohli denně zpívat officium nerušeně, ale digne, attente, ac devote, jak k tomu nabádala nejčistší intence zbožného královského zakladatele. Situaci menších mansionářů vylepšila kupodivu péče jinak liknavého Václava IV. 5. X. r. 1400 tím, že mohli dosáhnout kněžství, cvšem bez nároků na vyšší požitky. Dnes nám postačí konstatování, že jich bylo 24.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůňek

Svatý apoštol Pavel píše: „Dávejte všem, čím jste povinni: Komu daň, tomu daň, komu úctu, tomu úctu, komu čest, tomu čest.“ Řím 13, 7.

Uctivost je podružná ctnost spravedlnosti. V každém člověku je pro jeho nesmrtelnou duši, pro jeho rozum a svobodnou vůli, pro jeho schopnosti a talenty něco, co zasluhuje úctu, reverenci. Úcta se drží středu mezi dvěma extrémami — mezi pohrdáním (per defectum) a mezi zbožňováním (per excessum), apotheosou, kultem osobnosti. U starých Římanů — jak je nám všem známo z historie — šla tato apotheosa tak daleko, že stavěli zbožňovanému člověku chrámy.

Diváme-li se na člověka očima víry a bratrské lásky s dobrotivým srdcem poznáme, že každý člověk má něco úctyhodného v sobě... Chyba lidstva i nás kněží jest, že se díváme na člověka obvykle sub specie mali, že pozorujeme na něm jen stíny, chyby, hříchy, nedostatky. V této neblahé skutečnosti spočívá celá ta opravdová tragika nesčíslných provinění proti pátému a osmému přikázání Božímu: všechny ty podvrtné pomluvy, všechna ta ničivá nactlutrání. Výlevy asociálního cítění a počínání... Takové hříchy vraždí sebevědomí a radost z práce a života.

Neúcta člověka k člověku je jeden z málo povšimnutých hříchů, ale hřích sociálně velice škůdní a psychicky zhoubný, poněvadž právě hříchy z neúcty pocházející snižují sebevědomí a vytvářejí poznenáhlu v duši komplex méněcennosti a činí člověka pro společnost lidskou méně užitečného člena. Jak velice se proviňuje katecheta ve škole, jestliže je vůči některým rozumově méně chápavým neb tělesně nebo duševně méně vyvinutým dětem méně uctivý než k ostatním... Ta znatelná a poznatelná a citelná menší uctivost působí zhoubně na duši malého člověka...

„Všechny mějte v úctě“, napomíná sv. Petr své věřící, 1 Petr, 2, 17. „I slabším prokazuje úctu“, 1 Petr, 3, 7. Taktéž sv. Pavel: „V uctivosti předcházíte jeden druhého!“ Řím 12, 10. Podle slov a příkladu Pána našeho Ježíše Krista mají být právě všichni společensky výše postavení muži skromnými služebníky všech, kteří stojí pod jejich autoritou. Pán Ježíš mohl o této úctě společensky výše postavených ke svým učedníkům říci: „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili jako já jsem učinil vám.“ Jan 13, 15.

Ano i Bůh ve své Boží lásce ke svým tvorům zachází podle Písma svatého s člověkem „magna cum reverentia“ Moudr. 12, 10. Bůh nejenže miluje dílo rukou svých, ale má také k němu úctu! — —

Křesťanská uctivost nikdy nesmí ovšem přesahovat meze opravdovosti a upřímnosti. Nikdy nesmí vyústit v ryze zastaralou formu zdvořilostní etikety. Da naši střízlivé realistické doby se také již vůbec nehodí. I tady platí pořekadlo: Omne nimium est vitium!

Úcta Boha musí nás provázet všemi našimi modlitbami v našem nitru i v našem zevnějšku... Pak teprve jsou naše modlitby vroucí, usebrané a zbožné. Úcta k Bohu, bohobojnost, bude příčinou našich zbožných genuflekci našich posvátných, liturgických úkonů, o kterých je psáno: reverenter tracta, quod tractas... sancta sancte tractare! Vezme-li kněz po sv. proměňování sv. hostií do ruky bez veškerého náboženského citu a bez veškeré reverence — pak je to pro něho to největší neštěstí!

Nedostatek uctivosti k Bohu zavinila svého času „Francouzská škola spirituality“ svým „zbožným humanismem“, kterým unesla příliš důvěrnost a přesládlých vznětů v duchovním styku s Pánem Ježíšem. Jansenismus zase vedl per excessum k pravému opaku, k reverenci, která přecházela přímo v otrockou bázeň před Bohem — in servilem timorem Dei!

Nebudeme ani jansenisté, ani nasládlí „zbožní humanisté“ ve své úctě k Bohu. Budeme realisté i ve své reverenci k Pánu Ježíši. S reverencí hlubokou se modleme při Nejsvětější oběti své „Gloria in excelsis Deo... Laudamus Te, Benedicimus Te, Adoramus Te. Glorificamus Te.“ Zrovna tak, ale s reverencí synovskou, se modleme svůj „Pater noster“, který nás s citem dětinné důvěry k Bohu učil se modliti sám náš Pán, Dominus noster Jesus Christus!

Úctu mějme k Panně Marii (hyperduliam!), Matce Pána našeho Ježíše Krista, úctu ke všem svatým a Božím andělským kůrům (dulia). Neboť všichni jsou miláckové Boží.

K Bohu Trojedinému, k Matce Boží Panně Marii, ke všem andělům a svatým v nebi, ke všem lidem dobré vůle na zemi stojme a chovejme se „magna cum reverentia!“

ThDr. Karel Šahan

INDICKÉ POSTŘEHY

Drobné vzpomínky z velké země

Vysoko k modrému, bezmračnému indickému nebi nad hlavním městem Indické republiky Dillí se vypínají dvě věže katedrál. Libivá, cihlově červenou a oslnivě bílou barvou svítící stavba je zasazena do půvabného rámce svěží zeleně anglického parku. Na každém stromu, na každém keři je patrna umná ruka zahradního architekta. Lidský zásah sice zbavil přírodu kolem katedrál divoké, nespoutané krásy, ale zato jí vdechl jemnost, kouzlo a navíc punc lidské dovednosti.

Katedrála byla dokončena v roce 1935 a je zasvěcena Srdci Ježíšovu. Chráněná loď svou střízlivostí jen podtrhuje svou monumentálnost. Pojednou přestává vnímat velebné tóny varhan a tvou pozornost upoutá množství malých ptáčků, kteří krouží pod chráněnou klenbou. Venku je nesnesitelné předpolední vedro, uvnitř katedrál příjemný chládek. I ten drobný Boží tvor zatoužil po stínu a proto se nyní šumění křídel snoubí s tóny harmonického chorálu.

Před vchodem se na chvíli zastavujeme s knězem v bílém šatě. Je to americký jezuita. Je správcem katedrál a ředitelem všech katolických nemocnic v Indii, kterých je více než sto. Ochotně nám podává informace. V Indii je přes šest miliónů katolíků a jsou zejména soustředěni

v Mangalore, v Keralě a Madrasu. Při katedrále v Dillí jsou dvě církevní školy, jedna pro dva tisíce chlapců a druhá pro dva tisíce dívek. Jejich osnova odpovídá osnově university v Cambridge. Na vedlejším sportovním hřišti právě mladí hoši horlivě se věnují cricketu. Je to hrstka šťastných, jimž postavení rodičů dovoluje navštěvovat tuto školu a trávit nedělní dopoledne v bezstarostné hře. Viděli jsme však i děti, které bez ohledu na to, že je neděle, nabízejí své drobné služby, aby v dětské dlani mohly sevřít malou minci a se šťastným úsměvem si dopřát pamlsek. Loučíme se s knězem a odjíždíme do sluncem rozpálených ulic indického hlavního města.

* * *

Jiná země, jiný mrav. Dopravu v to počítaje. Z domova je člověk zvyklý na jízdu vpravo, a tady jsi najednou vtažen do fantastického kolotoče z aut, motocyklů, kol, rikš, chodců a posvátných krav, a ještě k tomu se to vše pohybuje na nezvyklé levé straně vozovky. V mém výpočtu zaujímají sice posvátné krávy místo poslední, ale správně by měly být zařazeny na místo první. V kritických a spleťových dopravních situacích vám nakonec auto, cyklista i chodec přece jen uhnou, ale posvátná kráva nikdy. A přejít toto bělavé zvíře s moudrým a velkým očima se nedoporučuje. Pro vlastní bezpečnost. Na své si při takové jízdě třeba v Dillí přijde zvláště

PÍSEŇ SV. VOJTĚCHA

*Hospodine, pomiluj ny!
Jezu Kriste, pomiluj ny!
Ty, spase všehomíra,
spasíš ny i uslyšíš,*

*Hospodine, hlasy našich
daj nám všem, Hospodine,
žizň a mír v zemi!
Krleš! Krleš! Krleš!*

Archeologické nálezy a umělecko-historické studie dokazují, že doba románská byla pro českou poesii úrodná. Jestliže se nám dochoval z ní jen malý zlomek, nelze z toho soudit na básnickou neplodnost prvních dob křesťanských v Čechách, spíše možno to klásti za vinu vandalismu pozdějších století, jemuž unikly jen tři české duchovní písně: Hospodine, pomiluj ny, Svátý Václave a Slovo do světa stvořeníe.

Současní badatelé, přihlížejíce k důvodům historicko-kulturním, rozcházejí se poněkud v názorech o době vzniku písně HPN. Tak Zdeněk Nejedlý (Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách) ji vřouje do století XII., poněvadž Kosmas (1125) ji nepřipomíná a proto prý ji neznal. V. Flajshans (Nejstarší památky) ji klade do století XI. a také V. Novotný (České dějiny) a Jakubec (Dějiny české literatury) již připouštějí starší datování písně, než stol. XII. Roman Jakobson (Nejstarší české písně duchovní) vycházejí z jazykozpytného rozboru písně, zastává názor, že tato píseň není čistě česká, obsahující typické církevně-slovanské prvky a z toho vyvozuje, že vznikla nejpozději koncem století XI. Proti tomu Miloš Weingart, doplňuje srovnávací jazykovou charakteristiku staročeských básní, hledá vznik písně HPN již mezi druhou polovinou X. a koncem XI. stol.

K těmto zjištěním historicko-filologickým přistupuje Dobroslav Orel, shrnuje svá bádání po stránce historicko-hudební a odvozuje přímý vznik písně HPN ze starobylé litanie ke Všem svatým. V obsáhlém díle Hudební prvky svatováclavské praví, že „píseň má základ v liturgickém recitativu Kyrieleison, jež náleží k nejstarším liturgickým textům a je společný všem západním liturgiím. Strídavý zpěv Kyrieleison-Cristeleison se uplatňoval především v mešní liturgii, časem se dostal i do liturgie mimomešní a stal se součástí officia, to jest matutin a nešpor. Lid zpíval Kyrieleison, když se společně ubíral do chrámu i když se vracel zpět, při pohřbech, kdy žalmy zpívali kněží a zpěvu Kyrie-Criste se účastnili laikové, při slavnosti konsekrace chrámů, při nastolení biskupa i při korunovaci krále. Lidu obecnému byla tehda povolena účast při liturgických úkonech prostým zpěvem, akla-mací, tedy spíše jen voláním Kyrieleison-Cristeleison, pozdějším Krleš.

Orel považuje za nejstarší historickou zmínku o písni HPN zápis letopisce Kosmy z roku 1055, líčící volbu

Spytihněva II., a vznik písně podmiňuje znalostí textu litanie ke Všem svatým v Čechách. Z provolávání prosby Kyrie eleison s připojenou jmenovanou litaní vyvinula se duchovní píseň lidová, která je volným překladem počátečních, všeobecných proseb litanie, s připojením pravidelného závěru Kyrie eleison, jak z konfrontace obou textů — latinské znění starobylé litanie a českého znění HPN — jasně vysvítá. Poněvadž znalost litanie ke Všem svatým v Čechách zjistil také prof. M. Weingart bezpečně z nejstarší zprávy o první česko-slovanské legendě svatováclavské z poloviny 10. stol., je tím dán předpoklad pro existenci písně HPN v 11. století a možno ji považovat za nejpřednější produkt slovanské liturgie, jejímž příznivcem byl svatý Vojtěch. Tím je tedy opodstatněn tradiční názor, že píseň pochází z doby sv. Vojtěcha, ať byla složena jím nebo z jeho popudu.

Jak byla tato píseň oblíbena a rozšířena mezi Čechy, sděluje M. B. Bolelucký ve své „Rosa bohemica“ z r. 1668: „Doufati lze, že pro zásluhy jeho (rozuměj sv. Vojtěcha) potrvá tato píseň až do konce času. To znamenáme z toho, že arcibiskup stále přikazuje na synodech pražských, aby lid po farátech jeho diecése zpíval tuto píseň o všech nedělích a hlavních svátcích v kostelích, což se stává též při procesích, při mši svaté a před kázáním z rozkazu jeho i podle starého a chvalitebného obyčeje.“ A jinde praví, že „metropolitní obec pražská odedávna zpívala tento hymnus u hrobu sv. Vojtěcha, majíc jej za nejvydatnější prostředek k vyprošení deště na Hospodinu, tak děje se zvláště v čase velikonocním a o všech nedělích a svátcích po zpívané mši svaté.“

I mimo prostředí chrámové zpíval český lid píseň sv. Vojtěcha, doprovázeje jí volby a korunovace svých knížat a králů, arcibiskupů a biskupů, hledaje v ní sílu a statečnost ve věřavách bitevních. V bitvě u Chlumce r. 1126 zvítězily české zbraně proti králi Lotharovi za vtrvalého zpěvu Hospodine, pomiluj ny, podobně u Kresenbrunu r. 1260 při mocném zanotování české písně splášili se koně Maďarů, takže utíkali ještě dříve, než se vojska nepřátelská srazila. Také bitva, kterou vedl Vilém Zajíc z Hazenburka proti Mišeňským r. 1318, skončila za českého zpěvu Hospodine, pomiluj ny, naprostou porážkou nepřítelů. (Hájkova Kronika, fol. 288.)

Význam písně HPN pro naše předky zdůrazňuje Bolelucký slovy: „Není žádné jiné vlastenecké písně v celých Čechách, jež by slynila větší úctou a vážností, na milosti byla hojnější a pro žadatele u Boha mocnější, než píseň tato.“ — —R. Š.—

nervová soustava. Co chvíli taneční cyklista v turbanu před maskou našeho vozu a sotva mu uhneš, už zavíráš oči, poněvadž se ti zdá neodvratná srážka s rikšou nebo zubícím se chodcem. Podvědomí mě nutilo neustále šlapat indickému řidiči naší „šestsettrojky“ na nohy ve snaze dosáhnout brzdy a úlevu jsem pocítil teprve v okamžiku, kdy naše vozidlo zůstalo stát bez hnutí před hotelem. Pravdu však měl tvůrce přísloví, že si člověk zvykne i na šibenici. Za několik dní opadl komplex z jízdy autem po Dillí a člověk uměl dokonce vychutnávat požitky, které orientální exotika připravovala našim očím na každém metru.

* * *

Nevím jak dlouho útočila řeka Jamna na protáhlý cíp břehu, který se jako ostrý nůž zařezával do jejího stříbrného toku. Jejím soustředěnému úsilí však nakonec země podlehla. Asi osm či deset mil od Dillí se řeka jamně podařilo vytvořit rozkošný ostrůvek, který podnikavci okamžitě přeměnili v jakýsi park oddechu. Po cestách červeným pískem vysypaných se procházejí indické rodiny i mladé dvojice, pro něž mají tichá zákoutí rozkošného ostrůvku tisíce půvabů. A pak jsou tu fakíři. Neuješ jim, jako jim neuješ na žádném místě v Dillí, ať je to před hotelem nebo v té nejzastrčenější a nejtemnější uličce. Sedí u svých nízkých košíků a jak tě spatří, už se vzduchem linou pronikavé tóny jejich písňů. Jedním pohybem smetou víko košíku a v okamžiku se nad jeho okrajem kolébají hlavy několika kober

s nadutými klobouky krků. Jako fascinován jsem zprvu hleděl na ostrou kresbu brýlí a přes hledáček fotoaparátu jsem úzkostlivě pozoroval monotonní pohyby hadích hlav. Co kdyby přece jen — a já byl v pokleku od těch smrtících závitů vzdálen snad necelého půl metru. To pro dobrý záběr. Za několik rupií je možno si u fakíra s hady koupit podívanou, při níž jde mráz po zádech. Z malé klece vytáhne na řetízku připoutané malé zvířátko s rozkošným růžovým čumáčkem, pokryté šedavou srstí. Je to legendární Kiplingův mungo — neohrožený zápasník s hady libovolné velikosti i síly jedu. Ospale mžourá do prudkých slunečních paprsků. Vtom spatří hada a rázem je po lenoře. Skok a ve vteřině tvoří obě zvířata smrtelné klubko. Minuty trvá boj a závěrka fotoaparátu vytrvale cvaká. Jsou chvíle, kdy začínáš mít obavy o osud statečného zvířátka, jemuž ze zákrutů mocného hadího těla vykukuje jen ten růžový čumáček. Mohl sis však klidně naň vsadit. Prudký pohyb, vypísknutí a smrt rozplétá závitů kobřího těla. A mungo si jen olizuje růžový čumáček a opět ospale mžourá do žhnoucího slunce. Fakír přišel o jednu kobru, ale jeho skromný váček je těžší o sedm rupií. Nic nevaď, v Indii je kober nespočet a získat novou do svého košíku, k tomu stačí jen trochu odvahy a zručnosti. Oběma těmito vlastnostmi vynikají indičtí fakíři znamenitě. A proto nemusí mít turisté, kteří přijdou po nás, obavy, že by nezhlédli na břehu řeky Jamny napínavý zápas mezi mungem a smrtelnou kobrrou.

Dušan Čulík

SVATÝ VOJTĚCH

Při zamyšlení se nad životem a dílem svatého biskupa, a mučedníka Vojtěcha vyzařuje zvlášť silně přesvědčení o hluboké a krásné přitažlivosti jeho vokace ke kněžství. Když se kolem r. 951 na libickém hradě narodil zlickému vévodovi Slavníkovi a jeho manželce Střezislavě, byl určen k stavu světskému... Bylo to důstojné a celkem samozřejmě přání rodičů a lze předpokládati, že z upřímných hlubin rodičovského srdce dovedli později pozměnit toto určení, zejména po Vojtěchově velmi těžké onemocnění do zcela opačného smyslu tím, že ho zaslíbili stavu duchovnímu.

V okruhu dvora magdeburského arcibiskupa Adalberta dostalo se mu nejen vyššího intelektuálního rozhledu, ale i velmi citelné otcovské péče. Nejen nezapomínal si povšimnouti, že Vojtěchovi životopisci neopomíjejí uvádět jeho „žertů klukovských“, dokonce přiznávají „když se vrátil do Čech zprvu se oddával světským radovánkám“. Jistě, že jeho vokace zrála poznenáhlu než dorostla a rozvíla se do výše a šíře velekněžského úřadu a koruny mučednické smrti. Snad proto Vojtěchovi životopisci nezapomínají citovat výše uvedené zmínky, protože jsou nadmíru převážné dalšími osudy našeho světce, které byly těžké a odpovíděné zrovna tak, jako záslužné a hrdinské.

Byl svědkem smrti prvního pražské-

ho biskupa Dětmar a byl tím, který po něm přebírá řízení pražského biskupství. Přebírá je s patřičnou odpovědností, ale také za vážných okolností a v přetěžkých svízlech, které jen znesnadňovaly výkon jeho arcipastýřského úřadu. Jsou to známá fakta, které lze jen skromně doplnit poukazy na hlubokou lidskost Vojtěchovy osobnosti i na ušlechtilé snahy civilizační a kulturní, kterým dal výraz kupříkladu zřízením břeunovského benediktinského kláštera v r. 993. Apoštolská horlivost vynívá z jeho horoucného úsilí zakořenit křesťanství v Čechách především v srdcích lidí. S neméně výraznou a neutuchající apoštolskou horlivostí prochází též Moravou, Slovenskem, Uherskem i Polskem...

Dvakrát pod tlakem nadmíru těžkých okolností opouští svůj arcipastýřský úřad. Netouží po vznešené pompéznosti velekněžského úřadu, nýbrž po samotě. S obdivuhodnou pokorou podřizuje se nejvyšší církevní autoritě a musíme ho velmi hluboce lidsky pochopit, že při jeho druhém návratu z Říma, když se dovídá, že na rodné Libici byli vyprazdňeni jeho bratři, bylo zasaženo velmi bolestně i jeho upřímné srdce. Uchyluje se do Polska a v r. 997 s věrnými spolupracovníky Radimem a Benediktem přistupují k nesnadné christianizační misi u pohanských Prusů.

Zde jeho mučednická smrt dovršila neposatelně průkazný a zjevný smysl Vojtěchova povolání, které se z lesku a síly kněžského a pak biskupského svěcení vymrštilo až do výšin světce-mučedníka. A z tohoto nejvyšší vznešeného a zářivého stupně září dodnes jako příklad obdivuhodný i povzbuzující.

—o—

Nedaleko památného východoslovenského Bardějova leží známé poutní místo Gaboltov se studánkou sv. Vojtěcha. Prý se zde sv. Vojtěch zastavil a posílil pramenem čisté vody na své cestě k Polákům. K tomuto půvabnému poutnímu místu vždy v létě rádi přicházejí četní a zbožní poutníci z celého bardějovska a touto kratičkou připomínkou na milý koutek vlastního rodného kraje, bych vděčně uzavřel přítomný pohled na světce, který svou neodolatelně silnou kněžskou osobností a apoštolsky nadmíru horlivým zápalem má být pro nás rovněž pramenem vody čisté a posilující na naši vlastní životní a kněžské pouti. „Přijď, otče biskupe, a rukama svých synů dále pracuj na své vinici... silou kříže uzdrav každou vinu, ať rájem kvete zem...“ — kéž by v citované překrásné básnickové invokaci k sv. Vojtěchu, zřelý všechny naše kněžské snahy k statečnému plnění a požehnaným výsledkům!

P. Emil Korba

NEUROSY

Často se zpovědník setká s lidmi, kteří trpí neurosami. Tyto choroby definujeme jako poruchy vyšší nervové činnosti, tj. poruchy adaptace člověka k jeho okolí, zvláště okolí společenskému, dále jako poruchy nejvyšších regulací a jemných koordinačních funkcí tělesných i vegetativně viscerálních. (F. Knobloch: Neurosy.)

Těmito chorobami prakticky onemocní každý člověk během svého života, někdy jen zcela lehce, ale někdy se může dostavit i těžší onemocnění s celou paletou různých příznaků a obtíží, jimiž se choroba projevuje. Nemocný trpí buď příznaky duševními (chorobný strach, pocity méněcennosti, nutkavé myšlenky aj.) nebo tělesnými (bolestmi hlavy, bušením srdce, dokonce i obrannými) anebo obojím. Neurotické poruchy jsou nemocnému nepříjemné až trýznivé, a to ať je pokládá za chorobu, nebo nedostatek své povahy nebo je vysvětluje jinými vnějšími vlivy. Osobnost nemocného jako celek nebývá hrubě porušena.

Proto je nutné rozlišovat pojmy, které se často mezi sebou zaměňují nebo se mylně vykládají, a jsou to neurosa a psychopatie. Neurosa je onemocnění jako taková má svůj začátek, průběh, po případě ukončení úzdravou, event. recidivou: kdežto psychopatie je chorobný stav, abnormální osobnost, více méně ustálená, nikoliv však neměnná. Také psychopat může mít neurotické poruchy. Avšak většina neurotiků, s nimiž se lékař v ordinaci setkává, psychopaty nejsou.

Neurosa se jako choroba projevuje skupinou příznaků, které označujeme jako neurotické syndromy, poněvadž se vyskytují často pohromadě. Je to na příklad:

1. neurotický syndrom nutkavý (obsedantní, anankastický).

Téměř každý člověk by mohl ze své vlastní zkušenosti uvést nějaké přechodné neurotické zážitky, které jsou celkově bezvýznamné. Někomu se stále vybavuje těž melodie, až je mu to nakonec nepříjemné, nebo jiný jde domů, počítá dlaždice nebo okna v domech. Nebo, a to

se mu může stát společensky velmi nepříjemné, když má projevit soustrast známému nad úmrtím zemřelého, je nutkán ke smíchu.

Jako nejčastější příznak bývají to především nutkavé myšlenky, o nich nositel ví, že je sám původcem těchto myšlenek a zlobí se na sebe anebo se obviňuje sám za ně, mají-li nesmyslný obsah. Někdo má nutkavou myšlenku, že zapomněl zavřít doma dveře nebo plyn a z toho u něho vzniká puzení kontrolovat své činy. Nemocný se vrací několikrát domů, aby se přesvědčil, že zavřel plyn nebo vodu, a jiný zase kontroluje dopisy, zde správně napsal adresu apod. Charakteristickým je sklon k opakování, a tak u některého nemocného vznikají i různé rytmičné pohyby, tvoří se návyky, které se potom stávají nutkavým ceremoniálem.

V duchovním životě se projevuje poenitent, nemocný nutkavou neurosou, tím, že se stále zkoumá a snaží se polepšit. V boji proti pokušení může si vypěstovat i pohyby rukou nebo hlavou a přitom se hlasitě modlí: „Apage Satanas!“ V životních nehodách vidí ihned trest za svou opovržlivost a často sahá k askesi, aby tím unikl Božímu trestu.

Nutková neurosa se projevuje tím, že stále pochybuji, zda jsou lační před sv. přijímáním, bojí se, aby Nejsvětější svátost nezneuctili a často spojují sv. přijímání i se sexuálními představami. Předsevzetí považují za sliby. Jiní prohlížejí každý papír, aby snad na něm nebylo jméno Boží, stále upozorňují druhé na chyby. Obsedantní neurotik je týrán pochybnostmi všeho druhu. Nemocnému se např. vtírá otázka, co je správné a rozumné řešit, ale zda je má právě řešit nyní při jídle nebo při rozhovoru s někým apod. A tak začne problém řešit, ale za chvíli jej napadne něco jiného, on toho nechá a znovu se jím povrchně zabývá a opět jej nechá. Pak se hněvá na sebe, že ztratil čas, nakonec je unavený z neustálého boje. Jiný obsedantní neurotik rozděluje řadu věcí,

ale nemůže se rozhodnout, ve které má pokračovat, rozečte mnoho knih a žádnou nedočte apod.

Zpovědníkovi se doporučuje, aby takového poenitenta nechal především vymluvit. Nemocnému to sice z počátku dělá obtíže, ale když pozná, že zpovědník zná jeho stav, že mu rozumí, potom se stává poenitent sdílnější. Dále jej musí zpovědník přesvědčit, že to, co jej trápí, nemá nic společného s pokusem, hříchem. Věci, které nemocnému vyvolávají a působí strach, musí si poenitent zvykat, a to poněmáhlu. Na příklad: Bojí-li se bouřky, potom v létě, když se blíží, je nutno jí vyjít vstříc, a ne se před ní schovat. Zpovědník se musí varovat nucení, spíše jen radit a přesvědčit poenitenta, že to, co dělá proti strachu, že to činí zcela svobodně a z vlastního popudu. Jako nejúčinnější prostředky psychoterapie se doporučují: práce na zahrádce, procházky v přírodě ve společnosti dobrých přátel.

Nutkavým neurotikům nedovolí zpovědník, aby vykonávali generální sv. zpověď, nechá je sice vymluvit o celé jejich minulosti, ale snaží se udělat tečku za jejich minulostí. Neodmítá-li poenitent, že minulá zpověď byla neplatná, je třeba rázně odpovědět, že se z nemoci nezpovídáme. Jsou-li v přítomné době nutkavé myšlenky velmi silné, zpovědník poenitenta upozorní a doporučí mu, aby proti nim nebojoval, poněvadž jen tak pozbudou své intensity. Dále je nutno stále poenitentovi připomínat, že se u něho jedná o chorobu, a proto také nehřeší, jedná-li se však u něho o impulsy k sebevraždě, potom musí zpovědník se snažit jej od nich odvést anebo kajčnickovi doporučit dobrovolný vstup na psychiatrické oddělení. Rozhodně se nesmí nechat poenitent bez dozoru. Jak často se mají obsedantní neurotici zpovídat, není ustáleného pravidla. Nemocný se především potřebuje vymluvit, a proto mu dáme příležitost, ale zpovědník se musí v každém případě chránit toho, aby nemocný nemyslel, že jeho úzkost považuje za hřích. I když zpovědník v tomto případě udělí absoluci. Snad vhodnou formou by byla benedikce mimo sv. zpověď nebo i při ní, spojená s možností vymluvit se ze strany poenitenta a spojená s uklidňujícími slovy zpovědníka.

2. Jiným neurotickým syndromem jsou depresivní poruchy.

U zcela normálního duševně zdravého jedince se vyskytují výkyvy nálad ve směru smutku, stísněnosti se sklonem ke strachům a úzkostem nebo zase k veselosti. Jsou určovány zevními a vnitřními vlivy. Nejčastěji v praxi se vyskytuje t. zv. „reaktivní deprese“. Pro každého je pochopitelné a nikdo se nad tím nepozastavuje, když matka, již zemřelo dítě, je smutná, pláče a několik dnů i odmítá jít. Naopak bychom považovali za patologický projev povahy, kdyby se matka v této situaci smála a večer šla tančit. Ovšem bude-li smutná reakce u takového matky trvat delší dobu a bude-li odmítat jít tak dlouho, že bude ohroženo její zdraví, event. její život, potom takové jednání považujeme za chorobu — depresivní stav. Deprese se stává chorobou tehdy, jestliže svou intensitou přesahuje značnou ztrátu nebo přetrvává-li déle, než je tomu u ostatních lidí. Označujeme je jako psychotické, melancholické nebo tzv. endogenní deprese nebo deprese neurotické. Dosud nemáme kritérií, které by nám oddělovaly obě takto vyhraněné skupiny. U melancholie jsou deprese těžké, s autokausacemi, někdy i vážným sklonem k sebevraždě, kterážto choroba nakonec končí v nápadném zlepšení, zato však neurotická deprese probíhá často chronicky a u ní vždy vidíme určitý vztah nemocného k nějaké události z jeho života.

V náboženském životě se melancholičtí psychotikové a neurotici obviňují a v neštěstí vidí trest Boží, oddávají se zoufalství, na sebevraždu se často důkladně připraví, i když o ní třebas nemluví. V tomto případě musí zpovědník získat důvěru nemocného, dává-li mu poučení, nechť mluví pomalu, klidně a ne mnoho. Snaží se poenitenta přivést k tomu, aby si byl svého stavu vědom. V duchovním životě je nutno takovému nemocnému zakázat zpytování svědomí, dlouhá rozjímání, spíše pěstovat

odevzdanost do vůle Boží a vysvětlovat nemocnému význam a cenu utrpení. Těžké deprese zásadně kněz neléčí a doporučuje se mu, aby kromě posledního pomazání upustil od jakéhokoli náboženského působení. Touží-li nemocný po sv. zpovědi a je-li příčinou deprese hřích, jistě mu přinese ulehčení.

3. Jiným neméně častým neurotickým syndromem je hysterie.

U této choroby reaguje nemocný na své svízelné a citově trapné situace nebo na konflikty únikovým způsobem, a to náhražkově a příliš složitě. U hysterie rozlišujeme:

- a) trvalé povahové znaky tzv. hysterický charakter.
- b) Hysterické abnormní reakce.
- c) Hysterická psychopatie.

Hysterická povaha je vyznačena nápadným egocentrismem, zvýšenou afektivitou, chorobnou touhou po sebeuplacení za každou cenu, strojeností v chování, zvýšenou sugestibilitou. Na příklad hysterické osoby v nepříjemných situacích bolí hlava, zvracejí, mají bolesti břicha a tím se snaží únikově řešit trapnou situaci.

Hysterické reakce jsou jednak duševní a jednak tělesné. V nepříjemné situaci hysterik jak mužský tak i ženský upadá do záchvatu, ve kterém se válí po zemi, tlouče nohama i rukama, křičí, předvádí velkou scénu, někdy se jeho tělo napíná do oblouku, takže se dotýká zemi jen patami a záhlavím jako v napjatém luku. Lékař dovede odlišit tyto záchvaty od záchvatů epileptických. Někdy u nemocného vznikají i obrny jedné i více končetin. Nemocný se neudrží na nohou, má některou část těla necitlivou, nereaguje na píchnutí, může se u něj i objevit hysterická němota, slepota, hluchota. Lékaři dnes nepovažují tyto poruchy za simulaci, ale za skutečně patologické projevy choroby a označují je jako projev slabosti kory mozkové a neschopnosti řešit rozumově obtíže a překážky životní.

Ve zpovědi se hysterici vždy vzeprou, kdežto anakasti či poenitent trpící nutkavou neurosou, si dá od zpovědníka všechno líbit, poněvadž je přesvědčen, že zpovědník o něm příliš dobře smýšlí. Hysterické ženy zase rády vyhledávají mladé a nezkušené kněze, s nimiž rády svádějí hovor na sexuální problémy. Ke sv. přijímání hysterici rádi přistupují sami a zvlášť, aby tím byli nápadní. Pro hysteriky neplatí žádný zákon nebo předpis, ale od druhých vyžadují plnění těchto co nejsvědomitěji. Jestliže si hysterik činí ve sv. zpovědi těžké výčitky ze svého jednání, potom mu zpovědník řekne celou pravdu, a podaří-li se tak zpovědníkovi, aby hysterik poznal svůj stav, potom lze doufat v jeho vyléčení.

Při zpovídání těchto nemocných je zpovědníkovi třeba vskutku velké opatrnosti a hlavně se to týká žen. Nemá se s nimi dávat do příliš důvěrných hovorů, poněvadž na konec všechno překrutí. Nemá přijímat od nich darů, poněvadž jdou často na úkor rodiny, a velmi důležité je, aby je zpovědník držel „od sebe“ na určitou vzdálenost. Musí opomíjet jejich nápady, nesmí je brát vážně a ukazovat jim na konkrétním případě, jak se blamují. V náboženském ohledu nepovolovat jim žádné extravagance. Při návštěvě hysteriček v bytě nemá kněz pobývat s nemocnou v pokoji sám, návštěvu omezit jen na zcela nejkratší dobu a doslova nevzdalovat se od dveří. In fuga salus!

Z toho, co jsme zde uvedli, je zřejmé, že ke zpovědníci přistupuje mimo poenitentu duševně zdravých dnes i velké množství poenitentů neurotiků. Jak jsme ukázali, neurosa se projevuje velkým množstvím příznaků, a od stavů zcela nepatrně se lišících od stavu normálního až k těžkým stavům zřetelně neurotickým (jako je např. těžký záchvat hysterie spojený s klasickým obloukem pata-záhlaví), a proto má zpovědník být velmi pozorný ke způsobu chování a vyjadřování poenitenta, zvláště pak má věnovat pozornost tomu, jakým způsobem se staví poenitent ke skutečnostem života vnitřního a vnějšího, jak a co na nich poznává, jak je hodnotí a jak na ně reaguje.

MUDr. Vlastimil Nikodém

VLASTENECKÝ KNĚZ MORAVSKÝ JAN VYHLÍDAL

V dubnu uplyne století od narození významného moravského spisovatele, folkloristy, znalce Hané a Slezska P. Jana Vyhlídala.

Narodil se 27. dubna 1861 v Hlučově u Prostějova v rodině malozemědělské. Prostředí krásné boží přírody na rozhraní Horácka a Hané, ve stínu nejvyšší hanácké hory Kosíře bylo jeho první školou, v níž se učil jeho bystrý rozum poznávat venkovského člověka v jeho radostech i ve smutku.

Již jako mladý student slovanského gymnasia a bohosloví v Olomouci studoval historii svého rodného kraje a uveřejnil v různých moravských časopisech („Hlasy z Hané“, „Hlas“, „Našinec“) své první historicko-topografické práce: „Paměti Hlučova“, „Ze zachovaných pamětí dědiny Hradčan“, „Ze starých rejster městečka Dobroměřic na Hané“, „Z minulosti dědiny Koberic“, „Z osudů vsi Pivína“, „O milostivém obraze Panny Marie Pivinské“.

Do brněnského „Hlasu“ a „Mariánských květů“ napsal četné povídky, zabýval se též literární kritikou a pilně přispíval do „Hlídky“ a „Hlasu“ cennými články, v nichž věnoval zvláštní pozornost lidové tvořivosti i překladům ze slovanských literatur.

Na kněze byl vysvěcen v Olomouci r. 1886.

Na prvním místě ve Velké nad Veličkou se zamiloval do krásných krojů slováckého lidu pod Javořinou i do prostého života tohoto kraje, chudého na pozemské statky, ale bohatého na poklady duchovní. Zde sbíral písně a pověsti, zde si všiml národopisu, výšivek a malování, zde navštěvoval i bidné chatrče cikánů a studoval jejich řeč, život i ubohé sociální poměry.

Začal, ale nedokončil. Ne však jeho vinou. S těžkým srdcem opouštěl po necelém roce krásné Slovácko a stěhoval se od hranic moravsko-slovenských do hanáckých Dobroměřic.

Zde rovněž studoval povahu, folklor a život Hanáků, žijících v samém středu Moravy. Za tím účelem se vydával na studie do okolních vesnic s dubanským kaplanem P. Zgodou-Křenem.

Jeho zásluhou a pilnou prací na Hané přerušilo stěhování. Roku 1890 musel nastoupit za kooperátora do slezské Jaktáře. Avšak brzy na stěhování zapomněl a Slezsko si zamiloval. Poznal totiž, že na Opavsku je potřeba kněží vlastenců daleko víc než jinde. Vyhlídál se stal zde knězem na sto procent vlasteneckým. Brzy se o nebojácném paterkovi mluvilo až daleko za Opavou a Hlučínem. V Jaktáři — hned u samé Opavy — začal na „šulverajnské“ škole vyučovat česky! Zakládá knihovny, šířil české knihy, časopisy a noviny. Založil „Spolek pro zakládání knihoven ve Slezsku“ a jeho prostřednictvím rozšířil za osm roků 10 800 knih, předplatil 320 časopisů a rozdál tisíce brožur. Byl přesvědčen, že česká kniha konala vždy velké divy, proto věřil, že postaví na pevné nohy i Slezany, lidi dobrého srdce a zbožné duše, ale slabého uvědomění národního. Proto šířil knihy a stal se slezským Kubínkem.

Ústřední Matice školská projevila P. Vyhlídálovi roku 1902 zvláštní dík i vděčnost za jeho velké zásluhy pro vlast a národ v kraji národnostně ohroženém. Chválí v něm P. Vyhlídala jako štědrého mecenáše všech vlasteneckých spolků a podniků a píše, že není ve Slezsku vlasteneckého spolku, jemuž by Vyhlídál nebyl přispěl darem. Aby se slezský lid obeznámil se svou minulostí, vydal P. Vyhlídál svým nákladem pro lid „Slezskou čítanku“.

Vyhlídál byl knězem pokrokovým. Všiml si zaostaleho hospodářství na venkově, vypracoval Stanovy pro „Katolickou hospodářskou besídku“ v některých slezských obcích, do nichž dojížděl a konal poučné přednášky. V Jaktáři založil velkou knihovnu a raiffeisenku.

Při jeho odchodu ze Slezska napsal „Opavský týdeník“: „Veliký je počet jeho poučných přednášek, jež měl na Opavsku. A všude měl na mysli šťastnou budoucnost lidu, který tolik miloval. Mnoho je knihoven, které založil aneb k nim podnět dal po obcích v celém Slezsku. Přemnoho je časopisů, v nichž šířil znalost

života a poměrů sociálních i národnostních lidu slezského. Vyhlídál učinil pokrok v každém směru. Kde dřív byl uhor, tam se dnes zelená svěží osení a slibuje bohatou žně ...“

„A naše vlastenecká Jaktář by mu měla zůstat nejvděčnější, neb šumné slezské městečko zachránil Vyhlídál před germanisací“ („Náš Domov“, r. 1910 č. 12.) Sirokou veřejnost o životě Slezanů a zvláště Moravců v Pruském Slezsku informoval svými národopisnými a kulturně historickými pracemi, které vycházely v brněnském „Dnu“, v olomouckém „Našinci“, ve Věstníku Matice Opavské a v „Opavském týdeníku“. U politiků byl Vyhlídál nazýván konsulem Moravců.

Život Slezanů popsal v knihách: Slezská svatba (1894), Příhody z Vysoudilova (1898), Čechové v Pruském Slezsku (1900), Naše Slezsko (1. díl 1901, 2. díl 1903), Kresby ze Slezska (1901).

Natolik si Vyhlídál Slezsko zamiloval, že tam chtěl zůstat již do smrti. Proto se hlásil o uprázdněné beneficium ve Slavkově u Opavy. Ale „v zájmu klidu“ byl odmítnut, i když byl nejstarším uchazečem a po osmileté záslužné a tolik vyčerpávající práci kněžské musel Slezsko opustit a odejít za kaplana do Hulínů u Kroměříže. Jeho duše však nezatrpkla, jeho oči se stále usmívaly. Jen si trochu postěžoval veřejnosti ve svém spise Pod jařmem v článku ze života slezského paterka.

I zde na Hané v Hulíně a zvláště v Loboticích u Tovačova, kde se konečně po 17letém kněžském působení stal farářem, měl mnoho námětů ke své folkloristické a literární práci. Zvláště se mu líbily hanácké kroje. Aby se v kraji požehnané Hané udrželo svérázné umění, založil v Loboticích školu hanáckého vyšívání a přemnohými památkami starého hanáckého vyšívání obdaroval musea (pražské, vídeňské a olomoucké) a jeho expozáty byly i na výstavě národopisné v Petrohradě.

Výsledkem jeho tvorby lidové jsou knihy:

Z hanáckých dědin a měst (2 díly, 1902, 3), Rok na Hané (1906), Obrázky z mého hanáckého alba (1908), Malůvky z Hané (1908), Hanácké děti (1909), Z hanáckého kraje (1912), Znáš ten kraj, kde hanácké palmy kvetou? (1914), Pod hanáckou oblohou (1914), Pohádky a pověsti z Hané (1915), Hanácké humoresky (1922), Veselé obrázky z Hané (1924), Pod hanáckou oblohou (1924), Šakandr Strouhal na vojně (1926), Boj o české dušičky (1926), Když světová válka zuřila (1929), Veselé i vážné obrázky z Hané (1930), Vojenské obrázky (1936), Ze života mladých lidí (1938), O žoželi a jiném tvorstvu (1940).

Většinu těchto publikací sepsal v Loboticích a ve Švábenicích, kde byl farářem do r. 1926.

I na Hané vzpomínal na Slezsko a o něm psal: Panský sněm a Moravci na Ratibořsku (1909), Pod perutěmi pruského orla (1910), Z hlučinského a hlubčického kraje (1927), Pod žezlem pruských králů (1929) a nedlouho před smrtí vydal Vlastenecké vzpomínky slezské (1935), v nichž po zásluze zhodnotil práci mnohých vlasteneckých kněží ve Slezsku.

Časopisů a novin, do nichž P. Vyhlídál přispíval v letech 1884–1937, je řada velmi dlouhá. Kromě již zde uvedených byl to hlavně Náš domov, Rodinný obzor, Hanácký kraj, Ječmínek, Král Ječmínek, Stráž Moravy a různé kalendáře. Jen do brněnského „Dne“ napsal na 600 kulturně historických článků!

Perem zachytl Vyhlídál každou říkanku, každý popěvek, každé výrazné slovo. Realisticky popsal život vykořisťovatelů i poddaných, sedláka i výměnkáře, vysloužilce i čeledína, mladých i starých. Žádná vlastnost hanácké duše mu neunikla. V jeho obrázcích se Hanáci mohli shlížet jako v zrcadle. Poznávali se tu se všemi svými přednostmi i chybami a zlozvyky. Vyhlídál zaznamenal vše věrně čistou hanáctinou a zachránil tak mnoho dialektických zvláštností. Bude-li kdo kdy chtít poznati duši Hané a Slezska, musí vzít do rukou bohatou literární práci Vyhlídálovu.

Jeho záslužné dílo oceňuje odborník dr. Bedřich Slavík v ČVSMOI. r. 1938 na str. 81:

„Mezi hanáckými lidovědnými spisovateli náleží Vyhliďalovi místo nejpřednější. Obrázky ze života lidu ve Slezsku a na Hané, které psal svým rázovitým kmenovým humorem a v přesném dialektickém záznamu, jsou vzácnými dokumenty pro sociologa i kulturního historika...“
Své bohaté sbírky rozdál museu opavskému, vyškov-

skému, olomouckému a své úspory před smrtí rozdělil různým dobročinným spolkům. Pero odložil teprve v den své smrti 18. června 1937.

Pilný dělník Boží, vroucí vlastenec odpočívá ve stínu prostého kříže v zahradě bývalého kapucínského kláštera na hřbitově vyškovském. P. František Müller.

POKRAČOVATEL A DOVRŠITEL

Když už vlastenecký buditel, profesor na někdejším plzeňském filosofickém ústavě, Josef Vojtěch Sedláček, jehož jsem tu vzpomínal v minulém čísle, naplnil své buditelské dílo a pomalu zavíral knihu svého užitečného života, postavil se mu oddaně po bok věrný spolupracovník a mladší spolubratr *Josef František Smetana*. 18. února t. r. uplynulo od jeho smrti sto let a 11. březen nám připomněl *stošedesáté výročí jeho narození*. Pocházel ze Sviníšťan u České Skalice a po filosofických a bohosloveckých studiích v Hradci Králové a Praze byl v r. 1826 jako člen tepelské premostrátské kanonie vysvěcen na kněze. Po vysvěcení dva roky kaplanoval v západočeském městečku *Úterý* v blízkosti Konstantinových Lázní. V tomto „městečku na dlaní“ se za dávných časů razily dukáty a král Jan Lucemburský nikdy před svým odjezdem z Čech za svými dobrodružstvími neopomenul se tu zastavit a úterskými dukáty naplnit své hladové a stále nenasytné měšce. Jednoho krásného letního dne před třemi roky jsem stanul v tomto krátkém, hezkým okolím obklopeném kněžským působišti Smetanově, abych se nemohl s obdivem dosti vynadívát na zdobně řezané oltáře a kazatelnu tamějšího farního chrámu. Smetana však ze své kaplanské štace byl poslán na další studia na vídeňskou universitu a v r. 1831 přišel na plzeňský filosofický ústav, na němž pak jako profesor fyziky se zdarem působil tři desítky let. Ne ovšem toliko tento výzkumný ústav, ale celá Plzeň byla jeho radostným působištěm, když uvědoměle a s nadšením navázal na buditelskou práci Sedláčkovu. Oproti poklidnému a společensky uhlazenému biedermeierovskému Sedláčkovi byl už tento jeho pokračovatel ve svých snahách probuzeneckých a ve svém literárním díle unášen duchem nové, kvasivé doby. Rok osmačtyřicátý ho cele uchvátil; s vervou a zápalem se aktivně zúčastnil konstitučního ruchu a byl proto také po neúspěších pražských bojů revolučních trvale stíhán nepřízní vládní reakce. Nedal se však zlomit ani umlčet. V havlíčkovsky útočných epigramech a sarkastických verších, skládaných většinou ve formě prstonárodních popěvků a říkadel, bez bázně a s otevřeným hledím kritizuje zlořády své neutěšené doby, tepá byrokratickou nesmyslnost a krátkozrakost vládního režimu, vysmívá se zabezděnosti a zaostalosti celého korupčního systému, jehož zhroucení předvídá a věští. Se statečností a s pevnou jistotou víry ve svobodu a krásnou budoucnost svého národa, jemuž patřil celým srdcem a celou bytostí, volá do zacpaných uší těžkopádného a prohnílého vládnoucího aparátu: „Třes se, až ti zazní v uších slovo: Finis Austriae!“

Pečlivý historik literární Plzně *prof. dr. Emil Felix*, jehož bodrou tvář mám v živé paměti, ve spisku „*Dva buditelé*“, který jako svou ročenku za r. 1936 vydalo Národopisné muzeum v Plzni, o Smetanovi a jeho pilné práci buditelské s úchvalou píše: „Smetanovo působení vlastenecké i národně uvědomovací neslo své ovoce; jako zůstal Smetana neohroženým vlastencem a buditelským horlitem, stálým vzorem za politické reakce a za zvýšené germanisace ústřední v letech padesátých, tak zůstávala nevybledlá paměť osvíceného kněze, ušlechtilého premonstráta a zaníceného národovce i v generacích potomních.“

S rozvahou a vytrvalostí pokračoval Smetana v Sedláčkově práci výchovné a publikační. Po jeho vzoru a veden jeho příkladem, píše a vydává české učebnice „*Základové hvězdoslaví čili Astronomie*“ (1837) a „*Silozpyt čili fysika*“ (1842), díla to z oboru, jemuž svědomitě a s láskou vyučoval na plzeňském filosofickém ústavě a po jeho zániku později na plzeňském gymnasiu. Obrátil však svou pozornost i k dějepisu a po vypsání všeobecných dějin od počátku lidské společnosti až po pád římské říše, jak učinil v knize „*Obraz starého věku*“ (1834),

odvážil se do sepsání rozměrného a obsírnějšího „*Všeobecného dějepisu občanského*“ (1846), rozvrženého do tří svazků. V obou těchto dílech, pro něž ve své době takřka neměl soupevníka a konkurenta, tehdejší cenzura přímo řádila a neústupný Smetana, nehodlající se nikterak podrobit jejím nešetrným a brutálním zásahům, vydávání svého díla raději na čas zadržel. Jeho básně, vycházející zprvu ze školy jungmannovské a později se přimykající k dědictví lidových písní, byly dlouho neznámé a nedoceňovány, ba neuskutečnilo se ani jejich souborné vydání za života Smetanova.

Josef František Smetana, rozdávací s obětavostí a láskou české slovo nejen jemu svěřeným studentům, ale i řemeslníkům a vesnickým lidem v burcujících přednáškách, byl bratrancem génia české hudby *Bedřicha Smetany*. Tento byl o třiadvacet let mladší a proto svému staršímu bratranci a profesorovi vždy uctivě říkal „strýčku“. Bedřich Smetana prožil v blízkosti plzeňského buditel a svého příbuzného tři krásná léta studentská, na něž rád vzpomínal; ty vzpomínky se později objeví i v jeho hudbě. V Plzni se také student Smetana seznámil se svou pozdější, milovanou ženou Kateřinou Kolářovou. Josef František Smetana, buditel a obrozenec spisovatel, patřil vedle profesorů Josefa Vojt. Sedláčka a Hugo Karlíka k nejpřímějším přátelům bídou uštváného *Josefa Kajetána Tyla*. Když tento „komedi-ant“ z Boží milosti a z lásky k národu v Plzni, kam připutoval v horečkách se svou vyhladovělou hereckou společností, rozlícením své plzeňské přátele svým zbídačelým a tragicky bolestným stavem, v létě r. 1856 navždy zavřel své krásné, výmluvné oči, rozloučil se s ním věrný a šlechetný přítel prof. Smetana básní „*U hrobu Josefa Kajetána Tyla, zesnulého v Plzni dne 11. července 1856*“. Tklivě v ní zpívá jeho dojaté srdce: „Kde domov tvůj, kde domov tvůj? — Cesta tvoje dokonána, — žití truchlohra dohrána, — milovaný pěvče náš! — Na vavřínu spočíváš, — v klidném lůně věrné matky, — zem posvátná domov tvůj!“

Poslední léta života Josefa Fr. Smetany byla smutná a trudná. Tíha reakčních let padesátých na něho krutě dolehla. S tesklivostí popisuje literární historik plzeňský smutný závěr buditelova života: „Radikální pop“ byl pod policejní a četnickou dohlídkou; v době, kdy bylo nebezpečno, aby se dva vlastenci veřejně k sobě hlásili na ulici, kdy se všude hemžilo špicly, policejními agenty a udavači, kdy se k Smetanovi hlásili jen nejvěrnější z věrných, prožíval Smetana tíhu osamocení tím bolestněji, protože se v té době začal kaliti i jeho zrak, který slábl, až zhasl docela. Ani ze šťastné operace, provedené r. 1857, nebylo mu dopřáno dlouho se těšiti. 18. února 1861 umírá zápalom plic, prožívá a dožívá plně dobu reakčních let, nedočkav se úsvitu nové doby ústavní ...

Jednoduchý, dnes už cele břečťanem zarostlý rov na svatomikulášském hřbitově, s prostým křížem a skromnoučkou oválovou tabulkou již celé století ukrývá tělesné ostatky „slepého pěvce“, jak se sám nazval ve své básnické dumce, jediné básni, jež byla za jeho života otištěna v „*Lumíru*“. Jeho žhavý a národním probuzení patřící duch žhnul dále v jeho díle a ve vzpomínkách příštích pokolení, která z práce českých buditelů tkala už nový život. Město Plzeň 12. listopadu 1874 uctilo čistou a záslužnou památku vlasteneckého pokračovatele a dovršitele obrozenecského díla Sedláčkova na plzeňské půdě zbudováním Smetanova pomníku. Byl zasvěcen horoucímu knězi-vlastenci, bojovníku o spravedlivá práva českého lidu a jednomu z křisitelů českého obrození, který, jak v oslavné básni, u příležitosti odhalení tohoto pomníku napsané, vyznal Smetanův žák, plzeňský básník a dramatik *Bernard Guldener*, „žil člověčenstvu k vděku“.

Václav Zima

GENERÁLNÍ OPRAVA CHRÁMU SV. MIKULÁŠE V PRAZE

Největší barokní stavba v českých zemích — chrám sv. Mikuláše v Praze na Malé Straně s profesním domem, největší barokní chrám s nejobhatší uměleckou výzdobou na severu od Alp, vzácný doklad vrcholného baroku a důležitý mezník v evropské architektuře, je poslední léta opravován. Loni byly s velkým úspěchem dokončeny velmi náročné opravy vnitřku a letos začíná oprava vnějšku chrámu. Investorem je Hlavní farní úřad u sv. Mikuláše, generálním projektantem Družstvo Štuka, zodpovědným projektantem ak. arch. S. Vacek. Opravy budou co do rozsahu, technické obtížnosti a umělecké náročnosti, požadavků nákladových i časových, jedny z největších v poslední době u nás prováděných.

Opravám zevnějšku tak architektonicky členěné a umělecky velmi zvláště a vybavené budovy předcházela fotometrická a geodetická šetření, na jejichž podkladu mohl zodpovědný projektant ak. arch. S. Vacek vypracovat generální projektovou dokumentaci na generální opravu kostela sv. Mikuláše. Provedl památkový a stavební průzkum a navrhl pracovní technologii. Zprávu doloženou téměř třemi sty fotografiemi ze všech míst nádherné barokní budovy generální projektant předložil nadřízeným úřadům a je podkladem pro komisionální šetření orgánů Památkové péče a příslušných výzkumných ústavů.

Ak. arch. S. Vacek, mající za sebou velké zkušenosti z oprav Švarcenberského paláce, z Lorety, Bertramky a jiných velkých památek, vypracoval obsáhlou zprávu ve stavební kanceláři umístěné v jedné sakristii — kapli v ochozu chrámu. Pronikl do ducha stavby, doby vzniku, seznal úmysly stavebníka, jednoho z největších v českých zemích, Societas Jesu, jejichž monumentální stavby plánovitě rozvržené po českých zemích prozrazují také vysoké organizační nadání. Šel se s duší stavby a zvládl suverénně její problémy vzniku, stavby, údržby a celé opravy. Vedle studia pramenů musil se opřít přímo o stavbu samotnou, poněvadž plány a doklady stavby se ztratily během doby okupace, která na správu chrámu dolehla velmi tvrdě, když její hlavní farář byl zatčen.

Historie této stavby je sama o sobě pozoruhodnou. 1673 stavba zahájena odklizením 12 domů, farní budovy, školy, dvou ulic, zahrady. Původní návrh na stavbu residence i nového kostela je ve slohu renesance od arch. Domenica Orsiho. Stavba nepostupovala rychle, otázky finanční a mor velmi ovlivnily stavební práce a r. 1703, tedy téměř po 30 letech, bylo přikročeno k provádění prací pod vedením Kryštofa Dienzenhofera. Do konce 1713 byla postavena chrámová loď a hlavní průčelí. Po delší přestávce bylo započato 1737 se stavbou kněžiště podle plánů i v provedení Kiliána Ignáce Dienzenhofera, který v letech 1740 až 42 dokončil do výše klenby a r. 1750 provedl zaklnutí kněžiště a zároveň stavěl hlásnou věž a tombu s kopulí. Dokončení věže s výzdobou kopule provedl po smrti Dienzenhoferově 1751 jeho nástupce Anselmo Luragho. Spojení kněžiště s lodí a dokončení hlásné věže bylo provedeno r. 1775. Od původního započetí r. 1673 až do úplného dokončení stavby kostela uplynulo tedy 82 roků. Stavba tří architektů je celkem náležitě zharmonisovaným, je symbolem vrcholného baroka. To se zrcadlí v měřítku stavby, která kněžištěm s kopulí a hlásnou věží stala se objemovou dominantou kolosálních rozměrů; kruhový tambor v šířce 20,65 m s kopulí a lucernou v celkové výšce 75,56 m a hlásné věží o výšce 74,04 m. Chrám pohledově ovládl

celé podnoží Hradčan podle zásad uměleckého smýšlení doby, projevivší zde mohutnost vlastní tvůrčí síly.

Obsáhlé šetření arch. S. Vacka konstatuje správnost základů a provedení stavby jako jednoho konstruktivního celku, nejvícejiho nikde statických změn. Celá stavba je bez závad, které by ohrožovaly statickou konstrukci stavby. Jen různé architektonické a sochařské články kamene i štukové jsou natolik rozrušené, že hrozí odpadnutím. Budou proto vyměněny, případně opraveny a znovu řadně zakotveny do konstrukce zdiva. Tesařské konstrukce krovů střech a věží jsou pozoruhodně provedením ukázejícím mistrovství svých budovatelů, zejména řešením přenášení tlaků v krovu střední lodi, kolem kruhového tamboru a na kopuli, nad lucernou a nad hlavní věží. Všude jsou tlaky přenášeny na obvodové zdi a krovky dovedně vázány. Až na malé výjimky způsobené zatékáním a proto zahňíváním či napadením na několika místech červotoči, není zde závad.

Opravy vyžadují různé části vazby, vikýřová okna, východy, eliptická okna u kopule, různá spojovací scho-diště a lávky, železná zábradlí. Práce pokrývačská bude velká. Celá krytina vyžaduje přeložení; poškození nastalo zejména když rampouchy a led padají z měděné krytiny kopule na nižší části střechy. Práce klempířské vyžadují velké napětí, investic a pozornosti; měděný plech bude základním materiálem, pro svoji odolnost a trvanlivost nejlevnějším. Zámečnické práce spočívají v opravách, obnovení nebo odstranění drátěných mříží, kovaných mříží, rámu oken, dveří (rozměry až 255×515 cm). Truhlářské a kamenické práce jsou obvykle renovační, elektrotechnické většinou splní nové zvýšené bezpečnostní požadavky.

Renovace omítky a prací štukatérských bude velmi složitá, obtížná a náročná provedením. U barokní stavby je zevnějšek hlavním estetickým činitelem. Celá stavba je silně zanešena mastnou špinou, prachem, popílky a sazemi. Chemickým působením pražského ovzduší je toto znečištění přeměněno v mastnou spečenou hmotu. Pískovec na chrámu je měkký (vápenité pojivo zrn), velmi porézní, nasává vodu. Malta z doby baroka u celé stavby je mimořádné kvality, pečlivě provedená z hrubozrnného písku plaveného, s použitím vápna staropražského. Omítka a ozdobné architektonické články byly pečlivě provedeny. Návrh zodpovědného projektanta klade velký důraz na pečlivou opravu omítek, stanoví technické a statické předpisy pro stavbu velmi mimořádného lešení, použití parního kotle vytápěného naftou a umístění v značné výšce stavby na ohřívání velkého množství vody na omývání pod tlakem několika atmosfér omítky a stavby vůbec. Stanoví použití chemických prostředků na čištění, zabývá se konservováním omítek a opravovaných předmětů. Při opravách se uplatní novodobé umělé a chemické hmoty, ochranné nátěry. Pozlacovačské práce i sklenářské úpravy začínají na špičce věže a končí v přízemí. Návrh rekonstrukce a konservace je velice široce vypracován, odráží zaujetí a odborné znalosti zodpovědného projektanta, poukazuje především na nutnost odbornické práce a školení každého účastněného pracovníka, zajišťuje stálý umělecký a technický dozor. Opravy naší největší barokní stavby, obdivované cizinci, budou trvat delší dobu. Vyžadují nejlepší odborníky, ale současně jsou nejlepší příležitostí na výchovu kádrů pro umělecké práce, zaznamenání osvědčených způsobů a případně i pro zlepšování pracovní technologie.

František Vondráček

JUBILEA

V měsíci dubnu t. r. oslaví svá životní jubilea titi vdpp:
70 let 9/4 dr. František Zichrasser, farář, Olomí
65 let 30/4 P. František Kunz, farář, Boč n. O.
50 let 2/4 P. Alfréd Bubík, místoděkan Dvorce n. M.;
2/4 P. Ludvík Pavlíček, farář, Vrchotovy Janovice;
9/4 P. Jan Ocetek, koop., Miroslav; 11/4 P. Fran-

tišek Výstup, admin., Újezd u Uničova; 14/4 P. Josef Vaněk, admin., Předklášteří; 17/4 P. Vojtěch Kulísek, admin., Chřibská; 20/4 P. Jan Szlachta, farář, Dětmárovice; 23/4 P. Adolf Strasser, admin., Kopisty u Mostu; 26/4 P. František Navrátil, provisor, Zátor; 29/4 P. František Chum, admin. Pohnání.

Chaos v Kongu, intervence v Laosu, aktivizování čankajškovců v Thajsku, stálá hrozba intervence proti Kubě — to není dobré vysvědčení, které by mohly dát národy celého světa Organizaci spojených národů. Naopak popravdě se musí odpovědně zamyslet nad dnešní situací v této universální organizaci. Totiž ani to není pravda. OSN by spíše měla být universální institucí celého lidstva. Dosud jí však není. Nejen proto, že v ní chybí takový kolos jako je Lidová Čína. Nejen proto, že v ní díky tvrdohlavosti kancléře Adenauera a strnulé politice celé NSR, není zastoupen německý lid. OSN poklesla na vlivu a významu ještě z mnoha dalších a velmi vážných důvodů. Z nich nejzávažnější je skutečnost, že skladba organizace OSN a funkce generálního tajemníka především — už dávno neodpovídá opravdovým poměrům ve světě. Dnes lze zhruba mluvit o třech skupinách států, na které se dělí svět. Státy kapitalistické, socialistické a státy, které vznikly setřesením koloniální nadvlády. Socialistické státy tvoří prakticky už dnes přes třetinu lidstva. Jejich hospodářský růst, kulturní a sociální rozmach jsou výrazem nezadržitelně stoupající autority tohoto společenství. Států, které včera a dnes setřásly koloniální jho, rovněž přibývá a také jejich politická váha roste. Boj proti kolonialismu v Asii, Africe, ale také v Latinské Americe sklídl již řadu vítězství. Lze říci, že vítězství rozhodujících, která v podstatě učinila konec starému kolonialismu. Počet starých kolonií tvoří už dnes i v samotné Africe minoritu. Velká Británie a Francie mohou své kolonie a mandátní území sečíst na prstech jedné ruky. Pouze portugalské kolonie tvoří dosud významný komplex. Španělsko má už jen drobtý svého druhdy ohromného koloniálního panství. Také Belgie už má v mandátu jen Ruandu Urundi. Řeklo by se: závěrečný akt neslavné a hlavně nelidské kapitoly dějin lidstva se právě uzavírá...

Kapitalistické státy tvoří třetí skupinu v OSN. Znamenají sice dosud značný hospodářský, politický i vojenský potenciál, nicméně jejich největší rozmach je už dávno za nimi. Jejich společenská soustava zastarala a zkosnatěla. Hospodářství se již plynule progresivně nyní nevyvíjí. Často prochází menšími i většími krizemi. Hospodářské kapacity na Západě je však už nenazývají krizemi, nýbrž stydlivě volí jméno nenápadnější: recese. Taková „recese“ v USA znamená však značný pokles výroby a desítku miliónu nezaměstnaných. Přestože tyto státy jsou v hospodářském ústupu, těží dosud ze svého časového předstihu v minulosti. Musejí sice krok za krokem opouštět vojenské a politické pozice v bývalých koloniích, ale brání se zuby nehty.

Ano, tito někdejší koloniální páni, zvyklí práskat bičem, zdaleka se nemíní smířit s tímto chodem věcí. Kde mohou, užijí ještě přímé vojenské síly. Kde to nelze, hledí si udržet hospodářskou nadvládu. Jedněmi dveřmi odejdou, druhými se vracejí... A právě tyto kapitalistické a imperialistické státy to jsou, které zneužívají nedostatečné a nesprávné organizace v OSN, která zastarala, k tomu, aby ji ovládaly a aby své názory vnucovaly jiným. Prakticky to znamená, že tato menšina disponuje v OSN celým sekretariátem a zvláště generálním tajemníkem OSN. To ovšem znamená, že sekretariát a generální tajemník mohou usnesení Rady bezpečnosti nebo i Valného shromáždění provést docela bezpečně.

Tato skutečnost nastala v Kongu. Usnesení RB bylo správné, ale... generální tajemník se jím však neřídil. Místo, aby vojska OSN pomohla vypudit kolonizátory, Hammarskjöld v žoldu kolonizátorů umožnil řádění teroristů, placených z Belgie a odjinud a znemožnil, aby legální vláda a parlament mohly vykonávat svou funkci. Nese také plnou odpovědnost za zavraždění předsedy vlády Lumumby a za chaos a teror v zemi. Na tyto skutečnosti, ke kterým nelze dále mlčet, poukázal sovětský předseda vlády N. S. Chruščov v poselství, adresovaném indickému ministerskému předsedovi D. Nehruovi a dalším šéfům vlád ve světě.

Poselství N. S. Chruščova je vážným varováním. Vážně a odpovědně je nutné se nad tímto dokumentem zamys-

lit. Jakou úlohu měla OSN v Kongu? Vystupovala tam jako organizace, která má střežit mír a hájit práva národů? Skutečnosti dokazují pravý opak.

Kolonizátoři uskutečňují nyní své cíle prostřednictvím nastrčených a placených agentů. V Kongu jsou to například Mobutu, Tschombe, Kasavubu. N. S. Chruščov o tom říká otevřeně ve svém poselství: „Vzniká otázka, z jakých prostředků žijí tito zrádčové konžského lidu? Která štědrá ruka dává Mobutovi a Tschombemu peníze pro jejich bandity? Každému je známo, že jim platí belgičtí kolonizátoři... Je pochopitelné, že akce belgické vlády by byly nemyslitelné bez podpory jejich spojenců ve vojenském bloku, v bloku kolonizátorů. Belgie neprovádí v Kongu jenom svou vlastní politiku. Je to také politika členů takových bloků, jako je NATO, CENTO a SEATO. Odtud tedy belgická vláda čerpá jistotu, že jí vše beztržně projde.“

V další části svého projevu ukazuje N. S. Chruščov na špinavou roli, kterou v Kongu sehrál Dag Hammarskjöld, na jehož rukou vězí krev zavražděných konžských vlastenců. Kdyby tento zaprodanec kolonizátorů jednal tak jako v Kongu i při řešení jiných světových záležitostí, bylo by nebezpečí, že zostření napětí by mohlo dosáhnout kritického bodu a mohlo by svět přivést na okraj třetí světové války.

OSN proto potřebuje naléhavě reorganizaci: „Proto je sovětská vláda přesvědčena, že každý, kdo si skutečně přeje upevnit OSN a učinit ji životaschopnou, kdo je pro zmírnění mezinárodní situace a upevnění míru, musí nutně podporovat návrh na reorganizaci OSN podle spravedlivých zásad.“

Je proto spravedlivé, aby všechny tři skupiny států byly v OSN stejně zastoupeny v sekretariátu a aby funkce generálního tajemníka byla zrušena a nahrazena kolektivem tří tajemníků, zastupujících všechny tři skupiny států.

Taková politika, která těchto skutečností nedbá, je produktem časů, které odešly do minulosti. Neboť v podstatě neznamená nic jiného, nežli pokračování linie studené války, kterou kdysi zastával Dulles. Je však třeba si uvědomit, že tento fanatický vyznavač politiky síly na smrtelném lůžku ji shledal neúčinnou a nesmyslnou.

Je třeba naopak podporovat ve světě ovzduší ochoty k jednání, bez kterého nemohou být vyřešeny žádné závažné otázky přítomnosti. Bylo by krásné, kdyby mezi zeměmi vládly takové srdečné vztahy, jaké jsou mezi socialistickými zeměmi. Kdyby se mohly uskutečňovat podobné cesty, jakou vykonal prezident ČSSR Antonín Novotný na konci února v Maďarsku. Taková cesta přináší bohaté ovoce. V našem případě nebyla jen výrazem jednomyslnosti a shody ve všech mezinárodních otázkách, nýbrž znamenala také zvýšenou možnost výměn hmotných i kulturních hodnot v budoucnosti. Představitelé obou našich vlád jednali tak, aby to bylo k blahu obou národů. Je dobře srovnat tuto cestu s cestou, kterou vykonal spolkový kancléř NSR K. Adenauer ve Velké Británii. Také tato cesta přinese své ovoce. Pochvaloval si ji staříčkový kancléř i britský ministerský předseda Macmillan. Ale nebude ji pochvalovat britský lid. Protože za jidášské groše bude britská půda poskytnuta pro základny a cvičiště bundeswehru. Britští občané si říkají: „Hitler odešel, ale jeho generálové zůstali. Konservativní vláda obětovala řadu evropských zemí a hodila je do nenasytného chřtánu německého imperialismu. Nynější konservativní vláda však jde ještě dále: dává v plen svou vlastní zem včerejšímu i zítřejšímu nepříteli.“

Před čtyřiceti léty vznikla v předmnichovské republice opravdová lidová síla, která po desetiletích bojů vybudovala z naší vlasti socialistický stát se spravedlivou společností. Odstranila vykořisťování a využívání člověka člověkem. Češi a Slováci uskutečňují své velké sociální cíle s vědomím, že tím také podporují mír ve světě a účinně bojují proti násilí a agresí, ať se vyskytne kdykoliv a kdekoliv.

ABUKAR IBN TUF AJL

Plných devět set let uplynulo od narození slavného arabského filosofa a vědce Abukara Ibn Tufajla, ale ani tato dlouhá doba neubrala na vážnosti a slávě jeho jména. Ve středověku byl znám a ctěn pod zlatinizovaným jménem Abubacer. Jeho rodné místo bylo městečko Vádi Aš v někdejší Granadě. Je to dnešní Gaudix v jižním Španělsku, které tehdy bylo pod nadvládou Maurů.

Abukar Ibn Tufajl prošel okázalou politickou kariérou. Jen kratičko vykonával lékařskou praxi v Granadě. Brzo se stal sekretářem syna zakladatele dynastie Al Muváhidiů Abú Sa'ida a později samotného vládce Abú Ja'kuba. Za jeho vlády vykonával nejvyšší státní funkci vezíra, což v podstatě odpovídá úřadu ministerského předsedy.

Abubacer byl universální vzdělanec své doby. Spjoval nadání básnické a spisovatelské s všestrannou učeností a státnickou moudrostí. Ostatně v té době bylo nemyslitelné, aby učenec vyslovoval své vědecké mínění nějak jinak než veršem nebo jiným uměleckým literárním žánrem. Z Abukarovy poezie se toho nezachovalo mnoho: několik drobných veršů nejruznějšího charakteru. Také o jeho lékařských dílech toho mnoho nevíme.

Stěžejní filosofické dílo, které mu zůstalo nehynoucí slávu už ve středověku, je román nebo spíše novela „Hajj ibn Jakzár“ neboli česky „Živý syn bdícího“. V něm maurský učenec prozrazuje taje své iluminativní filosofie. I samotná historie knihy není nezajímavá: originál se dostal až v 17. století do Anglie a byl brzy přeložen do latiny a angličtiny. Brzy potom následovaly překlady do holandštiny, francouzštiny a němčiny.

Filosof obhajuje materialistickou jednotu světa, avšak věci vznikly z vůle Božského hýbatele, který nestvořen

stvořil. Příroda je pro něj jednotná a nekonečná. Rozdíl ve hmotě a vůbec ve veškeré přírodní substanci vyplývá podle něj z pohybu. Jednotlivosti se od sebe tedy liší pohybem. Hmota bez pohybu je nemyslitelná.

Abukar je tedy zakladatelem vědeckého monismu. Dění ve světě probíhá podle zákonů, které do něj vložil Hýbatel, ale do kterých však v dalším dění nezasahuje. Různé druhy pohybu dávají hmotě nejen rozdílné fyzické vlastnosti, ale určují i přímo její skladbu. Pohyb-síla pak působí ve světě změny. Také povahu těchto vztahů vysvětluje arabský mudrlec v podstatě dialekticky, tedy moderně.

Můžeme v něm vidět do jisté míry otce moderní přírodovědy a mohli bychom v něm spatřovat pokračovatele Heraklitova a dalších elementárních metafyziků řeckých. Je však nutné si uvědomit, že v jeho době měla jeho soustava ráz pouze filosofický. Byly to rudimentární základy pozdější vědy přírodní.

Abukar tak základně ovlivnil chod evropského myšlení směrem k dialektice. Jeho myšlenky našly na Západě četné pokračovatele, i když v době o mnoho století pozdější. Určité rysy, které nalézáme u Abukara, nalézáme v modernější a rozvinutější formě u Bacona Verulámského, moderního už přírodovědce a obhájce vědecko-kritického poznávání věcí. Evropská přírodověda má tedy mnoho důvodů vzdát tomuto zajímavému duchu účtu a vděčnost. Ti, kteří na jeho dílo vědomky nebo nevědomky navazovali, měli už pochopitelně k dispozici modernější technické a vědecké pomůcky, takže mohli v díle slavného Granáďana pokračovat za podmínek daleko výhodnějších.

J. B.

NÁŠ ZÁPISNÍK

Z ČINNOSTI CMVKD

V Kněžském domově v Praze zasedalo ve čtvrtek 16. března předsednictvo CMVKD za řízení kapitulního vikáře pražského dr. Antonína Stehlíka. V hlavním projevu vyličil předseda - ministr dr. Josef Plojhar své zážitky z cesty do Indie, kde vedl čs. delegaci na zasedání Světové zdravotnické organizace a osvětlil přítomným mnohé otázky z této země rázu politického, církevního a náboženského. Zprávu o zasedání katolíků v Drážďanech podal Msgre dr. Eduard Oliva a generální tajemník dr. Josef Beneš vysoce zhodnotil zasedání DMV a vytyčil výhledový plán činnosti pro nejbližší dobu. Jednotliví zástupci DMV podali své zprávy o okresních mírových konferencích a hodnotili je jako velmi zdařilé.

PROMOCE

Th. Lic. Karel Sahan, spirituál kněžského semináře byl promován dne 23. března t. r. na doktora posvátné teologie. Ve své promoční řeči zdůraznil doktorand, že přijal břímě svého úřadu v době, kdy

již nebyl mladým knězem a u vědomí vychovatele ke kněžství se připravujících mladých mužů došel k poznání, že je nutno neustat ve vědeckých poznatcích, nýbrž stát se mezi vědou bohatými — bohatším. Vzdal díky Trojjedinému Bohu a vzpomněl vděčně svých rodičů, jež položili základy k jeho studijní přípravě a ocenil povzbuzující příklad svých učitelů a profesorů. Poděkoval našemu státnímu zařízení a činitelům ministerstva školství a kultury, kteří mu umožnili cestu k této hodnotě. Slavnostně slíbil, že svých vědomostí v budoucnu ještě lépe využije k zdárnému plnění svého spirituálního úřadu, aby ze semináře vycházeli i nadále nejen dobří kněží svaté Církve katolické, ale též oddaní občané naší drahé socialistické vlasti, tvořitelé a zastánci trvalého světového míru, jak nás k tomuto vrcholnému ideálu vede Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva ČSSR.

Promoční akt provedli proděkan ThDr. František Panuška, promotor

ThDr. František Kubalík a děkan ThDr. Jan Merell. Msgre dr. Eduard Oliva pozdravil nového doktora teologie jako lito-měřický ordinář. Obřadu se zúčastnil též generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš, kapitulní vikář pražský dr. Antonín Stehlík, ústřední ředitel České katolické Charity kanovník Jan Mára, profesori CMBF, posluchači semináře a četní hosté. ThDr. Karel Sahan je stálým dopisovatelem našeho katolického tisku, proto se radujeme z jeho úspěchu a ze srdce blahopřejeme.

DACHOVSKÝ
VĚZEŇ-BISKUP

Informativní jednání, jež může vést k zahájení jednání o prohlášení za blahoslaveného se konalo v polském biskupství Włocławek o životě svěťícího biskupa z Nowyho Folwarku, Michaela Kozala. Světící biskup Kozal zemřel 26. ledna 1943 ve stáří 49 let v německém koncentračním táboře Dachau, jako jeden ze dvou tisíc polských kněží, kteří byli za německé okupace zavláče-

ni do koncentračních táborů.

Michael Kozal, jenž byl v listopadu 1939 spolu se 44 studenty bohosloví zatčen, byl teprve v srpnu téhož roku vysvěcen na světícího biskupa a ujal se úřadu generálního vikáře. Po pobytu ve čtyřech vězeních a týráni v Innowroc-lavi byl v dubnu 1941 transportován do Dachau, kde obdržel číslo 24544.

V září 1941 byv zařazen do pracovního komanda, vykonával svěťící biskup Kozal nejtěžší práce, a později byl přidělen k pracím na plantážích. Při návštěvách vysokých důstojníků SS byl častokrátě předváděn jako zvláštní podívaná a hrubě zesměšňován. Podle svědeckých mnohých i v Německu žijících spoluvězňů snášel Kozal všechna příkoří bez protestu nebo obžaloby, trpělivě a odevzdáně. Při celodenních trestních cvičeních, jež se týkala všech kněží, byl svěťící biskup Kozal zářným příkladem svým spolubratřím a bohoslovcům, které v nejtěžších chvílích posiloval a povzbuzoval. Při

těchto „cvičeních“ zemřelo mnoho kněží.

V roce 1943 onemocněl světicí biskup v koncentračním táboře Dachau na tyfus a zápal plic. Ponechán osudu bez lékařského ošetření a léků, zemřel 26. ledna 1943, když teprve den před svou smrtí byl umístěn na lékařském oddělení. „Svůj život jsem obětoval Bohu za vás, moji spoluobratři,“ byla poslední slova umírajícího, „abyste se stali opět svobodnými a mohli v naší vlasti pokračovat v pastorační činnosti.“

KULTURNÍ KALENDAŘ

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní duben, připomínáme: 16. 4. 1926.

Před 35 roky zemřel *Mgse Th. dr. Josef Novotný* (nar. v Topolu, okres Chrudim dne 5. X. 1872) apologetik a profesor morálky v semináři v Hradci Králové. 23. 4. 1616.

Již 345 let uplynulo ode dne, kdy ve svém rodném Stratfordu zemřel největší dramatický básník nejen anglický, ale všech národů i dob, *William Shakespeare* (* 23. 4. 1564). Jeho dílo odolává již po několik staletí prachu zapomenutí a jeví se stále živé a aktuální. I zevrubné studium literárních kritiků, které ukázalo jeho závislost na pramenech a současném vkusu, podpořilo závěr, že byl nejen geniis, všestranně vzdělaný, ale i uvědomělý umělec, jehož tvorba snese moderní kritické měřítko. 26. 4. 1841.

Vzpomínáme-li dnes 120. narozenin *Julia Zeyera* (nar. v Praze, zemř. tamže dne 29. 1. 1901), číníme tak u vědomí jeho významu pro duchovní kulturu našeho národa. Zeyer, přední zástupce básnické školy lumírovské, romantik jemné duše, milovník krásna anima candida, měl srdce citlivé a nesmírně vznětlivou obraznost. Matčino snivé náboženství mariánské vydalo překrásný květ v Zeyerově díle „Zahrada Mariánská“ (r. 1897). Básníkův pobyt v Sieně a v Římě (r. 1884) způsobil mravní ořes: ačkoliv poesie mu přinášela posilu a roznět svou vyšší krásou, přes tehdejší symbolismus a spiritualismus, tíhnoucí k prazdro-

jům umění, nemohly ukó-jiti stále hledajícího a věč-ně neuspokojeného Zeyera. Proto po skepsi a dlouhém hledání nastoupil novou cestu a postupoval více a více ke Kristu. Vnitřní upokojení a klid duše, že našel správnou cestu ku pravému křes-tanství, náboženství vnitř-ního jasu, radosti, lásky a všelitovného obětování, bylo mu odměnou za jeho veliký duševní boj.

POVZBUZENÍ K MÍROVÉ PRÁCI ZE STARÉ „HLÍDKY“

Každému ze starších kněží je jistě dobře známá někdejší „Hlídka“, redigovaná dr. Pavlem Vycho-dilem. Když jsem v ní ne-dávno něco hledal, přišel jsem v 2. čísle z r. 1909 na pěkné povzbuzení k práci pro udržení světo-vého míru. Na str. 167 cit. čísla dole a násl. možno čísti: „Co řekli bychom o moralistovi, který vida rostoucí spotřebu alko-holu, nechtěl by pracovat na obmezení této spotřeby pod záminkou, že lidé den ze dne více a více alko-holu konsumují? A rovněž nutno se otázati: co třeba říci o tom, který vida, že válek neubývá, by pod tou-to záminkou o jejich od-stranění pracovat nechtěl? O této svrchované kulturní věci proto bude každý vzdělanec všemožně pracovat, byť i snad pro přítomnost nebylo patrné, že práce ta ovoce přiná-ší ... Každý bude s ním souhlasiti, že válka je ve-liké zlo a každý připustí, že třeba toto zlo co jen možno nejvíce obmeziti a že právě mezi národy má býti v principu totéž, jako mezi jednotlivci ... K to-mu účelu je každá snaha, každý návrh dobrý.“

Tenkrát to byl „hlas vo-lajícího na poušti“, ten-krát to byli pouze ojed-i-nělí nadšenci, kteří takto horlili a tak tedy nevídné, že došlo k první a druhé světové válce. Ale když je dnes takových horlitelů milióny a stamilióny a když dnes i v naší vlasti výše citovaná slova usku-tečňujeme svorně i my kněží, dá Bůh, že se pře-ce jen konečně lidstvo k věč-nému míru jednou přiblíží. J. K.

INTERLINGUA

Nedlouho po uveřejnění článku *Lingua latina redi-viva* v č. 10 Duchov. pas-

týře upozornil mě písemně jeden z jeho čtenářů a jaksi nepřímo vyzval, abych se zmínil také o novém ja-zyku, který chce být po-mocným mezinárodním ja-zykem.

Je to interlingua, nej-vyšší stupeň ve vývoji umělých jazyků, jakými by-ly esperanto, ido, occiden-tal, novial, latino, sinflexis-ne. Opirá se jako o hlavní základ o latinu a román-ské jazyky. Její gramatika je velmi jednoduchá. Ne-má skloňování, genitiv a dativ se tvoří předložkou, akusativ rovná se nomina-tivu, Nemá časování, před slovesný kmen se klade vždy zájmeno osobní. In-terlingua byla připravová-na za účasti vynikajících jazykozpytců několik let. V r. 1924 Mrs. Morris, choť amerického vyslance v Bru-selu, založila „Internatio-nal association pro lingua auxiliar“, kterážto společ-nost předložila r. 1950 vý-sledky své práce za vedení dr. Godea, jenž napsal vel-ký slovník interlingua — anglicky a učebnici „Inter-lingua, a grammar of the international language“ (také 2. vyd. 1956) a zís-kal si se Schildem největ-ších zásluh o rozšíření in-terlinguy, a zavedení jako pomocného jazyka meziná-rodního ve světě vědeckém, v němž se prakticky uplat-nil. Svědčí o tom řada vě-deckých časopisů, v nichž učenci podávají obsah svých pojednání v interlin-guě. Jsou to např. Archives of Interamerican Rheuma-tology, Rio de Janerio 1958, Annals of internal Medicine 1955, Radiology, Syra-cuse 1957, Haematologica Polonica, Warsaw 1959, Journal of the American Medical Association, Chi-cago 1960 aj.

Ano, i některé vědecké ča-sopisy vycházejí v inter-linguě: Scientia internatio-nal, Washington, Spectro-scopia molecular, Chicago.

Také programy a zprávy o mezinárodních kongre-sech lékařských přinesly obsah přednášek a učených rozhovorů v interlinguě, která na některých byla úředním jazykem.

Interlingua má svůj ča-sopis „Bulletin de Interlin-gua“, má svoje organizační ústředí v Basileji ve Svý-carsku a v New Yorku. Kromě generálního sekre-tariátu má národní sekre-tariáty v různých zemích, i v Československu, kde je

dosud o tento jazyk malý zájem a kde je národním sekretářem odb. učitel v. v. Jaroslav Podobský, Týn 403, Rovensko pod Troskami, na nějž je možno obracet se s dotazy a který důklad-ně ovládá interlinguu, tak-že do ní překládal z Má-chova Máje a v ní napsal „Johannes Amos Comenius, Magistro de Nationes“. Knižka je uvedena v „Ma-nuales e Libros de Inter-lingua Book department“, Washington. V interlinguě vyšly básně Bezručovy „Quatro poemas de Petr Bezruč“.

Takový je malý obrázek interlinguy, která chce být nábožensky i politicky ne-utrální a chce sloužit ke sblížení a sbratření náro-dů. Pokládá se za renesanci latiny, jak se dočítáme v letáku: „Latino non es un lingua mortel Latino vive e labora! Latino hodie repare in le mundo. Non como un cadavere exhu-mate, ma como un pheno-meno realmente vivente. Latino reprende su celebre tration como lingua inter-national del scientia ... Realmente un nove incar-nation del spirito classic in nostre epocha. Ver re-nascentia del latino, lati-no moderne, nominate In-terlingua.“

Přesto, že tento pomoc-ný jazyk je v některých zemích rozšířen a má svou důležitost, přece jen my všichni, kteří známe vý-znam latiny a ji milujeme, zůstaneme přesvědčení, že klasická latina, zjednodu-šená, moderními výrazy obohacená a nezkomolená, bude mezi pomocnými me-zinárodními jazyky zaují-mat čestné místo.

Dr. Veselý

ÚMRTÍ

RAISSE MARITAINOVÉ

Maritain Raissa, žena proslulého katolického filo-sofa, zemřela koncem m. r. Původem Ruska mládí prožila ve Francii, kde na Sorbonně poslouchala před-nášky filosofa Bergsona. Tam poznala Maritaina a r. 1904 stala se jeho že-nou. Oba současně, zna-jíce se s katolickými spi-sovateli Charlesem Pégyem a Leonem Bloyem konver-tovali a r. 1906 přijali křest svatý. Jakub Mari-tain a jeho žena Raissa působili literárně, jejich vlastním oborem byla filosofie; měli velký vliv na duchovní a intelektuální život Francie. Některá díla

Maritaineho byla uvedena také do češtiny.

PABLO CASALS

umělec slávy světové, koncertovavší také u nás a v SSSR, cellista s rukama požeňnanýma, dirigoval v Acapulca v Mexiku premiéru svého vánočního oratoria „Jesličky“. Dnes 84-letý umělec sklídl úspěch jako skladatel i jako dirigent.

„KORUNOVÁNÍ PANNY MARIE“

Znalci benátského umění rozhodli, že dílo renesančního malíře nazvané „Korunování Panny Marie“ pochází z rukou proslulého Veneta Bartolommeo. Obraz koupil ředitel musea umění v Novém Yorku u jednoho antikváře v Londýně za 55 liber šterlinků (660 marek). Po prozření a očištění se ukázalo, že jde o obraz proslulého malíře a cena rázem se změnila: ideální hodnota na 400 000 marek, poněvadž materiálně se umělecké dílo vlastně hodnotit ani nemůže.

BOŽSKÁ KOMEDIE RUSKY

GOSLITIZDAT, Státní nakladatelství krásné literatury SSSR ohlašuje, že vydá v druhém čtvrtletí 1961 A. Danteho „Božská komedie“ v rozsahu 34 tiskových archů, nákladem 50

tisíc výtisků. Cena: nový rubl jen 2,30.

Nakladatelské oznámení v celkovém vydavatelském plánu praví: „Božská komedie je báseň velkého italského básníka z konce 13. století a začátku 14. Dante Alighiera. Skládá se ze tří částí. Její námět je domnělé putování básníka do záhrobí. Ústředním motivem je sám Dante a jeho osobní osud. V básni nalezly svůj výraz politický život a filosofie doby. Překlad, pořízený M. L. Lozinským, byl r. 1946 potčen Stalinovou cenou. Kniha je ilustrována rytinami umělce M. Pikova.“

Do češtiny byla „Božská komedie“ přeložena šestkrát. Vydání z r. 1952 v nakladatelství „Všehrad“ doprovázel překlad studie sovětského vědce K. N. Děržavina, samotný překlad z italského byl dílem O. F. Bablera, iniciály kreslil Fr. Tichý.

NÁLEZY U MRTVÉHO MOŘE

Koncem roku 1960 vyšla ruská kniha: Amusin J. D.: „Rukopisy Mrtvého moře“, kde jsou vysvětleny proslulé nálezy u Mrtvého moře a jejich význam pro kulturní dějiny. Kniha vydala nakladatelství Akademie nauk SSSR, má 272 strany, náklad 12 000 výtisků. Jako všechny knihy Akademie je vzorně vypravena.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Z rodiny Bonapartovy pocházeli dva kněží. Prvním byl nevlastní bratr Napoleonovy matky, arcibiskup lyonský, známý kardinál Josef Fesch, druhým takřka úplně neznámý bratrancem Napoleonova otce Donn Beppe Buonaparte, prostý farář v horské toskánské vsi. Císař Napoleon poslal jednou za tímto svým strýcem generála Bertranda, zval ho k svému dvoru a nabízel mu vysoké hodnosti. Farář Buonaparte napsal císaři, aby „starci, který nemá žádných přání, dopřál klid“. Současně mu přál „Boží pokoj v srdci a dlouhé panování v míru pro dobro celého národa“.

Když se vatikánský maiordomus Msgr. Federico Callori di Vignale ptal nynějšího svatého Otce Jana XXIII., co by si o prvním výročí své volby přál k obědu, dostal překvapující odpověď: tallíř polenty. A navíc si ji svatý Otec chtěl uvařit sám. Jako nuncius v Paříži vařival nyníší papež často pro své přátele a známé. Žádné z jídel, která připravil, nesklidilo však tolik chvály, jako polenta.

První automobil zařadil do vatikánských služeb papež Pius XI. Stalo se tak roku 1923. Automobilu, který mu věnovala továrna

Fiat, používal hlavně k cestám do svého letního sídla Castel Gandolfo.

Když byl český buditel Josef Liboslav Ziegler (1782—1846) děkanem v Chrudimi, stal se tam purkmistrem občan jménem Skopce. Ziegler složil na nového purkmistra oslavnou kantátu, v níž se po každé sloce opakovaly dva poněkud směšné, celým sborem zpívané verše: „Pro dobré naší obce Bůh zachovej nám Skopce!“

Když vstupoval na popravě, řekl sv. Tomáš Morus katovi: „Pomozte mi, prosím, nahoru, dolů se už dostanu sám.“ Na lešení poklekl a položil hlavu na špalek. Kat už zvedl meč, když tu si sv. Tomáš Morus spěšně odhrnul stranou svůj plnovous, aby nebyl přetát, a řekl: „Mé vousy přece nejsou vinny velezradou!“

**DISTRIBUCI ČASOPISU
DUCHOVNÍ PASTÝŘ** provádí Poštovní novinová služba, u níž prostřednictvím vašeho poštovního úřadu nebo jeho doručovatele, lze jediné časopis objednat. Všechna přání a dotazy týkající se odběru časopisu adresujte na naši administraci v Praze 1 - Malá Strana, Sněmovní 9.

REDAKCE.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Babka Josef, administrátor ve Vlašimi, ustanoven dekretem čj. 425/61 od 1. 3. 1961 excurrento administrátorem v Radšovicích, okres Benešov.

Benda Vladimír, býv. admin. v Kladně, ustanoven dekretem čj. 709/61 od 1. 3. 1961 administrátorem v Počaplech u Berouna, okres Beroun.

Brandejs Jindřich, administrátor ve Sv. Janě u Sedlčan, ustanoven dekretem čj. 710/61 od 1. 3. 1961 administrátorem v Postupicích a dekretem čj. 711/61 excurrento administrátorem v Chotýšanech, oboje okres Benešov.

Liščák Zdeněk, administrátor v Postupicích, ustanoven dekretem čj. 712/61 od 1. 3. 1961 administrátorem ve Sv. Janě u Sedlčan, okres Příbram.

Pensionování:

Franc Ladislav, os. děkan v Počaplech u Berouna, odchází dne 1. 3. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 670/61).

Úmrtí:

J. E. Dr. Eltschknor Antonín, tit. biskup Zephyr., světitel biskup pražský, první prelát a probošt metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze, zemřel 22. 6. 1961 ve věku téměř 81 let (čj. 1229/61).

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Jmenování:

Stráberger Jindřich, administrátor v Lišově, okres Č. Budějovice, jmenován osobním děkanem dnem 24. 12. 1960 (č. 1764/60).

Ustanovení:

Miklík Ignác, administrátor v Rudolfově, exc. rektorem kostela sv. Prokopa v Českých Budějovicích 15. 2. 1961 (č. 230/61).

Zemřeli:

Friedl František, infulovaný probošt v. v., zemřel v Písku 4. 1. 1961.

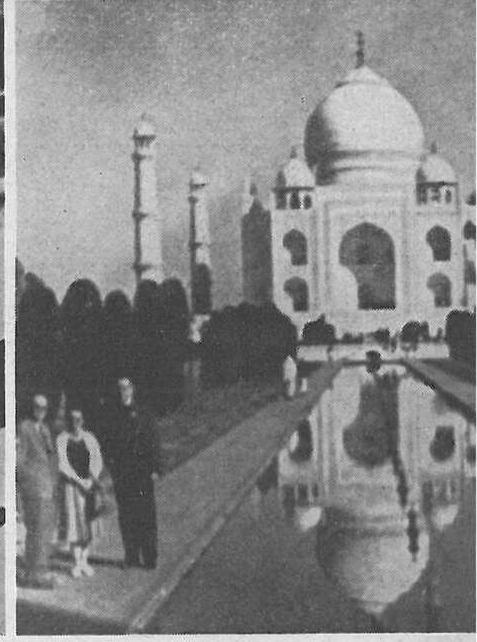
Suchman Rudolf, farář v. v., zemřel v Bohutíně 30. 1. 1961.

Větrovec Karel, farář v. v., zemřel v Bohutíně 12. 2. 1961.

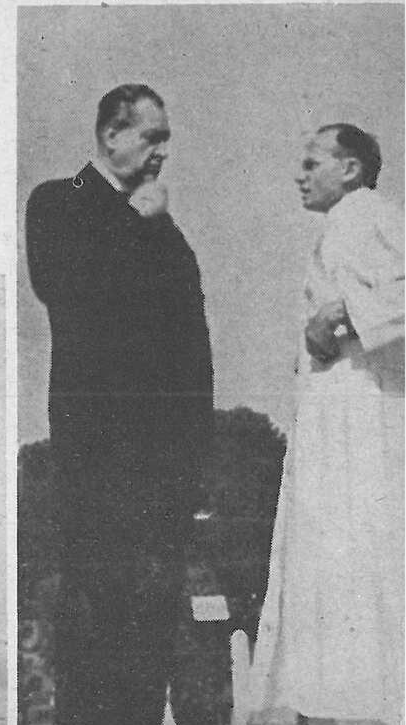
Šmelc Antonín, administrátor v Dolní Lukavici, zemřel 14. 2. 1961.

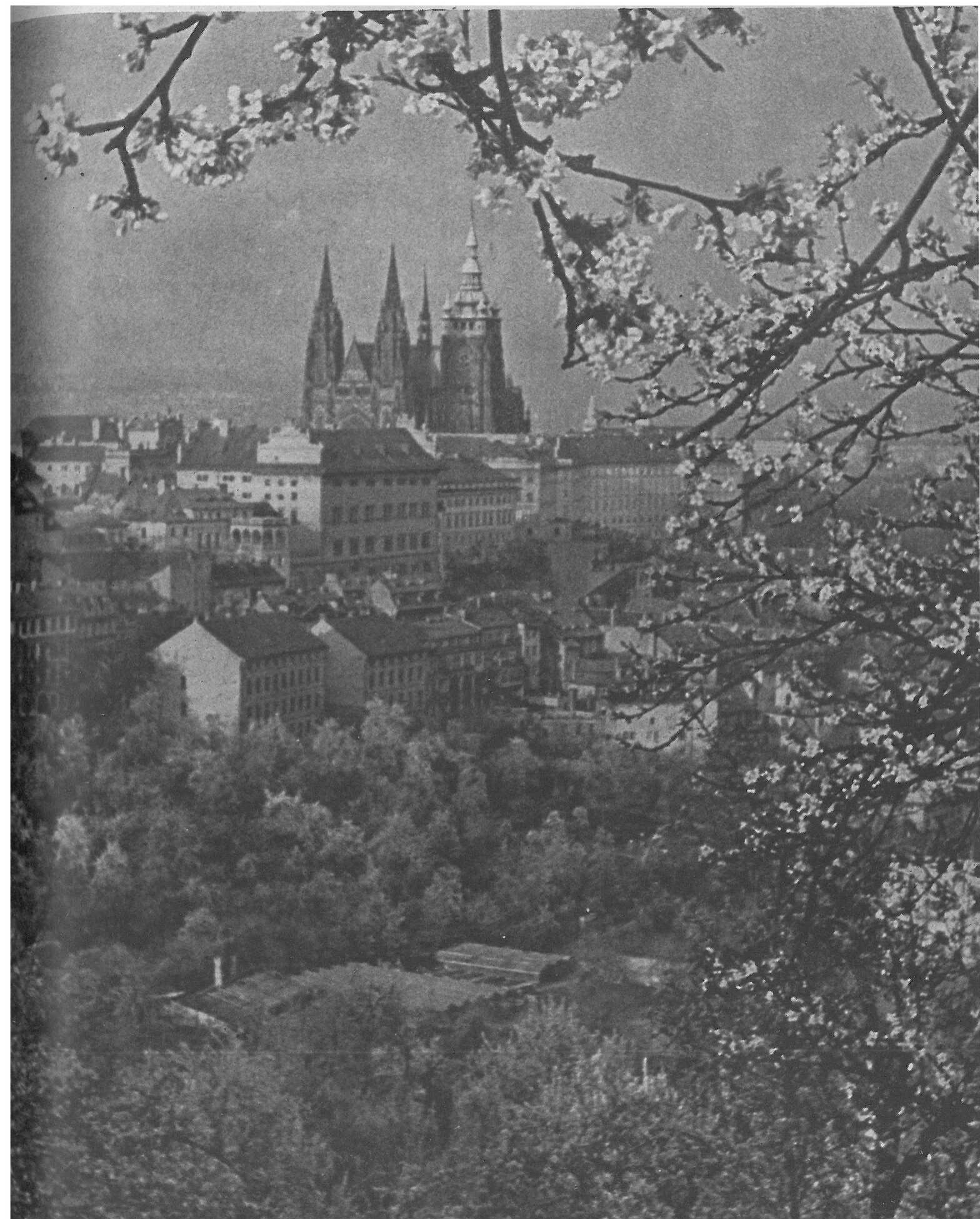
DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 4 - V Praze dne 1. dubna 1961

Vydává Celostátní mírový výbor katolického duchovenstva v ČSSR v ÚNC. — Řídí redakční rada. Vedoucí redaktor dr. Josef Beneš. Redakce Praha 2, Ječná 2 (Kněžský domov), tel. 23 44 32. Tiskne Mír, novin. závody, n. p., závod 3, Praha 2, Václavská 12. — Vychází měsíčně mimo prázdniny (10 čísel). Předplatné na 1/4 roku 15.— Kčs, celoročně 30.— Kčs, cena jednotlivého výtisku 3.— Kčs. Rozšiřuje Poštovní a novinová služba. Podepsáno k tisku 31. III. 1961. — A 02 * 11181

1. Slavnostní uvítání čs. delegace v čele s ministrem dr. Josefem Plojharem v Bombaji. — 2. Néhrú v rozhovoru s ministrem dr. Josefem Plojharem. — 3. Ministr dr. Josef Plojhar, místopředseda XIV. světového zdravotnického shromáždění a předseda shromáždění prof. dr. L. A. Muddaliar v řídícím výboru. — 4. Pohled na katedrálu Nejsv. Srdce Ježíšova v Dillí. — 5. Indický fakír s „tančící kobrou“. — 6. Jeden z divů světa, legendární Taj Mahal. — 7. Chvilka zastavení v káhirské Gize. — 8. Ministr dr. Josef Plojhar v rozhovoru se správcem dilliské katedrály.

Dr. JOSEF PLOJHAR: Plnou náruč šeráků
 ThDr. JAN MERELL: Po stopách Bar Kochby
 J. J. NOVÁK: Křesťanská nauka u Klementa Římského
 ThDr. ANTONÍN SALAJKA: Devatenáctistě výročí příchodu sv. Pavla do Říma
 ThDr. VÁCLAV BARTŮNEK: Kostel pražský za Olbrama
 ThDr. KAREL SAHAN: Opravdovost — sinceritas
 VÁCLAV ZIMA: Duchovní cesta Julia Zeyera
 ANTONÍN HUGO BRADÁČ: K smavému máji všech zemí světa
 P. FRANTIŠEK MARKO: Služme s radostí
 P. EMIL KORBA: Svatý Prokop
 ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Naše stanovisko ke kolonialismu
 Prof. P. ALOIS TALANDA: Viděl jsem Čínu
 MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: Farní zahrada — rezervoár léčivých bylin
 FRANTIŠEK VONDRÁČEK: Doktor džungle
 Arch. MIROSLAV POTUŽNÍK: Kámen a umělý kámen

Dr. JOSEF PLOJHAR: Cum plenissimo mensis Maii florum fasciculo . . .

Sacerdotes catholici nostrae patriae consociati in Comitatu Cleri catholici nostrae rei publicae operae pacis studentis laetantur naturae et rei, quae tam festinanter appropinquat ultimae solutioni ardentium quaestionum huius communis vitae nationum, sed tamen memoriam repetunt temporum „capitalismi“, quando plures sacerdotes in summa egestate vivebant. Ardens studium habemus legum spectantium res ecclesiasticas et articuli 32. formae nostrae civitatis, conscii tamen sumus bona externa Ecclesiae et sacerdotum tuta reddendi, quae profluunt de operibus et laboribus nostrae operariorum classis. Ideo favemus magno anniversario partium studiorum ac factionum praecipue dirigentium nostram rem publicam, ut hortus amplius nostrae felicitis vitae florescat pulcherrimis mensis Maii floribus et anni proximi civibus patriae amantibus ducibus designent continuum ascensum ad res florentes prosperasque et ad firmam diutnam pacem.

ThDr. JAN MERELL: Vestigia Bar-Kokeb persequimur.

Persona ducis secundi belli Iudaeorum Bar-Kokeb tam tecti et reconditi semper trahebat viros historiae peritos, poetas, scriptores, auctores. Noster maximus poeta Jaroslav Vrchlický versibus celebravit Bar-Kokeb seditionem in suo carmine epico, heroico Bar Kochba (1897). Expeditio archaeologorum de Universitate Hierosolymorum initio anni 1960 patefecit in speluncis et antris apud Mare Mortuum perplura vestigia secundi belli Iudaeorum, uti arma, instrumenta Romani cultus religionis et imprimis epistulas dictatas a duce Bar-Kokeb. Hic libellus nos docet subtiliter has epistulas, ubi Bar-Kokeb apparet dux severus, asper, ferreus, sed tamen nimis iustus.

J. J. NOVÁK: De doctrina christiana apud Clementem Romanum.

Perplura verba allata de Veteri Testamento admirationem sui habent de argumento et summa litterarum Clementis valde propinquis Veteri Testamento. Litterae haec sunt tamen testes traditionis, horum omnium scilicet, quae non sunt scripta, sed in primordiis Ecclesiae tradita sunt ut verum testamentum apostolorum. S. Pauli exemplo S. Clemens commonefacit Corinthios duas naturas Iesu Christi, divinam et humanam.

Ad argumentum resurrectionis usus est et imaginibus et fama fabulaque avis Phoenicis.

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: De splendido adventu S. Pauli Romam.

1900 annis ante S. Paulus primum Roman advenit et tunc custodia tenebatur. Roma nunc totum animum componit ad haec sollemnia anniversaria. S. Paulus non fuit socius collegii apostolorum, tamen accepit eundem apostolatam sicut et alii ceteri duodecim, scilicet missionem a Iesu Christo. Dubitatio et recusatio, quod S. Paulus occupavit insigniorem dignitatem quam S. Petrus, repugnant veritati et naturae. In epistulis S. Pauli legimus summam auctoritatem Petri Apostolo gentium non fuisse ignotam. Publica reprehensio Pauli facta Petro signum est apostolum Paulum bene cognovisse exemplum S. Petri summum impedimentum esse doctrinae Pauli de legibus Moyses, quae nunc catechumenos et fideles de paganis non obstringunt.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Quid de „colonialismo“ aestimemus.

Vita „colonialismi“ est nunc vere quaestio temporis. Iam initio XV. saeculi, quando hodiernus „colonialismus“ ortus est, ei strenue resistit sacerdos Ordinis S. Dominici P. Martesino et ex Ordine S. Francisci P. de Las Casas. Scientifice scrutatus est quaestionem „colonialismi“ Fr. de Valentia († 1546) in opere De Indis et tribus saeculis post eius opus complevit L. Taparelli († 1862) in commentariis Saggio teoretico di diritto naturale. Eorum rationes bene cernimus etiam apud nostrum egregium sociologum dr. Vašek.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Plnou náruč šeríků . . .

Ministr Dr. JOSEF PLOJHAR,

předseda Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva ČSSR

Zijeme v době nesmírného tempa vědeckých poznání a technického rozmachu, jehož výrazným svědectvím je kolosální úspěch práce sovětských vědců, techniků a dělníků — vesmírný let majora Jurije Alexejeviče Gagarina — jenž se čtyřstupňovou lodí obletěl naší zemkouli a úspěšně přistál v předem určené oblasti Sovětského svazu. Rychle se blíží i čas konečného řešení některých palčivých problémů v pozemském soužití národů. Se zprávou o rozdrčení žoldnéřské invaze, kterou americký imperialismus rozpoutal proti revoluční Kubě, si lidstvo stále zřetelněji uvědomuje, že je možno zabránit i zničujícím požárům války, že je možno toto slovo vyškrtnout ze slovníku vůbec a že idea trvalého míru není už pouhým snem, ale zcela reálnou perspektivou.

Katoličtí kněží naší vlasti, sdružení v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva se právem radují z těchto skutečností. CMVKD jako mluvčí katolického duchovenstva ukázal, jak prozíravě, vlastenecky a moudře vede naše duchovenstvo v současné době. Mírová činnost našich katolických kněží je vysoce hodnocena nejen nejvyššími autoritami naší socialistické vlasti, ale je stále v živé paměti nás všech i hřejivé uznání neúnavného bojovníka za světový mír a bezpečnost všech lidí, předsedy rady ministrů N. S. Chruščova, které adresoval našemu II. sjezdu CMVKD.

V měsíci máji přednášíme Královně míru svoje modlitby, vzpomínáme památných dní osvobození z nacistického jáma, ale radujeme se také ze současné skutečnosti požehnaného klidu zabezpečené tvůrčí práce. Letos vzpomínáme též doby, kdy před čtyřiceti léty se rozžehla jitřenka nové doby pro pracujícího člověka. Tenkrát nestoudný hospodářský řád kapitalismu tak ponižoval člověka, že pouta byla již nesnesitelná a dělnická třída počala vzhlížeti k slunci svobody, kterým byl nový společenský řád. Starší naši spolubratři jistě dobře pamatují, jak za kapitalistického řádu žilo mnoho kněží nuzně a bídě. A kongruální příspěvek, schválený po ponižujícím handrkování v parlamentě a podmíněný zdražením cukru o 1 Kčs ze strany bývalých agrárníků — byl ve výši platu industriální učitelky. Nedostatkem sociální péče zastavovali se na farách především četní žebráci, nebo se na kněze obraceli všichni ti, kdož byli v bídě. Málokdy byli odmítnuti, čímž tato dobročinnost, vyplývající z křesťanské lásky, zatěžovala i ty nepatrné příjmy většiny drobného duchovenstva.

Zcela jinak byla tato otázka řešena v novém společenském řádu. S nadšením byly přijaty církevní zákony a článek 32 naší ústavy. Stát převzal hmotné a hospodářské zabezpečení kněží i církve jako celku. Hradí náklady na udržování církevních budov, bohoslužebných zařízení a výdaje spojené s bohoslužebnými úkony a provozem církevních úřadů. Do státního rozpočtu jsou zařazovány milionové částky na výstavbu a renovaci chrámů a na opravy far. Tyto peníze jsou částí národního důchodu, který vzniká z produktivní činnosti a z budovatelské práce dělnické třídy, která tak plní příkazy socialismu, jenž nezapomíná ani na duchovní péči o občanstvo.

Uvědomujeme si tyto skutečnosti zvláště u příležitosti 40. výročí založení naší největší politické síly v naší socialistické republice — Komunistické strany Československa. Katoličtí kněží a náš věřící lid nejen oceňují tu velikou, potěšující a povznášející skutečnost, že z mozolů a budovatelské práce dělnické třídy se skví naše nejvzácnější církevní památky v novém hávu, ale jako opravdoví křesťané jsou si vědomi své veliké odpovědnosti vůči budovatelům socialismu před dějinami. Jsou proto aktivním činitelem při upevňování všech kladných a progresivních sil u nás a z hlubokého vnitřního přesvědčení, semknutí v CMVKD se řadí do stále mohutnější fronty obránců míru a života ve světě. Nedovolí již nikdy, aby náboženských citů bylo zneužíváno k podpoře nemravného vykořisťování a ve prospěch podněcovatelů nových válek, k podpoře světa minulosti — imperialismu.

K slavnému jubileu naší komunistické strany si všichni přejeme, aby veliká zahrada našeho požehnaného a šťastného života rozkvetla nejkrásnějšími šeríky. Jejich vůně se nám někdy mísí v podvědomí se střílným prachem — to je věčná vzpomínka na naše slavné osvobození Sovětskou armádou. Ale jsou nám především symbolem poselství jara, nového života, nové a šťastné doby.

PO STOPÁCH BAR KOCHBY

(Nález dopisů diktovaných Bar Kochbou)

V 70. roce po Kr. byla dovršena hrozná tragédie Izraele i Svatého města. Po pětíměsíčním obléhání Titus dobyl Jeruzalém, který vyplenil, spálil a Judea se stala římskou provincií v čele s císařským legátem. Jeho sídlem byla Caesarea, v Jeruzalémě měl k ruce desátou římskou legii, která s sebou přinesla pohanský kult. Židům bylo zakázáno zdržovat se na troskách Jeruzaléma. Podle svědectví Josefa Flavie (B. J. 7, 8, 7) zbylo ve městě jen několik ubohých starců, kteří lkali a modlili se u zřícenin chrámu a ženy, které zde byly vydržovány pro rozkoš okupantů. Zničením chrámu vzaly za své i oběti, zaniklo kněžství i velerada a na jejich místo nastoupili palestinští rabbi. V této těžké a dusné době bylo to hlavně očekávání mesiáše, které sílilo lid a zrcadlilo se v různých prorockých a apokryfních knihách. Tak jako mesiánské naděje byly jednou z příčin Židovské války (B. J. 6, 5, 4), i nyní se staly v důsledku svého politického zabarvení podnětem nových nepokojů.

Zatím co v Palestině vládl smutek a věrní Židé nalézali útěchu ve studiu Zákona a v tužbách mesiášských, dostalo se římskému imperiu nového vladaře Trajána (98–117), panovníka, který od svého mládí byl zvyklý na tvrdý válečnický život. Válečné a dobytelské plány charakterizovaly i jeho vládu. K impériu připojoval provincie za provincií. V r. 114 sám Traján vtrhl do Arménie, ještě téhož roku do Mesopotamie a do konce r. 115 obsadil území mezi Eufratem a Tigridem. Byl již připraven na výboj do Indie, když se dověděl, že provincie v jeho zádech se bouří. Vrací se, přezimuje v Antiochii, kde 13. prosince 115 prožívá hrozné, několik dní trvající zemětřesení, které obrátilo téměř celé město v sutiny. Pro Židy, kteří v těchto povstáních hráli význačnou roli, byla tato přírodní katastrofa znamením, že se blíží mesiášská doba. Židé v Egyptě a v Kyreně se bouří. Nepokoje v následujícím roce (116) vzrůstají ve skutečnou válku. V Alexandrii, kde byla silná židovská diaspora, došlo k vyvraždění Židů, kteří se zase pomstili nežidovskému obyvatelstvu v Kyreně, kde podle Dia Gassia zahynulo na 220 000 lidí. K potlačení povstání byl Trajánem poslán Marcus Turbo, kterému se podařilo po několika bitvách, v nichž padlo mnoho Židů, povstání potlačit. Vůdcem tohoto povstání byl Žid Lucias, jehož Eusebius (Hist. Eccl. 4, 2) označuje jako „krále“, což zřejmě svědčí o mesiášském charakteru vzpoury. Z Egypta se přeneslo povstání na Cypr, kde bylo zničeno město Salamis a přišlo pryč o život na čtvrt miliónu lidí. Aby se vzpoura nepřenesla do Palestiny, poslal Traján do země Lusius Quietu, který již dříve se osvědčil tvrdostí vůči Židům v Mesopotamii. Zatím však v samotné Palestině k větší vzpouře nedošlo. V srpnu 117 Traján na cestě do Říma zemřel a krátce poté, židovské vzpoury byly potlačeny.

Klid však byl pouze zdánlivý. Nový panovník Aelius Hadrián byl schopný, ale náladám podléhající vladař, u něhož se veselí střídalo se zdumčivostí, tvrdost s mírností, projevy přízně s nenávisť. I Lusius Quietus upadl do Hadriánovy nemilosti, byl odvolán z Palestiny a později popraven. Židé v tomto zásahu spatřovali obrát k lepšímu a projev Hadriánovy přízně. Záhy se však přesvědčili o opaku. Vladař neúnavně projížděl provinciemi, aby se osobně přesvědčil o poměrech. Navštívil Británii, Egypt, Efez, Eufrat, Antiochii a v r. 130 přišel i do Palestiny a Jeruzaléma. Podle Dio Cassia dal za této návštěvy rozkaz, aby na zříceninách města bylo vybudováno město nové, Colonia Aelia Capitolina a na místě velechrámu pohanský chrám Jovišův. Tímto rozhodnutím, jako již dřívějším zákazem obřizky, byli Židé vydrážďeni. Šedesát let uplynulo od pádu Jeruzaléma, mesiášské naděje po lavinovitých vzpourách v diaspoře rostly, nová pokoření vyvolávala odpor a Palestina byla opět sypkou, která hrozila každou chvíli výbuchem. Dokud byl Hadrián v sousedství v Egyptě a v Sýrii, byl v Palestině klid před bouří, jakmile však odešel do Řecka, vypuklo na počátku r. 132 povstání, v jehož čele stál Bar Kochba. Bylo to povstání stejně krvavé a tragické, jako povstání za první Židovské války (66–70 po Kr.).

Za zprávy o první Židovské válce vděčíme hlavně očitému svědkovi Josefu Flaviovi, o válce druhé jsme byli dosud odkázáni na zprávy celkem sporé. Byla to hlavně postava vůdce odboje Bar Kochby, která k sobě vábila stejně historiky, jako romanopisce a básníky, jako např. našeho Jaroslava Vrchlického, který toto povstání opěvuje ve své největší básni „Bar Kochba“ (1897). Osoba Bar Kochby byla dosud známa jenom z pramenů literárních, jednak z podání židovských, jednak z díla římského senátora a historika Dio Cassia, který žil v témže století. Avšak objevy u Mrtvého moře, právě v posledních měsících, vrhly nové světlo i na osobu Bar Kochby, která se nám začíná jevit jasněji, odpoutaná od nánosu legend a literárního zpracování. Leccos prozradily již papýry nalezené v Jordánsku v r. 1952. Zvláště však významný je objev učiněný loňského roku v Judské poušti v oblasti Ejn Gedi na západním pobřeží Mrtvého moře, kde výprava archeologů objevila 14 dopisů diktovaných Bar Kochbou.

Než vrátíme se ještě k vlastní historii povstání a k tomu, co o Bar Kochbovi jsme znali již dříve. Vůdce druhého odboje je nazván v křesťanských pramenech Bar-Kocheba (kokhba, tj. hvězda, tedy Syn hvězd), ve spisech rabínských je jmenován jako Bar Kozeba, nebo Ben Kozeba, jako by Kozeba bylo jméno jeho otce nebo místo jeho původu. Na mincích z doby povstání je nazván ŠIMON KNÍŽE (nasi) IZRAELE. V historii je Bar Kochba líčen jako muž fanatické a tvrdé vůle, který podmaňoval svým osobním vystupováním. Tak si podmanil i moudrého rabbi Akibu, který ho již po svém prvním setkání se s ním prohlásil za mesiáše Židů. Profil tvrdého, ale spravedlivého vojevůdce ověřily a potvrdily nově objevené Bar Kochbovy dopisy, jež jsou zatím jen z části zveřejněny. Z počátku přálo štěstí odboji. I když není přesných a zaručených zpráv, zdá se, že Židé na čas znovu obsadili Jeruzalém a obnovili bohoslužbu. Situace se však změnila, když Hadrián povolal z Británie svého nejlepšího vojevůdce Julia Severa, který Jeruzalém znovu dobyl a pak postupně zdolával pevnosti a úkryty, kam se uchylovali v hrdinném a zoufalém odporu Židé, až v r. 135 byl odpor zlomen, Bar Kochba usmrčen a rabbi Akiba, který do poslední chvíle důvěřoval Bar Kochbovi, uvržen do vězení a krutě mučen. Jeruzalém byl znovu rozvrácen do základů a na jeho troskách vybudována bezvýznamná osada Aelia Capitolina a na místě velesvatyně chrám zasvěcený Jovišovi Kapitolskému. Podle Dio Cassia zahynulo v boji více než půl miliónu Židů a mnoho jich bylo prodáno do otroctví. Židům byl pod trestem smrti zakázán přístup na místa starého Jeruzaléma a jen „de longinquo eam oculis tantum videre permissum est“ (Tertulian, Adv. Iudaeos 13). Tak skončila druhá tragédie vyvoleného národa, uzavřely se dějiny Izraele na palestinské půdě a bylo dokonáno rozptýlení židovského lidu po celém světě.

Úsudek rabínů po nezdařeném Bar Kochbově povstání vyzněl velmi tvrdě a Bar Kochba byl kaceřován jako lži-mesiáš a svůdce národa. Zde také tkví příčina sporých zpráv o něm. Proto objevy Bar Kochbových dopisů, k nimž došlo v Judské poušti, patří k vysoce významným historickým dokumentům. K prvním objevům došlo již v r. 1952, kdy mezi nálezy z Vádí Murabbat'at vzbudily zvláštní pozornost dopisy, v nichž jako odesílatel vystupuje Šimon Ben-Kozba. V jednom z dopisů se obrací odesílatel na podvelitele ve věci nějakých Galilejských s přísným rozkazem, aby jim nebylo ubližováno. V dopise se píše:

Od Šimona Ben-Kozby Jěsuovi

Beni Galgoly a mužům pevnosti.

Pokoj! Za svědka si беру nebasa proti sobě

— nedotýkejte se Galilejských, které jsem vysvobodil bez krveprolití —, že vložím pouta

na vaše nohy, jako jsem učinil

Beni Aflulovi.

Šimon Ben-Kozba, kníže izraelský.

Kdo jsou oni Galilejští? Podle některých to byla skupina Židů z Galileje, kteří byli odříznuti nepřitelem a zachráněni Bar Kochbou, podle jiných skupina kněží nebo dokonce křesťanů, sympatisujících s povstalcí. Těžko roz-

hodnouti, ale jistě tento strohý vojenský rozkaz potvrzuje názor, že Bar Kochba byl tvrdým, ale spravedlivým bojovníkem.

K novým objevům došlo na počátku roku 1960 v jeskyni v oblasti Ejn Gedi, která byla skryší Bar Kochbových bojovníků. Archeologickou výpravu vedli prof. Yigael Yadin, prof. N. Avigad a J. Aharoni z Hebrejské university v Jeruzalémě za pomoci dobrovolných skupin studentů. Šli po stopách Bar Kochbových povstalců. Nebyla to lehká práce vnikat škvírami do jeskyní a spouštět se po laně do čtyřicetimetrové hloubky. Vlastní jeskyně byla objevena pomocí vrtulníku a i hledači min uvedli v činnost své detektory. Tak byl nalezen koš s kovovými předměty. Byly to kultové (antické) římské předměty, jako kovové džbánky, vykuřovací pánve, lopatky a jiné předměty pohanského kultu. Jak se dostaly do jeskyně? Byla to asi válečná kořist. Hledač min zabral a alarmující kovové předměty přivedly hledače i na stopu svazečku zápisů, které ve skryší vedle válečné kořisti povstalci ukryli. Jsou aramejské a řecké dopisy, psané na papýru nebo dřevěných destičkách, každý psaný jinou rukou. Některé jsou diktovány přímo Bar Kochbou, jiné podle podpisu jeho pobočníkem. Profesor Yigael Yadin se domnívá, že dopisy nevznikly v jeskyních, že jsou ještě z dřívější doby a byly sem přeneseny Bar Kochbovými stoupenci, když se uchýlili do podzemí.

Papýry rozvinul a konservoval dr. J. Biberkraut. Rozvinutí a čtení dopisů není prací snadnou, neboť zvláště papýry jsou zubem času značně poškozeny a v některých případech jde o palimpsesty, kde původní zpráva byla vyškrabána a papýr znovu použit na zprávu jinou. Bylo nalezeno 14 dopisů v pouzdře z koziny. A jejich obsah? Z přístupných mi zpráv v době napsání tohoto článku podávám několik úryvků. Tak v jednom dopise je zmínka o obyvatelích vesnice Tekoa. Dopis příkazující zatčení končí svéráznou formulí: „Podrž jeho meč!“ V jiném dopise „vládce nad Izraelem Šimon Bar Kochba“ ze svého

hlavního stanu, snad v Jeruzalémě nebo jeho blízkosti, píše podvelitelům v oblasti Ejn Gedi Jonathanovi a Masaballovi. Je to rozhorlený dopis se stručními a přísnými příkazy. Vytyká jim, že v jídle a pití promrhávají majetek Izraele a nestarají se o potřeby lidu. Jeden z dopisů se týká záležitostí rituálních. Je psán nějakému Judovi bar Menašemu z Kirjat Arbaji. V dopise je žádán o rostliny (lulavim, myrty), jichž je třeba pro slavnostní kytice o svátcích Pod zelenou. V jednom dopise žádá zase Bar Kochba: „Přiveď ho s sebou, neboť ho potřebujeme.“ Jde o pohana, jakéhosi Tirson bar Tinia, nějakého odborníka, snad konstruktéra válečných strojů. Rozkaz nepřekvapuje, neboť je známo, že k Bar Kochbovi se přidávali i pohané, jednak v naději válečné kořisti, jednak — zvláště na Středním východě — z touhy setřást jho římské nadvlády.

Z ostatních nálezů v jeskyni stojí za zmínku skladiště zbraní a menší zlomky rukopisů. Bylo nalezeno jedenáct kovových kopií a celý sklad násadec ke kopím. V jiné jeskyni se našla dokonce špička šípů pocházející z římské doby. Zabodla se do škvíry stropu jeskyně asi za římského útoku na povstalce. Z biblických textů je zajímavý zlomek 15. žalmu, jehož text souhlasí věrně s dnešním masoretickým textem. Že byly v jeskyních nalezeny i četné pergaménové proužky s úryvky 13. kapitoly knihy Exodu, nijak nepřekvapuje. Byla to fylakteria (tefillín), která se i v této periodě těšila stejné vážnosti jako Písmo svaté (Jadaim 3, 3) a byly to jakési talismany, které si sem bojovníci přinesli.

Tak po osmnácti stoletích před zraky archeologů jako by ožíval hrdinný a zoufalý boj Bar Kochbových povstalců za náboženskou a národní neovislost Izraele, boj, který tak tragicky skončil a byl opředen tolika legendami. Objevy Bar Kochbových dopisů a jeskyní posledního útočiště bojovníků jsou významné jak kulturně-historicky, tak filologicky a jistě nejsou objevem posledním, neboť již přicházejí další, nové zprávy, zatím ještě neurčité, o nálezech v Judské poušti.

ThDr. Jan Merell

KŘESŤANSKÁ NAUKA U KLEMENTA ŘÍMSKÉHO

1. KLEMENTŮV VZTAH K PÍSMU SV.

Písmo sv. je pro Klementa Řím. božského původu. Jsou to pravdivá slova Boží a výroky Ducha Svatého. „Nahlédněte do Pisem, jež jsou pravdivými výroky Ducha Svatého“ (kap. 45) — „Znáte a dobře znáte Písmo svaté. Snažte se vniknout do slov Božích“ (doslovně přeloženo: do slov Boha — logia tou Theou — kap. 53), píše sv. Klement Korintským.

Více než stokrát cituje knihy Starého zákona. Z novozákonních knih uvádí evangelium sv. Matouše čtyřikrát, sv. Marka jednou, sv. Lukáše dvakrát. Dvakrát použil Skutků apošt. (jednou doslovně, jednou s obměnou). Z listů Pavlových pětkrát list k Římanům, pětkrát I. ke Korintským, dvakrát II. ke Korintským, jednou listu ke Koloským, jednou I. k Soluňským, jednou I. k Timotheovi, jednou list k Titovi. List Pevlův k Židům dokonce dvanáctkrát. Listu sv. Jakuba použil na pěti místech, obou listů Petrových celkem na jedenácti místech.

Tak častá citace starozákonních knih vzbuzuje dojem, že Klementův list je silně starozákonní. Není tu ovšem nikde řeč o národu židovském. Zjevení Boží obsažené ve Starém zákoně pokládal již křesťanský starověk za suverénní majetek Církve. Není tak důležité, v které knize nezměnitelné slovo Boží je uloženo, při které události se tak stalo, důležité je, že počet vyvolených, jimž bylo z počátku určeno, se poznenáhlu splňuje v příslušných Církve. Způsob, jak Klement užívá starozákonních textů, ukazuje, že Církev je oprávněna je interpretovat. Starozákonní události u Klementa stojí totiž již pod tím novým, co přišlo v Ježíši Kristu, v němž se naplnilo požehnání Boží. Pro Klementa se vše stalo kvůli Kristu a děje se v Kristu, i když Kristova slova uvádí ve svém listu jen dvakrát.

I když na tolika místech uvádí a rozvádí slova i myšlenky apoštolů, nesmí nás zarazit, že toliko jednou cituje list se jménem apoštola. Je to v kap. 47: „Vezměte list blaženého apoštola Pavla. Co vám hned na počátku svého poselství napsal?“ Křesťanský starověk nepokládal spisy

apoštolů za spisy v našem technickém slova smyslu: Slova apoštolů byla v křesťanské obci v tak živé paměti, že nebylo třeba uvádět jménem toho, kdo je řekl. Theologická práce hlasatele slova Božího nespočívala v dokazování z novozákonních knih, nýbrž jak je starým spisům o Kristu rozumět. Teprve později, když z bohatého zdroje tradice se obzvláště vyzdvihovala sbírka apoštolů sepsaných novozákonních knih, stávají se zdrojem theologie a kázání. Tak Klementův list znovu dokazuje základní skutečnost, že křesťanská víra se nevyvinula teprve z novozákonních spisů, nýbrž dávno již před tím byla nesena tradicí žívého svědectví.

V listě sv. Klementa jako spolupracovníka Pavlova a Petrova se obrátí myšlenkový svět těchto apoštolů. Sv. Klement někde doslova tlumočí myšlenky apoštolů. Právě tato okolnost vedla mnohé řecké a východní Otce k domněnce, že autorem Pavlova listu k Židům byl Klement. Jinde je vykládá, takže jej možno nazvat interpretem Nového zákona.

Pro nás je svědkem svou hojnou citací novozákonních knih apoštolského původu těchto knih. Je ovšem i svědkem tradice, toho, co nebylo napsáno, ale v prvotní Církvi bylo zachováno jako živý odkaz apoštolů. Tak vybízí Korintské, aby se rozpomenuli na to, co po Ježíši Kristu až do dne roztržky bylo zachováno. „Apoštolé naši věděli skrze Pána našeho Ježíše Krista, že povstane bouře kvůli biskupskému úřadu. Proto obdaření darem dokonale předvídavosti ustanovili shora jmenované (sc. biskupy a jáhny) a pak také ustanovili, aby kdyby oni zemřeli, přijali druzí osvědčení muži jejich službu“ (kap. 44).

2. KLEMENTOVA VÍRA V JEŽÍŠE KRISTA

Přihlédneme-li pozorně k listu sv. Klementa, vidíme jasně vyznání božství Ježíše Krista. „Všichni jste byli pokorného ducha“, připomíná v 2. kapitole, „neoddali jste se pošestilé slávě. Raději jste se podřizovali, než abyste druhého podřizovali sobě. Raději jste dávali než přijímali, spokojíce se tím, co vám Bůh dal na cestu. A poslušní slov Boha ukládali jste je pečlivě ve svých srdcích. Utrpení

jeho jste měli stále na paměti.“ Utrpení Kristovo nazývá utrpení Boha, tak jak byl poučen sv. Pavlem, který v témže smyslu ve Skutcích ap. (20, 28) nazval Církev Kristovu »Církví Boží«, kterou On vydobyl svou krví. Po příkladu sv. Pavla připomíná Korintským Kristovu pokoru, ukřižování, jež trpěl Kristus jako člověk, a utrpení Boha. Tedy dvě přirozenosti v Kristu: božskou i lidskou. Nevyjadřuje tím nic méně než to, co tehdy křesťané v Římě, Korintě a jinde smýšleli a věřili o Bohu, trpícím v lidském těle. Kdybychom přihlédli ještě k tak zv. 2. listu ke Korintským (v církvi syrské byl rovněž přičítán k Písmu sv.), vidíme tam zcela jasnou řeč: „Bratří, o Ježíši Kristu je třeba smýšlet jako o Bohu, jako o soudci živých i mrtvých (2. kap. 1); jestliže Kristus Pán, jenž nás spasil, byl napřed duchem a stav se tělem nás povolal... (2. kap. 9).

Ježíš Kristus je podle sv. Klementa nejen pravý Bůh, ale i pravý člověk („Z lásky k nám dal svou krev za nás Ježíš Kristus, Pán náš, podle vůle Boží, tělo za tělo naše, duši za duši naši“) (kap. 49.), jenž zemřel za všechny („Pozorně pohledte na krev Kristovu, snažme se poznat, jak drahocenná je Bohu Otci. Pro naši spásu je vylita a přinesla celému světu milost obrácení“ — kap. 7).

Kolik dobra přineslo vtělení Syna Božího, shrnul Klement do několika působivých vět, jež jako by byly ozvěnou Pavlova listu k Židům (1, 3 — 13). „...nalezli jsme spásu naši Ježíše Krista, velekněze našich obětí, ochránce a pomocníka v naší slabosti. Skrze něho upřeme zrak do výšin nebeských; skrze něho uvažujeme o jeho bezúhonné a vznešené tváři; skrze něho naše nerozumná a zatemnělá mysl vykvétá v obdivuhodný květ; skrze něho chtěl Vládcem, abychom zakusili nesmrtelného poznání. On je odleskem jeho slávy, tím vznešenější se stal nad anděly, čím znamenitější jméno zdědil než oni“ (kap. 36).

Při zmínce o milostech, jichž se dostalo starozákonním světcům, připomíná sv. Klement, že Bůh jim udělil milost zdarma. „Všichni dosáhli slávy a velikosti ne sami od sebe, ani svými skutky, ani spravedlivým jednáním, avšak jeho vůlí. I my jsme povoláni Jeho vůlí v Kristu Ježíši, nejsme ospravedlňováni sami svou vlastní silou, ani svou moudrostí, ani svým důmyslem, ani zbožností či skutky vykonanými zbožným srdcem, avšak vírou, již všemohoucí Bůh od věčnosti všechny ospravedlnil“ (kap. 32). Podává tím současně tři pravdy: Předně naše povolání je ze strany Boží zcela dobrovolné, poněvadž je to projev dobré vůle a milosrdenství vůči nám („Jsme povoláni vůlí Boží“). Za druhé naše skutky — i zbožné skutky — oddělené od víry, již jsou oživovány, nepostačí k ospravedlnění („Nejsme ospravedlňováni sami vlastní silou, ani moudrostí, ani důmyslem, ani zbožností či skutky vykonanými zbožným srdcem“). Za třetí, že víra je nutná ke spásě v každé době („Avšak vírou, již všemohoucí Bůh od věčnosti všechny ospravedlnil“). Ovšem Klementova slova o skutcích, vykonaných zbožným srdcem, by mohla svádet k názoru, že Klement by popíral záslužnost dobrých skutků. Znamenalo by to nepochopení sv. Klementa, jenž ne na jednom

místě zdůrazňuje záslužnost i nutnost dobrých skutků, a nesměli bychom vědět, že použil ve svém listě i listu Jakubova. Tak v kap. 33 říká: „Co tedy učiníme, bratří? Ustaneme v konání dobra a zanecháme lásky? Pán nechť nedopustí, aby se tak stalo u nás! Pospěšme však horlivě a ochotně vykonat každý dobrý skutek. Vizme, že všichni spravedliví byli ozdobeni dobrými skutky. I sám Pán ozdoben dobrými skutky se zaradoval. Po takovém příkladu bez váhání plňme jeho vůli a co nejúsilovněji konejme skutky spravedlnosti!“ Ostatně když říká, že dobrými skutky nebudeme ospravedlněni, má na mysli jediné to, že skutky zbožnosti jako takové, zbavené ducha víry, nemohou nás ospravedlnit, a účinek možno očekávat tehdy, budou-li skutky oživeny vírou. Tím Klement sdostatek ukázal účinnost křesťanské víry.

3. SV. KLEMENT O ZMRTVÝCHVSTÁNÍ.

Sv. Klement vsunul do svého listu i připomenutí o vzkříšení z mrtvých. Jeho slova v kap. 23: „Daleko budiž od nás slova těch, kteří pochybují, říkájící: Toto jsme slyšeli již z doby našich otců, a hle, zestárli jsme, a nic se nám z toho nestalo. Pošetilci, podobáte se stromu...“, dávají tušit, že se znovu objevili pochybovači o vzkříšení z mrtvých. Již apoštol Pavel Korintským ve svém prvním listu tuto pravdu zdůraznil a Klement ji názorně rozvádí. Jako sv. Pavel (1 Kor. 15) poukazuje i on na to, že Ježíš Kristus svým zmrtvýchvstáním ukázal na naše zmrtvýchvstání. K důkazu vzkříšení z mrtvých užil vedle obrazů z přírody (kap. 24: „Den a noc nám ukazují na vzkříšení: Usná noc, povstává den; den odchází, přichází noc. Vzpomeňme na plody rostlin! Kdy a jak klíčí semeno? Vyšel rozséváč a zasel do země semeno. A když je zasel, suchá a obnažená semena se rozpadla. Rozpadlá semena pak velebnost péče Vládcovy prozřetelnosti znovu vzkřísila, a z jednoho semene vyrostl jich více, a přinášejí úrodu“) i pověsti o ptáku fénixovi. Podle pověsti tento pták (zobrazován jako jeřáb velikosti orla, s dlouhým peřím na hlavě, zlatě a červeně či čtyřbarevně zbarven přilétá z Indie nebo Arabie po 500 letech svého života do egyptského města Heliopole, kde v chrámu boha slunce si staví z kadidla, myrhy a jiných vonných koření své hnízdo. Když přijde doba konce jeho života, usedne do hnízda a hyne. Z popela zahynulého ptáka rodí se nový fénix, který odlétá z Egypta, aby se po 500 letech událost znova opakovala. Ať již sv. Klement nebo čtenáři listu pověsti věřili či nikoli, přece všichni musili vycítit, co tím Klement chtěl říci. Sílu důkazu o zmrtvýchvstání, jež si ponechal na konec, nebylo však možno žádnými námitkami vyvrátit. A ten důkaz je zcela prostý a jasný, zní: „Bůh, jenž přikázal nelhat, sám nebude lhát. Vždyť u Boha není nic tak nemožného jako lhaní“ (kap. 27). Bůh v Písmě svatém slibuje vzkříšení těl, avšak Bůh nelže, poněvadž je jednak pravda sama, jednak je všemohoucí, aby to splnit mohl („Slovem jeho majestátu povstalo všechno a slovem může všechno zbožít“ — kap. 27).

(Pokračování)

J. J. Novák

DEVATENÁCTISTÉ VÝROČÍ PŘÍCHODU SV. PAVLA DO ŘÍMA

(61—1961)

Před 1900 léty přišel poprvé sv. apoštol Pavel do západní části římského císařství, přišel jako vězeň do Říma, císařského města, k jehož soudu se jako římský občan (pocházející z Tarsu v Kilikii, Sk ap 22, 3—5) odvolal. Již několik roků před tím (zač. r. 58) poslal Římanům svůj list z Korintu, nyní pak zavítal podle plánů Prozřetelnosti Boží do tohoto střediska tehdejšího známého světa, aby tam (spolu se sv. Petrem) hlásal evangelium Kristovo.

Řím se připravuje na to, aby bylo důstojně oslaveno toto 1900. výročí. Již v prosinci 1959 zřídil Svatý Otec Jan XXIII. zvláštní Komitě pro oslavy (v čele s opatem benediktinského opatství sv. Pavla za hradbami biskupem D'Amato): Již v minulém roce byla uspořádána řada přednášek (první přednášku měl kard. A. Bea), byla uspořádána bibliografická výstava knih o sv. Pavlu ze všech národů, profesor P. Lorenzo de Lorenzi se pokusil rekonstruovat cestu sv. Pavla z přístavu Pozzuoli u Neapole až do Říma. Vlastní jubilejní Rok sv. Pavla zahájil 20. ledna

1961 biskup D'Amato ve františkánské vysoké škole „Antonianum“, kdy proslovil kardinál Döpfner svou přednášku: „Sv. Pavel a římské prvenství“. Liturgicky byl otevřen Rok sv. Pavla 25. ledna na svátek Obrácení sv. Pavla v basilice sv. Pavla za hradbami, v níž přesně před dvěma roky pap. Jan XXIII. ohlásil svolání nového ekumenického koncilu. U papežského oltáře sloužil podle privilegia daného papežem Piem XII. benedikt. biskup D'Amato slavnostní bohoslužbu. Podobné slavnosti mají být po celý Pavlův rok. Od 23. do 30. dubna má být uspořádána slavnostní oktáva, ve které bude každého dne promlouvat o sv. Pavlu jiný z kuriálních kardinálů. V květnu začnou velké poutě k místům, kudy se ubíral sv. Pavel z Pozzuoli do Říma. Konečně filmová společnost San Paolo v Římě zamýšlí vytvořit film ze života sv. Pavla. Šlo by o projekt rozpočtený na 10 miliard lir. S natáčením má být započato r. 1962, neboť přípravné práce si vyžádají dvou let. I připravovaný budoucí koncil Vatikánský II. vrhá své světlo

na tyto oslavy, neboť duch velikého apoštola sv. Pavla nutí Církev, aby theologie, liturgie a církevní řád byly přizpůsobeny posláni Církve v dnešních dobách.

1. SV. PAVEL V ŘÍMĚ.

Dříve než sv. Pavel zavítal do Říma, vykonal již tři apoštolské cesty: na Cypr a do Malé Asie (od r. 45–49), do Řecka (50–53), z Efesu do Makedonie a Řecka (53/54 až 58). Po návratu z třetí cesty byl Pavel v Jeruzalémě o letnicích r. 58 od tribuna Klaudia Lysia zajat (byl obviněn z toho, že uvedl pohana do jeruzalémského chrámu (Sk ap 21, 28). Prokurátor Palestiny Antonius Felix (52–60) jej pak věznil po 2 roky v Caesareji. Teprve jeho nástupce Portius Festus (60–62) obnovil Pavlův proces. Festus poznal, že jde o věc židovskou a náboženskou, a proto navrhol Pavlovi soud v Jeruzalémě, Pavel však se ohradil a žádal, aby byl souzen před soudem císařským (Sk ap 25, 10–11). Tak se i stalo a asi na jaře r. 61 přichází Pavel poprvé do Říma. I když tam přišel jako vězeň s okovy na rukou, přece tam přichází jako apoštol národů a hlasatel Kristova evangelia. V Římě byl chován v mírné vazbě, mohl bydlet v soukromém domě, přijímat všechny, kdo k němu přicházeli; byl však pod stálým vojenským dohledem. Učil bez překážky o Pánu Ježíši, za přítomnosti vojáka, k jehož levé ruce byl připoután svou pravicí (aspoň při vycházkách). Zde psal své listy ze zajetí (Kol. Ef. Filip. Filem). Ještě před vynesením císařova rozsudku zakončil sv. Lukáš Skutky ap, takže tato událost v nich není zaznamenána. Zpráva Sk ap, které neměly v pastorálních listech (k Timotheovi a Titovi) byl Pavel asi r. 63 (po 5leté vazbě) propuštěn jako nevinný na svobodu; je pravděpodobné, že se odebral do Španělska.

Podle pastorálních listů také soudíme, že Pavel po první římské vazbě se odebral na východ, zastavil se na Krétě (kde ustanovil biskupem Tita), potom asi v Efesu (kde postavil v čelo křesť. obce Timothea), odtud pak odešel do Makedonie (srv. 1 Tim 1, 3), r. 65 byl v Nikopolis, potom navštívil snad Malou Asii, přeplavil se do Korintu, poté do Říma. Za pronásledování křesťanů od Nerona byl spolu se sv. Petrem zajat, uvržen do tuhého žaláře Mamerského a po 9 měsících jako občan římský sfat r. 67, zatím co sv. Petr byl téhož roku ukřižován. Dosvědčuje to také celá starokřesťanská tradice, podle které oba sv. apoštolové podstoupili v Římě mučednickou smrt pro Krista. Podle římské tradice se stalo stěti sv. Pavla asi 3 km za Římem u Ostijské silnice na místě zvaném Aquae Silviae (dnes Tre Fontane). Ostatky sv. Pavla jsou uloženy v basilice San Paolo fuori le mura (sv. Pavel za hradbami).

Řím se stal městem apoštolských knížat Petra a Pavla. Sv. Ignác antiochenský (r. 107) dosvědčuje první tuto přednost Říma ve svém listě k Římanům, kde užívá pro církev římskou dvakrát slova „prokathesthai“, tj. předsedati (Inscript. epist., a jmenuje Petra a Pavla jako ty, kteří Římanům poroučejí (4, 3). Podobně uvádí známý list sv. Klimenta Říma, napsaný kolem r. 96 církvi v Korintě, sv. Petra a Pavla na prvním místě jako hrdiny křesť. Říma (6, 1). Avšak již od II. stol. se stává zřetelným zvláštní postavení Petrovo — i vůči Pavlovi — založené na zaslíbení prvenství v evangeliu. Později poukazuje sv. Lev Veliký (440–461) na to, že oba apoštolové proslavili Řím, neboť založili křesť. obec římskou a uvedli tam křesťanství. Nikdy však neuvádí prvenství ve spojení se sv. Pavlem, nýbrž jedině se sv. Petrem (Ep. 65, 2). Názor, že sv. Petr a Pavel jsou si rovni v nejvyšší autoritě nad celou Církví, byl později vícekrát odsouzen (srv. D. 1091, 2147a).

2. PAVLŮV APOŠTOLÁT.

Sv. Pavel nebyl členem apoštolského sboru, obdržel však též apoštolát jako ostatních dvanáct, tj. posláni od Krista. Pouze způsob povolání k apoštolátu byl rozdílný. Pavel sám se nazývá apoštolem, nikoliv od lidí, nýbrž skrze Ježíše Krista, jak zdůrazňuje důsledně na začátku skoro každé své epištoly (Ř 1, 1–5, 1 Kor 1, 1, 2 Kor 1, 1, Gal 1, 1, Ef 1, 1). Zvlášť obhájí svou apoštolskou hodnost v 1 Kor 9, 1d: „Nejsem apoštol? Což jsem neviděl Ježíše, našeho Pána? Nejste vy moje dílo v Pánu? Nejsem-li pro

jiné apoštolem, jistě jsem jím pro vás; neboť vy jste pečeti mého posláni v Pánu. “Božské povolání Pavlovo (Šavlovo) k apoštolátu dosvědčují Skutky ap. (9, 3d; 22, 2d; 26, 12d). Sv. Pavel též svůj apoštolát dokázal tímž způsobem jako Kristus sám a ostatní apoštolové, hlásáním evangelia a zázraky: „Znamení apoštola se mezi vámi událo ve veliké trpělivosti, v zázracích, divcích a mocných činech“ (2 Kor 12, 12; srv. Ř 15, 15–19). Apoštolát sv. Pavla byl uznán a schválen od apoštol. sboru i od prvotní Církve (srv. Gal 2, 7–9, kde mluví sv. Pavel o svém apoštolátě mezi neobřezanými (pohany) a Petrově mezi obřezanými (Židy). Skutky ap ovšem nepojednávají apologeticky o Pavlově apoštolátu, nýbrž jednoduše kladně jej srovnávají a rovným činí apoštolátu dvanácti. V první části Sk ap sv. Lukáš popisuje totiž apoštol. sbor a jeho doplnění volbou sv. Matěje (místo Jidáše), v druhé části Pavel, o jehož povolání se mluví v první části, je nazýván apoštolem ve všem rovným ostatním dvanácti.

3. POMĚR SV. PAVLA K SV. PETROVI.

Jak z evangelií, tak ze Skutků a listů apoštol. je zřejmé, že sv. Petr měl význačné a přední místo ve sboru apoštolském, že mu od Krista bylo slíbeno (Mt 16, 18d) a uděleno (J 21, 15–17) prvenství pravomoci v Církvi a že také sv. Petr po smrti Kristově a v počátcích Církve toto prvenství skutečně vykonával (Sk ap 1, 15d; 2 14; 3, 6 atd. 1 Kor 1, 12; 2, 5 a j.). Tato výsada Petrova byla známa i králi Agrippovi a byla též důvodem, že po usmrcení Jakuba, bratra Janova, dal zatknout i Petra (Sk ap 12, 2–3).

Někdo by však mohl namítnout, že v druhé části Skutků ap zaujímá sv. Pavel totéž nebo i význačnější místo než sv. Petr v první části a že tedy sv. Lukáš (autor Sk ap) je pokládá za rovné. Tato námitka však odporuje skutečnosti, neboť Skutky popisují apoštol. činnost Pavlova při hlásání Kristova evangelia, ne však jeho všeobecnou a nejvyšší autoritu, kterou připisují sv. Petrovi. Vypravuje-li se v nich o osudech, řečech a zázracích Pavlových, v čemž se podobá sv. Petrovi, je to důkazem, že sv. Pavel byl pravý apoštol, obdařený všemi znaky apoštolátu a v nich také podobný sv. Petrovi (srv. 3, 2d a 14, 8d; 5, 15a; 19, 11d a j.).

4. SV. PAVEL A PRVENSTVÍ SV. PETRA.

V listech sv. Pavla není mnoho zpráv o historickém vývoji všeobecné Církve, jsou tam však mnohá svědectví o její organické jednotě, která je srovnávána s organismem a nazývána „tělem Kristovým“, dále o její nejvyšší apoštolské autoritě a konečně též o prvenství sv. Petra, které nás tu především zajímá.

Sv. Pavel mluví několikrát o Šimonu Petrovi, kterého dobře znal a jako známého u svých čtenářů předpokládal. Tak např. v Korintě se vyskytl tři strany, které rozdělily tamní církevní obec: Pavlova, Apollova a Petrova (Kefova) (1 Kor 1, 12; 3, 22), v uvedeném pořádku.

Odkud byla strana, která měla jméno po Petrovi? Buď proto, že Petr někdy touto křesť. obcí prošel, nebo proto, že jeho autorita byla všeobecná? V Pavla přichází v úvahu první možnost, neboť když mluví v téže epištole o právech svého apoštolátu, dovolává se moci, kterou mají i ostatní apoštolové a bratři Páně i Kefas (9, 5). A když Pavel dokazoval vzkříšení z mrtvých a dovolával se Kristova zmrtvýchvstání, uváděl mezi jeho svědky výslovně Petra jako prvního (15, 45): „... a že třetího dne vstal podle Písem a že se zjevil Petrovi a potom dvanácti“.

Jde však o to, v čem spočívala podle sv. Pavla tato přednost Petrova a jaký byl její důvod. Na první otázku nám odpovídá Pavel v listě ke Galatům, kde vypravuje, že přišel do Jeruzaléma, aby viděl a poznal Kefu a pobyl u něho patnáct dní (1, 18); když se opět vrátil do Jeruzaléma, uvádí, že Jakub, Kefas a Jan byli uznáváni jako „sloupy“ (Církve) (2, 9), a konečně od těchto a hlavně od Petra byl uznán jeho apoštolát, který se přirovnává k apoštolátu Petrovu (2, 7–8). Proč je tomu tak? Rozluštění nám podává účel a vlastnosti této Pavlovy epištoly. Pavel byl nucen hájit křesť. svobodu od zachovávaní zákona Mojžíšova, jak poučoval o tom Galatské proti tzv. židokřesťanům (iudaizantes), tj. křesťanům obráceným ze židovství, kteří i po svém obrácení zachovávali mojžíšský zákon. Tím přišli do rozporu s křesťanskou vírou, podle které byl zákon mojžíšský jen přípravou k dokonalemu náboženství v křesťanství. Galatští se dali získat pro

tuto novotu. Sv. Pavel se ve svém listě rozhorluje proti takovému pohoršení evangelia a vytýká Galatským lehkomyslnost. Protože nepraví učitelé upírali také Pavlovi apoštolskou autoritu, obhajuje sv. Pavel svou plnou apoštolskou autoritu a prohlašuje: „Oznamuji vám totiž, bratři, že evangelium, které jsem já hlásal, není (dílo) lidské; vždyť já jsem je nepřijal ani se mu nenaučil od člověka, nýbrž zjevením Ježíše Krista.“ (1, 11–12.) Uvádí potom ze svého života, kterak pronásledoval Boží Církev, jak byl povolán k apoštolátu (1, 13d), dovolává se souhlasu a uznání od apoštolů, mezi nimiž vyniká Petr (1, 18–19).

Potom uvádí Pavel důkaz této svobody od zákona mojžíšského, který je definitivní, neboť předpokládá souhlas Petřův. Apoštol Petr totiž, když spolu s Pavlem se zdržoval v Antiochii (2, 11d), nejdříve svobodně se stýkal s „pohano-křesťany“ (tj. křesťany, obrácenými z pohanství), s nimiž jidal společně. Potom však; když tam přišli někteří „od Jakuba“, tj. žido-křesťané, vyhýbal se a odlučoval se od pohano-křesťanů, z bázně „před obřezanými“, tj. žido-křesťany. Tak si začínali počínati i ostatní Židé, mezi nimi i Barnabáš. Sv. Pavel poznal, že takové chování Petřovo, které bylo na prospěch žido-křesťanům, je vlastně na škodu evangelia mezi pohano-křesťany. A proto sv. Pavel to přede všemi sv. Petrovi vytýkal: „Žiješ-li ty, ač jsi Žid, po způsobu pohanském a ne židovským, jak to, že nutíš pohano-křesťany, aby se požidovstili?“ (2, 14). Taková byla autorita Petrova, že z jeho chování mohlo vzejít nebezpečí pro křesťanskou svobodu od zákona mojžíšského. Avšak tato autorita byla i pro Galatské i pro sv. Pavla, který ze skutečnosti, že sv. Petr, s nímž pak souhlasil, „že člověk nebývá ospravedlňován skutky ze zákona, nýbrž skrze víru v Ježíše Krista“ (2, 16), mohl odrazit útoky svých nepřátel, kteří pochybovali o jeho apoštolátě. Svým počínáním vůči Petrovi se však Pavel nedotkl nejvyšší autority Petrovy.

Na otázku, odkud plynula autorita Petrova pro sv. Pavla, nemůžeme odpovědět z jeho epistol. Můžeme ji pouze objasnit z listu ke Galatským, kde Pavel užívá pro Šimona název Kefas (pouze jednou užil slova Petr, 2, 7d) a předpokládal tedy u svých čtenářů známost o tom, že Šimonovi jsou dávana tato dvě jména: Kefas, Petr. A bylo jim i Pavlovi známo, jaký je mezi těmito jmény poměr, jak to vyjadřuje sv. Matouš: „Ty jsi Petr - Skála, a na té skále zbuduji svou církev“ (16, 18).

Nemohou být tedy z autority sv. Pavla a jeho listů činěny námitky proti prvenství sv. Petra. Nelze např. tvrdit, že když sv. Pavel nikde o prvenství sv. Petra nemluví, že ho tedy neuznává. Důkaz mlčení má však jen negativní ráz a pozbývá platnosti, jsou-li důkazy pozitivního rázu. Vždyť v Pavlových listech máme různé náznaky, že sv. Pavlovi nebyla neznámá autorita Petrova. Tak např. sv. Pavel dosvědčuje, že Kristus po zmrtvýchvstání se ukázal nejdříve Petrovi a potom ostatním (1 Kor 15, 5), při vypočítávání osob klade Petra bezprostředně před Krista (1 Kor

1, 12; 3, 21; 9, 5), uznává, že sv. Petr byl v Korintě dobře znám a že mnozí si ho zvolili za svého vůdce a hlavu (1 Kor 1, 12). Někteří autoři (např. X. Roiron a D. Ambroggi) se domnívají, že Korinťané se dověděli o nejvyšší autoritě Petrově z ústních kázání sv. Pavla. Na prospěch prvenství Petrova svědčí i to, že sv. Pavel v listě ke Gal. (1, 18) na důkaz svého apoštolátu a poslání se dovolává toho, že přijel do Jeruzaléma, aby viděl Petra a že u něho pobyl patnáct dní.

Nemůže se ani namítat, že v Pavlových slovech: „Ale ani Titus, který byl se mnou, nebyl přinucen dát se obřezat, ačkoliv byl Řek; (tu otázku) způsobili vetřelí lživí bratři, kteří se mezi nás vloudili aby cíhali na naši svobodu, aby nás zotročili“ (Gal 2, 3–4) je obsažena nezávislost Pavlova na sv. Petrovi. Není tu řeč o Petrovi, nýbrž o lživých bratřích, kteří ohrožovali Pavlem hlášanou svobodu křesťanů od mojžíšského zákona. Naproti tomu Pavel zdůrazňuje, že sloupy církve, mezi nimiž uvádí i Petra, jeho způsob jednání schválily (Gal 2, 8–9). Rovněž tak z uvedeného konfliktu antiochenského nelze něco namítat proti prvenství sv. Petra. I když sv. Pavel odporoval sv. Petrovi, neznačí to, že neuznával jeho prvenství. Pavlova slova: „přímou jsem se proti němu postavil“ (Gal 2, 11), značí, že Pavel veřejně napomenul sv. Petra pro jeho způsob jednání, což je též potvrzeno jeho dalšími slovy: „Ale když jsem viděl, že nejdou přímo podle pravdy evangelia, řekl jsem Keřovi přede všemi:“ (2, 14). Nutno též připomenout, že sv. Otcové nikdy nechtěli vidět v tomto odporu Pavlově nějaký argument proti prvenství sv. Petra. Naopak staví tento konflikt do pravého světla důstojnost a autoritu sv. Petra. Sám sv. Pavel uvádí, že nejen Židé následovali příkladu sv. Petra, nýbrž i Barnabáš (2, 13). Kládeme si otázku, proč ostatní Židé, ba i Barnabáš, průvodce sv. Pavla, opustili apoštola Pavla, aby následovali sv. Petra? Jedině proto, že uznávali větší autoritu apoštola Petra. A nadto, samotná veřejná výtka Pavlova, účinná Petrovi je znamením, že apoštol Pavel dobře pochopil, že příklad sv. Petra byl vážnou překážkou pro jeho nauku o nezávislosti mojžíšského zákona u nově obrácených křesťanů z pohanství.

Literatura:

- H. Dieckmann, De Ecclesia, t. I, Friburgi Br. 1925, n. 403 ss., 407 ss.
- A. Dorsch, Institutiones theologiae fundamentalis, vol. II. De Ecclesia Christi, Oeniponte 1928, 161 ss.
- T. Zapelena, De ecclesia Christi, Romae 1940, 178 ss., 190 ss.
- A. M. Vellico, De Ecclesia Christi, Romae 1940, 313 ss.
- F. Grivec, Cerkev, 2. izd., Ljubljana 1943, 185–6.
- F. Prat, La théologie de saint Paul, I, Paris 1934, 191 ss.
- J. Kard. Döpfner, Der Hl. Paulus und der römische Primat (St. Hedwigsblatt 1961, Nr. 5, 6, 7, 8).

ThDr. Antonín Salajka

KOSTEL PRAŽSKÝ ZA OLBRAMA

Ideově byli s nimi úzce spjati tzv. žaltárníci, jichž bylo původně 12 (podle P. nikoli asi správně 24). Jejich hmotné zabezpečení v době Olbramově nebylo asi dostatečné, protože Václav IV. vylepšil jejich nadaci 64 kopami ročně. platu ze Slaně. Kromě officia zpívali nebo recitovali celý žaltář. Jak byly koordinovány funkce kanovníků, ev. jejich vikářů, mansionářů a psalteristů, aby vzájemně nekolidovaly, není známo. Nelze však pochybovat o tom, že kapitulní děkan zařídil vše tak, aby chvály Nejvyššího zaznívaly v katedrále dnem i nocí skoro nepřerušeně. Tím spíše, že těmto officiantům hlasově pomáhaly ještě dva zpěvácké sbory mladých, tzv. bonifanti, jichž bylo 12 (boni infantes, boni pueri, innocentes), dotovaní důchody z Veliké Vsi v dnešní farnosti Odolená Voda u Prahy, jichž založení se odvozovalo od Eberharda, přítele znamenitého kapitulního děkana Víta z r. 1259. Kromě zpívání nosili v církevních průvodech také korouhve. Sociálně nejslabším liturgickým elementem bývali tzv. choralisté, kůrní žáci, počtem 30. Dostávali sukní na léto a kápi na zimu, kromě obědů a večerí poskytovaných kanovníky. Mívali nižší svěcení, takže i je dlužno počítat ke klerikům. Podle chování

byli živlem asi nejméně spolehlivým a někteří z nich, jak lze při jejich mládí chápat, se dopouštěli jistých nepřístojností, pro něž jim adresoval výtky Olbram jako visitátor.

Kostel, který plošně nedosahoval ani poloviny nynější katedrály, snad se používalo částečně ještě starého, míval na 88 oltářů s 82 oltářníky. Asi jenom 50 oltářníků dostávalo svůj podíl z nadací, intencí apod. čistý, 33 oltářníci platili kopu až dvě ročně do společné pokladnice, patrně na jakési sociální zabezpečení. Průměrný jejich příjem byl asi 10 kop ročně. Místo udělovala kapitula. Kdo založil nový oltář nebo jinou nadaci, např. pro kazatele, měl podací právo jen pro svou osobu. Postoupit je mohl arcibiskupovi, kapitule nebo některému prelátovi. Tím ovšem počet kleriků při pražském kostele není vyčerpán. Nejvýznamnější relikvie sv. Václava a sv. Vojtěcha měly každá svého čestného strážce zvaného tumbarius se zástupcem. Kromě všech těchto jmenovaných uvádí Pešina ještě řadu zaměstnanců, z nichž někteří mohli být vybráni z řad již jmenovaných. Byli to: 4 správci kapitulního majetku, 2 kazatelé, 4 zpovědníci, jichž počet býval při zvláštních příležitostech příslušně

zesilován a 24 pomocní kněží. Dosavadní počet choralistů prý rozmnožil král Vladislav r. 1497 o dalších 15, z nichž 3 byli kněží. Minoristé byli: varhaník, 2 zvoníci, všichni s příslušnými pomocníky. Ministranti, thuriferáři a světloňoši se vybírali nepochybně z řad choralistů. Z kanovníků byl asi volen mistr theologie, magister scholae, kněžimi snad bývali kantor a custod scholae. Celou tuto liturgickoklerickou obec doplňovali kapitulní syndik a notář, jichž intervence bylo třeba jak v záležitostech církevního, tak i světského právního jednání. Styk mezi jednotlivci a úřady umožňovali dva kursoři. Několik profesionálních strážců kostela dostávalo společně se zvoníky plat ze vsi Ořecha a Újezda.

Provoz tohoto velkého sakrálního souboru se neobešel ani bez ženských rukou. Dvanáct bekyž neboli „počestných matron“, věkem pokročilých, se staralo o správu a praní liturgických rouch. Tím ovšem jejich práce nekončila. S bonifanty, které současně vychovávaly, hlídaly ostatky vystavené na oltářích, obstarávaly úklid v kostele a ošetřovaly nemocné kleriky. Při tom všem měly být přítomny bohoslužbám. Bydlely ve skromném domě vestavěném do zdi pražského hradu. Součet všech těchto osob zaměstnaných v katedrále dosahuje asi tří set. Někdy jej možná i překročil.

Tohoto podrobnějšího pohledu do života a práce personálu pražského kostela bylo třeba, abychom porozuměli opatřením, které podnikal Olbram po visitaci. Tu asi nemohl realizovat velkoryse chápaný a uskutečňovaný pontifikát Jenštejnův, mnohonásobně zevnějšími vlivy zneklidňovaný.

Dnes si nedovedeme představit jak honorární, ale patrně poměrně hmotně výhodné byly jednotlivé vedoucí funkce při katedrále. Naznačuje to spor vedený kapitulou ve spojení s Mikulášem Káče, horlivým svatovítským kantorem, který vnášel do zpěvů i jakési moderní prvky a dostal se o svůj úřad po smrti předchůdce Jana Špižíře do sporu s Janem Končicem, kandidátem téže funkce. Končic byl patrně vikářem některého z kanovníků, hudebně dosti zdatný, aby se mohl ucházet o katedrální kantoriu. Tu si také právně zajistil získáním provise od Bonifáce IX. Spor vyhrál, kapitula se však odvolala, dokládaje, že i přes apoštolskou provisi může být kantor sesazen toliko děkanem a kapitulou. Skutečně výnos papežského auditora Ludvíka Abera z r. 1397 jí dal plně za pravdu.

Podpora, konsolidace a výstavba starých církevních institucí před husitskými nábožensko-sociálně-národnostními bouřkami, jak jsme si již všimli, kupodivu nerušeně pokračuje a projevuje se také v životě kostelního zaměstnaneckva. Zajišťují se mansionáři, zakupující r. 1396 roční plat půl kopu grošů na statku rychtáře v Černilově. Skoro současně s Olbramovým nastoupením na arcibiskupský trůn polepšuje Václav IV. žaltářníkům již uvedeným platem ze slavného a kromě toho věnuje 8 kop na aniversaria za zemřelou matku Annu a manželku Janu s tím, že úrok bude vybírat a rozdělovat precentor mansionářů, tímto úkolem zvláště poctěný. Dvorský šenk Václav z Újezda byl zaujat myšlenkou zříditi v katedrále nový oltář ke cti P. Marie a se souhlasem samotného krále ho zajistil i s oltářníkem zakoupením ročního platu 10 kop a 2 gr. s 52 kuřaty v Dřísech u Prahy. Sám král připojil pro jeho lepší udržování k fundaci domek na Hradčanech, darovaný mu kdysi menším mansionářem Jiřím Šerkou a jeho matkou Kristinou.

Ze starého kostela bylo přemístit také mariánský oltář, a to k titulu Nanebevzetí, o jehož znovuzřízení usilovalo starobylé bratrstvo kol něho seskupené. Nějak tomu bránila kapitula. Z toho vzešel spor, který se dostal v lednu r. 1398 před arcibiskupa Olbrama ze Škvorce k autoritativnímu rozhodnutí. Z něho je zřejmá rozvášněná spravedlnost Olbramova, který nikterak nestránil mocným kapitulářům, ale ujal se plnou vahou svého důstojenství bratrstva, jehož vznik možno klásti před rok 1328. Jeho stanovby se čtou v pěkné pergamenové a kaligraficky psané knize (Archiv metrop. kap. XVI, 24). Písemně zachyceny tohoto roku za kapitulního prchošta Držislava z Bechyně, administrátora pražského biskupství, děkana Jindřicha a scholastika Předboje z Račiněvse, byly formulovány asi o něco dříve. Olbram zavrhuje každý spor

mezi duchovenstvem, za něhož „horlivost zbožnosti věřících a láska mezi členy bratrstva“ upadá a proto povoluje vystavět v nové lodi kamenný oltář k titulu Nanebevzetí P. Marie. Vysvětlí ho sám nebo jeho zástupce, a to z toho důvodu, aby se „mešní slavnost“ podle starodávných zvyklostí „za dobrodince, členy a věřící“ zbožně vykonávala. Zvláště však, aby se nezapomínalo na duši Petra Bratroše z Horky (u Strenic) podle znění jeho závěti. K tomu třeba vysvětlit, že šlo o středověkého českého poutníka, který zemřel v Cařihradě cestou do Palestiny a jehož případ byl na současnou dobu pravou sensací. Před odjezdem na východ odkázal Bratroš část vладыčí vsi Doubravičky u Bezna příteli Václavci z Radče. Ten ji pak věnoval za jistých podmínek bratrstvu oltářníkům. Ve svém písemném rozhodnutí stanovil arcibiskup, aby všechny odkazy a dary určené zmíněné komunitě se obracely k užítku a prospěchu celé kapituly a katedrálního duchovenstva na způsob jiných podobělovaných obstarávaných kapitulním rozdílečem (divisor capituli). V této partii se zdá, že Olbram rozhodl proti bratrstvu, jehož finanční záležitosti podržil dohledu kapituly. Neboť „kdykoli kapitula z rozumných důvodů požádá“, nejdéle však jednou za dva roky, vydá prckurátor bratrstva počet z toho, co pro instituci přijal a vydal od 25. I. r. 1398. Ze starých nadací není nucen podávat vyúčtování. Jakékoliv pochybnosti, které by snad v budoucnu mohly ohledně výnosu vzniknout, si vyhrazuje Olbram řešit sám nebo jeho nástupci.

Spolková kniha bratrstva (liber fraternitatis, známý již Tomkovi) o 120 pergamenových stránkách je torsem mnohých jiných svědků liturgické slávy hradčanské katedrály. Podle toho, jak je vypravěna, rozvržena a zachována, možno soudit i na úroveň jejich opatrovníků. Jednoho z nich představuje stručný zápis na str. 56a. Jmenoval se Kuneš a byl pouhým oltářníkem u oltáře sv. Doroty. Do bratrstva ho přijali r. 1368, r. 1384 ho zvolili na slavnostním shromáždění „u hrobu sv. Gaudencia“ kolektorem a kantora Jana s oltářníkem sv. Anežky, také Janem, asesory. Na „věčnou paměť“ se pak čte, že Kuneš dlouho řídil (snad jako později zvolený nejvyšší funkcionář zvaný prokurátor) bratrstvo „decenter in omnibus“ a vypočítává se, co všechno na jeho zvelebení podnikl.

Bratrstvo mělo náboženský význam se silně charitativním přízvukem. Zvláště nápadné je to patrně při rozdělování asi největší fundace Bratrošovy, která se sloužila 10. září. Na mše se vyplatilo 5 gr., na svíce a „offertorium“ 4 gr., žákům 2 gr., chudým „před kostelem“ 8 gr., matronám zaměstnaným v kostele 1 gr., zvoníkům 1 gr., na stavbu 5 gr. Na kněžské participanty připadá podle toho asi pětina, na ostatní čtyři pětiny rozdělovaného obnosu. Na chudé se pamatuje skoro při každé fundaci pod tituly „pro pauperibus“, „pro pane ante ecclesiam“ apod. Náboženský charakter je zase zřejmý z organizace instruktivní listiny probošta Držislava a vystupuje do popředí v disposicích daných pro případ úmrtí člena bratrstva. Autor spolkového statutu prohlašuje na „věčnou paměť“, že bratrstvo je asociací duchovní k pěstování „lásky k Bohu a bližnímu“. Proto všechny počiny členů mají směřovat „ke cti Boží a jeho matky, slavné P. Marie i patronů kostela pražského, v jejichž jméno byl postaven a vysvěcen a v němž jsou jejich těla pohřbena“. Bratrstvo má rozmnožovat čest a slávu bohoslužby, protože „horlivost svatých kostela pražského“ je k tomu podněcuje a povzbuzuje. Proklamace se pozastavuje také nad vznešeností obětníků — kněží, kteří „Těla pravého (Kristova) svými rukama se dotýkají, což andělé nemohou“. Velkou starostlivost projevuje řád o nemocného člena, čímž současně řeší tehdy velmi palčivou sociální záležitost. Kdo onemocní, povolej k sobě někoho z bratrstva, aby se postaral o jeho zaopatření. Pak ponechají v nemocného ošetřovatele až do úplného uzdravení. Zemře-li, budiž jeho tělo „ozdobeno“ jak nejlépe bude možno a odneseno do kostela. Tam bratřina zazpívá „vigilii“. Druhého dne všichni čtou za něho zádušní mši sv., kdo může, kdo je nějak zaměstnan, dá ji odsloužit zástupci. Bohoslužby se za zemřelého obětují plných sedm dní. V den pohřbu je zpívána zádušní mše sv. a všichni členové se zúčastní ořery, oděni štolou nesou

tělo zesnulého ke hrobu. Kromě toho se dá za duši člena, který stál věrně při bratrstvu „založeném na lásce největší“, odsloužit 30 mší v nepřerušovaném sledu „od nejlepšího kněze, kterého mimo bratrstvo lze získat“. Podle toho se zdá, že organizaci tvořili jen vybraní jednotlivci katedrálního kněžstva.

Text je přepsán ze staršího originálu nejspíše po r. 1400, jak patrně z popisu listiny v záhlaví, kterou Václav IV. bratrstvo schvaluje a dovoluje mu zakoupit úrok za 20 kop. Následují zápisy několika dcnací, inventář, schválení donace Petra Bratroše Václavem IV., stanovy bratrstva a nekrolog s kalendářem, připomínajícím fundční závazky a rozdělování stipendií.

K dosavadním kněžským zaměstnancům, snad právě zásluhou agilního bratrstva, přistoupilo dvanáct, zprvu asi výpomocných zpovědníků, kteří měli zdclávat nával kajcníků, přicházejících na svátek právě Nanebevzetí P. Marie do kostela. Překvapuje, že tento mariánský svátek dozrává takové obliby a nikoli svátek Navštívení, o jehož rozšíření tolik usiloval Jenštejn. S papežským povolením ustanovovat zmíněné zpovědníky došel do Prahy také dekret, udělující na zmíněný svátek a následující dva dny stejné odpustky, jako návštěvníkům kostela sv. Marka v Benátkách na svátek Nanebevstoupení Páně.

(Pokračování)

ThDr. Václav Bartůňek

OPRAVDOVOST - SINCERITAS

Opravdovost je jedna z nejkrásnějších ctností ušlechtilého hodného kněze. Podružná ctnost spravedlnosti. Již Pán Ježíš ji chválí na Nathanaelovi slovy: „Ecce vere Israelita, in quo dolus non est.“ Jan 1, 47. Opravdový muž, na kterém není lsti. Kdo jiný však má být bezelstný než kněz, ke kterému mají věřící plnou důvěru? Sincerus, poctivý, čestný, opravdový, průzračný. Z kněžských očí má vyzařovat upřímnost, candor animi, simplicitas cordis. Záludnost, nejohavnější neřest lidského srdce musí být neznáma dobrému knězi, tak jako lišácká vychytralost, která jde egoisticky jen za svými vlastními zájmy, o jiné zájmy nemá. Příčí se lásce opravdu všeobší, kterou kněz má vynikati.

Opravdovost je ctnost, kterou se snažíme, aby vnější výraz nitra v každém náležitém případě souhlasil se smýšlením srdce. Vnější výraz: to je slovo, tón slova, obrat, výraz tváře, držení těla, chůze, životospráva. Též při kázání, při rozhovoru s lidmi. Náš věřící lid těžko snáší na knězi neopravdovost v gestech u oltáře, na kazatelně v rozhovoru. Aby i na kazatelně odpovídal výraz tváře výrazu slova.

Ovšem ne každá shoda mezi vnějším výrazem a vnitřním smýšlením je ctnostná. Nikdy nesmíme lháti, avšak nesmíme také každou pravdu vyjeviti. Neboť často jsme osmým přikázáním Božím vázáni k mlčení. Nemluvit o chybách bližního — nevyžaduje-li toho bonum commune — jinak bychom utrhali na cti. Často jsme vázáni tajemstvím přirozeným, úředním, svěceným, rodinným anebo svátostným.

Lež a pokrytectví, přetvářka a lest se příčí opravdovosti a pravdomluvnosti. Nikomu tyto chyby narušující opravdovost, sinceritatem cordis, tolik neškodí jako knězi, který má být opravdu „anima candida“ duše čistá, ve které není lsti.

Lež a přetvářka je hříchem proti Bohu, jenž je absolutní Pravda: je to ošklivá společenská chyba, která podrývá a podkopává vzájemnou důvěru člověka k člověku a národa k národu. Kněz však má podporovat vzájemnou důvěru jednoho k druhému nejen svými slovy, výbrž i svým příkladem. Proto nemá na něm být ani stínu neopravdovosti a lsti.

Nespolehlivost a lži bývají podkopány a otřeseny dva nezbytné sloupy krásného pospolitého života: důvěra a opravdovost. Kněz „pontifex“ stavitel mostů mezi srdcem a srdcem, mezi člověkem a člověkem má být také stavitelem a uchovatelem těchto dvou mohutných pilířů krásné a milé pospolitosti lidské.

Abychom nabyli opravdovosti a uvarovali se neopravdovosti, je třeba se varovati každé překotné povídavosti, která se nerozmýšlí, nepřemýšlí, zdali je pravda, co se říká nebo ne, nebo nepřekrucuje-li skutečnost... Opravdový kněz nic neslibuje nikomu k čemu nemá ani vůli, ani možnost uvést ve skutek. Jestliže zklame někoho nedodržným slibem, ztratí u něho důvěru a ztratí třeba i onu duši.

Mluvme, kažme, jednejme jako kněží vždy tak, aby Pán Ježíš na konci všech dnů našeho života nás mohl přijati do společnosti všech svatých v nebi slovy: „Ecce verus sacerdos, in quo non fuit dolus!“

ThDr. Karel Sahan

Duchovní cesta Julia Zeyera

Letošní rok nám připomíná dvojí jubileum velkého hledače a obdivovatele krásy, duhového ptáka české poesie, jak byl případně nazván, Julia Zeyera. V lednu uplynulo šedesát let od jeho úmrtí, v dubnu 120 let od jeho narození. Jaký to byl neklidný a poutavý život, naplněný nejenom hledáním krásy, ale také hledáním pravdy, hledáním Boha!

Julius Zeyer se narodil na Novém Městě pražském v čp. 1309 dne 26. dubna 1841 a pokřtěn byl svatojindřišským farářem P. Ignácem Hankou 2. května téhož roku (matr. pokřtěných hl. farního úřadu u sv. Jindřicha sv. XXI, str. 209). Celý jeho dospělý život byl poutí za Bohem zkouškami netrpělivého srdce, ohněm vlastního ducha i nepravdelnostmi vnitřní žízni; až do onoho tesklivého dne 29. ledna 1901, kdy opět na Novém Městě pražském v čp. 1829 odevzdal svou duši Bohu (matr. zemřelých hlav. far. úř. u sv. Štěpána sv. XIV., str. 56). U Zeyera putování za dosažením naplnění touhy vlastního genia tvůrčího se ztožňuje s hledáním Boha a živé víry. Byla to pouť velmi nepravdelná a rozečatá, těžko jakýmkoliv způsobem sjednotitelná, přece však lze ji rozložit ve tři základní období náboženského vývoje básníkovy, jak je možno postihnout i v jeho literární tvorbě. Jeho dětství vyrůstalo pod vlivem zbožné chůvy, v ovzduší staré Prahy a jejích krásných

chrámů, jež tolik přitahovaly vnímavou mysl mladého, nastávajícího básníka. K náboženství pak nikdy nebyl Zeyer lhostejný; vztah k Bohu v sobě hněl dlouho a bolestně. Na počátku jeho duchovní cesty, kdy už v něm zvyrazněla tvář skutečného básníka, byla po jistých bolestech životních skepse, jakási puberta víry, dšs z prázdna. Vážil si Církve a její kultury i v tom prvním, rozkolísaném a tápavém období svého duchovního hledání, ale viděl v ní snad přece jen věc minulosti a neuměl se nadchnout pro přisnost dogmat. I jemu v této době dogmata připadala otrockým spoutáním svobodného ducha. Jeho JAN MARIA PLOJHAR, otiskovaný prvně v r. 1888 v „Lumíru“, je beze sporu psychologickým rozbořením básníkovy vnitřní skepse, vyznáním onoho prvního zápasu o Boha, v němž cítíš docela jasně a životně mučivé záchvěvy tápající, rozlomené a neuspokojené duše. Zeyer tu ovšem ve své velikosti básnické dorůstá kresby nadosobní a jeho román umdlené duše je monografií soudobé české dekadence vůbec. Jeho hrdina říká knězi s jakousi lítostí: „Nemohu teď na konci svého života být lhářem a pokrytcem, když jsem jím nikdy nebyl. Done Clemente, ctím vaše povolání, ctím Církev, ale nejsem, co se nazývá dobrým katolíkem, ba nejsem ani úplně věřícím křesťanem. Nedovedu si Boha představovati, jak tomu učíte, ač v něj neurčitě věřím, a proto jsem také nikdy živě milovati nedovedl, ač jsem

K SMAVÉMU MÁJI VŠECH ZEMÍ SVĚTA

Katolický křesťan je si vědom, že existují nesouzvuky a hádky životních osudů, které se neřeší v časnosti, ale až na onom světě před tváří nanejdůššího spravedlivého Boha. Proto se uvědomělý katolík v žádném utrpení nerouhá a nevyčítá Bohu zdánlivou nespravedlivost.

Nařikala si mezi sousedkami těžce zkoušená, tragickou smrtí nedělního syna zlomená žena: „Proč zrovna na mě seslal Pán Bůh tak hrozný kříž? Vždyť nemám nic těžkého na svědomí. Co se navyváděly ženské s mužskými! Hrachovcová ve službě u Kujalů a jako vdaná s křižanovským Pávkem. Hrachovec se chtěl kvůli tomu s ní rozvést, však víte, jak to v jejich rodině klapalo, samý křik a věčné hádky. A kolikrát si pokoutně pomohla Leopolda od dětí. I když to dělala z bídy, bylo to přece jen proti Pánu Bohu. Anebo tamhle Popichalka se starým Sejkorou. Hanba mluvit. A Pán Bůh je neztrácel, jen se podívejte, jaké mají obě na stará kolena štěstí. To není u Pána Boha žádná spravedlnost.“

Marně jí rozumné sousedky vysvětlovaly, že mnoho mravního zla a uvolnění zavinily dvě poslední války, temnosti pekelné, v nichž vládne nejen pláč a skřípění zubů, ale i nevědanost života a zašlapávání všech božských i lidských zákonů. Zárčená žena se nedala přesvědčit a potěšit.

Naše víra nás učí, že Bůh odplatí každý dobrý skutek, že za něj nezůstane dlužen ani nejtěžšímu hříšníkově. Buď jej odmění zde na zemi časnými dobry, anebo mu dá vnitřní milost, aby si uvědomil svůj hříšný stav a činil pokání.

Zřejmým dokladem toho je svatý Bonifác a jeho družka v hříších Aglaja. Ač byli oba křesťané podle jména, žili životem hříšným, nízkým a nestoudným. Ale v jejich srdcích kvetla na rumišti hříchů přece jen jedna krásná ctnost — dobročinnost. Obě konali skutky milosrdenství a láskyplně se ujímali chudých, znavených poutníků a nemocných. A snad právě proto byl jim dopřán vzdácný dar, dar dokonalé kajcnosti. Prvně se vzpamatovala a byla dotčena milostí Boží Aglaja. Rozdala zbytek svého jmění chudým a parná léta smyslné náruživosti vyměnila za mrazivě přísný čas odříkání a modliteb na usmíření Božího hněvu. Když ji Bonifác sváděl poznovu k hříchu, odbývala ho s nezměnitelnou rozhodností: „Víš zrovna jako já, do jakého bahna jsme spolu zabředli. Obě jsme zapomněli, že přijde čas, kdy budeme klást počet ze svých nestoudností. Naše nepravosti jsou tak veliké, že mohou být smazány jen zásluhou velkých přimlůvců u Boha. Slyšela jsem, že každý, kdo vzývá svaté mučedníky Kristovy, stane se nakonec účastníkem jejich slávy. Proto se vydej na cestu do Asie, kde služebníci Ježíše Krista trpí za svou víru a lásku muka a smrt. Přivez odtud tělo některého mučedníka a já učiním vše, aby byla vybudována svatyně nad jeho ostatky. Myslím, že jen touto cestou dojdeme oba odpuštění hříchů a věčné spásy.“

„Učiním ti po vůli, Aglajo. Stane-li se však, že sám tam najdu mučednickou smrt, přijmeš do svého náručí i moji zohavenou mrtvolu?“ zažertoval Bonifác. A žertem mu odpověděla i Aglaja: „Toho se netřeba obávat. Mučednická koruna by ti ani trochu neslušela, ta nepřínáleží hříšníkově, jakým jsi ty.“

Bonifác se odebral do Tarsu v Kilikii, kde spatřil světlo světa apoštolů národů svatý Pavel. A zde se jeho láska k trpícím, kterou nespálil ani suchopár hříšného poměru s Aglajou, rozvila v nádhernou růži mučednictví. Bonifác

SLUŽME S RADOSTÍ

Jak platí o nás kněžích, že jsme zástupci Pána Ježíše na zemi, jak možno o Božím služebníku říci, že je - alter Christus -, tak tuto skutečnost procitujeme v první řadě při sloužení mše svaté a při vysluhování svátosti pokání. Jsou mnozí, kteří rádi stále poukazují na namáhavost a těžkosti kněžského stavu. Vzpomínám si na jednoho exercitátora, který se nám budoucím kněžím snažil vštípit do srdce radost a oduševnění.

Či necítíme všichni větší radost z rozhršení pobloudilého syna, který se po 20 letech vrací do otcovského domu, než jako bychom vzkrísili mrtvého Lazara k životu?

Jak radostně kráčím do zpovědnice, vždyť tam, více než kde jinde pokračuji v poslání našeho Božského Velekněze, Beránka Božího, který snímá hříchy světa! Jak radostně kráčím do zpovědnice, když si uvědomuji, že do očištěné duše mým přičiněním vstoupí jas světla, spokojenost, klid, vyrovnanost i radost!

Jen toho je třeba, abych nebyl pouze úředníkem, pouze rozmrzelým správcem farní budovy, který všechno odměňuje na hodiny a peníze, který si vypočítává každý krok a ještě i při zpovědi je strohý a chladný. Jak bych byl daleko od dobrotivého, laskavého Božského Mistra, od rozradostněného Hospodáře, který se těší z návratu marnotratného syna, který zabije nejkrásnější dobytce a těší se, těší, neboť se mu vrátil ztracený syn...

Do zpovědnice přišla matka. Chtěla jsem právě odejít. Kdybych byl jednal jako úředník s 95procentní slevou z meditací P. Plus na středu po 10. neděli po svatém Duchu, byl bych nezapomněl přidat výčítku, proč jde poslední. Připadl mi však na mysl můj Božský Velekněz. Připadla mi na

často po tom prahl. Zůstal mi abstrakcí. Krista miluji, protože mu rozumím. Miluji jej nadšeně. Dle toho, co jsem nyní řekl, suďte, možno-li, já abych přijal a vy abyste udělil onu útěchu, kterou jste mi poskytnouti přijel. Pojímám svátost těla Kristova co symbol, a co takový byla by mi krásnou, významnou a velkou útěchou.“ Tento názor pravděpodobně vyjadřuje onu první fázi Zeyerova poměru ke katolické pravdě. Prahl po Bohu, ale jeho víra tehdy byla ještě neurčitá a neúplná; Boha a jeho zjevení nepřijímal cele a bez výhrad, v svátostech viděl pouhé symboly, nikoliv nástroje spásy a průtoky živé Boží milosti. To dokazuje též jeden dopis Sládkovi z 3. dubna 1888, tedy téhož roku, kdy otiskoval svůj román o Janu Mariu Plojharovi. Zeyer tento dopis píše zřejmě po svátcích velikonočních, sděluje svému příteli, že se zúčastnil všech obřadů, i na hodinky chodil, byl na slavnosti Vzkříšení. Ale jeho vnitřní pocity: „Všechno bez výsledku. Duše moje je sterilní. Marně volám z té propasti svého zavržení. Měl jsem tam okamžiky lepší, teplejší, ale hned byl jsem zase v té své poušti. Není mi už pomoci. Jediný moment ulehčení cítím při mši, při „pozdvihování“, když před symbolem těla Kristova na zemi klečím a si do prsou biju... Když ale vstanu, vím hned, že to byl pouze poetický dojem a nic více.“

Zeyerovu duchu ovšem nemohla skepse dlouho postačit.

„Všechno je plné žízně“ — zpívá Březina ve svých „Stavitelích chrámu“. Také v Zeyerově duši bylo všechno plné žízně, dychtivosti po Bohu, proto v něm také bylo tolik smyslu pro romantismus, který měl mnohým nahrazovat náboženství. Zeyer byl duší citlivou a vnímavou. Všemí póry své bytosti přijímal a vdechoval krásu. Hledá za její podobou tvář Krásy věčné. Tak se v něm pojednou rodí velká láska k Bohu, umění ho vrhá na kolena. To je druhé období jeho náboženského vývoje: vzrušení srdce, vytržení duše. Avšak ani toto druhé období není u Zeyera konečným a není také zcela správným poznáním Boha, i když si to mnozí z jeho přátel mysleli a i když si to myslel Zeyer sám. Jeho víra je příliš traslavá a smyslná, je jako vašeň, prudká a rozběhlá, ale také nevyzrálá a neuklidněná. Zeyer se tu nazývá katolíkem, chvalořečí Církev, jása nad církevními stavbami i uměním. Látky z oblasti křesťanské religiozity, životy svatých a vůně legend, to všechno ho vzrušuje, zaměstnává, rozněcuje a upoutává stejně jako motivy indické, japonské a antické s jejich vlastním spiritualismem a duchovním ovzduším. Je tu podoben Vrchlickému, který se stejně bezpečně pohyboval v katolické katedrále jako v antickém pantheonu a židovské synagoze, i když nad něho vyniká neustálým znepokojením nepřetržitě hledající duše a obrovitou, až vášnivě divokou touhou uchopit Boha skutečnou vírou. Později o Vrchlickém

mysl jeho nekonečná trpělivost, dobrota, shovívavost a láska k duším. Kdo ví, co již dnes prožila tato matka... Kdo ví, zda této noci opět jako minulé nebude bdít u svého nemocného dítěte; zda nebude musít s ním na rukou utíkat k lékaři. Jsem unavený, avšak, kdo ví, zda ona není unavenější. Klečí, modlí se a vidím na jejích očích, že prosí i za děti a její ruce hovoří o stovkách šatiček, ručníků a kdoví čeho, co prochází těmito rukama, o práci, kterou dělá, jen aby učinila své doma šťastnými. Povězte, je možné pospíchat? Je možné jen tak odbýt tuto penitentku, anebo i tamtoho chlapce, který tak touží po tom, abych mu kromě strohého „buď lepší!“ přidali i kousek kněžské otcovské lásky, neboť jinak bude i on v nás vidět pouze úředníky, kteří to dělají, neboť musí.

Jak je krásné šířit okolo sebe radost! Kolik radosti může člověk vlít do duše, která se mu otevře při svátosti pokání. Kolik nadějí může vložit do srdce matky, která se trápí nad zdravím dítěte, kolik útěchy do srdce, které se cítí opuštěné... Kolik radosti prožívá člověk, když se podaří vyrvat duši z osidel hříchu, když se jí podaří uvést na správnou cestu!

Ach, je třeba pouze mít oči otevřené a srdce milující a procítíš všechnu tu krásu práce pro nesmrtelné duše. Ani andělům dobrotivý Bůh neřekl: „Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim...“ A hle, můj rozsudek má takovou váhu, že jej hned v nebi ratifikují!

Hledejme okolo sebe radost. Hledejme to, co je krásné. Šířme radost do srdcí, která k nám přicházejí a pokoj Boží spočine na nás a na těch, kteří nám jsou svěřeni.

P. František Marko

uzřel tudíž v tvář krvelačného Simplicia, všemocného náměstka římského císaře. A před ním dvacet křesťanských otroků, odsouzených k ukrutné smrti. Jeden z nich byl pověšen na sloupě za nohy a pod jeho hlavou rozdělavali katané oheň. Jinému rozdírali tělo háky a kleštěmi. Další byl natažen na skřipci, mnozí již leželi na zemi zprobodáni, s ufatými rukama, a zmírali ve strašných bolestech.

Bonifác vystoupil proti tomuto neslýchanému násilí a poukázal na nejhlubší myšlenku křesťanského učení, na lásku k bližnímu. Na rozkaz Simplicia byl uvržen za svou smělost do vařící směly a stát.

Tak stanul dosavadní smilník Bonifác konečně na místě, které mu bylo souzeno, poněvadž si zachoval i v hlubinách svých pádů lásku k člověku, čistou a svrchovanou jako kříž, a zůstal upřímným k sobě i druhým. Neúplatný šířitel ideálů křesťanské charity a vášnivý odpůrce násilí, který vyzkoušel svůj vlastní život v hloubce neřesti i na výšinách křesťanského milosrdenství, se dobral nakonec krvavou skutečností světla svatosti, a stojí i podnes na straně těch, kteří brání život, proti těm, kteří usilují o porobu a smrt.

Konflikt svatého Bonifáce se Simpliciem, představitelem tehdejší třídy mocných, má všechny znaky velikého hrdinství, tím většího, že šlo o hrdinství pro nejhlubší křesťanskou myšlenku, vyjádřenou bez příkras, slevčenou z abstraktních šlářů a cetek, ale vždy schopnou obnovit tvářnost země: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ Z tohoto konfliktu, ze strany nízko postaveného člověka opravdu vznešeného, vystupuje Bonifácova postava z dávných vln minulá jako bytostná a neuvěřitelně stráž živého křesťanství proti obkludným silám vražedného kořistnictví. Na svatém Bonifáci se do posledního písmena vyplnila slova Písma, že oběti, přinesené pro dobro bližního, se líbí Bohu nejvíce.

Ostatky podivuhodného světce křesťanské lásky, jehož památku si připomínáme v polovici měsíce Královny máje, se chová ve starobylém chrámě římském. V klášteře, jenž s tímto chrámem sousedí, pobýval i náš svatý mučedník biskup Vojtěch. Část ostatků svatého Bonifáce má od roku 1370 i náš velechrám sv. Víta na Hradě pražském.

Uctívající svatého Bonifáce, nemůžeme nemyslet na Asii, pestrobarevnou šachovnici evropských kolonií, dominií a protektorátů, kde našel světec smrt. A musíme myslit i na Afriku, sdílející sesterský osud nejpětšího svatědla. Kolik takových Simpliců se vystřídalo zde i tam od času římského impéria až do našich dnů.

Národy dnešní Asie i Afriky se však probouzejí z vnucené poroby. Prožívají své ráno, otvírá se jim nový den, máj svobodného života. Odcházejí cizinci, kteří tam chtěli být pány bez práce, z krve a mazelů domorodců.

Nový věk, který vystává nad nekonečnou Asií a vykořisťovanou Afrikou, bude také časem vítězného a trvalého míru. V čase, v němž vůně rozkvetlých šeriků a jabloní se dere do oken, v němž možno číst krásu domova, ale také sílu a urputný boj o radostný a krásný život na celé zemi, pozdravujeme máj probouzející se Afriky a Asie, zkropené krví milujícího mučedníka svatého Bonifáce.

Antonín Hugo Bradáč

Zeyer v jednom dopise Sládkovi napsal: „Jinak na svět pohlížím a o křesťanství máme různé pojmy...“ Je tu stručně naznačeno, že příčiny rozchodu Zeyerova s Vrchlickým byly možná hlubší a niternější, než jen pouhé literární rozpory a neshody.

Víra zajiště není jenom citové rozkočování v Bohu a jeho díle, u víry je základním požadavkem souhlas rozumu a habitus fidei spočívá pouze v rozumu, i když předchází úkon vůle, kterým se víra rozumu přikazuje. Tento souhlas rozumu s Pravdou Boží, ono pevné a rozhodné přisvědčení všem zjeveným pravdám, protože za nimi stojí autorita samého Boha, přesvědčivé a svobodné obejmутí celé Boží Pravdy, ona uvědomělá, odůvodněná a živá víra, fides rationalis, to chybělo Zeyerově duši v tomto druhém údobí jeho duchovní cesty i tehdy, kdy vznícen krásou katolické liturgie se vyznával ze své lásky k nádhře a vznešenosti liturgických gest a kdy se dokonce rozmýšlel nad vstupem do některého kláštera. Že to byl jen chvilkový nápad světem rozladěného umělce a že to nebylo žádných základních motivů nadpřirozené vokace, nasvědčuje citace ze Zeyerova listu malířce Zdence Braunerové ze 7. 9. 1890: „Byla to pravá inspirace, když jsem si řekl, že mezi živoucí už nepatřím, a když jsem chtěl se utéci mezi stíny do kláštera! Co mám Vám říci? Co byla příčina, že jsem tam nešel? Jedna z nich byla iluze umění, to mě ještě stále poutalo k životu.“

Zeyer byl vskutku složitou osobností; měl své proměnlivé nálad, své podivné duševní stavy, svá vnitřní utrpení.

A to nejen v oblasti umělecké, ale i v oblasti náboženské. Jakási temná zkušenost, která ležela jako balvan na jeho životní cestě nebo jako stále přítomný stín naléhala na jeho duši, nedopřávala mu úsměvu prostoty a lehkosti myšlení. Bůh zajiště věděl, proč mu ji dal okusit, chtěl-li, aby byl svým dílem velikým. Neboť velikost se nezískává a nevykupuje zadarmo, bez obětí, bez bolesti, bez krve, beze ztrát. Veliký básník Božích tajemství, dramatik lidského srdce si nikdy neuměl udělat snadnou svou cestu k poznání krásy a nedělal si ji snadnou ani tehdy, když se snažil dojít k dokonalému poznání Boha a jeho věčné pravdy. Bez víry nikdy nebyl a nežil; pracoval se však se stále větší žízňí a hledačskou objektivností k tomu, aby to nebyla víra jen subjektivní, ale aby to byla víra bezpečná a jistá, vedoucí duši k úplnému přilnutí k učením a přikázáním Ježíše Krista pod vedením jeho obecné a apoštolské Cirkve. Upřímně se bránil tomu, aby byl považován za „křesťana z módy“. Nebyl šosákem a diletantem v životě ani v umění a rozhodně jim nechtěl být ani ve svém životě náboženském. Stav jeho skepse, navozený jednak hltavostí umělecky rozdyčtého srdce, jednak poznáním malosti některých církevních představitelů, netrval dlouho. Druhé údobí „uměleckého katolicismu“, syčeného z estétských sklonů a zálib tohoto noblesního ducha, trvalo dobu o něco delší. A i když se v stále vzhlížející duši nerozsvětlilo náraz, den velkého poznání a čistého světla se rychle přibližoval.

(Dokončení v příštím čísle.)

Václav Zima

Narodil se na sklonku desátého století v době vlády knížete Boleslava II., v době, kdy pražské biskupství řídil sv. Vojtěch, v Chotouni u Kouřimě z rodičů zemanských. Církevní život v Čechách se tehdy usměrňoval v koexistenci dvou obřadů: latinského a slovanského. Při nástupu na kněžskou dráhu zvolil náš světec příslušnictví k ritu slovanskému, k čemuž se mu dostalo potřebného vzdělání ve škole vyšehradské. Kněžského svěcení podle mínění většiny životopisců dosáhl na Moravě, kde i po zániku velehradské arcidiecése býval biskup, který světil slovanské kněze. Podle tehdejších řádových zvyků, bylo dovoleno obzvláště horlivým a ušlechtilým příslušníkům řádu odebrat se do samot a vést žít poustevnický. I Prokopův poustevnický život byl skvělou školou a přípravou na další velmi aktivní činnost a jistě i známou výsoco hodnotných duchovních kvalit.

S tímto posvátným zaměřením přichází do klidného sázavského prostředí, aby si zde zřídil útole, „ve kterémž skryt jsa před světem mohl poustevničit a s důvěrou v Boha vyčkávati času, kdy bude moci úmysly svoje ve skutek uvéstí“. Zde kolem roku 1030 se setkává a důvěrně seznamuje s knížetem Oldřichem. Ziskává nejen důvěru, ale i ochotnou podporu knížete a bohumilou výslednicí tohoto setkání a sezná-

SVATÝ PROKOP

P. Emil Korba

mení bylo založení kláštera, v němž se nejen konaly slovanské bohoslužby, nýbrž i vychovával a vzdělával klérus slovanský. V této sympatické skutečnosti je třeba pochopit především její nemalý význam národní a kulturní. Nový klášter měl být štěpnicí kněžstva slovanského a měl být semeništem ducha cyrilometodějského.

Čteme s nadšeným zanícením řádky starého Prokopova životopisce, kterými oceňuje jeho všestrannou apoštolskou i učitelskou horlivost: „Příkladná zbožnost s jakou služby Boží v jazyku slovanském tam se konaly, vtělená pokora i ochotnost, s jakou Prokop každému v potřebách jeho se propůjčoval i kázání jež k lidu činil, vábily z blízka i daleka zástupy věřících do kláštera toho. Osamělé druhády břehy sázavské podobaly se krajině nad Jordánem, kde Jan Křtitel pokání kázal... Prokop vzdělává český lid spasitelnou naukou Kristovou hubil staré pověry a obyčeje pohanské jež v lidu tom posud zakořeněny byly a přijímal ochotně bšecky, kdož poddávající se otcovské péči jeho toužili po tom, aby podle ře-

holních pravidel sloužili Bohu.“ (Ekert). Před 908 lety, r. 1053, v těžké a bolestné předtuše zániku svých vznešených úsilí sv. Prokop umírá v sázavském klášteře a zde je také dne 25. března uvedeného roku za přítomnosti pražského biskupa Šebíře také slavnostně pohřben.

Devět set let v našem běžném časovém ponětí je jistě velmi dlouhá doba a přece nás při památce na svatého sázavského opata sblíží s ním i dnes po výše než devíti stech letech onen nevymírající duch ideálů, které byly smyslem i duchovní náplní jeho svatého života. Svatoprokopská Sázava byla, je a zůstane pro každého z nás hlubokým pojmem, v němž tkví především čistá láska upřímného křesťanského apoštolátu i uvědoměle hrdá příslušnost slovanské spolupatřičnosti. Je-li jméno Prokop svou řeckou proveniencí tlumoceno jako výraz znamenající muže v práci pokračujícího, chápeme tím lépe jak přílehavě bylo Prozřetelnosti dáno tomu, v němž svůj význam přímo činnorodě ztelesňovalo. Při svatě a živě památce našeho milovaného sázavského opata snažme se vedle citu vděčnosti a zbožného obdivu vzbudit ve svých srdcích i úsilí o to, abychom v jeho šlépějích a v jeho intencích dovedli být statečnými a odhodlanými pokračovateli i v jeho práci a odkazu!

NAŠE STANOVISKO KE KOLONIALISMU

Lidé na celém světě si uvědomují, že existence kolonialismu je jen otázkou času. Všichni se dobře pamatujeme, jak na loňském podzimním plenárním zasedání OSN navrhl N. S. Chruščov úplnou a bezpodmínečnou likvidaci kolonialismu a jaký to vyvolalo ohlas. Ohlas tohoto návrhu byl tak veliký, že se proti němu neodvážily postavit ani samy koloniální mocnosti. A prezident A. Novotný na též zasedání prohlásil, že lid socialistických zemí chová vůči osvobozenému hnutí národů Afriky i jiných kontinentů nehlubší sympatie. My se s tímto názorem opravdu ztotožňujeme.

Otázka kolonialismu je vlastně už dosti stará a stala se akutní zejména za doby prvních objevů španělských v Americe na konci 15. a začátkem 16. století. Ve Španělsku tehdy vládnoucí kruhy považovaly téměř za samozřejmé, že jejich státu náleží suverenity nad nově objevenými zeměmi. Důvody byly uváděny různé: Právo císaře, jemuž prý náleží nadvláda nad křesťanskými zeměmi, moc papeže, který může pohanské země svěřovat křesťanským vládařům, aby tyto země byly pokřesťanštěny, nebo konečně právo, plynoucí ze samého „objevení“ země.

Avšak navzdory všem těmto důvodům vystoupil v adventu r. 1511 na kazatelnu přítel Bartoloměje de Las Casas, dominikán P. Martesino a takto promlouval: „Vystoupil jsem na kazatelnu, abyste viděli, že jsem hlasem Krista, volajícího na poušti tohoto ostrova... Ten hlas vám praví, že všichni teď žijete a umíráte ve stavu smrtelného hříchu následkem své ukrutnosti a tyranství nad tímto nevinným lidem. Řekněte mně: Jakým právem a jakou spravedlností podrobujete Indiány takovému surovému a hroznému otroctví? Kdo vám dává právo, že se opovážujete pouštět se do hnusných válek proti tomuto národu, který žil pokojně ve svých vlastních zemích, kde jste zavinili smrt nekonečného množství jich svým neslýchaným barbarstvím a pobíjením? Proč je přetěžujete prací, proč jim nedáváte dostatečnou stravu, aby nehladověli, nebo léky, aby léčily jejich choroby? Nejen to; proč je vraždíte denně nesnesitelnou prací, aby vám získali zlato?“ (Cituji z dr. Vaška: Morálka mezinárodního života, Atlas 1948.) Podobně mluvil i františkánský mnich před mladým císařem a španělským sněmem, de Las Casas, jehož dílko vyšlo před nedávnem v Lidové demokracii: „Když krev jediného

člověka nikdy nepřestala volat k Bohu, až přišel trest, co učiní krev tisíců, kteří zhynuli našim tyranstvím a teď volají k Bohu: „Vindica sanguinem nostrum Deus noster — pomsti krev naši, Bože náš!“ „Pro krev Ježíše Krista, pro stigmata sv. Františka prosím a zapřísahám Vaše Veličenstvo, aby byl zastaven proud zločinů a vraždění národa, aby hněv Boží nepadl na nás všechny“ (citov. z téhož autora, str. 170—171).

Vědecky v té době zkoumal otázku kolonialismu španělský teolog, dominikán Fr. de Valentia (+1546) ve svém důkladném traktátu „De Indis“. Nejprve tam vyslovuje zásadu, že všechny národy, včetně těch, které stojí na nízké úrovni kultury, mají majetkové právo a právo na nezávislost, aniž toto právo přestává tím, že u břehů jejich země přistály cizí lodí, přišli badatelé nebo vojska a tak země „objevili“. Pak zavrhuje i další dva výše zmíněné důvody pro dovolenost okupace (suverenity císařova a moc papežova) a říká o nich, že jsou nedostatečné. Obsazení a podrobení cizí země nemůže být podle Valentia omlouváno ani tím, že národ má být trestán za to, že si nezachoval víru v jednoho pravého Boha nebo že mravně poklesl. Kolonisaci prý možno připustit jen tenkrát, kdyby cizí nadvládu domorodci sami zcela dobrovolně přijali, nebo kdyby se proti nově přichozím dopustili násilí, příp. kdyby se domorodci dopouštěli neřestí, jež zřejmě odporují přirozenému zákonu, jako např. lidožroutství nebo obětování lidských obětí, aniž by od takových neřestí chtěli dobrovolně upustit. Otázku, zda kolonisace je dovolena za účelem, aby byl národ, stojící na nízké úrovni, povznesen k náležitě vyšší hospodářské, průmyslové, obchodní a kulturní, ponechává tento autor nerozřešenou. Avšak o 300 let později italský filosof a moralista jesuita L. Taparelli (+1862) ve svém obsáhlém díle „Saggio teoretico di diritto naturale“ je toho názoru, že každý, i nejnížší národ má právě takové právo na samostatnost jako má každý jednotlivý člověk na existenci a že nikdo nemůže národu nekulturnímu pod záminkou civilisace toto právo brát, leda by onen sám svolil.

Tento názor je vidět i u našeho předního sociologa dr. Vaška v citov. knize na str. 175 násl. Civilizační snaha bývá často jen salonní záminkou, za níž se skrývá jen sobectví.

ThDr. Jaroslav Kouřil

VIDĚL JSEM ČÍNU

Při uzavírání dohod ČLR s naším státem, v květnu roku 1952, prohlásil v Pekingu náměstek předsedy vlády Václav Kopecký: V den, kdy byla vyhlášena ČLR, glóbus se definitivně naklonil na stranu míru, demokracie a socialismu!

Shodou okolností byl jsem v Číně právě v době, kdy slovo Čína bylo zase tolikrát vyslovováno na Valném shromáždění Organizace spojených národů v New Yorku, a to z úst přátel nejvěrnějších, ale i zavilých nepřátel, kdy o problémech zálučně vyvolávaných v souvislosti s přijtím ČLR do OSN se mluvilo i lhalo na vlnách éteru nad všemi kontinenty světa, a kdy o tom všem psaly žurnály všech národů a jejich politického creda. V samotné Číně jsem viděl davy lidí na ulicích, ve vlcích, na lodí, v letadlech, při práci i klidu, jak debatují o tom všem. Viděl jsem údiv i tak trochu bolest, že o požadavku tak přirozeném, tolikrát již vzneseném, tak spravedlivém a prospěšném všem lidem míru a pokojného soužití, se musí vůbec ještě debatovat.

Viděl jsem zemi vskutku obrovskou, zemi, v níž žije 650 miliónů obyvatel. Viděl jsem zemi tisíciletých kulturních památek, svérázných svým architektonickým systémem, vytvořeným již v 15. století před naším letopočtem, kdy stavebním materiálem bylo především dřevo, jehož síla i lehkost byla bez jediného hřebíku použita k výtvarům unikátním a rázu světového. Viděl jsem především pekingské paláce, chrámy a parky budované s úžasnou jemností vkusu. Viděl jsem staré hutní pece, staré čtvrtě s domy prostými, ale plnými lidové umělecké tvořivosti, viděl jsem průplavy a zavlažovací kanály, slavnou čínskou zeď dlouhou 3000 km, typické městské brány a strážné věže. Viděl jsem staré čínské mosty, často o jediném oblouku, majestátní, monumentální pagody s úchvatnou hudebně kvalitní zvonkovou hrou, budhistické kláštery se svéráznou skulpturální výzdobou na ztichlých vnitřních dvorech a ambitech. Viděl jsem především čínský lid, který ve svém elánu, který si my stěží dovedeme představit, je potomkem těch, kteří starou Čínu po celá tisíciletí tak úžasně jemně a vkusně budovali. Stojíte-li před nádhernými mramorovými ozdobami čínských hrobek, mnohých milníků, zahrad, pagod, parkových teras, mostů přes jezera umělá i přirozená, a obdivujete-li jejich krásu, která přetrvala věky, stěží můžete pochopit, že ještě v tomto století byl na mnohé té památce nápis: psům a Číňanům přístup nedovolen. Čínský lid mohl v minulosti vynaložit tak objemné úsilí na budování krás své vlasti, ale nebylo mu dovoleno se pak z ní těšit. Po dokončení mnohých staveb byli dělníci hromadně povražděni, aby o kráse vědělo jen několik zasvěcenců-lenochů, často cizáckých nebo odrodilých se dynastií. Lidu bylo souzeno žít v otroctví, které zvláště na venkově se projevovalo jako jho kořistnického feudálního systému. Vládnoucí třída násilím udržovala nevědomost, podporovala bídu a hlad. Utláčovaný lid však z přirozeného citění znal pojem svobody, a mnohokrát různými revolucemi se po ní vzpíral. Před první světovou válkou bylo to především osvobozovací hnutí, vyvolané národním buditelem dr. Sun-jacnem, které v r. 1911 donutilo k abdikaci posledního čínského císaře, a vyhlásilo první čínskou republiku. Cesta k pravé svobodě má však mnoho krutů a také na této cestě se udělalo v Číně

mnoho chyb. Teprve vlivem Říjnové revoluce byly splněny všechny správné touhy po svobodě. Čínský rolník obdržel půdu, dělník čestnou práci, inteligent mohl dosahovat vzdělání bez omezení buddhismem, žena stala se rovnoprávnou.

Nelze však zapomínat, že stav Číny po druhé světové válce a po vyhnání Čankajška byl hrozný, nám Evropanům nepředstavitelný. Milióny lidí hynulo hladem, nebylo co dělat, nebylo co zasít, nebylo nemocnic, škol, nebylo ani co prodat, poněvadž stovky vagonů a lodí vzácných starých movitých památek odvezl Čankajšek na Tchaj-wan, aby mu to nakonec za milostivou ochranu sebrali zase Američané. Lid však veden rozvážnými muži, mezi kterými na prvním místě je všemi milovaný Mao-cetung, pochopil, že svobodu si musí zabezpečit prací. Proto v Číně nastalo hnutí, které není obdobné v žádné zemi. Lid se podvolil rád plánu vlády, uposlechl linie tzv. „velkého skoku“, která na prvé místo klade výstavbu Číny a teprve daleko za tím osobní blaho jednotlivce. Tak dosáhla Čína za 11 let nesmírných úspěchů, které zase jsou nepředstavitelné tomu, kdo jich neviděl. Svědčí o tom stavby měst a venkova, postavené v monumentální ohromující, ale za několik měsíců, zemědělské komuny na místě dřívějších pustin, nemocnice, školy, jesle, vědecké ústavy, mosty, železnice, hydrocentrály, doly aj. Celá země je v radostném budování, a to v elánu, který pronikl všechno dění a není to žádný okamžitý zjev, dočasný projev z nabyté svobody, nýbrž trvalý, překrásný rys čínského člověka, který pro svou vlast doslovně pracuje v trvalém, přitom radostném klusu v celém pojetí významu tohoto slova. Číňan byl vždy pracovitý, úslužný, inteligentní, ale dosud žil pod jhem často několikanásobným. Nyní se stal svobodným a je samozřejmě, že prastaré dobré vlastnosti lidu vytryskly teď jako mohutný gejzír, který nejen uchvacuje současného diváka, ale dává tušit, že to, co se nyní odehrává v budování Číny, nutně ovlivní nejen Asii, ale postupně i celý svět. Číňanů je 650 miliónů, za rok jich přibývá 14 miliónů. Za dvacet let jich bude miliarda. Čína se vřadila mezi pokrokové země světa, dala se cestou socialismu, nalézá místo ve světovém táboře míru, a usiluje, aby po boku SSSR se ujala velké úlohy v přerodném procesu lidstva. Je možno takovou zemi, s takovým počtem obyvatelstva přezírat? A přece se i v této době opakuje ono staré: Číňanům nedovoleno! Její protivníci se se snaží klást zemi a jejímu vývoji na světovém fóru překážky. Proč? Zástupce ČLR v OSN by totiž jistě nebyl hlasovacím aparátem, řešil by otázku Tchaj-wanu, tím by zcela naboural pracně budované vojenské základny USA, a Čína by jistě měla velký vliv na obchod s africkými a jihoamerickými zeměmi, pro které příklad osvozené Číny je víc než jakkoli přitažlivý magnet! Proto hlasovací mašinérie způsobila, že Čína zase nebyla přijata do OSN. To je ale provisorium! Čína zvítězí!

Viděl jsem tuto zemi a přeji jí šťastnou budoucnost. Nakonec opakuji slova, která řekl náměstek předsedy vlády Václav Kopecký r. 1952 při návštěvě Číny: „Poněvadž máme v zádech dva obry — SSSR a ČLR — jsme plnidni.“ — Ano, taková je skutečnost, kterou mi cesta k ní potvrdila.

Prof. P. Alois Talanda

SVATOJANSKÁ MUSICA NAVALIS

Četné prosby, docházející k stolici sv. Petra z Čech od stavů duchovních, panovníků i lidu, došly konečně vyslyšení u Sboru posvátných obřadů v Římě, který schválil zahájení třetího řízení za účelem prohlášení za svatého, tehdy již blahoslaveného Jana Nepomuckého. Dne 19. března r. 1729 prohlásil papež Benedikt XIII. v lateránském kostele českého mučedníka za svatého a v říjnu téhož roku uspořádány velkolepé slavnosti kanonizační v Praze. Pro vrcholný den slavnosti v domě svatovítském tvořila pompézní a leskuplný doprovod Missa Sanctificationis St. Joannis Nepomuceni, dílo vzletné, skvěle koncipované s imponantním průvodem orchestrálním od Antonia Cal-

dary, nejtalentovanějšího skladatele tehdejší okázalé hudby chrámové. Den 16. května zasvěcený novému světcí byl pak každoročně slaven s okazalostí a leskem, aby jeho význam co nejvíce vynikl a myslí věřících co nejvíce byly uchváceny. K prostředkům vnějších oslav náležela v první řadě hudba, vždy nejpůsobivější na lidského ducha. Po nešporách a litaních bývala pořádána slavnostní projížďka na lodích s poutníky po Vltavě, při doprovodu hudby zvláště k tomu účelu komponované oblíbenými skladateli.

Z paměti současníka Jana Rohna, člena řádu křižovníků, archiváře a regenschori v kostele sv. Kříže Většího na

Starém Městě se dovídáme, že byl to hlavně Jan Zach (1699—1773) a František X. Brixí (1732—1771), kteří porizovali k těmto lodním procesím hudbu, zvanou musica navalis. Zápisy Rohnovy z r. 1739 praví: „Téhož dne 15. května po-nešporách a litaních s důkuvzdáním v kostele našem kůr sv. Kříže s ostatními pozvanými na loď vstoupivše za zvuku žesťových nástrojů a kotlů, za střelby z hmoždýřů po Vltavě byli odvezeni až k mostu, kde pěčí veledůstojného P. Augustina Skopce provedeny byly skladatele znamenitého Jana Zacha nové slavnostní litanie k sv. Janu Nepomuckému s koncertem a Regina coeli, které zvláště proti předešlým skutečně vynikaly a s potleskem obzvláštním hudbu pěstujících provedeny byly. Mimo ostatní bylo tu potřebí osmi trubačů, čtyř posaunářů, tří duktilistů a komponistovi dáno za každou skladbu 6 zl. — Podobně i v r. 1752 „po vykonaných nešporech seřadila se obvyklá plavba na Vltavě za zvuků šesti chórů, trub a kotlů, za střelby houfnic v královské zbrojnici. Litanie k sv. Janu Nepomuckému byly provedeny s koncertem a Regina coeli, skladbou Jana Zacha, která prvně r. 1739 byla provozována“. — V r. 1758 byla podle téhož Jana Rohna musica navalis provedena již od Fr. X. Brixího. Slavnostní plavba a hudba na Vltavě byla toho roku pořádkována samotným zpravodajem a „litanie, offertorium a Regina coeli byly dílem novým a vztažně prvním virtuosa pana Františka Brixí, za příznivého počasí následoval k spokojenosti pobožných posluchačů, kterých velké množství se sešlo, ježto bylo pondělí svatodušní“. — Také zápis z dalšího roku 1760 zní podobně, ale dodává, že „pobožnosti mimo mnohé osobnosti velké vznešenosti obcovali také nejjasnější mladí princové saští Bedřich a Josef; loď seřadily se u větším počtu než jindy, diváků bylo bezpočetných. Hudba byla provozována za řízení P. Jana Rohna, ředitele kůru u sv. Kříže, skladba byla nová a doděčně druhá virtuosa pana Františka X. Brixí“. — Záznaky z r. 1761—62 nepodávají zprávy o zvláštních událostech nebo okolnostech, zato v r. 1763 byla sice „příprava pro plavební hudbu konána, ale za méně příznivé vody a větru bylo od ní upuštěno, přece však provozovány nové litanie virtuosa pana Františka X. Brixího, dílo třetí na kruchtě po nešporách“. — A o rok později „dne 15. května o hodině třetí po slavných nešporách byla provozována plavební hudba na počest sv. Jana Nepomuckého od virtuosa pana F. Brixí, mistra J. M. E. kapely, za řízení osobního P. Jana Rohna po 25 let kůr sv. Kříže řídícího. Litanie

byly třetím dílem skladatele, loď byly větší. Přes 20 se seřadilo, jedna byla mezi nimi i s plachtami“. (Hnilička, Hudební revue XI.)

Úctu k sv. Janu šířila hlavně hojně zakládaná bratrstva. První vzniklo v Praze u kaple téhož světce na Skalce (proti Emauzům); pomocí darů, sbírek a odkazů postavil tam proslulý stavitel Kilián Dienzenhofer nádherný chrám. Bratrstva šířila vědomost kázáními, pro celé století významnými, tiskem, uměním výtvarným, zpěvem a hudbou, sbírkami a zvláštními výsadami svých členů, mezi něž patřili kněží světští i řádoví, učenci, universitní profesoři, zámožní měšťané, šlechta i korunované hlavy, a rozmnožovala čest a slávu Boží, Marie Panny a sv. Jana Nepomuckého až do r. 1785, kdy bratrstva vesměs rozpuštěna, jmění zabaveno a pouti zakázány. Ale svatojanská konala se přece; poutníci přicházeli sice bez korouhví, bez kněží a hudby, přicházeli i jednotlivě, skoro tajně, ale putování k sv. Janu do Prahy nepřestalo.

Kult svatojanský inspiroval nejen umělce výtvarné, ale zasáhl významně také do literatury a poesie a projevil se i v hudbě. Písní, oslavujících sv. Jana je veliká řada, zpívaly se při pobožnostech doma i v kostelích. Objevnou sbírku jich chová Národní museum v Praze. V největší době uctili májové světce Frant. Hruška, Vojtěch Říhovský, Ferd. Vach skladbami mešními, Josef Sychra pak mešní písní, a dvěma vložkami — graduale a offertorium in Festo S. Joannis Nepomuceni a mn. j.

Svatojanské pouti staly se významnými i pro život národní, čímž udržely se po celé minulé a začátek našeho století. Největší národní události — položení základního kamene k Národnímu divadlu r. 1868, výstava jubilejní v r. 1891 a národopisná v r. 1895, sjezdy, sněmy, festivaly pěvecké a jiné velké podniky kulturní — se spojovaly pravidelně s tímto svátkem, kdy přicházelo do Prahy tolik poutníků, že bylo nutno vypravovat zvláštní vlaky ze všech končin vlasti. Praha bývala slavnostně vyzdobena, hosté radostně vítáni, doma pak dlouho vyprávěli o svých dojmech z pouti svatojanské, jejmž zlatým hřebem býval v předvečer svátku na úzkém cípu ostrova Střeleckého vypálený skvělý ohňostroj, sledovaný dychtivě očima tisíců diváků z hustě obsazených nábřeží, mostů a balkónů domů; i řady plujících lidí, z nichž se rozléhaly zpěvy vlasteneckých písní a sborů, připomínaly původní musicu navalis, která vymizela s moderní nároklupnou dobou.

-R. Š.-

FARNÍ ZAHRADA - REZERVOÁŘ LÉČIVÝCH BYLIN

Ve farních zahradách často rostou i léčivé rostliny, o nichž jejich „zahradník“ neví, k čemu se pěstují a hlavně jak a kdy se mohou užívat. Proto čtenáře seznámíme s některými léčivými bylinami a poradíme několik receptů na přípravu léčivých čajových směsí.

Někde obyčejně v koutku zahrady, ačkoliv by se jí nejlépe dařilo na slunném místě, roste polokeř — šalvěj lékařská, 50—100 cm vysoký. Před květem s něho sbíráme — bývá to v květnu nebo červnu — tuhé, řapíkaté, podlouhlé vejčité listy, které mají vroubkovanou chlupatou čepeli. Na rubu je zřejmě vyniklá žilnatina. Sušené listy — Folia Salviae — jsou hlavní součástí čajových směsí, používaných jako adstringentia (látky svíravé) k přípravě odvarů, jimiž vyplachujeme dutinu ústní, ve které probíhá na sliznici dásní zánět. Připravujeme je tak, že zhotovený odvar vychladíme na pokojovou teplotu a uchováváme jej v uzavřené láhvi a množství jedné sklenice vyplachujeme ústa nebo event. kloktáme.

Rp.

Listů šalvěje 50,00

Kůry dubové

Oddenku mochny aa (stejným dílem) 20,00

D. S. Vypláchnout ústa odvarem, který připravíme, když dáme jednu kávovou lžičku směsi na množství jednoho šálku nebo sklenice.

Dubovou kůru obstaráme si v obchodě a oddenek mochny si nasbíráme na vlhkých lukách nebo lesích a hájích a usušíme.

Sedavý způsob života je doprovázen nepříjemným stavem, nadměrnou tvorbou plynů ve střevě. Plynatost většinou doprovází zpomalené vyprazdňování střevní — zácpu. Kromě toho vzniká plynatost jako následek nedostatku různých fermentů v pankreatické šťávě nebo ve žluči. Zadržení plynů nečiní obtíže, ale bolesti vznikají jen vzbuzením střevních pohybů, a to neusměrněných, svíravých, snažících se překonat případné překážky ve střevě. Někdy postižení nařikají na prudké bolesti v břiše, v bocích, na těžký dech, bušení srdce, na závrať a mdloby. Pozor! Nesmíme také zapomínat, že plynatost doprovází všechny vážné a náhlé příhody břišní, jako je např. zauzlené střev, zánět slepého střeva apod.

Výtečným prostředkem na tyto potíže jsou zase odvary z čajových směsí tzv. carminativ. Tyto látky — jsou to hlavně etherické oleje — zcela mírně zesilují pohyby střev a brání abnormálnímu rozkladu střevního obsahu s nadměrnou tvorbou plynů. Jsou-li již plyny vytvořeny a činí-li obtíže, projev se účinek etherických olejů tím, že po jejich užití odejdou po nějaké chvíli větry navenek a tím se obtíže okamžitě zmírní.

Z léčivých bylin, z nichž mnohé rostou i na farské zahradě, jsou to: kmín kořený, fenýkl obyčejný, meduňka lékařská, máta peprná, majoránka zahradní.

Při zhotovování odvaru z těchto bylin je nutno připomenout, že se čajová směs nesmí povařit, jinak by etherický olej, obsažený v bylinách, vařením vyprchal v páře a y odvaru by zbyly jen neúčinné látky převážně svíravého charakteru. Proto se množství jedné polévkové lžice ča-

jové směsi proleje ¼ litrem vroucí vody, odvar se osladí a ihned teplý popíjí.

Rp.

Plody kmínu
Plody fenyklu
Listy máty peprné
Listy meduňky lékařské
Nati majoránky
Květy heřmánku stejným dílem 20,00.

D. S. 1 polévkovou lžici čajové směsi na ¼ litru vroucí vody.

Přepětí nervů se projevuje různým způsobem. Nejčastěji to bývá nespavost, jejíž příčin může být velmi mnoho. Někdy to bývá vysilující práce, protahovaná až do nočních hodin, kdy bdělost bývá podporována spotřebou velkého množství černé kávy, jindy to bývá kašel, bolesti různých orgánů, např. zubů, obtíže srdeční nebo zažívací. Naopak existují i vnější příčiny nespavosti. Jako je hlučící ulice, vydýchaný vzduch v ložnici, přetopený pokoj. Léčba nespavosti se především řídí podle příčiny. U osob duševně pracujících a trpících nespavostí začínáme léčbu nejdříve vodoléčbou (vlažná koupel nebo sprcha před spaním). Také doporučujeme po střídavé večerní mírnou tělesnou únavu, jako je např. procházka, práce na zahrádce apod.

Na uklidnění před spaním vypije nemocný koflík odvaru z čajové směsi, která obsahuje: vřes, který nasbíráme v lesích a usušíme, dále z šištic chmelových, které obsahují hlavně lupulin — výborný uklidňující prostředek zvláště předrážděné sexuální sféry, kdež se mu nevyrovná žádný jiný lék co do intensity. Odmítáme však léčbu pivem, které se sice z chmele vyrábí, ale pivo obsahuje alkohol, který je při sedativní léčbě kontraindikován. Jinou součástí směsi jsou kořeny kozlíku, list meduňky, květy levandule, které se mohou ve farní zahradě pěstovat na záhonu. Dvě však poslední z dále uvedené směsi jsou přidány jako látky korigující chuť, první tři obsahují látky sedativní.

Rp.

Nati vřesu
Šištic chmelových
Květy levandulových
Kořene kozlíku
Listů meduňky - stejným dílem 20,000

D. S. Na noc vypít šálek horkého odvaru, připraveného z 1 kávové lžičky směsi na 1 šálek.

O vzniku a příčině arteriosclerose (kornatění tepen lidského těla) existuje mnoho teorií. Nejjednodušší názor na tuto otázku říká, že arteriosclerose tepen vzniká hromaděním tukových látek ve stěnách cév a potom do nich se ukládá vápník. Tomuto ukládání předchází drobné malé nekrosy. Ukládáním vápníku ve stěnách cévních se tyto stávají křehčí a snadno se lámou. Dosud však nedovedeme vyplavovat vápník z tukové tkáně. Proto v léčbě arteriosclerose omezuje se na podávání léků rozšiřujících cévy a jódu.

Jedním z nejdůležitějších léčebných pokynů při léčbě arteriosclerose je úprava diety. Vynecháváme všechny potraviny, které obsahují vitamin D. Je totiž známo, že právě vitamin D pomáhá upevňovat vápník ve stěnách cévních. Především jsou to tuky, které vitamin D obsahují, jako je máslo, hlavně sádlo. Používáme jen rostlinné oleje. Správně by měla být strava starších lidí více méně jalová (netučná) a co do množství omezená. Pokrmy méně solíme. Pečujeme také o pravidelnou stolici. A co nejvíce doporučujeme: konzumování velkého množství ovoce, a to pro obsah vitaminu C a vitaminu P-rutin. Význam vitaminu P-rutinu byl podrobně určen velkými vědeckými pracemi a zjistilo se, že jeho nedostatek v lidském těle způsobuje lomivost kapilár, krvácení do kůže nebo do mozku. Nedostatek Rutinu ve stárnoucím organismu se objevuje proto, že Rutin v tomto období lidského života se špatně vstřebává.

Při úpravě pokrmů doporučujeme větší požívání česneku, jednak syrového v různých pomazánkách, jednak při přípravě pokrmů, a to pro jeho antisclerotické vlastnosti, schopnost zabíjet bakterie (baktericidnost) a dráždění žaludeční sliznice k většímu vyměšování žaludeční šťávy, které bývá v tomto věku vždy podstatně omezeno.

V prevenci arteriosclerose popíjíme odvar z čajových směsí bylin, a to: jmelí bílé, rosnatky okrouhlolisté, hlohu obecného, z nichž hloh pěstujeme v zahradě a můžeme z něho postavit přírodní plot a sbíráme listy a květy. Rosnatka okrouhlolistá je rostlina chráněná a sběr je zakázán. Dostaneme ji v obchodě, jakož i jmelí.

Rp.

Listů jmelí
Nati rosničky
Květy hlohu - stejným dílem 5,00
Květy heřmánku 35,00

D. S. 2krát denně vypít odvar z káv. lžičky čajové směsi na ¼ litru vody.

Léčivé látky, expectorantia, podněcující činnost sliznic dýchacího ústrojí, jsou obsaženy v čajových směsích, obsahují různé látky zvané saponiny, glykosidy a hořčiny, které sice také dráždí žaludeční sliznici, ale současně způsobují hojnější odměšování sliznice dýchacího ústrojí.

Tyto látky obsahují také slizy, které se velmi dobře uplatňují všude tam, kde jde o zanícenou sliznici. Především ji chrání mechanicky tím, že ji pokrývají. Sliznici totiž škodí zvláště prach, bakterie. Slizy však slepují bakterie a zamezují tak jejich rozmnožování. Zanícená sliznice vyvolává také u nemocného pocit suchosti v hrdle a bolest. Dále v prsních drogách bývají obsaženy i třísloviny, které se uplatňují místně na sliznicích svým svíravým účinkem.

Prsní čaje podáváme teplé a ve velkém množství, poněvadž jen tak můžeme vedle podrážděnosti potných žláz povzbudit i sekreci zanícených sliznic dýchacího ústrojí. V tom třeba hledat hlavní příčinu úspěchu potných kurů, které provádíme při chrobácích z nachlazení, jako je např. rýma, kašel, chřipka. Nesmíme však také zapomenout, že nadměrným pocením sliznice vysychají, organismus ztrácí vodu. Stálým přívodem tekutin — čajových odvarů — zvlhčujeme sliznice. Pečujeme také o to, aby i vzduch v pokoji, kde nemocný leží, měl dostatečnou vlhkost, a to tím, že v zimě na topná tělesa nebo před kamna rozvěšujeme kusy plátna, namočeného ve vodě, nebo na ně klademe nádoby naplněné vodou, aby se v místnosti odpařovala. V potných kurách se také skrývá jisté nebezpečí, zvláště když se provádějí dlouho a třeba bezdůvodně (snad z důvodu hubnutí apod.), že se sekrety lidského těla — ať je to žluč nebo moč — zahušťují a zahuštěním jejich dochází k vypadávaní solí v nich obsažených a tak se stane, že nemocný po potných kurách je překvapen záchvatem žlučových nebo ledvinových kaménků.

První pomoc při onemocnění katarů horních cest dýchacích (chřipky) záleží v tom, že ještě před příchodem ošetřujícího lékaře klademe nemocného do postele, a to nejen proto, aby pobytem na pracovišti nebo v domácnosti neroznášel infekci, nýbrž především vzhledem k nemocnému samému, poněvadž tělo, které je napadeno infekcí, potřebuje nezbytně klidu k boji s ní. Nemocnému uvaříme podle našeho receptu čaj, který podáváme teplý, oslazený cukrem nebo medem.

Mezi byliny obsahující expectorační látky, řadíme tyto: divizna sápková, jitrocel větší, kosatec německý, mateřídouška, tymián, proskurník lékařský, pukléřku islandskou.

Rp.

Nati tymiánové
Lišejníku islandského - stejným dílem 10,00
Kořene proskurníku
Oddenku kosatce
Květy divizny - stejným dílem 5,00
Listů proskurníku (ibišku) 65,00

D. S. 1 lžici směsi na ¼ litru vody.

MUDr. Vlastimil Nikodem

18. ledna 1961 zemřel v Novém Yorku lékař dr. Tom Dooley, všeobecně známý ve své zemi a téměř na celém světě jako „doktor džungle“. Proslul svými nemocnicemi zakládanými v Laosu, v nejvzdálenějších místech, v džunglích, kam nikdy nepronikl běloch, tím méně nějaké lékařské výpravy atd. Na rozdíl od dr. Schweitzera, lékaře, hudebníka a filosofa, který v africké divočině založil nemocnici a získal pro ni velkou propagandou prostředky z Evropy, dr. Tom Dooley správně seznal, že každá pomoc zaostalým zemím musí mít širší a lidovou basi, nikoliv jen jako projev individuálního humanismu.

Když „doktor džungle“ ležel v newyorské nemocnici, kde byl léčen na rakovinu plic, seznala celá země kdo odejde. Když dr. Dooley zemřel v den svých narozenin, bylo mu 34 let!

Dr. Tom Dooley narodil se v St. Louis, na jihu Spojených států. Matka, Irčanka, dala mu, jako čtyřem jeho bratrům, silný základ do života výchovou a charakterem. Prostředí smíšeného obyvatelstva — hodně černochů — ukázalo mu, kde bylo jedno z hlavních těžišť katolického života té končiny: *Důsledné bratrství všech lidí, synů jednoho Boha*. Tom vstoupil na universitu Notre Dame, záhy jde do války k námořnictvu ke zdravotní službě jako student medicíny. Navrátil se a r. 1953 dokončil lékařská studia. Během jednoho roku uzrálo v něm rozhodnutí, že nebude obvyklým, třeba úspěšným lékařem amerického typu, ale půjde tam, kde již jednou byl, do zahraniční zdravotní služby. Vstoupil dobrovolně jako lékař-důstojník k námořnictvu věda, kam bude poslán. Ve Vietnamu byl pověřen, aby řídil nemocnici a sběrný bod pro nemocné nakažlivými chorobami. „Můj hlavní úkol byl lékařský ... ale nebylo možno se ukrýti před velkým problémem jako bylo zařízení a vedení nemocnice, tábora, obvykle s tak 10 až 15 000 lidmi. Musil jsem obstarávat ubytování, potraviny, zdravotnictví, starat se o duchovní, mravní stav pro takový proud lidí podvyživených, vyčerpaných, zdvořelých a strašně bojácných tím, co prožili.“

Jeho povinnosti lékaře byly přesně stanoveny a plněny. Dooley však poznal, že zdravotnictví tak pojmáné, řeší jen málo a že zůstává hlavní problém co s lékařskou pomocí až lidé odejdou do svých domovů. Proto se r. 1956 vzdal místa námořního lékaře USA a odešel s jedním z nejvyšších vyznamenání. Jen jako soukromý lékař mohl uskutečnit svoje plány: založit širokou organizaci pro lékařskou pomoc v zaostalých zemích.

Dr. Tom Dooley se vrátil do USA. Bouřil pro odstranění toho, co všechno jako lékař spatřil. Podařilo se mu přednáškovou akcí získat základní prostředky a hlavně zájem nejširších vrstev, především katolických a křesťanských organizací. Továrny na léčiva poskytly léčiva.

Dr. Dooley odjel se třemi přáteli, lékaři, do Laosu a v hluboké džungli založili nemocnici. Spočívala na pilotech. Získali si důvěru krajně nedůvěřivých domorodců, za dva roky vyčerpávající práce podařilo se mu vycvičit domorodé lékaře tak, že řídí nemocnici sami. Potom se utábořil v horách 20 mil hlouběji v džungli, postavil novou nemocnici v místě Muong Sing, první ze 17 nemocnic ve 12 zemích zařízených péčí MEDICO, dobrovolné organizace jím založené a vedené. Prostředky byly získány hlavně z honorářů za dvě Dooleyovy knihy „Zbav nás od zlého“ a „Na prahu zítřka“, za energické přednáškové akce v USA, jakmile zásoby materiálu a prostředky se tenčily.

Pružný a hubený Irčan stal se lehkým terčem kritik prohnanych politikářů a lékařů nepřejících jeho podnikání. Byl prohlašován za katolického dr. Schweitzera, s čímž dr. Dooley plně souhlasil. Když tento argument nepomáhal, byl líčen jako nerozvážný, jeho práce jako „něco podřadného ve stylu 19. století“. Dr. Tom Dooley věděl dobře, že je lepší strávit 20 hodin denně prací pro zdraví těch, kteří zoufale potřebovali lékaře, než sbírat materiál, fotografie a potom plačtivě je předkládati Organizaci spojených národů a žádati o pomoc.

Dr. Tom Dooley měl živé porozumění pro lid, kterému sloužil. Viděl nepopsatelná utrpení. Říkal, že kdyby měl třeba jen hadr a kostku mýdla v ruce, že by to již stačilo, aby mohl začít lékařskou pomoc. Musilo se jen začít! Napsal: „Musíme být spokojeni s tím, co dosáhneme, i s malými výsledky! Nesmíme se snažit budovat od dynastie. Musíme budovat na úrovni lidu nebo o stopu výše!“ Jeho práce, nadšení a krajní obětavost strhovala. Získala mu úctu domorodců, jejich vlády, veřejnosti i za hranicemi. Domorodci v Laosu viděli v něm něco vznešeného; evropsky vyjádřeno dr. Schweitzera jako lékaře a sestru Cavellovou (proslulá anglická ošetřovatelka popravená za války Němci v Belgii, kde ošetřovala raněné).

S jakousi osudovou předvídatostí věnoval se dr. Tom Dooley léčení rakoviny. Založil zvláštní nemocnici jen pro tyto nemocné. R. 1959 musil od svých lékařů-spolu pracovníků přijmouti zjištění, že sám je nemocen rakovinou. Nehledě na to věnoval se ještě více svým nemocnicím. Podnikl zase „žebračské tažení v USA“, přednáškové turné a opětně získal nové prostředky pro další dvě nemocnice. V listopadu 1960 začal rychle hubnouti, za čtyři týdny ztratil osm kg na váze. Odejel do Nového Yorku. Jasná mysl až do posledního okamžiku viděla vše: boje, úspěch pomoci nemocným a hlavně nutnost založení a udržení velkého, na lidových a duchovních základech spočívajícího, díla. Dr. Tom Dooley je námětem písně, dnes tak oblíbené u americké mládeže, o hrdinství muže, který pomohl životům tisíců, ale sám — a tak mlád musil zemřít.

František Vondráček

Rádce domácích prací

IV. KÁMEN A UMĚLÝ KÁMEN

Kamenné stavby jsou nejstaršími stavebními památkami přetrvávajícími věky. Po staletí, téměř bez oprav, stojí v našich městech i vsích kamenné chrámy, mistrovská díla kamenických hutí, a je úkolem naší generace uchovat tyto kulturní a kultové památky dalším věkům. Povinnost naší generace současné doby zdůrazňuji proto, jelikož bylo zjištěno, že právě v této době jsou stavby z kamene ohroženy ovzduším nasyceným kouřem a zplodinami plynů, že povětrnost za staletí nenarušila kamenné zdivo tak, jak je narušeno kyselým ovzduším posledních padesát let. K narušení kamenného zdiva přispělo i to, že puristické úpravy romantické éry památkové péče odhalily kamenné zdivo i těch částí budov, které jistě byly původně omítnuty a kde kámen byl jen základním materiálem hrubé stavby.

Obnažený kámen má být vhodným způsobem konsergován. Není-li kámen na pohled i poklep jasně rozrušen a jestliže ani z důvodů vzhledových nevedí omšelost zdiva, je nejlépe kámen ponechat v stávajícím stavu, protože je konsergován patinou let. Je-li nutno kámen čis-

tit, pak ne oklepáváním, nýbrž pouze opatrným odrhnutím z nečistot a omytím měkkou vodou rýžovými kartáči. Po omytí se zjistí poškozenost: malá poškození nevyspravujeme, větší praskliny a trhliny vyplníme umělým kamenem namíchaným z drtě stejného minerálního složení jako je původní kámen. Povrch pískovců ještě utvrdíme přestříkáním barytovou vodou (3%), kameny, které jsou tak rozpraskané, že se rozpadávají, vyměníme celé.

Snaha o prodloužení životnosti kamene vedla k různým receptům, čím kámen napouštět, aby byl impregnován proti povětrnosti. Kameny se napouštěly vodním sklem a různými fluaty. Současná památková péče od těchto metod upouští a pracuje na zcela jiném základě se silikáty. Upozorňuji důrazně na naprosto nevhodnou a škodlivou povrchovou úpravu kamene olejovými nátěry a nátěrem cementovým mlékem. Oba tyto nátěry nijak kámen nezpěvňují, nátěr olejový dokonce porušuje vnitřní strukturu kamene a oba nátěry jsou téměř neodstranitelné.

Druhá příčina, která narušuje kameny tak, že se rozpučávají, je zatékající voda, mráz a podpurným faktorem jsou rostlinky, které se uchytí v trhlinách. Zatékání zamezíme tím, že každou trhlínu zaspárujeme maltovinou z umělého kamene, nebo cementovou maltou. Z minulé kapitoly víme, že spáru nejprve důkladně vyčistíme, důkladně vykropíme a provlhčíme.

Umělý kámen na vysprávkou přírodních kamenů je v podstatě beton. Abychom však získali maltovinu, která by svou strukturou byla podobná kameni, který máme opravit, přidáme do cementové maltoviny drt podobného složení jako opravovaný kámen a někdy i minerální, ve vápně stálou barvu. Často do směsi přidáváme i šupinky slídy a zatvrdlou směs opracováváme po kamenicku otloukáním pemrlicí apod., čímž napodobíme povrch přírodního kamene. A nyní několik receptur. Šedobílý pískovec: 1 díl vysokopecního cementu (světlého zabarvení), 3 díly bílé mramorové moučky, 1 díl šedé mramorové drti; chceme-li napodobit kámen opravovaný kamenicky, který bude omýván kyselinou, je receptura pozměněna: 1 díl vysokopecního cementu, 3 díly bílého písku, 1 díl šedého písku a 1/2 dílu mramorové moučky. Žulové kameny: 1 díl portlandského cementu, 1 díl mramorové drti, 4 díly zrnitého kamene a 1/10 dílu slídy. Červená žula: 1 díl portlandského cementu, 1/2 dílu červeného kysličníku, 1 1/2 dílu červené mramorové drti (granulace: moučka, písek, zrno), 1/2 dílu bílého písku, 1/8 dílu slídy, 1/2 dílu hladkého šterku. Žulové kameny leštěné omýváme jen mýdlem a čistou vodou, žulové kameny drsné jednou za pět let slabým roztokem kyseliny šťavelové nebo sírové a důkladně oplachujeme čistou vodou. Neleštěný mramor čistíme nánosem vodního skla a křídly, poté nános odhrneme kartáčem a omyjeme vodou. Tyto receptury čištění se v praxi uplatňují spíše při údržbě náhrobních kamenů než zdíva.

Kameny, které jsou tak poškozené, že po očištění by celé plochy kazily vzhled, nebo ohrožovaly stabilitu konstrukce (to bývá u opuky), takové kameny musíme vyměnit. Výměnu provádíme tak, že vyjmeme nebo vysekáme starý kámen, celé lože očístíme od staré malty a vykropíme. Nový kámen osekáme na potřebnou velikost. Míru si odměříme nejlépe drátem, který vytváříme po obvodu starého kamene a podle této šablony osekáme nový. Před osazením vykropíme díru, ložnou plochu i styčné spáry namázneme maltou, kterou naneseme i na povrch nového kamene a kámen osadíme. Zdíme cementovou nebo maltou z hydraulického vápna v poměru 1 díl vápna a 4 díly písku s přidáním 1/2 dílu cementu. Kameny osekáváme paličkou a majzlíkem (sekáčkem) nebo zednickým kladívkem, kameníci používají na osekávání kamenů ještě jiná nářadí, ale pro naše malé práce bude stačit běžné zednické nářadí, uvedené v kapitole Práce zednické. Opuka i pískovec se sekají velmi dobře, ostatní kameny hůře. Zásadou při přípravě tvaru kamene bude, že tvar osekáme nejdříve na hrubo, přibližně a pak opatrně detailně vytváříme do vyměřených rozměrů drobnými krátkými údery.

V chrámových interiérech se často setkáváme s mramorem, a to dvojím, přirozeným kamenem a napodobeninou mramoru. Rozdíl mezi kamenem přírodním a napodobeninou se pozná již pouhým dotykem ruky; kámen je vždy studený, kdežto umělý kámen je teplejší, je také bezesparý, protože to je vlastně omítka, kdežto

kamenné desky mají spáry, byť téměř neviditelné. Trhlíny a praskliny v mramoru zacelíme tmelem na mramor: 3 díly magnesu smícháme se 4 díly mramorového prášku a s chloridem hořečnatým na těsto, které se dá i barvit použitím minerálních a anorganických barviv.

Umělý mramor je směsí mramorové moučky a sádry pojené vodním sklem na těsto (vodní sklo můžeme nahradit křídlovou vodou) a za použití barvy vypracováváme z těsta provazce jako na vánočku a ty opět hněteme dohromady, abychom dostali obraz struktury mramoru. Poškozené místo, které budeme opravovat, vykropíme, spodní omítku opravíme omítkou sádrovou, masu natáhneme jako při omítkách, uhladíme duralovým hladítkem a necháme tvrdnout. Po 3—4 dnech přebrousíme nahrubo pemzou, objevila-li se nějaká díra ve spoji, vytmelíme touž směsí a po dalších dvou dnech přebrousíme plošku leštěné žuly. Posléze napustíme teplým lněným olejem (2 díly oleje a 1 díl terpentýnu), napustíme voskem a vyleštíme lněným hadrem. Příprava a nanášení směsi se musí dít rychle, neboť sádra tuhne a jakmile směs ztratí svou plastičnost, nutno připravit směs novou.

Dalším druhem umělého kamene, se kterým se setkáváme v chrámových prostorách, je teraco. Bývají z něho zhotoveny podlahy, pomníky a schody. Je to směs cementu a kamenných drtí, dostane se koupit již namíchaná, ale můžeme si směs připravit i sami, máme-li opravit jen nějakou malou plošku. Nejčastěji se vyskytuje černobílý odstín, jeho složení má tyto poměry: 3 díly bílé mikulovské drti č. 7, 3 díly bílé drti kararské č. 6, 2 díly bílé drti mikulovské č. 5, 2 díly bílé drti kararské č. 4, 1 díl černé drti č. 4 a 4 díly portlandského cementu. Směs smícháme s vodou a nanášíme na očištěný a navlhčený betonový podklad, vrstvu zhutňujeme pěchy a zarovnanou vrstvu uhladíme ocelovým hladítkem. Po 3—4 dnech, kdy vrstva zatvrdne, brousíme nahrubo a po dalších 6—7 dnech za stálého kropení najemno brusy z karborundu. Pokud se nám při broušení některá zrna vydrolí, přetmelujeme tmelem z 1 dílu mramorové moučky a 1 dílu cementu smíchaného s vodou a po zatvrdnutí znovu přebrousujeme. Po každém obroušení a před tmelením kal dobře vymyjeme. Teracové plochy omýváme vodou s mazlavým mýdlem a čistou vodou oplachujeme. Od kdysi doporučeného napouštění olejem a pastování upouštíme pro neobyčejnou kluzkost takové podlahy. Po úplném zatvrdnutí natíráme dvakrát 15% roztokem fluokřemičitanu hořečnatého. Fluátováním se snižuje nasáklivost a obrusnost podlahy. Spotřeba chemikálie je asi 10 dkg na 1 m² povrchu, krystalky chemikálie rozpouštíme ve vlažné vodě. Při práci s teracem dbáme na to, aby betonový podklad byl kvalitní (v poměru 1:3,5), aby teracová směs nebyla příliš mastná, tj. s nadměrným množstvím cementu; jen tak zamezíme trhlinám. Ideální podklad je pevný, drsný, navlhčený, vrstva teraca silná asi 1,5 cm. Chceme-li tvrdnutí teraca urychlit a zvýšit nepropustnost, použijeme místo vody Tricosal neředěný, neb ředěný vodou.

Velké plochy teracových podlah musí být děleny po 2 m vzdálenosti dilatačními spárami, které jsou tvořeny buď řadou mramorových kostiček, nebo jsou do spár vloženy 6—10 mm silné mosazné nebo olovené pásy. Dilatační spáry jsou nutné nejen u teraca, ale též u každé plochy z betonu, u prostého betonu zaléváme spáry asfaltem.

(Pokračování)

Arch. Miroslav Potužník

Kulturní výročí, oslavované Světovou radou míru

RÁBINDRANÁTH THÁKUR

Jméno Rábinadranátha Thákura patří k nejznámějším nejen v jeho indické vlasti, ale také v Evropě a Americe. Nikdo z moderních Indů nezískal v západním světě tolik obliby a sympatií jako on sám. Patřil k těm ušlechtilým lidem, kteří se domnívali, že Východ a Západ nemusejí být nutně protiklady. Usiloval je spojit v jakousi dialektickou jednotu, ve které je zapotřebí obou misek vah. Evropě pomohl objevovat a pochopovat starou i moderní Indii a ve své vlasti přibližoval lidu to, o čem se domníval, že je mu z evropské kultury a civilizace potřebné. Byla to ovšem Indie nesvobodná, ve které se rozvíjel Thákurův život a rostlo dílo.

Sedmého května je sto let od jeho narození a sedmého srpna dvacet let od jeho skonu. Jeho kolébka stála v lidnaté Kalkatě. Narodil se v příznivém prostředí: otec byl pokrokový šlechtic a moudrý člověk. Mládí trávil v Indii,

vzdělání západního nabyl v Anglii, kam přišel studovat práva. Volného času používal k horlivému studiu světové literatury a lidové hudby.

Po návratu do Indie, od r. 1905 se podílel několik let velmi významně v indickém národním hnutí. A už tehdy rostl ve významného spisovatele a osobitého filosofa. Jeho filosofie si zaslouží úcty pro způsob, jakým Thákur spojoval víru v Boha s láskou k lidem a vlasti. Je to moudrost člověka, který se snaží spojovat mravní a kulturní ideály západního a východního lidstva v ušlechtilý humanismus. Od samých počátků jeho tvorby inspiruje ho idea míru. Nikdy ho neopustila, ve válce neviděl ideál, vhodný pro člověka.

Již jeho první kniha — *Gita n d ž a li* — (Oběť písní) — výbor náboženské lyriky ze tří půvabných indických sbírek bengálských mu získala uznání doma i v cizině. Ba víc, světovou slávu, vyjádřenou též Nobelovou cenou.

Po potlačení povstání v Paňdžábu vrátil Thákur Velké Británii hrdě všechna vyznamenání, které mu udělila. A je pro něj příznačné, že už v r. 1930 po návštěvě SSSR píše své „Dopisy z Ruska“. Jako kdyby věděl, že Sovětský svaz bude vždy trvalým přítelem Indie svobodné, které se bohužel už nedožil. Píše ve všech útvarcích slovesnosti: milostnou lyriku, jakou je kniha Zahradník, dětskou poesii „Rostoucí srpek“, dramata Čitra, Vodný tok, Rudé oleandry, Vůz času. Zvláště svá dramatická díla psal prostou řečí, neboť právem očekával, že nejvíce zapůsobí na lid. Svoje filosofické a politické názory objasnil v knihách Večerní písně, Jitřní písně a Poznání života. Byl rovněž vynikajícím vypravěčem v románech a povídkách. Z románů to byly knihy Gora, Dvě sestry a Tržiště mladé královny, z povídek Poštovní úřad, Hra klamného osudu, Král a královna, které mu získaly oblibu čtenářů domácích i cizích.

Thákur byl velkým spisovatelem realistou. Neutíkal ani před nejhorší skutečností, neboť jeho vřelé srdce a nebojácny duch byly vždy bojovníky za spravedlnost a lidský vztah mezi národy i jednotlivci. Bengálský dialekt povýšil na spisovný jazyk a tak jako světu zjevoval duši Indie, tak také ve svých znamenitých překladech přibližoval rodnému lidu díla evropských génů, Shelleye, Shakespeara, Byrona, Huga.

V roce jeho obou jubileí vzdá mu hold nejen Indie, ale také celý svět. Naše literatura, lid, vědci, spisovatelé vždy měli o Thákurovo dílo živý zájem a vřelou lidskou účast. Brzo bylo také do češtiny překládáno. Dnes nás s jeho vlastí spojuje mnoho svazků. Thákur by byl jistě hrdý na ušlechtilou úlohu, kterou jeho vlast, nyní už svobodná Indie, hraje v boji o zachování světového míru pro všechno lidstvo. Je to tak v duchu jeho života a díla, neboť obojí patřilo světlé a svobodné budoucnosti lidstva.

J. B.

Doba očima kněze

KAM PŮJDE NĚMECKO?

Jsou dva německé státy a proto také dvě odpovědi na naši otázku. Otázku, která je pro nás velmi důležitá, neboť oba německé státy, NDR i NSR jsou našimi sousedy. Zatím co s naším demokratickým sousedem nás pojí vřelé přátelství, podmíněné stejnou společenskou soustavou a stejnými mírovými ideály, nemůžeme k naší lítosti říci něco podobného, když mluvíme o Německé spolkové republice. Její rozdílná společenská soustava je výhradně záležitostí západoněmeckého lidu, ta nám nevádí. Vždyť máme dobré sousedské styky i s Rakouskem, v němž rovněž vládne kapitalismus jako v NSR. Vadí nám to, že v této části Německa ožívuje opět revanšismus a militarismus, vadí nám, že se tam dostávají k slovu a moci bývalí nacističtí prominenti.

Tato skutečnost se musí ovšem nutně odrážet ve vnitřní i zahraniční politice NSR. Ve vnitřní politice postupným odbouráváním demokratických práv občanů a nevybíravými způsoby jednání vůči stoupencům míru. V zahraničním působení uplatňuje se kurs na zvyšování mezinárodního napětí. Režimu vyhovuje stav nejistoty a labilnosti, který umožňuje vládnoucím kruhům zvyšovat tempo zbrojení a dožadovat se jaderných zbraní. To bylo také příčinou, proč vláda kancléře Adenauera odmítla nový sovětský návrh na uzavření mírové smlouvy s oběma německými státy. Stalo se tak, i když SSSR v tomto návrhu šel velmi ohleduplně vstříc bonnským požadavkům. Bonn se tím znovu otevřeně přiznal ke svým válečným choutkám, protože dal najevo, že nestojí o mírové řešení německé otázky.

Předseda státní rady NDR Walter Ulbricht právem na zasedání SED zdůraznil, že „základní otázkou německého národa je a zůstává zajištění míru odzbrojením a trvalá mírová úprava“.

Proto vláda NDR dává vládě NSR návrh na vytvoření mírové komise z rovnoprávných zástupců obou německých států. Odzbrojení v Německu (i když pro začátek jen částečné) by bylo významným krokem na cestě k úplnému a všeobecnému odzbrojení Německa.

Není tajemstvím, že koncepce ministra války NSR Franze Josefa Strausse (který mimochodem aspiruje na místo spolkového kancléře po K. Adenauerovi), která směřuje k atomovému vyzbrojení NSR v nejbližší době, je i pro samotného kancléře - časově ovšem - upřílišená. Strauss se dokonce dostává do rozporu i s některými vojenskými teoretiky USA, protože chce, aby militarizace NSR probíhala mimo dosah vlivu západních mocností. Podle jeho plánu by velitelé bundeswehru, i když pod pláštěm NATO, mohli sami rozhodnout o nasazení atomových zbraní.

Adenauer lecky žádal metodu lidového hlasování v obou částech Německa. Nuže nyní bude mít příležitost: nechť umožní německému lidu vyslovit se o otázce odzbrojení v celém Německu.

Zatím co v NSR se často konají srazy revanšistů a bývalí vystěhovalci jsou podněcováni nenávisťnými projevy proti naší vlasti, Polsku, Maďarsku a Sovětskému svazu, ani jediná oficiální mapa v NSR — včetně školních atlasů — nezobrazuje skutečný stav hranic ve střední Evropě. Německá demokratická republika je v nich označována za pouhé sovětské okupační pásmo. Západní částí Polska a SSSR jsou na mapách označeny jako „německá území pod cizí správou“.

Na jedné výstavě, konané nedávno v NSR, řekl zcela oficiálně ministr dopravy Ch. Seeböhm: „Mám-li být upřímný, jsem hluboce zklamán, že tu předvádíte jenom území, která patří k německé říši na základě Versaillské smlouvy. Jsem velmi překvapen, že jste nezanесли na své mapy Horní Slezsko a rovněž německé oblasti Poznaňska a západního Pruska a především celou oblast Sudet, neboť odtržením těchto území jsem nesmírně rozhořčen.“ Projev spolkového ministra, přednesený veřejně, je tedy novou ilustrací, co chce vláda NSR a jak pravdivé je prohlášení kancléře Adenauera, tlumočené sovětské vládě, „že by ve své vládě netrpěl ani jednoho revanšistu“.

Ovšem kurs na zbrojení je také nebezpečný finanční síle vlastní země. Je známo, že v samotných USA vyha-zování miliardových částek dolaru na zbrojení a na různé útočné pakty vedlo k ohrožení stability dolaru. Také v země „hospodářského zázraku“, NSR, hrozí, že přes rekordní daně skončí státní rozpočet na letošek miliardovým schodkem. Ministerstvo financí ho zamýšlí vyrovnat formou půjček. Recept víc než pochybný. Ministr financí odůvodňuje deficit jednak sociálními potřebami, jednak nutností vyhovět požadavkům USA, aby NSR více přispívala k závazkům „svobodného světa“ a odlehčila tím dolarové volmoci, která mezitím nápadně zchudla. Avšak skutečná příčina schodku je jinde a vláda ji nepřiznává. Je to rozpoutaná zbrojařská horečka, o níž se vzhledem k blížícím se volbám nemluví mnoho. Počítá se s rekordními výdaji v částce padesáti miliard marek, z nichž více nežli čtvrtina padne bezprostředně na vojenské položky. I tady je velké nebezpečí pro západoněmeckého občana, který si zatím nedělal žádné starosti, protože se domníval, že „hospodářský zázrak“ je trvalý a že ho ani fantastické položky na zbrojení nemohou ohrozit.

Bundeswehr a německá mládež je zatím soustavně vy-

chována k nenávisti k socialistickým státům a zvláště k Sovětskému svazu. V zemi je vybudována síť tak zvaných badatelských ústavů o problémech východu. Materiál je přitom z velké části získáván špionážní cestou. To, co přímo nepotřebuje Gehlenova zpravodajská služba, se ještě překrouť a používá se jako tak zvaná „Ostkunde“, neboli „věda o východu“ k tomu, aby se těmito lžemi a pololžemi fanatizovala německá mládež pro revanšismus.

Příslušníkům bundeswehru se tvrdí, že atomové zbraně se nijak zvláště neliší od ostatních zbraní. V důsledku toho prý případné použití atomových zbraní by nebylo hříchem. Dalším argumentem německých militaristů je tvrzení, že ve světě musí existovat rovnováha atomových sil. Právě proto prý se musí NSR vyzbrojit těmito zbraněmi, nemá-li podlehnout „nebezpečí, stále hrozícímu z východu“. Současně a plánovitě se činí pokusy očišťovat bývalou generalitu reichswehru omíláním směšného tvrzení, že porážku ve válce zavinil svým diletantismem Hitler, který byl také vinen masovým hubením „rasově méněcenných nebo říši nepřátelských elementů“. Tato snaha sleduje za cíl postavit zločinnou důstojnickou soldatesku opět na významná místa v bundeswehru.

Na tuto míru nebezpečnou činnost politiky NSR, podpírané atlantickou aliancí, upozornilo velmi důrazně komuniké Politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy. Říká se v něm: „Za pomoci USA, Velké Británie a Francie se urychluje obnova agresivní západoněmecké armády pod vedením hitlerovských generálů a

její vybavení raketovými nukleárními zbraněmi a dalšími nejmodernějšími prostředky hromadného ničení. Západnímu Německu jsou poskytovány základny na území jiných států.

Všechny tyto kroky jsou tím nebezpečnější, že západoněmecká vláda neustále klade územní požadavky vůči jiným státům a dále provádí revanšistickou propagandu mezi západoněmeckou veřejností. Západní Německo se stává hlavním ohniskem válečného nebezpečí v Evropě.“

Varšavské komuniké potom zdůrazňuje nutnost uzavření mírové smlouvy s Německem. Státy Varšavské smlouvy vynaloží všechno myslitelné úsilí, aby snížily mezinárodní napětí a odstranily válečné nebezpečí.

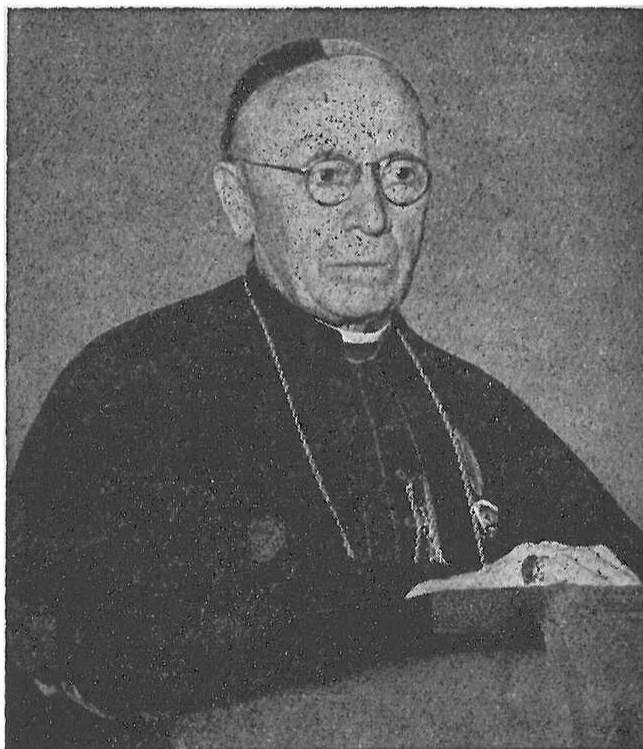
„Členské státy Varšavské smlouvy slavnostně prohlašují, že i nadále budou neochvějně provádět politiku mírového soužití a jsou připraveny kdykoli přikročit k nejširším opatřením dohodnutým s jinými státy k zajištění míru a bezpečnosti národů.“ Tak zní závěr Varšavského komuniké, které je zároveň vážným varováním nenapravitelným militaristickým kruhům v celém světě. Zároveň je povzbuzením většiny světového veřejného mínění k dalšímu neúnavnému boji proti silám reakce a války. Nejlepší synové a dcery lidstva, nejvýznamnější umělci, vědci, množství zástupců křesťanských vyznání, poskytují tomuto největšímu boji lidských dějin statečnou podporu. Vědí, že je to předpokladem šťastné budoucnosti lidstva, které musí zvítězit nad strašlivým nebezpečím, vycházejícím z moderní válečné techniky a militarismu.

NÁŠ ZÁPISNÍK

J. E. mjdp. biskup JOSEF ČÁRSKÝ jubiluje

Dne 9. května t. r. dožívá se požeňnaného věku 75 let doyen biskupského sboru, apoštolský administrátor košický, J. E. mjdp. biskup Josef Čárský, nositel Řádu republiky. Narozen 9. května 1886 ve Gbeloch vystudoval bohosloví ve Vídni, Košicích a Innsbrucku, kde byl r. 1909 vysvěcen na kněze. Jako biskup působil v Rožnavě, Košicích, Prešově a od r. 1945 opět v Košicích, kde působí dodnes. Hluboce svým lidem uctívaný arcipastýř vznešeného úřadu procestoval mnoho zemí. Nabyv širokého světového rozhledu stal se zaníceným pracovníkem v mírovém hnutí katolického kněžstva a obětavě se zasazuje o prosazení myšlenky mírového soužití národů a lidí dobré vůle. V listopadu m. r. napsal plamennou výzvu proti znovuvyzbrojení západního Německa a jako senior ordinářů v Československu ji zaslal do západních zemí a Vatikánu.

Přejeme vzácnému jubilantu, jenž se požeňnaného věku dožívá v plné svěžesti, dalšího pevného zdraví, úspěchů a Božího požehnání.

JUBILEA

V měsíci květnu t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

80 let 27. 5. P. Jan Doležal, duchovní v. v., Nové Sady.

75 let 7. 5. P. František Svačina, farář, Rusava.

70 let 18. 5. P. Antonín Valach, farář, Pržno.

60 let 13. 5. P. František Hladil, děkan, Paskov;
15. 5. P. Jan Vrba, děkan, Počátky.

55 let 10. 5. P. František Polášek, administrátor, Lovosice.

50 let 6. 5. P. Alois Ptošzek, farář, Dolní Lipová;
6. 5. P. Jindřich Bsumek, fa-

řář, Loukov u Semil; 16. 5. P. Jan Zítek, admin., Stádlec;
20. 5. P. Josef Hejna, provisor, Drahotuše; 22. 5. P. Jan Mrkus, admin., Osek n. B.;
27. 5. P. Pavel Bartoš, farář, Krhov; 29. 5. P. Ant. Hugo Bradáč, farář, Pavlov; 28. 5. Dr. Vojtěch Kučera, admin., Blansko; 31. 5. P. Antonín Kašpar, farář, Dražice.

KULTURNÍ KALENDAŘ

21. 5. 1471.

Již téměř pět století (přesně 490 let) nás dělí od narození Albrechta Dürera (nar. v Norimberce, zemř. tamže 6. 4. 1528), proslulého německého malíře, rytce a grafika. Němci považují prá-

vem Dürera za svého největšího výtvarného umělce, jehož sláva již za jeho života byla daleko rozhlášena.

Dürer, geniální kreslíř, rytec a malíř portrétů, byl syn norimberského zlatníka, původem z Uher. Vyučil se nejdříve zlatníkem a pak se oddal malířství. Četné jeho cesty po Německu a Itálii (r. 1490 až 1494), znovu do Itálie (r. 1505—1507) a Nizozemí (r. 1520) vedly Dürera nejen k rozšíření jeho duševního obzoru, ale i k studiu slavných cizích malířských škol.

Celoživotní dílo Dürerovo jest velmi rozsáhlé: přes 200 dřevorytů, přes 100 mědirytin, vedle nesečetných kreseb a obrazů.

Četná jeho díla mají náboženské motivy: „Madona s dítětkem a anděly“ (r. 1498), „Pohřeb Kristův“ (r. 1500), „Vzývání Panny Marie“ (r. 1505). Tento posledně jmenovaný obraz, známější pod jménem „Růžencová slavnost“ je dnes ozdobou naší Národní galerie v Praze (býv. Šternberský palác na Hradčanech).

Závěrem možno konstatovat, že uplynulých pět století nijak nezmenšilo velikost a význam Dürerova díla, naopak je vidět, že zůstává velikým a krásným vzorem i pro naši generaci.

22. 5. 1851.

V Beňově u Přerova užržel světlo světa před 110 roky pozdější populární olomoucký arcibiskup a veřejný pracovník ThDr. Antonín Cyril Stojan (zemř. 29. 9. 1923 v Olomouci).

Po gymnasijských studiích v Olomouci, byl Stojan tamže vysvěcen na kněze (r. 1876) a dosáhl doktorátu theologie (r. 1896); r. 1921 byl konsekrován na olomouckého arcibiskupa.

Stojan byl po dlouhou dobu veřejně činným: od r. 1897 byl říšským poslancem za národní stranu katolickou, po r. 1918 byl členem revolučního NS. Vynikal štedrostí, lidumilností a obětavostí.

29. 5. 1951.

Již deset let uplynulo ode dne, kdy v Novém Vestci u Staré Boleslavi naposledy vydechl a vypustil svou velikou a ušlechtilou duši národní umělec Josef Bohuslav Foerster (nar. v Praze

na Malé Straně dne 30. 12. 1859). Jeho tvorba, zabírající období 75 let, nejen svým rozsahem, nýbrž i rázem tvoří samostatnou vývojovou skupinu v české hudbě.

Foerster, jenž v mužné síle prožíval fin de siècle, udržuje i nadále ve svém díle diskretní, jemný tón, jenž se nikdy neprojevil afektem a jenž se vyhýbá všem naturalismům, ať veristickým či impresionistickým. Nezůstává však u subjektivního osobního prožitku, ale jako člověk, hluboce věřící, jde stopami velikých myslitelů — umělců, kteří v umělecký, jednolitý tvar vtělovali své poznání pravdy, krásy, absolutna a ve vzácných případech i Boha. Foerster pak byl jeden z těch, jimž milost Ducha svatého dala vytrysknouti pramen Poznání z úhru všedního života.

Velikost Foerstrova hudebního díla poznal u nás jako první před více než 50 lety Zd. Nejedlý, který označil Foerstra za věrného následovníka Bedřicha Smetany.

Rozsáhlé dílo Foerstrovo, obsahující přes 200 děl, se nikdy též Smetanovu odkazu neodcizilo. Vděčný národ udělil mu čestný název „národní umělec“, jímž po zásluze ocenil jeho celoživotní dílo, a to nejen skladatelské, ale i pedagogické, ježto Foerster jako dlouholetý profesor pražské hudební konservatoře vychoval řadu vynikajících žáků.

EXERCICIE

V letošním roce se budou konat v Kněžském domově v Praze 2, Ječná 2 exercicie pro kněze v těchto termínech: I. 28. 6.—30. 6. (P. Alfons Daňha); II. 3. 7.—7. 7. (dr. Karel Sahan); III. 10. 7.—14. 7. (dr. Karel Sahan); IV. 21. 8.—25. 8. (P. Dominik Jirků); V. 28. 8.—1. 9. (P. Dominik Jirků); VI. 4. 9. až 8. 9. (P. Alfons Daňha). Poplatek za kurs činí 100.- Kčs. Přihlášky zasílejte na své nejd. konsistoře.

OPRAVA

V 3. čísle Duchovního pastýře na str. 42 v řádku 24—25 má být správně „neztratil přece úplně přirozené dary“, což ostatně vyplývá z výše uvedeného věty latinské, a na řádku 90. je třeba vypustit slůvko „jen“.

INSTALACE NOVÉHO KANOVNÍKA.

ThDr. Ladislav Pokorný, administrátor u sv. Mikuláše na Malé Straně byl dne 9. dubna t. r. v kolegiální kapli Panny Marie slavnostně uveden v počet členů staroslavné kapituly na Karlštejně. Nový kanovník ve své řeči vyznal mocné a svaté předsevzetí, jímž bude ze všech sil plnit to, co nyní, v nové hodnosti bude ještě více jeho údlem: služba Bohu, Církvi a vlasti, opravdu poctivá služba našemu věřícímu lidu.

Děkan kapituly prelát Jan Dočekal ve své promluvě zdůraznil, že došavadní činnost ThDr. Ladislava Pokorného jako kněze v duchovní správě i jako nadšeného mírového pracovníka jsou zárukou, že i jako nositel hodnosti karlsstejnského kanovníka bude tím horlivěji pracovat na vinici Boží i v mírotvorném úsilí pro blaho naší vlasti i všeho lidstva.

Po chvalozpěvu díkyvzdání Te Deum celebroidal děkan kapituly Jan Dočekal mši sv., při níž zpíval sbor, dirigovaný J. Kuhnem Schubertovu mši F dur.

Instalace se zúčastnili zástupci státních úřadů, ze zástupců církevních institucí generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš, kapitulní vikář prelát dr. Antonín Stehlík, děkan CMBF dr. Jan Merell, profesor CMBF metropolitní kanovník dr. František Kotálík, ústřední ředitel ČKCH Jan Mára, četní kněží, bohoslovci a a hosté. Hřejivý jarní den byl vlídným rámcem této slavnosti.

CORRIGENDA IN DIRECTORIO

Pag. 147. d. 21. April. In Missa S. Anselmi EpCfD. omittitur Credo, cfr. Not. n. XVII.

Pag. 150. 25. April. Post „Processio et Ms. Rogat.“ in fine addatur: Si Ms. Rogat. sequitur processio-nem, omittitur ps. Iudica etc. e Ms. incipit ab introitu. Si tamen Ms. dicitur post processionem, in fine Ms. dicit. Benedicamus Domino et omittitur benedictic et ult. Evang.

Pag. 152. 30. April. Post verba Lect. 1. et 2. (2 et 3.) addatur scr. occur (e 1. Noct.).

Pag. 160. 14. Maii. Post verba 9 ps. de Dom. e psalt. additur (versus) Ascendit (e 1. Noct. Ascens. Dom.).

Pag. 189. 4. Iulii Wratis. Responsoria ad lect. 1. et 3. sunt responsoria, quae sunt ad lectiones de scriptura occurrenti, non tamen propria.

Pag. 193. 9. Iulii. Post verba Init. lib. 3. Regum ut s. 1. addatur: 1. et 3.

KATOLICKÝ KNĚZ ZATČEN V USA PRO ÚČAST NA DEMONSTRACI PROTI RASISMU

Policie v Oclahoma City zatkla dne 14. března t. r. 14 osob, mezi nimi i katolického kněze, protože před jednou restaurací demonstrovali proti rasistické diskriminaci mezi černochy a bělochy. Demonstraci uspořádalo asi 50 osob, bělochů a černochů. Posadili se u vchodu do restaurace „Anna Maude“ a nedovolovali hostům vstoupit, dokud nebyl povolán přístup i černochům. Kněz Robert McDole, farář od Corpus Domini a ostatní byli zatčeni, pro „nenáležité chování“. Jen jeden ze zatčených byl na kauci propuštěn.

SOVĚTSKÝ VĚDEC O J. DOBROVSKÉM. M. K. Azadovskij v pojednání „Česká folkloristika národní obrození“ charakterizuje J. D. jako „prvního shromažďovatele slovanských vědeckých sil a prvního bojovníka za všeslovanské vědecké sjednocení. Zejména oceňuje jeho práci na vytvoření dějin jazyků a literatur všech slovanských národů a starožitností a výchovu celé generace žáků v různých částech Slovanstva. Dobrovský poznal Rusko z osobní návštěvy, když 1792 studoval v bohatých ruských archivech a knihovnách.

HUŤ NA VÝROBU BRONZU byla objevena při vykopávkách na místech kláštera ostrovského u Davle, kde Archeologický ústav ČSAV podniká pátrání na místech klášterní osady na levém břehu Vltavy. Nalezly se zbytky kelímků s nataveným bronzem. Pátrání není ještě skončeno, chemický rozbor zjistí zbytkové prvky, podle kterých bude možno určit také rudy a místa, odkud se vozila surovina do ostrovského kláštera a jeho huti. Nálezy ukazují jakou významnou ro-

lí hrály kláštery v prvních dobách českého státu i v hospodářském vývoji.

KNĚZ — SVĚTOZNÁMÝ HUDEBNÍK. Vavřinec Perosi se narodil v Tortoně 20. 12. r. 1872, kde byl jeho otec renomovaným katedrálním varhaníkem. Jako takový mu poskytoval již od útlého mládí soustavnou péči, hlavně v oboru hudebního vzdělání. Sám ho vyučoval v kontrapunktu a v kompozici. Všim právem, protože hudebně nadaný Vavřinec se stal v 17 letech varhaníkem ve slavném opatství montekasinském. Při pilném plnění svých povinností pokračoval Perosi se zanícením na rozšíření svých hudebně vědeckých vědomostí. Zdokonaloval se v chorálu studiem a rozbořem bohatého hudebního rukopisného materiálu světoznámého montekasinského archivu pod vedením P. Amelliho. Věnoval se klasické formě fugy dálkovým studiem u milánského profesora Saladina a konečně nezapomínal ani na kompozici, v níž pokračoval analysou děl Palestrinových, Bachových a Wagnerových. Studium částečně uzavřel dosažením licenciátu na milánské konservatoři z harmonie, kontrapunktu a fugy. Pak studoval ještě několik měsíců chorál v Solesmes a v Řezně.

Po vysvěcení ho povolal r. 1894 kardinál Sarto na slavný kůr sv. Marka v Benátkách. Po 10 letech odešel s kardinálem Sarto jako Piem X. do Říma, kde konečně stanul jako regenschori proslavené Sixtinské kaple, pověřený reformou církevního zpěvu.

Perosi se stal známým i v cizině, jmenovitě v Paříži, kde r. 1899 provedl

svá oratoria: Pašije, Zmrtvýchvstání a kantátu Immaculata. Později — následkem přepětí fyzických i duševních sil — byl nucen několik let odpočívat v ústraní. Jeho Žalmy napsané k uctění památky zesnulé matky překonávají hloubkou a krásou vše, co před nimi napsal.

VRK

VRAŽDIL UKŘIŽOVÁNÍM

Po provedeném předběžném vyšetřování podala státní prokuratura v Ansbachu žalobu na bývalého SS hauptsturmführera K. Chmielewského, jenž v letech 1940—1943 byl velitelem mauthausenského koncentračního tábora v Gusen. Patřil k zvláště krutým katům. S oblibou vraždil vězně ledovými láznemi a ukřižováním. Bylo zjištěno a dokázáno na 300 takových vražd.

NEJSTARŠÍ BISKUP NA SVĚTĚ SE DOŽIVÁ 99 LET

Nejstarší biskup na světě, Msgr. Alfonso Carinci, bývalý tajemník kongregace obřadů, vstupuje do 99. roku svého věku, oslavil v prosinci m. r. v Římě 75. výročí svého vysvěcení na kněze. Velebný kmet, těšící se naprosté duševní svěžesti, přijal ve svém sídle Capranica četné církevní hodnostáře, kteří mu přišli vyslovit svá blahopřání.

KATEDRÁLA V PRZEMYŠLU

v Polsku slaví v tomto roce 500 let trvání, začal ji stavět biskup Mikolaj Blazejowski, diecése tehdy slavila 85 let založení. Prvním kostelem byla dřevěná stavba. První gotická stavba měla ještě obranný ráz. V první polovině 18.

století byla potom přestavěna v dnešní barokní podobu. Loni se stala basilikou minor.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Autorem prvních vatikánských známek po obnovení papežského státu byl vatikánský guvernér, vynikající numismatik a filatelista hrabě Serafini. Na známkách byl zobrazen svazek klíčů sv. Petra, portrét Pia XI. a pohled na město.

Když sv. Tomáš Morus (1478—1535) odmítl přísahat, že věří v platnost rozvodu krále Jindřicha VIII., byl „pro velezradu“ odsouzen k smrti rozčtvrcením. Krátce před popravou byl mu však trest změněn na stětí. Tu sv. Tomáš Morus ironicky zvolal: „Děkuji králi za takovou milost a modlím se, aby Bůh uchránil mé přátele před podobnými důkazy královské dobroty.“

První, s kým se setkal francouzský politik Leon Blum po svém jmenování ministerským předsedou, byl papežský nuncius Msgr. Maglione. Blum řekl: „Ani si netroufám požádat Vás o požehnání.“ — „Já sám Vám sotva je mohu udělit,“ řekl nuncius. „Ale oba se můžeme obrátit s prosbou o požehnání na Pána Boha.“

Spisovatel Karel Alois Vinařický (1803—1869) zakládal svůj časopis právě v době, kdy se v Rakousku začaly stavět první železnice. Policejním ředitelem byl tenkrát jakýsi Páuman, veliký nepřítel našeho národa. Když s ním Vinařický projednával otázku svého časopisu, Páuman mu řekl: „Proč věnujete tako-

vou píli jazyku, který stejně zahyne? Teď se na vás germanizace poženě parou.“ — „Tím lepší,“ odpověděl Vinařický. „Dříve se vlekla pomalu zemí k naší zkáze. Teď jí jen beze škody prolétne.“

V minulém století vykonal pouť do Říma mimo jiné také jeden manželský pár z Prahy. Při prohlídce Vatikánu, ujal se obou manželů neznámý, prostě oděný kněz a ochotně je všude provázel. Po skončení prohlídky se manželé dosti skrblicky dohadovali, jakou by mu měli dát odměnu. Kněz stál během této scény skromně stranou. Konečně se oba manželé dohodli na nějakém malém obnosu. Jaké bylo jejich překvapení, když jim kněz řekl česky: „Děkuji, ale já to nepotřebuji.“ Jejich průvodcem totiž nebyl nikdo jiný, než polyglot světového jména, tehdejší kustos vatikánské knihovny, pozdější kardinál Giuseppe Mezzofanti (1771—1849). Kardinál Mezzofanti mluvil devětaadvacíti jazyky a rozuměl osmapadesáti jazykům.

Pražský arcibiskup kardinál Bedřich Schwarzenberk (1809—1885) provedl při jedné vizitaci současně i inspekci ve škole. Učitel položil jednomu žákovi otázku, kdo vynalezl prach. Žák nevěděl. Soušedě mu potichu napovídali, ale zkoušený slyšel z toho všeho jen nejasné šumění. A tak pojednou vyhrkl: „Schwarzenberki!“ Učitel se uctivě podíval po kardinálově a řekl: „To ne. Mnozí Schwarzenberkové prokázali sice svou moudrostí a statečností Církvi a státu veliké služby, ale — prach nevynalezli.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Dr. Pokorný Ladislav, administrátor u sv. Mikuláše v Praze-Malá Strana, jmenován nesídelním kanovníkem kapituly P. Marie na Karlštejně (č. j. 1642/61).

Dr. Voják Antonín, kaplan v Benešově, ustanoven dekretem čj. 1448/61 od 1. 4. 1961 administrátorem v Benešově, okres Benešov.

Merth Karel, administrátor v Kondraci, ustanoven dekretem čj. 1450/61 od 1. 4. 1961 administrátorem v Dol. Počernicích a dekretem čj. 1451/61 excurrentem administrátorem v Kyjích, oboje okres Praha-východ.

Bejček Jaroslav, administrátor v Praze-Vysočanech, ustanoven dekretem čj. 1816/61 od 1. 4. 1961 excurrentem administrátorem v Praze-Proseku.

Zproštění:

Mošna Jiří, administrátor ve Stráži u Tachova, zproštěn funkce administrátora ve Stráži a excurrentem admin. v Boru, Přimdě, Holostřevěch a Nové Vsi od 27. 2. 1961 (čj. 1470/61).

Král Vilém, administrátor v Mýtě v Čech., zproštěn funkce admin. v Mýtě v Č. a excurr. admin. ve Strašicích, o. Rokycany, od 17. 3. 1961 (čj. 1825/61).

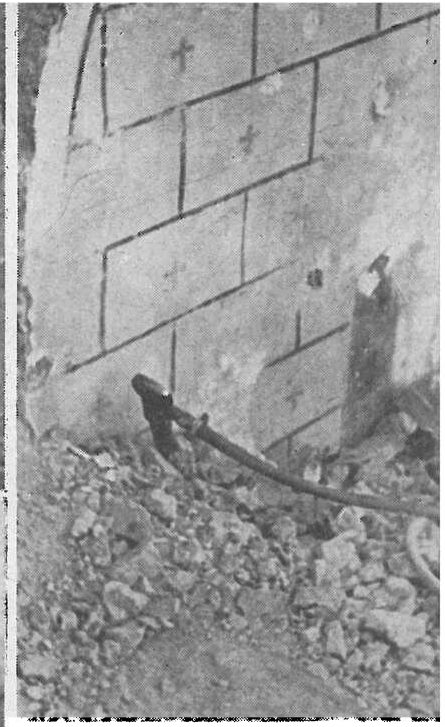
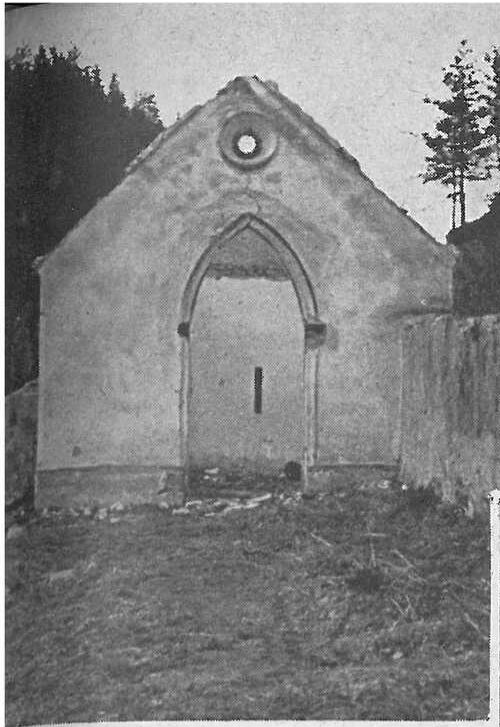
Pensionování:

Vodička Josef, os. arciděkan v Benešově, odchází dne 1. 4. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 1447/61).

Pivnička Emanuel, farář, č. kons. r., Dolní Počernice, odchází dne 31. 3. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 1449/61).

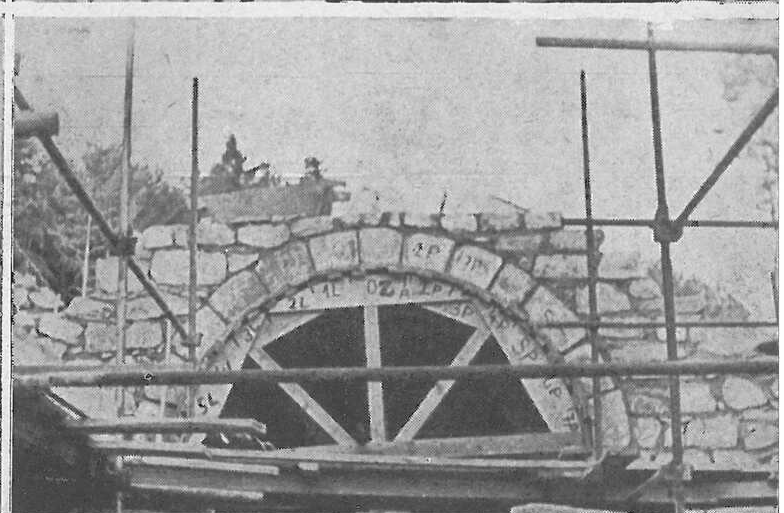
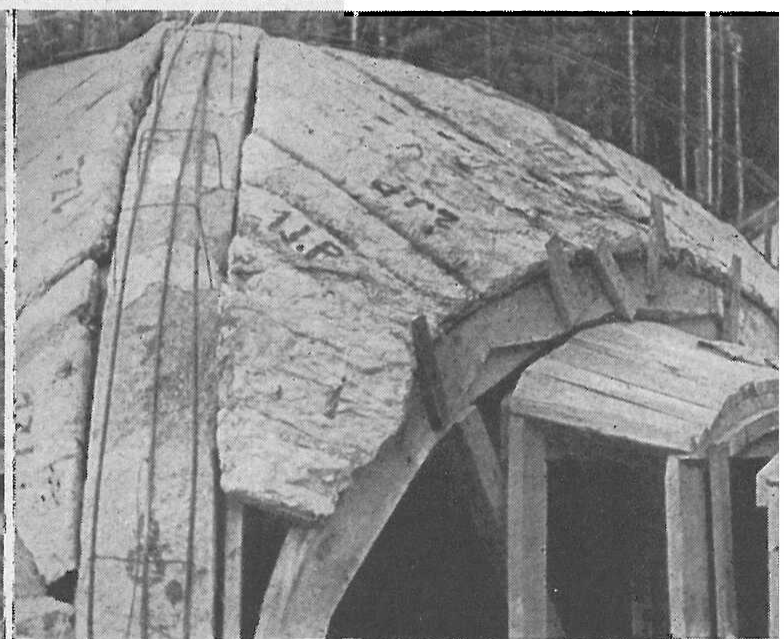
Konáš František, administrátor v Praze-Proseku, odchází dne 1. 4. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 1778/61).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 5 - V Praze dne 1. května 1961

Jezero Orlické přehrady rozlilo své vody i v místa, kde kdysi stával kostelík sv. Bartoloměje v Červené nad Vltavou. Díky péči našeho státu o církevní památky byl kostelík odborně rozebrán, kvádry označeny a ve věrné a původní podobě se zaskví kostelík přemístěn o 40 metrů výše ve smrkovém háji nad jezerem. Tři snímky nahoře: hřbitovní brána a zeď starého kostela, místo, kde kdysi stával kostel a kostelní zeď.

zdobená kříží, mizející zásahy pneumatické vrtačky. Ostatní dole: označené kvádry a záběry ze stavby nového kostela. Čtvrtá strana obálky jihočeská Alšova galerie v zámku. Hluboká je v jarních a letních měsících cílem četných návštěvníků. Po hled na zámek, interiér galerie jihočeské gotické madony. Všechny snímky v tomto čísle Vlastimil Zikmunda.

KAREL POKORNÝ: LIDICE

MILOŠ VÁCLAV DOČEKAL: Ruce
P. FRANTIŠEK HOBIZAL: Žně ideálů
ThDr. METODĚJ HABÁŇ: Moudrost
J. J. NOVÁK: Církevní zřízení v době Klementa Římského
ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Nedělní a sváteční klid
ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Kostel pražský za Olbrama.
ThDr. KAREL SAHAN: Taciturnitas — mlčenlivost
P. FRANTIŠEK MARKO: Dobrotivý služebník dobrotivého Mistra
VÁCLAV ZIMA: Duchovní cesta Julia Zeyera
ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Vždy živá časovost nadčasového kazatele
P. EMIL KORBA: Sv. Cyril a Metoděj
MUDr. VLASTIMIL NIKODĚM: Kouřit či nekouřit?
FRANTIŠEK VONDRÁČEK: L. N. Tolstoj zrcadlem vývoje a stavu kultury.
BEDŘICH SADÍLEK: Šel svatý člověk před námi ...

P. FRANTIŠEK HOBIZAL: Optima et perfectae speciei messis.

Tempore quo nostrae summae et perfectae colligunt machinae aestatis mensibus fruges laetitia, perspicimus etiam aliam valde luctuosam messem, messem malitiae, invidiae, divitiarum. Harum rerum testes sumus apud gentes et populum Laos, Kongo, Algeriae. Nos dein ministri et discipuli Iesu Christi sumus, ideo fideles Eius testamento sequentes iusta desideria nostrorum civium. Forsitan tamen adsunt aliqui pastores Ecclesiae, qui deficiunt a suis fidelibus et ad mentem parabola Evangelii sunt uti zizania in medio tritici (Mt 13,24–30). Optimam et perfectam speciem nostrae sincerae missionis mittimus omnibus amicis et fratribus regionis Cubae et Kongo.

ThDr. METODĚJ HABÁŇ: De sapientia.

Sapientia semper magni aestimabatur et sapientes magna gratia valebant ad progressum cultus et humanitatis. Solum per cognitionem sapientia attingit supremum culmen. Ideo vitae principium ad cognitionem tendit. Sapientia ut quid insigne et eximium vitae et cogitationis postulat veritatem, fidem rei exploratam. Sapientia crescente crescit etiam perceptio contextus et unitatis ordinis rei et vitae.

J. J. NOVÁK: Institutio Ecclesiae tempore Clementis Romani.

Summum officium curae spiritualis exeunte primo saeculo exsequebatur per societatem et collegium episcoporum. Hoc de collegio aliquis episcoporum maius periculum in se recipiebat uti ad exemplar S. Clemens Romanus. Adhuc non plene videmus clarum momentum conceptus sacerdotis tenentis scilicet determinatum officium Ecclesiae. S. Clemens primus est, qui in litteris temporis ilius vocabulo-laicususus est. Per litteras S. Clementis perspicimus momentum Ecclesiae Romae respectu aliarum ecclesiarum. Litterae Clementis ad marginem deducunt necessitatem fraternae communitatis omnium in Christo Iesu.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: De Dominicae et festorum quiete.

Quies Dominicae et festorum, uti nota est hoc in tempore, oriebatur demum post Edictum Milanense, quando Constantinus Magnus vi Christianitatis hanc quietem instituerat toto suo imperio. A prima origine hoc decretum facultatem dedit fidelibus ut possent se dedicare cultui divino et praesentes esse sacrificio eucharistico et sacrae contioni. Nostris diebus non possumus satisfacere huic argumento de quiete dominicae et festorum. Plures theologi redeunt ad conceptum dominicae quietis, quem novit et explicavit medium aevum Christianorum et immo ipse S. Thoma de Aqu. Non pauci Theologiae moralis periti interrogant, utrum opus talem hominis servitutem inducat, ut impedimentum creet cultui animae, familiae et praesertim Dei. Speramus II. Concilium Vaticanum hanc quaestionem funditus et plane diiudicaturum esse.

První strana obálky: *Národní umělec* KAREL POKORNÝ: LIDICE.

Třetí strana obálky: NOVOSVĚCENCI CMBF

Z pátého ročníku Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Praze - Litoměřicích vychází letos 19 bohoslovců-novokněží. Třetí strana obálky je ukazuje

v záběrech, jež jsou pro ně charakteristické. Jsou to ctp: František Čistý z Křešína, Václav Dias z Pražma, Antonín Duda z Tiseku, Jan Dudys z Vendryně, Zikmund Farník z Horního Těrlicka, Václav Hanusa

z Čejkovic, Václav Hlouch z Lipníku, Alois Honek z Gottwaldova, František Kocman ze Křtin, František Korbela z Brna, Vladimír Koukal z Rosice, Pavel Kuneš z Prahy, František Laňka z Voltýřova,

Jindřich Loris z Vendryně, František Lukas ze Všenor, Viliam Nyúl ze Seředu, Jaroslav Rusnák z Banky, Jan Szcyrko z Rapotína a Jiří Skoblík z Prahy.

Čtvrtá strana obálky: *Záběry z památného Velehradu k článku Bedřicha Sadílka uvnitř listu. Všecky snímky v tomto čísle Vlastimila Zikmunda.*

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

NAŠIM NOVOKNĚŽÍM

Co celý vesmír, co svět může dát,
co všechny naše lidské síly zmožou,
jak opuštěn tu každý budem stát,
jestliže ruce Boží v práci nepomohou!

Co naše modlitby, co odříkání mnohé,
co obětí a dílo každodenní,
když jenom naše ruce přeuobohé
je pozvedají k Bohu k ocenění!

Však v jedny ruce vložils požehnání,
by za nás k Tobě, Bože, vzpínaly se,
by obětí naši vzaly do svých dlaní
a k Tobě vzhůru k nebi pozvedly se.

Jen v jedny ruce vložils milosti svých zdroje
a těmi rozdáváš nám dary cenné,
když z bratří našich vyvolil jsi služebníky
a jejich ruce čisté, posvěcené.

Miloš Václav Dočekal:

RUCE

Když vinou Adamovou oddělení
od lásky Tvé, zhlazuje naše činy,
zas přivádíš nás k studni obrození
a obmýváš nám křestní vodou viny.

Když v nový život lidé dva se pojí
a manželský se svazek začíná,
tu ruka tvá jim požehnání strojí
a nebeský je Otec v lásce objímá.

A když už oči skoro spánek tíží,
když zvolna naklání se západ života,
jen ruka tvá nás provždy s Otcem smíří,
než na čas obepne nás tichá samota.

Však největší, co Boží láska věčná
do rukou kněžských vkládá v lásce své —
S Y N B O Ž I, jež z nekonečna
tvé slovo k přebývání na oltáři zve.

A není tajemství zde nad to tajemnější
a není lásce Božské nikdy dost,
že Ten, jenž přebývá tam v Nejsvětější,
se stává kněžských dlaní host.

To ruce kněžské jsou!
Ó, buďte požehnány!
Co člověk může víc,
než modlitbou být s vámi.

Žně ideálů . . .

P. František Hobizal

Letní měsíce: Červen, Cervenec, Srpen — znamenají pro nás kouzelná slova: Slunce, Voda, Lesy, Dovolena a mnoho dalších příjemných a krásných příležitostí. Znamenají však také Sena, Žně a namáhavou polní práci, abychom měli dostatek chleba vezdejšího. Na polích mezi lesy, lukami a hrady, v blízkosti našich řek a rybníků — hučí kombajny a mnoho pracovitých rukou sklízí naše zlato do družstevních sýpek.

To jsou naše žně.

Ve světě jsou však i jiné žně. V Laosu, v Kongu, v Alžíru, v oblasti Karibského moře hučí letadla, tanky, děla všech těch, kteří nechtějí, aby všichni stejně si mohli popřát dosytosti chleba, těch, kteří pro sebe a své bohatství urvali mnohým jiným jejich krajíc.

To jsou žně Zloby, Mamonu a Nelásky.

Když jsme jako mladí kněží opouštěli své semináře, šli jsme s nadšením a ve svých srdcích nesli své největší zbraně — své ideály. Naše mladé, jarní ideály. Jakou nám byly vzpruhou, jakou mocí, se kterou jsme chtěli tvořit krásné věci . . . Provázela nás slova Kristova a Jeho napomenutí. Z Jeho příkazu šli jsme jako pastýři především k chudým, potřebným — k prostému lidu. Stali jsme se pastýři svého lidu. Toho lidu, ze kterého jsme vyšli . . .

Také v Kongu a na Kubě jsou kněží — pastýři lidu. Nkteří z nich učinili něco, co zradilo jejich i naše ideály . . . Zradili svůj lid. Z chrámů Kristovy Lásky, kam se prostý lid přicházel potěšit a posílit, chtěli učinit arsenály zbraní, které tentýž lid měly pobíjet. Postavili se na stranu těch, kdož chtěli uškodit lidu — na stranu bohatců, pánů. S jakým zklamáním k nim hledíme, s jakou výčitkou k nim voláme: „Nechte pana kardinála Spellmana v jeho uniformě a v jeho zlobě, nechte pana kardinála Ottavianiho dál hlásat své poselství Nelásky v Santa Maria Maggiore v blízkosti míruplných jeslíček Kristových.“

Cí služebníci jste?

Jste snad kněžími kardinála Spellmana, nebo snad kněžími Ottavianiho?

Jste přece kněžími Ježíše Krista.

A Kristus je Láska. Kristus je Pokoj. Kristus Vás poslal k chudým, poníženým — poslal Vás k lidu, nikoliv k pánům. S lidem buďte, s lidem žijte, jinak se stanete koukolem.

Ti, hierarchové a kněží na Kubě, v Kongu a jinde, ti, kteří zradili své poslání — se stali koukolem. Jsou neplodní nedostatkem Lásky. Zpronevěřili se největším příkazům Kristovým — zpronevěřili se svému lidu.

„V čas žní řeknu žencům: Seberte nejprve koukol a svažte jej v snopky ke spálení, ale pšenici shromážděte do stodoly mé.“ (Mat. 13, 24–30.) A tyto žně přijdou. A budou to žně Pravdy.

Spolubratrům na Kubu, do Konga a jinam posíláme ideál, který nám zůstává a nikdy nepomine: „Byli jsme Kristem posláni k lidu — a s naším lidem vytrváme.“

MOUDROST

„Sapientia est potissima perfectio rationis, cuius proprium est cognoscere ordinem“
(S. Thomas Ethic. C. 1, lect. 1.)

Sv. Augustin ve svých Vyznáních říká, že je potřeba, aby člověk se zase soustředil a dal se do jednoty, z níž se rozdělil na mnoho věcí. „Redigi in unum, a quo in multa defluximus“. (Confes. 1. X. c. XXIX.) Jeden z darů moudrosti je dát jednotu a poznat řád.

Moudrost byla vždy oceňována a moudří byli respektováni a měli vliv na lidský život. V nejstarších kulturách, např. čínské, indické, egyptské, izraelské jsou záznamy o vážnosti moudrých. Šalamoun byl vyhledáván pro moudrost; řečtí moudří byli považováni za poslance a přátele Boží, moudrost byla vyvýšena např. u Sokrata v Platonově Faidonu nebo v jeho Zákonech a v Alkibiádovi, kde moudrost je podmínka každé pravé dobrosti, statečnosti, rozumnosti a spravedlnosti a jinde je hodnocena jako ctnost duše. Ctnost záleží ve vědění dobra a zla a z něho plyne hodnota každé lidské znalosti a činnosti.

Moudrost značí tedy vynikající způsob jak v rozumové rozvážnosti, soudnosti a prozíravosti, tak i znalost a dovednost nebo umění v kterémkoliv oboru, a to teoretickou i praktickou. V tomto klasickém řeckém pojetí je moudrost vlastnost vlastní člověku a její význam a ráz si chceme vyjasnit.

Počátek lidské moudrosti je v tom, jak říká Komenský (v Didakt. spis., str. 38), že „jest přivstípena také člověku chuť k zpytování všeho a vyrozumívání všemu“. Je společné všemu a všem věcem s člověkem, že přirozeně tíhne k svému realizování, k úplnosti. Hmota je vždy nějakým útwarem, živé bytosti tíhnou vývojem k zralosti, člověk zvláště nabývá větší dokonalosti lidské vědění, a to proto, že jeho intelekt je poután k celé skutečnosti a má možnost postupně si vše osvojit. Jenom *vědění* se dostává k plnému rozvoji. Dokud něco neví a nezná, nemá k tomu vztah ani nechápe jeho vztah a význam k celku. Schází mu mnoho z vidění a vědění o řádu a běhu věcí a o vztahu života k nim.

Život ducha se nemůže obohatit jen sám ze sebe, má v sobě jen možnost, a není-li realizována, zůstává ladem. „Čemu kdo nerozumí, z toho nemá nic,“ říká Aristoteles („O duši“). Proto princip života, jímž je v člověku duše, tíhne k vědění. Vědění se formuje jako hmota je formována, aby se stala nějakým útwarem. Přitom k takové práci je rozum veden náklonností, jak je společná všem aktivním principům přírodním. Vše, co má být aktivní, tíhne k aktivitě, jen násilně je rušen takový sklon. Proto i lidské poznávání a vědění všeho druhu jako vlastní aktivita rozumu a smyslu je plně touhy a odvahy dosáhnout je v každém oboru.

Kdo pozná nejvyšší druh této aktivity, tj. moudrý způsob poznání, vynikající formu znalosti v čemkoliv, i o životě a jeho smyslu, o nejvyšších cílech všeho, nemůže být lhostejný k moudrosti. I v této věci, říká Komenský v cit. díle: „Moudrost základy věčné v lidech založila“ (Sir. 1, 14), ne všichni rozumějí. Uhlídáme, jaký moudrosti Boží nástroj jest každý člověk.

„Kdyby jen vykřesávi sobě a z jisker světlo rozsvěcovati a hořící světlo utíráním vyjasňovati uměl, viděl by hned, jakožto po světle, divné moudrosti Boží sklady, i v sobě sám,“ jakožto v malém světě a obrazu Božím, i kromě sebe, ve velikém tom světě, jako všechno přerozkosně Bůh na počet, míru a váhu spořádal, libě se dívaje.“

Tento vynikající způsob poznání a života, který byl vždy oceňován jako moudrost, má odůvodnění a je reální.

Povahu moudrosti poznáme z toho, co přináší.

Tak jako moudrost Boží uskutečnila věci tím, že každé vtiskla přesný tvar, tak moudrost lidská vtiskuje do každého svého díla svůj tvar, a to především do života samého a do činnosti a díla. Pravda je forma mysli, z ní duch žije. Proto bez vlastních nebo velkých ideí a bez porozumění je duch i práce chudá: Poznáním si věc duchovně přisvojujeme, abychom získali bohatství skutečnosti. Nerozeznává-li kdo pravdu od nepravdy nebo od mínění jiných, je-li kdo k ní lhostejný, prozrazuje nemoc a slabost, není v něm moudrosti.

Moudrost jako vynikající projev života a myšlení vyžaduje jistotu v pravdě. Mínění je snižený život mysli. Už Plato (Úst. 5, 478C) říká o mínění, že není ani poznání ani úplná neznalost, je uprostřed mezi obojím. Je temnější než poznání, ale poněkud světlejší než neznalost. Míněním si často usnadňujeme cestu k pravdě a jistotě.

Zdánlivá vědecká forma záležela v tom, že rozvinula před málo myslícím několik mínění o věci nebo o problému. Bylo to umění klamat ducha, věc tím nebyla objasněna. Pravda tím není nalezena, ale pohodlnost ducha byla uspokojena, neodpovědnost mohla řádit dál. Mínění totiž nikoho nezavazuje, kdežto pravda nutí k důslednému provedení a uspořádání života. Pravda je závazná, protože odhaluje pravou formu a řád věcí a života. Moudrost je vynikající i v tomto ohledu a dává vyniknout duchu až do nejvyšších důvodů a prvních příčin všeho.

Sv. Tomáš napsal: „Všechny stvořené věci jsou obrazy prvního činitele, Boha. Činitel vtiskuje něco ze sebe do vytvořené věci a ta je mu nějak podobná. Čím je dokonalejší obraz, tím je podobnější svému vzoru. Vzor všech věcí je v Bohu a každá má vyslovit svým bytím tuto podobnost. K tomu tíhne každá věc svým pohybem a aktivitou, aby vyjádřila Boží podobnost (C. G. III, 19). To je moudrost v nejvyšší formě. Málokdo tuší, kam až může dojít člověk v poznání a čeho by měl dosáhnout životem a aktivitou. V moudrosti začíná oblažující radost z pravdy a z výsledků.“

Aktivita člověka je moudrostí dalekosáhle zúrodněna a naplněna pochopením nejvyššího smyslu věcí a života, řádu a vztahů a tak dosahuje schopnost posoudit vše, k čemu ji život přivede, dovede zařadit život v souladu s nejvyšším řádem a cílem. Může žít z nejvyšších důvodů a nezanedbat nic ani v praxi, kam moudrost rozprostírá svou moc. Takový způsob nazval sv. Augustin „in rationibus aeternis“.

Podle Boží podobnosti moudrostí se stává lidská mysl schopna formovat své vnitřní slovo, jako v myslí Boží a vyjadřuje a obsahuje celou bytost Boží. V každém vnitřním slově vystihne lidská mysl něco z velkého bohatství skutečnosti, jak je tato skutečnost rozříděná na různé druhy zákonitosti a řádu. Tak moudrost může poznáním vejít do řádu jsoucna, pravdy, dobra a krásna. Kdo z lidí se dotkne jakkoliv úseku pravdy, dobra nebo krásna, pozná zvláštní vytržení, a to z moudrosti nebo lásky, zvláště týká-li se poznání Boha.

Tady se dotýkáme velké zvláštnosti v lidském životě, mluvíme-li o moudrosti, pokud poznává absolutní základy pravdy, dobra a krásna a dává člověku zvláštní prožití z absolutních hodnot. Tuto možnost moudrého poznání si má každý objevit v sobě a stane se mu zdrojem zdravého posouzení. Je to sice přirozená moudrost, ale má mnoho příbuznosti s tou, o které mluví knihy Moudrosti:

„Est enim in illa (sapientia) spiritus intelligentiae, sanctus *uniens*, multiplex, subtilis, disertus, mobiles, incoquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus, intelligibilis, mundus... Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter.“

Z moudrosti a jejích vlastností tak bohatých se rodí nové velké myšlenky nebo opravdové a trvalé city, zvláště láska milující dobro.

Jako v umělecké tvořivosti umělec dosáhne výsledků v díle z vnitřního pramene hluboce prožívané a poznané skutečnosti a života, tak moudrost se stává tvořivou z vnitřní velikosti ohně, jasu a světla.

Povaha moudrosti je patrná a půvabná, a život v ní a skrze ní nezná hořkosti. Má plno vlastností, zvláště dosáhne-li kdo i účast na Boží moudrosti v křesťanském životě. Knihy Moudrosti ji popisují velmi podrobně.

Člověk miluje přirozeně moudrost nejen v dokonalé formě, ale v počátcích, kdekoliv se zjeví.

Její počátky jsou zdánlivě nepatrné, je jako počátek velké řeky, začíná nejdříve nepatrným praménkem.

Proč miluje člověk ze svých smyslů nejvíce zrak?

protože ze všech vede nejvíce k poznání, ukazuje nám více rozdílných vlastností na věcech než sluch nebo hmat a jiné smysly. Poznává dokonaleji než jiné smysly, protože má ráz více psychický než jiné, vyniká nad ně. Zrak si neosvojuje předmět než v psychické formě. Proto stupeň psychičnosti přes všechny nutné průvodní procesy je ve vidění větší. Viděním více poznáváme. Zrak má jiné různé přednosti před jinými smysly, je universálnější ve vnímání smyslových kvalit, jimiž věci působí na smysly, i když např. hmat je podkladem všech smyslů a je potřebnější pro udržení života. Ať jsou vlastnosti jiných smyslů jakékoliv a potřebné, zrak vyniká nad ně. Jeho světlo je obrazem světla ducha. Zrak je vynikajícím nástrojem pro vnímání světla a odstínů, pro vnímání prostoru a věcí v něm, je tedy základnou pro myšlení, které hledá řád a chápáním řádu nabývá duševní světlo. Zároveň je ve vidění světelnými odstíny patrný soulad nebo nesoulad barev a tím světlo zprostředkuje duši poznání souladu, který je důležitým principem krásy. Má však odezvu i ve výchově člověka, neboť soulad je příbuzný se vším rytmem průběhů v organickém dění a v duševním má být soulad výchovou stvořen.

Tak Komenský (v cit. díle, str. 191) mluví o tomto souladu jako předpokladu k učení.

Důležitosti zraku kladé též pedagog nesmírný význam. Cituje např. Plauta: „Víc je svědek očitý, nežli deset slyšících“. A Horatia: „Slaběji působí v mysl, co přichádo ní jen uchem, nežli co podáno očím, jež neklamou, a co si může oznámit samotem divák.“ Komenský vůbec je filosof a pedagog moudrosti, od jejích nepatrných počátků až k nejvyššímu vrcholu, jak jej může a má dosáhnout člověk. Cesta k ní je zdoluhavá, ale dojde k výsledkům.

Aristoteles sleduje kroky moudrosti, jak se projevuje v celé přírodě i v člověku. Tak jako zrak je v bližším kontaktu s moudrostí, tak z vnitřních smyslů je to paměť spojená s obrazotvorností, která dává i zvířatům určitý moudrý způsob jednání, ale zvláště pro člověka je pokladnicí, neboť pomocí paměti nabýváme zkušenosti.

U zvířat paměť dává jakousi rozumnost jejich jednání. Rozumnost podle své definice z toho, co kdo pamatuje z dřívějšíka, snaží se v budoucích případech upotřebit a tím se jeví jako prozřetelná. (Cicero udává jako části rozumnosti: pamatování, pochopení a prozřetelnost.) Nemá-li nedokonalý živočich paměť, nemá rozumnost. Jako naopak, zvířata s pamětí mají něco z rozumnosti.

U člověka však i tento vnitřní smysl má větší význam pro rozumnost, protože i to, co paměť uchovává, člověk nad tím uvažuje, a proto rozvázně se dává do práce. Proto rozumnost definuje Aristoteles jako správný důvod nebo správné vedení k jednání. U živočichů není úvaha, nýbrž přirozený instinkt, který vede k rozumnému jednání, např. jít za tím, co je prospěšné a utíkat před škodlivým. Předpoklad paměti k nabytí moudrosti má velký význam, protože jde o pamatování

spojené s obrazotvorností, jejichž materiál a aktivita je základ pro myšlení a materiálem úvah myslí.

Pro dovršení rozumného jednání u zvířat, aby nabývalo nových možností, jedná Aristoteles o sluchu jako předpokladu vnímavosti poučení čili ukázněnosti, aby zvykem se naučila něco nového nebo lepšího konat nebo se varovat škodlivého. Aristoteles nazývá sluch smyslem disciplíny. Za těchto předpokladů může vést i zvíře rozumně život, tj. vykonávat co život potřebuje. Zvířata však nemají nutnost poznání pro poznání samo, nýbrž pro nutnost aktivity potřebné k životu.

Některá zvířata nabývají i zkušenosti v některých úkonech, je však nepatrná v jejich životní nutnosti. Zkušenost jako srovnání z mnohých případů uchovaných v paměti je vlastní člověku a je ovlivněna myšlením. Nazývá se „ratio particularis“, t. j. srovnání získaných jednotlivostí, jako zase „ratio universalis“ srovnává universální poznatky. Člověk tedy nad zkušenost získanou z jednotlivosti má také universálnější způsob získávání a zdokonalování poznatků. Tento je člověku vlastní, a proto lidé potřebují pro život lidský výsledků universálnějšího způsobu poznání.

Lidský způsob ze zkušeností získávat obecnější poznatky dává člověku možnost získat si umění jak technické, tak krásné. Člověk nabývá dokonalejší ovládnutí svých sil a schopností, získá-li dokonalé umění v čemkoliv. Dokonalé zvládnutí věci a aktivity pomocí umění povyšuje člověka na vyšší stupeň lidskosti a dává mu schopnost jednání moudře. „Zkušenost rodí umění, nezkušenost jedná náhodou.“ Ze zkušenosti však se rodí i vědění, nejen umění, protože experimentování vede k obecnějším poznatkům. Tak roste v člověku zkušenostní uplatnění v konkrétních případech, ale je řízeno věděním, které je obecné.

Universálnější znalosti v nějakém oboru a zkušenostní aktivita se spojí v člověku v dokonalého činitele: Moudrost se otvírá jako vynikající způsob poznání a ten plyne z universálnějších poznatků, principů a zákonů, a jako vynikající způsob uplatnění jako umění i v nejobyčejnějším způsobu aktivity. Obecnější znalost odhaluje příčiny dění a aktivity a odpovídá na mnohá „proč“, jak se v životě vyskytují. Zkušenosti nadto mají jistou ruku k výkonu. Dá se oddělit jedno od druhého, ale obecnější znalost je výš na stupnici hodnot nad pouhou zkušeností.

Není bez významu, jak tento poznatek o moudrosti uplatnil Komenský ve výchově.

I život potřebuje moudrý způsob vedení a uplatnění. Proto vyžaduje mnoho znalostí zákonů života jak v biologické formě tak v duševní. Zkušenostní praxe vedená znalostmi může dosáhnout velkých výsledků. Všechní a nezajímavý život je bez znalostí a bez umění a to i v duchovním pohybu života.

Nabývání moudrosti obojí vyznačenou cestou vede k pochopení souvislosti a jednoty řádu skutečnosti a života. Proto působí příroda přitažlivě na lidského ducha, protože v ní poznáváme názorně aktivitu a působení celku, s nímž máme vnitřní spojení. Ukazuje i soulad, který v duševním životě máme vytvořit, protože duševní soulad je dílem ducha, jako se stala a stává i jeho ztráta dílem člověka. Komenský jako pedagog položil za základ života filosofické poznání moudrosti a proto dává návody k dosažení vynikajícího způsobu života jeho cílů.

ThDr. Metoděj Habáň

FILOMENA

K zrušenému svátku sv. Filomeny několik zajímavých skutečností.

Filomena (Philumena), od řeckého slova *phileo* — miluji — *philumené* — milovaná. Křesťanka prvního století mylným vykládáním symbolů na jejím náhrobním nápisu byla omy-

lem pokládána za mučednici. Hrob byl v katakombách sv. Priscilly v Římě nalezen, její tělo 1805 kanovníkem Di Lucia v kostele Mugnano v diecézi Nolské uloženo. Brzo poté vyšla vymyšlená legenda o jejím mučednictví, kterou Di Lucia fantastickým výkladem symbolů: kotva, list, šíp, růže — ještě roz-

šířil. Na hrobě byly tři cihly s nápisem a symboly v červené barvě. Na první cihle je psáno LUMENA a symboly kotva a šíp — na druhé cihle: PAXTE a nakresleny symboly: list, kotva, šíp — a na třetí cihle: CUM FI a symbol: šíp a růže. Pravděpodobně byly tyto cihly vzaty z jiného hrobu, ve kterém le-

žela jakási Filumena, a byly přemístěny, ovšem v nesprávném pořadí na hrob onoho neznámého člověka, o kterém Di Lucia napsal nekritickou historii.

(Správné znění nápisu na původním hrobě v původním pořadí: PAX TECUM FILUMENA.)

ThDr. K. Sahan

CÍRKEVNÍ ZŘÍZENÍ V DOBĚ KLEMENTA ŘÍMSKÉHO

Do církevního zřízení ke konci 1. stol. nám dává možnost nahlédnout list sv. Klementa Řím. Již v prvo-křesťanské době byly stanoveny pro konání bohoslužeb místo, doba i osoby, jak vyplývá z listu Klementova kap. 40. „Jsme povinni v stanovené době konat všechno, co Pán přikázal konat. Nakázal konat oběti (prosforai) a bohoslužby (leitourgiai) ne nerozvážně, ne bez patřičného pořádku, ale ve stanovených dobách a hodinách“. Která to byla doba a hodina, vyplývá ze starozákonních zvyklostí, jež Církev přebírala. Slovem „oběť“ — prosfara — nutno rozumět nejen přinášení darů obětních, nýbrž celou oběť mše svatě; slovem „bohoslužba“ — leitourgia — ostatní pobožnosti.

Mnohem více světla nám však vrhá na postavení osob, zastávajících v Církvi duchovní úřad. V době, kdy římská obec prostřednictvím svého biskupa zasáhla do roztržky v Korintě, byly tyto obce právně na stejném stupni. Byl to přechod z volnější formy bezprostředně apoštolské a poapoštolské doby, v níž odpovědnost „starších“, kteří byli ještě žáky apoštolů, byla totožná i s funkcí úřadu (cf. I. Petr 5, 1), k určitéjší formě, jakou nám o několik let později ukazuje sv. Ignátius. Prvotní křesťanské obce, v nichž Duch Svatý v obzvláštní míře působil, takže se nic nedělo bez vůle celku, měly ve svém středu již úřad, a to úřad dozorců-biskupský (episkopos). Jak list Klementův jasně naznačuje, byl tento úřad na sklonku 1. století spravován kolegiem biskupů, v němž se vyzdvihovala obzvláštní zodpovědnost některého z kolegia (jako je tomu u Klementa). Úkolem tohoto úřadu byla starost o vytvářející se obce, jim sloužit, řídit bohoslužby a konat oběť mše sv. Tento úkol již také předpokládal, že nositelé tohoto úřadu dozírali nad mravy a pořádkem v křesťanské obci. Jak tento úřad chápal, ukazuje nejlépe list Klementův sám, kde vedoucí úloha jednoho z kolegia je zcela ztelná.

Představení u sv. Klementa se nazývají „biskupové a jáhni — episkopoi kai diakonoi“, jinde v kap. 44 a 57 společným jménem „kněží — presbyteroi“. Význam slova „kněz“ jako nositele určitého úřadu není tu ještě jasně vyhraněn. Že sv. Klement mluví o biskupech a jáhnech, mohlo by svádět k názoru, že v té době existovaly jen dva stupně duchovních. Jeho slova v kap. 40: „Velekněží jsou určeny vlastní úkony, určeno je místo kněžím, levitě vykonávají svou službu“ takovýto názor plně vyvracejí.

V listu Klementově je jasná subordinace v prvotní Církvi: „Bratři, každý z nás podle své hodnosti nechť děkuje Bohu s dobrým svědomím, ať nepřekračuje řád stanovený při bohoslužbě (kap. 41). Pomyšleme na vojáky, sloužící pod našimi vůdci, jak poslušně plní rozkazy. Nejsou všichni vrchními veliteli, ani tisícníky, ani setníky, ani padesátníky, ani nižší hodnosti, přesto každý podle své hodnosti vykonává rozkazy krále a vojevůdců. Velcí bez malých nemohou být, ani malí bez velkých. Všichni jsou jaksi spojeni, a v tom je ta užitečnost“ (kap. 37). Sv. Klement jasně rozlišuje též mezi stavem duchovním a laickým. On po prvé užil v křesťanské terminologii slova „laik“ (laikos anthros). „Laik je vázán laickými předpisy“, říká v kap. 40, když mluví o vymezených úkolech velekněží, kněží a levitů.

Pro Klementa základem, na němž spočívá Církev, je Bůh-Kristus-apoštolo. „Apoštolo byli nám ustanoveni od Pána našeho Ježíše Krista. Kristus od Boha. Kristus tedy od Boha, apoštolo od Krista; obojí tedy řádně z vůle Boží. Apoštolo přijavše tedy učení, zmrtvýchvstáním Pána Ježíše Krista si je ověřivše a v slově Božím po seslání Ducha Svatého utvrzení, vyšli hlásat příchod království Božího. Kázali po krajínách a městech. A když vyzkoušeli své první žáky, ustanovovali je za biskupy a diakony pro budoucí věřící (kap. 42). A apoštolo naši věděli skrze Pána našeho Ježíše Krista, že povstane rozbroj kvůli biskupskému úřadu. Proto obdaření darem dokonalé předvídavosti ustanovili shora jmenované a pak také ustanovili, aby, kdyby oni zemřeli, přijali druží osvědčení muži jejich službu (kap. 44)“. Jsou tedy duchovní, řádně a se souhlasem Církve ustanovení prodloužením oné osy Bůh-Kristus-apoštolo, a sv. Klement z toho

uzavírá, že nemají zmocnění k úřadu od lidí, nýbrž od Boha, a jako takoví nemají být křesťanskou obcí zbavováni úřadu. „O těch, kteří byli od nich (sv. apoštolů) a další od jiných vyvolených mužů s vědomím celé Církve ustanoveni a kteří vykonávají službu stádcí Kristovu rádi, pokorně, neohroženě, ne řemeslně, a jimiž všichni vydávají dlouhou dobu svědectví, o těch soudíme, že jsou nespravedlivě zbavováni úřadu“ (kap. 44). Sv. Klement vidí v počínání Korintských trhání a ničení těla Kristova (kap. 46).

Klementův list jako celek nám dává možnost nahlédnout i do postavení římské církve vůči ostatním křesťanským obcím.

Korintská obec křesťanská stejně jako římská se mohla honosit svým starobylým původem i důstojností svého zakladatele. Římská obec stejně jako korintská, jak dosvědčuje Pavlův list k Římanům, nebyla ušetřena vnitřních náboženských sporů, aby se mohla považovat za lepší než ostatní křesťanské obce, nadto Korintští ve své živé víře dovedli pomáhat svými dary i ostatním obcím. Římská obec prošla těžkými zkouškami pronásledování (v době napsání Klementova listu ještě doznívaly), křesťanství jinde se volněji rozvíjelo, dokonce v Asii kvetlo, zatím co v Římě pohanství slavilo své triumfy a mělo tu pohanství celého tehdy známého světa chrámy a ctitele. Sloupy Církve Petr a Pavel byli již mrtví, žil však miláček Páně apoštol Jan. Proč nezasaahuje tento apoštol Jan? Z Efezu do Korinta bylo rozhodně blíže než z Říma do Korinta. Proč zasahuje římská křesťanská obec ústy svého představeného a ne některá sousední křesťanská obec? I kdybychom připustili, že ani sv. Jan, ani sousední obce nevěděli o roztržce, proč se o tom dozvěděla daleká obec římská? Na všechny tyto otázky dává nám uspokojující odpověď postavení římské církve vůči ostatním křesťanským obcím. List neobsahuje ještě žádné dogma o papežském primátu, takové závěry nemožno z listu činit. Ukazuje však na zvláštní odpovědnost, již římská církev a její představený biskup přebírá za jiné křesťanské obce již v samém raném křesťanském starověku. Konečně i ohlas a účta, s jakou Korintští po dlouhá léta chovali k listu, potvrzují, jak se jiné křesťanské obce dávaly na církev římskou. Modlitba, již sv. Klement svůj list takřka uzavírá, je však výrazem onoho bratrského společenství všech v Kristu. Jako by obě církve, korintská i římská, a s nimi všechny ostatní se sešly v jednom společném chrámu a společně s nástupcem Petrovým pronášely přípravnou modlitbu k velikému tajemství Kristovy oběti.

„Doufáme ve tvé jméno jako první příčinu všeho stvoření. Otevřel jsi oči našeho srdce k poznání Tebe, jediného nejvyššího mezi nevyššími, svatého mezi svatými, ponižujícího pýchu pyšných, ničícího zlé myšlenky národů, povyšujícího pokorné a ponižujícího pvné, obohacujícího i ochuzujícího, zabíjejícího i život dávajícího; jediného dobrodince duší. Boha veškerého tvorstva, nahlédajícího do hlubin, očího svědka lidských činů; ochránce těch, kdož jsou v nebezpečí; zachránce beznadějných; tvůrce a biskupa veškerého ducha; množitele národů na zemi; Toho, jenž vyvolil milující Tebe skrze Ježíše Krista, milovaného Svna tvého, skrze nejžsi nás vychoval. posvětil a poctil. Prosíme Tě, Pane, buď naším pomocníkem a ochráncem! Buď zachránce těch z nás, kteří mají soužení. Slituj se nad pokornými. Pozdvihni pokleslé, zjev se potřebným, uzdrav nemocné, obrať zbloudilé z tvého lidu. Nasýt hladovějící, vyproš uvězněné, povzbud' slabé, posilni nerozhodné. Kéž poznají všechny národy, že Ty jsi jediný Bůh a Ježíš Kristus Synem tvým a my lidem tvým a ovceři Tvého stáda.

Tys zievil věčné ustanovení světa svými činy. Ty, Pane, položil jsi základy světa. Jsi věrný ke všem pokolením, spravedlivý v soudech, obdivuhodný v moci a velebnosti, moudrý ve tvoření, důmyslný při stanovení tvorstva. Jsi dobrý k zachráněným a věrný k těm, kteří Tebe uposlechli. Jsi milosrdný a soucitný. Odpusť nám naše nepravosti, nespravedlnosti, hříchy a provinění.

Nepočítej každý hřích svých služebníků a služebnic,

ale očist' nás očistou své pravdy a veď kroky naše, abychom zbožným srdcem konali, co je dobré a příjemné před Tebou a před našimi vládci.

Ano, Pane, ukaž tvář svou nad námi pro dobro a pokoj nás, abychom byli chráněni Tvou silnou rukou a vysvobození Tvou paží ode všeho hříchu; a vysvobod' nás ode všech, kteří nás nespravedlivě nenávidí. Dej svornost a pokoj nám i všem obyvatelům země, jako jsi dal našim otcům, vzývajícím Tě ve víře a pravdě, poslušným Tvého všemohoucího a nejvznešenějšího jména.

Vladařům a vůdcům našim na zemi dal jsi, Pane, vládnout ze své velkolepé a nevypravitelné moci, abychom poznali Tvou slávu a moc Tebou jim danou a abychom se jí podřídili a neprotivili se vůli Tvé. Dej jim, Pane, zdraví, pokoj, svornost, pevnost, aby bezúhonně vládli z Tvé moci.

Vždyť Ty, nebeský Vládce, věčný Králi, dáváš synům

lidským slávu, čest a moc nad poddanými země. Řiď, Pane, jejich vůli, aby dobře a příjemně jednali před Tebou, aby vládouce z Tvé moci pokojně, mírně a zbožně, dosáhli Tvé milosti.

Tobě jedinému, jenž můžeš učiniti tato přehojná dobra nám, se vyznáváme skrze velekněze a ochránce našich duší Ježíše Krista, skrze něhož budiž Tobě sláva a moc nyní i po všechna pokolení a na věky věkův. Amen.“ (Kap. 59—61.)

Literatura: Sixtus Colombo, Opera ss. patrum apostolicorum

G. Rauschen, Florilegium patristicum (Monumenta aevi apostolici)

Rauschen-Altaner, Patrologie

J. Alzog, Grundriss der Patrologie

Seppelt-Löffler, Papstgeschichte

J. J. Novák

NEDĚLNÍ A SVÁTEČNÍ KLID

Třebas se v posledních letech pracovní doba zkracuje a někde se pracuje dokonce už pouze pět dní v týdnu, všeobecně však má člověk alespoň jednou v týdnu odpočinout od břímě dne i horka a vydechnout od práce, aby mohl načerpat nových sil k dalším úkolům a věřícímu tento určitý pracovní klid poskytuje zároveň předpoklad, aby se mohl zúčastnit bohoslužeb, jíti na hřbitov, věnovat se intensivněji rodinnému životu, něco pěkného si přečíst ap. Takové pojetí nedělního a svátečního klidu v křesťanstvu vznikalo až od ediktu milánského, neboť v dobách pronásledování křesťanů žádných zákonů, jež by nařizovaly sváteční klid, nebylo. V nejstarších dobách křesťanských spokojila se církev s tím, že si křesťané (hlavně otroci) našli chvíli pro bohoslužby při konání svých a nejednou velmi těžkých povinností. Maně mi to připomíná podmínky v nacistickém koncentráku (v Dachau), kde kněží, kteří se chtěli zúčastnit bohoslužeb (když jim to bylo umožněno), museli vstát o hodinu dříve a oni si rádi odepřeli tu hodinu spánku před táborovým pískáním ke vstávání, jen aby byli přítomni nejsvětější oběti. Tak i v prvních staletích křesťanských mnozí věřící svým časem přes den nedisponovali a církev upravovala bohoslužby vzhledem na jejich možnosti. Nedělní a sváteční klid opravdu mohl být plně zachován, až když jej Konstantin Vel. nařídil pro celou svou říši, zakázav v ony dny též soudní jednání. Konstantin Vel. pod vlivem Církve osvobodil od nedělní a sváteční služby dokonce i vojiny a císař Valentinián II. zakázal (r. 425) o těchto dnech mimo to i hry v cirku a divadelní představení. Tak tomu bylo, třebas církev od počátku připomínala, že otrokům má být poskytnut volný čas, aby se mohli zúčastnit služeb božích a vyučování ve sv. náboženství (naslouchat hlásání slova Božího), což s bohoslužbami vždycky souviselo. Neboť svěcení neděl a svátků, jak vidno z různých míst Apoštolských konstitucí (2, 59; 5, 20; 7, 23, 30; 8, 33); záleželo ze dvou částí: 1. Přípravná část konala se v noci, jak to zmiňuje již Plinius ml. ve svém listě k císaři Trajánovi, kdy se zpívaly žalmy, konaly se modlitby a četly se a jaksi komentovaly (vykládaly) úryvky z Písma sv., a 2. na úsvitě konala se pak eucharistická část liturgie. Otrokům mělo tak být umožněno, aby se těchto bohoslužeb mohli zúčastnit.

Dnes se tělesnou prací podle Kubíčkova Katechismu myslí práce dělnická, řemeslnická a rolnická. Psátí, kreslit, malovat ap. — to je práce většinou duševní a takovouto práci se prý sváteční klid neruší, avšak svátečnímu klidu přispívá, jestliže se pokud možno nepracuje nejen v úřadě a ve škole, ale i v jiných institucích a podnicích. Naš věřící lid je namnoze nábožensky vychován podle Katechismu Kubíčkova a proto neuvádím Katechismus dra Tomáška, který ostatně obezřetně tyto věci vynechal. Sváteční klid má pak trvati celý den od půlnoci do půlnoci a smí být porušen jen z nutné příčiny — např. sklídit úrodu za trvalé nepohody, pomáhat při neštěstí (požár, povodeň ap.) a konat práce, kterých bez značné škody nelze přerušit (hutě, plynárna, elektrárna ap.). Dlužno mít na zřeteli nejen slova Písma sv.: „Vše-

chny, kteří šetří dne svátečního, přivedu na svatou horu svou a obveselím je v domě svém“ (Is. 56, 6—7), ale i slova samého Pána Ježíše, který řekl, že litera zabíjí, duch pak oživuje. Kdy a kde to prostě nezbytná nutnost vyžaduje, tož nutno nedělní klid a odpočinek přerušit a nejen to není proti Pánu Bohu, ale byl by to hřích, kdybychom v takových okolnostech nepřiložili k dílu svou pomocnou ruku. Vždyť je přece známo, že církev sama dává v takových okolnostech od klidu od práce tělesné ochotně dispens. Ovšem dnes při psaní o nedělním svátečním klidu napadá nám ještě mnoho jiných myšlenek a v jednom článku nebude je lze zcela vypsat.

Užívání strojů, počínajíc největšími a konce malými (např. psacím a počítacím strojem) způsobilo zcela nové posuzování lidské práce. Technický pokrok v posledních desíteletích přinesl pro moralisty nepochybně nové problémy — např. zda se smí psát na psacím stroji i v neděli. Prostě dnes nejen kněz v praxi, ale především profesor morálky pocituje, že nevystačí s dosavadním rozlišováním a luštěním. Nutno připustit, že dosavadní rozlišování v učebnicích z počátku tohoto století je pro teologa, a tím více pro prostého věřícího již částečně nesrozumitelné, ba dokonce některé věci připadají již směšné a snadno by mohly svádět k nedbání II. přikázání Božího a I. přikázání církevního vůbec. Kdopak dnes rozlišuje mezi pletením a vyšíváním, kdopak by dnes řekl, že ten, kdo v neděli v zahradě trochu ryje a kope, aby se okysličil a pookřál, jedná tím proti přikázání (zvláště když přes týden pracoval v továrně u strojů nebo v kanceláři), zatímco horolezec, který s lanem a špičákem koná krkolomné a jistě velmi namáhavé túry, nikoliv... Nebo můžete si představit např. útočníka nedělního fotbalového ligového zápasu... Jaký je to fyzický výkon!

Proto dnešní moralisté už neposuzují opus servile ani tak ex natura operis nebo dle toho, zda se děje pro výdělek, jak se to dalo ještě před několika desíteletími, ale vracejí se k názoru prvních křesťanských dob, ovšem se zřetelem k nynějším společenským poměrům a především se táží, zda opus talem hominis servitutum inducat, ut impedimentum creet cultui animae, familiae et praesertim Dei? Služba Boží a péče o duši — to bývalo dříve rozhodujícím při posuzování nedělní práce; dnes žádá péče o duši též zvláštní ohled na život rodinný (na děti), zvláště když otec pracuje třeba celý týden daleko od domova. Dnes není tak rozhodující práce sama o sobě, jako spíše, zda je ona práce proti prvotnímu účelu a cíli neděle, vždyť práce sama, i těžká práce, není přece ničím před Bohem špatným a nevážnost k ní je názor pohanský. Ovšem déle trvajících těžkých prací v neděli bez nutné příčiny, nedá se zajisté s prvotním cílem neděle, tj. s cultus Dei, familiae et animae nikdy srovnat a tak tedy kromě případů nutnosti zůstane patrně vždy zapovězena. Hlavní překážkou nedělního klidu je ovšem mnohde otročením mamonu, ziskuchtivost, jež nedbajíc Boha, rodiny a duše, také v neděli pokračuje v těžké tý-

denní práci. Lehčí tělesná práce, ať je jakákoliv, kterou někdo koná, aby se zotavil a pookřál (zvláště má-li zaměstnání v nezdravé atmosféře — v kotelně, v chemické továrně, koželužně ap.), anebo aby se vyhnul zahálce, není nikterak na závadu účelu dne nedělní, resp. svátečního.

Noldin-Shmidt už ve svém 24. vydání z r. 1936 rozhodně se přidržuje tohoto názoru. Ovšem hlubší propracování této otázky dá moralistům patrně ještě dosti práce. Bude se tím, jak jsme četli, zabývat i II. vatikánský koncil. V duchovní správě bude ovšem třeba v podstatě se řídit dosavadním rozeznáváním práce, neboť subjektivní, čistě osobní posuzování jednotlivce by snadno způsobilo zmatek. Také nyní tedy zůstane hlavní zásadou, že pokračování v těžké týdenní práci i v neděli bez nutné příčiny je opus prohibitum. V případech pochybných však zcela klidně duchovní správce rozhodne spíše se zřetelem na účel neděle, než na povahu práce samé. Noldi-Shmidt končí tuto stať slovy: „Itaque si in sequentibus retinemus descriptionem operis servilis, prout hucusque in usu erat, hoc fit solum quia alia descriptio magis apta nondum invaluit; sed optandum est, ut invaleat. Interim in exemplis praesertim dubiis rationem habebimus magis alterius momenti, an sc. opus in modo, quo exercetur impedimento sit libertati ad cultum Dei“ (II. p. 251).

O svátečním odpočinku mluví se v Písmě sv. na dvou místech. V I. Mojž. 2, 3 násl. stojí: „...a odpočinul (Bůh) po veškerém tom díle, které vykonal. A poželhal sedmému dni a zaslvětil jej, protože v tento den ustal od veškerého díla...“ Druhý posv. text hlásá a vysvětluje 3. přikázání Boží: „Pomni, abys světil šabath (tj. den klidu). 6 dní budeš pracovat a vykonáš veškerou práci. Sedmého dne je šabath, Pána Boha tvého; žádnou práci nebudeš vykonávat ten den, ani ty, ani syn, ani dcera, ani sluha, ani služebná, ani dobytek tvůj, ani cizinec, který se zdržuje v branách města. Neboť Bůh učinil v šesti dnech nebe, zemi, moře i všechno, co je v nich a sedmého dne odpočinul; proto poželhal Bůh dni klidu a zaslvětil jej.“ (Ex. 20, 9 násl.)

My ovšem se můžeme na sobotní pracovní klid dívat z dvojího hlediska. Především z hlediska přirozeného a časného a tu účelem sobotního klidu je obnovit síly, vyčerpané šestidenní prací a získat novou sílu pro práci další. Z tohoto hlediska odpočinek patří tedy do sféry práce, do okruhu člověka přirozeného a do jeho potřeb časných. Ovšem možno se na sobotní klid též dívat z hlediska náboženského a z tohoto hlediska je sobotní klid hodnotným předpokladem k posvěcení, resp. nutnou podmínkou, aby se člověk mohl výlučněji a přímo věnovat Bohu, především vnitřně, ale také zevně. Co zamýšlel Bůh výše citovaným přikázáním? — Abychom si na tuto otázku mohli správně odpovědět, je třeba si především připomenout, že podle poznatků současné exegese Církev nejen upouští od doslovného výkladu hexaemera jako celku, ale i jeho jakéhosi nerozlučitého doplňku o sedmém dni. Vždyť u Boha přece nelze v pravém slova smyslu mluvit ani o odpočinku, ani o svěcení dne a vůbec nelze se na Něj správně dívat jako na bytost, která jedná v čase a u Níž je rozdíl mezi činností a klidem. Budiž alespoň připomenuto upozornění z významné encykliky „Divino afflante“ z r. 1943, že exegeta musí respektovat i literární formu, kterou se kdysi psalo a k tomu dodává např. kard. Liénart, že v bibli se vyskytují všechny literární druhy, i lidová vypravování a poetické skladby (Études, prosinec 1947). Vždyť by bylo naivní někomu vykládat, že by vznik jednotlivých částí vesmíru byl ohraničen jediným astronomickým rámem a večerem — ať už jde o obsah dne prvního nebo sedmého — ostatně pro obyvatele druhé poloviny zeměkoule by Bůh vlastně začínal večer a končil ráno. Jak tedy dlužno výše citovaným starozákonním textům rozumět? — Aniž se budeme dále zabývat exegetickými a hermeneutickými pravidly, domníváme se, že citované posv. texty chtějí říci, že Bůh si přeje dvou věcí: 1. Aby se člověk v náležité míře věnoval Bohu, jeho účtě a 2. aby při své práci byl rozumný vůči sobě i lidský vůči svým poddaným i vůči dobytku a dopřál každému zaslouženého odpočinku.

ku. A poněvadž v době teokracie, bohovlády bral Bůh ústy svých zástupců výslovně a přímo v ochranu odpočinek od práce i po jeho stránce čistě přirozené, tedy jako nutný článek mezi prací ukončenou a zamýšlenou, proto též je v 3. přikázání pamatováno i na zvířata. Avšak právě toto nás upozorňuje, že 3. přikázání v Novém zákoně a v témže rozsahu jako v Zákoně starém neplatí. Zvláště v současné době vidíme, že zvířata budou při práci pomalu úplně nahrazena stroji.

Velmi dobře 3. Boží přikázání vykládá sv. Tomáš A. (S. th. II—II 122, 4 ad 1) a rozlišuje v něm část morální a část ceremoniální: „Praeceptum de sanctificatione sabati ponitur inter praecepta decalogi, in quantum est morale, non in quantum est caeremoniale“. Morální pak je toto přikázání quantum ad hoc, quod homo deputet aliquod tempus vitae suae ad vacandum divinis: Inest enim homini naturalis inclinatio ad hoc, quod cuilibet rei necessariae deputetur aliquod tempus; sicut corporali refectio, sommo et aliis huiusmodi; unde etiam spirituali refectio, qua mens hominis in Deo reficitur, secundum dictamen naturalis rationis, aliquod tempus deputat homo; et sic habere aliquod tempus deputatum ad vacandum divinis, cadit sub praecepto morali“. Jak vidno tedy, podává zde sv. Tomáš známé učení, že Desatero je vlastně přesnější formulací přirozeného zákona, vepsaného do lidské přirozenosti a který je proto též pro veškeré lidstvo závazný. Ve svých podrobnostech je pak 3. přikázání Boží už pouze „praeceptum caeremoniale“ a jako takové tedy už do Desatera, závazného pro veškeré lidstvo, nespadá. Sv. Tomáš na citovaném místě říká: „Sed in quantum in hoc praecepto determinatur speciale tempus in signum creationis mundi, sic est praeceptum caeremoniale“. Tedy i ona sedmička, pro židovský kult tak důležitá, patří k části ceremoniální. Svou morální částí 3. přikázání pouze vymáhá „aliquod tempus“ pro zájmy výlučně náboženské „secundum dictamen naturalis rationis“.

Neví se, v které době byl zaveden u Židů zrovna sedmý den, pro odpočinek tělesný a zároveň pro ukojení potřeb duchovních ve službě Boží, ale je pravděpodobné, že již existoval, když byl psán Pentateuch — týden o sedmi dnech mají i Egypťané, Asyřané a Babyloňané. — Jak známo, není mezi výklady hexaemera bez jakési pravděpodobnosti i ten výklad, že právě vzhledem na již existující sobotu rozdělil svatopisec dílo Bohem stvořené na šest dní, aby pak na konec existenci židovské soboty motivoval „odpočinkem“ Božím „zasvěcením“ sedmého dne — třeba nás opouští představivost, jak tyto dva pojmy s dokonalejší představou Boha spojit. Ale toto zdá se býti vyloženo řádky R. Quardiniho, který v dubnovém čísle dominikánské revue „La vue intellectuelle“ (1947) napsal: „Rok je nejširším rytmem střídání, jež je působeno pohybem slunce, měsíce a naší země. Den je nejkratším obdobím tohoto periodického rytmu. Mezi těmito dvěma rytmy pak je zase třetí, řízený fázemi měsíčními; je to měsíc, dvanáctý díl roku. Než měsíc je v životě člověka doba příliš dlouhá a proto je třeba ještě vložit mezi den a měsíc rytmus uprostřed. Toto období nebude určeno konstelacemi nebeských těles, nýbrž samým člověkem. Je to týden, o jehož původu je mnoho domněnek. Ale je jisté, že vládne jakýsi vztah mezi rytmem týdne a jistými periodickými rytmy organismu ženského. Psychologie podvědomí a zkoumání o náboženské symbolice nás poučují, že číslo čtyři je číslem specificky ženským oproti trojce, jež je číslem mužským. Tedy týden, téměř čtvrtina měsíce se zdá býti typicky ženským rozdělením běhu životního. Takové jsou přirozené základy dnu Páně. Den je určen životu a práci, noc odpočinku. Než námaha dne nebývá plně nočním odpočinkem odstraněna. Je třeba ještě ráznější kompenzace. A proto sedmý den je nesmírně důležitý“.

Toto bylo nutno předeslat, protože i dnes je nutno rozlišovat v 3. přikázání, jak je podává Exodus; podstatnou část, zavazující všechny (i pohany) od té druhé, která té věčné platnosti nemá a k níž patří i bližší určení způsobu odpočinku a svěcení.

ThDr. Jar. Kouřil

KOSTEL PRAŽSKÝ ZA OLBRAMA

Nedostávalo se úchvaly a duchovní podpory jen mariánskému kultu. Pešina znal bulu, dnes asi ztracenou, kterou se „uznávaly zásluhy arcibiskupa Jana II., jeho nástupce Olbrama a kapituly“ a došly ocenění v počtě, prckázané kapli svatováclavské, která s hrobem svato-vojtěšským zůstává trvale středem pozornosti celých církevních dějin českých. „Toužíce po tom“, říká se v bule, „aby kaple sv. Václava, v níž tělo téhož světce spočívá, byla vhodně poctěna častou návštěvou a návštěvníci v ní byli posílení bohatěji dary nebeské milosti“, udělíme jí na čtvrtek po cktávě Hodu velikonočního a dva dny potom každoročně odpustky, kterých se nabývá v kapli Porciunkule v Assisi. Aby pak co největší počet věřících se mohl na indultu podílet, povolovalo se i pro tento případ stanovit dvanáct „schopných světských i řeholních zpovědníků“. Bohužel, chybějí jakékoli dohady o tom, kdy a jak bylo těchto duchovních výhod použito.

Na sklonku XIV. stol. se věřící již nespokojují pasivní účastí na bohoslužbách. Žádá se stále častěji výklad Písma, věroučných pravd, řešení morálních případů a problémů. Vedle mohutných kazatelských osobností vynikajících jednotlivců XII. a XIII. stol. se po zástupcích mysticky odstíněných kázání Taulerových, Ekehartových, Susových, Kempenského, Ruysbrockových, začíná objevovat kazatel typu Matouše z Krakova, Gersonova, u nás Waldhauserova, Milíčova, Matěje z Janova, Štěknova, Štěpána z Kolína aj., působící stále více do šířky a neomezují se jen na elitu hluboce nábožensky žijících jednotlivců v klášterech a vzácně mimo ně. Není divu, že se ukázala potřeba opatřit také kostel pražský vhodným a častým kázáním. Podnět k tomu vyšel od laické osoby, Kateřiny z Vrabí, ovdovělé choti Kunaty Kaplíře, královského puškaře, v r. 1394 člena zemského sněmu. Z jiných zdrojů než ze zakládací listiny o něm víme, že dal r. 1387 v přílišné horlivosti královského úředníka upálit penězokaze. Tato smutná okolnost snad do jisté míry ovlivňovala citlivou mysl jeho manželky a byla, ne-li hlavní, tož jistě mocnou spolupohutkou k vyhotovení zmíněného náboženského založení. Kateřinu Kaplířku upoutala výřečnost a zbožnost mistra Mikuláše z Rakovníka, cbzvláštního propagátora svátku Navštívení P. Marie, jenštejnovi tak drahému. Jako kanovník kostela Vše ch svatých a u sv. Jiří nebyl Mikuláš na Hradčanech neznám, neboť tam z kolegiálního domu u svatomikulášského kostela na Starém Městě častěji docházel. Fundátorka tedy „žádostiva jsouc, aby slovo Bcží věrným v Kristu k jich napravení a pobožnosti užitečně v kostele pražském tím častěji se kázalo“, úřad kazatele, jak bylo při prvním jmenování právem fundátora, „Mikuláši z Rakovníka s dovolením pana Václava, římského a českého krále“ určila. Za tím účelem „jemu 10 kcp. gr. platu ročního a věčného nařídila, že vsi Slavošova tak, aby podle povolání svého na všechny svátky a slavnosti, kteréž se od lidu křesťanského světi a pamatují, v advent Páně a v postě třikrát do týhodne slovo Bcží jazykem českým lidu Božímu určité hodiny konal“.

Mikuláš z Rakovníka, vystoupivší na kazatelnu, z níž promlouval před nedávným Janov, byl jednou z významných soudobých osobností. Narodil se kolem roku 1350 a již 18. X. 1370 ho vykazují universitní matriky co bakaláře fakulty artistické. Po pěti letech je promován na mistra před komisí, v níž zasedal i Jenek, r. 1379 ho zvolili rektorem university. Jako člen zkušební komise pro gradus bakalářský aproboval r. 1382 slavného Jana z Münsterberka. Jsa od studentů českého národa velmi oblíben, byl zvolen do Karlovy koleje, kde se stal v prosinci r. 1384 proboštem. Stejně jako Mikuláš z Litomyšle a Štěpán z Kolína bojoval vytrvale za práva českého národa. Spolu s Kolínem je v kmisi pro graduování mistrů. V této funkci promuje svého nástupce v kazatelském úřadě u sv. Víta Stupnu. V devadesátých letech přestoupil na fakultu theologickou. V hodnosti bakaláře theologie napsal traktát „Hod a slavnost Navštívení P. Marie“ se stručným životopisem Jana z Jenštejna. (Nár. mus. III B 11.) Jech profesuru theologie dosvědčuje jiný

zachovaný rukopis „Lectura super psalmos“, nevynikající originalitou. (NUK VI C 11.) Zemřel r. 1407 v mužném věku.

Tím se Kaplířka nespokojila a své nadání doplnila o založení polořeholní ženské náboženské komunity, snad napodobující svým statutárním charakterem jiho-brabantské organizace bekyň, tj. panen a vdov, které žily ve skupinách bez vlastních řeholních slibů. Časově to snad bylo založení tohoto druhu v Praze jedno z nejranějších hned po onom v Templu a v Olbramovském domě. Rozhodla se tedy věnovati svůj dům „nedaleko od kostela sv. Benedikta (v místech dnešního Lobkovického paláce) k bytu dvanácti osob ženského pohlaví stavu panen a vdovského, kteréž by marnosti tohoto světa opustily a k službám božím se oddaly se všemi platy, úroky a užitky na vsi Vesci“. Za svého života sama řídila správu „osob předepsaných v témž domě bydlících“, po její smrti připadlo řízení pražskému arcibiskupství. Několika větami vytyčila Kaplířka základní regule společného života zbožných žen. Tak „za jedinou tabulí a stolem v hodině jídla seděti mají... jísti budou pokojně bez vády a hadruňků, aniž budou přítěle aneb přibuzného k sobě dosazovati“. Návštěvy příbuzných povolila zakladatelka na den Svátosti a sv. Václava. Kdyby některá ze stanoveného počtu byla „toulavá, darmožravá, nepoctivá a že by se od jiných vzdalovala a s nimi nesrovnávala“, po trojím napomenutí bude správcem domu propuštěna. Arcibiskup Olbram nadání potvrdil na Kutných Horách 6. X. 1400.

Sled projevů vroucí víry potvrzovaný hmotnými oběti nebyl tím ještě za Olbramova arcibiskupátu uzavřen. „Vladyka pražského arcibiskupství Zdeněk z Chejnova s manželkou Barborou k polehčení a spasení duší svých rodičů a předků oltář k poctivosti Panny Marie Zvěstování v kostele pražském v kapli sv. Šimona a Judy (později sv. Kříže) vyzdvihli na čtyři kněze, kteří žádného úřadu v kostele nemají a nedrží... Mšálem, kalichem, ornáty a jinými ozdobami nadali a ozdobili, tak aby, nadepsaní kněží životem a ctnostmi dobrými ozdobeni a bez ouhony byli... Ti k čtení dvou mší každého týhodne na časy věčný a budoucí zavázání jsou.“ Tak vypravuje dokument vystavený Olbramem na konci ústního právního jednání, proběhnuvšího mezi ním nebo jeho zástupcem r. 1401. Zvoleným kněžími donátoři odkázali po smrti dům položený mezi staveními pánů z Rožmberka a ze Šternberka „se čtyřmi kopami platu ročního a věčného“, zaručenými ve dvoře v Unhošti. Dům z druhé strany rožmberského stavení patřil kanovníkovi Petru ze Všerub, kuriálnímu důvěrníku, který zvláštním prohlášením obdržel i za své nepřítomnosti u papežského dvora, trvalou účast na všech výsadách a milostech. Ten odkázal svůj dům kapitule se závazkem vyplácet ročně 2 kopy gr. na aniversaria.

Mimořádné ochraně králové z piety k fundátorovi se těšil oltář P. Marie, sv. Filipa a Jakuba a sv. Jiří v katedrále, jehož nadaci ve výši 26 kop ze 6 vsí v míšeňské diecési daroval zesnulý bratr Václavův Jan Zhořelecký. Král sám prohlásil, že oltářník bude požívat jeho zvláštní ochrany. Královský mandát nařizoval v březnu roku 1397 purkrabímu hradu Spremberka, aby se zmíněný plat řádně odváděl. Vše se stalo s vědomím a souhlasem Olbramovým.

Z mimopražských nadací doby Olbramovy nelze opominout aspoň jednu z největších, totiž na hradě Lipnici u Havlíčkova Brodu. Tam založil r. 1396 kapitolu někdejší vyšehradský probošt a potom nejvyšší komorník Václava IV. Vilém z Landštejna, a to při hradní kapli sv. Vavřince, vystavěné snad v první pol. XIII. stol. Kapli nadal jako kolegiální kostel s děkanem a šesti kanovníky, k jejich vydržování měly sloužit osady v Kyžlici, Vilémovci a Bystrém. Proponovaný výnos každému kapituláři zaručoval neveliký roční příjem 8 kop. Děkanská dignita měla zajištěno nadlepení místní farou, avšak užitky farního kostela zůstaly kapitule. Vyplešené hmotné situace děkanovy hodnosti dlužno spatřovati i v tom,

že nemusil hradnímu pánu odvádět někdejší farářskou služebnost v podobě ospů, kuřat a sýrů. Fundátor přislíbil správci školy plat 2 kop, kromě výživy poskytované mu kapitulou, a mimo to se zavázal zásobovat kanovníky potřebným dřívím.

Podrobně formulované kapitulní stanovy předpisovaly kanovníkům stálou residenci na hradě, která vylučovala přijetí jiné církevní funkce, pilnou recitaci oficia na hlavní svátky zpívaného. Zakazovaly jim styky s podezřelými osobami, návštěvy krčem, hry v kostky a karty, lov. Předepsán byl kněžský šat a tonsura, společné stravování, jakož i ubytování ve společném domě. O svém majetku mohou svobodně pořizovati. Zemře-li některý bez testamentu, přechází pozůstalost na nástupce, děkana nebo kanovníka. Děkanskou hodnost podává patron, který vhodnou osobu představí pražskému arcibiskupovi nebo jeho generálnímu vikáři k potvrzení. Kanovníky instaluje děkan.

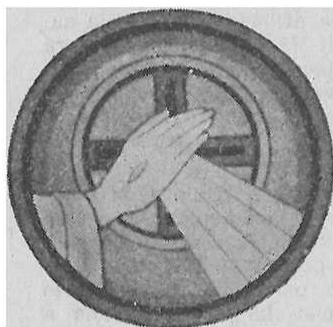
Prvním lipnickým kapitulním děkanem se stal Pelhřím z Roudného, erbu růže, jako sám zakladatel kapituly, druhým Svatoslav, dosavadní kanovník, a třetím Petr, prý někdejší kazatel v pražském kostele. Některé známky se zdají nasvědčovat tomu, že jde o Petra ze Stupna, vynikajícího soudobého duchovního řečníka. Ten se v intencích doby zasadil o to, aby také na hradě Lipnici bylo zřízeno místo kazatele, který by lidu o nedělích a svátcích kázal česky. Snad díky tomu zaznamenala kapitula jistou životnost, protože v jejím kolegiálním kostele světil 6. III. 1417 nikopolský biskup Heřman jáhny a podjáhny. Ještě v roce 1482 je v lipnické kapitule dosvědčována přítomnost biskupa Augustina Sanktuarienského, který často ordinoval utrakvistické kněze a byl kdysi pány Trčky uveden do Hradce Králové. Založení Viléma z Landštejna schválil arcibiskup Olbram 14. XI. r. 1397.

(Pokračování.)

ThDr. Václav Bartůněk

Kněžská meditace

TACITURNITAS - MLČENLIVOST

K největším darům, jimiž je člověk pro život vyzbrojen, jest dar řeči. Neboť dar řeči jest tak veliké společenské dobro, že bez něho by nebylo žádného pokroku, žádného vývoje ke stále vyšší úrovni, bez mluvy lidské by nebylo kultury ani našeho kněžského apoštolátu, neboť: „Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi“. Rom 10, 17. Teprve řečí, výměnou názorů a poznatků se stává vše dobré a dokonale společným darem všech.

Avšak právě tento veliký dar Boží vyžaduje od nás a zcela zvláště od nás kněží takový stupeň sebevlády a takovou plnost ctností, že Písmo svaté přímo obdivuje muže, který je ve svých řečech bezúhonný. „Jestliže se někdo neprohřešuje slovem, je to muž dokonalý.“ Jak 3, 2. Před žádnou chybou snad Písmo svaté tak nevaruje jako před chybami jazykem, mluvou spáchanými, nikoho tolik nechválí jako muže, který dovede v pravý čas mluvit i v pravý čas mlčet. „Blaze člověku, který neklesl slovem z úst svých.“ Sir 14, 1. „Jazyk je ohněm a vesmírem nepravosti.“ Jak 3, 6. „Spravedlivého jazyk — vybrané stříbro — spravedlivého ústa ponaučí mnoho lidí.“ Př 10,

20, 21. „Jazyk má smrt a život ve své moci.“ Př 18, 21. Staří Římané říkali: „Virtutem primam esse puta comescere linguam.“ Písmo svaté zná však také těžkost, ano morální nemožnost, dokonale ovládat jazyk. „Člověk zkrocuje a zkontroluje všechny druhy zvířat, ptáků, plazů i vodní zvířeny, ale jazyk, toto nepokojné zlo plné smrtícího jedu, zkontrolovat nedovede.“ Jak 3, 7, 8. Proto má každý z nás vynikati ctností mlčenlivosti.

Taciturnitas, ctnost mlčenlivosti usměrňuje naši řeč, naši mluvu tak, že nemluvíme nic hříšného, nic zakázaného, že nevyjevujeme svěřená nám tajemství. Virtus taciturnitatis est in medio inter loquacitatem (povídavost), et inopiam sermonis (málomluvnost). Kdo jiný má vynikati touto ctností než kněz, jenž má býti ve všem vzorem!

Jak velice se prohřešuje kněz povídavý! Který co neví nepoví. Jak může kázati proti tak rozšířené chybě jako jest nactiutrhání, pomlouvání, ironisování a sarkasmus, jestliže sám takové řeči vede. Pascal jednou pravil: „Kdyby všichni lidé věděli, co o sobě navzájem mluví, nebyli by ani čtyři přátelé na světě. Není to vždy zloba, která vede k nactiutrhání, k snižování bližního svého, ale ta nešťastná bezmyšlenkovitá povídavost, která při přátelském setkání se spolubratry vede k hříchům proti bratrské lásce. Právě tato bezmyšlenkovitost a bezmyšlenková povídavost ničí více dobré jméno bližního než zloba... Povídavý je, kdo má ve zvyku neuvážené a zbytečné řeči. Hlavní známkou jich jest neuváženost. A kněz, lumen mundi, lux fidelium, nemá mluvit, co mu právě napadne, co mu přijde na mysl, co mu „slina přinese na jazyk“. Povídavost zaviňuje mrzutost, nesváry a bere duchovnímu otci důvěru všech. Si cupias pacem, linguam compece loquacem. Povídavost vadí vnitřnímu soustředění, poškozuje vážnost u lidí. Proto bdít nad sebou, ucpat pramen loquacitatis: pýchu, marnivost a rozptýlenost. „Domnívá-li se někdo, že je zbožný, ale nadržuje na uzdě svůj jazyk, nýbrž klame sám sebe, toho zbožnost je bezcenná.“ Jak 1, 26.

Moudře mluvit je těžké, avšak moudře dovést mlčení jest ještě těžší. Děti se naučí v poměrně krátké době mluvit, ale dovést v pravý čas mlčení nenaučí se většina lidí ano i mnozí z nás kněží nikdy. Arabské přísloví praví: „Když mluvíš, musí býti tvá slova lepší než je tvé mlčení. František Saleský byl jednou napaden hrubými slovy od jakéhosi muže. František se nebránil, mlčel. Tázali se ho, proč mlčel? Saleský odpověděl: „Uzavřel jsem se svým jazykem smlouvu, že musí tak dlouho mlčeti, dokud jsem vnitřně rozčilen. Nyní jsem byl vnitřně neklidný, proto jsem nemluvil. Až se uklidním, odpovím!“ Tak má jednat každý kněz.

Ovšem in medio virtus! To platí i o ctnosti taciturnitatis. Proti ní se můžeme prohřešiti také per inopiam sermonis per defectum — málomluvností. Uzavřenost, nesdílnost, upjatost, nemluvnost, zamlklost zajisté je odpudivá. Uzavřený, upjatý, nemluvný pastýř duší zajisté není pastýř dobrý, neboť duše mu svěřeně nemají k němu důvěru, vyhýbají se mu. Často jsou to chyby povahové, avšak láska k duším překoná i chyby takové i letorové! A jedna z ošklivých chyb proti lásce je někoho svou zamlklostí, málomluvností, nebo dokonce nemluvností nudit! Láska vše překonává a najde vždy pravé slovo v pravý čas!

Jestliže jeden z nejproslulejších řečníků minulého století Lacordaire pravil: Mlčenlivost — taciturnitas — je po daru řeči druhá velmoc světa, pak bude zajisté záhodno, abychom se jako mužové Boží snažili této tak důležité ctnosti dosáti. Neboť tato ctnost nás povede zlatou cestou středu mezi hříšné povídavostí a mezi hříšné zamlklostí k správnému užívání řeči. Obě chyby škodí nejen kněžskému charakteru, ale také naší duchovní apoštolské práci na vinici Páně.

Zabraňujeme svou mlčenlivostí na pravém místě a v pravý čas všemu, co by mohlo narušiti soulad a souzvuk srdcí a duší a budujeme, tvoříme svým mírumilovným slovem pokoj a mír mezi lidem všude tam, kde žijeme, pracujeme a působíme.

ThDr. Karel Sahan

DOBROTIVÝ SLUŽEBNÍK DOBROTIVÉHO MISTRA

Autor vzácné knížky „Duše veškerého apoštolátu“ J. B. Chautard uvádí rozhovor vynikajícího katolického laika s papežem Piem X. Vypráví: „V rozhovoru se Svatým Otcem jsem se vyjádřil nelaskavě o jednom nekatolíkovi, který nebyl nakloněný Církvi. Pius X. mi řekl: „Neschvaluji vaši řeč. Za pokání si poslechněte příběh, který mi je velmi známý:“

Když se jeden horlivý kněz dostal na svou první faru, považoval za svou povinnost navštívit všechny rodiny ve farnosti. Navštěvoval židy i protestanty, baptisty — a s kazatelnou oznámil, že nikoho nevynechá, že se chce se všemi pozdravit. Bylo z toho pouhou mezi „seriosními“ spolubratry. Stěžovali si u jeho biskupa. Biskup si ho předvolal a pokáral ho. Farář zdvořile odvětil: „Excelenci, Ježíš Kristus vyzval v evangeliu pastýře, by byli pastýři všech oveček. Jak to dokáže, když je nevyhledává? Jak to provede, když se uzavře za zdi své fary? Ostatně, nedělám ty návštěvy proto, abych se s nimi hádal, kdo má pravdu. Chci projevit zájem a lásku ke všem duším, které mi Bůh svěřil.“

Budoucnost dala onomu knězi za pravdu. Získal si oblibu všech a mnohým ukázal správný směr. Ten prostý, neuznávaný farář se stal z vůle Boží papežem, který vám dává nyní toto poučení o křesťanské lásce. Buďte pevní v zásadách, vaše láska se však musí rozprostírat na všechny! Tolik Pius X., o jehož pravověrnosti a správnosti jeho zásad nebude za jisté nikdo pochybovat. Vždyť je již na našich oltářích a ctíme ho jako světce.“

Hle, to je síla lásky. Síla té lásky, která bývá často kamenem úrazu. Která bývá často rozličeně vysvětlována.

S chutí jsem se zasmál příteli laikovi, který se chlubil, že se seznámil s jejich novým kaplanem. — „Musí to být ale hlavička“ — poznamenal. — „Víte, jaké řeči ovládá?“ Říkal, že umí latinsky, hebrejsky, aramejsky, syrsky... Ten laik to říkal dobromyslně. Avšak, jak to řekl ten spolubratr? Co tím myslel? Nebylo by bývalo krásnější a více na místě, kdyby byl pomlčel o těch svých lingvistických vědomostech a přenechal času, necht ten ukáže, co on je za „hlavičku“? Sv. Jan Křtitel nekonal zázraky a přece se zástupy za ním hrnuly. „Jan zajisté žádného divu ne učinil, ... a mnozí tam uvěřili v něho.“ (Jan 10, 42.) Sv. farář arský nijak vědou nevynikal, a co je hlavní, nijak si na ní nezakládal a nikterak se ji nechlubil. Měl tak slabý hlas, že ho bylo těžko uslyšet. Avšak posluchači ho viděli. Viděli někoho, kdo nosil v sobě Boha. A on překonával a obracel pohled přítomných. Kdosi se zeptal právníka, vracejícího se z Arsus, co ho tam tolik dojalo. Odpověděl: „Viděl jsem Boha v člověku“.

Jak to čítáváme o svátcích narození Páně? — „Zjevila se dobrotivost a laskavost Boha, Spasitele našeho, který nás spasil... z velikého milosrdenství...“ (Tit 3, 4.) A my, vždyť se chceme zvát vyslanci, ba zástupci tohoto dobrotivého a laskavého Mistra na zemi?! Proto, jak převelice je nám zapotřebí, abychom ozdobili své pas-

týřské duše jeho vlastnostmi. Jak je proto v protívě s dobrotivým a soucitným Kristem jeho rozmrzelý, odměřený, chladný služebník, s odpuštěním úředník, který není hoden jít ve slépějích svého Mistra! Kolik duší odcizí, kolik odradí! Kolika místo útěchy a radosti vnese do duše roztrpčení a nechuť!

Lacordaire píše: „Bůh to tak zařídil, že se tvorbou nedostává žádného dobra jinak, pouze láskou a že bezcitnost je neschopna šířit světlo nebo vlévat lásku!“

Jakmile člověk vidí obětavost svého duchovního pastýře, jakmile vidí jeho ochotu, jeho velikou trpělivost a nade vše lásku k duším, volá: „Tu je Bůh! Vidím ho, vidím toho, kdo nosí Boha v sobě“. A P. Faber dodává: „Laskavost obrátila mnohé, početnější než výřečnost, anebo domyšlivá učinnost. A tito neobrátili, nenadchli nikdy nikoho, jak jen s nimi nebyla laskavost!“

Před příchodem sv. Františka Saleského marně pracovali misionáři ve francouzské provincii Chablai. Mezi nimi a protestanty zuřil boj a nenávisť. Laskavý František svým zjevem svou trpělivostí učinil pro Krista více než legie nesprávně horlivých misionářů.

Kristus Pán pokáral své apoštoly, když se cítili uraženými ve své lidské důstojnosti a ve své pomýlenosti chtěli, aby se s nebe snesl oheň na samarské městečko, které je nepřijalo. — „Nevíte, čího jste vy ducha. Syn člověka nepřišel duše zahubit, ale zachránit.“ (Lk 9, 56)

Duchovní cesta Julia Zeyera

Zrání Zeyerovy katolicity bylo patrné již v jeho básnické práci PŘÍCHOD ŽENICHŮV, kterou otiskl v „Almanachu secese“ r. 1896. Tehdy se také utváří jeho kladný poměr k literární Katolické moderně a jeho spolupráce s Lutinovým „Novým životem“, který počal vycházet jako základní literární orgán Katolické moderny v prosinci r. 1895. Prostějovský farář, básník Karel Dostál Lutin v jej zprvu redigoval spolu se svým přítelem, rovněž kněžím-básníkem Sigismundem Bouškou. V r. 1897 se shledáváme na stránkách „Nového života“ s pozoruhodnou, nábožensky vroucí a katolicky hluboce citící Zeyerovou ZAHRADOU MARIÁNSKOU a rok nato Zeyer otiskuje v „Lumíru“ svou KRISTINU ZÁZRAČNOU, jež spolu s oběma předešlými a jinými pracemi nasvědčuje, že Zeyer už v této době byl upřímně věřícím katolíkem. Tyto práce vyrostly na stromě nového, čistého a obrozeného duchovního života. Cituji aspoň několik veršů z „Příchodu ženichova“, liturgického dramatu, jež veršem rozvádí v dialogické formě podobu Páně z evangelia o pannách moudrých a pošetilých, jež s lampami v rukou, moudré s lampami hořícími, pošetilé s lampami mrtvými a vyhaslými, vyčkávají nočního příchodu ženichova: „Je duše lidská temná bez Tebe — a slepě tápá věčně soumrakem, — věčně stoupá, věčně klesá, — věčně touží, věčně bloudí — buď ji koi-vou Ty! — Kéž světlo Tvoje neuhasne v ní, — ať nezahijme a tupě nezaspí — ten příchod Tvůj, Ty duše Ženichu, — o to Tě prosím, synu člověka, — Ty nestvořený, věčný od věků, — ó Kriste! Spasiteli! Ježíši!“ Zda tu básník nevyjádřil svou vnitřní touhu po Spasiteli, ale také theologicky z hlediska katolického správně a přesně své vyznání v Syna Božího? Zeyerova „Zahrada ma-

riánská“, dílo pokorné, zbožné a čisté, je vzácnou knihou a dalo by se z ní dlouho rozjímat o kráse a velikosti Boží Rodičky. I když se Zeyer ve svém básnickém líčení života a vyvolení Mariina opírá většinou o látku apokryfní, nikde se nedostává na cestu a nikde se neodchyluje od učení katolické Církve. Tohoto svého díla si Zeyer sám velmi cenil. Zdenice Braunerové 27. 7. 1897 napsal: „Zahrada mariánská mnoho znamená pro vnitřní život můj.“ Vilém Bitnar v přednášce KATOLICITA JULIA ZEYRA, vydané r. 1926 v Plzni, v níž nejúplněji zachycuje Zeyerův náboženský vývoj, postihuje toto třetí, vrcholné údobí básníkovy přilnutí k celému a vroucně opravdovému katolicismu těmito slovy: „Nebylo to již neurčité, mlhavé novokřesťanství, oddalující duše od Církve a při tom horující o krásných ideách a citech víry, které se vznášejí ve vzduchu v luzných útvarech duhově zbarvených. Zeyer počal seznávat, že myšlenkovou i citovou obsah katolicismu není pouhou krásnou básní, ale že je to realita, pevná skutečnost, a že nejen v snech Dantových existuje peklo, očištec a ráj, ale že opravdu svět nadsmyslný žije v tvarech, zachycených lidským smyslem krystaly dogmat katolicismu“.

Dopisy, které Zeyer psal Lutinovi a jež pečlivě vydal P. Ladislav Zamykal v r. 1927, napovídají mnohé o Zeyerově náboženském vyzrání a nalezení bezpečné a správné cesty víry. Leccos by ozřejmily i dopisy Dostála Lutinova Zeyerovi, jež se po několikaletém bádání podařilo nalézt Vilému Bitnarovi. Leč jejich uveřejnění Bitnar už nedokončil. Nesmíme však Zeyerův vztah ke Katolické moderně přeceňovat. Zeyer byl k ní kriticky pozorný a také některé redakční machine Lutinovy, poněkud reklamního nádechu, nebyly mu milé. Když se 25. srpna 1897 konal v Praze první sjezd Katolické moderny za účasti kněží, bohoslovců i laiků, Zeyer se ho nezúčastnil.

Člověk se učí až do smrti — hovoří naše zdravá lidová moudrost. — Dobrý kněz se až do smrti učí — je de- visou, která musí pro nás platit v kaž- dém času. A jak je něčeho zapotřebí, nuže, to je láska. Ta láska, která byla poznávacím znakem prvních křesťanů. Láska, o které tak rádi kážeme svým věřícím. Láska, dobrotivost, tr- pělivost, nekonečná trpělivost a do- brota, která z nás učiní muže Boží, muže, ve kterých lidé budou vidět pravé služebníky Kristovy.

P. František Marko

Pohledem našich světců

SV. CYRIL A METODĚJ

„Lux o decora patriae / Slavisque amica gentibus / Salvete, fratres: annuo Vos efferemus cantico“ — kaž- dým rokem těmito verši druhého hym- nu v římském breviáři můžeme po- zdraviti naše svaté věrozvěsty, sv. Cy- rila a Metoděje na jejich svátek 5. července, a zrovna tak i při mši sv. v evangeliu jejich svátku jest velmi výrazně zachycen apoštolský postulat vytyčený přímo Spasitelem: „Žeň sice hojná jest, ale dělníků málo ... po- sílám vás jako ovce mezi vlky ... do kteréhokoliv pak domu vejdete, na- před řeknete: Pokoj domu tomuto!“ — V stručných výňatcích citovaného Lukášova evangelia (10, 1—9) jest i stručně, ale i velmi přiléhavě cha- rakterisován profil životního údělu na- šich slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje. Zvláště když si uvědo- míme dalekosáhlý význam jejich

VŽDY ŽIVÁ ČASOVOST NADČASOVÉHO KAZATELE

Právem oslavujeme svatého Antonína v první polovině června, měsíce tradičně usměvavého, znějícího srpem a trávními kosami, bohatě naléva- jícího do veškerého stvoření čarovné esence ze slz květů nejrozkošnějších nocí v roce, měsíce, který proslul v životě i umění jako dárce a představi- tel přírodních krás, svítivé radosti a slunné pohody.

Svatý Antonín Paduánský, patrioticky i patronymicky Lisabonský, je svět- cem milých červnových úsměvů, světcem, který uměl podivuhodně zladit radost života se svatostí. Podobně jako svatý František, chuďas assiský, veselý „ioculator Dei“, i on žil spásonosnými a životodárnými myšlenkami, že místem smutku může být jen peklo, nikoliv nebe a země, a že ten, kdo má čisté svědomí, nemůže být nikdy smutný. Všechny významné udá- losti jeho krátkého života mají líbeznou něžnost času květů, vytrysklých barevným zázrakem ze země, a hoří jako pivoňky a srdečnice, přidržující se rok co rok k jeho svátku.

Svatý Antonín, jenž slul původně Ferdinand, je nazýván svými živo- pisci nejvzácnějším květem na mladistvém štěpu slavného řádu svatého Františka Serafinského. Vzešel z Lusitanie, zahrady Evropy, štípené na mořském pobřeží, z Lisabonu, jenž tápal ve stín upříšerných dob. V jeho tepnách kolovala krev reků. Matka pocházela z knížecích rodů asturských, a otec byl pokrevním příbuzným legendárního hrdiny Bohumíra Buillon- ského, krále jeruzalémského. Rodem, výchovou, tradicí ducha, krve i kul- tury pravý hidalgo, byl již v raném věku zanicen jen pro nejvyšší a nej- čistší formy ducha a života. Jako šlechtickému synku kynula mu skvělá budoucnost a cesta k životu v přepychu, k hodnostem, počtám a výsost- ným úřadům. Ferdinand však pohládl rodovým šlechtictvím a ještě víc bla- hobytem vysokých společenských tříd. Veden nekompromisním postojem k prvotním principům křesťanství, uletěl jako čistá holubice Noemova ze špinavé potopy společensky nespravedlivého světa a uchýlil se do bílé archy chudoby a pokorné služby Bohu a bližnímu. Vstoupil do bratrstva řehole svatého Augustina v metropoli lisabonské. Bylo však psáno v knize Božích úradků, aby se stal ozdobou chudého, žebravého řádu, založeného svatým Františkem z Assisi. Tak přijal hábit a chudobu nejsympatičtějšího řádu Církve a s nimi i klášterní jméno Antonín.

Principem Antonínova zaměření a pilířem jeho řeholního díla i života byla obětavá a soucinná láska k lidem, pokora a chudoba. Poznal nejvyšší krásu i nehlubší bolest chudoby a sloužil této své sestře i paní věrně a poctivě až do smrti. Chudoba s pokorou byly mu věrnými průvodkyněmi

Jen ze svých milých Vodňan poslal písemný pozdrav, který se na sjezdu četl. Jak se díval na některé Dostá- lovy přehmaty v „Novém životě“, svědčí jeho dopisy Zdence Braunerové z 30. 12. 1897: „Je mi líto, že Vás v „Novém životě“ klamali, i já jsem lehkověrný, nechci věřit v machinace a švindly. Ale nemohu říci, že mě ně- jak lákali, žádali na začátku práci a poslal jsem ji. Když mi dělali tu hroznou reklamu, prosil jsem důvěrně, aby přestali. Jaké indiskrétnosti prováděli s listy soukromý- mi, víte. To mě rozhněvalo. Ale myslím přece jen, že je to více naivnost než něco jiného se strany P. Dostála. A konečně, není lépe být i „podveden“, jak píšete, než být schopným podvádět?“ Zeyerova ušlechtilost dovedla omluvit i pochybení, stalo-li se z dobré vůle. Lze však rozhodně dospět k závěru, že u Julia Zeyera, který se stále víc v dozrávání svého života stával osamocným mezi soudobými držiteli českého Parnasu a vyhýbal se turdošijně literárním salónům pražských přátel, protože se tam ke své nelibosti setkával s typickým, hluchým a zakyslým duchovním liberalismem, sblížení s Katolickou modernou literární bylo jedním z nemalých důkazů jeho uvědomělé katolicity. S jakou vnitřní vroucností do- vedl svému příteli Sládkovi psát o své četbě Kempen- ského „Následování Krista“ nebo o četbě bible, jak milo- val Štědrý večer a hledal v něm s velikou vírou Kristovu stopu, jak vyrovnaně mluví o smrti a krásně o modlitbě! Když zemřel jeho milý a věrný vodňanský přítel spiso- vatel Mokrá, jemuž v posledních dnech života Zeyer s láskou a oddaností byl stále po boku, Zeyer sděluje Sládkovi dopisem z 8. 1. 1899: „Vida, že pí Mokrá zá- pasí s výkřikem, klekl jsem u postele a začal se polohla- sem modlit. Klekli všichni kolem a modlili se též, potla- číce násilím svoje nářky... Neměl jsem hrůzu žádné. Byl jsem uchvácen tím majestátem skonu člověka, který i toho nejneptarnějšího staví tak vysoko nad obyčejnou jeho mrtu. Ano, příteli, smrt je krásná. Vzpomenl

jsem na svatého Františka z Assisi, zpívajícího: Sia laudata mia sor, morte corporale... Hluboce dojat byl jsem též obřadem posledního pomazání. Sám došel jsem pro kněze, sám prostřel jsem stůl, postavil krucifix a rozsvítil svíčky. Jen já a Hoffmann (ženich Márinčin) byli jsme přítomni tomu vznešenému obřadu“.

Rok před Zeyerovou smrtí vyšly v „Lumíru“ jeho TROJE PAMĚTI VÍTA CHORÁZE. Jsou závěrečným akor- dem Zeyerovy duchovní symfonie, v níž od první věty až po poslední notu se rozvádí zápas duše o Boha a jeho pravdu, od krátké skepse mladých mužných let přes vzrušenost citu až po konečné smírné vykoupení ducha a spočinutí na srdci Církve v dokonalé shodě a přesvěd- čivé jistotě rozumového poznání. V této knize se velký básník-hledač a objevitel odpoutává navždy od iluzí pr- chavé a pomyslné krásy, jež jen na čas může ukojit ži- zeň srdce a touhu duše, poznává omyl svého srdce: „Ne- věděl jsem, jak nechápavě hledím na křesťanství, když pouze jeho krásu, poesie — mě unáší... Jest víc než poesie a umění, co Ježíš Kristus pravil, — když řekl: Já jsem vzkříšení a život!“ Ted, kdy v něm žije víra a on žije vírou, jak sám vyznává, si uvědomuje, že sku- tečný křesťanský duchovní život není jen zálibou „ve výkřitech křesťanské básnickosti“, ale že musí být věr- ným a důsledným následováním Ježíše Krista. Jako řádný věřící křesťan přijímá na smrtelném loži svátosti z ru- kou svého přítele P. Aloise Majera, převora au- gustiniánského kláštera ve Lnářích, jehož jsem ještě na sklonku jeho života osobně poznal jako bělovlasého star- ce výrazně jemné a ušlechtilé tváře i laskavého srdce.

Zeyer v jedné své knize o Bohu napsal: „Slovo tvé je jako vítr, ducha zmocní se“. Nemohl lépe povědět, jak ho Bůh k sobě táhl. Neboť i jeho hladového a rozdych- tivělého ducha se zmocnilo Slovo Boží, mocně a silně jako vítr, a dalo mu křídla, jimiž mohl vzltnout k vyso- kostem Světa.

Václav Zim a

celým jeho bolestným, nebezpečným a přece kouzelně krásným a bohatým životem.

Celá léta skrýval v sobě vzácné umění být zneuznán a považován za nevědomého a neschopného, za řeholníku k ničemu. Způsob, jakým vyšel z úkrytu pokory, má na sobě pečeť Božího zásahu. V městě Forli bylo svěcení kněžstva. Několik bratří z řádu svatého Františka, mezi nimi i sám Antonín, bylo vysvěceno na kněze. A jak bylo obyčejem, měl jeden z nich promluvit k bratřím novosvěcencům.

Žádný nechtěl. Tu představený uložil Antonínovi, aby promluvil. Antonín se jen z poslušnosti podrobil příkazu. A sotva vyslovil několik vět, lehce a melodicky stoupajících v ohromujícím krescendu, strnuli všichni v mohutném pohnutí nad jeho výmluvností a nad vyšší mocí, kterou uchvacoval.

Zde začal zázračný růst a život podivuhodného svěťce. Zde začala jeho sláva. Celá tehdejší Evropa se zachvívala v dojetí zvukem jeho všemohoucího hlasu a mocí jeho neodolatelné lásky. Láska se linula s jeho rukou a provázela všechny jeho kroky. Vždy a všude cítil tento uchvacující, nepřekonatelný kazatel nutnost ochraňovat, nutnost brát v ochranu chudé před bohatými, slabé před silnými. Chtěl, aby chudoba byla respektována, ne pokořována, aby její čest zůstala neposkvrněna. Jako neohrožený obránce lidské důstojnosti a jako kněz křesťanství živého vystoupil ve jménu své víry a lásky proti tyranu Ezzelinovi, krutě vládnoucí nestvůře, která se pokoušela podkopat pevnost lidství ztročňováním chudých, krvelačností, hromaděním bohatství a loupeživými vpády do okolních krajů. Všechny svévole nespravedlivého společenského řádu měly proti sobě v tomto apoštolu dobrodružného a nanejvýš nebezpečného rytíře se vznešenými bojovnými hesly a znameními na štítě bez poskvrny, nepřítelů a útočníků, který neustoupil před žádným tyranem.

Svatý Antonín zemřel v mladém věku, v necelých sedmatřiceti letech života. Vydechl svou čistou a krásnou duši na cestě do Padovy, vzývaje v hodince smrti Pannu Marii, královnu své naděje, úchvatným hymnem „Gloriosa Domini“, který sám složil. Nesmírné davy se valily v bolesti krutého předčasného loučení k jeho mrtvému tělu, zvony plakaly na všech věžích, a kojeňátka, jak říká svatopisec, ohlašovala světovou smrt.

Svatého Antonína zná dnes celý svět. Několik krátkých let působení tohoto marnotratníka zázraků apoštolské lásky stačilo, aby ho znesmrtěnilo a proslavilo pro všechny časy před lidmi i před Bohem. I lidé méně věřící vidí v něm patrona věcí a při ztracených. Často, bohužel, jde jim jen o ztracené hodnoty hmotné. Neobyčejného svěťce, o jehož gloriolu nebylo nikdy sporů, vzývají i vdavek chtivé dívky a jejich netrpělivé, nedočkavé mámy. Ty si zvláště přibarvují svatého Antonína podle svých potřeb a představ. Žádná sekýra mi nevyseká z paměti blasfemická slova, kterými před lety deklarovala mého velikého patrona až hříšně starostlivá a zvučně naivní, po dobrém existenčním zaopatření leitité dcery toužící matka, když se chlubila kamarádce: „Stázinko, holka zlatá! Naše Mariána udělala terno. Dobře, že jsem ji měla k tomu, aby odešla z dědiny. To mně vnukl tenkrát sám svatej Antonín, toho já nejvíc vzývám. Copak by taky nacytala ve Volši? Dopadla by zrovna jako já, za všecku dřinu by neměla nakonec ani na košíl. Takhle si namluvila ve světě pána, študovanýho — představ si! Já bych s takovým pánem nedovedla ani promluvit, člověk není holt tak vzdělaný, ale Mariána — ta se vyzná i mezi pány. Jen aby ju svatej Antonínek osvětlil na rozum, aby ju ten pán nenechal a dál za říu chodil. Já kvůli tomu ustavičně vzývám svatýho Antonínka: »Ty můj svatej Antonínku, popřej ty naší holce takovýho pána. Tady mě musí svatej Antonínek vyslyšet, kdyby ne, tak už ničemu nevěřím. Holka je k světu, z celý dědiny se jí žádná v kráse nevyrovná, tak si toho od svatýho Antonínka zaslouží.«

Tak přízemně a pudově obracela zrak důvěrně k obloze povznesený k jednomu z nevdávnějších a nejvznešenějších přimluců u trůnu Boží svatosti. „Vobruvecká, ty jsi přece jen husa. Takhle jsi prosila svatého Antonína za svobodna v hospodě u Kujalů. A dnes, kdy už máš mít rozum a zkušenost, znova ho vzýváš, aby žehnal hříšné známosti,“ pokárala pudovou vypočítavost naivky duševně bystřejší sousedka.

Překrásný měsíc červen vyzývá křesťana, aby neulpěl při účtě svatého Antonína na nízkých, sobeckých a často i hříšných zájmech a potřebách, ale aby si v něm uvědomil strhující příklad čistoty srdce, pokory a láskyplné služby bližnímu.

Osobnost svatého Antonína, svěťce, který vždy lpěl na křesťanské ideji všelidského bratrství a zavrhoval špinavé společenství zloby, je tak dynamická a silná, že se nedá vtěsnat a uzavřít do žádných slov. Svatý Antonín Paduánský je kazatel nadčasový a nadgenerační, a jako takový má stále co říci každému člověku a každé době.

Nakonec otázka: Má svatý Antonín co říci i našemu věku s jeho úžasným technickým a vědeckým rozmachem, s jeho velikou sociální a hospodářskou přestavbou světa? Jistěže ano. Neboť i v organizované péči o člověka, v boji za trvalý mír a šťastnou budoucnost lidstva je zapotřebí osobních skutků lásky, milosrdenství a soucitu, osobního taktu a tepla, působení od člověka k člověku a od srdce k srdci. A zde nám zůstane svatý Antonín povždy ryzím a zářivým vzorem.

Antonín Hugo Bradáč

christianisační práce u našich národů; a když tyto požehnané úspěchy jejich obětavé horlivosti doplníme těžkostmi, které na zdárné započatém jejich díle lpí jako nevraživá známka nevědky, závisť a snad i nepochopení, pak pochopíme, že hlášení pokoje Páně, o němž v evangelním výňatku čteme, bylo velmi znesnadněno. Právě snad v komplikaci těchto úsilí tím více vyniká neochvějně krásný a neústupně vytrvalý obraz našich věrozvěstů — hlasatelů Kristova pokoje a lásky.

I když víme, že po návratu z Říma od Hadriána II. vrací se k našim předkům pouze sv. Metoděj, to nijak neseperuje ani neminimalisuje zásluhy mladšího Konstantina, který zůstává ve Věčném městě, přijímá s rouchem řeholním i jméno řeholní Cyrila, jež jako dosud bylo spjato se spoluprací Metodějovou, zůstalo nerozlučně spjato s jejich společným dílem a významem až dodnes. „Hle, bratře, až dosud jsme byli oba spřežení, jednou brázdou táhnouce. A nyní já padám na líše a ukončuji den svůj. Víím, že velmi miluješ horu [tj. klášter olympský], ale nechtěj pro horu opustit učení své na Moravě. Zůstaň u toho dobrého lidu a vyučuj ho v pravdě Boží.“ (Cit. z Naších světel, str. 458.) Jsou to slova hodná veliké bratrské lásky, s níž sv. Cyril po boku Metodějově vždy věrně působil, a v duchovním spojení a svatém obcování nepřestala ani po Cyrilově skonu.

Známe další životní osudy sv. Metoděje a doplníme tento výraz vlastky těmi nejtežšími a nejtrapnějšími, když chceme vyjádřit to nejpřílehavější označení jeho dalšího arcipastýřského působení. Vlčí dravost franckých ordinářů odporovala jak duchu evangelního hlásání pokoje, tak intencím sv. Stolice a zajisté odporovala i ušlechtilým apoštolským snahám arcibiskupa Metoděje. Byl vystaven intrikám, útrkům, ponížení, dokonce i věznění. Trpěl mnoho a nelze než konstatovat, že toto utrpení jen sílilo jeho neoblomný slovanský charakter, lásku k svěřenému lidu, právě tak jako nezmenšovalo a nenarušovalo pevnost jeho ortodoxnosti ani arcipastýřské statečnosti.

Umírá ve věku kolem šedesáti let na sklonku 9. století, ale žije v lidu slovanském, jemuž zasvětil s bratrem Cyrilem svůj plodný život dodnes. Žije ve věčné paměti a nezapomínající a nepřestávající lásce! Žijí v kulturním dědictví dneška na piedestálu nezmenšené slávy a významu. Žijí v nábožných písních křesťanského slovanského lidu. Žijí v literárním a uměleckém díle našich národů. Žijí v neupadajícím zájmu a studiu vědců. A musí žít také v našich kněžských srdcích! „Dědictví Otčů, zachovej nám Pane!“ — zpíváme slovy Vl. Šťastného v písni Bože cos ráčil. Při této naší cyrilometodějské vzpomínce vzpomeňme také na to, že jdeme v jejich šlépějích a pokračujeme v jejich díle. Jsou nám vzorem, příkladem a vzácným dědictvím.

P. Emil Korba

BOJ O ŽIVOT V MÍRU POKRAČUJE

V Praze byla 26. dubna schůze ústředního výboru Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva. Zasedání zahájil a řídil kapitulní vikář pražský, prelát dr. Antonín Stehlík.

V hlavním referátu vzpomněl předseda CMVKD, ministr dr. Josef Plojhar, významných událostí, jež vzrušily a nad nimiž se zamysleli lidé na celém světě. První let člověka do vesmíru byl předmětem obdivu všech poctivě a pokrokově smýšlejících lidí. Katoličtí kněží naší vlasti právem se radují z této skutečnosti, uvítali s obdivem tento velký čin; uvědomují si totiž, že právě jen socialistické zřízení umožňuje uskutečnění těchto směšných plánů a myšlenek. Každá nová událost ukazuje, že naše zaměření k epoše socialismu bylo jediné správné.

Značnou část svého projevu věnoval hlavní řečník důležitým událostem na Kubě. Zdůraznil, že ani vražedné přepadení Kuby najatými žoldáky Spojených států nemohlo zvrátit rozhodnutí kubánského lidu zbavit se navždy kolonialismu a jít jednou provždy cestou, kterou si svobodně zvolil. Nový život nezakotvil pouze v jedné miliardě lidí tábora míru a socialismu, ale zapustil hluboko své kořeny, ať se to imperialistům líbí nebo ne, i pod samými okny Spojených států. Kubánský lid si vydobyl posici, která je předmětem obdivu všech upřímných lidí na světě. Prohlášení amerického prezidenta Kennedyho, že osobně stojí za vojenskou intervencí proti Kubě, staví jej do podivného rozporu s jeho vlastním přesvědčením katolickým. Měl by si uvědomit, že podle katolické morálky odpovídá za vraždu i ten, kdo vraha najme, nebo podplatí. V intervenci proti Kubě selhala však i kubánská hierarchie, jež nejen neuznala za vhodné říci v kritické chvíli otevřeně slovo svému věřícímu lidu, ale sympatizovala s interventy; některých kostelů bylo dokonce zneužito jako skladiště zbraní k podpoře kontrarevoluce.

V další části svého projevu zabýval se ministr dr. Josef Plojhar jediné správným postojem, jaký zaujalo naše kněžstvo, věrno svému lidu, v kritických chvílích okupace, i ve chvílích závažného rozhodování za únorových událostí roku 1948, nebo při pokusu o puč v Maďarsku. Náš postoj naplňuje obdivem a budí pozornost spolubratří na celém světě, mezi nimi i spolubratři kubánských, s nimiž jsme po osvobození Kuby několikrát hovořili.

Hlavní řečník poté zdůraznil radostnou skutečnost, že bez stanoviska Sovětského svazu nebo proti jeho vůli nedá se již řešit žádná mezinárodní otázka. V závěru svého projevu osvětlil některé církevně politické otázky v zahraničí a uvnitř katolické církve.

Generální tajemník dr. Josef Beneš uvedl podrobný rozbor činnosti CMVKD za uplynulé období, zhodnotil vikariátní, děkanské i okresní konference jako velmi zdařilé a podal zprávu o dosavadní inštruktáži diecézních a vikariátních tajemníků. V závěru dal generální tajemník směrnice pro oslavy osvobození v jednotlivých

diecésích. — Pověřenec dr. Josef Lukačovič informoval přítomné o své účasti na kolegiu v Bruselu. Zdůraznil význam tohoto setkání pro světový mír.

Zástupce MŠK Jiří Verner tlumočil pozdrav státní správy, vzpomněl rušných událostí tohoto roku a ocenil podíl CMVKD v boji za mír. Na zasedání byly přijaty a odeslány resoluce a provolání.

V plodné a zajímavé diskusi promluvil P. František Gavlas o Juriji Alexejevičevovi Gagarinu jako mírovém poslu, dr. František Voda o významné pomoci ČSSR k vymýcení kolonialismu, děkan CMBF dr. Jan Merell o výročí osvobození Dachau a západoněmeckém revanšismu, a P. František Engelmann, jenž svůj příspěvek přednesl německy, o nacistech v bonnské vládě. P. Adolf Waloczek vyličil polský převahu tábora míru nad zónou kapitalismu, P. Štefan Korbaš v maďarsky proneseném příspěvku zhodnotil, co socialistické zřízení dává člověku, P. Ludvík Spurný vzpomněl vděčně Sovětské armády osvoboditelky, kapitulní vikář Ján Dechet požadoval, aby nadcházející ekumenický koncil odsoudil válku jako zločin, generální vikář Josef Glogar podal návrh kulturního programu při slavnostních schůzích na oslavu květnových dnů a ředitel ČKCH kanovník Jan Mára referoval o úspěšné práci vikariátních tajemníků, kteří se vesměs osvědčili jako agilní pracovníci našeho mírového hnutí.

V paláci Charitas v Praze byla dne 23. května slavnostní schůze rozšířeného předsednictva Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva k oslavě 40. výročí založení vedoucí síly v našem státě, vedoucí síly naší Národní fronty, Komunistické strany Československa. Schůzi zahájil místopředseda CMVKD prelát dr. Antonín Stehlík. Slavnostní řečník ministr dr. Josef Plojhar zdůraznil a zdůvodnil, proč se všichni poctiví vlastenci a také všichni katoličtí kněží radují ze 40. výročí založení KSČ. Vzpomněl jednotlivých etap historie KSČ a vylíčil charakteristicky poměry za předmnichovské republiky, okupace i doby nástupu k novému životu. Uvedl též některé církevně politické události ze zahraničí a zakončil svůj projev díkem katolických kněží i věřících za práci KSČ ve prospěch lidu a slibem, že budou věrně stát po boku národa v boji za mír, štěstí a pozemské blaho světa a lidstva.

Generální tajemník dr. Josef Beneš přednesl za nadšeného souhlasu pozdravný dopis adresovaný ÚV KSČ.

Slavnostní schůzi zakončil kulturní program, který sestával z recitací veršů Nerudových, Neumannových a Nechvátalových a z hudby Jeremiášovy a Nejedlého. Účinkovali dpp: vikář V. Zima, B. Hlaváč, J. Zbořil, L. Blecha. Klavírní trio dp. Jiří Skoblík a ctp. Arnošt Červinka a Antonín Kubka přednesli skladby Corelliho a Haendlovy. Státními hymnami byla slavnostní schůze zakončena.

KRYŠTOF HARANT Z POLŽIC, SKLADATEL

Vícehlasé skladby vokální s náboženským textem byly skládány v 16. stol. pro literátská bratrstva, a to větším dílem ad aequales voces, pro mužský sbor. Vokální polyfonie druhé poloviny 16. věku jest rázu již národního a formy latinské mše s interpolovanými kantilénami, ale objevuje se také jako polyfonické motetto, avšak bez komplikovaných pravidel, vybudované na české písni duchovní. Do zjednodušených kontrapunktických tvarů vkládali pak od cizích vlivů osvobození skladatelé domácí subjektivní náladu svého náboženského přesvědčení, čímž vznikla samostatná škola české vokální polyfonie. Představitelé její Joanes Gnefelius, Paulus Spongopeus Gistebnicenus, Trianus Calcitraha Turnovinus, Joanes Stephanides Peldrimovinus, Georgius Rychnovinus, Joanes Tachovinus navazují těsně na velká jména mezinárodního významu: Alexander Agricola, Balduinus Tectis, Filipon Basiron, Batlen, Berbigant, Fleming, Joa-

nes Ghiselin, Issac, Pillois, Taurant aj., vesměs se vyskytující v českých rukopisech z 15. až 16. stol. hlavně v královéhradeckém Speciálniku, mensurálním kodexu strahovském a v rukopise universitní knihovny pražské VI. C 20 a. *)

Za doby Rudolfovy byla Praha střediskem cizího umění vícehlasu a při panovníckém dvoře žili četní slavní skladatelé. Vokální polyfonii pěstovaly literátské bratřiny a také, kromě hudby instrumentální, kapely na dvoře pražském i v mnohých šlechtických sídlech. Počátkem stol. 17. prosívala v tom směru kapela pana Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic (1564—1621), štedrého mecenáše a nadšeného diletanta, který kromě

*) Dobroslov Orel: Počátky umělého vícehlasu v Čechách.

účasti na politickém životě, pro niž padla jeho ušlechtilá hlava na Staroměstském rynku, vynikal vlohou a snahami uměleckými. Tento bohatý šlechtic světového rozhledu, básník latinských veršů, autor českého cestopisu do Svaté země byl dovedný kreslíř, znamenitý lovec, plavec a šermíř i mistr v tehdy oblíbené hře v míč. Vedle jazyka mateřského ovládal dokonale též latinu, němčinu, vlaštinu i řečtinu, především byl ale výborný hudebník, zpěvák a skladatel, vítaný na dvoře pražském i na panovníckých dvorech kulturní Evropy. V repertoáru jeho kapely na hradě Pecka byl bohatě zastoupen polyfonní styl nizozemský a francouzský; vliv této mezinárodní polyfonie jest patrný i na jeho vlastní kompoziční tvorbě a dovednost, s níž kombinuje jednotlivé hlasy, sotva dává tušit v něm skladatele-dileanta. Že právě v tomto oboru tak vynikl, je výsledkem nejen nevšedního talentu, ale i pečlivé přípravy a studia, jež jako mladý hoch prodělal v Inšpruku na dvoře arciknížete Ferdinanda, který měl znamenité pověsti se těšící kapelu vokální a instrumentální a hostil mnoho vynikajících hudebníků evropských, zejména Nizozemců. Učitelem Harantovým byl bezpochyby slavný komponista Alexander der Utendal, kromě jiných neméně významných. Není tedy divu, že pan Kryštof, vychován v takovém prostředí, rozvinul svůj hudební talent, jenž potom vydal tak ušlechtilá a umělecky cenná díla. Po jeho smrti a konfiskaci jmění ušel jen zlomek jeho tvorby zániku.

Z hudebních komposic Harantových se zachovaly, žel, pouze tři: šestihlasé motetto *Qui confidunt in Domino*, ve staré církevní tónině aolské, psané v Jeruzalémě r. 1598 na text 125 žalmu Davidova a otištěné v prvním vydání Harantova cestopisu r. 1608. Do moderní notace

je přepsal Karel Stecker. — Druhá skladba v tónině jónické, rovněž motetto, pětihlasé na německý text, je vlastně mariánská píseň „Maria Kron“, která vyšla původně v Klingersteinově sbírce „Rosetum Marianum“ r. 1604, obsahující 33 nejoblíbenějších tehdy skladeb mariánských. Do moderní notace přepsal z exempláře mnichovské knihovny a v r. 1910 vydal v Praze Jan Bramberger. Nejobsáhlejší a nejkrásnější dílo Harantovo je pětihlasá mše „Missa quinis vocibus“ ve staré církevní stupnici frygické, dochovaná v rukopisné sbírce mší z doby Rudolfa II., kterou v městské knihovně v Bratislavě objevil a spartoval Zdeněk Nejedlý. Tato velkolepá skladba českého pána je zapsána v pěti samostatných hlaších bez partitury s názvem „super Doloris martyri“ a svým slohem patří do mezinárodní školy polyfonické. Byla v r. 1910 vydána Dobroslavem Orlem jako příloha časopisu Cyrill a hned také provedena chlapeckým sborem. Po druhé slyšeli jsme tuto vzácnou skladbu koncem r. 1930 ve Smetanově síni a také v pražském rozhlase, a to v interpretaci Pěveckého komorního sdružení (dir. Boh. Špídra), o sedm roků později z kůru starobylého pražského chrámu sv. Jakuba na Starém Městě (regenschori Karel Pelikán). Snad toto skvělé dílo ožilo ještě v jiném provedení, které zde neuvádíme, jisto však je, že reprodukování jeho je velmi obtížné, jednak tím, že je psáno vesměs à capella, jednak bohatostí přediva různých hlasů. Všechny tři skladby Kryštofa Haranta z Polžic jsou psány slohem polyfonním, vícehlasým, kde k hlavní melodii, zvané cantus firmus, jsou psány pro každý další hlas melodie nové, tvořící dohromady jednolitě dílo, velkolepou českou skladbu z počátku 17. století.

R. Š.

KOŮŘIT ČI NEKOŮŘIT?

Kdyby sv. Pavel žil ve 20. století a poznal všechny toxikománie, jak je zná lékařská věda a jímž moderní člověk propadl, pak by jistě nenapsal ona slova v I. listu Timotheovi: „Nepij již vody, nýbrž užívej mírně vína pro žaludek a své časté choroby“. A to hlavně proto, že život civilizovaného člověka se ve své podstatě vzdálil od přirozených podmínek života přírodních národů. Z toho právě vyrůstají tzv. civilizační choroby, které poškozují především nervový systém lidí. Tyto choroby jsou zvláště podporovány užíváním nervových jedů — narkotik. Mezi ně počítáme ta nejrozšířenější a nejdostupnější: alkohol, nikotin, coifein.

Toxikománie (alkoholová, nikotinová) vyrůstají do takových rozměrů, že se stávají sociálně zdravotním problémem. Našemu socialistickému zdravotnictví dostává se proto nového úkolu objasnit všechny příčiny a zdroje tohoto nového společenského zla a naléztí nejúčinnější cesty k jeho potírání. V nazírání na alkoholika jsme již došli tak daleko, že alkoholik se stal společensky vyřazeným člověkem, zcela jinak naše veřejnost nazírá na otázku nikotinismu — kouření.

I když bylo kouření Vědeckou radou ministerstva zdravotnictví v lednu t. r. prohlášeno za zdraví škodlivé, ještě stále je kuřák společensky tolerován, ba dokonce jeho kouření je pokládáno za projev dobrého tónu. Silný kuřák je pak spíše předmětem obdivu než opovrzení. Tato tolerance ke kouření vznikla proto, že kolem kouření se vytvořilo několik zdravotnických pověr. Z nich jedna tvrdí, že kouření podporuje hubnutí a je proto jedním z prostředků odtučňovacích: to je zvláště přijímáno ženami, které rády chtějí zachovat štíhlou linii, ale za jakou cenu je tato „hubenost“ vykupována, to si žádná nepředstaví. Vlivem kouření žena dostává virilní znaky, které rozhodně její krásu a jejímu mládí nepřidají. Každá vykouřená cigareta pro ženu — možno ve zkratce shrnout — znamená „hřebík do rakve“ její krásy. Musíme uznat, že kouření před jídlem vyvolává zvýšenou sekreci žaludeční šťávy a odstraňuje pocit hladu, čímž ruší chuť k jídlu. Ovšem léčení jedné choroby zapříčiněním jiné a těžší není medicínsky správné.

Jinou pověrou je, že kouření má potence vzpružovací, jak se to v naší veřejnosti často věří. Je však klinicky prokázáno, že po nadměrném kouření dostavuje se chro-

nicky zvýšené podráždění ústředního nervstva, projevu-jící se nespavostí, třesem končetin, psychickou dráždí-vostí a nakonec neschopností koncentrovat se k dušev-nímu výkonu. Z počátku sice kuřák má požitek z mírného podráždění ústředního nervstva, které se projevuje pocitem sebedůvěry a klidu. Při kouření ovšem klamně dostává optimistické myšlenky a neřešitelné problémy se mu zdají snazšími, tak jako u všech narkomanií. A pro tuto klamnou optimistickou náladu dovede kuřák obě-tovat mnoho.

Kouření tedy narušuje někdy i charakter, tak jako vše-chny narkotické látky.

Také je nutno uvést, že účinnou látkou tabáku je alkaloid nikotin. V rostlině je vázán na kyselinu jableč-nou a citrónovou. Je to olejovitá látka ve vodě rozpust-ná, levotočivá, palčivě chutí a nepříjemně vůně, nikte-rak neupomínající na tabák. V tabákových listech a při-pravcích jeho množství kolísá podle přípravy od 0,6 do 8 %. Vedle nikotinu tabák obsahuje alkaloidy další: ni-kotein, nikotin a nikotelin podružného významu. Ni-kotin je velmi prudkým vegetativním jodem. Jeden dout-ník obsahuje pro člověka smrtící dávku nikotinu. Poně-vadž však zůstává v nedopalku, může hození zbytku doutníku do nápoje, jak se to bohužel i stalo, z nevhod-ného žertu, třebas do piva, nakonec způsobit i smrt.

U člověka se projeví otrava nikotinem z počátku při-jemnou náladou, spojenou zvláště u začátečníků s pocí-tem mírného točení hlavy a s pocitem spokojeného klidu. To je hlavní efekt, pro který se tabáku užívá. Avšak u za-čátečníka se brzy dostaví symptomy méně příjemné; jelikož zmizí tonus sympatiku a parasympatiku, pocítí postižený hlubokou nevolnost. Ta se dostavuje z poklesu krevního tlaku a oslabené činnosti srdce. Kůže zbledne, naproti tomu sekrece slin, žaludečních šťáv, jakož i potu je zvýšená, otrávený začne vrhnout za pocitu hluboké ne-volnosti a odporu ke kouření. Někdy se dostaví i průjmy.

Pro nikotinovou otravu jsou charakteristické účinky na ústřední nervstvo, a to jak na mozek, tak i na míchu; projevují se zrychlením dýchání a křečemi kosterního svalstva. Zvláště tam, kde je krevní oběh sám o sobě po-malejší, jako např. v lýtkách. Tento účinek se dá vy-provokovat i u kuřáků, ochladíme-li končentiny při kou-pání v řece či koupališti, když byli před tím vykouřili

několik cigaret; často potom dochází i k utonutí, poněvadž došlo se současnou lřečí v lýtkách i ke křečím srdečního svalu.

Nikotin je tedy jed narkotický, omamný, a proto se podílí s ostatními narkotiky o jejich vlastnosti. Velmi snadno totiž po překonané počáteční akutní otravě vede k návyku, k náruživosti — ke kuřáctví! Nikotin je rozhodně ze všech narkotik podobně jako alkohol nejnebezpečnější, a to především proto, že namnoze za nebezpečný nebývá považován naší veřejností, ba i samými zdravotníky. Za druhé proto, že na rozdíl od jiných narkotik, jako je morfin, opium, je snadno dosažitelný, a to v každé době, ve dne i v noci, v každém obchodě i potračinářství, na rohu každé ulice a dnes i tam, kde před léty dosažitelný nebyl. Čím je narkotikum slabší, tím je nebezpečnější, protože návyk i jeho důsledky jsou daleko pozvolnější a tím je také nenápadnější jeho vývoj. Postupně — jak uvyká kuřák — tak pozvolně a nenápadně uvyká na následky kouření i jeho okolí, manželka, rodina. Stejně jako kuřák a jeho rodina, uvykalo za posledních staletí lidstvo na kouření a jeho důsledky tak, že otupělo a nevnímá s náležitým odporem často kuřácké jevy, projevy bezohlednosti ve společnosti. V posuzování kuřáctví přihlížíme vždy k tomu, že se zde jedná o návyk, vlastně celý komplex návyků: určitý druh cigaret, pouzdro, vlastní popelníček, pohledy do vyfukovaného kouře (kouření potmě nechutná!), společnost. Musíme se zmínit o tom všem, poněvadž chceme poukázat, že vlastní těžší kuřáctví je v oblasti psychologické a nikoliv jiné. Nebrat tato fakta dosti pozorně na vědomí při léčení vůbec a při řešení kuřáctví zvláště, znamená to řešení nedokonalé, svízelné a obvykle bezvýsledné. Ještě silnějším faktorem v dalším vývoji kuřáctví je náruživost, do které pravidelně návyk vyrostle. Náruživost je strašlivá síla již sama sebou, která je tím účinnější, oč více je u kuřáka kouřením podlamována vůle. Čím dále tu působí nerovnější nápor sil a tím více se kupí vše, co ke kouření přivádí — tím dále a více se podlamují a mizí síly, které kuřáctví jsou schopny zabránit. Konečně dospívá kuřák tam, že ví, že mu to škodí, ale nemá té síly, aby se ze své náruživosti vymanil. Proto jen pevná vůle je lékem, který může kuřákovi pomoci vymanit se z narkomanie.

Kromě nervové soustavy poškozuje nikotin i jiné orgány lidského těla. Především působí zhoubně na cévy: vyvolává křeč cév. Podle dnešních názorů je tento účinek na cévy způsoben tím, že nikotin uvolňuje ze stěny cévních látky, podobné svým účinkem adrenalinu. Zvláště zhoubným je tento vliv u Búrgerovy choroby. Nakonec u ní dochází k odumření částí dolních končetin. Dále nikotin zužuje vřchnité tepny, které vřživují srdce a projevuje se to záchvaty srdeční anginy. Kouření také zvyšuje krevní tlak, zrychluje tep, a podporuje tím vlastně kornatění tepen. Úmrtnost kuřáků 10 cigaret na srdeční infarkt je o 20 % vyšší, než u nekuřáků, při kouření více než 40 cigaret denně je však u kuřáků vyšší až o 141 %.

Kouření dráždí také sliznici nosohltanu, hrtanu, průdušnice, a vyvolává tzv. kuřácký katar se stálým kašlem, chraptotem, zhrubnutím hlasu, zvláště všechno toto je nápadné u kouřících žen. Vleklý katar průdušek vede nakonec k nedostatečnosti pravého srdce. Škodlivost

kouření pro dýchací cesty byla potvrzena statisticky: katar průdušek byl zjištěn u 50 % kuřáků dvaceti cigaret denně a u 70—80 % kuřáků třiceti cigaret denně, ale jen u 5 % nekuřáků.

Nejtěžší škody v lidském těle působí však kouření tím, že podporuje rakovinu plic. Při spalování tabáku vznikají dehtové látky, o kterých je již dávno známé, že jsou rakovinotvorné. Kromě dehtu podporují vznik plicní rakoviny další látky, jako je kysličník uhelnatý, čpavek, kyanovodík, arsen, kterým se stříkají tabákové listy, a konečně látky, které vznikají při spalování cigaretového papíru, lepu a tisku na cigaretách. Jediným filtrem, který zachytí tyto látky, jsou plíce, protože kouř, vycházející z plic, je neobsahuje. Ze silných kuřáků umírá na rakovinu plic každý osmý, z nekuřáků teprve každý dvěstědvacátý.

Již před třiceti lety řekl Pearl, že kouření zrychluje tempo životních pochodů a způsobuje rychlé stárnutí všech buněk těla. Kuřáci jsou v témže věku biologicky starší a tím náchylnější k chorobám stáří, hlavně k nádorům. To potvrzují zase statistiky: těžcí kuřáci mají 40krát větší úmrtnost než nekuřáci. Úmrtnost u kuřáků, kteří přestali kouřit, snižuje se po deseti letech téměř na úmrtnost nekuřáků.

Kouř, zvláště cigaret, obsahuje vesměs jedovaté látky, i když jsou v kouři obsaženy jen v malém množství, přece se dostávají do těla a opakovaně do vzduchu s každou vykouřenou cigaretou. Tím škodí kuřák svému okolí a celé společnosti, poněvadž tím přinucuje nekuřáky, aby s ním vdechovali znečištěný vzduch a tím i u nich může dojít ke škodám z kouření.

Konečně ještě jedno velké nebezpečí přináší kouření všem, které je zvláště důležité v dnešní době nukleárních pokusů. Ash zjistil pomocí Geigerova počítáče, že tabák má značnou radioaktivitu, 8- až 10krát větší než potraviny. Polští autoři objevili, že také kouř z cigaret je radioaktivní. Šula našel v plicích uzlinách u člověka dehtové látky a dokázal, že uhlík, získaný z těchto uzlin, je také radioaktivní. Tak přispívá kouření k zamoření ovzduší radioaktivními látkami.

Když jsme poznali, jaké škody v lidském těle kouření vyvolává, musíme skoncovat i s tzv. mírným kouřením 10 až 15 cigaret denně. Je totiž nerozumné učení o střídmosti jako o správné cestě. Střídmost platí jako ctnost opatrnosti v jídle, sexuálním životě, práci, ve sportu, ale neplatí o látkách narkotických, jako je v našem případě nikotin v tabákových výrobcích. Pojem střídmosti je v tomto případě neurčitý, gumový. Protože přece jen touha po narkotiku, zvyk, náruživost během doby rostou, dávky a počet tabákových výrobků se zvyšují a ze střídmych kuřáků nám vyrůstají kuřáci se všemi chorobami, které se dají kouřením vyvolat. Proto není střídmost indiferentním bodem mezi abstinencí a kuřáctvím.

Proto jediným lékem, jestliže se chceme vyvarovat všech zlých následků kouření a dožít se ve zdraví čino-rodného stáří, je zanechat ihned kouření, jestliže kouříme, a nezačínat kouřit, jestliže jsme dosud byli normálními nekouřícími lidmi.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Naše reportáže

L. N. TOLSTOJ ZRCADLEM VÝVOJE A STAVU KULTURY

Padesát let od skonu Lva Nikolajeviče Tolstého prošlo celým světem ve společném úkazu: srovnání soudobého románu s díly tohoto velmistra historického a společenského románu. Zjišťovalo se, jak se tato typická forma slovesného projevu posledních sto let vytvářela a rozvíjí, zda je stále vedoucí složkou písemnictví, zda bude ještě jeho formou v budoucnosti. Nebylo tomu dávno, kdy šel celým západním světem úzkostlivý hlas, že román je v úpadku, že doznívá jako forma uměleckého projevu. Naprosto neuváděly v omyl vysoké počty románů (tj. titulů) a jejich náklady. Rozprava týkala se

západního kulturního světa, kde se na podkladu tamního literárního vývoje tyto obavy projevívaly a aby se našel východící bod ke kritice, vzal se románový odkaz L. N. Tolstého jako základna nebo spíše krystal, kterým byl hodnocen stav a vývoj románu.

„Lev Tolstoj a problémy současného románu“ je název studie sovětské revue pro zahraniční literaturu „Inostrannaja literatura“ (11/1960), kde byly shrnuty poznatky z této všesvětové ankety o současnosti hodnocené na velkém zjevu minulosti. Studie šla se velmi zajímavou a poučnou nejen pro písemnictví, ale — a to zejména —

pro celé duchovní ovzduší, ve kterém tvořil Tolstoj a v jakém tvoří dnešek. Vždyť literatura není přece nic jiného než odraz prostředí, v němž vznikla, projevem lidí ji tvořících, společnosti dávající jí odlesk svého složení a posléze ducha, myšlenek, filosofie ve všem se odrážejících. Tak taková světová anketa zhodnotila duchovní stav minula a dneška a zda se vyvíjel kladně nebo se zápornými výsledky.

Postoj západních literárních vědců k Tolstému a jeho dílu se odlišoval od vztahu sovětských kritiků.

Tak francouzský badatel Nicolas Weisbein napsal studii „Náboženský vývoj Tolstého“; je to úctyhodná akademická práce, jak „In. Lit.“ zdůrazňuje, ale ponechává téměř bez pozornosti uměleckou tvorbu L. N. T. a jeho mnohostranné styky s veřejným životem v Rusku. Kniha úmyslně zamlčela, že v náboženském hledání a názorech L. N. T., v jeho rozporech a utkáních s oficiální církví se po svém odrazil mnohem více širší a obecný spor velkého spisovatele s carskou vládou, vládnoucími třídami, s celým složením buržoasní společnosti.

Tendence dívati se na L. N. T. především ne jako na umělce realistu, ale jako náboženského myslitele, nebyla vlastní jen knize N. Weisbeina. Projevila se na řadě přednášek a referátů na paměť L. N. T. v červnu a červenci 1960 v Benátkách, obeslaných předními spisovateli a literárními vědci. Názvy referátů byly příznačné: „Odkazy Tolstého“, „Křesťanská morálka podle Tolstého“. Jeden z referátů, Radža Rao, dokonce vyslovil mínění, že „umělec byl pohlcen hlasatelem, kazatelem“, že „tolstojovství zvítězilo nad Tolstým“. Zde „In. Lit.“ odkazuje na mínění jiných umělců Premčanda a Rabindranata Tagora, nejvýznačnějších spisovatelů Indie, oceňujících L. N. T. především jako velkého umělce. Jiní kritikové zdůraznili, že „vidění L. N. T. je biologicky naprosto správné, že představa se u něho nemění v holou a čistou fantazii“, k čemuž „In. Lit.“ zcela logicky dodává, že v krásné literatuře je nejen biologický, ale i sociální aspekt vidění skutečnosti: „Krajně ochuzené pojetí realismu L. N. T. projevilo se i u jiných referátů na benátských poradách. Jaký to rozdíl od jiných velkých spisovatelů Západu, Bernarda Shawa, Heinricha Manna, Romaina Rolanda, Anatola Francea, kteří viděli, kde hledat smysl tvorby L. N. T.: je to bouřlivý protiburžoasní smysl díla! Stejně nerealisticky viděl dílo L. N. T. literární vědec J. Steiner, který m. j. tvrdil, že jedním z hlavních, ne-li nejhlavnějším pramenem poetičnosti ruského románu jeví se jeho pronikavá náboženská, religiozita.“

Téma „Tolstoj a západní román“ bylo nedávno vylože-

no v pojednání Françoise Maurica, věnovaném především „Vojně a míru“. Pozoruhodné, že „tento veliký a velmi zkušený spisovatel, jehož realistický talent byl silně zkomolen vlivem reakční, úpadkové ideologie“, (formulace In. Lit.) postavil hlavní dílo L. N. T. zásadně proti spisům dnešních modernistů. „Když jsem přečetl »Vojnu a mír«, cítím, že přede mnou není etapa, kterou bychom prošli, ale je tajemství námi ztracené“. Jeden z nejvážnějších zjevů úpadku soudobého západního románu podle Maurica spočívá v jeho sblížení s freudismem. „Nic není více nepravdivé než mínění, brané nyní za věru, jako by psychoanalýza obohatila román a jako by román díky Freudovi pokračoval ve svém vývoji a prohloubení. Třeba zjistit, zda psychoanalýza neochudila umění románu, místo aby jej obohatila.“ Ve vyprávění L. N. T., připomíná Maurica, vylíčení intimního, milostného života hrdinů zaujímá značné místo. „Ono krásí každý osud ve »Vojně a míru«, ale nezdrší lidské osudy tak odporně, jak se to dnes dělá.“ Takové kouzelné dílo, jako „Vojna a mír“, mohlo vzniknout jen do Freuda, do té doby, kdy sex začal se považovat za něco autonomního, tyransky ovládajícího a vše zahalujícího svými ohavnými výpary.“ Základní rozdíl „Vojny a míru“ od modernistického románu, podle Maurica, spočívá také ve vztahu k pojmu času, který dnešní modernisté učinili předmětem subjektivistické hry. „Vojna a mír“ je román, který vleče se časem, chce říci, který dává nám úplnou iluzi rozměrnosti; zde je opět před námi tajemství ztracené našimi romanopisci-filosofy, mající své představy o času a kteří předstírají, jako by se mnohemu naučili u Einsteina.

Ale to hlavní, co odlišuje epochu L. N. T. od mnohých současných západních románů spočívá podle Maurica v samotném *pojetí života, koncepci člověka*. L. N. T. je v základu protichůdný těm spisovatelům, kteří vidí v člověku jen tvora chvějícího se, nacházejícího se v moci temných instinktů a strachu před smrtí. Maurica píše: „Jen ve šťastném věku dětství člověk je od strachu osvobozen. L. N. T. ve »Vojně a míru« je jediným umělcem svého druhu čistoty a radosti, toho, co Baudelaire nazývá »svatou mladostí«, toho, co v posedlých naší dobou je zastřeno freudovskou sexualitou. A hle, proč on mohl napsat »Vojnu a mír« a proč není vůbec žádná naděje, aby »Vojna a mír« naší doby mohla být někdy napsána!“

Recensent „In. Lit.“ je solidární s Françoisem Mauricem v jeho kritice freudismu a modernistického románu, ale nesouhlasí s jeho uzávěrem. Uznává, že „každé velké dílo je nenapodobitelné a jediné svého druhu“, ale správně zdůrazňuje, že „zanechává nemizující stopu v dějinách literatury!“

František Vondráček

Galerie vlasteneckých kněží

ŠEL SVATÝ ČLOVĚK PŘED NÁMI . . .

(Vzpomínka k 110. výročí narozenin)

V právě uplynulém, rozkvetlém měsíci mariánském — vzpomínali jsme cyrilometodějského arcibiskupa dr. Antonína Cyrila Stojana. Vzpomínali jsme 110. výročí jeho narození a spolu s tím také 40. výročí jeho povýšení na arcibiskupský stolec olomoucký. Nejen Morava, ale i Čechy a Slovensko neměly po sv. Cyrilu a Metoději většího, obětavějšího a upřímnějšího apoštola lidu nad Antonína Cyrila Stojana, který odpočívá v královské kapli baziliky velehradské a jehož hrob se těší neutu- chající úctě a lásce celého českého a slovenského národa.

Pocházel z chudé rodiny z Beňova u Přerova na Moravě, kde se narodil před 110 lety: 22. května 1851. V mariánském měsíci se narodil a Matku Boží ctil a miloval po celý život, tu Matku Boží Svatohostýnskou, již v pozdějších letech obnovil důstojný stánek na Svatém Hostýně. Při svatém biřmování si dává jméno Cyril, z velké úcty k apoštolskému dílu svatých věrozvěstů,

jejichž dědictví svým životem tak velkolepě a nezištně rozšířil. Z obecné školy v Beňově dostal se Stojan na hlavní školu ve Staré Vodě k piaristům. R. 1864 byl přijat na nižší gymnasium v Příboře, — vyšší gymnasium studoval v Kroměříži, kde také maturoval (18. července 1872). Vstoupil do olomouckého semináře, kde byl roku 1876 (5. července) vysvěcen na kněze. První mši svatou obětoval v rodném Beňově, ale hned 10. července putuje na Svatý Hostýn za Matkou Boží, aby jí věnoval jednu ze svých prvních mší svatých, 5. srpna téhož roku zase na Velehradě, na místech jemu tak drahých u oltáře Božího prosí, aby jeho dílo bylo stejně tak požehnané, jako před tisíci lety apoštolská práce svatých věrozvěstů. Svatý Hostýn s Matkou Boží, slovanský cyrilometodějský Velehrad — *to byly dvě jeho velké lásky*, kterým za léta své práce na vinici Páně věnoval tolik lásky, práce, ale která také byla jeho největší radostí.

7. září 1876 se stal Stojan kaplanem v Příboře. Vzal

si za úkol přání P. Sušila, aby byl obnoven moravskému lidu Velehrad a zveleben Svatý Hostýn. O pět let později, — v červenci r. 1881 — se zúčastnil všeslovanské pouti k hrobu sv. Cyrila a zde navázal plodnou spolupráci se Slováky, Poláky, Slovinci a Charváty, a již se připravoval na rok 1885, kdy se chystal s kněžstvem sušilovské generace na slovanskou pouť u příležitosti 1000. výročí smrti sv. Metoděje — na Velehrad. Jeho zásluhou proslul Velehrad v druhé polovině minulého století velikolepými oslavami tisícího výročí příchodu (1863) a úmrtí našich svatých apoštolů Cyrila (1869) a Metoděje (1885). Jednota Slovanstva, podložená vírou a bratrskou láskou, po vzoru svatých bratrů, to bylo to nejkrásnější, co sám Stojan dokázal těmito velehradskými setkáními.

12. srpna 1887 se loučí P. Stojan s Příborem a působí ve *Svěbohově* jako exposita, kde se zároveň pilně připravuje na doktorát bohosloví. Konečně, v předvečer svátku sv. Václava, roku 1888, je jmenován farářem v *Dražovicích* u Slavkova. Slova: „*Milost Tvá, ó, Pane, provázej mne na cestách mých! Ruka má bude při práci, avšak srdce mé u Tebe, ó, Bože!*“ — zdobí nejenom vchod do jeho dražovické fary, nýbrž naplňují jeho plodný život. Stojan je pro věc slávy Boží neúnavný. Patřil rodné Hané, ale patřil také arcidiecési olomoucké a diecési brněnské. Jeho srdečnost, hanácká bodrost a láska otevíraly srdce takřka všech. Za jeho návštěvy Svatého města stala se tato zajímavá příhoda, která je trvale spojena se jménem zvěčnělého, „tatička“ Stojana. Již od dob renesančních nikdo neviděl (nikdy) papeže veřejně jít. A právě A. C. Stojan to byl, kdo tuto etiketu prolomil, když přivedl k papeži Benediktu XV. procesí svých Hanáků. Svatému Otci odevzdal boží dary požehnané Hané: hanácký koláč a slivovici. Pobídl svým srdečným způsobem Svatého Otce, že si vzal na trůn kus koláče a stopečku slivovice. Kardinálové byli zděšeni, ale Hanáci byli hrdí, že se jim něco podařilo, co se ještě nikomu nepovedlo. Takový byl Stojan, velký jako kněz a člověk, patřil lidu a lid ho miloval.

Byl to člověk boží, který co měl všechno rozdál, a není člověka, kterého by nevyslyšel. Byl neúprosným zastáncem lidu jako skutečný křesťanský sociál a svými šlechtnými činy zmírňoval bídu tehdejší doby — za pouhé „Zaplať Pán Bůh“. Byl přesvědčen, že i našemu lidu se musí dostat práv. Proto se stal politickým bojovníkem hnutí křesťansko-sociálního, jehož se stal prvním poslancem do vídeňského parlamentu — roku 1897.

9. července 1896 byl dražovický farář A. C. Stojan promován na doktora bohosloví na bohoslovecké fakultě v Olomouci, rok poté zvolen poslancem za národní katolickou stranu, roku 1900 byl poslanec dr. A. C. Stojan zvolen za Jihlavsko a Telečsko do moravského sněmu, konečně roku 1901 znovu poslancem do říšské rady. Získal velké zásluhy o úpravu zákonů ve prospěch lidových vrstev. Stojan si nejvíce uvědomoval při svém působení na vinici Páně slova sv. evangelia, že chudé budeme mít vždycky s sebou. Nejen chudé tělem, ale i lidi chudé láskou a ctí. Proto vedle křesťanské lásky a přikázání Kristova, — jeho politikou bylo nejúčinněji pomáhat k *sociální spravedlnosti*. Z nevděku a z neuznání si nikdy nic nedělal, poněvadž si byl plně vědom, že je ochráncem chudých a utiskovaných, pečoval nejen o školy, fary a kostely, staral se i o rodiny, někdy dal i z posledního, aby bída nezastřela dětský úsměv. Skutečně originálním způsobem vedl Stojan účty Cyrilometodějské matice a Apoštolátu: po způsobu ze starých časů napsal celou pokladní zprávu křídou na stůl, — když byla schválena, smazal ji. A přece dílo k slávě Boží, dílo k zmírnění tělesné a duchovní bíd, — to vpravdě dílo cyrilometodějské se tak rozrostlo a vzkvétalo.

R. 1904 byl Stojan jmenován monsignorem, 16. května 1908 byl zvolen nesídelním kanovníkem olomouckým a v den svátku sv. Petra a Pavla roku 1908 ustanoven proboštem kolegiálního chrámu sv. Mořice v Kroměříži. Za těžkých let první světové války uspořádal dr. A. C. Stojan v letech 1916 a 1917 poutě na Velehradě a na

Svatém Hostýně, které vedle náboženské hodnoty přinesly také hodně pro uvědomění slovanských národů. „Jen v jednotě, v lásce k Bohu a vlasti je ta největší síla Slovanů,“ — tak krásně to říkával Stojan.

17. prosince 1917 se stal Stojan sídelním kanovníkem olomouckým, po převratu roku 1918 poslancem Národního shromáždění, o dvě léta později pak senátorem.

Když 29. září 1920 kardinál Skrbenský resignoval na stolec olomouckého arcibiskupa, byl kanovník dr. A. C. Stojan zvolen kap. vikářem arcidiecése. Olomoucká kapitula má od roku 1207 právo svobodné volby svého biskupa, kteroužto volbu papež pouze potvrzuje.

Všechn věřící lid Moravy jásal, když 11. ledna 1921 (tedy před 40 léty) — tatiček Stojan dosáhl této nejvyšší pocty a byl takřka ve svých 70 letech na Bílou sobotu (3. dubna 1921) vysvěcen na biskupa a uveden na arcibiskupský stolec v Olomouci.

„Náš arcibiskup“, — říkali mu lidé — a bylo na něm cosi lidového z té moravské rodné hroudy, co v něm nikdy nezmizelo. Hlas zbožných předků, hlas země zakotvené ve víře cyrilometodějské — zněl z jeho slov a příkladů. Stavěl kostely, na Velehradě světil kněze, birmoval, zajížděl na Ostravsko, Hlučínsko a Těšínsko, byl apoštolem práce, svící lásky. Zachránil Svatý Hostýn, obnovil Velehrad. A tyto dvě svatyně jako nadčasové památníky, o něž se zasloužil na staletí — jsou nejkrásnějšími pomníky jeho života.

V květnu roku 1923, kdy arcibiskup vzpomínal svých 72. narozenin, — vyčerpan prací na vinici Páně, — onemocněl — raněn mrtvicí. Ač později nemocen, projevuje Stojan stále živý zájem o práci kněží, o své milované bohoslovce na Velehradě, — jim v den svátku svatých věrozvěstů téhož roku vzkázal: „Já už Velehrad nevidím... Řekněte bohoslovcům, že jich prosím, jak to řekl svatý (Metoděj) Cyril svému bratru, když umíral... aby neopouštěli našeho dobrého lidu.“

Milovaný „tatiček“ dr. A. C. STOJAN zemřel den po svátku svatého Václava, 29. září 1923 na svátek sv. Michaela, archanděla. Byl arcibiskupem 2 roky a 50 dní, ale kolik to práce vykonal pro slávu Boží. Celý národ želel příkladného kněze, vlastene a vpravdě svatého člověka. Nad jeho rakví kázal strahovský opat dr. Metoděj Zavoral na téma: „Bůh dal, Bůh vzal — buď jeho jméno pochváleno“. Po rozloučení s Olomoucí byl zvěčnělý P. dr. A. C. Stojan převezen na Velehrad, kde uložen v basilice v královské kapli, aby zde stejně — jako sv. Metoděj i P. Soukop {autor známé cyrilometodějské písně: Ejhle oltář...} — očekávali slavné Vzkříšení. Ano, vpravdě svatý člověk odešel...

Šel člověk svatý před námi,
šel věčně chud a přitom stále vesel,
své srdce jiným rozdával
bez křiku a hlučných hesel.

V paláci nakonec octl se
a v síních plných křesel,
však chudé s dluhy stále měl
a proto zemřel chud a vesel...

Na náhrobku Stojanově na velehradském Slavíně jsou vyryta biblická slova:

„OHEŇ SVÍTÍCÍ A KADIDLO HOŘÍCÍ V OHNI...“

To byl Stojan od svého vstupu na vinici Páně až do svého konce na stolici Metodějově. Svítil a hořel. Svítil hlavně jeho činy, svítil jeho příklad a svítil dosud. Tento apoštol svítil, protože hořel. Nezdál se žít sobě, nýbrž jiným. Stojan naplnil kněžství v ryzím pojetí nauky Kristovy: obětovat se, dávat se, dávat i druhým, dávat se z lásky k Bohu, z lásky, která všechno dává a nic nechce pro sebe.

Vzpomínajíce Stojanovu výročí, prosíme u jeho hrobu ve slavné velehradské basilice, aby vyprosil svému národu hodně lásky a živé víry, věčného míru milované vlasti a celému světu.

Bedřich Sadílek

PAK IN RO

Konec šestnáctého století znamená pro „Zemi jižní svěžesti“ — Koreu — období velmi tragické. Vládnoucí společenská soustava — feudalismus — ocitá se v rozkladu. Stát je zmítán sociálními bouřemi, vnitřními zmatky. Vlivné feudální rody bojují mezi sebou. Společnost nejvyšších tříd žije rozmařile, mravy se uvolňují. V tomto neutěšeném stavu země vpadnou do Koreje r. 1592 Japonci. Zřejmě vědí, že země není schopna odporu.

Dvacátého června roku 1561, tedy před čtyřmi sty lety, narodil se v Jenčenu, v Severní provincii Koreje, Pak In Ro. Byl z vzácné korejské rodiny, která nepodlehla tehdejšímu společenskému úpadku. V osobě Pak In Ro byl nerozlučně spojen bojovník, vlastenec a básník. Protože poznal Pak In Ro hrůzu války a zmatků, miloval ze srdce mír a této věčné touze lidstva dával zaznívat také ve svých verších.

Japonci mezitím vítězně postupovali do Koreje. Stala se událost velmi běžná: vysoká korejská šlechta místo, aby s vetřelci bojovala, raději s nimi kolaborovala. Za její blahovolené podpory dobyli Japonci téměř poloviny Koreje. Zatím co vysocí feudálové se zbáběle s Japonci dohadovali a dokonce je vítali, lid ve svatém hněvu chtěl s nimi bojovat. Tento obraz připomíná mnichovskou kapitulaci české buržoasie.

Mezi těmi, kteří se dali do hrdinného zápasu s vetřelci, patřil také Pak In Ro. Vstoupil do válečného námořnictva a zasazoval Janponcům těžké rány. A v této době je bojovník inspirován poesíí. Z doby bojů na moři pochází sbírka, která ho proslavila a která nese jméno „Myšlenky na korábu“. V ní právě vyjadřuje Pak In Ro nezměrnou nenávist k útočníkům a stejnou lásku k prostému korejskému lidu, který s nimi statečně bojuje. Ještě více tyto myšlenky vystupují do popředí ve veliké básni, která nese příznačný název: Slovo o míru. Právě v ní oslavuje básník krásu míru, který lid obhazuje proti mocným tohoto světa.

Po válce se uchyluje Pak In Ro do soukromí. Věnuje se dvěma milovaným zaměstnáním: zemědělství a poesii. Vznikají další sbírky, plné jemné poesie a lidskosti. V r. 1642 básník umírá. Z jeho poesie se uchoval sborník Rogedib. Korejský lid nikdy nezapomněl na básníka, který ho povzbuzoval do statečného boje proti útočníkům. Zvláště si ho připomínal v těžkých bojích proti americkým interventům po druhé světové válce. Tehdy Pak In Ro znovu inspiroval korejské vlastence k vítězství.

J. B.

Doba očima kněze

PŘI PŘÍCHODU KOSMICKÉHO VĚKU

Když rozjásaná jarní Praha vítala koncem dubna prvního kosmonauta světa Jurije Gagarina, uvědomovali si občané naší vlasti význam dějinného činu, který zahájil novou epochu lidstva — pronikání do vesmíru. Znovu jsme si opakovali vážná a upřímně lidská slova, která o této světové události řekl předseda vlády Sovětského svazu N. S. Chruščov. A nejen nám, ale celému mírumilovnému lidstvu znějí v hlavách a srdcích tyto prosté a moudré věty:

„Jurij Gagarin je našim průkopníkem kosmických cest. První uskutečnil cestu po oběžné dráze kolem zeměkoule. Jestliže jméno Kolumba, který přeplul Atlantický oceán si opakovali vážná, žije po staletí, co potom říci o našem skvělém hrdinovi soudruhu Gagarinovi, který pronikl do kosmu, obletěl celou zeměkouli a šťastně se vrátil na Zemi? Jeho jméno bude v historii lidstva nesmrtelné...“

A na tváři mladého sovětského člověka, když jsme ho vítali jako svého přítele v Československu, nebyl zapsán nějaký pyšný titanismus, nebyla na něm pýcha, ani velikašství. Byly na ní vepsány rysy lidské poctivosti, upřímnosti a nadšení. Vítali jsme prostého člověka, který uskutečnil odvážnou touhu lidstva s vědomím, že tento a další objevy musí sloužit mírovému a pokojnému životu. Dnes na Zemi a zítřka možná na planetách naší sluneční soustavy. A znovu jsme si opakovali Chruščovova slova o tom, že kosmos nesmí být dějištěm války.

Právě to však je to, co nás plní radostí a důvěrou: v rukou sovětského lidu budou i největší kosmické objevy službou lidstvu. Nebudou doprovázeny mocenskými choutkami, uchvatitelskými snahami, fixní představou o světovládě, kterými svoje astronautické plány naplňují američtí diplomaté. Nechceme podceňovat jejich úspěchy — i když jsou dosud velmi obmezené — ale jsme přesvědčeni, že právě jejich mocenské ambice, které tyto jejich pokusy doprovázejí, jim už tím podvazují křídla opravdového rozletu. Největší objevy dosáhl vždy totiž takový člověk, který je chtěl zasvětit pokroku a blahu lidstva. To byla a je historie Kolumbů, Newtownů, Kochů, a také Gagarinů. A zloba nepřátel míru, ať byla nesena pod tou nebo onou pochybnou vlajkou, vždycky triumfovala jen dočasně, aby se nakonec zhroutila sama v sobě.

Mnohokrát jsme si opakovali, že naše doba je vyvrcholením protikladů. Zatím co jedna společenská sou-

stava nasazuje nejvyšší myslitelné prostředky, aby zachránila třeba život nedonošeného dítěte (kolik je k tomu u nás příkladů v našem zdravotnictví), druhá věnuje tyto prostředky na účely a přípravu hromadného vyvražďování lidstva. A tak nás jaksi ani nepřekvapuje, že v té době, kdy vzlétl první kosmonaut do výšek horizontů, američtí agresori provedli spiklenecký převrat malé země, která si dovolila smělost, je neposlouchat. Útok se ovšem proměnil v kocovinu a zahanbení útočníků. Malá Kuba dala agresorovi lekci, která ho jistě překvapila. A opět v této době vláda SSSR zdvojnásobila své houževnaté úsilí zmenšit na světě počet zápalných středisek války: když pohnula Velkou Británií, aby společně s dalšími signatáři připravila konferenci o obnovení míru v Laosu. V této době se dějí další zločiny proti lidskosti v Kongu, dokonce pod pláštěm OSN, a nejhorší ultrakolonisté v Alžíru uskutečňují drzou revoltu, jež měla za cíl uchvátit také vládu v metropoli a nastolit zde podobný režim hrůzy a nelidskosti, jaký kdysi byl v Německu a jaký dosud je na Pyrenejském poloostrově. A není divu, že všedy na evropské pevnině, které představují režimy Franca a Salazara, tento temný puč podporovaly a poskytovaly mu startovací můstek. A opět triumfovala lidová vůle, která v ty dny naplnila Francii: vzpoura se zhroutila. Sen kaudila vytvořit pásmo fašistických diktatur — spolupracujících těsně s Madridem, Lisabonem, Bonnem a Washingtonem — se opět musel rozplýnout. Je však s podivem, že vláda Francie se svým prezidentem si nechce uvědomit nebezpečí hazardu, které představuje pro sám osud Francie alžírská válka. Dokonce v těchto pro ni kritických chvílích nic ji více nezaměstnává nežli provokativní svrhování atomových bomb nad Saharou. Je to podivuhodná slepost posledních koloniálních pánů nevidět změny, které v Africe nastaly a stále nastávají. Již dvacátým osmým státem, který shodil okovy kolonialismu — alespoň politicky, když ne hospodářsky — je nejstarší zem portugalského kolonialismu šestnáctého století, dobytá později Brity — Sierra Leone. Zatím co chaos v Kongu pokračuje a banditští zaprodanci imperialismu se navzájem zatýkají (jako byl případ Tshombův), vypukává v portugalské Angole mocné protikoloniální povstání. Puč v Alžíru, povstání v Angole — dvě protichůdné události — jsou vážným momentem imperialismu a kolonizátorům. Lidstvo bude lidstvem jenom potud, pokud bude ctít svobodu národů

a práva lidu. Nečiní-li to, jako je tomu třebas dnes ve Španělsku nebo v Portugalsku, pak ani pokrytecké zastírání pravých příčin útisku není s to, zapřít svou vlastní vlčí povahu. Krutosti nelze zastírat ani zdáním křesťanských ideálů, jak se to právě děje v Portugalsku a jeho koloniích. Ba naopak je něco hluboce znesvěcujícího a rouhačského zneužívat velikých ideálů křesťanství k cílům protichůdným a zlým.

V rozmezí několika málo měsíců, kdy vzlétl člověk poprvé do vesmíru, dala nám učitelka historie mnoho příkladů o tom, že to, co je špatné, zlé, uchvatitelské, naráží dnes na tvrdý odpor většiny lidstva. Je docela možné, že ti nenapravitelní sobci a mamonáři, kteří pláčí nad ztrátou „svobody Kuby“, majíce přitom na mysli ztrátu svých plantáží a cukrovarů, se pokusí o nové násilné činy proti Castrově vládě. Je možné, že nepřátelé smíru v Alžírsku se pokusí o nové spiknutí. Je již dnes patrné, že krutý tyran Salazar se zdáním křesťana, ale duší samovládcce, bude dále utápět touhu angolského lidu po životě důstojném člověka řekami krve. Nebude zatím brát na vědomí rezoluci OSN, která mu prikazuje provést alespoň minimální reformy v zemi, kde je vůbec největší dětská úmrtnost a kde je analfabetismus obecným zjevem. Dosud ještě hoří vesnice, zapalované z portugalských moderních bombardérů, poskytovaných ochotně a na úvěr světovou organizací NATO. Vydávají špatné svědectví o ideálech státníka, mluvícího o křesťanské lásce, ale přitom nevidícího nesmírnost krutosti, kterou jeho režim vyvolává ve zmučené Angole a Mozambiku. Zrádci typu Kasavubu, Tshombe, Nosavan se mohou a budou vyskytovat kdekoli. Ale jen dočasně. Nové rány, nové porážky bude hrnout dějinná Nemesis na jejich hlavy. Zatím co dějinná spravedlnost, kterou vytváří svědomí národů, bude je stíhat porážkami, bude mírumi-

lovné úsilí většiny lidstva okřídlováno úspěchy, jichž docílují všechny mírumilovné země — socialistické i neutrální.

Zatím co lidstvo jásá nad vstupem sovětského hrdiny do výšin kosmu, dějiny soudí všechny, kteří by rádi uvrhli národy světa do okovů nesvobody a tyranie. Je v tom kus logiky, že právě v této době ocitá se před jeruzalémským soudem jeden z největších zločinců lidstva — Eichmann. Zbaběle a pokrytecky „činí pokání“ netvor, který učinil z vraždy běžnou záležitost. On je sice souzen, ale ti, kteří ho povolali a vybrali, a mezi nimi je sám Globke z kancléřství západoněmecké vlády, sedí klidně a nerušeně na křeslech a učí se odříkávat pokrytecké věty o „svobodném světě“, který prý oni hájí. Jeruzalémský soud však vyburcovává něco víc, nežli chtěli organizátoři procesu. Ukazuje do Bonnu na ty viníky, kteří zatím ještě unikají. Jak dlouho? Tak jako neušel trestu Eichmann, neujdou ani oni soudu lidstva, který je zároveň soudem dějin. Současné s nimi jsou v očích veřejnosti souzeni také ti, kteří převzali nestvůrný odkaz nacistického militarismu a dali mu nová hesla, nové formy spolu se zdáním, že jde o něco jiného. NATO a všechny válečné organizace jsou dalším pokračováním spiknutí proti míru a lidstvu.

Ale skončí tak jako skončil Hitler, Göring a Eichmann. Jak jednou skončí Franco a Salazar, jak skončí Globke a jeho zaměstnavatelé. Na pranýři nepřátel lidstva. Síly míru jsou neporazitelné. Rostou a nic je nezastaví. Sovětský kosmonaut je lkarem nového věku, který objevy lidského ducha — mocné a silné zbraně — postaví do služeb míru, klidného a spokojeného života, do služeb lásky k člověku. A tak je to správné a tak to bude také k štěstí lidstva kosmického věku.

NÁŠ ZÁPISNÍK

CESTA DO VESMÍRU

Veliký zájem o Gagarinův hrdinský čin projevil také Vatikán a osobně Svätý Otec Jan XXIII.

Vatikánské ústředí pro poslech zpráv ze zemí socialistického tábora zaznamenávalo toho dne, jako jindy, programy moskevského vysílání. Zprávu o vystřelení astronauta do vesmíru zachytilo toto ústředí asi o půl osmé hodině, jen pár vteřin poté, co byla vysílána z Moskvy. Vatikánská hvězdárna v Castel Gandolfo, která má přímé krátkovlnné rádiové spojení s vatikánským palácem, informovala o tom ihned ředitele vatikánského rozhlasu P. Antonia Stefanizziho a ten vyrozuměl státního sekretáře kardinála Tardiniho. Tardini a ředitel papežské hvězdárny sdělili pak novinku Svätému Otci. Po obdržení zprávy odebral se papež do své soukromé kaple a krátce se modlil. V poledne, když už došly zprávy o šťastném přistání Jurije Gagarina, dotázal se kardinál Tardini Svätého Otce, jaký postoj třeba k sovětskému činu zaujmout. Papež odpověděl, že je nutno „přikládat události ten význam, jaký si zaslouží“. Byl to pokyn

pro list Osservatore Romano, který se chystal přinést článek o kosmickém letu. Číslo Osservatore Romano, které několik hodin nato vyšlo, věnovalo skutečně velkému činu sovětských vědců nezvykle dlouhý článek.

VÝSTAVA ŠVÉDSKÉ KNIHY USPOŘÁDANÁ V PRAZE

předvedla skvělá díla švédského písemnictví v každém oboru. Zajímavý byl nádherně vázaný výtisk bible celokožené vazby s krásným vlisem na obou stranách desek, s darovací a záznamovou (rodinná kronika) stranou. Typografická práce byla dokonalá, nové řezy písma. Knihy Lagerlöfově, tak oslavené loni Světovou radou míru, ukázaly jaké pozornosti (krásná výprava, tolik vydání) těší se tato spisovatelka hlubokého křesťanského cítění u svých krajanů. Krásné výtisky Svena Stolpe a Pär Lagerkvista (oba konvertité, Nobelova cena pro posledního) v řadě ostatních knih zdůraznily nám hlavní směry uměleckého vývoje švédského písemnictví.

JUBILEA

Životní jubilea oslaví vdpp.:

V měsíci červnu: 80 let

21/6 P. Antonín Holeček, arciděkan v. v., Bakov nad Jiz.; 26/6 P. Eduard Haiser, Brno;

75 let 3/6 P. Alois Kostruh, farář, Olomouc.

70 let 15/6 Msgr. Jan Vavruška, farář, Kamenný Újezd.

65 let 10/6 P. Antonín Wagner, farář, Malměřice; 24/6 P. Raimund Chalupa, farář, Nové Hradky.

60 let 15/6 P. Josef Moštěk, farář, Kvasice; 27/6 P. Ignác Miklík, admin., Rudolfovo; 28/6 P. Stanislav Lampart, admin., Purkarec.

50 let 11/6 dr. Václav Bogner, admin., Praha-Bílá Hora; 14/6 P. Josef Dragoun, admin., Nikolčice; 21/6 P. Ladislav Vichr, děkan, Velešín; 26/6 dr. Josef Kubalík, profesor CMBF, Praha.

V měsíci červenci:

75 let 1/7 dr. Josef Cibulka, em. universitní profesor a probošt kapituly u Věch svatých v Praze; 4/7 P. Cyril Novák, farář, Kostelec na Hané; 15/7 P. František Zdráhal, farář, Dolní Žitovice.

60 let 21/7 P. Jos. Pfauser, farář, Horní Pěnná; 22/7 P. Jaroslav Španiel, admin., Domaslav

50 let 2/7 P. František Blažek, admin., Cetkovice; 2/7 P. Václav Matějů, adm., Kamenice n. L.; 3/7 P. Václav Adámek, admin., Včelnice; 11/7 P. Jan Gruszowski, exposita, Ostrava-Kunčičky; 12/7 P. Alfons Hlisenkovský, admin., Hodslavice; 30/7 P. Karel Tomáš, admin., Neustupov.

V měsíci srpnu:

90 let 28/8 P. Jan Kohn, duchovní v. v., Příborč.

85 let 26/8 P. Josef Hašpl, farář, Dobř.

80 let 29/8 P. Emil Pillich, děkan v. v., Odry.

75 let 13/8 P. Josef Saip, farář v. v., Odlochovice; 16/8 P. František Nerad, farář, Polkvice; 28/8 P. Václav Kvapil, farář, Mukařov.

70 let 20/8 P. Josef Richter, vikář, Olomouc.

50 let 2/8 P. Josef Jánský, admin., Brno-Křenová; 8/8 P. Josef Pospíšil, provisor, Šternberk; 3/8 P. Václav Bureš, děkan a vikář, Pelhřimov; 19/8 P. Jan Malý, farář, Olšany; 22/8 P. Oldřich Drábek, farář, Brno; 27/8 P. Josef Sura, farář, Mukařov; 29/8 P. Jan Mikuška, farář, Blatná; 30/8 P. Ervín Durczok, farář, Trinec-Konská.

ORDINACE

V měsíci červnu

25 let 27/6 Jiří Mickel, admin., Hrob u Duchcova; 28/6 P. Oldřich Rylich, farář, Nebužely; P. Adolf Strasser, admin., Kopisty u Mostu; P. Rudolf Šustr, admin., Mšeno u Mělníka; P. Antonín Vičar, děkan, Lysá n. Labem; 29/6 P. Jan Kolář, admin., Jesenice u Podbořan; P. Ferdinand Mánek, kaplan, Liberec; P. Vladiboj Neuman, admin., Duchcov; dr. Václav Šimek, kanovník, Stará Boleslav; kons. rada Václav Zima, vikář, Praha.

45 let 18/6 dr. Jaroslav Beneš, kanovník, Praha; dr. Josef Kubík, metropol. kanovník, Praha; P. František Samek, farář v. v., Nehvizdy.

V měsíci červenci

60 let 5/7 P. Medard Horák, duch. v. v., Frenštát p. R.; P. Valentin Šírek, duch. v. v., Némčice n. H.; 14/7 Frá Jan Häusler, arciděkan v. v., Slivenec; P. Antonín Tichý, admin. v. v., Kunratice.

55 let 5/7 Msgre dr. František Kutal, inful. probošt, Kroměříž; P. Jan Čer-

novický, farář, Vysoká; P. Antonín Holeček, arcikněz, Bakov n. Jiz.; P. František Koucký, síd. kanovník, Litoměřice.

50 let 5/7 P. Antonín Balcárek, koop., Brumov n. Vl.; P. Augustin Horák, duch. v. v., Pozdřechov; dr. Raimund Ivanek, admin., Větrkovice; P. Alois Kostruh, farář, Olomouc; P. Jan Machatý, duch. v. v., Lazy; P. František Neraď, farář, Polkovice; P. Albín Odrážka, farář, Bohuslavice; P. Adolf Pešna, duch. v. v., Ostrava VII.; P. Alois Stoniš, děkan, Bzenec; P. Alois Řezníček, duch. v. v., Bystřice pod Host.; P. Jaroslav Urban, duch. v. v., Prostějov; 16/7 Jan Boháč, síd. kanovník, Praha-Vyšehrad; P. Josef Dvořák, děkan v. v., Smečno; P. Ladislav Franc, farář v. v., Počaply; P. František Gabriel, probošt kapituly, České Budějovice; P. Inocenc Haňka, arcikněz, Dobročkovice; P. František Hanuš, admin., Křižanov; P. Vratislav Krátký, farář, Borotice; P. Josef Pařík, děkan, Rožďalovice; Msgre Josef Resl, admin., Obříství; P. Josef Štefek,

farář v. v., Vejprnice; P. Antonín Straškrába, farář, Nevojitice; P. Alois Svára, farář v. v., Černá Hora.

45 let 4/7 P. Václav Bártil, děkan, Lomnice n. L.; P. Josef Kaplický, děkan, Netolice; P. Alois Špatný, děkan, Dobrá Voda.

25 let

5/7 P. František Běták, farář, Lipov; P. František Fiala, provisor, Velké Losiny; Vilém Fišer, kooperátor, Ostrava—Mar. Hory; P. Josef Gabriel, admin., Nezdenice; P. Alfons Hlisenkovský, admin., Hodslavice; P. Bohumil Chytil, provisor, Horní Lhota; P. Jindřich Jurník, admin., Kunovice; P. Petr Kadlec, provisor, Klenovice n. H.; P. Antonín Kyselák, děkan, Nivnice; P. Alois Lakomý, farář, Těšnovice; P. Ludvík Matucha, admin., Ježov; P. Miloslav Nedbal, admin., Velké Opatovice; P. Jan Nedělník, admin., Petrovice; P. Richard Neuman, farář, Pňovice; P. Jan Petruška, koop., Uherský Brod; P. Alois Piják, admin., Fryšták; P. Jaroslav

Pokorný, admin., Holice; P. Bedřich Pres, admin., Strážnice; P. Jan Španěl, admin., Kyjov; P. Antonín Urban, admin., Lukov; P. František Výstup, admin., Újezd u Uničova; P. Vojtěch Zapletal, farář, Pavlovice u Kojetína; ThDr. Bohumil Zlámal, koop., Velké Opatovice; P. František Benda, farář, Horní Kounice; František Blažek, admin., Cetkovice; P. Josef Houzík, koop., Brno-Král. Pole; P. Miloslav Humpolec, admin., Dolní Bojanovice; P. Josef Janský, admin., Brno-Křenová; P. Jindřich Jesenský, admin., Bošovice; P. František Křehlík, admin., Pavlice; P. František Musil, admin., Chlum; P. Jan Slabý, farář, Ivančice; P. František Šimčák, děkan, Ždánice; P. Josef Vaněk, admin., Předklášteří; P. Tomáš Veverka, farář, Dubňany; P. Jaroslav Plich, děkan, Studená; 12/7 P. František Bogacz, admin., Stonava; P. Ervin Durczok, farář, Třinec-Konská; P. Jan Gruszowski, exposita, Ostrava-Kunčičky; P. Jan Szlachta, farář, Dětmarovice.

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Wenzel Jeronym, OSB., administrátor, Liběšice u Úštěku, ustanoven dekretem čj. 2020/61 od 15. 4. 1961 kaplanem u sv. Mikuláše v Praze 1 - Malá Strana.

Kříklán Antonín, administrátor, Maršovice, ustanoven dekretem čj. 2082/61 od 1. 5. administrátorem v Netvořicích a dekretem čj. 2083/61 excurrando admin. ve Vysokém Újezdě, oboje okres Benešov.

Hasík Jindřich, administrátor, Kosova Hora, ustanoven dekretem čj. 2084/61 od 1. 5. 1961 excurrando administrátorem v Jesenicích u Sedlčan, okres Příbram.

Koriszta Václav, farář, Zdislavice, ustanoven dekretem čj. 2086/61 od 1. 5. 1961 excurrando administrátorem v Kondraci, okres Benešov.

Benda Vladimír, administrátor, Počaply u Berouna, ustanoven dekretem čj. 2119/61 od 15. 4. 1961 excurrando administrátorem ve Tmáni, okres Beroun.

Zproštění:

Pekárek Josef, kaplan v Praze-Bubenči, zproštěn funkce kaplana v Praze-Bubenči od 1. 4. 1961/čj. 1889/61.

Urban František, administrátor, Křivoklát, zproštěn s okamžitou platností funkce administrátora far Křivoklát, Městečko a Nezabudice (čj. 2271/61).

Pensionování:

Krobránek Ignác, administrátor v Netvořicích, odchází dne 1. 5. 1961 do trvalé výslužby (čj. 2081/61).

ARCIDIECE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Černoch Ludvík, administrátor v Rožnově p. R., ustanoven dekretem čj. 95/61 ze dne 9. 1. 1961 s účinností od 1. 1. 1961 excurrando administrátorem ve Vidči.

Skácel Ludvík, kooperátor v Nivnici, ustanoven dekretem čj. 94/61 ze dne 9. 1. 1961 s účinností od 1. 1. 1961 kooperátorem v Rožnově p. Radh.

Válek František, administrátor v Lichnově u Frenšt. p. R., ustanoven dekretem čj. 96/61 ze dne 9. 1. 1961 s účinností od 1. 1. 1961 excurrando administrátorem ve Vlčovicích.

Gottfried Josef, kooperátor v Hradci u Opavy, ustanoven dekretem čj. 97/61 z 9. 1. 1961 s účinností od 1. 1. 1961 administrátorem v Hradci u Opavy.

Melichárek Jiří, posl. koop. v Nivnici, ustanoven dekretem čj. 93/61 ze dne 15. ledna 1961 s účinností od 1. 1. 1961 kooperátorem v Nivnici.

Buček Martin, provisor, Hlučín, ustanoven dekretem čj. 715/61 ze dne 20. 2. 1961 s účinností od 1. 3. 1961 administrátorem v Opavě-Kateřinkách.

Šindlář Mikuláš, děkan pro děkanství bílovecké a farář v Pustějově, ustanoven dekretem čj. 714/61 ze dne 20. 2. 1961 s účinností od 1. 3. 1961 provisorem v Hlučíně.

Dominik Antonín, administrátor, Hladké Životice, a excurrando administrátor, Kujavy, ustanoven dekretem čj. 713/61 ze dne 20. 2. 1961 s účinností od 1. 3. 1961 excurrando administrátorem v Pustějově.

Čujek Erich, administrátor, Nové Lublice, a excurrando administrátor, Staré Lublice, ustanoven dekretem čj. 716/61 ze dne 20. 2. 1961 excurrando administrátorem v Hořejších Kunčicích s účinností od 1. 3. 1961.

Pensionování:

Nedbálek Jan, farář, Opava-Kateřinky, pensionován výměrem čj. 5205/60 ze dne 9. 1. 1961 s účinností od 1. 2. 1961.

Vraník Alois, farář, Moravice, výměrem čj. 376/61 z 14. 2. 1961 s účinností od 1. 3. 1961 pensionován.

Stratil Alois, farář, Velká Polom, (okr. Opava), pensionován výměrem čj. 676/61 ze dne 20. 2. 1961 s účinností od 1. 3. 1961.

Úmrtí:

- Msgre Hradil František**, v. v., Choryně, zemřel dne 15. ledna 1961, pohřben dne 19. ledna 1961 v Prose-
nicích.
- Msgre Kohn Jan**, arc. r. a katecheta v. v., Příbor, ze-
mřel dne 17. 1. 1961, pohřben dne 20. 1. 1961 v Příboře.
- Maťa Metoděj**, kons. rada, katecheta v. v., Prosenice,
bytem v Ústavě soc. zabezpečení v Tovačově, zemřel
dne 27. 2. 1961, pohřben dne 2. března 1961 v Oseku
n. B.
- Wyka Alois**, v. v., Hlučín, zemřel dne 11. 3. 1961,
pohřben dne 15. 3. 1961 v Hlučíně.
- Šilhavý Alois**, far. v. v., Suchdol-Jednov, zemřel dne
11. 4. 1961, pohřben dne 13. 4. 1961 v Suchdole-Jednově
(okr. Prostějov).

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

- Dvořák Rudolf**, admin. ve Vrbici, okr. Břeclav, usta-
noven od 1. 2. 1961 exkur. administrátorem v Něm-
čičkách, okr. Břeclav.
- Hedbávný František**, farář v Němčičkách, okr. Břec-
lav, ustanoven od 1. 2. 1961 admin. v Blučíně, okr.
Brno-venkov.
- Pernica Bohuslav**, koop. v Náměšti n/Osl., okr. Tře-
bíč, ustanoven od 1. 2. 1961 koop. v Břeclavi.
- Klusáček Josef**, koop. v Ivančicích, okr. Brno-ven-
kov, ustanoven od 1. 2. 1961 koop. v Náměšti n/Osl.,
okr. Třebíč.
- Hrušat Ferdinand**, farář v Moravanech, okr. Brno-
venkov, ustanoven od 1. 2. 1961 koop. ve Šlapanicích,
okr. Brno-venkov.
- Handlíř Karel**, farář v Lechovicích, okr. Znojmo,
ustanoven od 1. 2. 1961 admin. v Moravanech, okr.
Brno-venkov.
- Holík Karel**, admin. v Oleksovicích, okr. Znojmo,
ustanoven od 1. 2. 1961 excur. adm. v Lechovicích, okr.
Znojmo.
- Kuba Bohumil**, farář v Prosiměřicích a exkur. v Tě-
šeticích, okr. Znojmo, ustanoven od 1. 2. 1961 exkur.
admin. v Práči, okr. Znojmo.
- Ambrož Miloslav**, koop. na Vranově u Brna, okr. Br-
no-venkov, ustanoven od 1. 2. 1961 admin. ad interim
v Koněšíně, okr. Třebíč.
- Küchler Václav**, admin. v Jaroměřicích n/Rok., okr.
Třebíč, ustanoven od 3. 3. 1961 exkur. admin. v Mysli-
bořicích, okr. Třebíč.
- Handlíř Josef**, admin. v Mor. Budějovicích, okr. Tře-
bíč, ustanoven od 1. 3. 1961 exkur. admin. v Lukově,
okr. Třebíč.
- Škápík Jan**, koop. Třebíč-město, ustanoven od 16. 3.
1961 kooper. v Letovicích, okr. Blansko.
- Vrbňák Ladislav**, koop. v Letovicích, okr. Blansko,
ustanoven od 16. 3. 1961 koop. v Třebíči-město.
- Fiala Antonín**, koop. Brno-Husovice, ustanoven od 1.
4. 1961 administrátorem v Domamili, okr. Třebíč.
- Cemper Bohuslav**, dříve koop. v Hodoníně, ustanoven
od 21. 3. 1961 koop. na Starém Brně, okr. Brno-měs-
to.
- Zedníček Miroslav**, koop. v Telči, okr. Jihlava, vy-
vázán z místa koop. v Telči dnem 1. 4. 1961 v důsled-
ku ustanovení asistentem na CMBF v Litoměřicích.
- Peňáz Adolf**, admin. v Boleradicích, okr. Břeclav, usta-
noven od 1. 4. 1961 exkur. admin. v Němčičkách, okr.
Břeclav.
- Lorenz Josef**, farář v. v. Kuřim, pověřen zástupným
vedením duchovní správy v Perné a Bavorech, okr.
Břeclav, od 1. 5. 1961.

Jmenování:

- Fejta Jan**, farář v Deblíně, okr. Brno-venkov, jme-
nován od 1. 4. 1961 správcem děkanství tišnovského.

Posádka František, admin. v Dolních Loučkách, okr.
Žďár n/S., jmenován od 1. 4. 1961 správcem děkanství
velkobítešského.

Noha Jan, farář v Mohelně a děkan velkobítešský, jme-
nován od 1. 4. 1961 děkanem náměštským.

Papež Martin, farář a děkan v Doubravici, okr. Blan-
sko, jmenován od 15. 3. 1961 arciknězem boskovickým.

Pensionování:

Pelikán Augustin, farář ve Zvoli n/Pern., okr. Žďár
n/Sáz., pensionován od 1. 5. 1961.

Zemřeli:

Toman Leopold, farář v Myslibořicích, okr. Třebíč,
zemřel 30. 1. 1961.

Slavík Jan, farář v Domamili, okr. Třebíč, zemřel 7.
2. 1961.

Msgre Doležal František, farář v. v., zemřel dne
11. 2. 1961 v Boskovicích.

Deml Jakub, farář v. v. v Tasově, zemřel 11. 2. 1961.

Kober Lambert, probošt v Předklášteří, okr. Brno-ven-
kov, zemřel 23. 2. 1961.

Navrátil Matěj, farář v. v., Perná, okr. Břeclav, ze-
mřel 9. 4. 1961.

Tuček Arnošt, farář v Hor. Štěpánově, okr. Prostě-
jov, zemřel 23. 4. 1961.

Švéda Karel, farář v. v., Ivančice, okr. Brno-venkov,
zemřel 22. 4. 1961.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Ustanovení:

Votruba František, os. děkan u sv. Jana N. v Č. Bu-
dějovicích vikářem českobudějovického venkovského
vikariátu od 1. 4. 1961 (č. 382/61).

Novák Josef, děkan, Přestice, excurrando administrá-
torem v Dol. Lukavici a Řenčích (o. Plzeň-jih) od 15.
4. 1961 (č. 463/61).

Bohdal Bedřich, administrátor, Stráž nad Než., ex-
currando administrátorem v Roseči (o. Jindř. Hradec)
od 1. 5. 1961 (č. 579/61).

Michal Jaroslav, farář, Stěkeň, excurrando administrá-
torem v Jiníně (o. Strakonice) od 1. 5. 1961 (č. 580/61).

Škopek František, administrátor Volyně excurrando
administrátorem v Hošticích u Volyně (o. Strakonice)
od 1. 5. 1961 (č. 581/61).

Douša Bohumil, kaplan v Dobré Vodě u Č. Budějovic
a rektor kostela v Suchém Vrbném, současně rektorem
kostela ve Čtyrech Dvorech u Č. Budějovic od 1. 5.
1961 (č. 582/61).

Šmíd Martin, administrátor, Katovice, excurrando ad-
ministrátorem ve Volenicích (o. Strakonice) od 1. 5.
1961 (č. 605/61).

Pensionování:

Kalivoda Ferdinand, arcikněz a os. děkan ve Strá-
žově na Šumavě, přeložen na trvalý odpočinek od 1.
5. 1961 (č. 505/61).

Divoký Bartoloměj, os. děkan v Roseči (o. J. Hradec),
přeložen na trvalý odpočinek od 1. 5. 1961 (č. 506/61).

Rásocha Josef, farář v Jiníně (o. Strakonice), přelo-
žen na trvalý odpočinek od 1. 5. 1961 (č. 555/61).

Dobrodinský Jan, administrátor ve Volenicích, přelo-
žen na trvalý odpočinek od 1. 5. 1961 (č. 603/61).

Lazecký Alois, kaplan u Č. Budějovic a rektor
kostela ve Čtyrech Dvorech u Č. Budějovic, přeložen
na trvalý odpočinek od 1. 5. 1961 (č. 604/61).

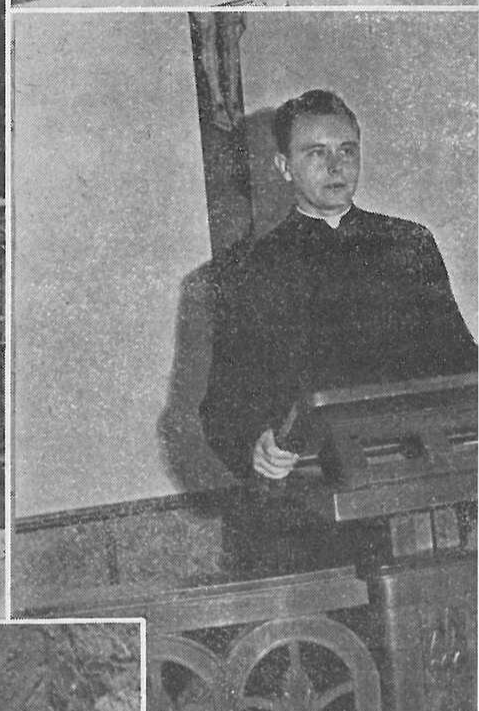
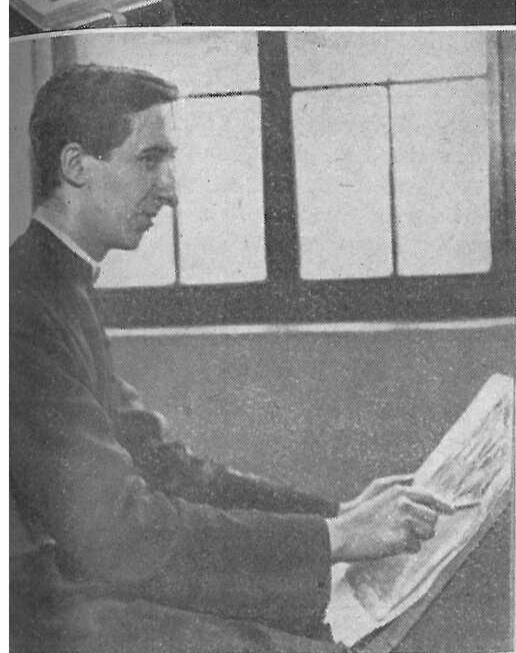
Zemřeli:

Spálenský Emanuel, arcikněz a farář v. v., zemřel
v Senohrabech 1. 3. 1961.

Příbyl Karel, farář v Onšově (o. Pelhřimov) zemřel
3. 3. 1961.

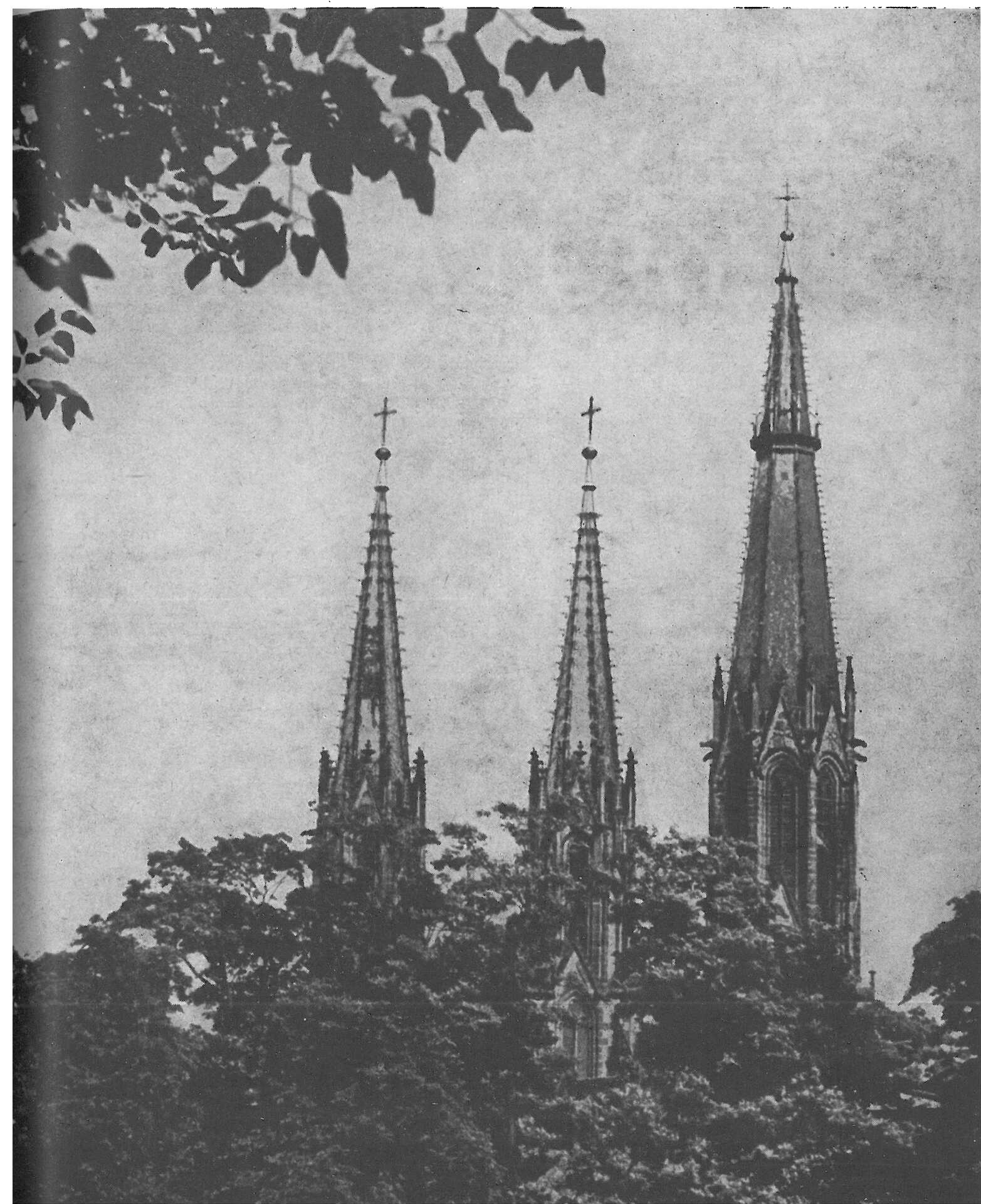
Mellán Adolf, kapitán býv. duchov. služby v. v., ze-
mřel v Písku 7. 3. 1961.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 6 - V Praze dne 1. června 1961

Absolventi pátého
ročníku CMBF
v Praze —

Dr. JOSEF BENEŠ: Základ míru a bezpečnosti.
ThDr. LADISLAV POKORNÝ: Positivní charakter mravouky.
P. JOSEF NĚMEC: Hodnocení nových rubrik breviáře.
ThDr. MIROSLAV RAJMON: K otázkám pastorální hygieny.
ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Několik myšlenek k ujasnění pojmu „neděle“.
ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbram — visitátor katedrály.
ThDr. KAREL SAHAN: Pokora — humilitas.
VÁCLAV ZIMA: Dante stále živý.
P. EMIL KORBA: Svatý Václav.
ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Podzim pod ochranou a úsměvem českých světců.
FRANTIŠEK VONDRÁČEK: Theolog a mučedník maquis Yves de Montcheuil.
MUDr. VLASTIMIL NIKODĚM: Co nás nejvíce trápí.
Arch. MIROSLAV POTUŽNÍK: Kámen a umělý kámen

Dr. JOSEF BENEŠ: Fundamentum pacis et incolumitatis.

Licet tot difficultates obstant et vox summe aequa sonet genus hominum huius saeculi in Russia Sovietica in comunismo victurum esse, tamen vacatio huius anni non est tempus quietis. Focusurbationis est semper concitatio invidiae populi et nationis in Germania versus Occidentem sita. Regimen Russiae Sovieticae clare promulgavit necessitatem foederis pacis cum Germania ferendi hoc exeunte anno. Hoc foedus pacis est iussum nostri temporis et clavis tranquillitatis, pacis, securitatis.

ThDr. LADISLAV POKORNÝ: Positiva proprietates theologiae moralis.

Imitatio Christi omni fidei est tutum fundamentum propriae personalis industriae moralis. Theologia moralis eo perfectior fiet quo magis exhibit ex interno argumento Evangelii et quo magis capax erit ut alte descendat in vitam et animam nostram.

P. JOSEF NĚMEC: Pretium novorum notandorum ad S. Officium.

Grato animo accipimus notanda S. Officii ab 1. Januario huius anni valde clara et simpliciora esse. Tamen haec mutatio non est adhuc summe perfecta et ad finem deducta. Novus orationis Breviarii modus aptus, idoneus, promptior est.

ThDr. MIROSLAV RAJMON: Quaestiones hygieines pastorales.

Ad subiectivam pastorem hygieinem pertinet et hygieine conditionis vitae sacerdotum. Huc spectant et quaestiones integritatis valetudinis in cura pastoralis sacerdotum et conditio valetudinis in labore et in otio et quiete spirituali. Magni momenti est iusta definitio curae medici et sacerdotis ad hominem aegrotum.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Aliquid de explicatione notionis Dominicae.

In indice verborum linguae bohemicae et slovenicae a Václav Machek anni 1957 perlegimus nomen Dominicae demum ortum esse cum Slavi Christiani facti erant. Dominica utpote laborem interdixit. Hoc nomine argumentum huius diei, quem Ecclesia valde recte diem Dominicam appellat, Russi voskresenie, populi germanice loquentes Sonntag, Angli Sunday, non plene consequitur. Praecipue saeculo XX. hoc nomen depravatum est falsa explanatione diei solemnis. Maxime profanavit Dominicam ordo civium et magna pars societatis liberalis temporis elapsi.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbram — visitationis legatus Cathedralis S. Viti.

De actis visitationis pastorales fere sculptiliter in scaenam prodeunt mores et vita sacerdotum illius temporis adhuc ante illud bellum sacrum J. Hus et Žižka.

VÁCLAV ZIMA: Dante semper vivens.

640 annis ante mortuus est maximus poeta Dante Alighieri, qui aspexit et intuitus est ad naturam excelsi luminis. Amor et caritas movebat eius ingenium, cogitationem desiderium. Hic Amor motum praebet et soli et omnibus stellis.

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Autumnus sub auxilio et affabilitate nostrorum caelestium Patronorum.

Amorem nostrae patriae profiteamur tempore autumnus tam ornati sub auxilio et affabilitate S. Venceslai, principis pacis et eius placidae et sapientis magistrae-martyris S. Ludmilae.

MUDr. VLASTIMIL NIKODĚM: QUID NOS MAXIME PUNGIT?

Medicus aestimat obesitatem corporis uti morbum. Causae dein sunt auctores generis psychologici, incommodus victus, penuria corporis laboris. Cura huius obesitatis-praecipue hydrotherapia et severa ratio victus.

První strana obálky: Chrám sv. Václava v Olomouci. Snímek prelát Rudolf Havelka.

Třetí strana obálky: Po stopách zemřelého Msgre Fr. B. Vaňka. Foto V. Zikmund.

Čtvrtá strana obálky: Snímky k úvodníku tohoto čísla: Základ míru a bezpečnosti. Foto ČTK.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Základ míru a bezpečnosti

Dr. Josef Beneš

Letošní prázdniny nebyly dobou klidu v mezinárodním životě. Boje na půdě Laosu a Tunisu nezaměstnávaly pouze Radu bezpečnosti, ale vyvolávaly nepříjemné pocity v každém srdci člověka, který touží po míru. Politika USA, která po presidentově prohlášení se dostala do válečné hysterie projevující se konkrétně na burse zájmem o akcie zbrojařských firem, vyvolala neklid i v ostatních zemích tábora kapitalismu. Je sice pravda, že uprostřed prázdnin zazněl suverénně klidný hlas, oznamující, že ještě dnešní generace sovětských lidí bude žít v komunismu, ale všichni velmi dobře víme, že jsou ve světě síly, které by mohly zpomalit cestu světa k radostným cílům. Ohništěm těchto stále žhnoucích oharků, které by se rády rozhořely v oheň, je revanšistické hnutí v západním Německu a militaristické choutky bývalých nacistických důstojníků, kteří štvou německý lid do hazardní hry.

Záminku k intensivnější činnosti dává jim prohlášení Sovětského svazu, že mírová smlouva s Německem musí být uzavřena do konce tohoto roku a že v tom případě, když západní mocnosti to odmítnou, tu SSSR spolu s dalšími státy, které si to budou přát, uzavře mírovou smlouvu s oběma německými státy, případně odmítne-li to NSR, bude mírová smlouva uzavřena pouze s NDR se všemi důsledky z toho vyplývajícími.

Je zcela pochopitelné, že máme největší zájem o vytvoření přátelských vztahů mezi námi a německým lidem, vždyť tvoří jednu z nejdůležitějších součástí našich dějin. Historie nám na mnohých stranách vypravuje o tom, že naše země byly často cílem útočných plánů německých vládnoucích kruhů a náš lid musil nejednou bojovat za svou svobodu a za svou existenci proti ohrožení přicházejícímu z Německa. A poslední válka, rozpoutaná německým imperialismem, zanechala na těle národa mnohé rány, jichž jizvy se dosud nezacelily. Proto zvýšená pozornost k politickému dění a provokačním projevům revanšistů v Německé spolkové republice, a poněvadž němečtí revanšisté, mající stále větší úlohu ve vojenském paktu NATO, už dostali do rukou raketové zbraně a mají dostati zbraně atomové a další vývoj v tomto směru by mohl vyvolat třetí světovou válku — musí být uzavřena mírová smlouva, která uhasí doutnající uhlíky, jež zbyly z druhé světové války, aby nemohly být ve vhodném okamžiku rozdmýchány v nový válečný požár. Tato mírová smlouva bude mít závazek uznání hranic, jak byly utvořeny jako důsledek poslední války a závazek, že všechny záležitosti později vzniklé budou řešeny mírovou cestou.

Celkově možno říci, že neodkladné uzavření mírové smlouvy s Německem je příkaz doby, neboť nebezpečný politický vývoj v NSR nedovoluje odklad a může znamenat vážné prohloubení hrozby pro mír a bezpečnost v Evropě. Podepsání mírové smlouvy s Německem je klíč k zajištění klidu, míru a bezpečnosti.

Nedílnou otázkou je také vyřešení postavení Berlína. Uvážíme-li, že toto rozdělené město leží hluboko na východ od západních hranic NDR a pouhých 80 km od hranic polských, pochopíme, jakou cenu má západní Berlín pro imperialismus a jeho koncepci studené války. V západních sektorech Berlína žije dnes více než dva milióny obyvatel, posádkou je tam téměř 15 tisíc mužů moderně vyzbrojených vojsk USA, Velké Británie a Francie, 83 výzvědných a diversních centrál v čele s CIA. Dále jsou tam ústředny organizující špionáže, sabotáže, podloudnictví, únosy osob z NDR, rozšiřování ilegálních tiskovin atd. Ročně je poškozována NDR touto činností o tři a půl miliardy marek.

Ale nejen hmotné škody, daleko závažnější jsou škody morální. Měl jsem příležitost při návštěvě Berlína pozorovat, jak pronikají do východního Berlína všechny ony úpadkové jevy buržoasního životního stylu. Mládež NDR je dnes jiná, než jakou jsme poznali v době nacismu. Když jsme někdy vyšli z koncentračního tábora, bylo obvyklým zjevem, že i děti na nás plily a dělaly rukama gesta, znamenající useknutí hlavy. Dnešní mládež NDR známe jako mládež zdravou, krásnou, dobře vedenou a vychovávanou, ale domnívám se, že toto nelze plně říci o mládeži východního Berlína. Ze západní části města sem prosakuje způsob života tam obvyklý. Stačil jen letmý pohled do tanečního sálu, abych se o tom přesvědčil. Je všeobecně známo, že v zá-

padním Berlíně je vysoký stupeň zločinnosti, sebevražd, masy zkažené mládeže, prostituce — a z tohoto podhoubí vyrůstají nalomené existence přímo předurčené k záškodnické činnosti.

Kolik jiných důvodů bylo by možno uvést na podporu podepsání mírové smlouvy a vyřešení německé otázky. Není třeba. Nám všem je jasno, že dokud nebude německý lid sjednocen v jeden demokratický a mírumilovný stát, nebude pokoj a klid v Evropě, nebude klid ani v jiných světadílech, neboť NSR se pokouší svou ideologií ovlivňovat i státy Afriky a Latinské Ameriky, věrna své staré touze po koloniích, kterou dnes změnila v moderní neokolonialismus.

Leč otázka podepsání mírové smlouvy s Německem slouží imperialistickým státům a zvláště ministru války Straussovi i jako podpora pro vedení psychologické války. Straši lid válkou, kterou prý chce rozpoutat Sovětský svaz, vyvolávají válečnou psychózu a zkreslují skutečnosti tak, aby mohli co nejlépe dosáhnout svých nekalých cílů. Není třeba vyvolávat duchy, ani děsit lid, ani vyhrožovat. Pro Berlín válka nebude! Ale mírová smlouva bude! Navzdory nervositě imperialistického světa bude podepsána mírová smlouva s NDR se všemi důsledky, jež z toho vyplynou kromě jediného — války.

Nám je to jasné, kéž by to bylo jasné i našim bratřím, katolickým kněžím Německa a jejich věřícímu lidu. Kéž by i oni poznali, že mírová smlouva s jejich státy je klíčem, jak položit základy míru a bezpečnosti.

POSITIVNÍ CHARAKTER MRAVOUKY

Úkolem theologie je vést k Bohu. Všechny theologické disciplíny vycházejí z pramenů zjevených a ukazují Boha v jeho dokonalosti. Jsou při tom ovšem vázány ba přímo spoutány lidskou přirozeností, jež se nedokáže adekvátně vyjadřovat o hodnotách nadpřirozených, takže obraz, který nám theologie opatřuje, je sice věrný, nicméně je to obraz v zrcadle, pořízeném našimi schopnostmi. Obraz přímý se stane kořistí duše až v blaženém patření. (Viz 1. Kor 13,12.) Ovšem teoretické poznání by bylo málo. Máme dosti příkladů z Písma svatého, z nichž je zřejmé, že úkolem lidského života není jen poznání Boha, nýbrž jeho napodobování. Jsme dětmi Božími (viz Řím 8,15) jsme poutníky za dobrem a krásou. Je tedy našim úkolem nejen meditovat o Božích vlastnostech, nýbrž také uvědomělá snaha stát se věrným odleskem těchto vlastností. Výrok Vristův: Buďte dokonalí, jako i Otec váš dokonalý jest (Mt 5,48) je třeba chápat jako kategorický příkaz, který ovšem, — jak z věci samé vyplývá — nemůže od nás vyžadovat dokonalost absolutní, již přirozenost lidská není schopna, ale zcela určitě dokonalost co možná nejvyšší, tak vysokou, jak jen je lidské přirozenosti dostupná. A úkol ukazovat cestu k těmto výšinám bere na sebe katolická mravouka. Má vést člověka cestami přirozeně dobrých charakterových vlastností až k nadpřirozeným vrcholům křesťanově čisté mravní dokonalosti.

Mravouka se tak stává uskutečňovatelem cílů, které jsou člověka hodny a které tvoří vrchol toho, čeho může člověk dosáhnouti ve svém snažení. Má ukázat, jakým způsobem je možno a také nutno napodobovat Boha tím, že zdokonalujeme obraz Boží ve své duši. Tato podoba Boží spočívá v poznání a v lásce. Především rozum a svobodná vůle jsou charakteristickými známkami Božího obrazu v nás, a proto právě rozum a svobodná vůle budou mít rozhodující vliv na to, zda a jak bude člověk směřovat svou činnost k dosažení podobnosti s Bohem. Smyslem katolické mravouky je ukazovat dítěti Božímu cestu k Otci, vést je po této cestě, učit je, jak Otce napodobovat, což je, jak jsme přesvědčeni, povinností dítěte Božího, již nemůže nikdo jiný zrušit; je to ovšem současně nejvyšším a nejnádhernejším právem, jímž je člověk obdařen. Je to jistě cíl nesmírně vznešený a nepochybně dosažitelný jen při náležitém soustředění všech mohutností člověka, nicméně je to cíl, který není nad síly člověka, znásobené milostí a neustále obnovované z nadpřirozených pramenů Kristových.

Když jsme nyní spatřili před sebou vysoký avšak dosažitelný cíl lidského snažení, pokusme se zvážít úlohu, metodu i praktické výsledky, jichž dosáhla respektive může dosáhnout mravouka při plnění svého úkolu, jímž je, jak jsme viděli, být vůdkyní k nejvyšším metám mravního snažení člověka.

Nemůžeme přirozeně tvrdit, že bychom byli oprávněnými kritiky a soudci těch různých metod, jimiž moralisté různých dob přistupovali k řešení tohoto nadmíru důležitého, avšak stejně obtížného úkolu. S jistotou však můžeme prohlásit, že traktovat mravouku jako sbírku zákonů a jako seznam hříchů nemůže odpovídat plně cíli, který před morálkou leží — totiž výchově dobrého, mravně vyspělého jedince —. Jsou přece moralisté, kteří svůj obor chápou jako dokonalé propracovaný a podrobně popsaný systém hříchů.

Mám dokonce někdy dojem, jako by takto pochopená mravouka měla za cíl přesným vymezením hříchu a jeho hranic ukázat, kam až v nějaké pochybné činnosti či vášni smíme jít, aniž bychom si musili vyčítat těžký hřích. Jsem si vědom toho, že jsem poněkud přehnal a že podobný úmysl jistě žádný moralista nemá, nicméně uvedený dojem vzniknout může.

Podobným směrem nesou se i různé pokusy vměstnat celou mravouku do soustavy kasuistických příkladů. Sem by patřily jistě i různé středověké seznamy hříchů, jak je známe u různých penitenciářů, jichž se zachovalo veliké množství.

Kdybychom se dívali na mravouku jako na podrobně rozpracovaní teorie o hříchu, pak bychom jakousi mravně-psychologickou pathologií považovali za souhrn našich znalostí o duši a její výchově k dobru a pravdě. Budiž mi dovoleno srovnávat s medicínou.

Pathologie je nesporně důležitou její součástí. Avšak lékař, který by znal jen chorobné zjevy lidského těla by nemohl být lékařem. Čili: napřed je nutné, aby poznal dobře zdravé orgány lidského těla jakož i jejich normální pravidelnou funkci a pak teprve může poznávat, sledovat a konečně také léčit chorobné jevy, probíhající v těle.

Přitom všem byl bych nerad, kdyby se mi porozumělo nesprávně. Chápu důležitost systému, je mi jasné, že musíme znát onu pathologii lidského činu, již je nauka o hříchu, avšak tato pathologie se nemůže stát základem k výchově věřícího člověka v bytost vysoce mravní. K tomu je — jak se domnívám — třeba volit jinou — možná méně snadnou cestu.

A tato výlučně křesťanská cesta k dobru a dokonalosti je vytýčena tím okamžikem, kdy se nám Bůh zjevil v Ježíši Kristu. Je vytýčena Kristovým slovem: Následuj mě! (viz Jan 8,12). Následování Krista je tak pro křesťana základem jeho mravního snažení a křesťanská mravouka bude tím dokonalejší, čím více bude vycházet z vnitřního obsahu evangelia a čím více bude umět promítnout do našeho života život Kristův a jeho zásady. Je tedy úkolem křesťanské mravouky vytvářet obraz Boží — podobu Kristovu — v každém křesťanu, neboť není dokonalejšího a světlejšího příkladu než právě ten, jímž nám zapa-

Syn Boží. Jeho příchod na svět znamená tedy v první řadě ovšem nástup vykupitelského díla Kristova, současně však i plnění druhého významného úkolu, totiž předvedení života Božího, který má vyústit v blažené patření.

Bylo by pošetilé, domnívat se, že tímto zjištěním jsme vykonali objevitelský čin. V každém století byli křesťané, kteří hleděli svým životem následovat Krista. A v každé době bylo těchto hledačů dost a dost. Jejich hledání bylo mnohdy poznamenáno dobou, jež do jejich snahy vtiskla svou zřetelnou stopu. Někteří z nich šli z cesty a zabohčili nebezpečným směrem. Zapomněli někdy totiž, že nestačí Krista ctít jako vynikajícího muže, dívat se na něho jako na ideál vnitřního duchovního života nebo jít za ním v některých citových záležitostech a to případně právě v těch, v nichž srdce hledačovo je náhodou laděno stejným způsobem. Chceme-li následovat Krista, to znamená především přetvořit své smýšlení v duchu Kristova evangelia lásky a pokoje, v duchu jeho služby bližnímu, jež vždy raději dává než bere, následovat Krista neznamená — jak se někteří jeho hledači domnívali — popřít tento svět, uniknout z něho, nýbrž naopak dát světu lásku, obětavost a schopnost chápat člověka i s jeho nedostatky a chybami ve smyslu Kristova: Neprosím, abys je vzal ze světa... (Jan 17,15).

Tento morální smysl — kromě věroučného — je třeba zcela určitě hledat v našem církevním roce, který doprovází Krista a rozvíjí před námi nejen jeho nauku, nýbrž celou jeho osobnost. Na ní pak pozorujeme a neustále vstřebáváme do své mysli a do svých představ lásku a odevzdanost, pokoru a tichost, stejně i věrnost, opatrnost, statečnost a vytrvalost, které z obrazu Kristova vyzařují. V Ježíši Kristu — tak jak s ním žijeme průběhem celého církevního roku — se nám dostává dokonalého vzoru, vzoru, který vystačí nejen k tomu, aby v nás pomohl vytvořit člověka dobrého, nýbrž takového vzoru, který svou silou a oporou své milosti směřuje k do-

konlosti v řádu nadpřirozeném. Nedá se říci, že tato cesta mravního růstu by byla nějakou snadno napodobitelnou šablonou. Naopak, je to veliký tvůrčí úkol, který nám ukládá abychom v sobě a kolem sebe vytvářeli člověka cele dnešního, přímého a poctivého, přitom však člověka Kristova, nebo v něm a skrze něho můžeme za všech okolností a ve všech problémech mravního života najít řešení, jež dokonale vyhovuje.

Chceme-li katolickou mravouku chápat jako návod k následování Krista a jako návod k vytváření bytosti, jež si zaslouží označení „alter Christus“, pak máme na mysli její pozitivní charakter. Jde nám o to, abychom pozitivně a konkrétně ukazovali klady a krásy mravního života. Jde o to, abychom povzbuzovali k následování ctností a jejich vytváření v denním životě. Může se ovšem vychovatel a kazatel dát i jinou cestou. Kaceřuje a vytýká hříchy a chyby. Je to ovšem cesta nedobrých jednání, protože obvykle vytýká nepřítomným, jednak tím, že sotva povzbudím k cestě do jiskřivých výšin, jestliže budu ukazovat bažiny a špinavé kalužiny. Je ovšem přitom pravda, že někdy může i špatný příklad odvrátit od zla, není to však pravidlem.

Shrňme tedy: Má-li se člověk rozhodnout k činu mravně dobrému a krásnému, musí být přesvědčen o jeho do- brotě a kráse. Teoreticky se toto rozhodnutí provede poměrně snadno a krátce. Vůle však potřebuje oporu a povzbuzení. A té se jí dostává tím, že vidí dobro a krásu, tím, že se jí ukazuje jejich dosažitelnost a v neposlední řadě tím, že se v konkrétních dobrých skutečích cvičí a jejich opakováním nabývá dobrých návyků a ctností. Chceme vést k dobrému, k tomu, aby lidé byli stále lepší, obětavější, mírumilovnější a proto budeme pozitivně a konkrétně mluvit o dobru a kráse v člověku a v jeho jednání, neboť tento způsob je třeba považovat za lepší a bezpečnější cestu katolické mravouky.

ThDr. Ladislav Pokorný

HODNOCENÍ NOVÝCH RUBRIK BREVIÁŘE

Od 1. ledna 1961, dnem, kdy vstoupily v platnost nové rubriky breviáře a misálu, uplynula řada měsíců, takže máme už dostatečný odstup času, abychom mohli tuto novou etapu liturgické reformy posoudit a zhodnotit.

Hned na první pohled lze s povděkem konstatovat, že rubriky, které se staly během staletí nejrůznějšími úpravami, opravami, změnami a přidavky tak komplikované a nepřehledné, že se v nich těžko vyznal odborný rubricista, nemluvě o těch, jimž schází bližší vztah k rubricistice a jejichž poctivé zachovávání se ukazovalo čím dál obtížnějším, — že tedy tyto rubriky jsou nyní mnohem jasnější a jednodušší.

Lze ovšem také poznat, že reforma není ještě všestranně dokonalá, že na mnoha místech pokulhává. To je však přirozené a snadno vysvětlitelné. Nesmíme tudíž zapomínat, že ani nynější, nejnovější reforma není definitivní. Konečnou reformu přinese teprve budoucí Koncil, do kterého už není daleko. Z toho hlediska prozatímnosti nedalo se všechno důsledně provést. Bylo nutno mít na zřeteli okolnost, že je třeba zachovat takovou formu, aby bylo možno nadále používat dosavadních liturgických knih, tj. breviáře a misálu, který máme po ruce. Pořizovat knihy nové teď — a zkrátka, po Koncilu, zase, bylo by příliš nákladné a nehospodárné. Tím se stalo, že zůstalo např. dosavadní uspořádání žaltáře, dosavadní rozčlenění četby z Písma svatého, že zůstaly nynější (i když zkrácené) historické lekce, někdy legendární, a jiné texty, o nichž jsme předpokládali, že zmizí nebo že budou pozměněny.

Přesto přinesly nové rubriky mnoho nejen zajímavého, ale i velmi správného, různá vhodná ustanovení, která jsme dosud postrádali. Uvádím několik příkladů:

Před zavedením nových rubrik trval stále rozpor mezi dnem občanským a dnem liturgickým. Tento totiž začínal Nešporami předcházejícího dne a končil Nešporami (resp. již Nonou) dne následujícího. Nyní je den liturgický v souladu s dnem občanským: trvá „a media nocte ad mediam noctem“. Výjimky jsou nepatrné, neboť 1.

Nešpory v den předcházející mají toliko neděle a svátky 1. třídy.

Také nové pojmenování různých stupňů liturgického dne jsme jistě všichni přivítali. Neexistuje už zastaralé, z řeholní a klášternické praxe života převzaté „duplex maius et minus“, „simplex“ apod. Jak výstižné a jasné je oproti tomu označení: 1., 2., 3. a 4. třídy!

Myslím, že bude laskavé čtenáře zajímat, uvedu-li přehled rozvrstvení svátků podle jejich nynější gradace, a to na příkladu pro tento rok 1961 (bez ohledu na svátky partikulární):

Roku 1961 jsou		
neděle	1. třídy v počtu	12
	2. třídy	35
feriae	1. třídy	7
	2. třídy	9
	3. třídy	33
	4. třídy	62
svátky	1. třídy	19
	2. třídy	29
	3. třídy	130
S. Maria in sabbato		8
vigil.	1. třídy	2
	2. třídy	4
	3. třídy	1
dny	1. třídy	12
oktávy	2. třídy	2

365

Dále je třeba kladně hodnotit skutečnost, že bylo „Proprium de tempore“, kterým oslavujeme a rok co rok znovu prožíváme tajemství vykupitelského dění — průběh života a působení Krista, Syna Božího —, zdůrazněno a vyzdvíženo na úkor „Propria Sanctorum“, jímž byla liturgie dosud zaplavena a které teď ustoupilo vhodně do pozadí. Všecky svátky méně významné — a je jich převětšina — byly jednotně a bez rozdílu zařazeny

mezi liturgické dny 3. stupně (viz hořejší přehled: 130!), některé dokonce zredukovány na pouhou připomínku. Ani svátky významu většího — 2. třídy — nemají v nynějším liturgickém kalendáři postavení přednostní, poněvadž ustupují (nejde-li o svátky Páně) všem obyčejným nedělím téhož stupně. Ba o nedělích 1. třídy nemají dokonce ani svátky 1. třídy (kromě Neposkvrněného Početí P. Marie) přednost. Tak oslavujeme téměř po celý rok, týden co týden, každou neděli opravdu jako „diem dominicam“ vlastním, tj. nedělním officiem a Mši svatou. Přeplnění kalendáře bylo dále uvolněno zrušením několika svátků, totiž těch, které byly kdysi zavedeny — bona fide — historickým omylem, k němuž mohlo snadně docházet nekritičností bývalých dob a neznalostí přesných dějinných dat, — jakož i rovněž zrušením vždy jednoho z takových svátků, jež se dosud vyskytovaly v kalendariu do roka dvakrát (S. Crucis, S. Michaelis, S. Joannis Ap. Ev. etc.).

Kladný příspěvek k zjednodušení liturgického kalendáře a tím i našeho direktáře přineslo konečně též ustanovení, podle něhož se transferují festa accidenta-liter impedita jediné tehdy, jestliže jsou 1. třídy. Všecky ostatní se pouze kommemorují, příp. úplně vynechávají. Tato okolnost má svůj význam zejména v propriu jednotlivých diecézí.

Ze dvou hledisek zasluhují si také zmínky úprava Prosebných dnů. Nové rubriky berou ohled a zřetel na případy, kdy nelze konat předepsaný prosebný průvod, uznávají pobožnost vykonanou v kostele za rovnocennou a přiznávají jí tytéž liturgické výsady, jaké jsou tehdy, když se průvod koná. Velmi rozumná je dále fakulta daná Ordinářům, že mohou vzhledem k místním potřebám (a takové se snadno vyskytují!) přeložit tři Prosebné dny, obvykle před Nanebevstoupením Páně, na kterékoliv tři jiné dny, jež lépe vyhovují. —

A nyní několik vět k některým jednotlivým částem officia:

Rozsah denního officia zůstal sice podstatně nezměněný a bude věcí Otců, shromážděných na budoucím Concilu, aby o tom uvažovali, zda by se dal úvazek vzhledem k přítomným požadavkům pastorační snižit, snad novou dislokací žaltáře na období 14 dnů (jak bývalo často navrhováno) nebo způsobem jiným. K jedné velmi znatelné úlevě však beze sporu již došlo: totiž v Matutinu, které je značně zkráceno.

K prvnímu zkrácení Matutina došlo již roku 1955, a to v rámci snížení řady svátků „semiduplex“ na „simplex“. Nyní však nastal zásad o Matutina úplně radikální. Všechna officia nedělní, jakož i veškeré svátky 3. třídy mají místo dosavadních 9 lekcí jenom 3 lekce — a to znamená mnoho! Názorná tabulka nám to konkrétně ujasní:

Roku 1961 vyskytuje se (podle kalendaria celocírkevního) Matutinum

s 9 žalmů a 9 lekcemi	51krát
s 9 žalmů a 3 lekcemi	300krát
s 3 žalmů a 3 lekcemi	14krát
365	

Podle reformy z roku 1955 vypadala by tabulka takto:

s 9 žalmů a 9 lekcemi	206krát
s 9 žalmů a 3 lekcemi	145krát
s 3 žalmů a 3 lekcemi	14krát
365	

A kdybychom se museli modlit „po staru“, jak to bývalo před reformou, vykazovala by dokonce toto:

s 9 žalmů a 9 lekcemi	271krát
s 9 žalmů a 3 lekcemi	80krát
s 3 žalmů a 3 lekcemi	14krát

Počet Matutin s 9 sice žalmů, ale pouze 3 lekcemi vzrostl tedy z 80 přes 145 na celých 300 v roce, kdežto Matutina s 9 lekcemi poklesla z 271 přes 206 na pouhých 51.

Poněkud nezvyklé je spojování dosavadní 2. a 3. lekce v jednu, ale zde jde o zřejmé provisorium, které po Concilu určitě zmizí, zrovna tak jak jistě zase přijdou ke cti aspoň některé krásné homilie a jiná čtení ze svatých Otců, která t. č. zanikla.

Připomeňme si letmo ještě některé menší změny v breviáři:

Pěkné a logické je např. zavedení pravidla, podle něhož neříká klerik, jestliže se modlí officium sám, „Dominus vobiscum“, nýbrž „Domine, exaudi orationem meam!“ Stálo by za úvahu, zda by se dalo toto pravidlo analogicky aplikovat též na jiné případy, kdy je kněz sám, bez respondenta, a kde ritus předepisuje verš „Dominus vobiscum“. — Chvályhodná je dále rubrika nařizující recitování celých antifon v každém případě, i před žalmů, jednotného kapitula „Regi“ a krátké lekce „de Tempore“ v Primě, — vynechávání 4. žalmu v téže Primě po Laudech druhého schematu, — zkrácení předlohu žalmu 88 o některých svátcích a stejně tak dlouhého Mojžíšova kantika o některých sobotách, — zrušení rubriky o mutaci konklusí hymnů, — předpis o povinném recitování Laud jako ranní modlitby Církve opravdu v ranních hodinách, — zpytování svědomí na začátku Kompletáře jako poslední modlitby před spaním — a jiné.

Závěrem lze říci, že nový způsob, jak se modlíme breviář od 1. ledna t. r., je vhodný, jednodušší a snazší. Děkujeme Církvi za pochopení našich potřeb, za důstojnou a velmi přijatelnou úpravu této části naší posvátné liturgie.

P. Josef Němec

K OTÁZKÁM PASTORÁLNÍ HYGIENY

Své oprávněné místo v našem kněžském časopise Duchovní pastýř mají články z pera lékaře, neboť lékař a kněz se setkávají s mnohými společnými problémy. Jako v jiných vědách existují hraniční společné oblasti, tak také mezi hygienou a pastorální teologií je společnou hraniční oblastí obor pastorální hygieny. Pastorální hygiena je v širším slova smyslu oblastí všeobecné hygieny, přechází z hledisek biologických k hlediskům sociálním a eticko metafyzickým. V celkovém pohledu pastorální hygieny nejvíce se člověk jen jako člen přirozeného společenství, ale je zahrnut ve společenství nadpřirozeném.

Obecná hygiena je věda o lidském zdraví, jeho zachování a předcházení případným jeho škodám. V moderním pojmu zdraví není kladen důraz jen na nepřítomnost choroby, ale zdravím je stav úplného fyzického, sociálního a morálního zdraví. Pojem lidského zdraví je aplikován na celého člověka s jeho vztahy společenskými a morálními; na vše, co tvoří důstojný lidský život.

Otázky pastorální hygieny se týkají otázek hygieny v duchovní správě a hygieny samotného duchovního stavu. Základním zákonem pastorální hygieny je, že nikdy nemůže být něco zdravotně správné, co by nebylo zároveň mravně dobré. To znamená, že při střetnutí hodnot morálních a hygienických mají přednost hodnoty mravní.

Mezi mnohé otázky pastorální hygieny týkající se objektivní pastorální hygieny patří například otázka uspořádání prostředí k náboženskému kultu, jeho zařízení, hygieny při udílení svátosti a podobně. Do subjektivní pastorální hygieny náleží pak hygiena kněžského a duchovního stavu. Sem patří otázky jako uchování zdraví při výkonu kněžských funkcí, hygiena práce a odpovědnosti duchovního. Důležitou otázkou pastorální hygieny je také otázka vymezení kompetence kněze a lékaře při péči o člověka. Lékař nemůže nahradit kněze a tak je tomu i naopak.

Pro pastorální hygienu jsou důležité různé časové otázky hygieny, s kterými se kněz setkává v duchovní správě. Kněz musí umět zaujmout stanovisko k problémům doby a člověka, které by odpovídalo morálně theologickým požadavkům a bylo v souladu se současným stavem lékařské vědy. Proto je bezesporně důležité pro duchovního správce, aby se vyznal v problematice těchto časových otázek. Významné jsou otázky týkající se manželství, eugeniky, neomaltusianismu a podobně. Znalost otázek různých nepříznivých návyků a náruživostí (alkoholismu, nikotinismu a další narkomanie) může pomoci duchovnímu správci v boji proti těmto morálním zlům. Kněz přichází neustále ve styk s otázkami dušev-

hygieny. Duševní (mentální) hygiena se dnes stává složkou snahy vytvořit a vybudovat podmínky pro uchování lidského zdraví jak tělesného, tak i duševního, aby člověk prožil svůj čas co nejuspokojivěji, aby využíval svých schopností a zdárně je rozvíjel. Úkolem duševní hygieny je předcházet duševním poruchám a odstraňovat nepříznivé vlivy narušující duševní činnost. Takto zasahuje duševní hygiena do každé oblasti lidského života.

V otázce duševního zdraví je zjišťována závislost na společenských vztazích. Je poukazováno na rozdíly, které z hlediska duševní hygieny jsou nepříznivé pro kapitalismus a příznivé pro socialismus. Nepříznivé vlivy kapitalismu jsou spatřovány mimo jiné v diskriminaci rasové a sociální, v antagonických rozporech mezi společenskými třídami, v nespravedlivém rozdělování a přivlastňování produktů, ve vykořisťování a přisvojování cizí práce, v živné půdě pro vznik nepřátelství a nenávisti mezi lidmi, v bezohledném zacházení s člověkem, v živelní sobectví a agresivitě. Proti těmto nepříznivým vlivům na duševní zdraví člověka v kapitalismu ani zásady duševní hygieny nejsou účinné, neboť resignace není žádné řešení. Výzvy k změně smýšlení, nejsou-li spojeny se změnou společenských institucí, nepřinášejí žádoucí výsledky. Socialismus změnou společenských podmínek odstranil základnu, která škodlivě působila na duševní zdraví, a tak zabránil mnohým konfliktovým situacím. Je ovšem skutečností, že život není bez napětí a problémů. Život vždy vyžaduje i při využívání vymožeností nové doby ukáznění a správnou volbu mezi hodnotami. Roz-

voj výroby v socialismu a uspokojení základních potřeb přinesl i problém člověku, jak se postavit k hodnotám užitečným, ne zcela nezbytným a k hodnotám jen příjemným. Problém duševní hygieny, který je i problémem morálním, spočívá ve správném ohodnocování věcí. Osvědčuje se scholastické dělení na věci nutné, užitečné a příjemné (necessarium, utile, iucundum). Pro lidskou spokojenost je důležité najít správný řád. Prává spokojenost se nalézá v uskutečňování reálných životních možností. Rovněž harmonie mezi osobními zájmy a zájmy celku (bonum privatum a bonum publicum) přispívá k spokojenosti. Osobního blaha nelze dosahovat bez ohledu na dobro celku. Pro duchovního správce existuje možnost působení na lidská přání tak, aby dosažení a splnění přání bylo plně morální a bez zanedbání duševního zdraví. Do otázek duševního zdraví lidstva náleží i odstranit strach člověka před budoucností a to se může nejlépe splnit odstraněním nebezpečí z válečných konfliktů. Proto je třeba míru a mírového soužití v lásce všech skupin lidstva.

Tvárnost našeho času ukazuje na dobové aspekty významné jak pro lékaře, tak i pro kněze. Rozvoj a pokrok vědy přispěl vydatně k řešení problémů, dříve tak tíživých v otázkách lidského zdraví. Jejich uspokojivým vyřešením nenastala však idyla života bez napětí z nevyřešených otázek. Mezi těmi, kdož mohou se podílet pomocí u věřících jsou i kněží. Lidské zdraví nespočívající pouze v řádu biologickém je významné pro udržení mravních a náboženských sil.

ThDr. Miroslav Rajmon

NĚKOLIK MYŠLENEK K UJASNĚNÍ POJMU „NEDĚLE“

V Etymologickém slovníku jazyka českého a slovenského od Václava Machka z r. 1957, na str. 321 se dočteme, že jméno neděle vzniklo teprve, když k Slovanům přišlo křesťanství, zakazující práci v 7. dni. Bylo by zajímavé, kdyby nám některý historik vysvětlil, proč byl den, který se latinsky od apoštolských dob nazývá Dominica (scil. dies) nebo rusky od dávná voskresenie, nebo německy Sonntag, anglicky Sunday, proč byl onen den u nás nazván neděle, když přece náplň onoho dne se tímto názvem zdaleka nevystihuje?

Že se první den po sobotě záhy nazýval (Zjev. 1, 10) dies Dominica, je naprosto správné, vždyť ten den náš Pán (Dominus) Ježíš Kristus svým slavným zmrtvýchvstáním, svým největším zážrakem zpečetil své dílo vykupitelské a.nade vši pochybu prokázal, že byl vtěleným Bohem a tak potvrdil své mesiášské poslání (I. Kor. 15, 14) a také první den po sobotě, padesátého dne po svém slavném zmrtvýchvstání — seslav Duchu Sv. — začal na apoštoly a učedníky grandiózním způsobem vylévat své milosti, získané svou smrtí na kříži a tak je posvěcovati. A proto také — třebaž u židokřesťanů zůstala ještě nějaký čas v účtě i sobota, aniž to bylo Božským Spasitelem neb Jeho apoštoly nařízeno, právem už nejstarší křesťané konávali slavení Eucharistie první den po sobotě (Zjev. 1, 10, Skutky 21, I. Kor. 16, 2) a tato praxe se stále více via facti upevňovala. Např. antiošský biskup sv. Ignác mučedník (+ 110) napsal křesťanům v Magnésii (cap. 9, Migne P. Gr. c. 669), že ti, kdo došli k naději (tj. ti, kteří sv. křtem nabyli naděje na věčný život v nebi) neslaví už sobotu, nýbrž řídí svůj život podle dne následujícího, v kterýžto den také náš život se vzkřísil skrze Něho (Ježíše Krista). Odtud je též správné, že prvnímu dni po sobotě Rusové říkají voskresenie.

A nelze nic namítati ani proti tomu, že mnozí křesťané (např. všichni, kteří mluví německy nebo anglicky) pro tento den podrželi pohanský název den Slunce (Sonntag, Sunday, dies solis). Pohanskému názvu dali totiž křesťanskou náplň. Křesťanům může být první den po sobotě opravdu dnem Slunce, a to nejen proto, že Bůh tento den podle I. Mojž. stvořil fyzické světlo, ale zejména proto, že v tento den vzešlo z hrobu Slunce, které podle sv. Jana (1, 9) osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět a zaplašilo temnoty smrti věčné. Ale ten náš název neděle? — Někdo snad může říci, že na názvu nezáleží. Avšak — zatímco křesťané

jinde už názvem prvního dne po sobotě vystihují pravý význam tohoto dne a už názvem jsou povzbuzováni k tomu, aby se jim tento den stal skutečně dnem svátečním, ve kterém budou víc jak druhy usilovati o svatost a co nejvíce oslavovati Trojjediného Boha, jak tomu Církev v onen den dává výraz např. recitací trojího Sanctus v 8. responsorii, matutina, atanašského symbola v primě a Credem a Prefací k Nejsv. Trojici při mši sv. — u nás a v Polsku (a Poláci přejali křesťanství od nás) — je po předcích tento den nazýván neděle od slovesa nedělati, a na méně nábožensky uvědomělého člověka činí to od desítek leti bezděky dojem, jakoby v odpočinku od práce a v nečinnosti bylo něco svatého, ačkoli pojem nedělati, nepracovati nikdy nebyl totožný s pojmem světit a den nepracovní nikdy neznamenal eo ipso den sváteční.

Šířitelé křesťanství v našich vlastech nazvali první den po sobotě nedělí snad proto, že naši dávní předkové byli tak pracovití a chtěli se hrnout do práce a jí se věnovali i v onen den, který měli zasvětit Trojjedinému Bohu a svému lepšímu vztahu k Němu, nebo trpěli značným sklonem k lenosti a nicnedělání a křesťanští misionáři možná si je chtěli nakloniti faktem, že samo křesťanství jeden den v týdnu poroučí se zdržovati od fyzické práce, nebo snad — nevím zdali některý historik by nám to mohl objasniti — tehdejšími reprezentantům křesťanství u nás nezářil už původní význam prvního dne po sobotě zcela jasně, takže tento den viděli spíše více z oné stránky, která vždy byla pouze předpokladem k náležitému svěcení svátečního dne a která byla — jak to bylo napsáno v červnovém čísle D. P. v článku O nedělním a svátečním klidu — křesťanům umožněna plně až ve 4. století. A tento pochybný aspekt na den sváteční, že se totiž křesťané na den Páně dívali především jako na den, v němž nemají pracovati, jako na den pracovního klidu a odpočinku, vyvrcholil, jak se zdá, následkem náboženského infantilismu u nás ve 20. st. a zdá se, že i leckterý kněz, hájící sváteční klid, neměl dost správný názor na nedělní a sváteční odpočinek, hájil totiž nedělní a sváteční nicnedělání, aniž sdostatek dbal a pečoval o to, aby se věřící jeho farnosti o nedělích a svátcích opravdu mohli co nejintenzivněji posvěcovati. Vždyť v odpočinku od práce již jako v takovém není také absolutně nic, co by znamenalo větší zpodobnění s Pánem Bohem! Bůh je přece actus purus, čirý kon, aktivita sama a není v Něm ani stopa nečinnosti, takže odpočinek svou přiro-

zenou povahou — ať v neděli nebo v pondělí — je spíše dokladem naší nepodobnosti s Pánem Bohem, ba lze říci, že je něčím nebožským. U tvora s omezenou kapacitou má ovšem přestávka v pracovní činnosti přirozené oprávnění, ale jen pro svůj vztah k další práci, tj. na kolik přiměřený odpočinek je nutnou podmínkou pro činnost další. A to je starostí moci světské.

Avšak jestliže Církev od svého počátku usilovala o pracovní klid v první den po sobotě a tento den nazvala den Páně nebo Slunce tož to činila za tím účelem, aby se věřící v tento den mohli výlučněji věnovati spásě své duše, resp. především Božímu kultu, a to podle systému v Církvi od apoštolských dob vžitého — v neděli a zasvěcené svátky. A to je také práce. Opat Sebastian Wyart, který byl před r. 1870 důstojníkem papežských zuavů a pak se stal trapistou a opatem v Sept-Fons ve Francii a zemřel jako první trapistický generál-opat v pověsti svatosti, říkával, že je trojí druh práce: 1. téměř výhradně fyzická práce (např. rolnická, řemeslnická ap.) a o této práci tvrdil, že je ze všech nejlehčí. 2. duševní práce učenců, myslitelů, spisovatelů, profesorů, kteří jednak usilují o vypátrání pravdy a pak se všemožně přičinují, aby ji podali jiným, práce diplomatů, obchodníků, vojevůdců, inženýrů, při níž třeba předvídati, rozhodovati, řídit. Tato práce je prý nepoměrně těžší, ale pak je 3. práce vnitřního života, která netvoří jen povolání člověka, nýbrž člověka samotného, práce o ctnost a ustavičné ovládání sebe a zušlechťování všeho kolem sebe tak, aby byl ve všem oslavován Bůh. Kolik lidí prý se chlubí odvahou, úspěchem i štěstím v prvních dvou druhích práce a jsou za to po zásluze odměňováni řády ap. ale kolik je mnohdy mdloby, malátnosti a lenosti v 3. druhu práce, v pěstění, zušlechťování a zdokonalování svého charakteru, v úsilí o ctnostný život, a to i u katolických věřících?! A přece právě tomuto 3. druhu práce mají se katolíci věřící podle dvou prvních příkázání církevních podle svých sil věnovati zejména v den, který následuje po sobotě a který Církev nazývá Dominica a který naši předkové nazvali neděle.

A proto už v sobotu večer nebo v předvečer svátku mělo se vyzváněti velkým zvonom, aby si věřící uvědomili, že se mají na příští den duchovně disponovati, že si mají např. přečísti posvátné texty z neděle nebo svátku, pomodliti se růženec, že mají pamatovati nejen na koupel těla, ale i na očištění duše (v sobotu večer měla se vždy poskytnouti příležitost k sv. zpovědi) že se mají prostě po rušných dnech pozemské práce ztišiti pro pokorný a pozorný naslech Božího slova příštího dne a pro intenzivní prožití nejsvětější oběti. Ovšem druhdy se hodný věřící nespokojil v neděli jen mši sv. a kázáním. On se chápal i jiných prostředků, znovu rozjímal tajemství posv. růžence, vykonal si křížovou cestu, četl Písmo sv. nebo životopisy svatých, on porozprávěl a vše užitečné probral v kruhu svých drahých, on navštívil a potěšil

přítele, zejména nemocného, on šel na hřbitov k hrobu svých milých, on se zamýšlel nad úkoly budoucích dní, on se prostě snažil celou neděli nebo svátek prožít k posvěcení sebe a všech okolo, aby nedělní klid od fyzické práce byl opravdu sváteční. Nejednen kněz, který horoval pro nedělní a sváteční klid, opomíjel věřícím tyto věci připomínat a nezdůrazňoval, že epiteton „sváteční“ náleží klidu o nedělích a svátcích pouze ve smyslu nevlastním a přeneseném a že svátečním se tento klid stává pro ono vnitřní posvěcení, ke kterému jej věřící mají využívat. Jestli věřící celou neděli kromě půl hodiny, kterou bez duše proseděli nebo prostáli na mši sv., pouze prospí, protančí, využijí k nemírným hrám v karty ap., k hulákání na hřištích, k bezcenné četbě atp., stěží se tento jejich „klid“ vyjímá „svátečněji“, než např. práce na zahrádce, na úpravě parku, na stavbě rodinného domku ap. Vždyť o pracovní klid jako takový se dnes sdostatek stará naše světská moc a lze dokonce říci, že více než sdostatek. Omezují se přece pracovní hodiny, práci ulehčují stroje, soboty jsou narmoze už nepracovní, existuje placená dovolená se zotavením, prostě moderní sociální řád doprává pracujícím dnes tolik odpočinku a volného času, že přirozený zákon je opravdu dobře splněn. Příště si snad ukážeme, jak se na nedělní a sváteční klid dívali křesťané až do pozdního středověku. Dnes si ještě pouze připomeňme, že nejvíc zneuctila neděli a sváteční klid převážná část naší někdejší buržoazie.

Ona byla velikou milovnicí nedělního a svátečního odpočinku, resp. lépe řečeno nicnedělání, ovšem nikoliv proto, aby se oddávala náboženským hodnotám, nikoliv, aby oslavovala Trojjediného Boha a posvěcovala sebe a ty, za které měla odpovědnost, ne, aby respektovala III. přikázání Boží a první dvě přikázání církevní, ale spíše z důvodů, které byly velmi, velmi přizemní, ba hříšné. Vždyť přece není neznámo, že ti, kteří patřili k tzv. lepší buržoazní společnosti, do kostela na mši sv. a kázání zpravidla ani nevčkročili, a nejen nábožensky zaháleli, nejen pro své vnitřní posvěcování nehnuli takřka ani prstem, ale nedělního volného času spíše ve zvýšené míře využívali ke hříchům. Či je náboženskou hodnotou vysedávání v kavárnách, vinárnách, hernách, biografech, křepčení v tančárnách atp.? — A to obvyčejně nebylo jen tak. Lze bez nadsázky říci, že nestřídmost, opilství, hazardní karban, nestoudnost ap. kulminovaly u buržoazní smetánky obvyčejně v neděle a zasvěcené svátky, resp. v předvečer oněch dní. Takový odpočinek od práce (a byl to vůbec odpočinek?) byl vskutku svátečním vzhledu dne i po vnější stránce v očích soudného člověka jen na škodu. Lze říci, že nejednen měšťák si III. přikázání změnil na pomní, aby ses v den sváteční lépe ustrojil, najedl a napil, do hospody, do baru chodil, atp. A dnes se leckterý z těchto „pobožných křesťanů“ třeba pohoršuje nad výzvou na brigádu, která je v zájmu obecného blaha. ThDr. Jar. Kouřil

OLBRAM — VISITÁTOR KATEDRÁLY

Překvapující poměrná horlivost ve zřizování fundací při pražském kostele v době šestiletého působení v záležitostech státních často zaměstnávaného nástupce Jenštejnova snad může býti nikoli neprávem připisována vlivu celé jeho osobnosti. Po dosavadním šetření nelze připustit, že Olbram byl jen „nominálním“ církevním představeným. Bdělé pozorování všech složek církevního života, jak se za něho projevoval, spíše dovoluje soudit na jeho neokázalou, skromnou, přitom rovnou osobnost, která bez vnějšího gesta nenápadně, nenásilně posunuje osoby, instituce a celé církevní dění správnou cestou směrem vpřed. Ovšem zase ne natolik, aby zabránila tomu, co po nemnoha letech následovalo. Při tom si je vědoma své důstojnosti. V srpnu r. 1401 přijímá Olbram kuriální ustanovení vyhrazující duchovní suverénní vládu nad katedrálou jen pražskému arcibiskupovi v tom, že jen on jediný nebo osoba jím zplnomocněná jí mohou stihnout interdiktem. Styčným úředníkem mezi metropolitou a kurii byl tehdy Šimon z Perugie, který právě

toho roku v dalších záležitostech svatovítského velechrámu cestoval do Říma. Oč tehdy šlo, nebylo dáno už Olbramovi projednat.

Obraz, který jsme si dosud učinili o Olbramově pontifikátu a hlavně o živě pulsujícím církevním životě v katedrále a jejím nejbližším okolí, nabírá na syté barvosti vzácnými detailními sděleními archivního dokumentu, osahujícího podrobnou zprávu o průběhu visitace katedrály jím podniknuté. Lze v něm postihnout jistý základní rys bratrské družnosti, tak vzdálený poměrům v nejvyšších církevních organismech pozdějších, hlavně feudálních a josefinských dob, kdy se jednotlivé kategorie církevních hodností, státními režimy uměle a někdy záměrně diferencované, od sebe ostře lišily na úkor náboženského i církevního života. Olbram se nám v něm jeví jako naprosto nestranný a spravedlivý duchovní pastýř, který je veden snahou zachovávat, co svatě paměti Arnošt z Pardubic ve statutech pražského kostela před půl stoletím stanovil, pokud to bylo dobově únosné

a rozumné. Od kapitulního probošta až k poslednímu zvoníkovi se nese jeho starostlivost a jeho bystrému pohledu neunikne nic, co třeba vytknout a co nutno s ním přesehnout a hladkého provozu liturgických úkonů a spokojenějšího života katedrálního zaměstnanectva napravit. Olbram shledává nedostatky tím závažnější, čím vyšší je církevní funkce viníka. Dovede je odhalit a s neúprosnou důsledností vymáhat nápravu, je-li třeba, i pod hrozbou přísných trestů. Ve světle Olbramovy visitace se nám pak jeví středověký liturgický kolektiv pražského kostela jako jedinou vysokou náboženskou myšlenkou stmelенý bratrský celek, který se musí nekompromisně podřídit od probošta až po poslední „kostelní matronu“ vznešené myšlence bohoslužby.

Bez dlouhých úvodních frází se visitační protokol zastavuje hned u první kapitulní a katedrální dignity, totiž u probošta, jehož základní povinností bylo pečovat o majetek. Ten (Jiří Purkard z Janovic 1395–1421) se provinil manipulací s kapitulním a proboštským zbožím, které visitátor nemohl schválit, protože je podnikal samovolně bez jeho a kapitulního svolení. Všechny takto provedené lokace, donace a výsady jím poskytnuté má odvolat. Jiří z Janovic se však prohřešil daleko více za zadržením 7 kop ze vsi Lhoty, které se pravidelně vyplácely svatovítské stavební huti, a tím nebezpečně sabotoval to nejdůležitější, co mělo být středověkému prelátovi — stavbu kostela. Přísně tedy na jeho adresu Olbram rozhodl: do pěti měsíců všechno zadržené vyplácet řediteli stavby. Když povážíme, že se protokol četl veřejně v kapitule po lekci statut Arnoštových, nebylo asi panu proboštovi, Jiříku, synu Purkardovu, ve sele. Tím spíše, že se mu hrozilo zákazem vstupu do kostela, kdyby mzdu kostelu odpíráním nezaplátil a navíc kdyby nevrátil, co na svém proboštském zboží na poddaných „proti zvyku“ vynutil.

Všechno nasvědčuje tomu, že Purkard z Janovic byl jedním z těch prelátů, proti nimž směřoval odpor všech reformě smýšlejících církevních činitelů. Byl synem Purkarda Strnada z Janovic, který byl úkladně zavražděn na Karlštejně 11. 6. r. 1397 ještě se třemi jinými pány jako domnělými královými nepřáteli opavským vévodou Hanušem. Později snad šlo Václavovi IV. o jakousi náhradu Janovicům za utrpení bezpráví, a proto kromě zápisu 100 kop splatných z Menšího Města pražského podporoval kariéru syna zavražděného, Jiřího z Janovic, v pražské kapitule. Tam byli již dříve Janovici zastoupeni proboštem Petrem a před ním kanovníkem Pavlem z Janovic. Náš Jiří se stal proboštem snad r. 1395. Jakékoliv platební povinnosti mu byly hned od počátku obtížné. Odjinud než z Olbramovy visitace je známo, že povinný dlužný poplatek do svatovítské stavební huti vzrostl později na vysloveně nedobytných 160 kop. Zvlášť prudce se s ním střetl spravedlivý a čestný arcibiskup Zbyněk Zajíc. Předvolal ho k sobě, aby se odpovídal z vědomého porušování proboštských povinností. Se zlou se však potápal. Jeho služebnictvo za pomoci královských zbrojnošů se postavilo arcibiskupovi ozbrojenou silou na odpor a zabránilo vydání Janovice. Tak hluboce poklesla vážnost nejvyššího církevního úřadu v r. 1411.

Na sklonku svého života v ryku husitských válek, kdy členové pražské metropolitní kapituly meškali v Žitavě, v Budyšině, v Plzni nebo v Olomouci, probošt dal okázale najevo, že se necítí vázán sjednocujícími pouty kapitulního kolegia. Žil sám s několika služebníky v Budejovicích, kde nalezlo útočiště asi 600 kleriků. Tam nedlouho před smrtí r. 1421 napsal nedatovaný testament. Z něho je zřejmo, že nebyl bezdětný, protože „třem svým chlapcům“ odkázal „zbytek svého majetku“ stejným dílem, ale tak, že z něho měli vyplácet kostelu ve Volyni 30 kop. Ostatní osobní potřeby dědili Ondřej, jeho kaplan a sluha Jan Rešín, jemuž odkázal hlavně zbraně, části výstroje a koně.

Daleko podrobnější a obsáhlejší připomínky se týkaly děkana, jemuž podle kapitulních stanov přísluší starost o zdárný průběh funkce pražského kostela. Vše se týkalo tehdejšího Bohuslava z Krnova, doktora práv,

prvního snad v této funkci, jenž pocházel z měšťanského rodu (1386–1415). Sérií vytýkaných nedostatků zavínil jednak opominutím povinností, jednak překračováním kompetence. Nesledoval pravidelně, jak se recituje denní a noční oficium v kostele a tak nemohl napravit nedostatky, kterých se četní oficianti dopouštěli. S poukazem na to, že pobírá kanovnícký plat, ačkoliv není kanovníkem prebendátem, vybízí ho protokol, aby byl podle svých možností přítomen recitování žalmů a na místě odstraňoval nedbalost, výstřelky a nedostatky bez ohledu, že tím snad uvede na sebe nelibost káraných.

Pravomoc svého úřadu přestupoval v tom, že povoloval směny jednotlivých liturgických funkcí bez vědomí residenciálních kanovníků. Málo dozíral na mladé lehkovážné choralisty, kteří chodili v noci, nejspíše za výdělkem, „s nástroji, ale také se zbraní“. Na úkor kmenového osazenstva kostela se připouštěli za kanovnícké vikáře klerici, kteří v kostele sloužili jen několik dní, čímž se existenčně ubližovalo katedrálnímu duchovenstvu. Napříště mohl děkan jmenovat vikářem kněze, který se při kostele zdržoval nejméně šest měsíců. Věcný majetek katedrály bylo třeba přesně evidovat, jak se také stalo a jak dokazuje řada zachovaných inventářů, tak bohatě využitých Podlahou v záslužné publikaci „Chrámový poklad svatovítský“. Nemalou zásluhu o to má také Olbram, z jehož doby existují inventáře z r. 1396 a 1397 a z nichž víme, že si při ujetí úřadu vypůjčil 1 zlatý a 2 stříbrné kalichy s jedním monilem v přítomnosti Puchníkově, Radečově a čtyř kleriků. Děkan také obstará soupis všech výsad kostela a dá je vepsat do zvláštního svazku. I on se provinil zadržením 4 grošů úroků z domu na Újezdě, náležejícího vikaristům. Urguje se spravedlivá výplata.

Celá řada korekcí směřovala k vylepšení bohoslužebného řádu a kostelního pořádku při tak velkém počtu liturgických osob mnohonásobně narušovaného. Středověk — u nás praxí horlivě podporovanou samým Karlem IV. — zvyšoval zbožnost, lesk a zajímavost liturgického prostoru nejen uměním, nýbrž i četnými ostatky, které se často, snad denně, vystavovaly jednak k veřejnému uctění, jednak k uspokojení zvědavosti středověkých návštěvníků. Ostatek byla rekvisita vzácná, zvláštní a mocná. Proto se někdy i nepravdivě získávaly, a proto je bylo třeba hlídat. Exoficio byli jejich hlídači oltářníci a tu bylo třeba dohlédnout, aby se této důležité službě nevyhýbali a ostatky nevydávali v nebezpečí. Oltářníci projevovali jistotu neuctu zvláště při zádušních bohoslužbách. Sotva přijali svíce, opouštěli prý chór a procházeli kostelem. Vikáři kapitulářů se zase prohřešovali malou usebraností požadovanou při pobytu v katedrále hlavně tím, že „očekávající své pány“, chodili bezohledně po kostele, totéž činili ještě daleko těkavější choralisté. Rušili i zaměstnanci kostela Všechny svatých, kterým se dovoľoval průchod katedrálou. Závažnější zásadovou chybu vytýkal arcibiskup vikářům v tom, že si za sebe zjednávali zástupce. Mohli to z rozumných příčin učinit, ale jen s děkanovým vědomím a souhlasem. Pořádek porušovali i tím, že necelebrovali ve stanovenou dobu, nýbrž podle libosti. S tím bylo třeba skoncovat a v podstatě začít s bohoslužbami dřív a upozornit na to hlavně precentora a mansionáře větší. Pod trestem 2 gr., připadajících k dobrou stavby, neměli oltářníci připouštět k celebrování kněze poutníky, neznámé, nekněžsky oděné nebo bez tonsury.

Visitátorově pozornosti neunikly ani matrony pověřené údržbou posvátného prostoru a ošetřováním nemocných kleriků. Kostelem se nesla stále hlasitá recitace liturgických textů kromě oficia i pouhých žalmů. Tu zjistil Olbram, že děkan připouštěl mezi žaltářníky i jednotlivé laické zbožné osoby ze služebnictva, o nichž měl visitátor oprávněně podezření, že nedovedly „souvisle číst“. Povolil jedinou výjimku, která se týkala jakéhosi Jana Těpsy, „propter ipsius merita in officio psalteristae“. Ostatně měli žaltářníci dávat pozor také na to, aby „nepohazovali v kostele nečistoty“.

Pokračování

ThDr. Václav Bartůňek

Písmo svaté stále znovu nás napomíná, čemu všemu se máme naučit ve svém duchovním životě. „Discas timere Dominum Deum tuum“ (Deut 10, 20), neboť „timor Domini initium sapientiae“. (Ps 110, 10.) „Disce sapientiam“ (Prov 1, 7), neboť „sapiens timet et declinet a malo“ (Prov 14, 16). „Discite benefacere“ (Is 1, 17), neboť „qui benefacit ex Deo est“ (3 Joan 11). „Disce, ubi sit prudentia“ (Baruc 3, 14), neboť „melior est vir prudens quam fortis“ (Sap 6, 1). Euntes ergo discite, quid est: Misericordiam volo“ (Mat 9, 13), neboť „misericordiam et veritatem diligit Deus“ Ps 83, 12.

Zajisté jsou všechny tyto vlastnosti a ctnosti tak důležité, tak nezbytné pro každé srdce kněžské: bázeň Boží, moudrost, dobročinná blahovůle, obezřetnost a milosrdenost... A přece! Ze všech vlastností a ze všech ctností, které mají apoštolské srdce kněžské zdobit a šlechtit, mají být dvě nejvýraznější a nejvzácnější ctnosti Božského Srdce Páně: humilitas et suavitas!

„Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem!“ Mat 11, 29. Toto prohlášení je jedinečné ve sv. evangeliu! Pán Ježíš neprohláší: Pojďte ke mně, neboť

já jsem statečný, pravdomluvný a čistého srdce... ale Pán Ježíš zde obrací pozornost k jedné ze svých nejvýznačnějších vlastností: „Učte se ode mne, já jsem tichý a pokorný srdcem.“ Tyto vlastnosti, tyto ctnosti chce Pán zcela zvláště vidět na svých kandidátech kněžství a na svých kněžích. U starých Řeků byla pokora cosi cizího, nízkého, platila za zbabělost a podlizavost, za příznačnou vlastnost otroků. Nietzsche, myšlenkový, ideový původce nacistického nadčlověka, považuje a prohlašuje pokoru za největší a nejhnusnější zbabělost nadčlověka, za nedostatek sebevědomí. Pokora však, kterou žádá Pán od každého kandidáta kněžství a od každého kněze, není žádná zbabělost ani podlizavost ani ne sebezpodceňování, pokora, která se žádá, je ta, kterou měl sám Pán Ježíš. A u Pána Ježíše nebylo známek podřízenosti a podlizavosti. Nikdo nekráčel životem s takovým sebevědomím, nikdo si nebyl své pravé velikosti tak vědom jako On. S jakou pevností prohlašuje: „Bylo řečeno otcům... ale já pravím vám“ (Mt 5, 4). — „Nikdo nepřichází k Otci leč skrze mne... Já jsem dobrý pastýř... Já jsem cesta, pravda a život... Já jsem světlo světa.“ Z toho všeho vidíme, že pokora u Pána Ježíše neznamena nějaké sebezpodceňování a nezhodnocování nebo dokonce zbabělost. Naopak: Pán Ježíš nejpokornější byl také nejstatečnější.

Pokora podle Pána Ježíše má být opravdovost a má se jevit v učenlivosti, v úslužnosti, a ve skromnosti. Jen kdo se dovede pokorit jako dítě, ten má pravou pokoru. A takovou pokoru musí mít každý kněz! Pokorný kandidát kněžství a pokorný kněz se dá vždy poučit. Pyšný není učenlivý, poněvadž myslí, že ví vše lépe než jeho učitel, nebo než jeho lépe poučený spolubratr. „Jen mělkým hlavám je vše jasné!“ Proto také pyšní farizeové nikdy se nedali poučit ve své pyšné mysli — ani ne tehdy, když viděli zázraky, kterými Pán Ježíš dosvědčoval své božství, své božské poslání, a zahynuli tak ve své zatvrzelosti a ve své nepoddajnosti. Pýcha se protíví Bohu i lidem a jak by mohl Bohu i lidem protivný muž úspěšně a blahodárně působit a pracovat ad maiorem Dei gloriam et ad salutem animarum?

Pokora se projevuje v úslužnosti. Vzpomeňme si jen na onu milou scénu u sv. Matouše 20, 20–28. Apoštolé se hádají o první místa v království nebeském. Pán Ježíš si je volá k sobě ke kolokviu. Dává jim privatissimum; praví: „Kdo chce být mezi vámi větší, budiž vaším služebníkem; a kdo chce být mezi vámi první, budiž vaším sluhou! Tak i Syn člověka nepřijel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.“ Pokorný bohoslovec a pokorný kněz má mít proto jen jednu touhu stát se užitečným sluhou svým bratrům a sestram, pomáhati jim, ukazovati jim cestu ke štěstí časnému i věčnému. Sobec pyšný, ješitný a marnivý se pro kněžství nehodí!

A ještě jedno poučení o pokoře dal Pán Ježíš kandidátům kněžství a svým kněžím. Při poslední večeři vstává od stolu, běže umývadlo, zástěru a umývá prach s nohou jejich a zakončuje tuto spíše symbolickou službu svým seminaristům prokázanou sluvou: „Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako jsem já učinil vám. Blahoslavení budete, jestliže podle toho jednati budete.“ (Jo 13, 15–18). Zde vidíme pokoru tak, jaká vpravdě je:

DANTE STÁLE ŽIVÝ

Denně se dívám na známou reprodukci zasněného portrétu velkého Danta, jež už čtvrt století visí nad mým psacím stolem. Co všechno lze vyčíst a vysnit z tohoto obrazu, na němž otec nového monumentálního umění Giotto di Bondone zachytil na věčné časy podobu posledního básníka středověku a prvního básníka novověku v jeho krásné mužném věku. Tvář, z níž vyniká vysoké čelo, zamyšlený pohled očí, hravý nos a jemně vzduté rty, jako by nebyla štětcem malována, ale spíše tesána. Jaký to byl nesmírný a až strašný masiv duchovní velikosti, síly a váhy, onen neklidný florentský vyhnanec, od jehož úmrtí v letošním září uplynulo už šest set čtyřicet let!

Když před lety Giovanni Papini, rovněž Florentan, napsal o svém slavném krajanu pozoruhodnou a vášnivou knihu, nazval ji stručně, ale případně „Živý Dante“. (Puškin nazval Danta přisným.) A vskutku, i po tak dlouhé době, jež uplynula od Dantovy smrti a jež by zajisté mohla být s to umlčet trvalým zapomenutím život i dílo, oboje hořící jediným plamenem Božího vyvolení a omilostnění, Dante přece stále žije ve svém největším díle „Božské komedii“, k níž se vždy znova a znova vrací doby a pokolení s nestárnoucí touhou po novém poznání. Věky už četly v této monumentální básnické skladbě a ještě z ní nevyčetly všech-

no; stále mnohé zbývá nepoznáno a stále nové je z ní poznáváno.

Dante Alighieri (1265–1321) spatřil světlo světa ve Florencii, v městě umění, jež mi svými zelenavými a trpyčícími se kupolemi chrámů a paláců i zelení stromů tolik kdysi připomenulo Prahu, a miloval své rodiště nezdolnou a divokou láskou. Prožíval v něm vzrušený a nepokojný život, tvrdě poznamenaný rozvratem doby, v níž žil a jejímž člověkem svými přednostmi i chybami byl. Jako mladík se zúčastnil několika vojenských výprav ve prospěch Florencie a později i řízení její městské správy. Prudké spory a mnohaleté boje mezi dvěma florentskými stranami, Bílými a Černými, strhly do svého rušného víru i velkého básníka, který bojoval na straně Bílých proti ovládnutí zámožné republiky vysokými a navzájem řevnivými šlechtickými rody. Když zvítězila strana Černých, byl odsouzen k pokutě pět tisíc fiorinů (malých dukátů) a nesměl už v rodném městě zastávat žádný veřejný úřad. I jeho soukromé jmění bylo konfiskováno. Posléze, když byl novým soudním nálezem z 10. března r. 1302 odsouzen k upálení, jestliže se dostane do rukou nových vládců florentské obce, musil ze své rodné, milované Florencie nakvap utéci. Pak až do svého pohnutého života žil ve vyhnanství a nespátril už nikdy své krásné a drahé město, ani svou ženu a své čtyři děti, které zůstaly ve Florencii.

Skromně se sníží i k tomu nejmenšímu a koná mu s radostí službu lásky. Proto není vhodné, aby se stal pánovitý a domýšlivý uchazeč o kněžství knězem, neboť pánovitost a domýšlivost jsou největšími nepřáteli pokorného, skromného ducha a pokoje a míru, kde vládnu! Všechny rozpory a nepořádky skutečné nebo zdánlivé, v obci a na faře, i v kostele, kde třeba vládnu, dají se vyřešit mírným způsobem. Způsob pánovitý a domýšlivý, tvrdý a příkrý je způsob pyšného ducha, který ničí a boří. Pokora, kterou žádá první spirituál a první rektor prvního semináře a první bohoslovecké fakulty, Pán Ježíš, není plazivá a není plazící se zbabělé, mrzké a úlisné jednání, složené z marnivosti a falše, pokora, kterou žádá Pán od každého bohoslovce a od každého kněze, je výrazem síly, jeví se v učenlivosti, úslužnosti a skromném jednání a vystupování.

Takovou pokorou kéž k blahu našich bratří a sester vynikáme všichni na vinici Páně!

ThDr. Karel Sahan

PODZIM POD OCHRANOU A ÚSMĚVEM ČESKÝCH SVĚTCŮ

Vyšlo z polí znavených a ospalých ve žňových žárech a ubíralo se po cestách vystlaných obilnými klásky, vyježděných traktory a těžkými kole-
sy žebříků. Kosami zazvonilo v otavách, zahrady pokrylo slezovými růže-
mi, bílým hřebíčkem a jřínami, okraje silnic a cest kyticemi rudých jeřa-
bin. A teď se zasněně rozhlíží, jak se léto odevzdává podzimu.

Není tak docela pravdou, že září je částečnou mrtvicí přírody a života v ní, jak se dekadentně vyjádřil jeden básník. Kdybychom mu dali za pravdu, popřeli bychom krásu českých podzimů, tisíckrát vyjádřenou slovy i štětcem.

Sedím na úpatí Kyjovské hory, vzpínající se do výše, jako by její žulo-
vý masiv napínal jakýsi bouřlivý podzemní kvas, a vidím dole pod sebou
jen samé zlato. To není krajina churavějící žloutenkou, to je blesk zlatých
polední a jásavý orchestr barev, kterému se poklonil mistr české poezie
Otakar Březina svou nesmrtelnou apostrofou v „Tajemných dálkách“.

Vzduch je čistý a čiročirý, voní sladkostí zahrád, a do hor putují malíři
z měst se svými stojany, štěti a paletami. Kraj, zezlátlý v slunci, se pro-
měňuje, dálky si přátelsky podávají ruce, kříž u cesty pod Posváticí je
takřka na dosah ruky, zdi chalup se bíle lesknou a nad nimi září věž ja-
rního kostela. Boky javorových strání hoří barevným plamenem a celá kra-
jina sní a je zakleta v rájské záři. I v tomto čase přicházejícího podzimu
zrovna jako zjara možno zpívat o naší drahé otčině národní hymnu: Zemský
ráj to na pohled...

Ale já vzpomínám na jiné září a na jiný podzim...

Také tenkrát zářilo slunce, a tam někde kolem Znojma, Mikulova a Břec-
lavi pukala réva lahodnou sladkostí šťáv a pohoda podzimu se ukládala
lehkou, modravě sinou jinovatkou na slívy. A přece to byl čas, který zakryl
naše oči a srdce mrakem nejtemnější noci. To bylo září roku 1938, kdy ši-
lenec Hitler zažihl v Evropě válečný požár. Tehdy nám přicházející pod-

Pohledem našich světců

SVATÝ VÁCLAV

Pozastavujeme-li se v našem ča-
sopise v těchto pravidelných a nená-
ročných měsíčních úvahách nad ži-
voty a odkazy našich zemských
patronů, nesledujeme jiného úmyslu,
než prostě a upřímně připomenout si
jejich povzbudivý a posilující životní
příklad pro duchovní a životní násle-
dování vlastní. Není v těchto pohle-
dech nic nového, nic zvláštního. Po-
jítkem se všemi statemi, studiemi a
články, jež kdysi byly nebo v bu-
doucnosti ještě k těmto tématům na-
psány budou, nechce být ani vědecká
erudice, ani pompéznost literárního
mistrovství, ale vděčná láska, po-
vzbuzující obdiv a nadšená oslava
Božích oslavenců naší drahé země.
I letos jako každoročně na sklonku
měsíce září si připomínáme svátek
vévody české země, našeho knížete
sv. Václava.

Neuvádí se tím nic nového nebo
neznámého, padne-li zde zmínka
o neurčitěm datu Václavova narození.
Snad kolem roku 903 na stochovské
tvrzi. Není rovněž ničím novým, bu-
dou-li uvedena jména Václavových
rodičů: Vratislava a Drahomíry, nebo
jména jeho učitelů: kněze Kaicha, jenž

První verše napsal Dante, když mu bylo osmnáct let; sám to aspoň o sobě vyznává ve své útlé autobiogra-
fické knížce „Nový život“ (z r. 1293). Napsal hodně
lyrických veršů, sonetů, madrigalů a kanzónů a už ty sa-
my by stačily, aby nám zjevily jeho skutečné a mimo-
řádné básnické nadání. Vrcholem jeho díla a života však
je BOŽSKÁ KOMEDIE, kterou dokončil v posled-
ních sedmi letech svého života. Tato velebáseň o třech
oddílech (PEKLO — OČISTEC — RÁJ) převyšuje
všechny ostatní verše a literární práce Dantovy jako
vznešená a uchvacující velehora, jež se strmě a hrdě
vypíná nad nižší pohoří. Dante sám se o ní vyslovil,
že je to posvátná báseň, k níž zemi nebe přiložilo ruku.
K. N. Děržavin o ní napsal: „BOŽSKÁ KOMEDIE
v perspektivě své šestisetleté existence se před námi tyčí
jako titánská syntéza své doby a jako výsledek ohrom-
ného tvůrčího úsilí, které těsně podřídilo svému ideo-
vému a stavebnímu záměru materiál zcela výjimečný
svou mnohostranností, šíří rozhledu a nesmírným mno-
žstvím vjemů. Rozsahem své básnické náplně a širokým
odrazem skutečného života, dějinného odkazu politické-
ho boje současnosti a kulturních tradic je Dantův epos
opravdovým tvůrčím souhrnem tisícileté éry rozvoje lid-
stva, kterou básník obsáhl pohledem v její veškeré ce-
listvosti na prahu nového dějinného údobí.“ (Viz doslov
k Bablerovu překladu „Božská komedie“.) O BOŽSKÉ
KOMEDII starší dantovský badatel — a evropské národy

jich mají hezký počet — poeticky řekl, že v ní středo-
věk zapěl svou poslední a nejskvostnější píseň; že vše-
cky mohutně hýbající moci a zřízení, jež vybudovaly
svět středověku, víra a vědění, filosofie a teologie, mi-
lost a svoboda vůle, mystika a scholastika, svět a Cír-
kev, že toto vše se objevuje u Danta ještě jednou vyzdvi-
ženo do oblasti ideálna a ozářeno světlem poezie jako
závěrečný akord, v němž doznívají všechny hlasy života.
(Hettinger.) Jedině úžasná, vynalézavá, dychtivá, vidou-
cí a přece tak přísně a vážně ukázněná fantazie básní-
kova, spojená s plastičností, pregnantností a dramatic-
kou živostí slova, mohla vytvořit dílo tak rozlehle, hlu-
boké a uchvacující. „Božská komedie“ je významným
svědectvím nejenom všeobecnosti vědomostí filosofic-
kých, theologických, dějinných, přírodních i politických
svého tvůrce, ale i jeho pronikavé znalosti lidských váš-
ní, náruživostí, citů, ctností i neřestí. Nemůže proto
patřit toliko jednomu národu nebo jedné zemi, ale stala
se a zůstává vlastnictvím všeho křesťanstva a celého
lidstva.

Do naší mateřštiny prvně u nás z Dantovy „Božské ko-
medie“ překládal ušlechtilý katolický kněz Franti-
šek Doucha, který v „Časopise českého musea“ z r.
1854 uveřejnil svůj „Květný výbor z Božské
komedie“. Katecheta Dr. Karel Vrátný, pouče-
ný znalec Dantova díla, který v Bitnarových „Medita-
cích“ v r. 1910 a 1911 otiskl svůj nerýmovaný metrický

ho vzdělával v jazyce i obřadu slovanském, právě tak jako v obřadu a řeči latinské jeho cvičitelem byl na Budči kněz Uceno. Po otcově smrti a dočasném spravování země matkou Drahomírou ujmá se mladý dvacetiletý Václav vévodského žezla. V mírumilovnosti a krajní shovívavosti usiluje o řešení všech vnitřních (bojové setkání s představitelem opoziční strany vévodou Radislavem) i vnějších sporů (ústupky vůči agresivním výpadům sousedního německého krále Jindřicha). Povrchní křesťanství a nevykořeněné pohanské návyky českých lechů nepřicházely v soulad s ušlechtilými křesťanskými a obrodnými snahami knížete Václava. Zde byl hluboký kořen osobní nenávisti vůči němu, z něhož vzrostl nejen zákeřný úmysl, ale ještě zákeřnější čin, který dovršil mučednickou korunou život nositele koruny knížecí. Zarmucuje, ale nepřekvapuje, že byl odstraněn vlastním bratrem Boleslavem a zákeřně zabit u dveří chrámových jím najatými vrahy.

Řádky jednoho z mnoha Václavových životopisců Gumpolda, biskupa mantovanského, jimiž líčí okamžik mučednického skonu sv. Václava, jsou psány tónem vroucí zbožnosti tehdejší doby a s touž upřímností, s níž byly tehdy napsány, je čteme i dnes, neméně plní nadšeného obdivu: „Přesvatá duše jeho byla mukami tolika ran natolik zproštěna tělesného přebývání, vznesená jest rukama andělů do velebné vítězoslávy, aby radostně patřila na tvář Nejvyššího odplatitele, zasednouc mezi slavné sbory mučedníků na věky.“ A jiný Václavův životopisec, uváděje jeho křesťanské ctnosti, důrazně připomíná a jejich výrazný počet uzavírá Václavovou „milosrdnou láskou k bližnímu a neúnavnou horlivostí o věčné i časné blaho svého lidu“.

zim připadal jako strašlivý, ukrutný vinař, který lisoval v zářícím a čírém poháru času žlučové trpké víno nevýslovného žalu, jímž byla prosycena celá naše vlast.

Toulal jsem se toho neblahého času za krásného zářivého dopoledne po čarokrásných březích Oslavy, kolem Kobzova splavu, a najednou jsem zaslechl, jak manželka truhláře Křehlika volala na chatupnici, která tam poblíž sušila pozdní otavu:

„Ty, Smažilova, jestlipak víš, že nám už sebrali Znojmo? Chudák bratr — znojemský Josef. Je od nás, co by dohodil kamenem, a přece je už v cizí zemi.“ Pod Smažilovou se roztřásl robustně svalnatý sloupovitý údy. „Tak von už je Josef zabraný vod Hitlera? Chudák nebohej. Pán Bůh s námi a zlý pryč. Teď nás bude chtít zabrat Hitler co nejspíš všechny,“ hořekovala Smažilová s děsem ve vyjevené široké a kostnaté tváři. „Ta šelma v lidský kůži!“ vydechla nakonec zlostně s výhrůžným nasupením svého mohutného, rázovitě zahnutého nosu. A lidé se za večerů po práci v polích s odporem i ve strachu a úzkosti odvraceli od novin, z nichž se na ně mračila nesympatická tvář s černými kartáčky pod nosem, ne tvář, ale maska, pod níž se dařilo dobře všemu, co nesnáší Božího světla.

Jak bolely tenkrát přervané kořeny těch, kteří byli násilím přesazeni do cizí půdy — našich krajanů a rodáků v odtržených územích. Naše vlast byla orvána a ohlodána jako kost a zkomolena jako pahýl, žalující k obloze.

Potom nás zavalila šestiletá tma nezměrných útrap, v níž šlehal plameny války, která zanechala v historii krvavý záznam našich bolestí, jizev a ztrát. Voněly šelmy a zpívaly flétny májových hájů a přece nebylo jar. Zoraná pole, kadeřavé lány řep se leskly v zářivém slunci a nebylo sladce odevzdaných podzimů, jak je prožíváme nyní ... v míru.

Jsou slova, při jejichž vyslovení cítíme slastné a záchranné uštknutí v srdci. Bůh, vlast, otec, matka ... Jedním z nich je mír.

Pozoruji krajinu, v níž hoří listnaté háje rudými a žlutými plameny. Jemný vánek se probírá měkkými prsty v korálech jeřabin. Nad borovými lesy táhnou hořcové modrá oblaka, kraj září do dálek, průzračných jako víno.

Jeseň — vyzlacená zahrada, háj sladkých spočinutí, kouzelný úsměv země, která je sladkým domovem všem, kteří milují člověka, život, práci, svobodu a mír.

Jak jinak mluvit o záři a přicházejícím podzimu, než vyznáním lásky. Jazykem knížete míru svatého Václava, pod jehož ochranou a úsměvem probíhají tyto pozeňnané, krásné dny. Řečí tiché a moudré Václavovy vychovatelky svatě Ludmily. Láskou a věrností všech našich svatých ochránců, kteří už dávno před námi zvedli zářivou zástavu míru a předávali ji budoucím, tedy i nám, jako nejdrahocennější odkaz.

Svatý Václave, vévodo České země, kníže náš, pros za nás Boha, svatého Duchu! Kriste eleison!

Antonín Hugo Bradáč

překlad „Pekla“ se stručným výkladem, ve své stati o Dantovi v Podlahově „Českém slovníku bohovědném“ (z r. 1926) označil sice Douchův překlad za „nevalně zdařilé pokusy“; uvážíme-li však Douchovo prvenství a jeho možnosti, nemůžeme přece jen jeho obětavou a poctivou práci tak lehce odůvodnit. Vždyť si jí vážil a navazoval na ni i Jaroslav Vrchlický, který přeložil monumentální dílo celé. V letech 1879–1902 vyšel Vrchlického básnický překlad ve třech vydáních, vždy znova a znova korigovaných a zlepšovaných. Vrchlický také přeložil Dantův „Nový život“ (1890) a jeho „Lyrické básně“ (Canzoniere — 1891). Ve spolupráci s Vrchlickým se Dantem pečlivě zabíral i moravský kněz P. Jan Bloksa, jehož sté výročí narozenin jsme si letos v červnu připomněli. Bloksa Vrchlickému při překládání „Božské komedie“ byl velmi nápomocen, zejména v oblasti theologické, a Vrchlický sám mu vyslovil uznání, že také on má zásluhu na dobré kvalitě jeho překladu. Těžkým plicním neduhem stížený kněz, který se z lásky k Dantovi a jeho dílu naučil italštině, aby mohl číst jeho „Božskou komedii“ v originále, a třikrát si zajel do Itálie, aby se osobně seznámil se zemí, pod jejíž blankytným nebem se zrodilo dílo nesmrtelných hodnot, shrnul všechny své poznatky o mocném a přísném vládcovi slova v dílo „Dante Alighieri, jeho doba, život a spisy“ (z r. 1891) a v letech 1899 až 1900 vydal svůj znamenitý komentář k „Peklu“ a

„Očistci“. Je vsutku chválné, že v č. 24 letošního ročníku „Katolických novin“ pozorně a citlivě připomenul Bloksovu památku a jeho zásluhou literární činnost svatokopecký neúnavný překladatel a úspěšný objevitel mnohých cizojazyčných klenotů literárních O. F. Bahler. Bahler také ve svém překladu „Božské komedie“, vydaném v r. 1952, uvádí P. Bloksu mezi několika českými dantisty (vedle Vrchlického a Šaldy), jímž svůj překlad dedikuje. Bahlerův překlad je u nás poslední, je to svědomitá a tuhá práce osmi let a mnohostranný překladatel v něm podal dílo zcela mistrovské. Ještě se nutno zmínit o jiném letošním jubilatovi, červnovém sedmdesátníku, knězi-spisovateli Aloisu St. Novákovovi, žijícím a působícím v Nasavrkách u Chrudimě, který se rovněž Dantovi se zasvěcením oddal a byl jedním z čelných spolupracovníků na uspořádání významného a cenného sborníku „Dante a Češi“, jež redigoval a vydal prostějovský farář a básník Karel Dostál Lutínov.

Nikdy nebude o Dantem napsáno dosti a všecko. Jeho dílo je jako nesmírné a nedohledné moře. Možná se po staletí dostávat až k jeho dnu a vždy se tam zjevují nové perly, jež možno vyzdvihnout na světlo času. Vždyť tvůrcem tohoto gigantického díla byl smrtelník, který „vzhledl v podstatu vznešeného světla a jehož obrazností, přáním a chtěním otáčela Lásku, z níž slunce pohyb má i všechny hvězdy“.

Václav Zima

V uvedených dvou citacích jako by se rýsovala nejprůkaznější Václavova osobnost: život naplněný jeho dobrovolnou a uvědomělou láskou k svěšenému lidu a život dovršený nedobrovolnou násilnou smrtí. I v tomto posledním životním okamžiku Václavově nelze necítit, nevidět a nepřiznat lásku, která tak, jak ho věrně a oddaně provázela celým jeho životem, tak věrně a oddaně ho provázela i z tohoto života. Vedla ho k lásce věčné a zanechala jeho svatou památku v neubývajícím srdci jeho lidu, který již staletí ji vyjadřuje velebným svatováclavským chorálem a s nezmenšenou důvěrou: Nedej zahynouti nám ni budoucím. K přesvědči-

vému dotvrzení a k skromné ilustraci kéž zazní závěrem z mnoha alespoň jeden působivý argument nestranného a jemného slova básníka. K. Toman s hlubokým básnickým prociťením v básni Září lemuje líčení charakteristické náplně tohoto líbezného podzimního měsíce velmi emočním svatováclavským vzpomínáním: „Zní zvony z dálky tichým svatečce-rem; / modlitba vesnic stoupá chladným šerem, / Duch země zpívá: úzkost, víra, bolest / v jediný chorál slily se a letí / k věčnému nebi: / Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím.“ Symbolika sv. Václava, dědice české země, není a nemá pro nás být pouhou velebnou tradicí. By-

la, je a musí zůstat milovaným dědic-
tvím nás i budoucích. I v naší přítomnosti neuhasná zápas za odstranění zloby válek a všeho toho, co by vedlo lidstvo k záhubě. Plně si uvědomit tuto skutečnost znamená hluboce prochnout především skutky náš nadšený, oslavný, prosebný i důvěřující zpěv k patronu z nejmladších, v němž žádáme: nedej zahynouti nám ni budoucím. Nutnost uvědomit si tento posvátný postulat svatováclavské památky a kultu je nerozlučně spjata s povinností činy a skutky naplňovat vznešený a veliký svatováclavský odkaz pokoje, lásky a blaha v naší zemi i v celém světě!

P. Emil Korba

THEOLOG A MUČEDNÍK MAQUIS: YVES DE MONTCHEUIL

V květnu 1943 hlásil se u P. Vincenti-ho, známého j ko důvěrníka hnutí „maquis“, odporu proti okupantům, profesor Katolického Institutu v Paříži, jedné z katolických universit země, P. dr. Yves de Montcheuil. Autor řady děl theologických, oblíbenec kardinála Baudrillarta pro svůj rozhled, badatelskou píli a schopnost využít nových forem pro duchovní práci. Nikdo by v něm nehledal politického pracovníka. Nebyl sice z těch typů, které se sklopenými očima jdou od oltáře na kazatelnu, ze sakristie do fary, ze své pracovny do místnosti, kde před lůžkem je klekátko — i tyto typy mají svoje místo —, všiml si veřejného života, analysoval jeho stav a hledal nápravu tam, kde bylo ji zapotřebí. Ale hlásiti se rovnou z universitní katedry do hnutí odporu, přímo na bojiště demokracie proti fašismu — to z počátku překvapilo.

Krátké prohlášení profesora theologie však stačilo. Byla zřejmá vůle, rozhodnutí a plán. Vyšší než by měl obyčejný člověk. Byl poslán do jihovýchodní Francie, kde celá armáda hnutí odporu, legendárních „maquis“ operovala v jihovýchodních Alpách, podporovaná obyvatelstvem, dobře vyzbrojená. P. Yves byl poslán k plukovníkovi Huetovi, dříve divisnímu generálovi. Kněz žádal exponované postavení. Byl určen k tomu co bylo nejvíce zapotřebí: starati se o nemocnici, neboť bylo mnoho raněných. Pracoval tam od r. 1943 až do velikonoce 1944, kdy byl uvolněn zase pro Paříž. Ale v červnu dostává dopis od jednoho svého známého odchovance vyzývajícího jej jménem celé skupiny, aby zase přijel do horské oblasti Vercors.

Dopis byl pro P. Yvese mobilizačním rozkazem. Krátká rozmluva s představeným P. d'Ouince o dovolení odjezdu. Marné domluvy o důležitějších místě vychovatele mladých duchovních, nenahraditelnost atd.: „*Jsou to mladí lidé, kteří mne volají. Vážní ve svém odhodlání. To znamená, že mám jejich důvěru. Velmi mnoho mladých lidí umírá bez duchovní útěchy. Moje místo je tam u bojovníků!*“ Marné byly poukazy, že do tak vzdálené oblasti může být poslán duchovní z blízkého Lyonu. P. Yves odjel.

Hnutí odporu bylo podporováno vším lidem. Kněží v něm brali vnnikařící účast, organizační, bojovou. P. Vincenti pozdější farář v Coroneon, již r. 1941 organizoval hnutí odporu ve svém okolí. Jiný, P. Petr, redaktor tajného deníku, založil základnu v Mallevall, byl farářem v Grenoblu, P. Meunier, farář v Diome, padl na poli cti. P. Champon T. I., Dom Guetel O. D., pravá ruka plukovníka Bayarda. Sta jiných bylo spolehlivými důvěrníky věci představující Francii i boj proti nepřítelům.

Vercors, pohoří západně nad Grenoblem, bylo jako stvořené pro partyzánskou válku. Francouzské síly dosahovaly tam počtu 4000 mužů. Vlastenci vybudovali svoje letiště pro přistávání spojeneckých letadel. Vápenkové útvary, s četnými jeskyněmi byly velmi vhodným prostředím, kde se nalézaly skladiště, nemocnice, záso-

bárny stále svěže doplňované. Proto se Němci rozhodli celou horskou pevnost dobýt. Nasadili velmi silné oddíly vybavené všemi válečnými prostředky, kterým nemohli povstalců dobře čelit. Jednotlivé opěrné body padaly. Nemocnice, kde P. Yves působil podle rozkazu plukovníka Hueta se stěhovala stále výše do hor. Konec však se přibližoval s neúprosnou logikou.

P. Yves de Montcheuil staral se o jednu z nemocnic posléze umístěnou ve skupině jeskyň de Luire. Celá soustava podzemních domů byla velmi vhodná pro nemocnici i skladiště. Mezi raněnými nalézali se i čtyři Němci: dostávalo se jim stejného ošetření jako raněným Francouzům. V knize Pierre Tanaut o bojích v oblasti Vercors jsou zachyceny poslední fáze boje, kdy velké části bojovníků se přece podařilo uniknouti. Nemocnice v de Luire byla sice dobře maskována, ale neustálé lety německých letadel odkryly její místo. Kdo byl schopný chůze odešel do hor na výše položené pozice. Zakrátko se nedostávalo zásob, přiděly byly omezeny. Nespokojenost, i prosby k Nejsvětější Panně, odhodlání k vytrvání. Zakrátko zaplály selské dvorce v údolí a za hodinu — snad dvě, kdo je počítal — nepřítel byl v jeskyních. Odpor nebyl možný. Kdo mohl chodit, byl odvezen do nedalekého místa Rousset. Nemocní zůstali a když večer došla poslední ošetřovatelka do Rousset, plály její oči hrůzou: Němci vytáhli těžce raněné a před jeskyní je postříleli. Z celé jeskyně zachránilo se jen 5 lidí, poschovávali se během zmatku v křovinách kolem jeskyně. Z ostatních se druhého dne uviděli jen P. Yves a dva lékaři.

P. Yves byl dvakrát vyslýchán. Jeden z důstojníků Gestapa, snaží se podati mu možnost záchranu, táže se i několikrát: „Bvl iste ien kanplanem maquis!? K úžasu vyslýchajícího i přítomných francouzských lékařů, P. Yves odpovídá: „Ne, byl jsem jedním jejich členem, maquis!“ a dodává k stále většímu úžasu: „Přijel jsem sem se zvláštním posláním!“

Po návratu do cely sděluje svým druhům, že byl odsouzen na smrt. Za Grenoblem, 19. srpna 1944, za krásné noci, vydechl naposled!

P. Yves de Montcheuil narodil se v Limousin r. 1899, studoval v Jersey, noviciát složil v Paříži, r. 1914 za první světové války. Profesorem, duchovním, vědecká práce, řada knih a studií, r. 1936 povolán na Institut Catholique v Paříži. Poslední jeho projev je dopis osobě, která umožnila mu příchod až do Vercors: „*Jsem šťastný, velmi šťastný a kdubuch měl začínati svůj život znovu, nic bych v něm neměnil!*“ Ještě jeden listek otci. Posílá pozhennání a díky, prosí, aby byla podána zpráva Církvi a mateřskému klášteru.

A přece žije! Kdo píše knihy, věčně žije. Jeho hlavní kniha: „*Pojednání o Církvi*“ mluví ke všem křesťanům, ke všem lidem dobré vůle.

František Vondráček

NEJSTARŠÍ KULT SVATOVÁCLAVSKÝ

Den smrti sv. Václava byl dnem zrození jeho jako světce. Způsob jeho života a vlády, jeho spravedlnost a oblibenost v lidu, jakož i jeho úkladné zavraždění vlastním bratrem, to vše bylo rozhodující příčinou, že jeho památka vzrostla v úctu a konečně v kult, který nemálo přispěl k povznesení kulturního významu české země mezi tehdy již značně vzdělanými zeměmi západními.

Zprávy původně šířené rozprchlou družinou usmrčeného knížete neomezily se jen na území jím spravované, ale šly dále za hranice, hlavně do Německa. Byly takového druhu a věrohodnosti, že záhy došly zpracování literárního. Hned století 10. a pak ještě tři další daly nám několik legend, které zůstanou nejdůležitějšími prameny pro dějiny doby Václavovy. Jedním z nejstarších je zpráva o slavnostním přenesení ostatků sv. Václava, zachovaná ve staroslověnské sbírce životopisů svatých. První jeho životopis byl napsán brzy po jeho smrti písmem glagolským. Nejstarší legenda latinská, začínající slovy „Crescente fide“, je původu nejspíše bavorského, a jiná, téměř současně vzniklá, byla dílem biskupa Gumpolda z Mantuy, psaná na výslovné přání Otty II. V té době i církev východní oslavovala poetickým kánonem svatého knížete, jehož památka došla ušlechtilého projevu v další legendě, psané učeným mnichem benediktinským v staroslavném italském klášteře Monte Cassino, kulturním centru tehdejšího vzdělaného světa. O vznik této vzácné svatováclavské památky měl prý zásluhu sám pražský biskup Vojtěch, jemuž vděčily Čechy za své styky se středisky moci a vzdělanosti kulturních zemí, a tedy i se jmenovaným klášteřem.

Významným dokumentem svatováclavského kultu v Čechách je legenda Křišťanova, psaná asi též na popud sv. Vojtěcha mnichem Křišťanem, spřízněným s panujícím rodem českým. Klasický přímo sloh dává svědectví o překvapivě vysoké úrovni tehdejší vzdělanosti v Čechách; tato okolnost zavadala příčinu k dlouhým sporům v kruzích vědecko-historických o době vzniku této legendy, která byla kladena dokonce až do stol. 12. Te-

prve historické bádání prvních desetiletí našeho století přiřklo legendu definitivně století desátému. Následující věk zrodil další legendu, začínající slovy „Oporet nos fratres“, a současně i překlad zmíněné již legendy Gumpoldovy do staroruštiny. Rukopis překladu — uchovaný v klášteře sv. Pafnucia — je známý jako Petrohradská legenda. Duchovním potřebám kláštera svatojiráského byla určena legenda „Diffundente sole“ z 12. století. V století 13. byl život sv. Václava zpracován dvěma českými, neznámými autory. První začíná slovy „Oriente iam sole“, druhý „Ut annuncietur“. Význam úcty svatováclavské, spadající symbolicky do největšího rozkvětu české země, totiž do doby Karlovy, projevuje se také v životopisu zvaném „Crescente religione christianiae“, jehož autorem byl sám Karel IV.

Kromě těchto zde uvedených nejznámějších legend a životopisů existovala ovšem řada jiných, menšího významu a důležitosti, původu domácího i přeložených z latiny, němčiny či staroslověštiny, vedle různých čtení z breviáře, mešních officií (officium Jana z Jenštejna) a kanovníckých hodinek. Z poměrně značného počtu literárních dokumentů, zachovaných přes dlouhé věky, dá se soudit, že jich k počtu a na paměť sv. Václava bylo napsáno jistě daleko více, že tedy postava českého panovníka hrála od prvopočátku také v písemnictví značnou úlohu.

Rovněž naši moderní básníci, glosující zjev sv. knížete, jsou četně zastoupeni: Sládek, Vrchlický, Neruda, K. Procházka, Ant. Sova, Sig. Bouška a mnoho jiných. Zmínky zasluhuje též významná studie V. V. Tomka, a pozdější Fr. Stejskala stejného námětu. Připomeňme též podrobný soupis svatováclavské literatury, sestavený a vydávaný svého času bisk. Podlahou v Časopise kat. duchovenstva. Vynikajícím pak přínosem k literatuře poslední doby, je v mileniu vydané velkolepé dílo Dobroslava Orla „Sborník svatováclavský“, dovršující způsobem úcty a pozoruhodným tisíciletou tradicí českého panovníka a světce.

R. Š.

CO NÁS NEJVÍCE TRÁPÍ

Moudrý Sirachovec jako lékař napomíná: „Nebud' nenasytň při žádném pamlsku a nehltej jakéhokoliv pokrmu, neboť ze mnohých jídel bývá nemoc a nenasytlost přivádí až ke zvracení. Pro nestrídmost mnozí zemřeli, ale člověk zdrženlivý si prodlužuje život! (37, 31—34.) Moderní lékař dnes jeho radu potvrzuje, poněvadž choroba, která z nestrídmosti vzniká — otylost — nese náchylnost k nemocem kardiovaskulárním, bronchitidám, rozedmě plic, cukrovce (5 % otlých jí trpí), ke dně, k žlučovým kamínkům. Otlí mají také nejvíce nehod. Jedinou výhodu mají otlí, že méně často onemocní tuberkulosou a lépe odolávají zápalům plic. Za to však mají větší risiko při operacích. Dále mají sklon k ploché noze, k deformujícím zánětům kloubním a ke kýlám. Udává se, že nemocný těžší o 25 kg si pravděpodobně zkracuje život o 56 % (Lukl.). S věkem otylost přibývá, nejvíce otlých je nad 30 roky a to 20 %.

Na otylost se především díváme jako na chorobu. Dříve však a to od nepaměti byla otylost pokládána za projev zdraví, blahobytu. Tato představa pramenila ze zkušeností lidí, kteří byli ohrožováni nedostatkem potravin. Lidstvo bylo trýzněno neúrodou, suchem, hladomory a lidé si sotva vydělali při své tvrdé a těžké práci na nuznou výživu. Proto bylo životním úspěchem mít dostatečné množství jídla. Rovněž tloušťka byla pokládána za projev životního úspěchu. Dodávalo to i společenské vážnosti a slovo „korpulence“ neznělo tak odpudlivě jako nyní otylost. Nyní, kdy stoupla životní úroveň, není již otylost privilegiem zámožné vrstvy, ale rozšiřuje se na stále širší okruh lidí. Stále větší počet obyvatel postupnou mechanizací práce má sedavý způsob života. Proto otylost se dokonce stává sociálním problémem.

U každé choroby pátráme po příčině. Je jisté, že každá otylost je alimentární, poněvadž, když se otlý člověk podrobí násilnému hladovění (jako byly např. koncentrační tábory), změní se v asthenika. Úloha žlázy s vnitřní sekrecí byla a je stále přeceňována. Takzvaná endokrinní otylost tvoří nepatrné procento všech obesit.

Dědičnost u otylosti je také pochybená. Někdy se udává, že, jsou-li oba rodiče otlí, mají 75 % otlých potomků. Spíše se však dědí konfigurace těla, snad větší chuť k jídlu, různé rodinné zvyky při jídle a příklad v přejídání.

Avšak hlavní příčinou otylosti jsou činitelé psychologičtí, na které se obyčejně zapomíná nebo přímo nemyslí. Ale podrobíme-li případ otylosti podrobné anamnéze, získáme takovéto výsledky. Tak například: Některé děti jsou násilně překrmovány. V některých rodinách je stolování obřadné a jídlo se požitkářsky vychutnává. Někde se o ničem nemluví než o jídle a nemají tam jiné požadavky, jak se jen dobře najíst. Potom v těchto rodinách není zájem o kulturu, sport a vše se soustřeďuje jen na jídlo. Takovéto rodiny jsou predestinovány pro otylost. Děti v takových rodinách brzo poznají, že rodiče přikládají jídlu jakousi magickou sílu, která je základem jejich existence, ale také zdrojem příjemných zážitků. Je to sice názor vlastní primitivum, kteří žijí neustále v obavách z nedostatku potravy, ale najdeme jej také u osob, které ve svém životě musely z různých důvodů hladovět. Proto dnes jídlo ztratilo svou primární úlohu uspokojovat kalorickou potřebu organismu, ale dostalo úlohu společenskou a psychologickou. Nebo se užívá jídla jako dráždidla při únavě, jako uklidnění stálého napětí, jako úniku ze starostí, zklamání a nespokojenosti a rovněž i jako lehké dostupného požit-

ku, jako podobně je kouření neb alkohol. Nakonec se všechny tyto momenty stávají zvykem a to zvláště škodlivým ve věku pozdějším, kdy se snižuje svalová pohyblivost a aktivita.

Další příčinou při vzniku otylosti je nevhodné složení potravy. Příjem potravy a její bohatost na energii se má totiž řídit podle skutečné potřeby organismu, to znamená, že má být zachována rovnováha mezi přijatým a vydaným množstvím energie. Nedodržení této rovnováhy se projevuje zvláště zvýšeným příjmem a ztučněním organismu. Stará česká kuchyně je svým původem ryze selská a jako taková potřebovala pro své strážníky potravu kaloricky vysoce bohatou. Během doby velká většina národa přestala pracovat na polích, v průmyslu se práce mechanizuje, což postupně vylučuje fyzickou námahu, mění se také i práce na venkově, která nevyžaduje tolik dřiny. Dosud se však naprovedla změna v tzv. „české kuchyni“, která nezná zeleninu, narychlo zhotovovaná pečená masa, nevyužívá dostatečně ryb, brambor. Proto zde bude nutno zjednat nápravu a to radikální.

V prevenci otylosti musíme co nejvíce zdůraznit význam tělesné námahy. Dostatečně intenzivní pracovní tělesný výkon může způsobit snížení skladované energie v tělesných tucích. K tloušťnutí přispívá sedavé zaměstnání, dlouhé ležení, třebaž v nemoci, a hlavně smysl pro osobní pohodlí. Podaří-li se, že se obesní člověk rozhybá, musíme potom dávat pozor, aby nepřijímal více potravy a tím nepřibíral na váze.

V léčbě otylosti platí nade vše: „Pevná vůle je náš nejdůležitější lék.“ Léčení otylosti není lehké. Boj se musí především soustředit proti přejídání. U každého nemocného musí nutně lékař probrat individuálně jeho jídelní lístek, zvyky při jídle. Základem diety potom jsou bílkoviny, zelenina a ovoce. Nemocný může jíst libové maso, odstředěné mléko, podmásli, tvaroh a vejce. Nejlepší je zelenina zelená, jež obsahuje pouze 3 % uhlohydrátů, kdežto zelenina dužnatá jich obsahuje 10 až 12 %. Z ovoce jsou dovoleny jahody, borůvky, ostružiny, kdežto ovoce peckovité a jaderné je na uhlohydráty bohatší. Neškodlivější jsou pro otlého kompoty, sušené a kandované ovoce. Jinak musí nemocný omezit a na nejnižší míru přivést přívod uhlohydrátů, jako jsou sladká jídla, rýže, brambory, moučná jídla, alkohol. Káva a čaj jsou dovoleny, ale je nutno sladit jen umělým sladidlem. Z počátku léčby se doporučuje i omezit též sůl

a vodu. Tučky jsou sice kaloricky bohaté, ale jejich omezení je méně důležité, protože zvyšují pocit sytosti.

Neméně důležitá je připomínka zásady pravidelného příjmu potravy. Ranní lačnění anebo několikadenní přísné posty jsou škodlivé pro úspěšné léčení otylosti. Někteří lidé, obvykle ženy, ráno nebo i několik dní „umírají hladu“ a potom si tuto újmu doženou rychle v nejbližší cukrárně. Aby se otlý vyvaroval hladu, musí proto jíst pravidelně dietu, kterou mu naordinoval lékař.

Mimo jiné způsoby léčby doporučuje se otlým také vodoléčba. Kde panuje mylný názor, že jednorázový pobyt v páře nebo jiná potní kúra podstatně usnadní rozpouštění nashromážděného tuku. Úbytek váhy po vypočení je přechodný, poněvadž ztráta se doplní pitím tekutin. Jinak vodoléčba příznivě působí na neurasthenické a depresivní obtíže nemocných a zvýšená svalová činnost při ní vyžaduje také určitou energii, kterou se odbourá syntéza tuků.

Dosud neexistují žádné zázračné pilulky, „na zhubnutí“, které by dovedly rozpustit nadměrné zásoby tuku. Mnozí otlý se sice trápí zácpou a proto je jim vhodným doplňkem celkové léčby projímadlo. Rozhodně odmítáme hormonální léčbu (např. výtažky štítné žlázy), poněvadž takováto terapie může vyvolat Basedowovu chorobu se všemi průvodními příznaky, jako je poškození srdce, nervové soustavy, třes končetin, nespavost. Rovněž i jiné moderní léky jako je Preludin, Fenmetrazin jsou pro dlouhodobé léčení nevhodné, tlumí se sice jimi chuť k jídlu, ale nakonec vyvolávají návyk a v léčbě otylosti by to znamenalo vyrazení klínu klímem.

Jiní otlý upadají do kuřácké narkomanie. Jako důvod uvádí, že se naučili kouřit proto, poněvadž kouření tlumí pocit hladu. Při tom si namlouvají, že mohou nyní jíst vše, na co mají chuť a přesto, že dosáhnou zhubnutí, poněvadž kouří. Rovněž i tento „způsob léčby“ je nevhodný, poněvadž kouření vyvolává řadu chorob a také jako otylost podstatně zkracuje život člověka.

„Střídmě z bohatého stolu“ je správná zásada, která tak prodlouží život člověka atomové éry. Moderní medicíně se podařilo ve velké většině a na minimum snížit a ze života lidstva vymýtit infekční choroby — zákeřné nepřátele života lidí minulých století, nyní však musí bojovat a nakonec slavně i zvítězit nad jinými chorobami — mezi nimi je i otylost — poněvadž z této choroby, kterou si vyvolává člověk sám a proti níž je jedním z účinných léků správné zdravotnické uvědomění — znalost správné výživy.

MUDr. Vlastimil Nikodém

Rádce domácích prací

VI. KÁMEN A UMĚLÝ KÁMEN

(Pokračování.)

V minulé kapitole jsme se seznámili s tím, že umělé kameny jsou v podstatě ušlechtilé betony, v nichž místo šterkopísku jsou mramorové drti a moučky. Povíme si tedy závěrem ještě o betonu a železovém betonu.

Beton je směs cementu, písku, šterku a vody. Směs vyrobíme tak, že na homolovitou hromadu šterkopísku vysypeme cement a hromadu dvakrát přehodíme. Pak směs rozhrneme, doprostřed nalijeme vodu a přehrneme ke středu písek. Zavlhčlou směs pak přehazujeme za stálého kropení vodou, až dostaneme tu hustotu, kterou žádáme, tj. na podlahy, základy a mohutné zdi směs zavlhčlou, pro železový beton směs vlhkou a tekutou tehdy, kdybychom nemohli jinak směs do bednění dostat. Přehazujeme-li beton ručně, pracujeme na prkených deskách nebo na plechu, aby se nám s betonem nesmíchala zem. Voda, kterou používáme, musí být čistá.

Pro všechny práce, které budeme dělat, vystačíme s cementem 275 nebo 325. Tato čísla značí pevnost v tlaku a jsou vyznačena na pytlích cementu. Na beton prostý, tj. pro betonování základů, podlah, silných zdí a předložených schodů v přízemí použijeme cement portlandský, na konstrukce, jakými jsou překlady před okna a dveře, cement železoportlandský. Ostatní druhy cementů, o nichž se umíme nezmínit, vyžadují odborného zpracování. V jakých poměrech budeme směs míchat?

V plánech najdeme označení např. B 170. Projektant nám tím říká, abychom namíchali beton, jehož krychlová pevnost bude 170 kg : cm². Tohoto se běžně předepisuje pro železobetonové konstrukce a pro velmi únosné konstrukce z prostého betonu. B 170 se skládá na množství 1 m³ z těchto složek: 1,25 m³ písku, 350 kg cementu a 85 l vody. Nedivte se, že písku je víc než 1 m³! Beton musí být zdusán a proto se předpokládá na 1 m³ hotového betonu o 0,25 m³ více směsi.

Beton dusáme tak dlouho, až na jeho povrch vystoupí kal. Betonujeme-li za teplých dnů, kropíme beton již hodinu po skončení betonáže a pak stále ještě po dobu asi dvou dnů. Beton ke tvrdnutí potřebuje vlhko, jinak je nebezpečí popraskání konstrukce nebo dokonce rozpad hmoty. Totéž pravidlo o kropení platí, i když betonujeme v místnosti, kde hřeje ústřední topení. Do betonu se přidává i škvára, získá se tím lehký isoláční beton, používaný jako tepelná izolace podlah nebo střeš. Na 1 m³ připadá 0,95 m³ škváry, 0,05 m³ písku, 130 kg cementu a vody jen tolik, aby směs byla zavlhčlá. Mícháme jako beton, nanášíme ve vrstvách asi 8 cm silné, povrch uplácáme pěstem nebo lopatou naplocho.

Betonujeme-li základy, můžeme beton prokládati kameny až do velikosti jedné čtvrtiny objemu. Beton zákládů házíme rovnou do výkopu a pýchujeme po vrstvách. Beton podlah rozhrnujeme do vodítek vypodložených do vodorovna a na žádanou výšku. Rozhrnutý

beton upěchujeme, poházíme novou směsí, abychom vyrovnali výšku do vodítek, a strhujeme tím, že přejíždíme hranou prkna, které svými konci jede po vodítkách. Podlahy se skládají z podkladního betonu a z vrstvy potěru. Potěr bývá tři cm silný a je z jemnějšího materiálu. Jeho povrch se stáčí hladítky.

Schody v přízemí, které spočívají na zemi, musí mít základ jako každá zeď a jsou dusány do dřevěného bednění, které tvoří profil schodů a musí být řádně zapřeno, aby se při dusání nerozlezlo. Před betonováním bednění řádně kropíme.

Konstrukční prvky, které se rozepínají nad volnými prostory a svými konci leží na pevných zdech, jsou dusány do bednění, do něhož jsou vloženy ocelové pruty, které jsou vlastní konstrukcí a beton tuto ocelovou konstrukci obaluje. Při bednění překladů a balkónů uvažujeme, že 1 m³ betonu váží 2400 kg a že tudíž podpory musí být tak silné a bednění tak zapřeno, aby uneslo tíhu materiálu. Bednění ze železobetonových konstrukcí se odbedňuje ve lhůtách, které stanoví norma. Nic nezkazíme, jestliže konstrukci odbedníme po 21 dnech a plně zatížíme po 28 dnech. Jako příklad železobetonové konstrukce si popíšeme překlad nade dveřmi ve zdi o síle 45 cm, o velikosti otvoru 110 cm, zatížený jenom nadezděným zdívkem. V trámu budou v dolních rozích na každé straně ocelové pruty o průměru 10 cm, uprostřed další dva pruty 10 mm, které však na koncích

budou mít ohyby k hornímu povrchu pod úhlem 45°. V horních rozích je na každé straně prut o profilu 8 mm, jejich účel je pouze montážní, aby na nich byly zachyceny třmínky, tj. ocelové pruty o profilu 5 mm, tvarované do průřezu trámu. Na každé straně trám spočívá délkou 22,5 cm na zdivu, výška trámu bude asi 20 cm.

Závěrem kapitoly si připomeneme, že cement má být skladován v suchu, aby neztvrdl, že ocelové pruty, jež vkládáme do bednění, mají být očištěny od hlíny a že při betonování v zimě beton přikrýváme, aby nezmrzl dříve než zatvrdne. Abychom měli vodítko při míchání malých množství betonu, uvedeme si několik praktických měř v soustavě poměrů kg ke kolečku. Víme z dřívější kapitoly, že kolečko má obsah 0,06 m³, což se rovná dvanácti lopatám. Pak tedy na jedno kolečko šterkopisku připadne cementu: na podkladní beton a základy 7—8 kg, na dlažby 10 kg, na překlady opěrné zdi, stropy a sloupky 13 kg, velké stropní konstrukce a skeletové konstrukce 17 kg a vody neplné vědro (10—15 litrů).

Při opravách betonu dbáme toho, abychom nabetonovávali na plochy očištěné, zdrsňené a řádně namočené čistou vodou. Vodou poléváme spoje i tenkrát, pokračujeme-li v betonáži, kterou jsme musili přerušit. Kapitola o kamenech a umělých kamenech je obsáhlá a ke kamenům se ještě vrátíme ve stati o podlahách a dlažbách, schodech a obkladech a římsách a klenbách.

Arch. Miroslav Potužník

Doba očima kněze

STRŮJCI NEKLIDU A RUŠITELÉ MÍRU

Mnohokrát nám připomínají evangelia tíhu břemene, kterou představuje pro člověka nadměrný majetek. Mamonářství chamtivost, neustále se stupňující touha po dalším růstu majetku a moci je prokletím, které jednolivce stíhá v časnosti i věčnosti. Tím nebezpečnější je toto opojení zlatem, tato chamtivá touha po majetku a moci u lidské společnosti. V současné době dosáhla koncentrace finančního kapitálu v nejvyspělejších kapitalistických státech rozměrů vskutku mamutích. Plným právem se mluví o několika desítkách rodin, které vlastní v USA nebo NSR zdrcující většinu celého národního jmění. Uvedme alespoň jeden takový charakteristický údaj pro ilustraci. Dvacet monopolistických skupin v západním Německu má akcie v celkové hodnotě 19 896 miliónů záp. marek. Tento akciový kapitál představuje tři čtvrtiny celého západoněmeckého hospodářského potenciálu. Dvacet skupin, které reprezentuje několik málo rodin, má ve svých rukou vše. Určuje nejen chod a expansi hospodářství, ale zároveň také vládní Spolkové republiky. Už tato skutečnost je alarmující. Několik jmen jako Krupp, Pferdmenges, Abs, představuje ohnisko moci a bohatství. Ne náhodou několik z nich si vysloužilo u Mezinárodního tribunálu v Norimberku titul válečných zločinců. Neboť jde o lidi, kteří kdysi svěřili vládu nad Německem do rukou zvrhlého zločince Hitlera a jeho zločineckého gangu. Lze říci, že poprvé v dějinách lidstva dala finanční oligarchie moc do rukou početného kolektivu zločinců. Tito finanční velmožové se tehdy domnívali, že lidé typu Hitlerova, Göringova a Himmlerova stačí nejen na to, aby ovládli Německo, ale také k tomu, aby opanovali svět. Po očekávané porážce Sovětského svazu, kterou mělo konsorcium nynějších generálů NATO a tehdejších Hitlerových oblíbenců druhu Speidlova, Heusingerova a Foertschova naplánováno v rekordním čase několikrát týdně nebo měsíčně, domnívala se tato zločinecká společnost, že bude moci orientovat svůj další útok na bohatství Západu. Byla-li Velká Británie ušetřena přímé invase, může za to děkovat pouze nezlomné síle lidu Sovětského svazu. Mnoho lidí si letos na celém světě připomnělo historický mezník druhé světové války, který představuje útok německých fašistů proti Sovětskému svazu. Lidé mají ten krásný letní den před dvaceti léty před očima. Tehdy si říkali i mnozí majetní lidé na Západě, kteří neměli k socialismu žádný přátelský poměr: Nevydrží-li Sovětský svaz tento šílený nápor, sta-

nou se nacisté pány světa. Prostí lidé byli tehdy srdcem a duší u sovětských hrdinů. Pevně v ně věřili a také se neklamali. Válka proti Sovětskému svazu přestala být „blitzkriegem“, nýbrž stala se obrovitým zápolením, v němž hasla jedna naděje agresora po druhé.

Připomínáme si tento osudný čas před dvaceti léty zvláště v této situaci zcela oprávněně. A nemusí nás přitom vést vůbec historické nebo jubilejní motivy. Především proto, že titíž lidé, kteří dali v Německu vládu do rukou nacistickému gangu a kteří proto odpovídají za desítky miliónů obětí ve válce i v koncentračních táborech, vládnou v Německu zase. Pánové Abs, Krupp, Pferdmenges, nedávno sedící na lavicích válečných zločinců, se stali opět jedinými a výlučnými pány zbytku hitlerovské říše. Oni povolali k moci bývalého francouzského agenta Konráda Adenauera, který ovšem už dávno přešel ze služby franku ke službě dolaru. Byli to také oni, kteří společně s Adenauerovou vládou povolali do rychle rostoucího bundeswehru staré nacistické generály, kteří před desetiletími iniciativně plnili Hitlerovy příkazy a zalévali svět krví a hrůzami. Také vládci IG Farben, která vykořisťovala vězně koncentračních táborů a představovala obnovené lidojedství nacistické vyvražďovací mašinerie, dostali se v nynější Spolkové republice opět na různá klíčová místa v národním hospodářství a ve správě samotného státu.

Není proto divu, že světovou veřejnost znepokojuje vývoj v NSR čím dále tím více. Nikdo se nemůže divit, že lidé, kteří přežili hrůzy nacismu, nechťejí a nemohou věřití starým hitlerovským generálům jen proto, že oni oblékli nové uniformy bundeswehru nebo stejnochré NATO.

Německou spolkovou republiku nic nezavazuje. Neuzavěla s vítězi žádnou mírovou smlouvu, nevzala na sebe žádné povinnosti, i když de jure i de facto je dědičkou Hitlerovy Třetí říše. V tomto směru jediné, co NSR udělala na odškodnění za způsobené válečné ztráty bylo, že zaplatila část reparací. Není například žádným tajemstvím, že valná část průmyslových investic v Izraeli (vedle amerických ovšem) pochází ze západoněmeckých reparací. Proto nás také nepřekvapuje drzé vystupování západoněmeckého advokáta Servacia, který v Jeruzalémě obhajuje jednoho z hromadných nacistických vrahů, Adolfa Eichmanna. I tento jeruzalémský proces je svého druhu alarmující skutečností. Ne snad proto, že znovu

staví před oči světa bezměrné hrůzy, které vyvolali kapitáni německých monopolů a kteří jsou v západním Německu opět u moci. Více nežli tato staronová skutečnost, byť nás znovu drtí rozměry hrůz a zločinů, nás znepokojuje adenauerovská revanšistická linie, která zuby nehty obhajuje každého nacistického prominenta. Eichmann několikrát dal v procesu najevo — a v tom ohledu měl pravdu — že on přece plnil norimberské zákony, které do značné části pomáhal konstruovat nynější státní tajemník a pravá Adenauerova ruka — Globke.

Zatím co exekutiva pojmenovaná Eichmann sedí v kleci z neprůstředného skla, sedí šedivá eminence, která tyto zvrhlé zákony vytvářela a obhajovala, na klíčové pozici v Schaumburském bonnském paláci. Když Eichmann, tak proč ne Globke? táže se každý prostý člověk, který neztratil kus zdravé logiky. A tady jsme u té znenokojivé situace, nad kterou se nesmí strkat po pštrosím způsobu hlava do písku.

Nebo, prosím, je tohle všechno pouhá náhoda? Eichmann ukazuje prstem jak na Globka, tak na Speidla, a obviňuje je z iniciativního plnění Hitlerových přání, ale kancléř nad oběma drží ochrannou ruku. Není tomu dávno, co Sovětský svaz na Adenauerovy prosby vrátil do západního Německa válečného zločince Foertsche. S tím, aby odpýkal zbytek trestu ve vězeních NSR. Ovšem zločiny Foertschovy, kterých se v úžasném měřítku dopouštěl na obyvatelstvu Sovětského svazu, byly pro něj v NSR doporučením. A tak místo, aby palič a vrah civilního obyvatelstva byl potrestán, stal se ve Spolkové republice významným vojenským činitelem: náčelníkem generálního štábu. Zkušenosti v masovém vyhlazování civilního obyvatelstva jsou dosud v NSR vysoce oceňovány.

Není divu, že v takovémhle Německu, stejně tak jako v západním Berlíně nebyl opakovaný podnět Sovětského svazu k uzavření mírové smlouvy a k zajištění statutu

svobodného města západní Berlín přijat zrovna přátelsky. Naopak: byla zorganizována vlna masové válečné hysterie, ke které se už od prvního okamžiku zařadilo NATO štvavým projevem nového generálního tajemníka Stikkera, který si zřejmě v „bitvě“ o západní Berlín chce získat rytířské ostruhy. Bohužel, ani prezident USA John Kennedy nechýbí v této válečnické masové akci, která má znovu rozežhavit světové mezinárodní napětí, samo o sobě značně vysoké, až do běla. Zase je opět podle starého receptu J. F. Dullese (kdy jeho duch opravdu opustí americkou politickou arénu?) vléván olej do doutnajících ohníčků. Také „Týden porobených národů“, který prezident USA inauguroval, měl sloužit podobným cílům, jež měli na mysli presidentovi předchůdci. Je ironie, že nad ztrátou svobody socialistických národů lkají lidé, kteří se blahovolně usmívají nad lynčí černochů ve vlastní zemi a kteří jásají nad vojenskou krutovládou v jižní Koreji nebo v jižním Vietnamu. Bylo by proto dobře, kdyby krásnou doktrínu o svobodě a sebeurčení národů se nejprve pokusili uplatnit ve vlastní sféře vlivu.

Samozřejmě, že také staříček Adenauer se obětavě činí. Jeho projevy v Essenu nebo Berlínu nenechávají nikoho na pochybách, že pan kancléř dává přednost revanšismu před možností pokojného sjednocení obou částí Německa. A pro nadcházející volební zápas v NSR je rovněž příznačné, že kancléř se tak snadno dohodl se svým hlavním protikandidátem západoberlín. starostou Willy Brandtem. Má-li člověk stejné mecenáše a protektory, potom se „rozpory“ mezi vládním a opozičním programem překlenou velmi snadno. V období, které nyní nastane, bude třeba, aby mírumilovní lidé celého světa, ať už patří k jakékoliv společenské nebo názorové skupině, bděle sledovali úklady kazimírů a dovedli jim energicky a s nadšením čelit. Vždyť nejde o nic malého, nýbrž o skutečnou budoucnost lidstva.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci září t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

85 let 25/9 P. Karel Lásk, arciděkan v. v., Litoměřice.

75 let 7/9 Msgre Václav Slavík, sídel. kanovník a kancléř, Litoměřice; 7/9 P. Josef Gröpel, duchovní v. v., Opava.

70 let 1/9 P. Alois Dobrauský, duchovní v. v., Kněždub; 2/9 P. Karel Bentsch, duchovní v. v., Ostrava-Prívov; 12/9 P. Alois Lazecký, duchovní správce v. v., České Budějovice.

50 let 5/9 ThDr. Jaroslav Michal, profesor CMBF, Litoměřice; 6/9 P. Kajetán Hořák, admin., Hrabyně; 13/9 Dr. Metoděj Sláma, admin., Lanžhot; 17/9 P. Josef Gabriel, admin., Nezdenice; 18/9 P. Emil Sosna, farář, Šenov ve Slezsku; 21/9 P. Imrich Solnica, admin., Všejanya; 29/9 P. František Fiala, provizor, Velké Losiny.

ÚČASTNÍCI I. KURSU KNEŽSKÝCH EXERCICIÍ:

Vsdpp.: dr. Eduard Broj, děkan, Bystré u Poličky; P.

Josef Dancinger, vikář na domě, Brno; P. Josef Macík, admin., Velké Stáhlé; P. Vojtěch Martin, farář, Holohlavy; P. Jan Morava, farář, Mladé Břístě; P. Miloslav Nedbal, admin., Velké Opatovice; P. Josef Němec, farář, Milonice; P. Jan Pavelka, farář, Kněžice; P. Jaroslav Staněk, admin., Kardašova Řečice; P. František Šíma, farář v. v., Klenovice; P. Josef Šmíd, kaplan, Žďár n. Sáz.; P. Karel Trunda, admin., Nové Město na Moravě; P. Bohumír Zapletal, admin., Úsov.

ÚČASTNÍCI II. KURSU KNEŽSKÝCH EXERCICIÍ:

Vsdpp.: František Hlavín, admin., Kostomlaty n. Lab.; P. Václav Jalovecký, admin., Bernartice u Táboře; P. Emerich Korchňák, kaplan, Praha; P. Antonín Marek, farář, Libčany; P. Bedřich Prchal, děkan, Česká Kamenice; P. Bohumil Řezníček, admin., Bili na; P. František Sedlák, admin., Chomutice; P. Václav Slaviček, admin., Havlíčkova Borová; P. Vincenc Šurina, admin., Vlastibořice; P. Alois Telenský, fa-

rář, Vrbno nad lesy; P. Antonín Tureček, děkan, Libáň; P. Josef Vohryzek, admin., Vápno.

ÚČASTNÍCI III. KURSU KNEŽSKÝCH EXERCICIÍ:

Vsdpp.: P. Jan Bartík, farář, Čimelice; P. František Bělský, farář, Želetava; P. Josef Byrtus, koop., Karviná 1-Město; P. Jaroslav Cvrček, admin., Sendražice; P. Václav Čech, admin., Kopřivnice; P. Ladislav Černý, admin., Vysoké Popovice; P. Josef Doležel, admin., Písařov; P. František Fanta, admin., Rozseč u Třeště; P. Antonín Kostečka, admin., Znojmo-Hradiště; P. František Kšica, admin., Olešnice na Moravě; P. Ignác Lakomý, provizor, Hanušovice; P. Josef Malý, admin., Moravice; P. Eduard Mazánek, katecheta v. v., Bílsko; P. František Melka, admin., Sebranice; P. Martin Neduchal, farář, Štěbořice; P. Josef Pacal, admin., Znojmo-Louka; P. Josef Paseka, admin., Želetice; P. Bohumil Pavlů, dómský vikář, Brno; P. Bohumil Punda, farář, Choustník; P. František Strabrava, ad-

min., Dolní Lutyně; P. Karel Šamárek, admin., Fryčovice; P. František Šíp, vikář, Dobřenice; P. Cyril Tichý, admin., Brno-Bystrc; P. Josef Václavík, admin., Nebovice; P. František Válek, admin., Lichnov; P. František Vašek, admin., Budišov u Třebíče; P. Jan Vladislavský, farář, Nosič; P. Vincenc Vlach, admin., Benetice; P. Stanislav Zdeněk, admin., Mirovice; P. Vladimír Pytela, admin., Přibyslavice.

CESTY ŽIVÉ LATINY

Z časopisu Vita latina uvádějí Zprávy Jednoty klasických filologů 1/1961 obsahy několika článků o tom, jak by se měl u studující mládeže zvýšit zájem o latinu a jak by se měly upravit její cvičebnice a čítanky, aby hodiny latiny žáky poučovaly i bavily.

Žáky by zajímal např. rozhovor lázeňského lékaře s jeho kolegou, který přijel z ciziny do Trenčanských Teplic a jemuž latinsky jednoduše a srozumitelně vykládá o vzniku lázní, léčebných účincích vod ap. [Colloquium inter

medicum practicum et balnearium, Vita lat. 1958, str. 34–39, autor Frater Ignavus [= prof. Lenoch], Praga, Czechoslovakia.]

Velice užitečná byla by latinská konverzace ve škole, popis způsobu života, např. ranního vstávání (Surrectio matutina), který by podle uvedeného vzoru mohl takto začínat: „Multo mane e lecto surgo. Horologium excitatorium prostat in mensula cubicularia. Hora septima tintinabulo horologii e somno excitor. Non numquam cum evigilio, mihi oculi graves sunt et quasi plumbum caput gerere mihi videor. Sed sopori matutino numquam indulgeo, statura hora surgo.“

Aby se žáci při latině pobavili i zasmáli, jistě by se tím vážnost předmětu nijak nesnížila, kdyby při ní mohli číst nějaký veselý příběh nebo i anekdotu, jako je např. Molinovo vyprávění o venkovanu, který, aby uviděl krále, vypravil se do dalekého města, kde všechny peníze utratil a ocitl se v bídě a kromě toho jej rozbolel zub. Ale selský vtíp dovedl obelstít královské služebníky, kteří mu dali najíst a zbavili jej bolavého zubu (Rusticus aulicos irridet). Ve Vita latina jsou i anekdoty, které z humoristických časopisů přeložil Gérard Cotton pod názvem „Paululum rideamus“. Bude snad zajímavě přečíst si tyto dvě: „Nec rhumi pocillum, nec cigaretam accipere vis? ... Sed age, forsan est tibi aliquid in votis aliud“, ajébat magistratus cuidam condemnato quinque minutis ante summum supplicium ejus. „Nempe, Domine Iudex“, is respondit, „a pueritia tota semper mente ad linguam Hebraicam discendam incubui...“

Druhá: o Autoraedarius quidam cum albis ornatus Sanctum Petrum adiret, a paradisi Janitore „Quidnam tibi, Domine, accidit?“ interrogatus, inter lacrimas subridens respondit: „En hoc tantum, Sanctissime: duas vix abhinc minutas cum uxore secundum Mosae ripam auto-raedam beatus kegebam. Ecce subito, cum Namurco appropinquarem „Carissime“, Johanina inquit suavissima quam potuit voce, „si gubernaculum ad unam minutam tanum

mihi commodare velis, angelus vere sis...“

I o sportu se může psát živou latinou; dosvědčuje to latinsky psaná kniha „Tirolensia Latina“, kterou v Římě vydal Msgr. dr. Egger a v níž jednu kapitolu věnoval Zimním olympijským hrám v Cortině d'Ampezzo a moderní sportovní termíny vyjádřil latinsky.

Jen z těchto několika ukázek je patrné, jak se usilovně připravuje cesta živé latině. Dle uvedených již Zpráv Jednoty klasických filologů napsal Sidney Morris pozoruhodný článek „Quo modo viva Latina docenda est?“ Doporučuje se v něm, aby se při hodinách latiny co nejvíce mluvilo latinsky, aby učitelé jen latinsky se dotazovali žáků a od nich vyžadovali jen latinské odpovědi a dbali co nejvíce o jejich správnost. Bude tedy velice záležet i na učitelích, aby se jich netýkala slova zmíněného autora Morrisa: „Lingua Latina hactenus solum mortua est, quatenus ipsi magistri eam enecant.“

Pro nás kněze především, jimž jazyk latinský není cizí, může být aspoň trochu zajímavé, jak se živa latina uplatňuje a jaké jsou její metody.

Rusticus aulicos irridet.

Quidam simplex agricola regem videre cupiebat. Nam plus quam hominem eum sibi fingeat. Ab ero suam mercedem postlavit eique salutem dixit. Agricola longo itinere omnes, quos secum habebat, nummos paene consumpsit. Postquam vidit regem, errorem suum agnoscens: „Heu me miserum, inquit, rex mortalis est sicut ceteri! Quidquid habebam, impendi! Nihil aliud quam denarius in mea crumena restat!“

Nimiae curae causa dens putridus vehementes ei movit dolores. Dolorebus ac fame vexatus, haec verba secum faciebat: „Si medicus dentem mihi evellet, deficiam. Si in cibo emendo denarium impendo, dentibus laborabo.“

Hoc dubio anxius ante pistrinam constitit, nam crustula, quae pistor e fornace educebat, salivam ei movebant.

Duo regis assentatores seu aulici, forte trasierunt videntesque agricolam oculis in crustula intentis per

jocum ei dixerunt: „Quot crustula ex his edere audeas?“

— Edepol! quingenta audeo edere crustula!

— Quingenta dicis? Abi in malam crucem!

— Quingenta nimirum dixi!

— Quid igitur nobis spondes?

— Quid ipse spondeo, amici? En meum propositum: si crustula non edo, mihi vos per medicum hunc primum dentem evelletis. Idque eis dicebat dentem putridum ostedens. Crustula in ventrem agriola quamplurima ingerebat, cum esse satur edere desiit, ait: „Sponsionem vicistis, amici!“, inquit.

Tunc aulici gaudio exultantes medicum arcessiverunt, qui dentem putridum agricolae eruit. Agricola simulate summi doloris signa dabat. Quapropter aulici: „Umquam vidistis rusticum hoc stolidiorem, qui crustulorum saturitate dentem amisit? — Vos quidem multo stultiores estis, inquit rusticus, nam famem mihi extinxistis et eruitis dentem putridum, quo totum hoc mane laboraveram!“

His auditis, qui aderant, laudaverunt ludum, quem rusticus assentatoribus fecerat. Aulici vero, rubore suffusi, abierunt.

SV. MIKULÁŠ NA MALÉ STRANĚ,

perla evropského baroka a cizinci nejvíce navštěvovaný chrám hlavního města, bude po prvé od doby stavby generálně opraven. Psali jsme již o plánech na opravy vnějšku — vnitřek je příkladně opraven — a na podzim budou již zahájeny přípravné práce. Návrhy a dokumentace na opravu, provedené arch. Vackem za Družstvo „Štuka“ jako generálního dodavatele, byly v létě schváleny nadřízenými úřady, památkovými a vědeckými institucemi a městskou správou. Četné připomínky ukázaly, jak takové umělecké dílo, jako chrám sv. Mikuláše, je ohniskem oka v zájmu všech odpovědných činitelů a že celková oprava bude opětně chloubou naší památkářské a umělecké péče. fv

EICHMANNŮV PROCES

Jednou z nejpozoruhodnějších výpovědí svědků z procesu proti Eichman-

novi bylo svědectví probošta Grübera, protestantského hodnostáře z Berlína, z Německé demokratické republiky. Líčil z vlastní zkušenosti a poznání pronásledování a zničení židů a jeho výpověď kladla především důraz na etickou stránku zločinu. Z dlouhé výpovědi je pozoruhodný zejména pasus o katolících a jejich vztahu k pronásledování židů v třetí říši. Největší pohotovost pomoci židům našel Grüber v dělnictvu, které neznalo zábran, které často nalézal u akademiků a vzdělaných lidí. Společně s katolickými přáteli udržoval Grüber kontakt s Lösenerem z ministerstva vnitra, neboť se ukázal jako muž schopný zákroku. Grüber se zminil také o katolických biskupech v Německu, kteří se zasadili o židy. Všeobecná, ale anonymní přiznání viny, s kterými se dnes setkáváme v Německu, zdá se Grüberovi nepostačující. Každý politik, který hlasoval pro zmocňovací zákon, každý theolog, který nepoznal démona režimu, musí konkrétně doznat svoji vinu.

KŘÍŽOVÁ CESTA JÓŽI ÚPRKY

Vyškovský chrám Nanebevzetí Panny Marie honosí se křížovou cestou, kterou maloval malíř slováckého lidu Józsa Úprka. Nepronázou se mnoho z malířského svérázu Úprkova, který se ostatně nemohl v tak vážné a dějem sevržené práci projevit, ale je skutečně prací Úprkovou a má svoji historii. R. 1894 vyškovský děkan Kroutílek požádal Úprku, aby pro jeho kostel namaloval křížovou cestu. Znal vážné snahy malíře a doufal, že se uplatní i pro jeho chrám, který pečlivě opatroval a jehož uměleckou výzdobu rozmnožoval. Úprka byl postaven před velmi vážný úkol: samostatné pojetí bylo nesnadné, ale chtěl vyhovět, a proto maloval podle klasického vzoru Führicha, který ovládal duchovní umění v minulém století a stále ještě působí svým procítěným pojetím. Úprka se zhostil daného úkolu nad očekávání: děkan Kroutílek byl tak nadšen dílem, že ujednaný honorář 100 zlatých zvýšil na 1400 zla-

tých! Vyprávěl, že když dostával od uměnímílovného děkana svou odměnu, že se mu třásl ruce.

Malířský rukopis Úprky šel potom svojí vlastní výraznou cestou, která byla odlišná tradiční barevné vážnosti duchovního umění. Ale jásavé barvy Úprkových pláten, zachycující duši slováckého lidu na „Pouti u sv. Antoníčka“, „Jízdě králů“, modlící se pracující lid, „Literáci“ a tolik jiných náboženských námětů ze života lidu, jsou dokladem hlubokého vnitřního zájmu malíře a části jeho životního vyznání.

„JUDEN, CHRISTEN, DEUTSCHE“

je kniha přinášející soubor 48 přednášek v jhoněmckém rozhlasu o otázce židů, křesťanů a Němců. Vyšla z těžkého dědictví hitlerismu a katolici, protestanti, židé a představitelé německého veřejného mínění analysovaly příčiny, skutečnosti a následky záměrného plánovitěho vyvražďení šesti miliónů lidí německým fašismem. Mezi přispívajícími jsou jména katolických filosofů a veřejných pracovníků, jako Hans Urs von Baltasar, Erich Przywara aj. *fv*

NEDĚLE DNEM MÍRU!

V NSR má být neděle prohlášena podle anglického vzoru za den klidu, kdy se nesmějí konat ani politické, společenské nebo kulturní, pravděpodobně ani ne sportovní podniky. Alespoň jeden den v týdnu by nebylo slyšet agitaci revanšismu — hlavního podkopu pod stavbu míru a dorozumění mezi národy! *fv*

KAPLE TOREADORŮ

Picasso a Salvador Dali navrhli výzdobu „Kaple toreadorů“, která bude postavena ve Fontredu u Céretu ve východních Pyreneích, pět set metrů od španělské hranice. V Céretu žil Picasso, dnes slavný malíř, tvůrce holubice míru, v letech 1909–1914, s ním Juan Gris, Manolo, Braque, Déodat de Severac a později i Soutine. Salvador Dali žije dnes nedaleko v Cadaqués, blízké Roussillon jsou novým střediskem generace umělců, vábených prostředím Pyrenejí, basckého lidu, proslulého

hlubokou zbožností, a v neposlední řadě také umělci obdivovanými zápasy s býky, tauromachii.

V KOLÍNĚ

dlel v lednu návštěvou profesora university v Záhřebu dr. T. Šahuljak a prohlédl si dóm, který upoutal jeho pozornost jako historika umění. Kolínský dóm, gotická stavba vzácného pojetí, vykazuje také stopy původní románské stavby. Nyní došlo k otevření hrobky uprostřed chrámu, našly se dřevěné, malované (velmi zřídka) rakve kolínských primátorů a čekají se další objevy.

SESTRA PROSLULÝM CHIRURGEM

Sestra Benedikta ze Společnosti sester lékařek byla přijata za člena Mezinárodního chirurgického ústavu ve Filadelfii za statečnost a vynikající odbornou úroveň, s jakou řídí nemocnici v Pákistánu. Za 5 let vykonala 5000 operací, podle prohlášení odborníků s 90% úspěchem, za velmi těžkých podmínek. Byla jediným chirurgem na 10 mil. obyvatel. *vk*

DANIEL-ROPS,

člen Francouzské akademie, autor proslulého díla „Ježíš a jeho doba“, zpracovává nyní dobu prvních křesťanů. Zachytí ovzduší Palestiny za časů Krista Pána. Hlavními prameny budou evangelia, částečně talmud.

NUBIE

byla v posledním roce pracovištěm polských archeologů. Podařilo se vykopati na troskách staré arabské pevnosti základy dvou křesťanských kaplí z 6. a 7. století.

UMĚNÍ DÜRERA

120 oltářů z Německa, Polska a jiných evropských zemí bude vystaveno v Germanische National Museum v Norimberku na výstavě zjišťující vliv Albrechta Dürera na výtvarné umění jeho doby. Výstava obsáhne malby na skle, oltáře, 150 grafik a 50 inkunabulí.

Z NAŠICH POČÁTKŮ

R. 1866 založil farář Jan Janoušek, později dě-

kan v Třebíči, horlivý vlastenec, jak praví publikace „Sloužím lidu“, vydávaná k 65. výročí založení Městské knihovny v Třebíči, „Spolek katolických tovaryšů“ s lidovou knihovnou. Před tím, r. 1848, založil jako zámecký kaplan sedmičlennou skupinu Jednoty cyrilometodějské s knihovnou, která půjčovala knihy i nečlenům Jednoty, „hlavně osobám poněmčelým nebo národnostně vlašným“. *vk*

V RAKOVNÍKU PŘED 95 LÉTY

založil děkan Fr. Štangler z Třeboně (1807 až 1870), vysoce vzdělaný bolzanovec a upřímný vlastenec, který zavedl v kostele zpěv českých písní a užíval češtiny i při obřadech církevních, „Čtenářský spolek“, podporoval obecní knihovnu. Působil k založení první dívčí školy v Rakovníku, která však po dvou letech zanikla. Zřídil při ní knihovnu žákovskou a učitelskou. *fv*

KARDINÁL TISSERANT,

děkan Svatého kolegia, prefekt Vatikánské bibliotéky, byl zvolen členem Francouzské akademie. Po dvou letech byl zvolen zase kardinál Francie. *vk*

KULTURNÍ KALENDAŘ

Z různých kulturních dat, připadajících na letošní září, připomínáme:

22. IX. 1871.

Katolický kněz a farář v Prostějově Karel Dostál-Lutinov, narozený před 90 roky ve svém působišti (zemř. tamže 29. 11. 1923), jeden z předních členů Katolické moderny, více než svým básnickým dílem, dnes již zapomenutým, se zapsal do dějin katolického písemnictví v našich zemích přímou účastí na založení a vedení významného orgánu této skupiny „Nový život“.

Dostálovo poměrně obsáhlé dílo se nedovedlo vyrovnat s dobou po stránce estetické, neboť se s ní snažilo vyrovnat po stránce praktické. Tím se stalo, že jeho bojovné péro neustále upadalo do suchého dogmatismu, rétoriky a agresivního polemického

tónu. To vše vyplývalo ze skutečnosti, že Dostál-Lutinov byl mnohem spíše organizátorem a teoretickým mluvčím Katolické moderny než jejím básníkem.

I když trvání revue „Nový život“ bylo poměrně krátké (r. 1896–1907), její význam pro rozšiřování obzorů literárních i pro uplatňování demokratických zásad v organizaci církevního života zůstane v dějinách našeho náboženského písemnictví vždy příkladným. A s ním i působení Karla Dostála-Lutinova.

25. IX. 1866.

Před 95 roky se narodil v Mirovicích u Písku Antonín Klášterský (zemř. 3. X. 1938 v Praze), intimní lyrik a básnický překladatel. Klášterský, patřící do básnické školy parnasistů, děkuje za stavbu a náplň veršů pozdnímu Jaroslavu Vrchlickému, ač lidovým rázem balady a realistickým zabarvením i humorem je bližší Nerudovi.

SPOLEČNOU CESTOU ZA SVĚTOVÝ MÍR

Nakladatelství Lidová demokracie vydalo zajímavou publikaci dr. Josefa Plojehara „Křesťanství a socialismus“.

Předseda CMVKD v ní na příkladu kapitalistických zemí ukazuje, jak některé země sice mají v čele křesťanské vlády, ale jejich politika a činnost je v přímém rozporu s křesťanským učením. Katoličtí kněží, věznění v koncentračních táborech nacistického Německa, nezapomněli jedním esesáckých zvrhlíků, kteří na svých opascích nosili hesla „Bůh s námi“. Včerejší nacisté, dnešní „křesťanští demokraté“, neuvažují, i přes nábožná hesla, jichž zneužívají, jinak. Chtějí další revanš, i za cenu totálního zničení — tj. atomové války. Adenauerova Křesťansko-demokratická strana přímo podporuje tyto militaristické a revanšistické síly.

Mírové hnutí katolického duchovenstva, prozíravě vedené jeho předsedou — ministrem dr. Josefem Plojeharem, usiluje prací svou i věřících za usku- tečnění požadavků, za které se staví všichni lidé

dobré vůle na celém světě — za zachování trvalého světového míru. Publikace, kterou autor logicky staví na zásadě, že světový názor není překážkou tam, kde jde o nejdražší, co člověk má — o život v míru — je cennou pomůckou mírovým pracovníkům. Hnutí CMV, kteří se, věrni svým zásadám, svému učení a křesťanskému citění, postavili do řad neochvějných obránců světového míru.

ZÁJEMCŮM O KLIMENTEK U OSVĚTIMAN

V DP č. 9-1960 otiskli jsme diskusní příspěvek dr. J. Svobody ke zprávě dr. V. Hrubého o Hoře svatoklimentské v časopise Mor. mus. č. XLIV-1959. Tuto zprávu vydalo nyní Mor. mus. jako „Drobný tisk č. 1“ - 1961 i s omyly v disk. příspěvku vytknutými, v dotiskovém nákladu tisíce výtisků po 6,60 Kčs. Zpráva je vědecky zpracovaná a obsáhla (s obrázky a mapkou 71 stran) proto ji zájemcům o Horu svatoklimentskou (Klimentek) doporučujeme. Objednávky vyřizuje prehistor. odděl. Moravského musea v Brně.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Pozdější arcibiskup olomoucký dr. Antonín Cyril Stojan byl na počátku své kněžské dráhy expositou ve Svěbohově. Když měl odtud odejít, dostavila se k němu dokonce delegace místních evangeliků a žádala ho, aby zůstal. Prý za to všichni přestoupí k církvi katolické. Stojan polovážně, položertem odpověděl: „To jste mohli udělat už dřív a můžete to udělat, i když budu pryč.“ — Jistě hezký doklad Stojanovy všeobecné oblíbenosti!

Na jedné schůzi, již byl přítomen i dr. Antonín Cyril Stojan, osočoval jeden z jeho odpůrců kněžstvo z hrabivosti. Posléze se obrátil ke Stojanovi s patetickou otázkou: „Kdybych před vás položil hromadu peněz a vedle ní růženec — po čem sáhnete?“ — Samozřejmě, že po penězích,“ odpověděl pohotový Stojan, „protože růženec mám a peníze nemám!“

Dr. Antonín Cyril Stojan říkával, že poslanec je

obecním žebříňákem, na nějž má každý právo naložit své starosti. Poslanec Stojan sám se pod cizími starostmi jen prohýbal.

Stojanova známá štedrost nenašla si vždy ten nejsprávnější objekt. Jednou viděl Dr. Antonín Cyril Stojan v příkopě špinavého, neoholeného muže se zlamanou rukou. Jat soucitem dal domnělému žebrákovi vše, co měl — dvě zlatky. Ale muž nebyl žebrák, byl to bohatý sedlák, v celém kraji známý necita, který se v opilosti pohmoždil. Peníze od Stojana klidně přijal.

Poslanecký klub, ke kterému dr. Antonín Cyril Stojan patřil, se tak trochu styděl, že jeho vynikající člen chodí tak ošuměle. A tak se jednou poslanci složili, koupili Stojanovi nový kožík a vyměnili ho na věšáku za jeho starý. Když to Stojan zjistil, chvíli váhal, ale pak si kožík ponechal se slovy: „No — když jste tak hloupí, tož zaplať Pán Bůh!“

Dr. Antonín Cyril Stojan byl opravdovým a horlivým bojovníkem za mír. Proti válce bojoval v letech 1914 až 1918 jednak drobnou, ale velmi rozsáhlou činností intervenční, jednak pak jako poslanec na půdě rakouského sněmu. Jeho řeč za mír, kterou tam r. 1917 pronesl, je i dnes docela aktuální. Stojan tehdy řekl: „Veliké a nespočetné oběti na lidských životech opravňují nás používat svého práva a dovolávat se míru... Toto vraždění nemůžeme a nesmíme podporovat, nýbrž jemu všemi možnými prostředky zabráňovat. Či musí se vše jen krví a mečem rozhodovat? A to ještě v době, kdy jsme měli za to, že osvěta nás oblaží, kde však hrůza a zkáza měrou netušenou a způsobem nevídaným se rozšiřuje, kde vládne barbarství — ba není pro to ani slova vhodného — které nenajde sobě rovného v celých světových dějinách. Všeliká hrůza a boje dřevních dob jsou proti tomu, co se děje, dětskou hračkou. Je to pohana a přihana pro naši osvětu.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Skoblík Jiří, novokněz, ustanoven dekretem čj. 3568/61 od 1. 7. 1961 dómským vikářem velechrámu sv. Víta, Praha IV.

Bartek Josef, kaplan v Praze-Smíchově, ustanoven dekretem čj. 3601/61 od 15. 7. 1961 kaplanem u sv. Jakuba v Praze 1.

Kuneš Pavel, novokněz, ustanoven dekretem čj. 2608/61 od 1. 8. 1961 kaplanem arciděkanství v Plzni I.

Lukas František, novokněz, ustanoven dekretem čj. 3609/61 kaplanem arciděkanství v Plzni I.

Čistý František, novokněz, ustanoven dekretem čj. 3611/61 od 1. 8. 1961 administrátorem v Dolních Počernicích a dekretem čj. 3612/61 excurrando administrátorem v Kyjích, o. Praha-východ.

Šimeček Vendelín, kaplan v Dobřichovicích, ustanoven dekretem čj. 3642/61 od 1. 7. 1961 administrátorem v Dobřichovicích a dekretem čj. 3643/61 excurrando administrátorem ve Všenorech, o. Praha-západ.

Merth Karel, admin., Dolní Počernice, ustanoven dekretem čj. 3644/61 od 1. 8. 1961 administrátorem ve Vticích, okres Kolín.

Filipovič Vladimír, kaplan v Praze-Smíchově, ustanoven dekretem čj. 3645/61 od 15. 7. 1961 kaplanem v Praze-Spořilově.

Pištek Jiří, kaplan v Praze-Spořilově, ustanoven dekretem čj. 3646/61 od 15. 7. 1961 kaplanem v Praze-Smíchově.

Korchňák Štěpán, kaplan u sv. Jakuba v Praze 1, ustanoven dekretem čj. 3647/61 od 15. 7. 1961 kaplanem v Praze-Vysočanech.

Merrell Josef O. Cruc., kaplan u sv. Františka v Praze 1, ustanoven dekretem čj. 3663/61 od 1. 8. 1961 administrátorem tamtéž.

Fiala Miloš, administrátor, Chrástava, diec. litoměřická, ustanoven dekretem čj. 3766/61 od 1. 8. 1961 administrátorem ve Stráži u Tachova, a excurrando administrátorem: dekretem čj. 3772/61 v Boru, dekretem čj. 3773/61 v Holostřevěch, dekretem čj. 3774/61 v Přimdě a dekretem čj. 3775/61 v Nové Vsi, vesměs okres Tachov.

Olšar Karel, administrátor v Cerhovicích, ustanoven dekretem čj. 3853/61 od 1. 8. 1961 administrátorem na Svaté Hoře, o. Příbram.

Novák Gustav, administrátor a kanovník v Berouně, jmenován dekretem čj. 3854/61 od 1. 8. 1961 vikářem berounským.

Ludín Jan, administrátor ve Stříbrné, ustanoven dekretem čj. 3916/61 od 1. 8. 1961 excurr. admin. v Jindřichovicích, okres Sokolov.

Kaufner Jaroslav M., farář, Vojkov, ustanoven dekretem čj. 3917/61 od 1. 8. 1961, excurrando admin. v Maršovicích, okres Benešov.

Stupka Otakar, admin., Heřmanova Huť, ustanoven dekretem čj. 3870/61 od 1. 8. 1961 sekretářem vikariátu Plzeň-sever.

Jirků Bohumír, administrátor, Dýšina, jmenován dekretem čj. 3144/61 od 1. 7. 1961 správcem (admin.) vikariátu Plzeň-sever.

Novák Jaroslav, administrátor, Praha-Lhotka, ustanoven dekretem čj. 3276/61 od 1. 7. 1961 excurrando administrátorem v Praze-Braníku.

Koutník Jiří, administrátor, Štáhlavy, ustanoven dekretem čj. 3363/61 od 1. 7. 1961 sekretářem vikariátu Plzeň-jih.

Pensionování:

- Třebický Emanuel**, farář v Preze-Braníku, odchází dnem 1. 7. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 3277/61).
King Robert O. Cruc., farář u sv. Františka v Praze 1, odchází dnem 1. 8. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 3694/61).
Dr. Buczko Josef, administrátor v Jindřichovicích v Krušných Horách, odchází dnem 5. 7. 1961 do invalidního důchodu (čj. 3726/61).
Pittermann Prokop M., administrátor na Svaté Hoře u Příbrami, odchází dnem 1. 8. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 3583/61).

Úmrtí:

- Jamnický Antonín O. Cruc.**, farář v Dobřichovicích a vikář zbraslavský, zemřel 8. 6. 1961 ve věku 59 let (čj. 3176/61).
Toman František Xaver., farář v. v., zemřel 20. 6. 1961 ve věku 71 let (čj. 3355/61).
Samek František, farář v Nehvizdech v. v. zemřel 25. 6. 1961 ve věku 69 let (čj. 3400/61).
Dražil František X., profesor, kaplan u sv. Prokopa v Praze-Žižkově, zemřel 16. 7. 1961 ve věku 61 let (čj. 3800/61).

ARCIDIEČE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

- P. Kubík Josef**, t. č. m. sl. v Újezdci u Luhačovic, ustanoven dekretem čis. 1504/61 ze dne 21. 4. 1961 s účinností od 1. 5. 1961 kooperátorem v Uherském Hradišti.
P. Zapletal Jaroslav, kooperátor v Uherském Hradišti, ustanoven dekretem čis. 1505/61 ze dne 21. 4. 1961 s účinností od 1. 5. 1961 kooperátorem v Bánově.
P. ThDr. Dýmál Leopold, administrátor, Horní Libina, ustanoven dekretem čis. 1659/61 ze dne 3. 5. 1961 s účinností od 1. 5. 1961 excurrando administrátorem v Mladoňově.
P. Vrtílek Vojtěch, administrátor v Novém Malíně, a excurrando administrátor v Mladoňově, ustanoven dekretem čis. 1661/61 ze dne 3. 5. 1961 s účinností od 1. 5. 1961 administrátorem ve Štíttech a excurrando administrátorem v Herolticích.
P. Otzipka Alois, administrátor ve Štáblovicích, ustanoven dekretem čis. 1658/61 ze dne 3. 5. 1961 s účinností od 1. 5. 1961 excurrando administrátorem v Dolních Životicích.
P. Konečník Bohumír, farář v Dolních Studénkách, ustanoven dekretem čis. 1660/61 ze dne 3. 5. 1961 s účinností od 1. 5. 1961 excurrando administrátorem v Novém Malíně.
P. Snášel Adolf, kooperátor, Dvorce n. M., ustanoven dekretem čis. 1911/61, a dekr. č. 1912/61 ze dne 29. 5. 1961 s účinností od 15. 5. 1961 excurrando administrátorem v Roudně a excurr. administrátor v Karlovci.
P. Gabriel Ignác, provisor, Horní Benešov, a excurrando administrátor Leskovec, ustanoven dekretem čis. 1913/61 ze dne 29. 5. 1961 s účinností od 15. 5. 1961 excurrando administrátorem v Rázové.
P. Franc Jaroslav, administrátor v Bohušově, ustanoven dekretem čis. 2209/61 ze dne 15. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961 administrátorem v Bolaticích.
P. Sosík Josef, administrátor v Osoblaze, ustanoven dekretem čis. 2208/61 ze dne 15. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961 administrátorem ve Vrbně.
P. Tabach Josef, administrátor v Karlovicích, ustanoven dekretem čis. 2209/61 ze dne 15. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961 administrátorem v Bohušově a excurrando administrátorem v Osoblaze.
P. Šuránek Stanislav, administrátor v Široké Nivě a exc. adm. v Krasově, ustanoven dekretem čis. 2210/61 ze dne 15. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961 excurrando administrátorem v Karlovicích.
P. Kunický Josef, administrátor Vrbno, ustanoven dekretem čis. 2211/61 ze dne 15. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961 administrátor ve Slezských Rudolticích a excurrando administrátorem v Hrozové.

- P. Kopečný František**, administrátor v Budišově, a excurr. administrátor Guntramovice, ustanoven dekretem čis. 2212/61 ze dne 15. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961 administrátorem v Kobeřicích.

Pensionování:

- P. Verner Jan**, provisor, Štíty, pensionován výměrem čis. 908/61 ze dne 22. 3. 1961 s účinností od 1. 5. 1961.
P. Zdráhal František, farář, Dolní Životice u Opavy, pensionován výměrem čis. 1414/61 ze dne 29. 4. 1961 s účinností od 1. 5. 1961.
P. ThDr. Kubíček František, kooperátor v. v., Ostrava-Přívoz, t. č. bytem Přerov, dočasně pensionován, výměrem čis. 1546/61 ze dne 29. 4. 1961, s účinností od 4. 4. 1961.
P. Malý Josef, děkan a farář, Kobeřice, pensionován výměrem čis. 1613/61 ze dne 12. 5. 1961 s účinností od 15. 5. 1961.
P. Blaschke Jan, farář, Slezské Rudoltice, pensionován výměrem čis. 1713/61 ze dne 12. 5. 1961 s účinností od 15. 5. 1961.
P. ThDr. Zlámal Bohumil, kooperátor ve Frenštátě p. R., pensionován výměrem čis. 2018/61 ze dne 3. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961.
P. Muczka Gottfried, farář, Bolatice, pensionován výměrem čis. 2117/61 ze dne 10. 6. 1961 s účinností od 15. 6. 1961.

Úmrtí:

- P. Rozsypal Rafael**, kons. rada a děkan v. v., Radslavice u Přerova, zemřel dne 4. 5. 1961, pohřben dne 8. 5. 1961 v Radslavicích.
P. Hub Antonín, farář v. v., Opava, t. č. na pensí v Senohrabech v Charitním domově, zemřel dne 25. 4. 1961 v Senohrabech, pohřben 28. 4. 1961 v Opavě.
P. ThDr. Nejezchleba Rudolf, dómský probošt u sv. Václava v Olomouci, předseda Metropol. kapituly, prelát atd., zemřel dne 22. 5. 1961 v Olomouci, pohřben dne 25. 5. 1961 na Salaši, farnost Březnice u Gottwaldova.
P. Maitner Gustav, katecheta v. v., Uničov, zemřel dne 31. 5. 1961, pohřben dne 3. 6. 1961 v Uničově.

DIEČESE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Ustanovení:

- Bělohradský Josef**, administrátor v Řetové ustanoven od 20. 1. 1961 excurr. administrátorem v Českých Heřmanicích.
Horních Stěpán OSB., kaplan v České Třebové, ustanoven od 20. 1. 1961 excurr. administrátorem v Třebovicích, Damiňkově a Rudolticích.
Brož František, kněz diecése českobudějovické, administrátor v Vervené Řečici, ustanoven od 5. 1. 1961 excurr. administrátorem v Želivě.
Černín Jan, O. Praem., důchodce v Senohrabech, ustanoven od 6. 3. 1961 duch. správcem a řádným zpovědníkem Sester Kongregace III. řádu sv. Františka a Sester karmelitek v Broumově.
Srubjan Dr. Martin, interk. administrátor v Opočně, jmenován od 8. 3. 1961 řádným zpovědníkem Sester Nejsv. Svátosti v Opočně.
Trněček Patrik, O. P., řeholník v Broumově, jmenován od 13. 3. 1961 řádným zpovědníkem Sester alžbětinek v Broumově.
Vosáhlo František, farář v Herálci, jmenován od 15. 3. 1961 excurr. administrátorem v Úsobí.
Pecháček Karel, administrátor v Krásné Hoře, jmenován od 15. 3. 1961 excurr. administrátorem ve Skále.
Röhrich Jaromír, kaplan v Chrasti, jmenován od 1. 4. 1961 fundatistou v Malých Svatoňovicích.
Uhlíř Josef, int. administrátor v Lánech na Důlku, jmenován od 1. 4. 1961 interk. administrátorem v Pardubicích.
Žemlička Josef, int. administrátor v Lipolticích, jmenován od 1. 4. 1961 excurr. administrátorem v Lánech na Důlku.

Röhlich Jaromír, exposita v Malých Svatoňovicích, jmenován od 1. 4. 1961 excurr. administrátorem v Markoušovicích.

Pecháček Karel, administrátor v Krásné Hoře, jmenován od 10. 4. 1961 řádným zповědníkem Sester sv. Františka ve Věži.

Černín Jan, O. Praem., Broumov, jmenován řádným zповědníkem Sester voršilek české a moravské provincie v Broumově.

Beneš František, děkan v Chocni, jmenován od 1. 5. 1961 excurr. administrátorem ve Skořenicích.

Marek Stanislav, interk. administrátor v Sedloňově, jmenován od 1. 5. 1961 excurr. administrátorem v Bystrém v O. h.

Zykán Václav, interk. administrátor v Solnici, jmenován od 1. 5. 1961 excurr. administrátorem v Bílém Újezdě.

Pacík Miroslav, interk. administrátor v Dobrušce, jmenován od 1. 5. 1961 excurr. administrátorem v Dobřem.

Hutař Václav, O. P., dosud mimo duchovní správu, jmenován od 1. 5. 1961 řádným zповědníkem školských sester sv. Františka v Hoješíně.

Talacko Václav, administrátor v Chotěboři, jmenován od 1. 5. 1961 mimořádným zповědníkem škol. sester sv. Františka v Hoješíně.

Pohorský Josef, interk. administrátor v Rudníku, jmenován od 15. 5. 1961 interk. administrátorem v Přelouči a excurr. administrátorem v Lánech na Důlku.

Uhliř Josef, administrátor v Pardubicích, jmenován od 15. 5. 1961 interkalárním administrátorem v Rudníku a excurr. administrátorem ve Fořtu a Černém Dole.

Seidl Eduard, interk. administrátor v Přelouči, jmenován od 15. 5. 1961 interk. administrátorem v Pardubicích.

Záhora František, kaplan v Pardubicích, jmenován od 15. 5. 1961 excurr. administrátorem v Pardubicích, Na Skřivánku.

Šroufek Stanislav, OSB, děkan v Broumově, jmenován od 1. 6. 1961 excurr. administrátorem v Šonově.

Nedbálek Jan, emer. farář, jmenován od 30. 5. 1961 řádným zповědníkem sester Nejsv. Svátosti v Anenské Studánce.

Černín Václav, O. Praem., důchodce v Broumově, jmenován od 1. 6. 1961 řádným zповědníkem Sester alžbětinek v Broumově.

Hartman Vratislav, interk. administrátor v Golčově Jeníkově, jmenován od 1. 6. 1961 excurr. administrátorem v Uhelné Příbrami.

Záruba Emil, interk. administrátor v Libici n. Cidl., jmenován od 15. 6. 1961 excurr. administrátorem v Heřmani a v Nové Vsi.

Zemanec Václav, interk. administrátor v Heřmani, jmenován od 15. 6. 1961 interk. administrátorem v Jilemnici a excurr. administrátorem v Horní Branné a v Zálesní Lhotě.

Po reorganisaci vikariátů v diecési královéhradecké byli jmenováni od 1. 6. 1961 vikáři a vikariátními sekretáři:

Dr. Jonáš Karel, kanovník-městský děkan v Hradci Králové 1, vikářem vikariátu královéhradeckého.

Záruba Emil, č. kanovník a administrátor v Libici n. Doubr., vikářem vikariátu havlíčkovobrodského.

Bartl Miloslav, administrátor v Chrudimi, vikářem vikariátu chrudimského.

Lacina Jindřich, farář v Miletíně, vikářem vikariátu jičínského.

Kettner František, administrátor v Hronově, vikářem vikariátu náchodského.

Seidl Eduard, interk. administrátor v Pardubicích, vikářem vikariátu pardubického.

Zykán Václav, interk. administrátor v Solnici, vikářem vikariátu rychnovského (Rychnov n. Kněžnou).

Říha Vincenc, interk. administrátor ve Studenci u Hořek, vikářem vikariátu jilemnického.

Malina Bedřich, farář v Sádce u Poličky, vikářem vikariátu litomyšlského.

Novák Jan, interk. administrátor v Trutnově, vikářem vikariátu trutnovského.

Hurych Josef, farář v Brandýse n. Orl., vikářem vikariátu ústeckého (Ústí n. Orl.).

Sulc Josef, farář v Sudějově, vikářem vikariátu kutnohorského.

Saidl Vincenc, č. kanovník a farář v Chotusicích, vikářem vikariátu čáslavského.

Schovanec Josef, interk. administrátor v Poděbradech, vikářem vikariátu poděbradského.

Pluta Alfons, č. kanovník a farář ve Vyskytné nad Jihlavou, vikářem vikariátu polenského (Polná).

Dušek František, interk. administrátor v Hradci Králové II-Pražském předměstí, I. vikariátním sekretářem vikariátu královéhradeckého.

Maceček Michael, farář v Hněvčevsi, II. vikariátním sekretářem vikariátu královéhradeckého.

Talacko Václav, interk. administrátor v Chotěboři, sekretářem vikariátu havlíčkovobrodského.

Ranecký Josef, interk. administrátor v Trhové Kamenici, I. sekretářem vikariátu chrudimského.

Křivský Václav, interk. administrátor ve Skutči, II. sekretářem vikariátu chrudimského.

Donát Václav, interk. administrátor v Kopidlně, I. sekretářem vikariátu jičínského.

Mokrý Jan, interk. administrátor v Lázních Bělá, II. sekretářem vikariátu jičínského.

Čáp Josef, interk. administrátor v Novém Městě n. Metují, I. sekretářem vikariátu náchodského.

Barouš Jaroslav, interk. administrátor v Hořičkách, II. sekretářem vikariátu náchodského.

Beneš Josef, farář v Dašicích, I. sekretářem vikariátu pardubického.

Dr. Srubjan Martin, interk. administrátor v Opočně, I. sekretářem vikariátu rychnovského (Rychnov nad Kněžnou).

Dr. Sedlařík Alois, interk. administrátor ve Vamberku, II. sekretářem vikariátu rychnovského (Rychnov n. Kn.).

Červinka Josef, farář v Rokytnici n. Jiz., sekretářem vikariátu jilemnického.

Klimovič Jan, interk. administrátor v Poličce, sekretářem vikariátu litomyšlského.

Říkovský Antonín, interk. administrátor ve Dvoře Králové, I. sekretářem vikariátu trutnovského.

John František, interk. administrátor v Hořením Stárém Městě, II. sekretářem vikariátu trutnovského.

Šimek Jan, interk. administrátor v Žamberku, I. sekretářem vikariátu ústeckého (Ústí n. Orlicí).

Tesař František, interk. administrátor v Lanškrouně, II. sekretářem vikariátu ústeckého (Ústí n. Orl.).

Müller Vilém, interk. administrátor v Kutné Hoře, sekretářem vikariátu kutnohorského.

Zapletal Josef, děkan v Čáslavi, sekretářem vikariátu čáslavského.

Jůza Josef, interj. administrátor v Sadské, sekretářem vikariátu poděbradského.

Úmrtí:

Mareš František, č. kons. rada a farář v. v. v Nechanicích, zemřel 9. 1. 1961.

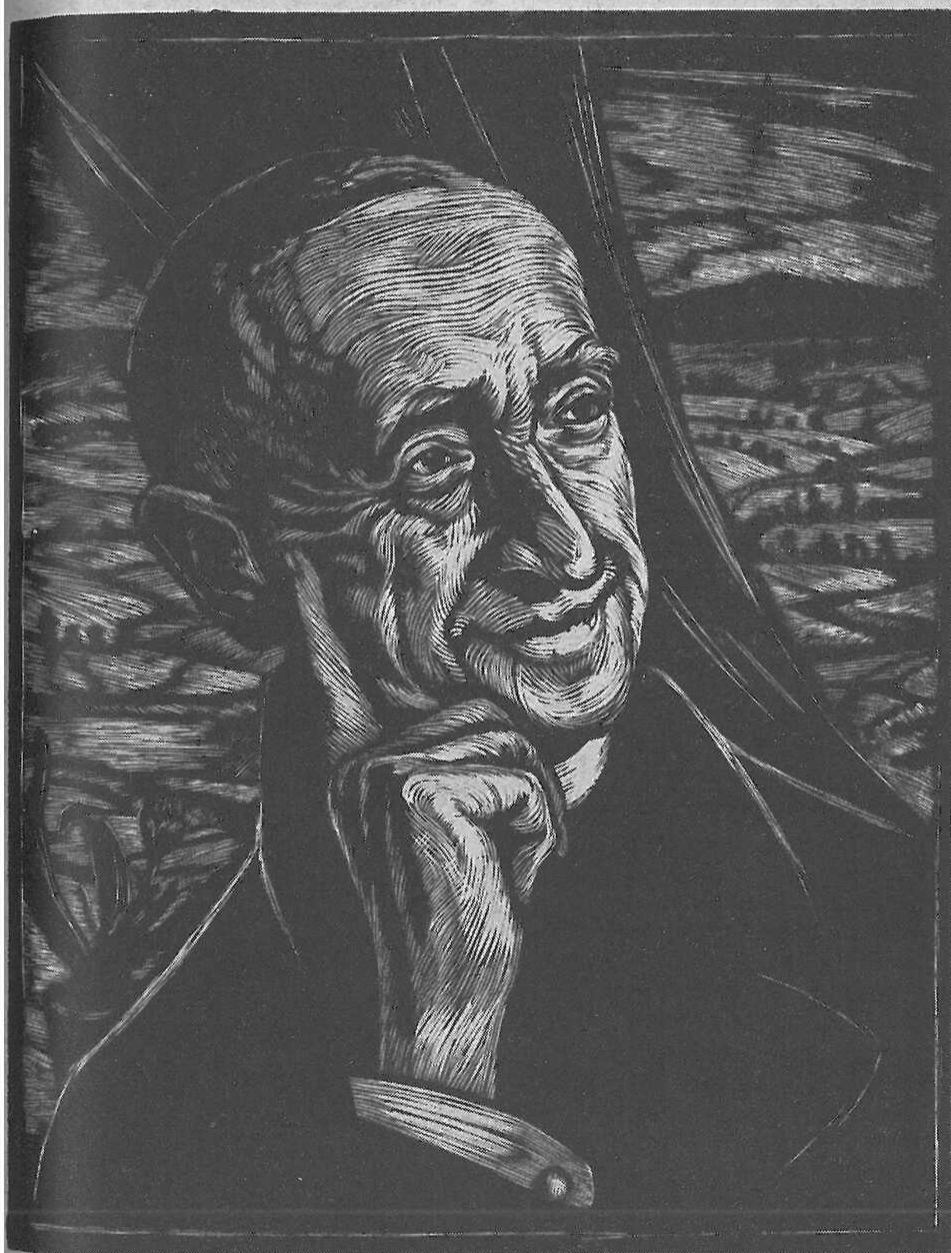
Stříbrný Václav, č. kons. rada a emer. katecheta v Horní Branné, zemřel 6. 2. 1961.

Chaloupka, č. ord. a kons. rada a emer. katecheta v Havlíčkově Brodě, zemřel 6. 2. 1961.

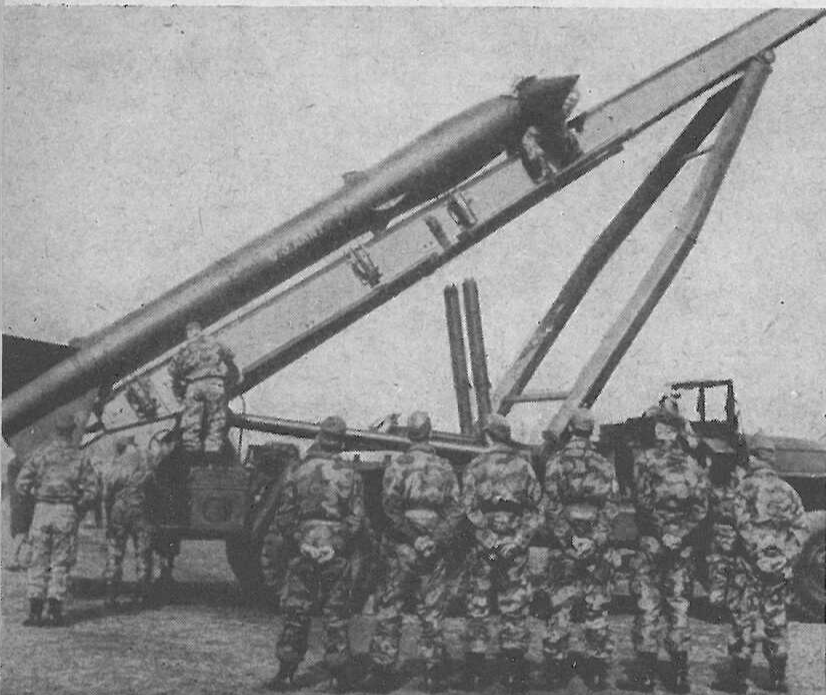
Hanzlík Josef, č. kons. rada a farář v. v. v Rohovládově Bělé u Pardubic, zemřel 24. 2. 1961.

Novák Jan, bisk. vikář a administrátor v Trutnově, zemřel dne 10. 7. 1961.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 7 - V Praze dne 1. září 1961

PO STOPÁCH Msgre FR. B. VAŇKA. Kněz typu Raisova, pelhřimovský děkan Msgre Fr. B. Vaněk měl velkou lásku k svému kraji a lidu Českomoravské vysočiny. Pět let strávených na Křemešniku popsal v roztomilé románové idyle „Na krásné samotě“. Laskavé srdce kněze-spisovatele, přítele sochaře F. Bílka a básníka O. Březiny do-
tlouklo v 72 letech za ostnatými dráty koncentračního tábora Dachau. Snímky nám ukazují jeho portrét, pelhřimovské děkanství, domek, kde tvořil a jenž nazýval „perní-

Vlevo nahoře: Německý militarismus, živěný agresivní západní aliancí NATO, si opět troufá a začíná chřestit zbraněmi. Záběr z výroby pancéřových pěstí nejnovějšího typu v Norimberku.

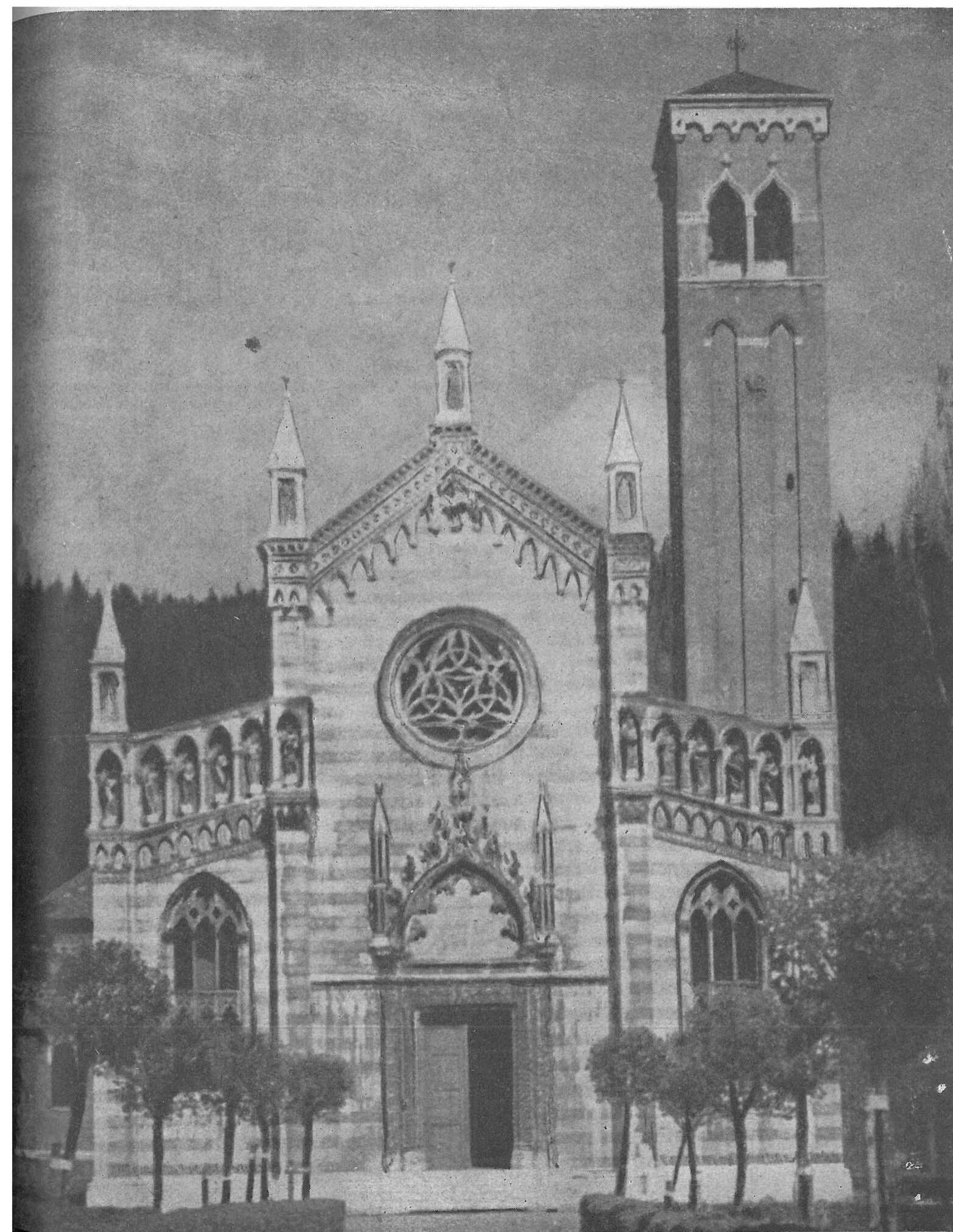
Vpravo nahoře: V Hamburku bylo organizováno protiatomové cvičení. Námětem bylo ohrožení města výbuchem atomového reaktoru. Na ulicích se objevili zdravotníci, oblečení do speciálních obleků, a odnášeli raněné.

Vlevo uprostřed: Záběr ze cvičení bundeswehru s americkou raketou Honest John v Eschweiler Donnerbergu.

Vpravo uprostřed: Bývalý polní kurát, nyní kapitulní vikář Kuffner, žehná zbraním.

Dole: V Mühldorfu v Bavorsku se konala schůzka revanšistů, spojená se svěcením bojových praporů a požehnáním německému militarismu, které udělil světicí biskup Neuhausler.

ThDr. FRANTIŠEK KUTAL: Mourir pour Berlin? To die for Berlin? Zemřít pro Berlín?

ThDr. METODĚJ HABÁŇ: Vidíme nyní jako v zrcadle

P. JOSEF J. NOVÁK: Sv. Ignatius Antiochijský

ThDr. JOSEF KUBALÍK: Problém pravěkého člověka

P. JOSEF NĚMEC: Hodnocení nových rubrik misálu

ThDr. JAROSLAV KOURIL: Historia est magistra

ThDr. VÁCLAV BARTŮNEK: Olbram visitátor katedrály

ThDr. KAREL SAHAN: Caritas — Láska

P. EMIL KORBA: Svatá Ludmila

P. VÁCLAV ZEMEK: Po březích kouzelné řeky

VÁCLAV ZIMA: Svatý umělec života

P. JOSEF KUNICKÝ: Žalmy

Msgre ThDr. EDUARD OLIVA: Světová konference věřících lidí za mír v Japonsku

ThDr. FRANTIŠEK KUTAL: Mourir pour Berlin? To die for Berlin?

Omnes homines, qui praesertim hoc tempore paci student, animos intendunt, ut imminens periculum belli tuto avertant. Sunt, qui quaerant, num pro urbe Berlin moriendum sit? Plures Europae civitates pro hac urbe sine dubio mori nolunt, neque abest tempus, quo etiam populus et natio Germaniae in ripis Rheni fluminis suum — non — dicant.

ThDr. METODĚJ HABÁŇ: Videmus nunc sicuti in speculo . . .

Omnis res pro fine suo bona est tunc, si perfecta, perfectionis modum suum habet. Convenientia, commoditas, modus fundamenta aedificationis rerum, mundi hominisque sunt. Ultimus vitae finis Deus est et via ad Eum. Dei sapientia in hominem indidit eo, quod eius intellectus totam veritatem fontemque veritatis quaerit, Veritatem ipsam eiusque voluntas totum bonum eiusque fontem, ipsum Bonum indagat et investigat.

P. JOSEF J. NOVÁK: S. Ignatius Antiochenus.

Brevi post mortem S. Clementis Romani S. Ignatius Antiochenus, episcopus Syriae, suis libris et scriptis amovet velum I. saeculi Christianorum et eo modo permittit nobis inspicere internam et externam temporis postapostolici vitam.

ThDr. JOSEF KUBALÍK: De praeistorici hominis quaestione.

Quoad paleontologiae quaestionem de hominum origine magnus progressus factus est. Primaeus homo Sinensis probabiliter 100.000 a., homo Neanderthalensis 100.000—40.000 a. a. Chr. n. vivebat. Homo superioris pleistoceni tamquam perfecte cerebratus homoque socialis ostenditur.

P. JOSEF NĚMEC: Quae dicenda de novo rubricarum Breviarii et Missalis corpore approbato sint?

Etiamsi ritus sacer Sacrosancti Missae sacrificii permansit post hoc novum corpus approbatum integer intactusque, tamen etiam hoc in ritu evaserunt permultae res et partes singulae in agendo positae usuque peritae, quas omnes scriptor claris verbis exprimit.

ThDr. JAROSLAV KOURIL: Historia est magistra.

Sub influxu theologorum, qui theologiam moralem potius ad genus casuum exponunt et iam a saeculis religiosum momentum diei Dominicae oblivioni tradebant, sed e contra conceptum — operis prohibiti — et — operis servilis — prae oculis habebant, aliqui nostri temporis sacerdotes quietis Dominicae non recte causam dicebant. Usque ad XV. saeculum omnis actus diei Dominicae factus sub eo respectu considerabatur, quo modo ratione sua a rerum coelestium meditatione abducebat; haec omnia apud S. Augustinum et S. Thomam maxime videnda sunt. Historia est magistra pro nobis forsitan etiam in hoc respectu. Tamen quaestio haec a magisterio Ecclesiae infallibili dirimenda est, huic dein obtemperamus et paremus.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNEK: Olbram, ecclesiae cathedralis visitator.

De multis Olbram visitatoris institutis et severis monitis apparet, quomodo haec opportuna, subtilis, diligens episcopalis visitatio ordinaria tam prospera et salutaris fuerit omnibus clericorum societatibus et ecclesiarum occupatis.

VÁCLAV ZIMA: S. Franciscus de Assisi.

Annis 735 ante mortuus est ille mirissimus Dei homo, S. Franciscus de Assisi, qui inter Christianos est vere sicut poeta et vates poeseos artis purae.

P. JOSEF KUNICKÝ: De Psalmis.

Specimen et imago ad meditationem ductae interpretationis simul cum profundiori perceptione orationis et praeefatione interpretis. Ubi versio liberior et expeditior videtur, tunc scriptor usus est theoria huius temporis, scilicet explanatione interiori sine adnotationibus sub lineam.

Msgre Dr. EDUARD OLIVA: De totius orbis terrarum colloquio pacis studiosorum fidelium.

Vetustissimam Kyoto urbem media Japoniae parte budhistica institutione auctore Japan Budha Sangha pacis colloquium convocatum est, quod excepto gentis Japoniae culpa reparando secundi gentium belli tempore propositum definivit uti operis socii et religionis plurimum societatum cohortandi et excitandi religiosos et fideles orbis terrarum homines ad efficacem operam et valentia pacis studia.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Mourir pour Berlin? To die for Berlin? Zemřít pro Berlín?

Msgr. ThDr. František Kutal

Při setkání představitelů dvou největších mocností světa ve Vídni, ke kterému všichni poctivě smýšlející občané naší planety všech národů, ras a společenských a náboženských vyznání vzhlíželi s toužebnými nadějemi, že jednání zde navázaná přinesou lidstvu kýžený dlouhotrvající a spravedlivý mír, připomněl předseda rady ministrů N. S. Chruščov, že o prvního sovětského návrhu, jenž měl učinit tečku za druhou světovou válkou, již uplynulo čtrnáct let. Bylo to na konferenci zahraničních ministrů v Moskvě roku 1947. Tečka za světovou katastrofou, jež přinesla lidstvu tolik obětí, běd a strádání nebyla učiněna dodnes a po posledním naléhavém memorandu sovětské vlády si mnoho lidí, jimž je mír drahý, klade možná otázku, proč tak časově naléhavě uzavřít mírovou smlouvu s Německem, když již snesla tolikaletého odkladu.

Naléhavost uzavření mírové smlouvy, již někteří západní politici dosud bránili stůj co stůj, je nasnadě. Ve vládě západoněmeckého státu jsou dosud lidé, kteří se spíše obávají dlouhotrvajícího míru než čehokoli jiného a jejich cílem je horečné atomové vyzbrojení. Je všeobecně známo, a přiznal to i ministr války Strauss, že atomová výzbroj západního Německa je hotova přibližně z padesáti procent a k plné atomové vyzbrojenosti je prý zapotřebí ještě asi dvou let. Je tedy naprosto jasno, oč jde v současné době tomuto zbytku temných, míru a lidu nepřátelských sil ve světě. Chtěli by tak dlouho oddalovat uzavření mírové smlouvy, dokud nebudou, podle jejich mínění, natolik vyzbrojeni, aby záměrnou provokací mohli vyvolat třetí světovou válku. K udržení neklidu a napětí jim napomáhá provokující trojský kůň sídlící uprostřed mírumilovného státu zemí Varšavské smlouvy — západní Berlín.

Po celé měsíce byla v tomto městě uměle živena klamná iluze, že národy západní Evropy budou hájit status frontového města i za cenu sebevražděné války.

Evropské národy měly ve své nedávné historii nejednou možnost se přesvědčit o trpkých důsledcích této míru a lidu nepřátelské politiky podněcovatelů války a mají proto plné právo i povinnost učinit všechno, aby tentokrát včas a s největším důrazem a rozhodností byl již v zárodku zmařen každý pokus agresorů.

Situace se v poslední době změnila a naléhavé volání všech mírových složek, hnutí, obránců míru, varovná slova vědců, prominentů i státníků a mírová shromáždění křesťanů katolické i nekatolických církví, všechna tato horečná činnost za odvrácení válečného konfliktu uvnitř tábora míru a socialismu i mimo něj v celém ostatním světě již přináší první ovoce.

Hitlerovo dědictví, rafinovaně oživované v Německé spolkové republice, bude likvidováno. Na rozdíl od minulých časů západoněmečtí militaristé narážejí na rozhodný odpor stále rostoucího počtu obyvatelů Evropy dobré vůle a každým dnem se čím dále tím více poctivých lidí hlásí k ušlechtilému příkazu své národní hymny — přátelství se všemi národy — a čerpá z toho sílu a důvěru v konečné vítězství své spravedlivé věci. Strašná hitlerovská agrese druhé světové války ožívá v paměti v plné hrůze a národy počínají projevovat svoji aktivitu, aby zmařily útočnou válku, počínají využívat svých možností, aby zkrotily vlády, jež vedou svět do katastrofy a spojují své úsilí s druhými národy, aby prosadily svou vůli k odzbrojení a úplnému vymýcení válek ze života společnosti.

„Mourir pour Berlin?“ ptají se dnes obyvatelé břehů Seiny a celá Francie pohotově odpovídá „Non, Monsieur!“ Tatáž přesvědčivá odpověď zní i od břehů mlhavé Temže i slunné Tibery a přijde čas, kdy rozhořčené „Nein!“ vytryskne i od břehů Rýna.

Katoličtí kněží naší vlasti spolu s věřícím lidem v měsíci zasvěceném Královně Posvátného Růžence a svátku Krista Krále — Knížete míru a pokoje ještě vroucněji sepnou ruce své k modlitbě za zachování míru a odvrácení válečných hrůz a prací svou i svých bližních se přičiní, aby naše krásná vlast v míru a pokoji vzkvétala stále krásnějšími květy.

VIDÍME NYNÍ JAKO V ZRCADLE

Je velkolepá stavba věcí, pozorujeme-li ji podle Boží moudrosti i lidské. I lidské poznání věcí odhaluje složitou a uspořádanou stavbu.

Sv. Tomáš (I, V, 5) popisuje stavbu věcí podle Boží moudrosti, takže vzniká z každé věci velkolepé dobro.

Dobro se shoduje s dokonalostí věcí; proto každá věc je dobrá pro svůj účel a pro vyplnění svého smyslu, je-li dokonalá. Sebelepší nedokonalost ruší celek a tedy dobro. „Bonum ex integra causa, malum ex quocunque defectu.“ Tento princip objasňuje celé pojetí věcí; má-li být dobrá, potřebuje být úplná ve svém bytí, v aktivitě a v souladu s celým řádem věcí. Nejlépe se pozná na člověku, kdy je dobrý. Má-li v něčem nedostatky, ruší se jeho dobro. Každá vlastnost má být v souladu s jinými, nesmí být jeden projev na úkor druhého, jedna kvalita nesmí rušit jinou. Nadto člověk musí mít všechny lidské kvality, má-li být dobrý jako člověk. Jakýkoliv nedostatek odnímá věci dokonalost a tím její dobro. Stačí např. jediná chyba v něčem, aby se někdo prozradil, že není dokonalý, že dobrost není úplná. Téměř na každém lidském díle je mnoho nedostatků. V čem je člověk dokonalý, že jeho dobrost je úplná? Ani v umění, ani v řemesle, ani ve vědění, ani v jednání. Jaké je měřítko dokonalosti věcí a tím i lidské?

Nemůže mít každá věc a každý člověk všechno, aby byl dokonalý. Každá věc má svůj způsob dokonalosti. První základní kámen stavby věcí i člověka podle Boží moudrosti je přiměřený způsob. Lidé se navzájem liší individuálně. Shodují se v lidské přirozenosti, ale ta je v každém jedinci individuální. Proto není nikdy člověk dokonalý, spokojí-li se s napodobováním jiných. Má svůj způsob bytí a aktivity, své cíle a svůj úkol v lidském životě. Své poslání musí splnit. I dosažení posledního cíle záleží v přiměřené aktivitě každého jedince. Jeden druhému může pomáhat, ale nemůže nic nahradit za jiného.

Způsob je totéž co přiměřenost daná individuální strukturou a stavbou věcí. Přiměřenost je vždy k něčemu. (Hodiny jsou přiměřený nástroj k měření času, tím plní svůj úkol.) Obdobně všude přiměřenost se ukazuje v poměru k úkolu a cíli, k vyplnění smyslu. Sv. Tomáš nazývá tuto přiměřenost „*commensuratio principiorum ad formam*“ (v cit. místě). Toto vyjádření je velmi věcné.

Pozorujeme-li dění přírodní od nejelementárnějších procesů až k nejsložitějším celkům a útvarům, všude je tato přiměřenost, i v částicích i v méně složitých formách, které jsou jen dalším prvkem pro celkové složení, pro přírodní útvar.

Nejvíce zase je to patrné u člověka a u živých průběhů, jak jsou nesmírně složité a všechny mají přiměřenost k živému jedinci. Porouchá-li se jen jediný průběh, má to odezvu v celém jedinci. Jednotlivé procesy a aktivity jsou podřízeny formě celku.

Nezvárněné projevy v lidském životě jsou ztraceny; ztvárňuje se vztah k celku, k dobru, k cíli a smyslu života. Každá aktivita je přirozeně schopna vykonat svůj podíl na stavbě celku člověka a na společenství s jinými.

Je mnoho druhů způsobů u člověka. Každá kvalita, kterou si získá, upravuje nově člověka v jeho neohraničitelné tvárnosti. Nový způsob je totéž co nová kvalita. Kvality se vkořeňují jak do jsoucna člověka, tak do jeho schopností a způsobů jeho činnosti a práce. Zdravý člověk prozrazuje dobrý způsob činnosti svých orgánů. Přeneseme-li obdobné uzpůsobení na duševní schopnosti, pak kvality duše prozrazují způsob aktivity a projevů. Způsob uslechťuje vše, co je závislé na člověku. Některé druhy uzpůsobené dostává člověk od přírody a jejího Tvůrce, některé jsou zděděné a mnoho jich může získat. Proto člověk je velkým dlužníkem sám sobě, k stavbě svého lidství. U křesťanů jsou ještě jiné kvality a tím i nové uzpůsobení, pocházejí z milosti jako z účasti na Boží přirozenosti, aby mohl člověk znovu zrozený z milosti a pravdy Kristovy stavět a jednat v přímém vztahu k Bohu a jeho vnitřnímu životu. Člověk tím žije nadpřirozeně a jde k nadpřirozenému cíli Bohem určenému.

Tak jako má člověk možnost získávat nové druhy svého zdokonalení a nabývá tím bohatšího bytí, např. věděním nabývá, že je znalý v různých oborech, mravní krásou nabývá, že je např. umírněný, statečný, spravedlivý, rozumný atd., tak v každém novém stupni dokonalosti je i nový způsob, a to v činnosti i v celkové stavbě.

I krása věcí i lidská ať tělesná nebo duchovní je spojena nutně s touto přiměřeností prvků, z nichž se krása rodí nebo se zvětšuje. „*Commensuratio principiorum ad formam*“ je vlastně Boží zákon ve všem, zvláště v člověku. Proto je měřítkem všeho, bytí, krásy i dobrosti. Uplatňuje se i v technice, v lidských výsledcích, které mají nutně svou přiměřenost struktury a jejích prvků, aby nová konstrukce sloužila svému účelu.

Přiměřenost a způsob je jednou ze základních kamenů stavby věcí, vesmíru i člověka.

U člověka má velký význam. Nemá-li kdo z křesťanů žít nadarmo, nutně musí ve všem stanovit správný způsob; dát všemu tuto sv. Tomášem vyslovenou: „*Commensurationem principiorum tum materialium tum efficientium*.“

Jediný nesprávný způsob ničí celé dílo života i práce, „*quia malum procedit ex quocunque defectu*“.

Nemá-li křesťan např. správné poznání o Bohu a o cestě duše k Bohu, nezná způsob správného jednání a dělá velké defekty v poměru k Bohu a výkladu o něm. Každý správný způsob aktivity předpokládá správné vědění. Správná forma a způsob kultu Boha je ta, která pochází ze všech správných dispozic (vědění a znalosti) předpisů, ze vztahu k Bohu skrze Krista, ex virtute religionis, z milosti atd.), má-li správný způsob. Ten z ní činí projev opravdový, hluboký, krásný, ale zvláště účinný před Bohem.

O tomto způsobu kultu, jak jej pěstuje Církev, napsal sv. Augustin, že plakal při modlitbě a zpěvu „*suaviter sonantis Ecclesiae*“.

Kniha Moudrosti (Sap. XI, 21) vyjadřuje tuto stavbu Boží: „*Omnia in numero, pondere et mensura disposuisti*“. Mensura je totéž, co bylo řečeno o *Commensuratio* u sv. Tomáše.

Druhý stavební kámen Boží moudrosti je tvar sám, který se nazývá buď forma nebo species. Toto vyjádření forma a species je z řeckého slova „*eidos*“ a znamená „*vid*“, tj. to, čím je věc poznatelná, její vnitřní strukturu. Slovo „*species*“ *vid*, vzezření mu odpovídá, ale vyjadřuje i vnější krásu, takže se někdy krása věcí ztotožňuje s výrazem species.

Ve stavbě věcí však nejde jen o vnější vzezření a krásu, nýbrž o vnitřní strukturu věcí. Formou nebo tvarem je věc určena přesně, co obsahuje a čím se liší od jiných věcí, ale zároveň dostává smysl ve spojitosti s velkým množstvím jiných věcí.

Na tuto stránku věcí se upírá zrak poznání od prvního úsvitu rozumu, kdy se dítě táže, co je to, až do nejvyšších stupňů poznání, kdy poznávací metody a přemýšlení chtějí odpovědět, co věc je. Každá věda říká něco, co svou cestou dosáhla, o vnitřní stavbě věcí, poznáním se věci zjevují člověku.

Vnitřní struktura a určení věci je vlastně odraz Boží moudrosti ve věcech; ona určila tvary věcí a dala jim v nesmírném množství význam a smysl. Proto není v přírodním dění zmatek.

Jako lidský duch formuje tělo a každý úkon, který závisí na lidském rozhodování, tak vtiskl Bůh všem věcem odraz svého ducha a dal jim přesnost, tvar a význam. Tímto tvarem je každý předmět pojmenovatelný a poznatelný.

Už první řeční filosofové považovali za blaženost, když duch poznáním si osvojuje vnitřní ráz věcí a psychicky jej čte a tím se sám zdokonaluje. Považovali za dokonalou blaženost, kdyby se celý vesmír poznáním vepsal do lidské mysli a tím ji zdokonalil.

Možnost poznávání u člověka není ničím omezena, ani časem, ani prostorem, může ho stále přibývat. Aristoteles vyslovil tuto možnost, že duše v poznání se může stát

vším, protože v něm si tvoří tvar a obraz věci psychicky, zatím co reální předmět působí na poznávajícího, ale fyzicky zůstává sám v sobě.

Blíží-li se poznání k věčné definici věci, nabývá přesnosti a dokonalosti. Myslet v dokonalých a obsáhlých pojmech je pro nás velké duchovní bohatství, ale zároveň schopnost formovat své věty a řeči, aby obsahovaly co nej přesnější pravdu. Víme, kolik světla dává přesná pravda a kolik radosti způsobí pravdivé chápání a poznání. Vše závisí na vyjádřeném tvaru věci. To, co vytváří příroda ve věcech, to duch lidský vtiskuje svým myšlenkám, slovům a řeči.

S takovými předpoklady může člověk věřící dosáhnout vysokého stupně chápání nadpřirozené pravdy. V této oblasti zůstáváme jakoby cizinci a málo znali a mluvíme nepřesně a nedovedeme se zdržet u hloubky, dokud neokusíme z živých pramenů milosti. Toto je asi jedna z nejslabších stránek kněží i věřících. Přitom ale prameny jasu a pravdy jsou otevřené.

Sv. Tomáš říká (I, II, 69, 2. ad 3.): „I v tomto životě, očištěnou myslí, darem rozumu, můžeme jakýmsi způsobem Boha vidět.“ Na jiném místě rozvádí způsob tohoto poznání (II, II, 8, 7): „Je dvojí patření na Boha. Jedno dokonalé v patření na Boha, jak je sám v sobě. Jiné nedokonalé, kterým nepoznáváme sice Boha, co je sám v sobě, vidíme však, co Bůh není. Naše poznání o Bohu je tím dokonalejší, čím více chápeme, že převyšuje vše, čemu svým rozumem rozumíme. Obojí vidění pochází z daru rozumu...“ Vznešenost lidského rozumu není ponížena ani přítomností Boha, který je Pravda. I v Boží pravdě zůstává rozum poznávací a pronikající schopností, která tihne k tomu, aby viděla, tj., aby si přisvojila „quod quid est“, vnitřní strukturu věci, jak je dána jejím tvarem. „Species“ jako vid a vzezření se podobá nebeským tělesům vysílajícím světlo k naší zemi, protože vysílá vnitřní světlo poznání.

Tento druhý stavební kámen Boží moudrosti ve stvořených věcech a zvláště v člověku je zdrojem nevyslovných radostí z poznání pravdy, z vynalézavosti, ale zvláště z poznání Boha, pokud se jeví ve svých stupních.

V křesťanství i ten nejvyšší stupeň Božího nazírání, který se nazývá mystika, není nic temného, nevychází z temných sil ani z okultismu nebo spiritismu, je plný světla a rozumnosti a pramení ze známých pramenů víry, která je účastí na Boží pravdě.

Sv. Tomáš uvádí ještě jeden základní princip jako kámen stavby, na kterém postavila Boží moudrost všechno stvoření. „Ad formam autem consequitur inclinatio ad finem“ (I, V, 5).

Není méně významný a méně krásný než oba předchozí. K tvaru každé věci je vložena tendence k uskutečnění cíle; cíl je dán věci s její strukturou, ale tak, že aktivitou přiměřenou jej dosahuje. Proto nic nevzniká bez vlastní a přiměřené aktivity a nedochází k cíli a k vyplnění svého smyslu, leč aktivitou. U některých věcí je aktivita sama cílem, u jiných teprve její výsledek.

Tíhnutí k cíli je jakoby „pondus“, jak mluví kniha Moudrosti, a jím váže Boží moudrost vše navzájem. Aktivita a pohyb vesmírný i životní je spojen s aktivitou a pohybem všeho. Ve vzájemném působení těles se rozvíjí to, čemu říkáme vesmír, příroda a život. V této souvislosti těleso schopné vyššího a kvalitnějšího pohybu a aktivity má podřízené jiné s menší aktivitou, ale také potřebnou.

V lidském životě se objevuje podle této Boží moudrosti mnohonásobná aktivita a závislost, ale i nadřazenost nad jinými tělesy a živočichy. Lidská aktivita a její pohyb má všechny druhy zákonitosti, fyzikální, biologickou, ale nado i duševní. Proto je člověk zvláštní bytost s velkými úkoly uskutečnit svůj život a dosáhnout cíle, zvláště poslední cíl. Ve všem jednání a tvoření člověk uskutečňuje nějaké „proč“, pro které jedná a tvoří. Největším problémem života je štěstí, které se ukrývá za všemi „proč“, na které člověk aktivitou odpovídá. Vidíme ze zkušenosti, že není jednotná odpověď u všech lidí.

V tomto bodě své stavby zavazuje Bůh člověka samého, jemuž dal rozum a vůli, aby se rozhodl a tak se stal spolutvůrcem dosažení cílů a vyplnění smyslu života. Ve vyplněném smyslu života dokonalou aktivitou je lidské štěstí. Víme, že mnoho štěstí dosáhne člověk.

V křesťanském pojetí života jde ještě o to, aby se člověk svou aktivitou lidskou nezastavil u toho, co dosáhl nebo co dosáhne. Víme o posledním cíli života, jímž je Bůh, a tíhnutí k Němu dala Boží moudrost do člověka tím, že jeho rozum hledá celou pravdu a Zdroj pravdy, tj. Pravdu samu, a jeho vůle hledá celé dobro a jeho Zdroj a dosažení, Dobro samo.

Sv. Tomáš toto tíhnutí v člověku vyslovil, že člověk má přímý vztah k Bohu v tom, že hledá celou pravdu, její zdroj a chce jí dosáhnout. Druhá cesta lidského ducha se ubírá přímým krokem k celému dobru, k jeho Zdroji a dosažení. To vše mluví o universální pravdě a universálním dobru, nejen o něčem, co je nějak dobré a schopné vzbudit v sobě poznání nějaké pravdy. Není pochyby, že je tu přímá odezva v člověku na moudrost Boží, zvláště na to, že dal i člověku tíhnutí „pondus“ vedoucí k Bohu.

ThDr. Methoděj Habáň

SV. IGNATIUS ANTIOCHSKÝ

Krátce po smrti sv. Klementa Římského hned na počátku 2. stol. setkáváme se s jasně se rýsující osobností, jež svým literárním dílem ještě šířeji než sv. Klement Římský poodhrnuje závoj prvního století křesťanského a dovoluje nám tak nahlédnout do vnitřního i vnějšího života Církve poapoštolské doby.

Tou osobností je sv. Ignatius Antiochijský, syrský biskup, jak se nazývá ve svém listě Římanům (2, 2), a ježž nám starý seznam biskupů (Euseb. H. E. III, 22) uvádí jako druhého biskupa antiochijského a nástupce Euodia, známého nám z listů sv. Pavla. Biskupství v Antiochii založil sv. Petr (Euseb. III, 36). Martyrium sti. Ignatii, pocházející ovšem až ze 4.—5. stol., mluví o Ignatiovi jako o žáku sv. Jana. Vliv apoštola Jana na formulaci Ignatiových myšlenek je až příliš nápadný, než abychems z naprostou negací mohli odmítnout tuto zprávu. Ovšem listy Ignatiovy jsou poznamenány — a to velmi silně — i osobností sv. Pavla. Přesné ohraničení jeho života neznáme. Z Eusebiovy zprávy (H. E. III, 36) se dovídáme, že byl za císaře Trajana zatčen a odsouzen k smrti. Bohužel přesné datum nám zprávy nezaznamenaly. Nejpravděpodobněji došlo k zatčení při Trajanově trestné výpravě proti Parthům. Král parthský Chosro dosadil totiž za arménského krále svého vnuka Exedara, zatímco Římané si sami osvojovali právo obsazovat arménský trůn. Traján tedy chtěl vojenskou mocí do-

nutit Chosroa, aby stáhl své oddíly z Arménie. Byla to ovšem asi jen záminka, ježto klid zbraní a konečně i stav vojenské posádky v Sýrii se stával imperátoru nebezpečný. K trestné výpravě došlo ke konci r. 113 a Traján dorazil do Antiochie buď ještě téhož roku nebo hned na začátku roku následujícího. V té době byl biskupem kvetoucí antiochijské křesťanské obce právě sv. Ignatios. Spolu s Ignatiem byli zatčeni ještě dva duchovní, Sozimos a Rufus. K exekuci nedošlo v Antiochii, nýbrž v Římě. Asi si mnoho slibovali z toho, když vůdce syrských křesťanů bude postaven na odiv lidu v Římě. Proto byl Ignatius v doprovodu 10 vojáků deportován z Antiochie přes Smyrnu, po krátkém zastavení v Troas přes Neapol do Říma. Z náznaku Polycarpova listu k Filippanům (13, 2) by se dalo soudit i na krátké zdržení ve Filippech. Ve Smyrně byl podle svého listu k Římanům 24. srpna. Kdy zemřel v Římě, přesně nevíme. My světime jeho památku 1. února Martyrium Syriacum z r. 411 i sv. Jan Zlat. (hom. in s. Ignatium) uvádějí, že ve 4. století byl v Antiochii na památku Ignatiovu slaven 17. říjen. Není nepravděpodobné, že liturgická tato tradice nám správně zachovala vzpomínku na den jeho smrti v Římě. Druhé jméno, Theoforos, jež si přidává v každém listě, vedlo k legendě, že byl oním dítětem, které Kristus Pán dává učedníkům za vzor. Vysvětlení vzniku legendy možno hledati v tom, kam si čtenář majuskulního řeckého textu

položil přízvuk, ježto řecká majuskule přízvuky neoznačovala. Theóforos — v listě k Řím. Theofóros (tedy přízvuk na třetí nebo druhé slabice od konce) značí někoho, kdo byl Bohem představen, Bohem přinesen. Theoforós (přízvuk na poslední slabice) značí někoho, kdo nosí Boha. Tento druhý význam zcela odpovídá Ignatiovu smýšlení, tlumočenému v listě k Efezským (slova budou citována o několik řádek níže).

Věhlas antiochijského biskupa i zpráva o jeho deportaci se rychle roznesla po tehdejších maloasijských křesťanských obcích a delegace jednotlivých obcí se přicházejí při jeho zastávkách ve Smyrně a v Troas s ním rozloučit. Ve Smyrně v delegaci efezské obce vidíme biskupa Onesima, diakona Burra, hodnostní neoznačené Kroka, Euplita a Frontona; v delegaci magnesijské obce je biskup Damas, kněží Bassus, Apollonius a diakon Zótion; z tralleské obce přišel biskup Polybios; smyrnenský biskup sv. Polykarp byl s ním pravděpodobně ve styku po celý čas jeho pobytu ve Smyrně. V Troas vedle místních věřících (nejdou jmenování) přišel se rozloučit nejménovaný biskup filadelfský. Pravděpodobně již z Antiochie či z menší mezizastávky na pobřeží Kilikie jej až do Troas provázeli diakon z Kilikie Filon a Reus Agathopos, k nimž ve Smyrně se přidali ještě efezský diakon Krokos a Burrus. Podle zmínky v listě Římanům (10, 2) přišli syřští přátelé až do Říma.

Při svém nuceném pobytu ve Smyrně napsal 4 listy: křesťanské obci v Efezu, Magnesii, Tralles a Římě. V Troas, kde se dozvěděl o klidu v Antiochii, napsal 3 listy: Smyrnenským, Filadelfským a biskupu Polykarpovi. Měl v úmyslu (Efez. 20, 1) napsat ještě jeden list efezské obci, k němuž bohužel mu nezbylo času. Listy pravděpodobně brzy po smrti sv. Ignatia sebral sv. Polykarp. Jisté je, že je Polykarp posílá spolu se svým listem Filippanům (Polyc. Ad Philip. 13, 2).

Těchto 7 listů, o nichž se zmiňuje vedle Polykarpa Ireneus (Adv. haer. 5, 18), Origenes (Proleg. in cant.; hom. VI. in Luc) a Jeronym (Catal. c. 16), bylo ve 4. stol. různými přídavky rozšířeno, dokonce přidáno dalších 7 listů (Ad Mariam Cassobolitanam, Ad Tarnenses, Ad Antiochenos, Ad Hieronem diaconum Antiochenum, Ad Philippenses, Ad Ioannem Apostolum, Ad B. V. Mariam). Je to jen doklad toho, jaké vážnosti požíval sv. Ignatios. Listy jsou obsaženy v tzv. Codexu Colbertinum (10. stol.), v kodexu jeruzalémském a sinajském. Na západě byla známa ponejvíce delší recenze těchto sedmi listů, Codex Colbertinus měl ovšem i kratší recenzi listu Římanům, jež byla všeobecně považována za pravou a r. 1498 po prvé vytištěna. Když však r. 1644 anglikánský arcibiskup Usher z Armagh v Irsku našel latinský překlad kratší recenze a krátce nato když filolog Isaak Voss z Leydenu objevil ve Florencii odpovídající tomu řecký originál, ukázalo se tím, že delší recenze je nepravá. Kromě těchto dvou recenzí našel před r. 1845 Angličan Tattam v egyptském klášteře ještě kratší text v syrském překladě. Byl to jakýsi výtah z pravých listů.

Charakteristiku listů velmi výstižně vyjádřil sv. Polykarp (Filip. 13, 2): „Obsahují víru, trpělivost a základní věci, týkající se našeho Pána.“ Na všech místech prozrazují impulsivní osobnost Ignatiovu a tak výraznou láskou ke Kristu a ke kontemplaci zcela v duchu svatého apoštola Jana. „Zdraví vás můj duch a láska církví, které mne přijaly ve jménu Ježíše Krista“ (Řím. 9, 3); „Pozdravuje vás láska Smyrnenských a Efezských“ (Trall. 13, 1); „Pozdravuje vás láska bratří v Troadě“ (Smyrn. 12, 1). I ona nekompromisnost s nepravým učením, avšak zároveň láska k pobloudilému člověku, trpělivost v jednání („Modlete se ustavičně i za jiné lidi. Je u nich naděje na obrácení, aby mohli dosáhnout Boha. Na jejich hněv odpovídejte mírností, na jejich vychloubání pokorou, na jejich urážky modlitbami, na jejich blud pevnou vírou, na jejich krutosti laskavostí. Nesazte se jich napodobovat. Buďte jim vlídnými bratřími“ — Ef. 10) se nese zcela v duchu apoštola Jana. Ovšem vliv Pavlův je rovněž zřetelný. Podstatou křesťanství je mu společenství s Kristem. Aby pravdivě žil, chce být „nalezen v Ježíši Kristu“. Ona Pavlova formulace „býti v Kristu“ je mu zcela běžnou, a to, co Pavel mnohdy jen naznačil,

rozpracovává a kontemplativně domýšlí. Křesťan jako chrám Boha živého (vide 2, Kor 6, 16) musí být theoforem, to jest, má ve svém těle nosit Boha, Krista („Jste všichni poutníci, nosíte Boha i chrám, nosíte Krista, svatost, ježto se řídíte zákony Ježíše Krista“ — Ef. 9, 2). Křesťanství je učením o nepomíjitelnosti života křesťanova a život je jen zápasem o vyhlášenou cenu nepomíjitelnosti a věčného života. „Čas si přeje,“ píše Polykarpovi (2, 3), „aby ses dostal k Bohu, jako si přeje kormidelník větry a jako ten, kdo se ocitl v bouři, touží po přístavu. Bdi jako Boží bojovník. Cílem nepomíjitelnosti je život věčný, v nějž i ty věříš“; „Proto si dal Pán pomazat hlavu vonnou masťou, aby vdechl Církvi neporušitelnost. Nenatírejte se páchnoucím učením vládce tohoto světa, aby vás neučinil zajatci nynějšího života“ (Ef. 17, 1). S těmito myšlenkami se setkáváme již u sv. Pavla. Důvěra křesťana, překonávající smrt, a již se vysmívá pohanský kritik Lakianus (De morte Pelegrini) a jež tak úchvatně vyniká u sv. Pavla v listu k Filippanům (1, 23), je osobností Ignatiovou ještě umocněna. Sv. Pavel chce zemřít, je unaven, chce být u Krista, neboť to je lepší, ale zároveň si přeje zůstat na živu, neboť to je potřebnější. Naproti tomu v duši Ignatiově plane živá touha po mučednické smrti. Má strach, aby římská obec mu nezabránila zemřít; chce být rozsávan, rozemlet zuby zvířat jako obilné zrno, stát se čistým chlebem Kristovým a takto být přinesen jako oběť Bohu. To není výraz tiché velikosti, ale vášnivý hlas nadlidsky vyrostlého nadšence, který si je vědom, že teprve mučednictvím se stane člověkem ve vyšším smyslu a opravdovým učedníkem Kristovým, jenž naplnil svůj život vírou a láskou. „Nic vám není z toho skryto, máte-li dokonalou víru v Ježíše Krista a máte-li lásku. To je počátek i koncem života. Počátkem je víra, koncem láska... Vše ostatní je doprovodem krásy a dobra... Víra vaše budiž vůdcem, láska cestou vedoucí k Bohu“ (Ef. 14, 1; 9, 1).

Sv. Ignatios ovšem právě svou plností myšlenek na sebe vázaných a zabíhajících v mystiku je často ve vyjadřování těžko srozumitelný, obzvláště přistupují-li k tomu dlouhá proplétající se souvětí. Kde však podává základní články víry, je srozumitelný každému prostému věřícímu.

Podnět k napsání listu Římanům zavedla úzkostlivá starost římské křesťanské obce o osud Ignatiův. Pravděpodobně chtěli římské křesťané vyprosit u úřadů amnestii nebo aspoň zmírnění rozsudku. Sv. Ignatios, dozvěděv se o tom na své cestě, prostřednictvím efezských je prosí, aby nečinili žádných kroků pro jeho vysvobození. „Bojím se vaší lásky, aby mi neškodila. Pro vás je lehké, co chcete pro mne učiniti. Pro mne však je obtížné dosáhnout Boha, nebudete-li mne šetřit (1, 2). Více mi nedáte, než abych byl obětován Bohu. Až bude připraven obětní oltář, zapějte společně v lásce Otci v Kristu Ježíši, že Bůh uznal syrského biskupa za hodna oběti, povolav jej z východu. Je krásné odejít ze světa k Bohu a jako slunce u Něho vyjít (2, 2). Jen mi vyprošujte zevní i vnitřní sílu, abych nejen mluvil, ale i chtěl, abych se nejen křesťanem nazýval, ale abych jím byl i shledán (3, 2). Nechte mne, abych se stal kořistí zvěře, skrze níž možno dosáhnout Boha. Jsem zrnem Božím a zuby zvířat budu rozemlet, abych se stal čistým chlebem Kristovým (4, 1). Nestůjte mi v cestě, abych žil; nechtějte, abych zemřel (tj. Bohu). Kdo chce být Božím, tomu nezalichotíte světem, ani nesvedete hmotou. Dovoďte, abych uzřel jasné světlo; až tam přijdu, budu člověkem. Nechte mne, abych napodobil utrpení svého Boha“ (6, 2—3).

List Polykarpovi se nese zcela v duchu pastorálních listů sv. Pavla Timotheovi a Titovi. Připomíná biskupovi jeho povinnosti vůči svým věřícím i jeho úkol a povinnost střežit čistotu víry. V ostatních listech jako základní motiv se nese opravdová starost o duchovní život křesťanů ve jmenovaných křesťanských obcích. Ač žijí vzorně, klade jim přesto na srdce, aby žili a jednali podle Krista; aby se varovali nejednoty a nedali se zmást špatným názorem na Krista, jenž jako pravý Bůh skutečně žil a zanechal nám své tělo za pokrm (Smyrn. 7, 1); aby žili ve svornosti a jednotě se svým biskupem a svými duchovními a aby byli vlídnými i k odpůrcům a modlili se za jejich obrácení. (Pokračování.) P. Josef J. Novák

PROBLÉM PRAVĚKÉHO ČLOVĚKA

V posledních desetiletích bylo objeveno množství pozůstatků pravěkého člověka na rozličných místech naší země (např. v Číně, Jávě, jižní Africe, Palestině i Evropě) a proto je zřejmé, že došlo k velikému pokroku stran paleontologického problému o původu lidstva. Dnes paleontologové se shodují v názoru, že první stopy člověka lze hledati až v pleistocénu neboli údobí čtvrtohor. A budeme-li přihlížeti ke geologickému rozdělení čtvrtohor na čtvrtohory rané, střední a pozdní, pak v prvním údobí se objevuje *Sinanthropus* a předlidé, kteří podle anthropologů mají velmi pravděpodobně reflexivní inteligenci a tudíž jsou to již pravě lidské bytosti. V pleistocénu středním se objevuje: *Homo Neanderthalensis* — člověk neanderthálský a příbuzné typy neanderthaloidní. A konečně v pozdním pleistocénu se objevuje *Homo sapiens* neboli moderní člověk.

Slavný paleontolog, objevitel pračlověka čínského (*Homo Pekinensis* neboli *Sinanthropus*), P. Teilhard de Chardin, nás seznamuje s uvedeným vývojem lidstva v době čtvrtohorní.

I. Člověk z raného pleistocénu: *Sinanthropus* neboli *Homo Pekinensis*

Objevení čínského pračlověka lze přičítati intuici, metodě a trpělivé vytrvalosti celé řady geologů a paleontologů. Již v roce 1921 geolog dr. J. G. Anderson při své návštěvě vápencových lomů v Ša-ku-tien asi 50 km na jz. od Pekingu si všiml v hloubi červené vrstvy země, jež byla bohatá na fosilie — zkameněliny. Jako geolog poznal, že jde o vrstvu z raného pleistocénu. K němu se v badání přidružil dr. Davidson Black, lékař anatom z Pekingu, a od r. 1927—37 došlo k rozsáhlým vykopávkám, jichž se zúčastnil též slavný paleontolog P. Teilhard de Chardin. Odborníci nalézají v červené vrstvě náplavu, jež nesporně patří k ranému útvaru čtvrtohor, pozůstatky pračlověka čínského, jenž paleontology je odborně označován jako *Sinanthropus* neboli *Homo Pekinensis*. Velkolepé objevy v Šukutieniu vyvolaly rozruch v celém vědeckém světě, neboť anthropologové odhadují stáří objevených lebek čínského pračlověka na nejméně 100 000 let stáří. Po stránce anatomické lebka pračlověka čínského je poměrně malá (1000 cm³ proti 1200—1600 cm³ u člověka moderního). Dále se vyznačuje mohutnými nadočnými oblouky, je velmi protažena dozadu a v průřezu je obloukovitá (jako je tomu u opic) spíše než pentagonální, jako je tomu u dnešního člověka. Dolní čelist postrádá brady. Tudíž stavbou své lebky čínský pračlověk se blíží spíše více dnešním velkým lidoopům než člověku. Přesto však *Sinanthropus* byl bytostí myslící. Neboť v jeho sídlišti byl nalezen popel a kameny hrubě otesané, což svědčí nesporně o tom, že pračlověk pekingský uměl si zapalovati oheň a byl tvůrcem primitivního kamenného nástroje. Tudíž byl to již homo faber, což předpokládá, že to byl homo sapiens — člověk rozumný.

V raném pleistocénu se objevuje též *Pithecanthropus*, neboli pračlověk z Jávy, který je rodným bratrem nebo aspoň příbuzným pračlověka čínského. První objev *Pithecanthropu* je poměrně starý, neboť již v roce 1890 dr. Dubois našel na břehu řeky Solo v Trinilu v jv. Jávě pověstnou lebku jávského pračlověka. Objev holandského lékaře vzbudil tehdy rozruch a většina odborníků soudila, že je to pravděpodobně lebka nějakého obrovského gibbona z vyhynulého druhu lidoopů. Avšak v r. 1935 dr. R. Koenigswald našel v Sangiranu na Jávě lebku druhou a ještě zachovalejší *Pithecanthropu*, což osvětlilo situaci. Dnes je nesporné, že *Pithecanthropus* není opice, ale pračlověk, který svým stadiem vývojovým je blízký pračlověku čínskému. Jak je tomu u *Sinanthropu*, též obsah lebeční *Pithecanthropu* je jenom 1000 cm³, lebka se vyznačuje velkými oblouky nadočnými, dolní čelist nemá brady, zuby jsou výjimečně silné atd. Dnes známe i další nálezy lebek a pozůstatků pračlověka jávského, jež jsou označovány anthropology jako: *Pithecanthropus robustus*, *Meganthropus*, *Gigantopithecus* atd. Bohužel, u jávského pračlověka nebyly nalezeny pozůstatky jeho rozumové činnosti, jako tomu bylo u pračlověka čínského v nalezišti Šu-ku-tien. Třeba si zde uvědomiti, že tento nedo-

statek se vysvětlí tím, že pozůstatky pračlověka jávského byly přeneseny proudem řeky na nynější naleziště.

V raném údobí čtvrtohor se objevuje v Africe *Africanthropus*, jehož lebka a pozůstatky byly objeveny r. 1935 v území velikých jezer. Avšak objevy ve fosiliferních vrstvách v Transválu ve vápencových lomech blízko Johannesburgu, tzv. *Australopithecus*, třeba zařaditi jinam. Neboť podle souhlasu dnešních anthropologů *Australopithecus* neboli *Plesianthropus* svou malou kapacitou lebeční patří nikoli k typu pračlověka, nýbrž třeba jej zařaditi mezi velké opice.

II. Pračlověk z doby středního pleistocénu — *Homo neanderthalensis*

V tomto údobí v Číně se tvoří náplav žlutých vrstev, v Evropě je to údobí poslední ledové. V Evropě, Asii i Africe pralidé vymizeli a na jejich místo nastupuje lidský typ docela nový, skupina člověka neanderthalského. První člověk tohoto typu byl objeven v roce 1856 blízko Düsseldorfu v jeskyni údolí zvaného Neanderthal. Byla tehdy nalezena vrchní část lebky člověka, který byl označen jako *Homo neanderthalensis*. Biolog Huxley se tehdy domníval, že jde o typ primitivního člověka již vyhynulého, kdežto anthropolog německý, Virchow, soudil, že asi jde o znetvořené individuum, nějakého idiota. Dnes víme, že Huxley měl pravdu. Neboť od r. 1900 bylo nalezeno v jeskyních i na jiných místech mnoho pozůstatků po tomto typu pračlověka, jako: v Belgii (Spy), Francii (Le Moustier, Chapelle aux Saints), ve Španělsku (Gibraltar), Itálii (Saccapastore u Říma), ba i v naší vlasti. Dnes *Homo neanderthalensis* je nejdůkladněji poznáný typ pravěkých lidí ze středního pleistocénu a nikdo nepochybuje, že člověk neanderthálský představuje anthropologický typ dokonale probádaný.

Lebka i obsah její u člověka neanderthalského je větší než u *Sinanthropu* a *Pithecanthropu*. Je také vyšší a méně prodloužená a má menší nadoční oblouky. V příčném řezu není oblouková, nýbrž pentagonální. Přesto však tento pračlověk má nízké čelo, nadoční oblouky veliké a nemá v dolní čelisti brady. Po stránce psychické podle nálezů po jeho činnosti je jasné, že uměl rozdělovati oheň, zhotovoval si pěkné nástroje z tesaného kamene a pravděpodobně pochovával své mrtvé, a tento zvyk svědčí o určitých jeho pojetích či emocích náboženských. Avšak umění bylo neanderthalskému pračlověku ještě asi zcela cizí. Celkem jde o velmi starou skupinu pralidů, jež se nedovedla pak ubrániti mladším a pokročilejším dobyvatelům, a to znamenalo zánik rasy. Anthropologové dnes soudí, že rasa neanderthalského člověka žila v údobí asi 100 000 až 40 000 let př. Kr. K ní přidružují archaické typy tzv. neanderthaloidů, jež představuje: 1. Člověk Soloenský neboli „*Javanthrop*“ objevený roku 1932 u Ngandongu ve střední trase řeky Solo na ostrově Jávě. Tento člověk Soloenský může být nepochybně považován za potomka *Pithecanthropu*, avšak velikostí své lebky a svým věkem geologickým je daleko pozdnější než *Pithecanthropus*. 2. Člověk Rhodeský nalezený v jeskyni u Broken Hillu. K vyvinutým typům neanderthaloidů se počítá: 1. Člověk Steinheimský, jehož lebka byla nalezena ve starých vrstvách středního pleistocénu údolí rýnského v roce 1933. 2. Člověk Karmelský, jehož kostry a lebky byly objeveny r. 1935 na hoře Karmel v Palestině.

III. Člověk z doby horního pleistocénu.

Mezi 30 000 a 20. tisíciletím př. Kr. divadlo lidstva se mění. Neanderthalci a jim příbuzné typy neanderthaloidní opouštějí scénu. A místo nich se objevují lidé odlišní podstatně od svých předchůdců jak z hlediska fyzického, tak i morálního. Je to člověk definitivně vyvinutý anatomicky, psychicky i sociálně. Jeho lebka je vysoká, čelo vzpřímené, brada na dolejší čelisti je vysunutá. Je to *Homo sapiens*, jak říkají zoologové. Člověk Cro-Magnonský představuje typ dokonalého bělocha, člověk Chanceladský typ Mongola, atd. V tomto údobí pokolení lidské projevuje tendenci ke kolektivisaci. Anthropologové mluví o lidstvu dokonale cerebrolisovaném a zespolečenštěném.

ThDr. Josef Kubalik

HODNOCENÍ NOVÝCH RUBRIK MISSÁLU

V první části tohoto pojednání podívali jsme se na několik typických změn v našem breviáři, které přinesl nový Kodex rubrik. Řekl jsem, že tyto změny berou ohled na to, aby byla při vši jejich rozsáhlosti a užitečnosti zachována dosavadní struktura officia. Ještě víc bylo této zásady dbáno, pokud jde o Mši svatou. Posvátný ritus nejsvětější Oběti zůstal i po reformě podstatně nedotčen. Přesto došlo i zde k uskutečnění celé řady velmi praktických podrobností. Některé z nových mešních rubrik objevily se už před 6 roky v obnoveném Řádu Svatého týdne, nyní nabyly platnosti všeobecné. Jsou to hlavně tyto:

Hned začátek Mše svaté má svoje ustanovení, které bylo roku 1955 poprvé uplatněno v bohoslužbách o Květné neděli a vigíli velikonoční: předchází-li Mši svatou liturgická akce, která s ní — podle rubrik — tvoří takřka jeden celek, vynechávají se Stupňové modlitby. Mše začíná Introitem (resp. incensací oltáře). Je to ustanovení docela logické a také praktické. Jednotlivé případy jsou ovšem Kodexem přesně determinovány, takže nelze aplikovat na případy jiné.

Ve všech zpívaných Mších svatých — i bez asistence — lze užívat kadidla. Tato fakulta má svůj význam zejména v malých farnostech a komunitách, kde je pouze jeden kněz.

Při zpívaných Mších svatých vynechává celebrant všecko, co zpívá jáhen neb podjáhen, případně co recituje přítomný lektor. Odpadá tím nedůsledná a zbytečná duplikace posvátných textů, vzniklá ze středověkého nepochopení liturgického dění. Očekávalo se, že nové rubriky rozšíří toto pravidlo analogicky také na jiné případy, totiž že celebrant nebude říkat ani to, co zpívá sbor za některých mešních úkonů, jako např. antifonu k Introitu, k Offertoriu a k Přijímání, a zpěvy interlekcionální (Gradule, Aleluja, Tractus). Nestalo se tak. Uvidíme, co přinese reforma konečná!

Pro správné pochopení mešní liturgie a rovněž pro pastorační, je velmi důležitý požadavek, že kázání (homilie) má být, pokud možno, po Evangelii, tedy *ve* Mši svaté a nikoli mimo, tj. před anebo dokonce po ní. Není to vlastně naprosto nic nového, neboť tento způsob má svoje odůvodnění v dějinách liturgie. Víme, že bývala v prvních křesťanských staletích biskupova homilie organickou součástí svaté Oběti a měla své typické místo právě po Evangelii, před propuštěním katechumenů. Je sice pravdou, že se praxe poněkud změnila, ale církev ve skutečnosti na správné umístění poučování věřících nikdy nezapomněla. Tak nařídil např. Tridentýský sněm (sessio XXII, c. 8): „Mandat sancta synodus pastoribus... ut frequenter *inter* Missarum celebrationem... ex eis, quae in Missa leguntur, aliquid exponant.“ Od této doby bylo toto přání církevní autority nesčetněkrát opakováno, žel Bohu, dodnes ho nebývá všude dbáno. Bylo by opravdu na čase, aby naši duchovní správci, kteří mívají kázání stále ještě po staru, mimo Mši svatou, o tom, co zde bylo řečeno, vážně uvažovali a — pokud se to dá technicky aspoň trochu provést — svou promluvu zařadili tam, kam patří. — Káže-li při Mši svaté jiný kněz než celebrant, což je také podle nových rubrik beze všeho přípustno, tento v celebraci nepokračuje, aby nebyla pozornost věřících rozptýlena a aktivní účast narušena. Celebrant po dobu promluvy Mši svatou přerušuje a čeká. Teprve po skončení následuje Credo a další.

Za večerní Mše svaté o Zeleném čtvrtku bylo dále všeobecně rozšířeno nařízení, že se před podáváním svatého Přijímání věřícím *infra* Missam vynechává Confiteor a absoluce. Tím konečně zmizelo ono neliturgické opakování vyznání hříchů a rozhršení, které se přece už vyskytuje na začátku Mše svaté při Stupňových modlitbách, opakování, jehož původ musíme hledat v době, kdy věřící přistupovali ke Stolu Páně jen zřídka a svaté Přijímání se proto podávalo v těchto málo Mších, při nichž je lid požadoval, způsobem obvyklým *extra* Missam.

Změny na konci mešní Oběti hodnotíme také kladně. Jak jednoduché a samozřejmé je nové pravidlo, podle něhož končí každá Mše svatá — bez ohledu na barvu parament, druh formuláře a recitaci Gloria — vždycky propouštějící výzvou: „Ite, Missa est!“ Výjimku mají je-

dině Mše svaté zádušní, na jejichž konci zůstává tradiční „Requiescant in pace“, a takové mše, po nichž lidé nemají odcházet domů, ale dále „velebit Pána“, k čemu je kněz vhodně vyzývá formulí: „Benedicamus Domino!“. Škoda, že Kodex nových rubrik uvádí jako jediný příklad Mši svatou večerní in Cena Domini a takovou, „quam sequitur aliquae processio“ (třeba o Božím těle, o Prosebných dnech anebo v našich zemích o Veliké noci, když se koná po Mši svaté ještě tzv. Vzkříšení). Říkám škoda, neboť je ještě mnoho dalších případů, kdy se po skončení Mše svaté z kostela neodchází! Bylo by logické, kdyby se dalo hořejší pravidlo, týkající se „Benedicamus Domino!“, aplikovat také tehdy, jestliže následuje po Mši svaté např. svátostné požehnání, adorace Sanctissima, některá pobožnost apod.

Podle nových rubrik souvisí nyní také přímo s propuštěním věřících závěrečné žehnání lidu a poslední Evangelium, které na tomto místě není — jak uči dějiny — ničím jiným než středověké rozšíření tohoto žehnání. Celebrant žehná lidu totiž pouze tehdy, když řekl: „Ite, Missa est!“ Jinak benedikci vynechává. Z ostatních změn při Mši svaté připomínám už jen stručně následující:

Zavedení některých orací sub una conclusione cum oratione Missae, pro které by jinak nebylo místa vzhledem k nynějšímu snížení počtu prací nejvíc na tři. Je to — kromě orací z votivních Mší svatých v určité dny nepřipustných — např. orace de Ssimo Sacramento na oltáři, kde se koná výstav nejsvětější Svátosti, dále orace v den výročí Summi Pontificis, Episcopi dioecesaní a vlastní kněžské Ordinance. Tomuto poslednímu výročí došlo se podle nových rubrik opět patřičné cti, poněvadž je jeho připomínka ve Mši svaté dovolena každý den — dokonce i když je 1. třídy — s výjimkou jen největších svátků. — Vítáme též redukci šesti orací a šesti lekcí o sobotách Suchých dnů na pouhé dvě (všechny se musí recitovat pouze ve Mších konventuálních a ordinálních) — omezení imperátů na případy opravdu a aktuálně nutné, jakož i fakultu danou farářům, že mohou v naléhavých případech (není-li čas obrátit se na Ordináře) naříditi sami na tři dny imperátů ve všech kostelích farnosti, — zrušení dávno zastaralých mešních modliteb „pro Imperatore Sacri Romani Imperii“ a jejich časové nahrazení modlitbami „pro res publicas moderantibus“, z nichž první (orace) je totožná se čtvrtou přímluvou na Velký pátek, druhá a třetí pak (secreta, postcommunio) jsou převzaty z jednoho z nejstarších liturgických kodexů, který má název Sacramentarium Gelasianum.

Na konec nechceme a nesmíme nechat bez povšimnutí krátkou sice, ale nesmírně důležitou rubriku misálu (č. 272), která zní: „Missa natura sua postulat, ut omnes adstantes, secundum modum sibi proprium, eidem participent. — De hac fidelium actiosa participatione fusius actum est in Instructione de Musica sacra et sacra Liturgia a S. Rituum Congregatione data die 3. septembris anni 1958.“

O této aktivní účasti věřících na Mši svaté bylo svého času v Duchovním pastýři uveřejněno obsáhlé pojednání — ročník 1959, č. 1, str. 8 — a připomíná ji ve druhý rok také náš direktář — letos na str. 48—59. Na mnoha místech zařídili duchovní správcové dávno vše potřebné, poučili své farníky vhodným způsobem a zavedli podle místních okolností a poměrů některý konkrétní způsob aktivní účasti. Jsou však, žel Bohu, ještě kostely, kde se v této věci neudělalo dosud zřehla nic. Na pomoc těm, kdo si snad opravdu nedovedou poradit, připomínáme zde znovu hlavní body směrnic, uveřejněných ve svrchu uvedené Instrukci, na kterou se, jak řečeno, odvolávají i nové rubriky misálu:

I. Aktivní účast věřících na Mši svaté slavné, resp. zpívané:

1. Nejdokonalejší způsob účasti je ten, když všichni v kostele přítomní zpívají všecko, co zpívává chór (zpěváci), totiž

a) partes ex Proprio Missae, tj. antiphonam ad Introitum, Graduale, ad Offertorium et ad Communem,

b) partes ex Ordinario Missae, tj. Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus et Agnus Dei.

Tento způsob lze ovšem uskutečnit pouze v kolektivech liturgicky vzdělaných a vyspělých.

2. Kde nelze dosáhnout této dokonalé účasti, zpívá věřící lid, pokud možno, jen partes ex Ordinario Missae, jak uvedeno a 1. b).

Není-li uskutečnitelná ani tato účast, odpovídají věřící aspoň společně a všichni: Amen, Et cum spiritu tuo, Gloria Tibi, Domine, Habemus ad Dominum, Dignum et iustum est, Sed libera nos a malo, Deo gratias.

Citovaným responsoriím mohou se věřící všude bez obtíží naučit, neboť je většinou z častého poslechu beztak dávno znají.

II. Aktivní účast věřících na Mši svaté tiché:

Tichou Mši svatou lze doprovázet lidovým zpěvem. Není však naprosto přípustno zpívat jinou píseň než mešní, jejíž sloky sledují postup liturgického dění a která jediné umožňuje a zaručuje skutečnou účast na mešní Oběti.

Lidový zpěv není ovšem formou vyhrazenou a výhradní. Také při tiché Mši svaté mohou a mají se uplatňovat zásady shora uvedené:

Kde jsou dány podmínky, nechť lid recituje spolu s celebrantem buď partes ex Proprio et ex Ordinario Missae [viz I., 1. a), b)] anebo aspoň partes ex Ordinario [viz I., 1. b)].

I za nejskromnějších poměrů lze docílit účasti 3., nejnižšího stupně, aby totiž lid dával knězi odpovědi, které říká jinak ministrant, včetně Domine, non sum dignus před podáváním svatého Přijímání.

Konečně se žádá, aby přítomní při každé tiché Mši

svaté recitovali současně s knězem celé Pater noster, a to v latinském znění.

Podotýkám ještě, že kromě zde uvedených částí věřící nesmějí se modlit *nahlas* spolu s celebrantem další mešní modlitby, zejména ne Canon, ani latinsky, ani v překladě. Rovněž nejsou při Mši svaté přípustny *společné* modlitby jiné, totiž takové, které nemají vztah k liturgii, jako např. růženec apod.

Tolik k Instrukci SRC z 3. září 1958, důrazně připomenuté Kodexem nových rubrik. —

Kolik dalších změn a proměn mešní liturgie ještě přinese budoucí, definitivní reforma, kterou očekáváme v rámci nastávajícího Koncilu, nemůžeme zatím posoudit. Bude zaveden lidový jazyk alespoň v první, didaktické části svaté Oběti? Bude obnoven starokřesťanský obětní průvod kolem oltáře? A bude tento oltář z nynějšího povzdálí přiblížen k lidem tak, aby již nebyli, jako doposud, „a longe aspicientes“, nýbrž opět, jako kdysi, „circumstantes“? Přijdou zase ke cti aspoň některé z bývalých Sekvencí, krásných to a vzácných památek křesťanské literatury, zrušených 1631 Urbanem VIII.? Dostanou Mše svaté v době adventní, o svátcích mučedníků, ke cti nejsvětější Svátosti a jiné svou vlastní Prefaci? — Takových a podobných přání a návrhů nejrůznějšího druhu, přicházejících z celého katolického světa, je mnoho. Která z nich se splní? Nevíme!

Víme však, jak vypadá přítomná reforma, k níž došlo dnem 1. ledna t. r., obeznámili jsme se s ní během deseti měsíců a myslím, že jsme si ji všichni oblíbili. Je ukázkou toho, jak Matka Církev pečuje o časové vytváření služeb Božích a jak se snaží usnadnit nám kněžím i našemu věřícímu lidu cestu, abychom mohli co nejvíce čerpat z pramenů milosti, které z nich vyvěravají.

P. Josef Němec

HISTORIA EST MAGISTRA

V posledním článku o nedělním klidu v D. P. bylo řečeno, že v posledních desíletích nepočínal si v hájení nedělního a svátečního odpočinku leckterý kněz správně. Nelze se tomu divit a nelze to ani zazlívat. Dálo se to pod vlivem kázauistů, kteří už od staletí ztráceli se zřetel le převážně náboženský účel svátečního klidu a spíše si všímali a blíže určovali pojem „opus prohibitum“ a „opus servile“. Zatímco ještě sv. Tomáš A. posuzoval každý skutek v neděli podle toho, jak nutně a jak daleko odváděl svou povahou od rozjímání věcí božských a velmi pádně to zdůraznil výrokem sv. Augustína: „Melius faceret ludaeus in agro suo aliquid utile quam si in theatro seditiosus existeret et melius feminae eorum die sabbati lanam facerent, quam quod tota die saltarent“ — od 15. stol. se kázauisté začali domnívat, že v neděle a svátky jsou zakázány ony práce, které se vykonávají za mzdu. Kajetán (1534) se sice ještě postavil proti tomu a dokazoval, že práce existuje dosti zaměstnání, která bývala od dávna v neděli běžná, třebas byla hmotně placena — alespoň habituálně, jako např. i zpěv k kostele nebo sama práce kněze, že tím, že je práce placena, nemusí nabýti charakteru „opus servile“, ale nicméně tímto hodnocením se pomalu pouštělo od normy, jež platila až do 14. stol., zda totiž nějaké zaměstnání dovoluje v neděli mysliti výlučně na věci božské, čili nic, a od jiných zřetelů, o kterých se zmíníme.

Kajetán sám a po něm doba pozdější pokládá v neděli za dovolené každé zaměstnání, které si kdysi mohl dovoliti (alespoň převážně) jen člověk svobodný, zaměstnání, jež svou vnitřní povahou poskytuje spíše potravu ducha, než hodnoty hmotné. Podle toho posuzoval psaní, tisk ap. a podle toho i dnes duševní práce nejsou vůbec v rozporu s pojmem nedělního klidu a proti neděli jako takové se neproviní ani ten, kdo by studoval např. matematiku až do bolení hlavy, takže by pro tuto okolnost nemohl pak jíti na mši sv. Prohřešil by se proti příkázání V., ale nikoliv proti III. Podle tohoto názoru neukládá se duševním zaměstnáním resp. pracím, zvaným „opera liberalia“ a „communia“, v neděli žádná mra, ačkoliv tyto práce právě tak, nebo ještě více mohou brá-

niti povznesení mysli k Bohu, než např. okrajování řepy a jiné práce fyzické. Mezi zakázanými fyzickými pracemi jsou dnes především „opera servilia“, ale na rozdíl od teologů až do sv. Tomáše, který se na „opus servile“ díval ještě docela jinak — bude to připomenuto níže — se výraz „servile“ interpretuje příliš doslovně, sociologicky. Teologové posledních desíletí považovali za „opus servile“ ono zaměstnání, jež kdysi vykonávali převážně otroci, tedy především všechny práce dělnické, rolnické a řemeslnické, jak to uvádí Kubíčkův Katechismus. Podle tohoto názoru hříchu se dopouští ten, kdo — třeba i po slyšení mše sv. — věnuje se těmto pracím, zatímco ten, kdo se zabývá něčím jiným (např. počítáním, psaním na stroji ap.) nehřeší, třebas by toto ještě více odvádělo od myšlenek na Pána Boha, než např. sázení stromků, rytí aj. práce, které dříve konávali otroci. Otcové a teologové až hluboko do středověku se na to dívali jinak.

Nutno ještě připomenouti skutečnost, že doslovné chápání výrazu „servilis“ a „liberalis“ v moderní době způsobilo, že dokonce i velký počet fyzických prací, jež by jinak spadaly pod zákaz, dal se pojímati jako prostředek k vzdělání nebo jako školní předmět a pak se mohly státi dovolenými. Konaly se práce se zaměřením spíše badatelským, resp. vůbec vědeckým, a i když nejednou vyžadovaly značnou fyzickou námahu, ba dřinu, byly to práce, jež si mohl druhdy dovoliti člověk „svobodný“, jen když ten, kdo je konal, nekonal je převážně za odměnu a byl na mši sv. V moderní době požadovali kázauisté pod hříchem vlastně pouze přítomnost na mši sv., jinak jakákoliv duševní činnost nebo zábava věřících co do trvání a námahy (např. na závodističích, na hřištích, v archivech, cirkusech, na skalních útesech ap.) se nevytýkala. Ostatně u zaměstnání výslovně duševních se pak dnešní praxe už vůbec nestará, zda z nich plyne zisk a jsou dovoleny vždy. I ten, kdo se po slyšení mše sv. věnoval přemírnému spánku nebo hře v karty ap., je na tom podle nynější praxe ve zvědníci lépe než ten, kdo ryl nebo okopával na své zahrádce. Tím se ovšem dává mlčky najevo, že striktní požadavek, aby se věřící zabývali v neděli věcmi božskými, se časově a obsahově

omezuje toliko na dobu trvání mše sv., což je, myslím, velmi málo, a jednak se tím věřící mohou naklánět k nesprávnému názoru na dobrou fyzickou práci, a to je chyba. Dnešní praxe nemění též v neděli u hříchu jeho species theologica seu moralis. Větší krádež, spáchaná v neděli, zůstává stejně těžkým hříchem, jako krádež spáchaná v pondělí a zůstává hříchem pouze proti příkázání VII. a nestává se zároveň jakýmsi přestupkem proti příkázání III. Myslím, že po vzoru Otců a starších teologů měli bychom si uvědomiti, že okolnost neděle či zasvěc. svátku přece jen do určité míry mění a zvětšuje hříšnost přestupku, a že pak takový hřích je větším a horším proviněním proti posvátnosti neděle, resp. zasvěc. svátku, než nějaké počestné zaměstnání tělesné — jako třeba vyorávání řepy. Nevím, co na to řekne naše inefabile magisterium Ecclesiasticum (jemuž se zajisté podrobují), ale neodpovídalo by více významu neděle a pojmu jejího svěcení, kdyby se podle Otců a Učitelů (zvláště sv. Augustina a sv. Tomáše A.) přípustnost a hříšnost nedělního zaměstnání posuzovala podle hlediska nábožensko-duchovního, kdybychom se i dnes více tážali, zda ta neb ona práce odvádí od Boha, zda ponechává možnost obracet si mysl k Bohu, čili nic? — Vždyť každý zpovědník ví, jak je dnes obtížné v rozmanitých případech rozřešiti, zda podle moderní kázuistiky byla práce dovolená, čili nic. Ani její namáhavost, ani trvání, ani mzda nevymezují dnes onen poměrně široký pojem „opus servile“ natolik, aby bylo hned každému jasné, co se smí a co se nesmí.

Musíme připustit, že o tom, které práce jsou zakázány, Církev nikdy nějaká přesná oficiální prohlášení nedala, neboť si byla vědoma, že jde do značné míry o zákon lidský, který se s lidmi a s dobou také mění a při nesnadných řešeních odkazovala spíše na povolání autorů. Jest dále přiznati, že nikoliv všichni Otcové a Učitelé stejně jasně rozlišovali u tělesného odpočinku ona dvě hlediska, která představují odpočinek v neděli buď jako něco čistě přirozeného, nebo něco, co má vztah k náboženství. Nejduchovněji smysl bývalé soboty chápali Otcové starší a zejména sv. Augustin. Daleko větší důraz kladli na to, aby se věřící vystříhali z úcty ke dni svátečního hříchu a méně zdůrazňovali odpočinek od práce. Sv. Augustin (In Jo III, 9) např. píše: „Věřící zachovávají duchovně starý příkaz sobotní tím, že se buď zdržují vši práce otrocké, tj. veškerého hříchu, protože kdokoli hřeší, je otrokem hříchu, anebo tím, že mají ve svých srdcích pokoj duchovní, který je předobrazem a zárukou pokoje věčného.“ Také první dochovaná zmínka koncilu (máme na mysli partikulární koncil v Laodicei v II. pol. 4. stol.) o nedělním klidu je dosti zdrženlivá; v 29. kán. křesťanům nařizuje, aby v sobotu neodpočívali a tím „nežidovstili“, nýbrž aby svěťíce den Páně zdržovali se práce *pokud možno*.

V 5. stol. měli již křesťané v římské říši většinu a již dávno předtím měla Církev na své straně sympatie tehdejší světské moci i s jejím zákonodárstvím, a proto též mohla — jistě i pod vlivem tradice starozákonní — s úspěchem přikročiti k výslovnému zákazu některých druhů zaměstnání a je opravdu zajímavé sledovati zde názory doby a vývoj pojmu „sváteční klid“. Kodex Justinianův zakazuje např. takřka všechny práce, také soudní procesy, ale povoluje zrovna práce polní, protože u těchto se vyskytuje příliš často naléhavá potřeba, která od pracovního klidu omlouvala vždycky.

Vývoj spěl ovšem dále a celkem lze říci, že většina teologů-kázuistů zastávala názor, který ostatně Církev zastává doposud, že starost o přirozeného člověka jako takového, a tedy i o jeho pracovní klid, převzala moc světská, neboť starozákonní teokracie příchodem Ježíše Krísta přestala. Ostatně Kristus Pán sám rozlišil jasně zájmové sféry moci světské a církevní (srov. Mat. 22, 21) a nejednou prohlásil, že Jeho království není z tohoto světa a tak tedy Jeho Církev právem měla od začátku o věci časné pouze zájem nepřímý, věnujíc jim pozornost

jen potud, pokud jsou v lidských subjektech nějak spjaty s hodnotami věčnými, pokud u věřících nějak ovlivňují věčné blaho. A proto též nedělní klid zajímal Otce a Učitele jen potud, aby poskytoval věřícím možnost věnovati více času nebo celý den nerušeně kultu vnitřnímu a vnějšímu, jehož předmětem je Trojjediný Bůh. A tak tedy starší kázuisté, když měli řešiti nějaký partikulární případ o nedělní práci, položili si otázku: Odvádí tato práce od uctívání Boha, překáží tomuto uctívání, nebo ne? Netázali se v první řadě, jak to začali činit kázuisté od 15. stol., zda je práce obtížná nebo placená. Pod vlivem III. knihy Mojž. (23, 7), kde stojí výraz „opus servile“, i oni sice už často zakazují „opera servilia“, ale i přes tuto terminologii v jejich dalších vývodech vidíme, že zakázané práce neurčují okem pozorovatele-sociologa.

A zvláště sv. Tomáš A. (1274) analysuje pojem „opus servile“ značně odlišně od moralistů doby moderní. Právě, že „opus servile“ má svůj název od „servitus“ a že otročiti člověk může: 1. hříchu, 2. jinému člověku a 3. Bohu. A dále říká, že „otrocké“ práce, jimiž člověk „slouží“ Bohu, tj. všechno, co souvisí s kultem Božím, je samozřejmě dovolené, zatímco otrocké práce hříchu a jinému člověku „contrariantur obsequantiae sabbati, in quantum impediunt applicationem hominis ad divina“. A dále pokračuje sv. Tomáš A. v tom smyslu, že více se prohřešuje proti sobotnímu příkazu ten, kdo činí skutky hříšné, byť to byly třeba pouhé myšlenky nebo tajné skutky, než ten, kdo koná jakékoli „opus licitum, quamvis sit corporale“, protože hřích více překáží, aby se člověk věnoval božským věcem, než jakékoli zaměstnání tělesné, samo v sobě počestné. — Jak důsledně se dává sv. Tomáš vésti normou, zda a na kolik nějaký skutek od „applicatio ad divina“ odvádí nebo ne, je patrné z toho, že nedá se másti doslovným významem výrazu „servile“.

A podobně jako sv. Tomáš A. dívali se na nedělní klid — alespoň převážně — i jiní teologové starší doby. Proto se např. v Summě sv. Raymunda P. (1275) zakazuje studijním „grande aliquid transcribere de quaderno in quadernum“, neboť sv. Raymund měl za to, že člověk píšící nemůže alespoň právě tak obrátit své myšlenky výlučně k Bohu, jako ten, kdo koná nějakou práci na poli. Větrné mlýny podle téhož autora mohou být v činnosti, poněvadž člověka zaměstnávají poměrně málo. Také když pozdější autoři objasňovali např. zákaz trhů, argumentovali v soulase s čistě náboženským hlediskem sv. Tomáše. Kardinál Jindřich de Suse (1271) např. od-suzuje trhy v neděli proto, „quia difficile est inter ementis et vendentis commercium non intervenire peccatum“. I soudní procesy byly zapovídány z téhož důvodu a sv. Raymund tento zákaz chápal tak opravdově, že veškerá soudní jednání, jež se konala v neděli bez vážného důvodu, pokládal za neplatná. Všichni autoři pak od nejstarší doby svorně připouštějí jakoukoliv práci, mluví-li pro ni naléhavá nutnost, a to z toho prostého důvodu, že v takovém případě od Boha neodvádí, neboť přece sám Pán všech věcí projevil naléhavou nutností vůli, aby se pracovalo. Nutno tedy pracovat a nespolehat, že Pán Bůh pomůže nějakým zázračným způsobem. Lenochoy Bůh nepodporuje.

To všechno nám jistě může pomoci k lepšímu chápání svátečního klidu. Historia est magistra. Znalost historie patří tedy nejen k všeobecnému vzdělání každého kněze, ale jak jsme viděli, může být i vzácnou podmínkou a učitelkou pro lepší pochopení věcí současnosti. Ostatně oprávněným požadavkům doby Církev vždy vycházela velkodušně vstříc. Svědčí o tom kán. 1245 CIC a zejména to bude možno ukázati, až budeme psáti o svátcích. Dnes budiž ještě pouze připomenuto, že ve středověku zákaz práce platil nikoliv již od půlnoci do půlnoci, ale od svátečního předvečera do svátečního večera.

ThDr. Jaroslav Kouřil

OLBRAM VISITÁTOR KATEDRÁLY

Neúnavný Olbram pronikl i do příbytků kleriků. Snad je osobně překvapil ve společných světnicích nebo dostal spolehlivé informace a rozkázal, aby zanechali „her, výstřelků a rozpustilostí“. Těmi rozuměl „hru v kostky, návštěvu krčem hlavně v noci, nošení zbraní, tanec“. Přestupky v tomto ohledu děkan potrestá vězením. Bytová otázka tehdy existovala v tom smyslu, že lepší komůrky měli dostávat starší členové katedrálního klerického zaměstnanectva, což se někdy nedodržovalo. Obsáhlé povinnosti děkanovy, který na sebe soustředil tolik napomenutí a výtek, se vztahovaly také na udržování objektů nacházejících se mimo katedrálu a do jeho kompetence patřilo i ošetřování poutníků. V obojím ohledu měl co dohánět.

Stručnou zmínku má visitace o pražském arcijáhně (Františku z Benešova 1384–1399). Jeho poklesků však nebylo mnoho a proto visitátor přestal jen na pouhé výzvě bez hrozby sankcemi. On nebo jeho zástupci se postarají, aby faráři vysílali do katedrály ke svěcení chrastmatu a olejů „schopné kněze a kleriky vedoucí osla na průvod na Květnou neděli“, čímž se nám zároveň naskýtá pohled na dávno zapomenutý detail velikonočního průvodu. Do svazku katedrálního duchovenstva, z jehož kapitulářů byli nejčastěji voleni, se počítali arcijáhni litoměřický, žatecký, kouřimský, boleslavský, bechyňský, týnhoršovský, plzeňský, královéhradecký a bílinský. Měli v kůru svá místa hned po kanovnících. Olbram je vyzýval, aby mu, kdykoli zavítají do Prahy, při pontifikálce asistovali s rozžatými svícemi při kolektách a při nešporním kapitulě.

Vážnější výtky stihla scholastika nedbale dozrajícího na mistra školního známého nezájmem o vyučování „gramatiky, logiky a filosofie“. Naopak týž horlivě vymáhal s podkantorem neobvyklé dávky od scholářů a nutil je, aby mu nosili vodu. Měl propustit žáky podezřelé a chovat dobré.

Do řad kanovníků zazněla překvapující výzva, aby „aspoň o nedělích a svátcích byli“ přítomni oficiu, na svátky aspoň matutinu“, ne-li osobně, tož svými zástupci. Chybou bylo, že někteří měli více prebend, jiní žádnou. Bylo třeba potlačit sobectví, podělit spravedlivě všechny a teprve potom případně přibírat další prebendu. Z kanovníckých pokladnic rozdělovači pravidelně vyplátí vikářům o sv. Jiří a o sv. Havlu po 2 kopách gr.

Úředně přísluhoval arcibiskupovi oblékajícímu se v sakristii k bohoslužbám custos, vlastnoručně připravující mešní roucha a po ceremoniích je ukládající. Jinak zároveň se sakristánem, oba muži vážní, dobré pověsti, „také kněží“, mají nemalou starost o všechny liturgické náležitosti pro četný klerus a jeho bohoslužebné funkce. Starají se, aby byly v dostatečném počtu k dispozici cínové konvičky na víno a vodu, kadidlo, myrha, liturgické knihy, provazy a mazání pro zvony, uhlí do sakristie v čase zimním, dostatečně nádobý na vodu, už prý proto, že si navykli ponechávat devátý a desátý denár z ofěr nalezených u ostatků a hrobů svatých. Custos spíše ještě než sakristán ručí za bezpečnost všech věcí v sakristii, o nichž měsíčně sepisuje výkaz. Zjedná také nápravu v okrádání nejtíže pracujících, totiž zvoníků. Cizí osoby se nespravedlivě zmocnily polí jim náležejících. Custos věc vyšetří a o zvoníky se bezodkladně postará také v tom, aby dostali zvláštní bílé suknice a rozlišili se tak od ostatních laiků, když přicházejí služebně do kostela.

Sakristánovi připadl úkol poněkud subtilnější. Staral se o mešní prádlo, o výzdobu kostela za církevních slavností, vystavoval v určený čas ostatky a stanovil oltářníky, eventuálně bdělé bonifanty s matronami k jejich hlídání. Disponoval značnými prostředky, protože sbíral a ukládal ofery věnované věřícími u hrobu sv. Václava a před ostatky, střežil sukna pozůstalá z pohřbů i jiných příležitostí a hospodařil se zbožím v Nové Vsi, z něhož vydržoval 12 bonifantů. V den, kdy se zpívala antifona „O clavis David“, poskytuje „klerikům pražského kostela kolaci seu bibitionem“. Koně věnované při pohřbech knížat kostelu se obyčejně prodá-

vali. Z výtěžku dostávali kanovníci tři a vikáři jednu část. Vlastním spirituálem všech kleriků zdržujících se za zdi Hradu pražského byl tumbarius sv. Vojtěcha v době visitace jakýsi Kuneš (snad onen předseda oltářního bratrstva, který jim přísluhoval svátostmi a navštěvoval nemocné. Za Olbramovy éry jeho péče zahrnovala také všechny personál kláštera sv. Jiří obojího pohlaví, což původní statuta nepřipouštěla.

Někteří oltářníci nemohli prokázat z jakých titulů vykonávali svou službu, jiní nebyli vůbec vysvěceni. Olbram nařídil jedny odstranit, druhí předložit dispense od ordinace nebo také budou zbaveni svých míst. Mnozí z kanovníků a prelátů byli právníky. Jejich klientela je mnohdy vyhledávala i v katedrále, což mělo za následek trapné vyrušování v liturgii. Ostatně sám Olbram byl svědkem toho, že preláti i kanovníci v chóru projednávali mezi sebou různé záležitosti, čímž všestranně trpěla zbožnost a posvátnost místa. Visitační zpráva tudíž nařizovala oficiantovi v případech nezbytné nutnosti opustit chór a světské záležitosti projednat mimo kostel. Na samotný liturgický zpěv v chóru a recitaci oficia dozíral kromě děkana cantor a sice ve dne v noci. Visitace mu ukládala, aby zamezil příliš rychlé recitování matutina a zavedl opět „responsoria a kyrie eleison“ při mši dříve užívaná, což zmodernizoval poslední cantor, snad Jan Káče. Měl také opravit kancionály pro užívání v chóru a starat se o jejich uchování v čistotě. Anfony intonovali kapituláři v pořádku vyznačeném na vývěsce v sakristii; to určovali spolu s pořadovým čtením lekcí na vigilie spadalo do kompetence děkanovy.

Jak bděl Olbram nad plněním povinností, tak také hleděl, aby se jmenovitě nižším zaměstnancům dostávalo spravedlivé odměny. Zjistil, že v době postní se dopouštěl sakristán nedbalosti v poskytování tradiční „kolace“ v podobě jakéhosi nejspíše teplého nápoje. Jak sakristánovi, tak rozdělovačům nařídil, aby v té příčině už nedávali podnět ke stížnostem. Během doby zakázali kapituláři nižším klerikům používat v kostele biretu. Olbram zvyk znovu zavedl a předešal pro biret barvu šedou. Vikáři zesnulých kanovníků bývali ponecháni v úřadě dál na úkor nových aktivních oltářníků. Olbram jim příjmy odebral a kanovníkům nařídil, aby se už za živa starali o zabezpečení svých zástupců v obřadech. Aby pilní oltářníci a horliví vikáři ještě ochotněji plnili své chórové povinnosti, mělo se jim poskytovat něco z podílu nepřítomných, jak bylo spravedlivé a odpovídalo vůli Arnoštově.

Konečně došlo na vedoucího mansionářů precentora. Byly jakési pochybnosti ohledně jeho hospodaření s finanční hotovostí. Proto mu arcibiskup ukládal podat do měsíce děkanovi přesně vyúčtování všeho majetku mansionářů. Ostatní předpisy regulující funkci sdružení bude napříště respektovat pod trestem exkomunikace. Zvláště nestrpí mezi mansionáři tvoření stranic, spíše se přičiní o vzájemný soulad a bratrské soužití všech. Mansionáři disponovali podle všeho zvláštní sakristií, v níž se na jistém místě nacházela pokladnice. Precentor jí snad odstranil proto, aby z ní mohl půjčovat externím osobám. To vše bylo napravit. Konstatovalo se také, že žil nad poměry, jak prozrazoval nadpočet služebníků u něho zaměstnaných. Dále pak upevňoval svou hegemonii mezi podřízenými kleriky listinou, snad jakýmsi falsifikátem bully, a tvrdil v ní, že ve všech sporných záležitostech je sám konečnou a rozhodující instancí. I v tomto případě se mu pod trestem exkomunikace přikazovalo dokument vydat.

Z řady Olbramových disposic ve funkci visitátora i jeho přísných napomenutí je vidno jak včasná a pro kolektiv chrámových zaměstnanců svatovítských zdravá byla tato důkladná visitace.

K dějinám katolické liturgie jak se jeví ve stol. XIII. až XV., což je dosud u nás po stránce odborného výzkumu skoro „terra intacta“, slouží celá řada kodexů, které volají po odborném posudku, rozboru a dedukcích. Jen v knihovně Národního musea jich máme celou řadu.

(B. Malina, Dějiny římsk. breviáře, nepřihlíží vůbec k rukopisným památkám českým a stol. XIV. věnuje všeobecně necelé 3 stránky.) Musejní kodex XVI. B 14 představuje latinský breviář se žaltářem české kapituly ze XIV. stol., podobně XIV. E 11, XIV. E 13 vše na pergameně. Speciálně svatovítský breviář ze XIV. stol. je zachován v kodexu XIV. D 9, jehož druhá část obsahuje také benedictionale. Processionale per circulum anni sec. ordinem ecclesiae Pragensis ze stol. XIV. máme v XIV. D 8. Pontificale a benedictionale přímo ze sakristie svatovítské z této doby, které bylo v bohaté sbírce pražského arcibiskupa Chlumčanského, a jehož se užívalo

pravděpodobně již ve XIII. stol., je uloženo pod sign. XIV. B 9 stejně jako vesperarium svatovítské XV. A 10. Také misály se nabízejí odbornému studiu a na prvním místě zase ty, kterých se užívalo v katedrále svatovítské: XVI. A 16 (na listě 124 s modlitbou za krále Václava), XVI. A 17 a XVI. B 12.

Co lze z tohoto bohatství vytěžit, ukázal s obšírným použitím rukopisů skoro všech našich vzácných sbírek v hutném článku A. Špaldák (O překládání liturgických textů do češtiny za starších dob. Časopis Nár. musea 1940, 154), nebo Vilikovský v knize Pisemnictví čes. středověku, Praha 1948.

ThDr. Václav Bartůňek

Kněžská meditace

CARITAS - LÁSKA

Jeden známý básník napsal v úvodu ke svým básním tato význačná a významná slova: „Tyto básně se vši neotesaností, pochybovačností a třeba i nejasností jsou psány z lásky k člověku a k slávě Boží – a já bych byl blázen, kdyby tomu tak nebylo.“

Podobně bychom mohli každý i o sobě říci při všem, co konáme, děláme, podnikáme, mluvíme, píšeme a radíme: „A já bych byl blázen, kdybych nemluvil, nepsal, nepracoval z lásky k člověku a k oslavě Boží. Kdybych lásky neměl!“

V evangeliu čteme: „Když farizeové slyšeli, že Pán Ježíš umlčel saducejské, shromáždili se a jeden z nich mu dal pokoušející otázku: „Které přikázání v zákoně je největší?“ On pravil: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého... to je první a největší přikázání v zákoně, a to druhé je tomuto podobné: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého!“ Obě přikázání pocházejí ze Starého zákona. Přikázání lásky Boží nachází se v páté knize, přikázání lásky bliženské v třetí knize Mojžíšově. V čem tedy je v Novém zákoně něco nového vzhledem k přikázání lásky? Podle učení synagogy bylo v Thóře obsaženo 613 předpisů; z toho 365 příkazů a 248 zákazů a jím byla připojena spleť exegese. Israelita v době Ježíšově pozbyl v tomto chaosu příkazů a zákazů kritérium pro to, co je hlavní a pro to co je vedlejší, pro to, co musí být pro člověka pohnutkou primární, hlavním motivem všeho jednání a myšlení, a pro to, co je pohnutkou sekundární, podřadnou. Proti nepřehledné spleti mnohosti staví Pán Ježíš osvobozující a osvětlující jednotu. Jedno přikázání, ne dvě! Neboť láska Boží a láska bliženská jsou dva na sobě závislé principy, které se nedají od sebe odloučit! Láska bliženská má v učení Pána Ježíše čestné místo. Je to „druhé“ přikázání, které se však rovná „prvnímu“.

Řekl někdo jednou: že se ještě sám naučil milovati správně sebe, jak tedy by mohl dokázati správně milovati svého bližního? Správný postřeh! Správné poznání! Proto již říkali staří Řekové: „Poznej sama sebe!“ O čem poznáš, že ti škodí, toho nech! O čem poznáš, že ti prospívá, to čin! A co škodí víc než hřích? Mám peklo v srdci, řekl jednou hříšník v duchovní ordinaci. Co prospívá víc než ctnost?

Kdo ctnostně žije, má ráj v srdci. Spořádaná sebeláska je si vědoma: „Co nechceš, aby tobě jiní činili, to nečiň také ty jim! A co chceš, aby ti činili, to čiň také i ty jiným.“ Spořádaná sebeláska jedná podle této zásady vždy a všude, na každém místě, v každé situaci a vůči každému člověku. Sebe sama milovati znamená přijmouti sebe jako tvora a obraz Boží. Znamená přijmouti i ty temné stránky svého já, stíny v povaze a charakteru; přijmouti i možnosti zla, jehož jsme se nedopustili, avšak dopustiti mohli jako každý jiný člověk... Jde o to, abychom poznali, že každé zlo, kterého se dopouštějí lidé, není nám cizí, nýbrž je skutečná možnost lidského bytí každého z nás! Proto je pro účinnou lásku bliženskou tolik zapotřebí, abychom podle básníka dávnověku si byli vědomi, že žádná lidskost nám cizí není..., třebaže sami jsme ji reálně nepocítili anebo neuvedli ve skutek...

Jen ten může milovati správně svého bližního, kdo dovede milovati správně sama sebe. Spořádaná láska k sobě je obraz a odraz lásky bliženské... Jak by ti bylo, kdyby ti někdo tak ukrivdil, jak ty křivdiš tomuto nevinnému člověku! Jak by ti bylo, kdyby se na tebe někdo tak „utrhl“, jak ty jsi „vyjel“ na tuto duši! Kdyby tě někdo trápil a soužil, jak ty trápiš někdy lidi z tvého okolí, z prostředí, ve kterém bydlíš, pracuješ a žiješ? A co vlastně chceš, aby tobě lidé činili? Co chceš? Zajisté nic jiného než, aby byli k tobě laskaví a dobrotiví, spravedliví, milosrdní a mírní. Jak jsi dojatý, když ti prokáže někdo s úsměvem a přívětivou tváří jen nějakou malou službičku, ukáže ti nějakou pozornost! Proto nemůže skutečně být jiná vzorová příčina opravdové a spořádané lásky bliženské než spořádaná láska k sobě samému.

Proto mají Indové zásadu: „Tat twan asi!“ „To jsi ty! Tvůj bližní, to jsi ty!“ A Pán Ježíš praví: „To jsem Já!“ Tvůj bližní, ten nejmenší, nejnepatrnější tvůj bratr, to jsem Já, dí Pán Ježíš. „Cokoliv jste učinili jednomu z mých nejmenších, mně jste učinili!“ doslova tak praví! Jen pravá láska bliženská, založená na těchto zásadách, dokáže odčinit všechny ty nestvůry nepřátel pravé lidskosti, jako jsou rasismus, nacionalismus, nacismus, revanšismus. Jen pravá láska bliženská sbližuje všechny lidi celého světa, Evropany s Afrikány, Asiaty s Američany... Bližní jest mi každý člověk, s kterým se jako člověk setkám v konkrétním prostoru mé existence, ať je to kdokoliv. Na teoretickou otázku zákoníka: „Kdo je můj bližní?“ dává Pán Ježíš praktickou odpověď v podobenství o Milosrdném Samaritánovi. Tři osoby hrají zde svou roli: kněz, levita a Samaritán. Z nich má jen Samaritán pravou lásku bliženskou! O všech praví evangelium, „viděli zuboženého člověka v krvi ležeti...“ avšak jen o Samaritánovi dodává: „Viděl a ujal se ho!“ o těch dvou však: „Viděl a pominul!“ Kolikrát se to stává třeba i u některých z nás novozákonních kněží i levitů: „Viděl utrpení svého bližního a pominul“. Abychom se podobali vždy milosrdnému Samaritánovi. Aby i o nás platila slova: „Viděl a pomohl, ujal se každého trpícího svého bratra!“ Jen Samaritán, cizinec, viděl a ujal se ho... viděl, měl soucit a ze soucitu přešel k činu... Pravá spořádaná láska se vžívá do situace druhého a má účast na jeho bolestech, ale také na jeho radostech. Raduje se s radujícími a truchlí s truchlícími. To je jedna z nejkrásnějších vlastností dobrého kněze.

K tomu však je zapotřebí, aby každý z nás žil v pokoji a míru, sám se sebou, a se svým okolím, v mírovém soužití všech, se všemi. Aby všichni lidé k tomuto mírovému soužití došli, k tomu pracujme a pro to bojujme! To je příkaz lásky bratrské!

ThDr. Karel Sahan

VDĚK ZA LÁSKU

XXI. NEDELE PO SV. DUCHU

Ze slov jedenáctého verše druhé kapitoly evangelia sv. Jana můžeme vyčíst větu: Tim učinil Ježíš počátek divů a zjevil svou slávu. — Proměnou vody ve víno nezšla sláva Ježíšova, nevyčerpala se ani zákrat dalšími. Je trvale zvestována a lidem zjeovávána proměnami daleko podivuhodnějšími, kdy On hýbe lidským srdcem, aby je učinil dokonalejším, svatým. K přeměně srdce slouží i slovo Písma svatého, které Matka Církev jako obrozující chléb podává věřícím obzvláště v den Páně. V kolika duších udala se zářná proměna a zjevena sláva Pána, když jako by „náhodou“ slyšel slovo Boží!

Kdybychom měli krátce vyjádřit smysl evangelia dnešní neděle, stačilo by říct: odpouštějící láska Boží. Je-li Kristem Pánem v podobnosti vysloven požadavek odpouštějící lásky v srdci člověka a trestána tvrdost srdce za její nedostatek, pak proto, že i On může po lidech žádat jen to, co má jako Bůh v míře překypující, nekonečné. Králem, odpouštějícím tak velkou dlouhou částku, je Ježíš sám, a to jen s tím rozdílem, že odpouští daleko větší a tíživější dluhy na naší duši. Zjevení a sláva této odpouštějící lásky není k pouhému obdivu. Má vyvolat v našich srdcích především vděk. A není krásnějšího výrazu vděčnosti za odpouštějící lásku Boží, než *důvěra*.

Nemohou-li ani dva lidé žít vedle sebe bez důvěry, je pochopitelné, že vedle víry žádá Pán v našem vzájemném poměru důvěru. Když sestoupil s nebe, co přinesl a stále přináší? Není to oprávněně přísná spravedlnost, není to ani zasloužený trest. To vše přijde až v den posledního soudu. Syn Boží proto přišel na svět, aby vzal na sebe naše ubohosti a slabiny povah tak žalostných a zaměnil je za odpuštění a štěstí spásy. Hříchy nevyvolaly zlobné vrásky v Jeho tváři a Jeho ruka se nepozvedla k zastrášení. Studená jeskyně betlémského chléva je idylou proti strašlivé propasti a kluzkým stráním našich duší. A přece On toužil po Betlémě, aby se dostal jeho cestou do chléva, jímž se může každou chvíli stát kterákoli z našich duší. Když ležel v chlévě betlémské jeskyně, když byl skryt v Nazaretě, úzkostmi na zem povalen v zahradě getsemanské, když byl pokryt ranami a zahalen nachev své krve na kříži, stal se nepodobným sobě, zato však podobnějším nám. V těchto chvílích zazářila odpouštějící láska Jeho Srdce, abychom my mohli mít k Njemu důvěru. Vždyt nejsilnější oporou důvěry je láska, dávající život za své.

Zasloužili jsme si tuto lásku? Svědomí poví o urážkách Jeho dobroty, o nepřátelství a lhostejnosti ženoucí až na smrt. A co činí Ježíš? Sám přichází, aby nabídl odpuštění, přátelství celého srdce. Slovy „půjďte ke mně všichni“ staví most milosrdenství nad propastí lidských zbloudění, slovy: „Já jsem cesta“ vybízí k právu jít po cestě stokrát svévolně opuštěné a pohrdnuté. Jeslemi, křížem, Svátostí oltářní zjevuje slávu své lásky, aby měl naši důvěru. Malým, ubohým a stále neklidným zůstane jen ten, kdo Mu nedůvěřuje, kdo zapomíná, že největším hříchem je strach z důvěry k Bohu. A přece bez důvěry v Ježíše Krista nemůže žádný křesťan splnit své poslání,

skvělost nárobků, to vše je spíše k tomu, aby utěšovalo živé, než aby ulehčilo mrtvým, a že duše zemřelých obdrží úlevu zbožnosti žijících příbuzných a když se za ně přináší obět Prostředníka anebo se dává almužna.

A to je další důležitý prostředek, kterým můžeme našim zemřelým pomáhat: „Jako voda hasí žízeň, tak almužna hříchů“ (Sir. 3, 33) — a proto se okolo Dušiček též konává sbírka na Charitu. K almužně ovšem náleží všechny skutky křesťanského milosrdenství a tu, moji draží, zajiště nikdo z vás není na tom tak, aby zejména okolo Dušiček a v měsíci listopadu nemohl nějaký milosrdný skutek učinit. Sv. farář Arský Jan Maria Vianey říkával: „Kdyby se vědělo, jaké moci se těší duše v očistci u srdce Božího a kdyby se vědělo, jakých milostí možno získati jejich přímluvou, nebyly by tak zapominány“. Abychom se tedy za dušičky — jak něžně jim říkáme! — denně modlivali, abychom nechávali za ně sloužit obět mše sv., jejíž užitek jaksi vyčítupujeme ještě tím, že sami při ní přiklekáme ke stolu Páně a abychom za dušičky konali skutky křesťanského milosrdenství, k tomu všemu nepobízí nás tedy jenom věčná láska vůči našim zemřelým rodičům, prarodičům, učitelům, kněžím, mistrům, národním hrdinům atd. prostě všem, kteří nám něco dobrého prokázali, ale v neposlední řadě i ona okolnost, že si tím zajišťujeme i vděčnost oněch v Pánu zesnulých — budoucích to svatých, kteří nám to nezapomenou a kteří budou zejména na nás vzpomínat tenkrát, kdy toho sami budeme nejvíce potřebovat, totiž až my budeme umírat....

Těz v tomto duchu prožijme nejenom dnešní den a celý listopad, ale nezapomeňme na to ani během celého roku po vzoru naší matky Církve, která na dušičky denně vzpomínává po sv. proměňování při nejsvětější oběti, i při „hodinkách“, tj. modlitbě breviáře, takže není správné, jestliže někdo dává „na modlení“ za duše, na které nikdo nevzpomíná. Církev ovšem na dušičky vzpomíná všeobecně a Pán Bůh jako nejlepší hospodář a Otec nejlépe ví, která duše tohoto přímluv nejvíce potřebuje, ale vy — daleko jsouce vzdáleni pochybných praktik spiritistů, kteří se snaží zavrženými způsoby duše vyvolávat — pamatujte na své drahé zesnulé, pamatujte na dušičky výslovně, tj. na každého svého nebožtíka zvlášť v tom duchu, jak jsme o tom rozjímali, nezapomínajíc ani na odpustky, abyste se s nimi jednou shledali. A to je to útéšné, co jsem vám chtěl na konci tohoto rozjímání říci.

Naše svatá víra podle Ježíše Krista nás učí, že se se svými drahými jednou shledáme a že se s nimi poznáme a v tomto duchu také s naprostou určitostí všemi možnými způsoby nescíslněkrát vyslovuje toto přesvědčení Církev a přeje si, abychom se za to i modlili. Mohli bychom pro to uvést dlouhou řadu dokladů, mohli bychom uvést mnoho citátů, že všichni církevní Otcové věřili, že svazky rodiny, přátelství a lásky v nebi potvrzají, vždyť „láska nikdy nepřestává“ (1. Kor. 13, 13), ale pro krátkost času své dnešní rozjímání ukončme výstižnou modlitbou z Římského misálu, která nám to všechno lapidárně dotvrzuje: „Bože, jenž jsi nám otce i matku v uctivosti mítí přikázal, račiž se nad dušemi otce mého a matky mé smilovat, jim hříchy odpustiti a mně té milosti popřáti, abych je v radosti svétla věčného spatřil. Skrze Krista Pána našeho. Amen.“

ThDr. Jar. Kouril

ponevadž sám se nemůže nikdo povznést ze svých chyb, které vždy budou přítěží pro každou práci, jak ve prospěch blaha pozemského, tak věčného. Poučná je v tom směru pověst vypravující o takové předěšené dušince, která stále nemohla nabyt jistoty, že hříchy jsou jí odpuštěny. Fantom strachu ležel na jejím srdci, dusil každý vzlet a radostnost z každodenních prací. Neměla klidného svědomí. Radu zповедí vykonala, řadu zповедníků vystřídala, v různých zповедníků mnoho životních zповедí složila, ale klidu nebylo. Když tak zase jednou všechno si napsala a pozorně přečetla, když po dlouhých chvílích byla konečně hotova se svým vyznáním, pravil jí zповедník: A co ještě máte na srdci? Zmatena nečekanou otázkou vyráží jako poděšený plák: Ne, ne, snad opravdu ne... ale snad přece! A znovu začíná s úmorým flagelantstvím duše již tak rozpitvané. Když dopadla poslední rána vzpomenných obvinění, ptá se zповедník: Máte ještě něco? — Duše již opravdu na nic nemohla vzpomenout a tu slyší, jak se mění hlas zповедníka a říká: Vy máte opravdu ještě něco, a sice to nejhorší, čím mne urážíte a zarmucujete nejvíce! Nemáte důvěry ke mně! — Naneyšv vzrušená hledí do zповедnice, ale ta je prázdná. — Tak podle pověsti sdělil Ježíš sám, čeho naděše žádá — plnou důvěrou jidáš nezhešil tolik zradou, sebevraždou, jako že nevěřil v lásku odpouštějící, že v ni neměl důvěru. Kéz bychom i my pochopili, že Ježíš nepřišel pro svatě, ale aby hledal, co po-bloudilo, co nalomil svět, tělo, dābel. Smysl jeho vtělení a působení je pomoc hříšným! Kdybychom toto dobře pochopili a lépe prožili, oč lépe by se nám žilo a pracovalo!

Co nám brání v důvěře k Ježíši? Naše chyby? Vždyť pro ně přišel na svět, pro ně prožil svou krev. — Naše nestálost v dobrých předsevzetích? On ji zná lépe než my a proto chce, abychom důvěřovali Jemu. Kdo stále hledí jen na své chyby a pro samé hledání jen na své nedostatky, ztrácí odvahu a čeká, že půjde k Pánu až bude chyb prost, ten nepochopí od-pouštějící lásku Kristovu. Kdy budou chyby pryč? Až bude pryč náš život! Pěkně říkával farář arský: To musíte k Pánu Ježíši jako dělová koule. Vy-střelená letí a jen letí a neohlíží se na to, co je kolem.

Proto žádné přílišné znepokojování, žádné přehánění starostlivých obav, žádné nemíně rozčítávání, ale každodenní a prostě, ve všech okol-nostech sobě připomínané: Tobě svěťuji tuto záležitost, tuto chybu, tento nedostatek, Tobě zcela důvěřuji, učiň, k čemu Tě Tvé dobrotné srdce po-bádá! Uklidněné svědomí stane se vám vzpruhou k práci pro hojnou sklizeň a zajištění plnějšho stolu úspěšným dokončením polních prací.

Jako věříme v odpouštějící Boží lásku a odvěčujeme se za ni důvěrou v Boha na nebi, tak na zemi setkáváme se na každém kroku s lidmi. O nich řekl Ježíš, že všechno prokázáno jim, platí jako prokázáno Jemu. Vděčnost za odpouštějící lásku Boží musí se tedy projevit i v našem vztahu k lidem. To se děje každodenní *trpělivostí* se skutečnými nebo zdánlivými chybami našich bližních. Největší trpělivost a pochopení pro nemoc bližního má ten, kdo sám podobnou nemoc prožíval. Této zkušenosti je třeba využít v den-ním styku s lidmi. Nemocní povahou, charakterem, jak říkáme, nemocní na-duši, jsme v určité — třeba různé míře — všichni. Za zdravé v tomto ohle-

znamená i potrestány. A tak — třeba odejdeme z tohoto světa jako přá-telé Boží, přece jen soiva přijdeme rovnou do nebe, ale bude nám do něho jítí patrně přes místo, v němž budeme odkázáni na dobrodlní našich přátel na zemi, bude nám jítí přes očištec....

Už ve Starém zákoně byli věřící přesvědčeni, že je očištec. II. kniha Makabejská (12, 39—46) vypravuje o Judovi Makabejském, že učinil sbírku a poslal ji do Jeruzaléma, aby byla přinesena obět za hříchy padlých vojínů a spisovatel této knihy tento čin chválí: „Svatá a spasitelná je myšlenka za mrtvé se modlit, aby od hříchů zproštěni byli.“ Existenci očišce lze však zejména prokázatí slovy samého Božského Spasitele, který u sv. Matouše (12, 32) hrozí: „Kdo by mluvil proti Duchu Sv., nebude mu odpuštěno ani v tomto věku, ani v budoucím.“ Nebudeme si dnes celý smysl těchto slov Ježíše Krista rozvíjet, jen na to bych rád poukázal, že z těchto slov může být každému jasno, že na onom světě jakési místo, kde se hříchy odpouštějí, skutečně je, a tímto místem nemůže být pochopitelně ani nebe, neboť podle sv. Jana do nebe nic neposkvrněného nevejde (Zjev. 21, 27), ale ani peklo, o kterém nám Pán Ježíš říká, že je věčné (Mat. 25, 41) (a peklo přestalo by být také peklem, kdyby se tam mohlo někdy něco odpustit). A tak tedy na onom světě musí být ještě místo, kde lze dosíci odpuštění, a tomuto místu právě říkáme očištec. Tak tomu vždycky věřila naše matka Církev a proto také od apoštolských dob i naše liturgie činila vzpomínku za zemřelé (tzv. memento), a dokonce za ně tvořila i zvláštní mešní formuláře, a tyto mše sv., jež začínají Requiem aeternam a podle toho se také zovou, sloužila zvláště na sedmý a třicátý den po smrti věřícího, příp. ve výroční den jeho smrti. Proto též sv. Monika (+ 387) před svou smrtí prosila: „Pochovejte tělo mé, kde chcete, jen za to vás prosím, abyste na mne pamatovali při oltáři Páně“, a sv. Jan Zlat. (+ 407) napsal: „Kdykoli se slouží obět mešní, spěchájí andělé otevřít žalář očiš-cový.“

Z toho též, draží, vidíte, čím vašim drahým nebožtíkům můžete nejvíce pomoci. Na 25. sezení Tridentského koncilu bylo to stručně vyjádřeno tak: „Je očištec a duším v něm vězněným pomáhají přímluvy věřících, hlavně pak bohumilá obět oltářní.“ Tak jako bratr za bratra může zaplatit dluhy na tomto světě, tak i my můžeme svým bratřím a sestřám, trpícím v očišci, přispětí ku pomoci za dluhy jejich hříchů nejvíce obětováním mše sv., neboť je to obět nejcennější, a každý uvědomělý věřící to přece ví, že při ní ne-obětuje se hříšný člověk nebo opatka a trochu vína, ale nejvyšší Syn Boží, který se zde obětuje podobně, jako před devatenácti sty lety na Kal-varii, jenže nekrvavým způsobem, pod způsobou chleba a vína. A proto právě věřící okolo Dušiček, ale i v den výročí smrti svých drahých zesnu-lých, i jindy rádi dávají za své drahé sloužití mši sv. Chtěl bych při této příležitosti jenom zdůraznit, že jakkoli, jak bylo zmíněno výše, Církev ve svém liturgickém řádě vytvořila za zesnulé zvláštní mši sv. z.v. Requiem, přece každá mše sv., kterýkoli den a v kterékoli barvě může být slou-žena, obětována za duše zemřelých! Nikdy, moji draží, nezapomente — a říkáme to nikoli já, ale sv. Augustin (De verbis apostoli, Sem. 32, al. 34., cap. 1.) — že pohřební nádhra, tlupy oplakávačů, bohatost ozdob,

po Pánu Bohu a v rozmanitých jiných útrapách očisťují se duše od menších prohrěšků a vin a kterému tedy právem říkáme očištěc. A dříve, než si, můj drazí, řekneme k dnešnímu dni něco útěšnějšího, chtěl bych, abychom si především všichni uvědomili, že tam, kde jsou oni, že tam budeme jednou i my, že i naše duše se bude jednou musit s naším tělem dočasně rozloučit, že i po našem jaru a létu života přijde listopad, konec našeho života na této zemi a že — poněvadž i naše duše stěží bude tak svatá, aby mohla přijít ihned do nebe — že přijde tedy také patrně nejdříve do očištěnce... A tak si také řekneme to nejdůležitější o očištění.

Můj drazí, kdesi jsem četl následující verše: „Dnes nebo zítra zatuká tvá chvilě, pak snesou do hrobu tělo bílé. Zítra pro tebe ještě zapláč, ale za rok už je to jinačí...“ A bývá to opravdu tak! Ale poněvadž bych rád, abyste na své drahé zesnulé zvláště dnes a celý listopad co nejúčinněji vzpomínali, neboť pravděpodobně i my budeme jednou ve stejné situaci, je vskutku vhodné si právě v tento den co nejživěji uvědomiti, že s tímto pozemským životem budeme se muset jednou rozloučit i my, a že i naše duše, oproštěné od tělesné schránky, budou patrně potom také upít: „Slituj se nade mnou aspoň ty, přítel mé, neboť ruka Páně dotkla se mne“ (Job 19, 21), jak to snad zaslechneme — zbystříme-li svůj duchovní sluch — volati naše v Pánu zesnulé. Neboť smrt nám nejen vezme všechno, na čem jsme si snad na světě zakládali — postavení, majetek, krásu atd., ale navíc nás smrt připraví o možnost získávat si zásluhy a odcizovat si spáchané poklesky, kterých jsme se možná dopouštěli od svého mládí. Proto se asi smrt vyzobrazuje bez očí, bez šatů — jen jako holý kostlivec. A ty hroby našich nebožtíků, ty věru nenechávají všichni jeden vedle druhého — smrt nehledí ani na majetek, ani na krásu, ani na vysoké postavení člověka; tak jsou na těch našich hřbitovech všichni jeden vedle druhého — ať pán nebo člověk bez vlivu, ať kdysi krásný jako májové ráno a bohatý jako Rotschild, nebo bez valného vzhledu a žijící z ruky do úst. A smrt nedá se obměkčit ani žádnou prosbou, úplatkem, nářkem nebo hrozbou, nepomohou ani nejlepší antibiotika — víte přece, že když si pro někoho přišla, byla neúprosná a nikomu nedovolila, aby si vzal s sebou něco do hrobu, než svoje kosti a trochu oné hmoty, kterou ty kosti byly obaleny. A naše duše, o které věříme, že je nesmrtelná, ta se bude hledět vrátit tam, odkud kdysi vyšla, k Bohu; ale což — i když bude ověněna rozmanitými zásluhami — bude se moci k němu rovnou dostat? Doufejme, že nikdo z nás nezemře ve hříchů těžkém, vždyť jistě každý z nás si přeje, a za to se modlí, aby byl před svou smrtí zaopatřen svatými svátostmi, ale bude nám tato milost každému skutečně udělena? Ale i kdyby nám to dobrotviv Bůh opravdu dal, kdopak z nás si může být naprosto jist, že jsme za své spáchané provinny, jichž jsme se také dopouštěli, učinili v tomto pozemském životě opravdu náležitě zadost, kdo z nás může být naprosto bezpěčen, že i když zemřeme jako přátelé Boží, zdali jsme na tomto světě skutečně odtřpěli všechny časně tresty za hříchy již oduštěné? A jestliže nikoliv, což i v tomto případě se naše duše do nebe ihned nedostane, neboť do nebe nejen nemůže přijíti něco poskvrněného, ale Boží spravedlnost vyžaduje, aby všechny dřívější prohřešky byly absolutně vyrovnány, což ovšem též

du se nepovažovali ani skuteční světci. Právě oni měli tolik dojmavě a plaché šetrnosti k druhému, tolik úcty k jeho lidské důstojnosti, i když to byl hříšník. Kdybychom v každém směru byli dokonalí, byli bychom rovni Bohu, a to je nemožné. Naše lidské nedostatky pocházejí jednak z lidské přirozenosti, jednak z nesprávné výchovy, a mnozí se nesprávným životem. Máme-li vedle sebe žít, vzniká v nás přecasto nesmírná horlivost zakročovat a odsuzovat. Prospěšnější je láskyplná trpělivost. Jak milosrdný a trpělivě shovívavý je Ježíš právě k těm, které v koutě svého srdce a někdy také i veřejně jsme odsoudili, svolávající na ně Boží hněv. Zapomínáme, kde bychom byli my sami, kdyby Ježíš jednal podle naší přísné strohosti. Jak sladká slova naděje zní věta proroka Isaiáše: „Knotu doutnajícího neuhasí, třtiny nalomené nedolomí.“

Kéž by nám odpouštějící láska Boží připomínala vždy povinnost naší každodenní trpělivosti. To není ovšem nicnedělaní a smíření se s chybou vlastní nebo cizí, ale vždy ochotná práce na uskutečňování dobra a neúnavnost v milosrdném porozumění. Ježíš se stal Spasitelem, to jest nositelem štěstí a požehnání, poněvadž byl trpělivý.

V rodině a na pracovním poli všude se setkáváme s lidmi různých povah i chyb. Neřešíme tyto nemoci jen vzrušenými zápisy do knihy stížností, ale svým životem, příkladnou prací, laskavým upozorněním dokazujeme, jak může zkrásnět život při poctivé práci všech, při vzájemné úctě bez jakéhokoliv kořistnictví. Ke Kristu Pánu se tlačili lidé ze všech tříd, se všemi chybami, a jeho trpělivost vytvořila z těchto povahových pustín tolik krásných zahrad proměněných duší. Tuto moc nenechal jen pro sebe, ale předal nám křesťanům, když nám předal život skrze Něho, v Něm a s Ním. Tím nám předal i naději slávy. Kdo pochopí tuto skutečnost, zažije ve své duši a podaruje i druhé tím, co se vypravuje ze života sv. Růženy Limanské, jejíž svátek jsme na konci srpna slavili. Dívka uvijela věnec z růží, které jí Ježíš přinášel. Trpělivě ulamovala z růží trní a když je všechno odstranila, položila věneček na hlavu Ježíškovu. On však věnec sňal, položil na hlavu Růžence a pravil: Růže Tobě a mně trní.

Budu se při mši svaté vroucně modlit, aby tak jednak Pán Ježíš i s vámi za vaši důvěru pro jeho odpouštějící lásku, za vaši neustálou trpělivost v práci na budování naší pozemské i nebeské vlasti. Aby vám odejmul hodné trní z denního života. Aby vám rozkvetlo víc růží radosti, štěstí a požehnání. A vy se modlete vroucně se mnou. — *Amen.*

DÁVEJTE, CO JEST . . .

XXII. NEDELE PO SV. DUCHU

Není nijak těžké vidět přímo před očima událost dnešního sv. evangelia, plnou vzruchu a napětí. Farizejové se radí, jak by Ježíše polapili v řeči. Každá záminka je jim dobrá, aby došli svého cíle. Proti sobě stojí tu zá-

stupci židovského národa, představitelé jeho tradice, slávy a mojižského zákona — a Pán Ježíš, který neměl nic víc než svou Božskou velebnost. Farizejové spolu s herodíany dávají otázku, z níž podle jejich soudu nelze uniknout: „Sluší se dávatí daň císaři, nebo ne?“

Řekne-li Ježíš, že se mají platit daně Římanům, kteří uchvátíli židovský národ, je lehké prohlásit jej za nepřitele lidu, za zrádce národa, který tak těžce snášel cizí nadvládu. Pak řeknou farizejové: „Toto má být Mesiáš? A my jsme se nadáli, že on vykoupí lid svůj. On, takový římský koloborant, že má být králem našim? Hoden je smrti!“ Řekne-li však, že národ Hospodinův daně platit nemusí, obžalují jej herodíani před císařskými úřady, že zapovídá plnění občanských povinností a budou volat: „My se snažíme o vzájemnou důvěru mezi Římany a národem našim, ale tento člověk bouří všechny lid od Judeje až po Galileu — a každý, kdo se činí králem, protíví se císaři. Hoden je smrti!“

Peníz v jejich rukách byl léčkou, aby přivedli Spasitele k nějakému ne-prožehnému výroku. — Avšak Kristus Pán je požádal: „Ukažte mi peníz daně, či jest tento obraz a nápis?“ Řekli jemu: „Císařův.“ Dí jim: „Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu!“ Nemohl jim dát lepší odpověď. Celou křesťanskou mravouku do ní shrnul, krátkou větou zdůraznil všechny naše povinnosti. Člověk, bytost stvořená z těla a z duše, patří takřka dvěma světům. Světu viditelnému, na němž žije, a světu duchovnímu, nadpřirozenému, k němuž směřuje. To je základ křesťanského učení. Svým tělem, svým životem, svou prací, svými skutky je spjat se společností, v níž žije, je členem národa a země, která je mu domovem, ale svým duchem a vnitřním životem, který má určovat i správný život vnější, je poddaným Božím.

Byli jedinci, kteří před časem razili nesprávné heslo: Buď katolík — nebo Čech! jako by katolík pro své náboženské přesvědčení se neměl radovat z úspěchů své vlasti, jako by měl být vyločen z velkého úkolu vytvoření nového, radostného života našeho domova, jako by palým zvukem zůstalo známé Sušilovo: Církev a vlast — každá má srdce plň, každá má srdce celé!

Jsme katolíci a hrdě se hlásíme k tomu, že i kultura Církve povznášela náš národ ze tmy nevdělanosti, že pomáhala odstraňovat společenské nepříteli a že dala naší zemi umělecké hodnoty nesmírné ceny. Avšak právě tak hrdě a radostně se stavíme po bok těch, kteří usilují o další povznesení člověka, o život spokojený mezi lidmi, o život bez hrůz válek a krevopití. I my katolíci, každý na svém místě a každý podle úkolu našeho povolání pracujeme s radostí na té velké proměně našeho domova, a to nejen jako poctiví občané, ale i proto, že nás k tomu vede učení samotné Církve sv. Vždyť i pro naše dny platí slovo sv. Pavla k Římanům (13, 7): „Dávejte vše, čím jste povinni! Komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, komu bázeň, tomu bázeň, komu čest, tomu čest.“ I my jsme pamětlivi jeho slavné výzvy z 1. listu k Thesalonickým (5, 12): „Prosíme vás pak, bratři, abyste měli uznání k těm, kdo se mezi vámi namáhají a jsou vašimi představenými v Pánu a napomínají vás. Mějte je v přehojné lásce pro jejich dílo!“ Dobrý katolík, který svědomitě plní své povinnosti k Bohu, plní věrně

i svoje povinnosti k vlasti a státu, poněvadž je to Boží příkaz. Poslušnost ke státu mu není břemenem nebo zlem, kterému se nemůže vyhnout, ale projevem náboženského smýšlení. Stačí, když si připomeneme svaté čtení třetí velikonocní neděle z 1. listu sv. Petra, 2, 17—19. (legas!) Kolik je v té epistoletě myšlenek o naší poslušnosti ke světským představeným — a nepsal je nikdo jiný, než kníže apoštolů a betsaidský rybář, nástupce samotného Krista Pána!

Stejně tak píše i sv. Pavel — a oba v době, kdy zákon křesťany vůbec nechránil, byli vydáni na pospas císařských úředníků — i když se učení křesťanské šířilo i na vysoká místa tehdejší společnosti. A tenkrát psal sv. Pavel svému věrnému učedníkovi Timotheovi: „Napomínám tě, aby se konaly prosby, modlitby, přimluvy, děkování za všechny lidi, za vládaře i za všechna důstojenství (v úřadech), abychom vedli život tichý a pokojný.“ (1. Tim., 2, 1.)

Nesmírná řada by byla těch světců katolické církve a velikánů dějin, kteří dovedli spojit jak své náboženské povinnosti, tak lásku k vlasti. Jenom namátkou: náš sv. Václav, sv. Prokop, blah. Anežka — ochránci české svobody, nebo velké postavy našeho národního života, jako Otec vlasti, Tomáš ze Štítného, nebo naši biskupové Jirsík či tatíček Stojan! Jací to byli katolíci! Čeští vlastenci, kteří dovedli dávat Bohu, co je Božího, a císařovi, co je císařovo. A za minulé války? Kolik kněží a věřících strádalo v mučnicích, žalářích, koncentracích, zatímco někteří lidé bez víry se spírali s odvěky nepřitelem našeho národa.

Avšak pro plnění povinností veřejných nezapomínáme ani na to druhé: Dávat Bohu, co jest Božího. Skrze milost jsme Božími dětmi a Bůh je našim Otcem a Pánem. „Nepřijali jsme ducha služebnosti, abychom se strachovali, ale ducha synovství, v němž voláme Abba, Otče!“ (Řim., 8, 14.) Pro služebníky je mnoho rozkazů, pro syna jen jeden: Miluj! Tato láska k Otci spolu se vzájemnou láskou k lidem je duší celého křesťanství, je duší i celého našeho veřejného života. Nemí většího a významnějšího přikázání než toto slovo Páně, v němž jsou všechny zákony Boží i světské!

Dáváme tedy, co je císařovo, císaři. Své vlastní práci, modlitby, obětavost, věrnost. A Bohu, svému Otci a Pánu, dáváme věrnost, klanění, úctu a lásku. Heslem vlasteneckého biskupa J. V. Jirsíka byla slova Bůh, Církev, vlast. To je hluboký refren slov Spasitelových z dnešního sv. evangelia. Necht tedy i naše všechno jednání je posvěceno tímto slovem: Bohu, Církvi, vlasti Amen.

P. Václav Zemek

ROZJÍMÁNÍ DUŠIČKOVÉ

Všera nám Církev obracela hlavu k nebi a dnes nám ji naklání nad místo, kde dočasně spočínají tělesné pozůstatky těch, kteří nás předešli na věčnost. A poněvadž smrtí a hrobem člověk nekonečí celý, proto nám Církev dnes ukazuje zejména ještě jiné místo, místo, kde ve velké tesknosti

SVATÁ LUDMILA

Svatá Ludmila byla dcerou pšovské-ho vladyky a manželkou vévody Bořivoje z rodu Přemyslovců. Zprávy o jejím pokřtění se rozcházejí co do data i co do osoby křtitele. Snad ji pokřtil již sám sv. Metoděj za památné návštěvy Bořivoje a jeho družiny na dvoře velkomoravského knížete Svatopluka, snad později, nelze uzavřít ani průchod domněnkám, že to mohl být některý jiný kněz z družiny sv. Metoděje. Nejvýznamnějším a nejdůležitějším faktem zůstává, že sv. Ludmila přijala křesťanství upřímně, jak vnější formou svátostného křtu, tak celým svým ušlechtilým srdcem. „Stala se horlivou služebnicí Kristovou a nahrazovala Bohu hojně počtu, kterou dříve z nevědomosti byla přikazovala pohanským bůžkům“ — praví o ní životopisec a toto sice shovívavé, ale též uznalé konstatování podtrhuje dále zmínkou, jež charakterizuje její opravdové a praktické křesťanství: „Prokazovala hojně skutky křesťanského milosrdenství chudým, nemocným a pronásledovaným, učila nevědomé víře Kristově, povzbuzovala pohanů, aby od lichých bůžků obrátili se ku pravému Bohu a napomínala křesťany, aby podle víry své pobožně a bohabojně žili. Proto nazývána Ludmila matkou chudých, podporou chromých, okem slepých a milostivou pomocnicí vdov a sirotků.“

Po Bořivojově smrti přebírá vládu Spytihněv, starší syn Ludmily a po něm Vratislav, který si vzal za manželku knížecí dceru Drahomíru. Z tohoto manželství se narodili tři synové: Václav, Boleslav a Spytihněv. Ovdovělá Ludmila se s horoucím zájmem podílí na křesťanském vychování a uvědomění svých vnuků. Svrchovanou pozornost upírala především

Takový to býval vždycky chudobný kraj! Jenom brambory, žito a len — a kamení, tolik kamení rostlo na stránkách Vysočiny. Kraj libezný ve své pokorné kráse, ale skoupý pro člověka, který se tu v chudobě rodil, žil i umíral. Zadarmo nic mu nedaly kamenité plazy, o kousek chleba se do slova musil rvát s křovím a skalinami, kterých rostlo na úzkých poličkách pomalu víc než Božího daru. A Sázava? Ta marnotratně krásná pentlice Krabatiny zůstávala především řekou básníků barev a slova a lidí, kteří se zasněženými očima dívali na její pout. Jinak se však na ni dívali voraři, jimž bývala řekou zrádnou a krutou, a jinak člověk, jemuž v úzkých údolích dovedla rvát poslední sousta živobytí — a někdy i samotný život. Přesto však zůstávala řekou milovanou a zůstává takovou i dnes, když se změnil k nepoznání život na jejích březích. Ne, žádný čaroděj tady nešvihl kouzelným proutkem; jen lidská práce a láska těch, kterým je drahý tento kout, naplnily novou, hláholnou písni celý zapomínaný kraj.

Nelze vypočítávat všechno, co se v poslední době změnilo okolo sázavských vln. Jen toho lze si povšimnout, co nejvíce padne do očí na toulce ve chvíli oddechu.

Na předělu vod a na rozhraní sesterských zemí, takřka ve stínu Žákovy hory, upoutá poutníka soustava rybníků, z nichž největší je Velké Dářko. Jejich jména: Železný, Stříbrný, Hamerský přitlumeně jen znějí zvonovinou života, který tady kdysi byl. Jejich vody poháněly hamry a pomáhaly zpracovávat nerostné bohatství Železných hor zejména v okolí Polničky. Avšak sláva hamerníků dávno zrezivěla, šachty se zavalily. Závojem ticha se zastřely oči rybníků. Jen dukátky stulíků a tvrdě zelené palachy rákosin vyrostly kolem nich. To bylo ještě nedávno. Dnes jejich břehy i břehy Sázavy, která tady má svou kolébku, za léta jásaají smíchem a radostí letovisek, táborů a chat. Mnoho se jich rozběhlo po lesních paloučích a stránkách okolo horské hříčky, která tady, na hranicích Čech a Moravy, tápe a neví, kam se obrátit. Vesnička Sázava, kterou možná malíř vytrousil ze své palety, poznamenala ji křestním vínkem svého jména. Teprve u Žďáru řeka nápadně roste a natrvalo opouští moravské pomezí.

I Město Žďár, ocelové srdce Vysočiny, nesmírně vyrostlo v posledních letech a roste ohromným tempem dál. Byl tu vybudován obrovský strojírenský závod, vyrostlo nové, moderní sídliště, vlastně celé nové město, které svým obyvatelům dává nejen příjemný domov, ale splňuje i všechny jejich sociální a kulturní potřeby. Opravdu, nové, ocelové srdce a nová, dychtivá krev způsobily tuto úžasnou proměnu. Jen starý zámek s muzeem knihy, jen starý kamenný most s galerií soch, jen vzcnosné bádě děkanského kostela a nízké domky starého předměstí jsou vzpomínkou dnů, které vlny Sázavy odnesly daleko, daleko pryč.

Stříbrná stuha řeky se prodírá táhlým údolím, proplétá se mezi prahorými svahy, zasvítí křišťálem četných peřejí do lesních stínů a rozhazuje modro rozrazilů do úžlabin. Nad ní do dálky svítí „ten borovský kostelíček, stojí na vršku... Já tě viděl ministrovat, potom světem jít, našim chlapcům plamenem veselým na cestu svítit.“ Tak provázel bolestnou cestu básníka Tyrolských elegií jeho domov.

Celý tento kout až k Přibyslavi je plný úsměvné, tiché krásy krajiny pokorné a plně Božího míru. Jen jako varovný prst se zvedá mezi řídkými

SVATÝ UMĚLEC ŽIVOTA

Takto nazývá jedna kniha prostického Chudáčka Božího, sv. Františka z Assisi, jednu z nejčistších a nejkrásnějších postav středověku. Letošního čtvrtého října jsme si uctivě připomněli, že už uplynulo od smrti tohoto výjimečného Božího člověka sedm set třicet pět let, a toto připomenutí jako by nám zase zvláštěji, blížeji a silněji ozřejmilo jeho život a dílo, v očích Božích nikoliv nejmenší, ačkoliv ten, jenž takový život žil a ono dílo tvořil, se ve své přepečlivé a vzácně upřímné pokoře za nejmenšího sám považoval. Sv. František je v křesťanství tím, čím je mezi básnictvím a poesie pure. Prudkým výkřikem poznání veliké dobroty Boží, lyrickou písní žhavé, nemudrující, dětsky jásavé lásky k Bohu, svatým troubadourstvím, vědecké opěvujícím všechny Boží dary, nepřetržitým proudem lásky a čistě náklonnosti ke všem tvorům — to vše je jediným výrazem Františkovy duše a jejího uchopení života i daru milosti. Tak Boží prosáček svou prostou metodou a svou vnitřní sladkostí a libezností vytvořil v středověkém světě zvláštní ovzduší, plné vůně, sladkosti a pokoje, protože učil lidské srdce být spokojeno s málem. Dovedl ve své době, plně svůd, neklidu, revnivosti i touhy po mamonu, posoudit její slávu

i hřích nezfalšovaným a přísným sudidlem evangelia a měl odvahu opustit vyšlapané cesty přízemní a nenárodné zbožnosti a vykročit do krajín čisté pravdy a směřovat k postřehnutí a zajištění v tvar skutečnost něčeho Nezdějšiho, Pozdějšiho, Jiného a Jinakého, jak o těchto pojmech hovoří v jednom ze svých listů veliký Rilke. Sám sebe nazýval Božím hudecem, chtěl, aby jeho bratři šli k prostým, opovrhovaným a chudým jako „gioculatori di Dio“, nic však v jeho počínání a v jeho prosté radostnosti nebylo pošetileho, nepřirozeného, vyumělkovaného. I jeho pověstné kázání ptáčkům, z něhož nás ovane všechna krása jeho duchovní libeznosti, které by snad novodobým posuzovatelům Františkova života mohlo připadat jako absurdní a šaškovské, bylo vlastně kázáním, určeným lidem k jejich zahanbení a pokoření. Je nejenom dokladem světcovy libezné a prosté víry bez intelektuálních komplikací a nástrah, nýbrž i vyčítavou a poučnou lekcí nevědeckým lidem a nemoudrému světu. Vzpomínám si tu na obraz malíře B. S. Urbana „Kázání ptáčkům“, jež jsem před lety viděl na jedné výstavě. Je až ku podivu, jak moderní malíř žen a květů v tomto obraze dobře a správně postihl duši světcovu. Jeho František je skutečný světec, muž Boží, který dává pod svým prostým šatem bít velikému srdci, milujícímu Boha i lidi a všechny tvory jedinou, svatě vznícenou a ničím neumdlévající láskou.

lesíky kamenný pomník na místě, kde 11. října 1424 zemřel na morovou hlízu Jan Žižka z Kalicha. Bronzový odlitek Žižkovy sochy, dílo Boh. Kafky, dar ministerstva školství, stojí před přibyslavským zámkem. V Přibyslavi je také hrob P. Jana Brůžky, otcovského přítele Karla Havlíčka Borovského. Jedním však je Přibyslav známa daleko široko — co ji teprve v posledních letech tolik proslavilo: Přibínky a Přibináček, výrobky tamějšího ovocnářského a mlékařského průmyslu.

Prudkými zákrutami mezi skalnatými srázy spadá Sázava k Pohledu. Jeho dávný klášter cisterciáček byl posledním místem, které poznamenalo husitské hnutí před smrtí Žižkovou. Tady bývával častým hostem slavný malíř Josef Mánes, tady vznikalo zejména mnoho jeho olejů pro cyklus České kroje. Za léta, na svátek sv. Anny, zahemží se les nad Pohledem řadami poutníků z české i moravské strany a koruny lip okolo památné studánky zavoní modlitbou za úrodu země a pokoj mezi lidmi. Do tváří zástupů je vtešána skromnost a houževnatá vytrvalost v práci, do srdcí hloubka víry, která Boha i zemi, člověka i jeho únavu dovede, milovat s celou horoucností.

Srdcem Posázaví je město Havlíčkov, město památné minulosti a průbojného dneška. V místech, kde slavná haberská stezka brodem přetínala Sázu, vzniklo město, které již v první polovině 13. století bylo převážně osídleno německými horníky. Město, později spravované řádem Německých rytířů, mělo po bitvě u Kutné Hory krýt ústup Zikmundův. Ale 10. ledna 1422 je dobyty husitské voje. V jeho troskách zahynulo přes 1500 lidí, nepočítaje stovky rytířů, které zahubila řeka. Z bývalého vznošeného děkanství chrámu zůstal jen vysoký gotický pilíř. Ten se stal základním kamenem nového kostela i nového, už českého života města a snad i předznamenáním jeho budoucích osudů. Máloukde tak jako v Brodě si podávají ruce minulost a přítomnost. Chorálem staletí zvučí spěš nejstaršího zvonu naší vlasti z roku 1300, ruchem moderních továren a kypěním prudkých proměn zní život současnosti. Průjezdni zemská cesta, spojnice Znojma, Brna, Prahy a Chomutova, už dávno stěží stačí rychlému tempu dopravy. Veliké mezinárodní vozy vystřídaly loudavé formanské koráby. Ty stačily ještě řemeslníkům a obchodu a připravovaly středověké bohatství města. Bramborářství, škrobářství a lihovarnictví činilo Brod středem Vysočiny včera. A dnes? Prvořadí textilní kombinát, pilníkárna, továrna umělých hmot i mlékárna — aby aspoň to největší bylo vyjmenováno — jsou zdrojem obživy širokého okolí. Dech středověku hovoří ze starých hradeb v parku i na březích Sázy — stejně jako z krajkových štítů měšťanských domů na svažitém náměstí. Jeho snová krása vyniká zejména v sametu noci nad světlem výbojek. A mohutný souhrn budov moderní nemocnice i nové bytové jednotky mluví řečí nad jiné výmluvnou o tom, jakou cenu v dnešní společnosti má zdraví a spokojenost člověka.

Slavnou kapitolou Brodských dějin jsou jeho kdysi latinské školy. Známé postavy z nich vyšly, jako Josef Dobrovský, Bedřich Smetana, Karel Havlíček, Jar. Rubeš i Lad. Quis, nebo arcibiskup Václav Chlumčanský z Chlumčan a Přestavlk či budějovický biskup Jan Valerián Jirsík. Ne, nelze vypočítávat vše, čím žilo a čím žije město, které v den pražského povstání se rozhodlo být nazýváno Brodem Havlíčkovým! Jeho vznošený pomník nad památníkem padlých obou světových válek a společným hrobem obětí květnové revoluce je horoucím, patetickým výkřikem povinnosti: bránit život pokojný a volný i nezadatelná práva české domoviny!

k nejstaršímu Václavovi, který se po smrti otce a po dočasném řízení zemské vlády matkou Drahomírou dílem vladařského křesla. V tomto historickém rozpětí dospěla závist, skloubená zajisté i s prudkou osobní nenávistí snachy Drahomíry do tragického rozhodnutí, které dostalo svůj tíživý výraz v hanebném zardousení sv. Ludmily v jejím tetinském hradním příbytku.

Byla oblíbenou a milovanou, vážnou a ctěnou, sv. Václav k ní lnul celým srdcem, byla prozíravou ženou velikého formátu, v níž úsilí opravdového pokřesťanství národa mělo základ v naprosté upřímnosti. Vedle těchto křišťálově průzračných a lidsky velmi kladných příznaků Ludmily osobnosti vystupuje plamen zloby, zášť a žárivosti Drahomíry velmi odpudivě a je nekřesťanský zrovna tak jako nelidský. Zcela pochopitelně, protože plamen lásky září, svítí a jásá — plamen nenávisti hoří, ale přitom spaluje, šíří, jeho světlo ani nehřeje, ani neosvětí, jen zaslepuje.

Veliký církevní učitel sv. Tomáš Akvinský charakterizuje mučednictví jako „úkon ctnosti, statečnosti, trpělivosti, lásky a víry, kterým se vyznává víra za cenu vlastního života.“ A žádné význačné dílo nevzniklo bez obětí a proto je nelze ani v našem vlastním životě lhostejně opomíjet. Jde o to, abychom těmto našim častým a zdánlivě drobným a nevýrazným obětem dali příslušnou hodnotu dobrovolnosti a především ochotné lásky. Každodenní život nám poskytuje velikou řadu příležitostí k tomu, abychom přinášeli oběti, prokazovali lásku. Kéž je tedy každá naše oběť, každý náš dobrý čin provázen vždycky spokojením a nenáročným úsměvem, ryzí láskou, upřímnou nadějí a pevnou vírou v zaslouženou odplatu na věčnosti.

P. Emil Korba

Něha oddanosti této lásky, bezelstnost a bezbrannost celé Františkovy postavy stejně jako naprostá, absolutní prostota jeho duše — to všechno vystupuje z Urbanova podání v dokonale jasnozřivém poznání a pochopení. A přece jeho sv. František, hovádka Boží, jak někdy o sobě říkal, není pošetilec a taškář a nevypadá ani hloupě ani komediantsky. Jeho hubená, protáhlá tvář s výrazným nosem, širokými ústy, rozkrojenými k plachému posměání, zhnětená chudobou, askesí a odříkáním pomíječností, má v sobě tolik moudrosti, takový klid a mír, přicházející z nitra a jdoucí k člověku, že cítíš, jak si Bůh zpracovává a utváří tuto harmonicky jednolitou duši, protože se mu cele dala, nechávajíc se houpat na vlnách Boží lásky až k posledním záchvěvům života. A oči Urbanova Františka! Hluboké jako prohlubně noci, zrovna tak nedozírné a tmavé, upřeně dolů, bez pohnutí, a dokonale soustředěné k jedinému a Věčnému, jak tě přesvědčují, že už v nich bylo dokonale poukryto totéž poznání, o jakém hovoří učený Františkův žák a pozdější nástupce sv. Bonaventura ve svém díle „Itinerarium mentis in Deum“: „Nejen mimo sebe, a v sobě, nýbrž i nad sebou můžeme Boha poznávat: mimo sebe ve stopách, v sobě jako v obraze a nad sebou pomocí světla, jež známe nad svou myslí, která je světlem věčné pravdy.“ Goticky štíhlé ruce, zpola se bránící v jakémsi údivném

dojetí dorážení ptáček, hltajících Boží slovo, zpola jim žehnajících pro jejich svatou horlivost, stejně jako velmi vyhublý krk světcův, vyrůstající ze široce porozevřené kapuce, dotvářejí portrét jedné z největších a nejsilnějších duchovních postav lidských dějin. Tu jsem musel myslit také na krásnou a obsahově hutnou delší báseň Františka Odvalila „Kázání sv. Františka“ z jeho první básnické sbírky „Kvetoucí meze“, již tak mile oslavil svého křestního patrona. Františkova osobnost, krása jeho života, zářivost jeho duše i po staletích ovlivňovala nejenom šlépěje učedníků evangelia, ale zrcadlila se i v umění a krásné literatuře v mnoha šťastných dílech. Když si křesťanský svět v r. 1926 připomínal uplynulých sedm set let od smrti pokorného Božího Žebráčka, vyšel u nás pěti a za redakce Antonína Šorma a pěkný sborník „Svatý František z Assisi a Čechové“. Byla v něm uložena řada cenných a poučných statí, které mimořádnou osobností světcovu oslavily a uctily důstojně a případně. Zvláště pozoruhodná je úvodní statí Viléma Bitnara „Slunečná píseň v české lyrice“. Zvěčnělý pečlivý literární badatel, který si ke každé práci, již se obíral, dovedl pokaždé nashromáždit dostatek dokumentárního materiálu, takže nikdy nemluvil v dohadech a do větru, v této rozměrné statí dokládá, jak se u nás v dílech našich básníků odrážela Františko-

Do Havlíčkova Brodu měla Sázava ráz horské řeky. Odtud začíná zvolňovat svůj běh a kolem jejích břehů přibýlo více širokých lánů vzkvétajících družstev. Ale i tady řeka — i člověk — musí zápasit s kameny. Těch je nejvíce zejména v okolí Světlé, pod Lipnicí, okolo bájného Melechova. Pro oči jsou plné půvabu, ale kameníkům půvabný život rozhodně neposkytovaly. Malé mzdy, těžká práce za každého počasí — to byl jejich denní, věru kamenný chléb. Nejenom v lomech. I ve skelných hutích a brusírnách skla. Avšak právě to byly hybné páky revolučního ducha zdejších dělníků, kteří se dočkali změn až po Únoru. Mechanisace a stroje ulehčily práci v lomech, sklárny a brusírny jsou sdruženy v n. p. Bohemia a pod tímto jménem jdou zejména výrobky broušeného skla na trh celého světa.

Nejkrásnějším krajinářským motivem Sázavy jsou peřeje Stvořidla. Vešly do milých pověstí a báji sázavské končiny. Obrovské žulové balvany v řečišti a kolem nich vířící kotle vodní tříště, skalní stěny a srázné jezy, kus divokého lesa i zvláštní květena učinily ze Stvořidel milovaný koutek malířů, spisovatelů i filmařů. Avšak teprve po roce 1948 bylo toto území prohlášeno přírodní a krajinou rezervací.

Dál a dál je možno jít po březích Sázavy a srovnávat život věřejška s tuchou budoucnosti. Okolí se prolíná navzájem. Ledeč, sevřená do dlaní kopců, bývala městem romantiky, která tajemnem obestírala mohutný hrad na ostrohu nad řekou, jeden z nejstarších v Čechách, i vábila zvláštností žebrovi kostelní klenby. Jediná ve střední Evropě je z pálené hrncířské hlíny a je svědkem dřívějšího ledečského průmyslu. Dnešní Ledeč se však rozvíjí výstavbou kovozpracujícího závodu. Co nedokázala desítkletí, stalo se skutkem několika posledních let.

Nad Sázavou, kterou dříve znaly jen roztoužené oči milovníků přírody, se změnil život. Nezměnila se však řeka, krasavice věčně stejná a věčně měnlivá. Její jméno, plné české lahodnosti, vepsal si do štítu jeden z největších závodů, který vznikl v dosahu jejích vln: Sázavan ve Zruči, továrna exportní obuvi. V něm jako v jednom z prvních u nás se začalo rozvíjet údernické hnutí a socialistické soutěžení, kolem něho se začalo budovat první moderní sídliště hned po válce. A zase i tady si podávají ruce minulost a přítomnost. Stačí jen projít zámeckým parkem, který jako by dělil dva odlišné světy: zámek na skále nad řekou, který kdysi ovládal malé, chudé městečko, a blok továren a domů s lidmi, plnými průbojnosti a smělých plánů.

Přes balvany, které se nastavily v cestu, branami skal a temnotami lesů se prodírá řeka neumlčená a vítězná. Povždy její jméno bude spjato se jménem světce Prokopa, skromného a pilného dělníka na hmotném i duchovním povznesení člověka a ochránce českého sebevědomí. Někde šepotá modlitbou a jinde bouří vzdorem, někde je něžná jak ruce maminky a jinde burácí chorálem nezkrotné síly. Je jako život sám, je erbovní řekou tohoto kraje a lidu, který se také tvrdostí věků prodíral k cíli svého toužení. I lidská krev tolikrát zbarvila vlny řeky — jako byla lidskou krví vyznačena cesta za volností, spravedlností a svobodou. Kamenité stráně s množstvím žulových křížů, Božích muk a prastarých kostelů se dívají do neklidné hladiny kouzelné řeky spolu se scelenými lány vesnic i rostoucími závody rušných měst. A nízký, zvlněný obzor naší Krabatiny objímá modří jejích rozrazilů a pomněnek i duši tohoto lidu, duši upřímně věřící, duši houževnatou v práci a vytrvalou v obětavosti i v lásce. P. Václav Zemek

V CHRÁMOVÉM DRUŽSTVU V ČERVENÉM KOSTELCI

Nejvýznamnější výrobnou dřevěných soch je závod v Červeném Kostelci. Sochaři a řezbáři dobře rozumějí svému umění a proto z této výroby vycházejí krásná umělecká díla, jež zdobí naše chrámy i domácnosti věřícího lidu.

Sochy a řezby jsou vypracovávány jako originály podle návrhů, kreseb či modelů a sochař se snaží vypracovat plastiku hodnotně nejen s hlediska uměleckého, ale zobraziti postavy světců i v produševnění náboženském. Po vyřezání ze dřeva procházejí sochy rukama dalších pracovníků, kteří dřevo zajistí proti vegetování mikroorganismů a plísní a vyretušují je, s ponecháním „natur“. Jindy sochy lasurují do barevných kombinací, imitují na alabastr nebo slonovinu. Snaha výtvarného řešení soch, nebo zařízení pro chrámy z řezbářsko-truhlářského oddělení závodu, jakými jsou kupř. řezbované lavice, celouzavřené zpovědnice, kazatelny, mřížky, sakristiová zařízení a pod., má v tomto závodě vřídící zásadu ve vytváření hodnotného umění pro naše chrámy. V současné době pracují pozlacovači na opravě oltáře z Púšovce a Velkého Šářiše, svatostánku z Otrokovic a kazatelny z Hermanovic. Řezbáři vytvářejí Křížové cesty a Milostná Pražská Jezulátka na sklad, truhláři vytvářejí lavice pro Zemljanské Kostolany. Čtvrtá strana obálky nám ukazuje některé pracovníky v charakteristických záběrech, až na malíře. Ti se objevují v závodě málokdy, jsou většinou v terénu, kde renovují vzácné malby našich chrámů. V. Z.

va jediná báseň a jak a kolikrát byla u nás překládána. Jedinou báseň zazpíval za svého života svatý Boží troubadour, píseň velebičí Boha v jeho stvoření, a ta jediná báseň stačila získat mu literární slávu do konce času. V té básni totiž nezpívá pouze lidský hlas, v ní zpívá lidské srdce, čisté, cudné, milující a svaté. A zase to byli dva čeští buditelští kněží, kteří jako první se pokusili Františkův hymnus na bratra slunce a celé stvoření převést do českého jazyka. První byl pracovitý a pilný pražský František Doucha, druhý duchovně s ním spřízněný moravský František Sušil, který celou Františkovu báseň přeložil a otiskl v r. 1859 v brněnském čtrnáctideníku „Hlas“, doprovodiv svůj překlad stručným, ale výstižným osvětlením vzniku a významu Serafinské básně. Byli pak později jiní: Karel Dostál Lutínov, jehož nedožité devadesátých narozenin jsme vzpomínali koncem minulého měsíce, se pokusil o rýmovaný překlad Františkovy velepísně ještě jako alumnus olomouckého semináře v r. 1891 a deset let poté Alois Lang ve své studii „Po stopách světce z Assisi“ uvedl její doslovný, nerýmovaný překlad. Připomínám zde pouze z bohatého materiálu Bitnarovy studie právě zejména ony básnické překlady kněží-literátů. Bitnar však podrobně ukazuje, jak Světcova slunečná píseň do-

vedla ovlivnit i některé pasáže tvorby četných českých básníků, od obrozenkého básníka, opěvujícího vznešenost přírody, Miloty Zdirada Poláka až po Otokara Březinu. A zase tu lze uvést jména dvou kněží-spisovatelů, P. Sigismunda Boušky, který se přiznal k odkazu Serafinské „Písně sluneční“ ve své vzletné a láskyplné básni „Příroda matko“ (ve sbírce DUŠE V PŘÍRODĚ z roku 1904), a širokodechého Františka Leubnera, jenž tak učinil zpěvnou a milou legendární notou v básni „Odměnou“ (ze sbírky k ZÁPADU z r. 1911). Stručně jsem z Bitnarovy vážné a věčné studie uvedl zde právě ony kněžské literární osobnosti, jež svým básnickým slovem přiblížily českému věřícímu člověku krásný zjev i čistý odkaz skromného a úsměvného Božího zpěváčka a nechaly se prolnout i jeho literárním ovlivněním. I kdyby však nebylo onoho básnického slova, i kdyby nezazněla a nebyla uchována ona milostná píseň Boží, jak ji František v kamenité Umbrii z hloubi srdce zazpíval, vždy zůstalo a zůstane živé a svěží jeho duchovní odkázání, jedinečný a přitahující vzor a příklad svatého umělce života, onoho krásného, pokojného a Bohu cele oddaným skutkem.

Václav Zima

ŽALMY

Rozjímavé překlady k hlubšímu pochopení modlitby breviáře

Žalmy, součást Písma svatého, jsou texty posvátné, inspirované Duchem svatým. Jsou velkolepým básnickým dílem svou vnitřní silou. Pro věřícího jsou však především modlitbou. A to modlitbou jak soukromou, tak oficiální liturgickou modlitbou Církve.

Žádné básnické dílo nebylo tak často čteno, tak často také překládáno, jako posvátné žalmy. Jsou tedy takřka po tři tisíce let přelévány do kadlubů řečí všech národů, a to z řeči mrtvé dnes už tisíce let do řeči živých, stále se vyvíjejících.

Každá doba se chce modlit svojí řečí, i když myšlenkový obsah musí zůstat týž. Musí tedy překladatel dbát, aby myšlenky a básnické obrazy originálu zůstaly nezeslabené, ba, musí jejich plastičnosti napomoci tím, že je vyjádří co nejsrozumitelněji a nejprůzračněji své době.

Nevíme a sotva kdy bezpečně budeme si jisti, jakými básnickými pravidly, či pod jakým metrickým impulsem byly žalmy skládány a předčítány. Podrobovat překlad žalmů jakékoliv geometrii dobových básnických měřítek zdá se být násilím páchaným na něčem tak živelném, jako jsou žalmy, které jsou silně svou vnitřní dynamičností básnických obrazů, líčením stavů duše, rytmičností celých myšlenkových útvarů (paralelismus membrorum). A není tak nemístným přirovnat žalmy (jako ostatní básnické knihy Bible) k hlubokým hvozďům na úbočích velehor, kde každý jedinec roste svou individuální živelnou silou a teprve celek dodává horským úbočím onen údivný rytmus velebnosti. Chtít přistihovat šumavské lesy do tvaru francouzského parku! Sestřihovat jednotlivé koruny stromů podle předem stanovené geometrické formy! Každý žalm se svými verši košatí zcela individuálně, ba, každá jeho větev roste svébytně. Každé rytmičování musí nutně monumentalitě žalmů ublížit. Můžeme si v lesích nadělat alejí, těžebních cest, můžeme dát tabulky nadpisů, ale nikdy nemůžeme bez ublížení sestřihovat a nutit text do předem stanovených stop.

Psát tedy verše žalmů prózou? Čeština je velmi vhodným materiálem pro básně psané tzv. volným veršem. Je volný verš, kterým s oblibou básní moderní básníci, prózou? Každá myšlenka, každý básnický obraz ve volném verši mají svou vlastní dynamiku, jsou upraveny do vlastního grafického obrazce. Myšlenky a obrazy nejsou vtěsnávány do předem stanoveného rastru.

Recitování volného verše vyžaduje více pozornosti, než mechanické odříkávání veršů s určitým metrem. Zato však plastičtěji vyniká myšlenka. Více se totiž ve volném verši uplatňuje přízvuk větný. Přednes verše pevného rytmu je do určité míry ukolébavající, uklidňující. Ale žalm není ukolébavka, ten chce, aby balvány jeho myšlenek ti něco pověděly, ten tě chce burcovat a ne uspávat! Proto každá sloka žalmu je organickým celkem samostatným, který se váže na další samostatný myšlenkový celek.

Při recitování volného verše je nutno dbát těchže zákonů o přízvuku, jako při každé jiné recitaci. Jenže křivka intonační není pravidelná, nýbrž její rytmus je podmíněn myšlenkou a nikoliv předem stanovenou rytmickou stopou. Budeme tedy zcela nenásilně dbát na přirozený český přízvuk na první slabice slova, dbát, kde je toho třeba, na přízvukné předložky před substantivy, všimnout si, kde je na začátku verše slabika nepřízvučná jako předložka (nejčastěji to bývá spojka „a“, nebo bezpřízvukné předložky). Neujde pozornosti, že volný verš není zdaleka prózou a že v tomto podání vyniknou žalmy nejdůstojněji a nejpřirozeněji. Kdybychom si chtěli vzít přirovnání ze světa výtvarného, řekli bychom, že by dnes malíř nemaloval Davida v kroji Smila Flašky z Pardubic, nýbrž že by mu namaloval oděv takový, aby co nejméně odváděl pozornost od jeho vlastní osoby a toho, co nám chce povědět.

Podle těchto zásad jsem přeložil žalmy; překlady úzkostlivě dbají, aby se obsahově kryly s originálem a

dbají především o srozumitelnost. Kde se zdají poněkud volnějšími, je využito moderní teorie překladatelské v tzv. vnitřních vysvětlivkách tam, kde je možno se vyhnout uvádění vysvětlivek pod čarou.

Jako ukázkou uvádím žalm 23:

ŽALM 23. K PŘENÁŠENÍ ARCHY ÚMLUVY NA SION

Žalm byl složen pravděpodobně, když David dobyl na Jebuzitech vrchu Sionu (2 Král 6), a tam dal ze soukromého domu Aminadabova přenést archu úmluvy. Archa znázorňovala Boží přítomnost mezi lidem, vstupoval tedy na Sion Bůh jako vítězný král. Žalm je svou povahou mesiášský.

Rozdělení myšlenek:

- a) *Boží velebnost,*
- b) *v Boží přítomnosti smí prodlévat pouze člověk bez-úhonný,*
- c) *slavný vjezd Krále do svatyně.*

1. Žalm Davidův.

Pánu náleží země
a vše, co ji naplňuje,
svět i ti, kdo jej obývají,

2. vždyť on sám jej rozestřel nad oceány,
upevnil jej nad vodami.

3. Kdo smí vstoupit na horu Pánovu,
kdo smí stanout na místě jemu zasvěceném?

4. Ten, kdo má nevinné ruce a čisté srdce,
kdo se v myšlenkách neupíná na marnosti,
kdo křivě nepřisáhá svému bližnímu.

5. Takovému se dostane od Pána požehnání
a odměny od Boha, jeho Spasitele:

6. je to pokolení těch, kdo ho vyhledávají,
kdo vyhledávají tvář Boha Jakubova.

7. Brány,
zdvihněte svá průčelí,
zvyšte se, vy brány starodávné,
k příchodu krále v slávě!

8. „Kdo je ten král v slávě?“
„Pán udatný a mocný,
Pán v boji neohrožený!“

9. Brány,
zdvihněte svá průčelí,
zvyšte se, vy brány starodávné,
k příchodu krále v slávě!

10. „Kdo je ten král v slávě?“
„Sám Pán ozbrojených zástupů
je tím králem v slávě!“

*„Svět rozestřel.“ — podle starého zeměpisného
náhledu, jako by souše stála na jakýchsi pilířích nad
vodami,*

„marnosti“ — modloslužba,

*„starodávné brány“ — tj. staré, jebuzitské, nyní
mají zvýšit svá klenutí, protože se blíží a bude zde pře-
bývat král jiný, než byli králové dosavadní. Brána na
východě znamenala současně panovníkovu moc.*

*„ozbrojené zástupy“ — častý termín, asi jako:
voje nebeských duchů.*

P. Josef Kunický

SVĚTOVÁ KONFERENCE VĚŘÍCÍCH LIDÍ ZA MÍR V JAPONSKU

Ve dnech 25.—28. července 1961 se konala v japonském městě Kyoto světová konference věřících lidí za mír, které se na pozvání přípravného výboru této konference zúčastnila také delegace z Československé socialistické republiky. Delegaci tvořili kapitulni vikář litoměřický Msgr. dr. Eduard Oliva a generální inspektor luteránské církve na Slovensku, poslanec NS prof. Andrej Žiak. Redakce požádala místopředsedu CMVKD, Msgr. dr. Olivu, aby čtenářům Duchovního pastýře sdělil své dojmy ze svého třítýdenního pobytu v Japonsku a z průběhu konference v Kyotu.

Světová konference věřících lidí za mír byla svolána do starobylého města Kyoto ve středním Japonsku z popudu pokrokové buddhistické organizace Japan Buddha Sangha, která si vytkla za cíl burcovat nejen věřící buddhisty a všechen lid v Japonsku k aktivnímu boji za mír a k odčinění viny Japonců na druhé světové válce, ale ve spolupráci s jinými náboženskými organizacemi v Asii i z ostatních kontinentů povzbuzovat k aktivnímu boji za mír nábožensky smýšlející lidi na celém Dálném východě a na celém světě.

Konference v Kyotu se kromě 228 japonských delegátů a různých náboženských organizací, buddhistů, šintoistů a křesťanů, zúčastnilo na 50 delegátů ze sedmnácti států ze všech světadílů. Je samozřejmé, že převážnou část delegátů domácích i zahraničních tvořili buddhisté, zastoupení byli však i šintoisté a moslimové a příslušníci různých křesťanských církví včetně katolické. Nejpočetnější zahraniční delegací byla delegace sovětská, vedena pravoslavným arcibiskupem Sergejem z Permy.

Na zahajovacím plenárním zasedání konference objasnil v zásadním obsáhlém projevu prof. Satuma z university v Hirošimě tři základní témata, kterými se má konference zabývat a k nimž má zaujmouti stanovisko, a to k všeobecnému a úplnému odzbrojení, k zákazu atomových a vodíkových zbraní a pokusů s nimi a ke zničení všech stávajících zásob nukleárních zbraní. Tato tři základní témata byla pak projednávána v rozsáhlé a podrobné diskusi po následující dva dny ve čtyřech pracovních sekcích konference.

Přes rozdílnost náboženských, politických a společenských názorů a stanovisek vyslovovali všichni diskutující delegáti jednomyslně přesvědčení, že pro každého věřícího člověka bez rozdílu, jaké náboženství vyznává, je nábožensko-mravním příkazem důrazně se dožadovati, v zájmu zachrany lidstva před jeho případným zničením, urychleného provedení úplného, všeobecného a kontrolovaného odzbrojení, které by v sobě zahrnovalo i uskutečnění zákazu jakýchkoliv pokusů s nukleárními zbraněmi, zničení stávajících zásob těchto zbraní a dohodu o výlučně mírovém využívání atomové energie k pokroku všeho lidstva.

V souvislosti s tímto konečným mírovým cílem bylo na konferenci v Kyotu obšírně diskutováno i o nutnosti bezodkladného řešení současných stávajících světových problémů, jichž vyřešení by vytvořilo příznivý základ k dosažení konečného cíle, tj. úplného a všeobecného odzbrojení.

Konference vyslovila naprostý souhlas s požadavkem odstranění kolonialismu ve všech jeho formách a plně se postavila za návrh uzavření mírové smlouvy s Německem, a tím za mírové vyřešení otázky západního Berlína. Ostře byla odsouzena jakákoliv rasová diskriminace a zvláště japonští delegáti vznesli požadavek zrušení všech válečných paktů a všech opěrných bodů západních mocností, zvláště USA na cizích územích, zejména v Japonsku a na Dálném východě. Jednomyslně byl také přijat požadavek odchodu amerických vojsk z jižní Koreje a mírového sjednocení této země.

Oba členové československé delegace vystoupili na plenární schůzi a jejich projevy byly přijaty účastníky s velikou pozorností a souhlasem. Naše delegace měla možnost účinně zasahovat do diskuse v sekcích i v řídící a návrhové komisi, kde jsem byl místopředsedou a písemným formulováním některých zásadních návrhů

pro deklaraci přispěla naše delegace k tomu, aby do této byly pojaty hlavní požadavky, navržené a projednané v diskusi. S uspokojením mohu konstatovat, že oba členové československé delegace těšili se u převážné většiny účastníků konference velmi přátelské pozornosti, které jsme se snažili plně využít k tomu, aby konference jasně promluvila ke svědomí věřících lidí na celém světě. Myslím, že se tato naše snaha setkala s úspěchem, neboť na závěrečném plenárním shromáždění konference přijatá takzvaná Kyotská deklarace obsahuje mezi svými sedmnácti body všechny zásadní požadavky poctivých bojovníků za světový mír. Kyotská deklarace se jasně dožaduje urychleného provedení všeobecného a úplného odzbrojení, zákazu nukleárních zbraní a pokusů s nimi, odstranění imperialistického a koloniálního útlaču v každé formě, vyřešení západoberské otázky mírovou cestou, mírového sjednocení Koreje a zrušení vojenské smlouvy mezi Japonskem a USA.

Závěrem bylo v Kyotské deklaraci oznámeno usnesení o vytvoření stálého výboru Světové konference věřících lidí za mír, jehož dopisujícími členy se stávají všichni zahraniční účastníci konference v Kyotu.

Konference byla uzavřena velkou mírovou manifestací v jednom z největších sálů v Kyotu, které se vedle četných kyotských občanů a představitelů veřejného života zúčastnilo několik set vysokoškolských studentů a na které byla přečtena a jednomyslně schválena Kyotská deklarace, jako směrnice pro další práci za mír japonských věřících lidí.

Celé ovzduší, průběh i výsledek mírové konference v Kyotu prokázaly jeden nevyvratitelný fakt, že velká idea dosažení trvalého světového míru, je-li opravdu poctivě zastávána a cílevědomě uplatňována, dovede sjednotit lidi nejrůznějších náboženských vyznání, politických a společenských názorů, ras a národností a vzbudit v nich opravdové bratrství, jehož tmelem je láska k lidstvu.

Toto přátelství a bratrství účastníků mírové konference v Kyotu bylo ještě více utuženo během desetidení mírové pouti po řadě míst středního Japonska, která následovala po skončení konference v Kyotu. Na této mírové pouti po Japonsku poznali jsme četné význačné kulturní památky typicky japonské a krásy japonské krajiny, ale co hlavního, měli jsme příležitost na četných mírových manifestacích, na kterých jsme měli možnost i promluvit, poznat prostý japonský pracující lid měst i venkova.

Měli jsme možnost hovořit s dělníky a dělníky ve dvou velkých továrnách, besedovali jsme v horské Sakakami s prostými dřevařskými dělníky a jejich ženami, které na počest delegátů zatančily večer své rázovité tance.

Poznali jsme, a toto poznání zejména nás, delegáty z Československé socialistické republiky, potěšilo, že japonský pracující lid je pevně rozhodnut učinit ze své strany vše, aby strašlivá tragédie Hirošimy a Nagasaki se již nikdy a nikde na světě nemohla opakovat. Toto naše poznání bylo ještě utvrzeno na besedě s vysokoškolskými studenty v Kyotu, kteří se velmi živě zajímali o život u nás a na jejichž četné dotazy jsme oba sotva stačili odpovídat, a pak zejména na improvizované mírové manifestaci v tichomořském lázeňském místě Kamakura, asi 60 km od Tokia. Na tuto mírovou manifestaci byli jsme spolu s prof. Žiakem a dvěma přáteli ze sovětské delegace pozváni po našem návratu do Tokia skupinou mladých Japonců, kteří nás objevili v hotelu. Této mírové manifestace v Kamakuře v den výročí svržení atomové bomby na Hirošimu, 6. srpna, zúčastnilo se na mořské pláži, kde se konala, na dva a půl až tři tisíce mladých tokijských dělníků a dělnic a vysokoškolských studentů. Mluvili jsme k nim všichni čtyři, opravdu od srdce k srdci, mluvili jsme k nim jako věřící lidé, já jako katolický kněz o přikázání Nezabiješ, a naše slova, třeba někdy s potíží tlumočená, chytla a zapálila mladá japonská srdce. Nikdy nezapomenu na pozorné obličej mladých japonských děvčat a chlapců v koupá-

cích úborech na žluté mořské pláži s modrým pozadím vln Tichého oceánu. Nikdy nezapomenu na jásavé tóny sovětských mládežnických písní zpívané japonsky účastníky. I slováckou Tancuj, tancuj si s námi zazpívali a zatančili. V životě jsem ještě nikdy nestiskl tolik mladých rukou, jako při našem odchodu z manifestace. Dlouho k našim uším zaznívalo z mladých hrdel Heuva banzaj, ať žije mír.

Sílící hnutí za mír mezi japonskými buddhisty, pracujícím lidem měst i venkova a zejména mládeží není ovšem nijak po chuti řadě činitelů japonského politického a hospodářského života, kteří stále více a nepokrytěji podporují znovuožívání těch temných sil, které v minulosti postavily Japonsko po bok nacistického Německa. Japonští fašisté si počínají stále drzeji ovšem za benevolentní podpory pánů Okinavy, vojenských činitelů USA.

Pracující japonský lid cítí toto nebezpečí, o kterém bylo

také hodně diskutováno na Kyotské konferenci, a stále rozhodněji se staví na odpor těmto nebezpečným silám, které by neváhaly uvrhnout Japonsko do naprosté atomové zkázy, kdyby to vyhovovalo jejich zájmům. Silou boje proti imperialistickým, agresivním choutkám řady politických činitelů Japonska je, jak jsme poznali, mladá dělnická třída, a proto pevně věřím, že pracující lid Japonska svůj boj proti válce, proti vlastnímu vykořisťování, za mír ve své zemi a na celém světě vítězně vybojuje.

Jsem přesvědčen, že jak Světová konference věřících lidí za mír v Kyotu, tak i následující sedmá světová konference proti atomovým a vodíkovým bombám a za odzbrojení, konaná od 9. srpna v Tokiu, jejíhož jednání jsme se oba také po dva dny zúčastnili, podpořily účinně mírové snahy japonského lidu a všech mírumilovných lidí na celém světě.

Msgr. dr. Eduard Oliva

Doba očima kněze

VÁŽNÉ VAROVÁNÍ

Již po dlouhou dobu mohli všichni lidé dobré vůle pozorovat, že západní velmoci se zuby nehty brání snaze mírumilovných sil světa učinit tečku za událostmi druhé světové války. Užívaly nejrozmanitějších záminek, aby znemožnily uzavření mírové smlouvy s Německem. Ne učinily nic, aby nemožná situace rozděleného Německa a Berlína byla vyřešena pokojnou a demokratickou cestou, která by nejen odpovídala zájmům mírumilovného lidstva, ale která by byla šťastným začátkem nového života německého lidu. Nejčastější záminkou odmítnutí mírové smlouvy byl požadavek, že mírovou smlouvu může podepsat pouze sjednocené Německo. Tato záminka ovšem znemožňuje natrvalo uzavření mírové smlouvy, protože dva diametrálně odlišné německé státy jsou už dávno skutečností, kterou nelze oddekretovat žádným memorandem. Žádný soudný člověk nemůže přece předpokládat, že státy Varšavské smlouvy vydají dobrovolně NDR režimu Adenauera a Kruppa, nebo naopak, že státy Severoatlantského společenství se smíří s nějakou likvidací NSR. Proto právě navrhoval Sovětský svaz uzavřít mírovou smlouvu nejprve s oběma německými státy a potom mezi nimi docílit sblížení, jehož prvním stupněm by alespoň byla konfederace NDR a NSR. V mírové smlouvě by pak byly vytyčeny závazky sjednoceného i nesjednoceného Německa, které by se týkaly jeho demilitarizace, jeho respektování současných hranic, záruky demokratických svobod německých občanů, zajištění státu proti předpokládanému fašistickým a militaristickým tendencím, které se nyní nejostřeji projevují v současném revanšismu NSR. Bylo by také spravedlivé a moudré, aby sjednocené Německo se stalo neutrální mocností, která by stála mimo NATO i Varšavskou smlouvu a mohla tak být činitelem stabilizace ve střední Evropě.

Žádnou významnou otázku politického a společenského dosahu nelze odkládat do nekonečna, zvláště když tento odklad neustále zvyšuje válečné nebezpečí a je trvalým semeníštěm neklidu a napětí. Sovětský svaz, který nesl na svých bedrech největší část břemene ve válce proti nacistické třetí říši, prohlásil, že nebudou-li chtít uzavřít mírovou smlouvu s německými státy jeho bývalí západní spojenci, bude muset uzavřít mírovou smlouvu s NDR spolu s ostatními socialistickými státy, které byly ve válečném stavu s nacistickým Německem. Uzavření mírové smlouvy s NDR znamená ovšem také vyjasnění a úpravu poměrů v hlavním městě Německa, Berlíně. Rozdělení správy Berlína na jednotlivé sektory a okupační pásma bylo ve své době projevem solidarity antifašistické koalice. Avšak tato solidarita proti fašistickému nepříteli byla porušena západními velmocemi, které vytvořily separatistický stát v západní části Německa a které také zneužily situace v západním Berlíně k trvalé sabotáži a diversantské činnosti proti NDR a socialistickým zemím.

Přes tyto skutečnosti projevil Sovětský svaz a jeho spojenci ochotu zajistit západnímu Berlínu statut svo-

bodného města, které by si samo upravovalo svůj vlastní politický a společenský režim. Šestnáct let po zmlknutí zbraní je konečně už na čase, aby také situace v Berlíně byla normální a mírová.

Sovětský svaz po dlouhém a trpělivém čekání a jednání stanovil jako konečnou lhůtu k uzavření mírové smlouvy s NDR rok 1961. Nebudou-li ochotny ho následovat západní státy, uzavře sám mírovou smlouvu s NDR a předá jí všechna práva, která jako člen protifašistické koalice vykonával ve východní části Německa. Včetně práv v Berlíně — a to právě byl důvod a záminka, proč západní velmoci vyvolaly válečnou hysterii kolem mírové smlouvy a otázky západního Berlína. Souběžně s touto válečnou propagandou a nezakrývaným válečným vyhrožováním Sovětskému svazu a socialistickým státům rozpoutaly západní mocnosti horečné zbrojení, provedly částečnou mobilizaci a v šíleném tempu vyvíjejí nové zbraně masového ničení lidí. Holedbají se novou bombou (neutronovou), která zničí ve svém okruhu vše živé a přitom nechá materiální statky neporušené. Navzdory všem varováním Sovětského svazu neučinily obě západní atomové velmoci — USA a Velká Británie — nic proti tomu, aby Francie bezohledně realizovala zkoušky svých atomových bomb na Sahaře, přes to, že k tomu měly jako členové stejného vojenského paktu možnosti. Není ostatně tajemstvím, že právě naopak podporovaly a podněcovaly tyto kazimírské a nebezpečné akce Francie. Není také neznámé, že mocnosti Severoatlantského paktu vybavily nejen své vlastní jednotky v NSR raketovou a nukleární technikou, nýbrž vycvičily v ní také západo-německé revanšisty. Je jenom pouhým zastíracím manévrem tvrzení, že Západ nedal do rukou bývalých hitlerovských generálů právo vyrábět a používat jaderné zbraně. Bundeswehr je vycvičen a vybaven tak, aby kdykoliv mohla být v jeho raketových a konvenčních částech armády uplatněna jaderná energie. Tato koordinovaná hra na schovávanou vycházela z nesprávného předpokladu, že totiž Sovětský svaz nebude vyvíjet novou válečnou techniku a že se tak nechá zaskočit Západem.

V sovětském vládním prohlášení bylo uvedeno, že jen s krajní nechtí a hlubokým politováním je sovětský lid přinucen čelit zbrojení západních velmocí tím, že vyzkouší nové jaderné zbraně velkého účinku. Přitom je charakteristické, že Sovětský svaz prohlásil, že tyto zkoušky provede tak, aby byly co nejméně nebezpečné pro lidské zdraví. Tyto mohutné zbraně mají být vážným varováním nenapravitelných válečných šílenců a zchladit jejich horké hlavy, které už vidí Sovětský svaz a socialistické země v sutinách.

Bylo by ovšem neodpustitelným činem dát příštím agresorovi možnost a příležitost k jeho akcím. Je známe, že opravdové úsilí o mír, které sdílejí také všichni poctiví křesťané, nemá nic společného s prázdným pacifis-

mem, který svým pasivním postojem vlastně dává výhodu tomu, kdo chystá agresi. Ustavičné uhýbání zlu, stále ústupky útočníkovi slouží nepřímo k rychlejšímu rozpoutání válečného konfliktu. Vždyť příklad druhé světové války je klasickou ukázkou toho, kam vedla politika ustavičného uhýbání útočníkovi. Díky tomu, že západní mocnosti neustále uhýbaly Hitlerovým požadavkům a že dokonce omlouvaly a sankcionovaly jeho násilné činy vůči Rakousku, Československu a dalším státům, staly se samy pozdějším cílem jeho útočných plánů.

Tato chyba se nesmí opakovat. Agresor musí vědět, že se setká s odpůrcem, který je dobře připraven. Sovětská raketová technika, jeho kosmické lodě a družice, jeho nové atomové bomby vysokých účinků mluví k útočníkovi jasnou řečí. Útok proti Sovětskému svazu nebo proti každé jiné socialistické zemi znamená už předem sebevraždu pro útočníka.

Je docela možné, že dnes ti lidé, kteří schvalovali svržení prvních atomových bomb na bezbranná japonská města, kteří svými pokusy zamořovali Tichomoří a kteří všestranně torpédovali jednání za zákaz atomových zbraní, budou dnes ronit krokodýlí slzy a ukazovat na sovětský imperialismus, který chce uvrhnout „svobodný

svět“ do otroctví. Možná, že se stane, že tím zmatou nejednu poctivou, čestně smýšlející duši. Na adresu těchto lícovníků lze říci jen jedno: „Proč jste kdysi vrhli naši vlast do spárů hitlerovských zločinců? Proč jste nebombardovali v druhé části války, kdy jste měli leteckou převahu, krematoria koncentračních táborů? Proč jste mohli bombardovat obytné čtvrti evropských měst, proč jste zničili Drážďany, když jste mohli a měli zničit vražedné továrny I. G. Farben nebo Kruppova koncernu?“

A dále je nutné říci všem těm, kteří se budou divit a odsuzovat sovětské atomové zkoušky: „Máte nejen možnost uzavřít mírovou smlouvu s Německem, ale můžete ještě něco víc. Můžete uzavřít dohodu na úplné odzbrojení, která jediné může zbavit člověka nedůstojných válek. Tato možnost jest kdykoliv otevřena. Ten, kdo usiluje o skutečný mír, kdo zavrhuje ničivé moderní zbraně, musí být přece hotov uzavřít dohodu, která je může v krátké době odstranit!“

Člověk má na této zemi bránit život a lásku. Ale nesmí stát při jejich obraně pasivně, s holýma rukama. O život je třeba stejně bojovat jako o mír a lásku. Žádný křesťan nepochybuje totiž o tom, že útočník si zaslouží trestu a že ho tento trest opravdu nemine!

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci říjnu t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

90 let dne 8/10 P. František Navrátil, duchovní v. v., Kroměříž.

85 let dne 10/10 P. Ludvík Čaesar, duchovní v. v., Třemešná.

80 let dne 7/10 P. František Šebestík, kons. rada, Pšov.

75 let dne 4/10 P. Josef Kouřil, provisor, Strážnice.

70 let dne 12/10 P. František Blaha, farář, Lhota u Mal.

65 let dne 3/10 P. Václav Vlášek, farář, Bílsko.

60 let dne 7/10 P. Josef Kunz, farář, Kamenický Šenov; 9/10 P. Theodor Meitner, farář, Hraběšice; 21/10 P. Karel Dvořák, farář, Dub.

50 let dne 3/10 P. František Benda, farář, Horní Kounice; 6/10 P. František Goldman, admin., Paršovice; 14/10 P. František Filip, admin., Frenštát p. R.; 18/10 P. Josef Stoklasa, farář, Veliš; 20/10 P. Jan Bednář, farář, Dalečín; 25/10 P. Alois Lakomý, farář, Těšnovice; 26/10 P. Ladislav Jurák, admin., Bohuňov; 27/10 Dr. Leopold Chvostek, provisor, Velký Týnec.

ÚČASTNÍCI IV. KURSU KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ:

P. Rudolf Adámek, duchovní, Všemina; P. Josef

Beneš, provisor, Medlov; P. Emil Bílek, Kojetín; P. Michal Borčín, admin., Petrovice; P. Imrich Branikovič, farář, Uhrovec; P. Ladislav Filgás, admin., Lubina; P. Jan Handlřík, admin., Korolupy; P. František Houdek, děkan, Ronov n. Doubr.; P. Josef Hudec, farář, Čestlice; P. Vincenc Hurník, provisor, Bohuslavice; P. Evžen Konečný, admin., Heraldice; P. Fabián Knedlík, koop., Nové Město na Moravě; Dr. Vladimír Kryštofský, Dlouhá Loučka; P. Stanislav Marek, admin., Sedloňov; P. Bedřich Novák, admin., Horní Brusnice; P. Josef Novák, farář, Moravičany; P. Bohuslav Pernica, admin., Břeclav; P. Josef Peterka, admin., Nové Strašecí; P. Josef Polášek, provisor, Olomouc; P. Jiří Procházka, Vysoké Studnice; P. Josef Rybka, farář, Korytná; P. Jaroslav Schneider, admin., Javorník; P. Vladislav Schneider, farář, Všechnovice; P. Josef Valach, koop., Kroměříž; P. Zdeněk Vodička, admin., Vrané u Peruce; P. Rudolf Vošický, admin., Předměstí.

ÚČASTNÍCI V. KURSU KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ:

P. František Appl, admin., Benešov nad Ploučnicí; P. Josef Brada, děkan, Opařany; L. Leopold Černý, farář, Unín; P. Stanislav Česlák, admin., Horní Slatina; P. Ervín Durczok, farář, Třinec-Košská; P. Ja-

roslav Haněl, admin., Svoboda n. Úpou; P. František Hrabal, admin., Uhřetín; P. Ladislav Hulín, dómský vikář, Praha; P. František Hybner, admin., Kynšperk n. Ohří; P. František Janek, admin., Mníšek pod Brdy; P. Stanislav Kapavík, admin., Toužim; P. Josef Kaplický, děkan, Netolice; P. Maximilián Kaschel, farář, Kobylí n. Vidn.; P. Jaroslav Knespl, admin., Most; P. Jindřich Kocman, farář, Netín; P. František Kočíčka, admin., Teplice; P. A. Kostka, děkan, Semily; P. Alois Krejza, admin., Kácov; P. Vladimír Majzner, admin., Zruč nad Sázavou; P. Ladislav Novák, provisor, Horní Němčí; P. Miroslav Paclík, admin., Dobruška; P. Karel Rybníkář, admin., Sady; prof. Josef Schovanec, admin., Poděbrady; P. Stanislav Sedlák, děkan, Zábřeh na Moravě; P. Jan Slámka, farář, Hrotovice; P. Alois Srovnalík, provisor, Dolany; P. Petr Stulík, admin., Horní Stropnice; P. Petr Špinler, admin., Vrchlabí.

ÚČASTNÍCI VI. KURSU KNĚŽSKÝCH EXERCICIÍ

P. Jiří Bílek, admin., Brno-Zábřovice; P. Lubomír Blecha, kaplan, Praha-Nusle; P. František Boudal, kaplan, Český Krumlov; P. Miroslav Čechal, admin., Liptaň; P. František Červinka, farář, Rokytnice nad Jiz.; P. Alois Doubravský, farář v. v., Hoštice-Heroltice; P. Jan Galbavý, kaplan, Zatec; P. Václav Grygera, koop., Zábřeh na

Mor.; P. Antonín Harazin, admin., Bzí; P. Stanislav Havlas, admin., Český Dub; P. Karel Hobza, katecheta v. v., Brno; P. Oldřich Hodač, děkan, Jablonec nad Nis.; P. Josef Horvátík, farář, Dolné Dubové; P. Kamil Chovan, farář, Modran; dr. Leopold Chvostek, provisor, Velký Týnec; P. Josef Jůza, děkan, Sadská; P. Emanuel Kindermann, farář, Kostomlaty; P. Jos. Lochmann, děkan, Libochovice; P. Oldřich Mílek, admin., Brod nad Dyjí; P. Bořivoj Mošna, admin., Močidlec; P. Leo Pospíšil, katecheta v. v., Valašské Meziříčí; P. Beno Rössler, kaplan, Most; P. Josef Řihák, admin., Tištn; P. Richard Samek, koop., Bystřice pod Peršt.; P. Alois Svára, děkan v. v., Černá Hora; P. Josef Šoustek, provisor, Olomouc-Hejčín; P. Alois Špatný, farář, Dobrá Voda; P. Josef Vadovič, admin., Klášterec nad Ohří; P. Josef Wencel, děkan, Jeseník; P. František Veselý, děkan, Vodňany; P. František Zadražil, admin., Čelákovice.

ROZVOD V BOLIVII

Vatikán protestoval v těchto dnech u bolivijské vlády proti připravovanému zákonu, kterým se povoluje rozvod. Vatikánská nota říká, že nový zákon, jehož schválení se už považuje za jisté, „narušuje samotné základy společnosti“. Bolivijská vláda odpověděla, že se musí řídit rozhodnutím parlamentu a nemůže vzít protest v úvahu.

„KNĚZ ZAVRŽENÝCH“

Americký film, vytlačovaný ze světového filmového dění sovětským a italským filmem, natáčí nyní vážné náměty a věnuje jim velkou režisérskou a výtvarnou péči. V Cannes vzbudily velkou pozornost nové americké filmy, jednající o lidech zavržených. Film „The Hoodlum Priest“ zachycuje příběh mladého zločince, který již na prahu svobody a úplně normálního a šťastného života je provokován dozorcem v dílně a znovu rebeluje proti společnosti. Spáchá ve vzrušení vraždu a jediné, co pro něho jediný skutečný přítel, Otec Dismas, může udělati, je, doprovodit jej na elektrické křeslo a býti mu do posledního okamžiku nejlepším druhem. Příběh je založený na skutečnosti. Před dvaceti pěti lety Charles Dismas Clark, irský duchovní, rozhodl se věnovati svůj život rehabilitaci vězňů, věře, že jediná možná cesta jak zabrániti zločinu je získati důvěru bývalých zločinců, nebo za takové považovaných a zavržených, tím, že

se bude s nimi stýkati na jejich úrovni, podílet se na jejich životě, používat jejich mluvy, až by byl přijat za jejich přítele. Režii filmu řídil sám duchovní P. Clark, dnes padesátník, příběh hrdiny je složen ze skutečného života tří skutečných bývalých zločinců. Obsazení je velmi pečlivé, P. Dismase hrál velmi přesvědčivě Don Murray, který také napsal spolu s P. Dismasem Clarkem scénář. *fu*

PRVNÍ FESTIVAL „MAI DE VERSAILLES“

trvajícím po celý květen a přinášejícím výkvět staré i současné hudby, byl zahájen dvěma koncerty duchovní hudby. Händelův „Mesiáš“ byl předveden v katedrále, další ve dvorní kapli (Mozartova Mše). V obnoveném dvorním divadle, nesoucím dnes název první jeho feditelky Mlle Montansier, otevřeném 18. listopadu 1777, byla uvedena Racinova „Esther“, napsaná původně pro chovanky kláštera sv. Cyry, které jej také provedly v lednu

1689. Versailles jsou nazývány kolébkou francouzské hudby, nově založený festival má zdůrazniti jejich význam ve vývoji evropského hudebního umění. *fu*

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Svatá Terezie Ježíškova (1873—1897) napsala nejen své proslulé dílo „Dějiny duše“, ale, což je méně známo, i tři pěkné svazečky veršů. Není to nijak malé dílo, je to plných pětáctyřicet různě dlouhých básní epických i lyrických. Jsou věnovány vesměs oslavě Boha, Panny Marie, andělů a svatých. Básně jsou nejen dokladem značného básnického nadání a veliké píše mladičké světičky, ale především, stejně jako „Dějiny duše“, dokladem jejího vroucího náboženského zánícení a opravdové lásky k Bohu. Jako refrén se v nich stále opakuje vyznání, které svatá Terezie učinila i svými posledními slovy před odchodem z tohoto světa: „Ó, miluji tě, můj Bože! Já - tě - miluji!“ Jako ukázkou její básnické činnosti uvádíme překlad

úryvku jedné z jejích delších básní, nadepsané „Žit lásce“:

*Kdo žije lásce, dává,
nechce nic,
nežádá odměny, kdo láskou
provád.*

*Já dávám, dávám,
nepočítajíc,
kdo miluje, ten nesmí
kalkulovat!*

*Božskému srdci, kterým
něha vše,
všechno jsem dala! Teď
mám v duši klid...*

*Už nemám nic, mé
bohatství, mé vše
je lásce žit!*

*Kdo žije lásce, ten si
v srdci stírá
veliký poklad pro věčný
život svůj.*

*Chci Tvoji vůli vždycky
plnit ráda,
však nejsem anděl, milý
Bože můj!*

*Poklesnu-li, přicházíš
ke mně zas,
obejmout spěcháš mne
a potěšit.*

*Přiď, dej mi milost
nevýslovných krás
jen lásce žit!*

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Zdrálek František, farář, Velíz, ustanoven dekretem čj. 4337/61 od 1. 8. 1961 administrátorem v Cerhovicích, okres Beroun, dekretem čj. 4338/61 excurr. administrátorem v Líšné, okres Rokycany, a dekretem čj. 4345/61 pověřen správou kostela v Kačezu, okres Rokycany.

Doubek Alois, děkan, Žebrák, ustanoven dekretem čj. 4346/61 od 1. 8. 1961 excurr. administrátorem ve Velízu, okres Beroun.

Kapica František, administrátor, Slabce, ustanoven dekretem čj. 4433/61 od 15. 8. 1961 excurr. administrátorem ve Skryjích, okres Rakovník.

Chváta Jan, administrátor, Křečovice, ustanoven dekretem čj. 4427/61 od 1. 9. 1961 excurr. administrátorem v Živohošti, okres Benešov.

Brandejs Jindřich, administrátor, Postupice, ustanoven dekretem čj. 4431/61 od 15. 9. 1961 administrátorem v Neveklově a dekretem čj. 4432/61 excurr. administrátorem v Bělci, okres Benešov.

Velíšek František, administrátor, Neveklov, ustanoven dekretem čj. 4428/61 od 15. 9. 1961 administrátorem v Benešově a dekretem čj. 4429/61 excurr. administrátorem v Chotýšanech, okres Benešov.

Konečný Alois Josef, administrátor, Dolní Žandov, ustanoven dekretem čj. 4555/61 od 1. 9. 1961 excurr. administrátorem v Trstěnicích, okres Cheb.

Vošický Rudolf, administrátor, Žehuň (diecése Král. Hradec), ustanoven dekretem čj. 4566/61 od 1. 9. 1961 excurr. administrátorem v Sánech, okres Nymburk.

Pensionování:

Týra Václav, farář v Bělci, okr. Benešov, odchází dnem 15. 9. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 4430/61).

Dr. Veselý Ignác, kapitulní děkan, Stará Boleslav, odchází dnem 1. 9. 1961 na trvalý odpočinek (čj. 4526/61).

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ustanovení:

Matušína Josef, admin. v Prušánkách, okr. Hodonín, ustanoven od 1. 7. 1961 administrátorem ve Žďárně, okr. Blansko.

Prnka Tomáš, koop. u sv. Kříže ve Znojme, ustanoven od 1. 7. 1961 kooperátorem v Brně, Staré Brno.

Zouhar Josef, koop. v Jedovnicích, okr. Blansko, ustanoven od 1. 7. 1961 admin. ve Zvoli, okr. Žďár nad Sázavou.

Zatecký František, farář a děkan v Horní Slatině a exkur. Budeč, okr. Jindř. Hradec, ustanoven od 1. 7. 1961 admin. v Prušánkách, okr. Hodonín.

Česlík Stanislav, koop. v Dačicích, okr. Jindř. Hradec, ustanoven od 1. 7. 1961 admin. v Horní Slatině a exkur. Budeč, okr. Jindř. Hradec.

Valášek Maxmilián, býv. koop. v Lomnici u Tišnova, okr. Blansko, ustanoven od 16. 6. 1961 zatímním koop. a zástupcem faráře v Dubňanech, okr. Hodonín.

Koukal Vladimír, novokněz, ustanoven od 1. 7. 1961 koop. v Telči, okr. Jihlava.

Korbela František, novokněz, ustanoven od 1. 7. 1961 koop. ve Znojme, sv. Kříž.

Hanusa Václav, novokněz, ustanoven od 1. 7. 1961 koop. v Dačicích, okr. Jindř. Hradec.

Ducháček Josef, býv. administrátor v Humpolci, okr. Jindř. Hradec, ustanoven od 1. 7. 1961 zástupcem faráře v Mutěnicích, okr. Hodonín.

Nemáš František, admin. v Trnavě, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 7. 1961 admin. v Jinošově, okr. Třebíč.

Jelínek Zdeněk, admin. v Rudíkově, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 7. 1961 exkur. admin. v Trnavě, okr. Třebíč.

Havel Ladislav, admin. v Jinošově, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 7. 1961 koop. v Jemnici, okr. Třebíč.

Marek František, koop. v Jemnici, okr. Třebíč, ustanoven od 1. 7. 1961 admin. v Brně-Husovicích.

Kvasnička František, admin. v Blížkovicích, okres

Znojmo, ustanoven od 1. 8. 1961 exkur. admin. v Často-
hosticích, okr. Třebíč.

Kamínek Josef, koop. v Brně-Řečkovících, ustanov-
ven od 1. 9. 1961 administrátorem v Myslbořicích, okr.
Třebíč.

Bláha Bohuslav, koop. u sv. Jakuba v Jihlavě, vyvázán
od 15. 9. 1961 z duchovní správy.

Procházka Jaroslav, admin. ve Vladislavi, okr. Tře-
bíč, vyvázán od 1. 9. 1961 z exkur. admin. ve Střížově,
okr. Třebíč.

Ambrož Miloslav, admin. v Koněšíně, okr. Třebíč,
ustanoven od 1. 9. 1961 admin. ve Střížově a exkur.
admin. v Koněšíně, okr. Třebíč.

Jmenování:

Noha Jan, farář a děkan v Mohelně, okr. Třebíč, jme-
nován od 16. 5. 1961 arciknězem moravskobudějovic-
kým.

Pensionování:

Dr. Jančík Josef, koop. Staré Brno, pensionován od
1. 4. 1961.

Zemřeli:

Svoboda Rudolf, farář v. v. v Plavči, okr. Znojmo,
zemřel 25. 4. 1961.

Sommer Eduard, farář v. v. v Dalešicích, okr. Třebíč,
zemřel 15. 6. 1961.

DIECÉSE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Úprava vikariátních obvodů:

Dnem 1. června byla provedena nová úprava vikariát-
ních obvodů, a to takto:

1. Hranice, dicésní zůstávají nedotčeny.

2. Obvody vikariátů jsou totožny s obvody okresů s tě-
mito výjimkami:

Vikariátu Pelhřimov připadne Dolní Cerekev z okresu
Jihlava

Vikariátu Písek připadne Bohutín, Březnice, Bubovice,
Drahenice, Hvoždany, Chraštice, Starý Rožmitál a
Tochovice z okresu Příbram

Vikariátu Tábor připadne Miličín, Neustupov a Zlaté
Hory z okresu Benešov

Vikariátu Domažlice připadne Bernartice u Přimdy,
Dubec, Prostiboř a Staré Sedlo u Tachova z okresu
Tachov

Ve vikariátě plzeňsko-nepomuckém budou fary: Blo-
vice, Budislavice, Dnešice, Dol. Lukavice, Horšice,
Kasejovice, Kbel, Kotouň, Letiny, Merklín, Nepomuk,
Neurazy, Prádlo, Přestice, Řenče, Seč, Vrčeň a Žin-
kovy.

3. Osady přiřazené jsou příslušné k tomu vikariátu, na
jehož území je farní úřad, i když ony jsou na území
sousedního vikariátu.

4. Městské vikariáty zůstávají nedotčeny.

5. Vikariáty mají název příslušných okresních měst s vý-
jimkou okresu a vikariátu Plzeň-jih, který ponese ná-
zev vikariát plzeňsko-nepomucký.

6. Touto úpravou snižuje se počet vikariátů kromě vika-
riátů městských na 11.

Současné byli ustanoveni:

Votruba František, osob. děkan v Č. Budějovicích,
vikářem venkovského vikariátu českobudějovického
(č. 1157/61).

Nápravník Václav, administrátor Římov, vikar. se-
kretářem venkovského vikariátu českobudějovického
(č. 1158/61).

Lampart Stanislav, administrátor Purkarec, vikariát.
sekretářem venkovského vikariátu českobudějovického
(č. 1159/61).

Velický Josef, administrátor Český Krumlov, viká-
řem vikariátu českokrumlovského (č. 1160/61).

Panoš František, administrátor Kaplice, vikar. sekre-
tářem vikariátu českokrumlovského (č. 1161/61).

Kavale Josef, administrátor Jindř. Hradec, vikářem
vikariátu jindřichohradeckého (č. 1162/61).

Staněk Jaroslav, administrátor Kardašova Řečice,

vikar. sekretářem vikariátu jindřichohradeckého (č.
1163/61).

Bureš Václav, děkan Pelhřimov, vikářem vikariátu
pelhřimovského (č. 1164/61).

Brož Josef, os. děkan Lidmaň, vikar. sekretářem vi-
kariátu pelhřimovského (č. 1165/61).

Brož František, administrátor Červená Řečice, vikar.
sekretářem vikariátu pelhřimovského (č. 1166/61).

Kajtmán František ThDr., administrátor Písek, viká-
řem vikariátu píseckého (č. 1167/61).

Červenka Josef, administrátor Milevsko, vikar. se-
kretářem vikariátu píseckého (č. 1168/61).

Kortán Alois, administrátor Březnice, vikar. sekretá-
řem vikariátu píseckého (č. 1178/61).

Kukačka František, děkan Prachatic, vikářem vika-
riátu prachatického (č. 1169/61).

Rendl Karel, administrátor Čkyně, vikar. sekretářem
Kašík František, kaplan Prachatic, vikar. sekretá-
řem vikariátu prachatického (č. 1171/61).

Kovář Karel, administrátor Strakonice, vikářem vika-
riátu strakonického (č. 1172/61).

Mikuška Jan, děkan Blatná, vikar. sekretářem vi-
kariátu strakonického (č. 1173/61).

Veselý František, administrátor Vodňany, vikar. se-
kretářem vikariátu strakonického (č. 1174/61).

Komínek Josef, administrátor Chotoviny u Tábora,
vikářem vikariátu táborského venkovského (č.
1175/61).

Rytíř Ondřej, administrátor Jistebnice, vikar. sekre-
tářem venkovského táborského vikariátu (č. 1176/61).

Panoš Jan, administrátor Dírná, vikar. sekretářem
venkovského táborského vikariátu (č. 1177/61).

Kubín Jan, děkan Staňkov, vikářem vikariátu do-
mažlického (č. 1179/61).

Krejčí Josef, administrátor Klenčí pod Čerchovem,
vikar. sekretářem vikariátu domažlického (č. 1180/61).

Kutný Pavel, administrátor Klatovy, vikářem vikariátu
klatovského (č. 1181/61).

Pospíchal František, administrátor Velký Bor, vi-
kar. sekretářem vikariátu klatovského (č. 1182/61).

Kopačka Jan, administrátor Nýrsko, vikar. sekre-
tářem vikariátu klatovského (č. 1183/61).

Rožánek Bedřich, administrátor Blovice, vikářem vi-
kariátu plzeňsko-nepomuckého (č. 1184/61).

Fürbacher Bohumil, administrátor Neurazy, vikar.
sekretářem vikariátu plzeňsko-nepomuckého (č.
1185/61).

Ustanovení:

Pásocha Josef, farář v. v. duchovním správcem a
mimoř. zpovědníkem sester NSO v Domově důchodců
v Lažanech (o. Strakonice) od 26. 5. 1961 (č. 699/61).

Šiman František, kaplan Strakonice, administrátorem
v Dobříši (o. Strakonice) od č. 6. 1961 (č. 748/61).

Zíka Josef, farář v. v. v Č. Budějovicích, rektorem
kostela sv. Prokopa v Č. Budějovicích od 1. 8. 1961
(č. 967/61).

Sobíšek František, administrátor Chrástany, admi-
nistrátorem v Rudolfově (o. Č. Budějovice) od 1. 8. 1961
(č. 970/61).

Laňka František, novosvěcenec, kaplanem v Lišově
(o. Č. Budějovice) od 15. 8. 1961 (č. 971/61).

Štráberger Jindřich, administrátor Lišov, excurr.
administrátorem ve Štěpánovicích a Dol. Slověnicích
(o. Č. Budějovice) od 15. 8. 1961 (č. 972/61).

Tvrdek Vojtěch, administrátor Štěpánovice, admi-
nistrátorem v Kamenném Újezdě (o. Č. Budějovice)
od 15. 8. 1961 (č. 974/61).

Vobr Antonín, administrátor Zdíkov, administrátorem
ve Volarech a excur. administrátorem v Č. Zle-
bech, Křišťanově a Cudrovicích (o. Prachatic) od 1. 8.
1961 (č. 986/61).

Čížek Václav, administrátor Olešnice, administrátorem
ve Střížově a excur. administrátorem v Doudle-
bech (o. Č. Budějovice) od 1. 8. 1961 (č. 988/61).

Vondryška František, administrátor Vitějovice,
administrátorem v Olešnici a excur. administrátorem
v Jílovicích (o. Č. Budějovice) od 1. 8. 1961 (č. 989/61).

Kaše Václav, administrátor Volary, administrátorem ve Staších a excur. administrátorem ve Zdíkovci a Nicově u Kašperských Hor (o. Prachatice) od 1. 8. 1961 (č. 985/61).

Soukup Ladislav, administrátor Sudoměřice, excur. administrátorem v Chrástanech (o. Č. Budějovice) od 12. 8. 1961 (č. 1125/61).

Dvořák Karel, farář Dub u Vodňan, administrátorem ve Vitějovicích (o. Prachatice) od 8. 8. 1961 (č. 1136/61).

Křištof Zdeněk, administrátor Zelená Lhota, administrátorem v Dubu u Vodňan (o. Prachatice) a excur. administrátorem v Předslavicích (o. Strakonice) od 15. 8. 1961 (č. 1144/61).

Hassmann Bohumil, administrátor Střížov, administrátorem v Zelené Lhotě a excur. administrátorem v Železné Rudě, Hamrech, Hojsově Stráži (o. Klatovy) od 15. 8. 1961 (č. 1145/61).

Pensionování:

Hašpl Josef, osob. děkan v Dobrušce, přeložen na trvalý odpočinek dnem 1. 6. 1961 (č. 747/61).

Vavruška Jan Msgre, farář v Kamenném Újezdě, přeložen dnem 15. 8. 1961 na trvalý odpočinek (č. 996/61).

Zemřeli:

Princ Rudolf, farář Kostelec nad Vltavou, zemřel 27. 5. 1961.

Doležal Dominik, katecheta v. v. ve Vodňanech, zemřel 22. 6. 1961.

DIECÉSE LITOMĚŘICKÁ

Vyznamenání:

Pařík Josef, děkan a čest. konsist. rada v Rožďalovicích, jmenován u příležitosti svého zlatého kněžského jubilea osobním arciděkanem; čis. dekr. 241/61-1-Ord. ze dne 5. července 1961.

Rylich Oldřich, farář v Nebuželicích, jmenován u příležitosti 25. výročí vysvěcení na kněze osobním děkanem; čis. dekr. 239/61-1-Ord. ze dne 20. června 1961.

Šustr Rudolf, administrátor ve Mšeně u Mělníka, jmenován u příležitosti svého 25. výročí vysvěcení na kněze osobním děkanem; čis. dekr. 233/61-1-Ord. 1961, ze dne 20. června 1961.

Vavrečka Josef, administrátor v Řepíně, jmenován u příležitosti svého 20. výročí vysvěcení na kněze osobním farářem s právem nositi expositorium canonicale; čis. dekr. 231/61-1-Ord. ze dne 20. června 1961.

Vičar Antonín, děkan a vik. sekretář, jmenován u příležitosti svého 25. výročí vysvěcení na kněze čestným konsistorním radou; čis. dekr. 230/61-1-Ord. ze dne 20. června 1961.

Ustanovení a jmenování:

Dudys Jan, novokněz, jmenován s platností od 1. srpna 1961 kaplanem při arciděkanském úřadě v Ústí n. Labem; čis. dekr. 1807/61 II-A-1 ze dne 14. července 1961.

Fiala Miloš, administrátor v Chrástavě, propuštěn s platností od 1. srpna 1961 do své mateřské arcidiecése; čis. dekr. 1841/61 III-A-1 ze dne 13. července 1961.

Hlouch Václav, novokněz, jmenován s platností od 1. srpna 1961 kaplanem při arciděkanském úřadě v Liberci; čis. dekr. 1803/61 ze dne 11. července 1961.

Kocman František, novokněz, jmenován s platností od 1. srpna 1961 kaplanem při děkanském úřadě v Litoměřicích; čis. dekr. 1806/61 ze dne 14. července 1961.

Kolář František, administrátor v Trmčicích, ustanoven s platností od 1. srpna 1961 interkalárním administrátorem farnosti Jirkov, okres Chomutov, vikariát Most a excurrendo administrátorem farností Blatno, Boleboř, Nové Sedlo a Kalek, vše okres Chomutov a vikariát Most; čis. dekr. 1811/61 II-A-1 ze dne 11. července 1961.

Korvas Ondřej, administrátor a osobní děkan v Úštěku, ustanoven s platností od 22. dubna 1961 excurrendo administrátorem farností Liběšice a Býčkovice, okres a vikariát Litoměřice; čis. dekr. 1163/61 II-A-1 ze dne 22. dubna 1961.

Králora František, administrátor a vikář v Mariánských Radčicích, ustanoven interkalárním administrátorem farnosti Ledvice a excurrendo administrátorem farnosti Mariánské Radčice, s platností od 1. dubna 1961; čis. dekr. 1092/61 II-A-1 ze dne 8. dubna 1961.

Krtíl Jindřich, sekretář a administrátor u sv. Štěpána prvomučedníka v Litoměřicích, jmenován s okamžitou platností kaplanem při arciděkanském úřadě v Liberci; čis. dekr. 750/61 II-A-1 ze dne 5. března 1961.

Mánek Ferdinand, kaplan v Liberci, ustanoven s platností od 1. srpna 1961 interkalárním administrátorem farnosti Libouchec, okres Ústí n. L., vikariát Litoměřice a excurrendo administrátorem farností Krásný Les, Petrovice a Tisá, vše okres Ústí n. Labem, vikariát Litoměřice; čis. dekr. 1809/61 II-A-1 ze dne 11. července 1961.

Nydl Vilém, novokněz, jmenován s platností od 1. srpna 1961 kaplanem při děkanství v Mostě; čis. dekr. 1804/61 II-A-1 ze dne 11. července 1961.

Poul Josef, administrátor, osobní děkan, v Nymburce, ustanoven s platností od 1. června 1961 excurrendo administrátorem farnosti Velelily, okres Nymburk, vikariát Mělník; čis. dekr. 1339/61 II-A-1 ze dne 19. května 1961.

Prchal Rudolf, kaplan v Liberci, ustanoven s okamžitou platností interkalárním administrátorem farnosti Loukov, okres Mladá Boleslav, vikariát Turnov a excurrendo administrátorem farností Loukovec, Březina, vše okres Mladá Boleslav, vikariát Turnov; čis. dekr. 749/61 II-A-1 ze dne 6. března 1961.

Rössler Beno, kaplan v Mostě, ustanoven s platností od 1. srpna 1961 interkalárním administrátorem farnosti Trmice, okres Ústí n. L., vikariát Litoměřice a excurrendo administrátorem farností Předlice, Stebno, Řehlovice, okres Ústí n. L., vikariát Litoměřice; čis. dekr. 1808/61 II-A-1 ze dne 11. července 1961.

Slezák Antonín pověřen s okamžitou platností výkonem duchovní správy u řeholních sester v Charitním ústavě pro řeholnice v Jiřetíně pod Jedlovou; čis. dekr. 104/61 - 4-Ord-Pe ze dne 23. března 1961.

Schwarz Josef, administrátor v Libouchci, propuštěn s platností od 1. srpna 1961 do své mateřské arcidiecése; čis. dekr. 1840/61 III-A-1 ze dne 13. července 1961.

Strasser Adolf, administrátor a osobní děkan v Kopicích, ustanoven s okamžitou platností excurrendo administrátorem farností Holešice, okres Most, vikariát Týž, a Sušany, okres Chomutov, vikariát Most; čis. dekr. 1136/61 II-A-1 ze dne 17. dubna 1961.

Vítek Karel, administrátor ve Stráži n. Nis., ustanoven s platností od 1. srpna 1961 interkalárním administrátorem farností Chrástava, okres a vikariát Liberec, a excurrendo administrátorem farností Bílý Kostel, Vítkov, Stráž n. Nis., Nová Ves u Chrástavy a Mníšek, vše okres a vikariát Liberec; čis. dekr. 1819/61 II-A ze dne 11. července 1961.

Zedníček Miroslav, asistent CMBF v Litoměřicích, pověřen až do odvolání konáním bohoslužeb v Domově důchodců v Liběšicích a výpomocí při konání bohoslužeb ve farním kostele v Liběšicích a podle potřeby v katedrále sv. Štěpána v Litoměřicích; čis. dekr. 160/61 - 1-Ord. ze dne 22. dubna 1961.

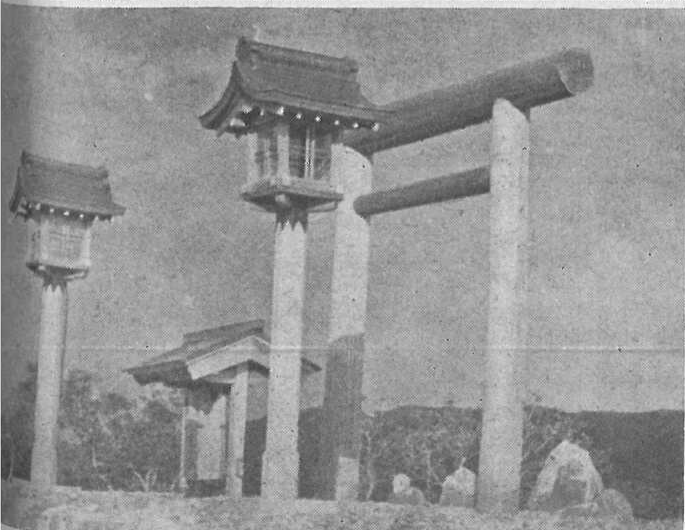
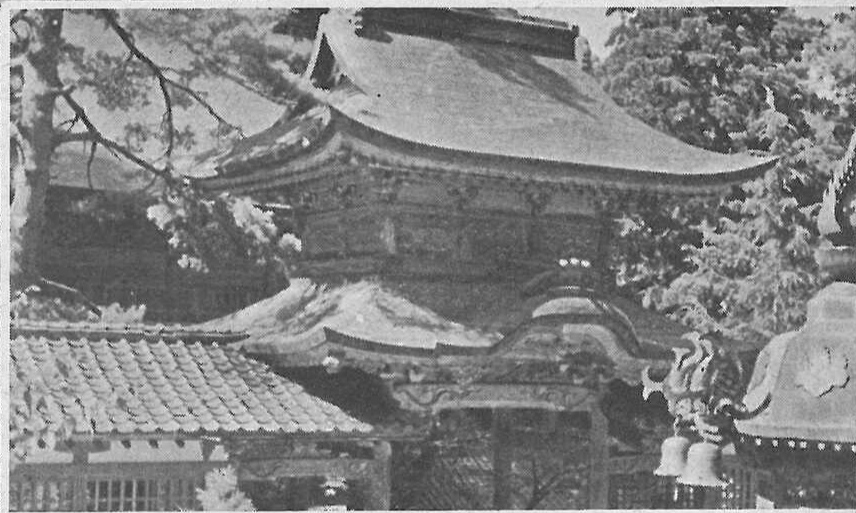
Úmrtí:

Láska Karel, osob. arciděkan v. v., zemřel 1. března 1961 v Tanvaldě.

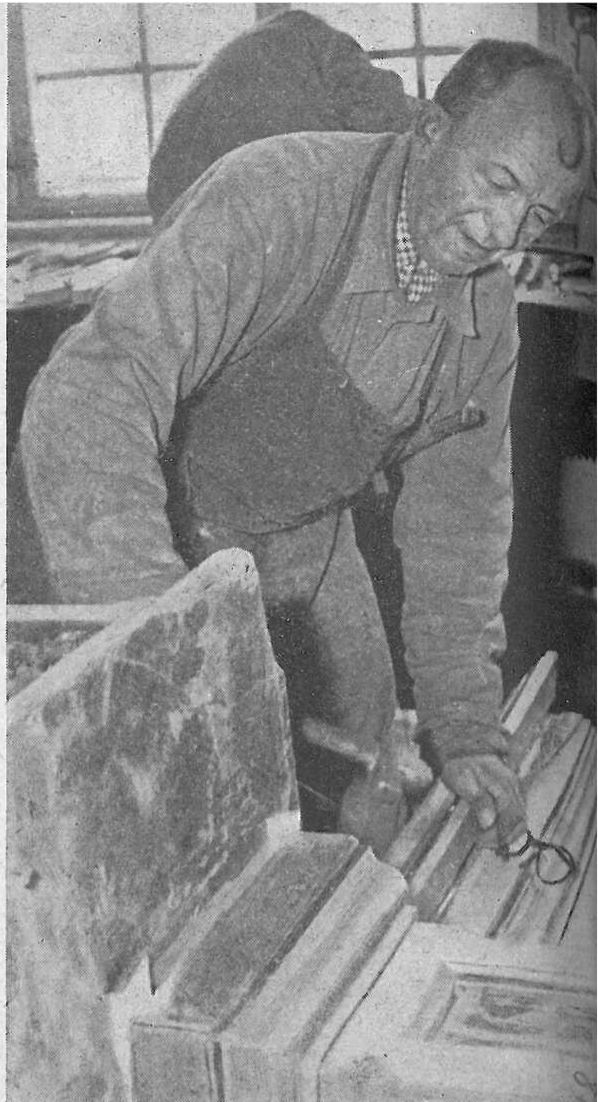
Liehmán Alois, čestný konsist. rada v. v., zemřel 15. 5. 1961, pohřben ve Vepřku u Kralup.

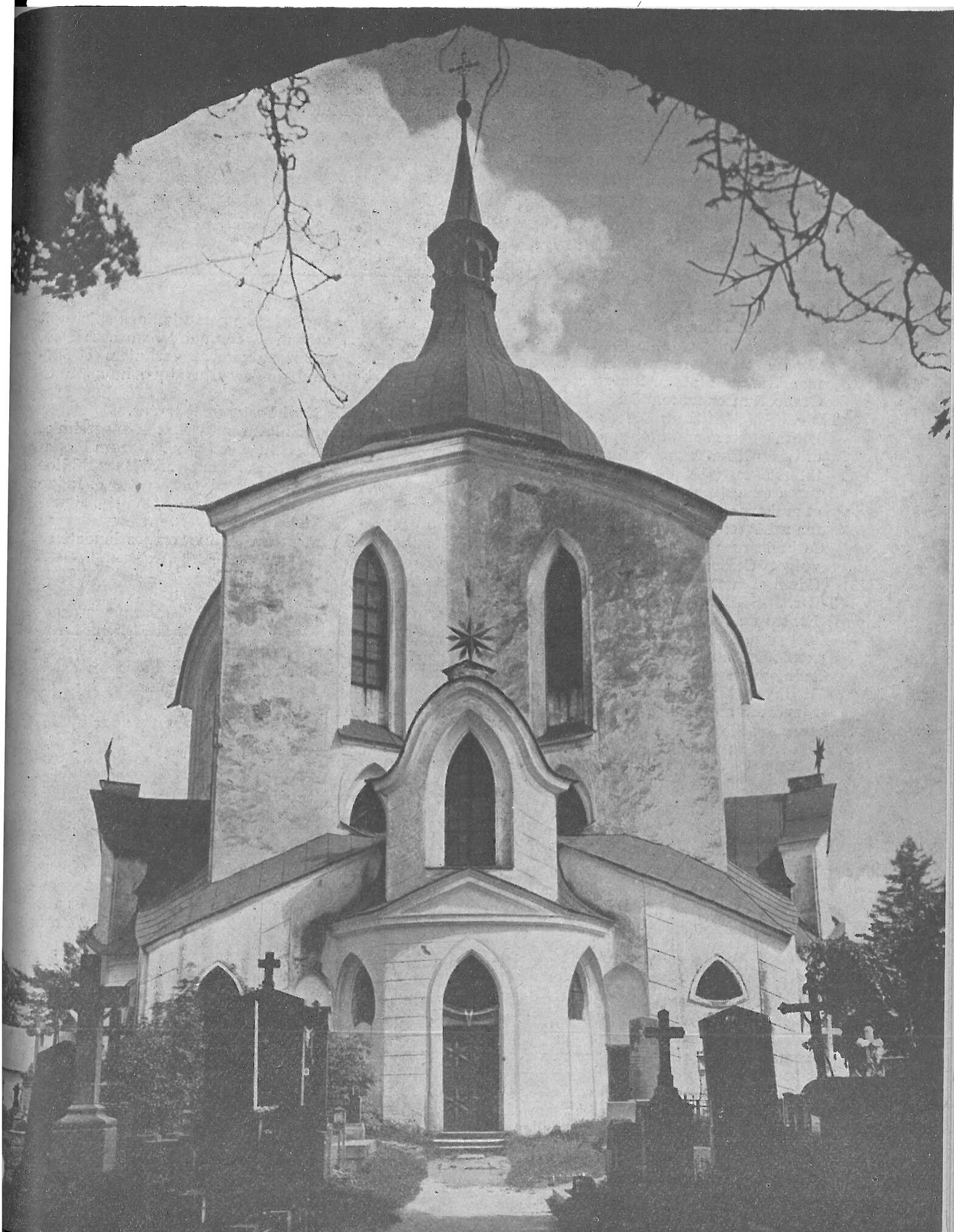
Rauer Josef, osob. děkan a notář v. v., zemřel 26. 7. 1961, pohřben v Blatně u Chomutova.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 8 - V Praze dne 1. října 1961

První strana obálky: Kostel Panny Marie v Dubí u Teplic. Kopie chrámu San Maria del Orte v Benátkách ve slohu benátské gotiky je v současné době opravována a finanční úhradu ve výši přes 100 000 Kčs hradí KNV v Ústí nad Labem. Třetí strana obálky: Snímky Msgre dr. Eduarda Olivy z jeho návštěvy v Japonsku. 1.—3. Na mírové manifestaci v Kamakure. 4. Předsednictvo konference v Kyotu. 5.—6. Buddhistický klášter Sotozen u Fukui. 7. Šintoistické bohoslužebné místo. 8. Zleva doprava: Zástupce pravoslavné církve z Leningradu, Msgre dr. E. Oliva, pravoslavný arcibiskup Sergej z Permy, delegát z Ceylonu Arunda, prof. Ziaak a delegát z Barmy. 9. Mírová manifestace v Zurugi. Čtvrtá strana obálky. Záběry z výroby soch Chráněného družstva v Červeném Kostelci. Snímky V. Zikmunda.

P. JOSEF J. NOVÁK: Duchovní proudy za sv. Ignatia Antiochijského

ThDr. JAN MERELL: Nový doklad věrohodnosti novozákonního textu

ThDr. JOSEF KUBALÍK: Náboženství starých Slovanů

P. VÁCLAV MEDEK: Působení kanonického práva na nejstarší církevní zřízení v českých zemích

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbráмова účast na veřejném dění

ThDr. KAREL SAHAN: Statečná mysl — Fortitudo

P. EMIL KORBA: Blahoslavený Hroznata

VÁCLAV ZIMA: Vyznavač řádu

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: Křesťanská vděčnost

EMIL EDGAR: Gotisující barok na Moravě

MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: Psychosy

P. JOSEF J. NOVÁK: *Fontes spirituales S. Ignatii Antiochensis tempore.*

Tempus et locus, ubi fides Christianorum radices Dei egit, adnotati sunt perturbatione spirituali et indagatione animae esurientis. Homo olim investigabat nexum et coniunctionem cum Deo, vitam beatam in regno Dei aeterno, expiationem a culpa et peccato, quaerebat veritatem et animae tranquillitatem. Scriptor depingit eventus famis verae religionis cultu atque humanitate Graecorum exeunte.

ThDr. JAN MERELL: *Recens documentum fidei et auctoritatis Novi Testamenti textus.*

Ultimis decem annorum spatiis Papyri perspicuam et necopinatam lucem intulerunt in exegesi et criticam Novi Testamenti textus. Altero gentium bello post praesertim premimus Papyrus P cum totius Evangelii S. Iohannis textu, quem Papyrus acquisivit Bibliotheca Bodmeriana. Haec Bibliotheca quaestum fecit praeter alias singulares Papyros etiam in Papyris cum Epistulae S. Iudae et ambarum S. Petri Epistularum textu. Haec Papyri in publica auctoritate dato catalogo signatae uti P (extra exigua fragmenta S. Iacobi Epistulae) nobis praebent solum textum Epistularum Catholicarum in Papyris scriptum. Toto saeculo antiquiores sunt quam adhuc omnes laudati et vulgati Codices unciales (B, S, A, D.) harum Epistularum et ita denuo affirmant et comprobant fidem et auctoritatem Catholicarum Epistularum.

ThDr. JOSEF KUBALÍK: *De veterum Slavorum religione.*

Fontes de religione veterum Slavorum immediati non sunt. Praestant nobis tantummodo occasionariae adnotationes scriptorum ex. gr. Prokopii Caesariensis, Germanicorum: Helmoldi, Saxonis Grammatici, Thietmaris etc. Probabiliter supremus Deus Slavorum erat Deus Pater, caelum, quem posterius Perun respective Svarog appellabant. Locales dii veterum Slavorum: Veles, Radigost, Svantovit etc. erant. Bělbog et Černobog, dualismi religiosi representantes, sunt dii Slavorum secundarii.

P. VÁCLAV MEDEK: *Vis et effectus iuris canonici in condiciones Ecclesiae, quae tum erant, Bohemiae terrarum.*

Viva imago instructionis et condicionum Ecclesiae vetustissima nostris terris, rationis Europae Occidentis, de qua nos ordinem ritus Ecclesiae recepimus, analogie instaurationis rerum Bohemiae terrarum, quae tum erant, teste litterarum monumentorum. Profunda instauratio ordinis Ecclesiae ad mentem legum Ecclesiae illius temporis. Ius canonicum in coniunctione rerum nostra in patria. Conspicua auctoritas Romae inde a saeculo XII. de potestate temporali, quae spirituali subditur.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: *Archiepiscopus Olbram factorum et casuum rei publicae particeps.*

Olbram de Škvorec exemplo et consensu traditionum XIV. saeculi in consilium cause et negotiorum adhibebatur, immo quoties rem publicam capescebat. Galliam regio comitatus et toti regni consilio archiepiscopus Olbram praefuit, qui haud dubie in ecclesia cathedrali Reims urbis pontificalem Missam litavit.

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: *De Christianorum animo grato.*

Scriptor ad argumentum narrationis-Epistulae matris-pluribus verbis explicat cogitata praeteriti et praesentis temporis nostrae patriae. Recordatur olim tempus, quando plures nostri iuvenes formidabant obscuritatem et incertitudinem rei futurae, nam locus apricus solum fortunatis et divitibus patefiebat. Nostra Res publica huius temporis ostendit omnibus hominibus viam audacem et fortem tuti felicisque mundi, qui nequaquam ullam similitudinem habet cum nostrorum parentum vita.

VÁCLAV ZIMA: *De ordinis confessore.*

K. J. Erben, homo sobrius et tam distans a dulci et suavi litterarum genere, patefactus est ut poeta mirum in modum firmus, plene propugnator. Eius poemata collecta-Kytice-Fasciculus florum-pervenerunt usque ad summam gloriam et sententiam in nostrae patriae litteris. Morum praecepta Erben poetae tuto ferunt principia incorruptae et integrae Catholicae fidei doctrinae.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ

Prohlášení

CMVKD ze schůze rozšířeného ústředního výboru 5. října 1961 v Praze

Všechen lid naší vlasti a všichni lidé dobré vůle touží po nastolení světového míru, bojují za odstranění válek a všeobecné odzbrojení a pracují pro zajištění bezpečnosti lidských životů a štěstí člověka na zemi. Katoličtí kněží, semknutí v Celostátním mírovém výboru katolického duchovenstva, s věřícími v naší vlasti usilují o uskutečnění těchto vznešených cílů naší nové skutečnosti, a proto také tyto zásady šťastného života lidstva vepsali ve svůj štít a svou prací je pomáhají budovat. Mluvíme do svědomí lidstva jako učedníci Kristovi a hlasatelé Jeho evangelia lásky a pokoje, kdykoli se ve světě vznítí sebelepší jiskra, která by mohla znamenat vzplanutí požáru nové války, nesmírných a nezměrných bolestí a utrpení a dokonce zkázu celého světa.

Pozvedáme proto svůj hlas i dnes, kdy neodpovědní hazardéři a spekulanti, bohatnoucí z války, chtějí by zneužít situace kolem německé otázky a Berlína k vyprovokování nové světové války. Uzavření mírové smlouvy s Německem šestnáct let po skončení druhé světové války je nezbytné pro zajištění míru ve světě, ale je také nutností, kterou diktuje nejen zdravý rozum, ale i moudrost, která chce zabránit budoucímu zlu, jež by mohlo vzniknout. Sv. Pavel v epistole ke Korintským připomíná, že „Bůh není Bohem nepořádku, ale pokoje“ a Sirach praví: „Muž hříšný rozdvouje přátele a mezi pokojné vnáší nepřátelství“. Je zcela ve smyslu těchto výroků požadavek uzavření mírové smlouvy, neboť je předpokladem pořádku a míru, je podkladem odstranění možnosti rozdělení přátel a znemožněním vnášení nepřátelství mezi pokojné, mírumilovné národy, znamená odstranění ohnisek válečné psychosy a obav pokojných lidí celého světa ze vzplanutí válečného požáru.

Jako katoličtí kněží, opírajíce se o učení naší mravouky, prohlašujeme, že stojíme plně za prohlášením naší vlády ČSSR a v intencích návrhů Sovětského svazu na všeobecné a úplné odzbrojení si přejeme, aby řešení společných věcí národů a nových problémů uskutěčňovalo se jednáním státníků, aby z konstruktivních návrhů vzešlo výhodné mírové řešení jako zralý plod mravního dobra, nikoliv nástroj násilného řešení válkou, jako plod egoismu a zloby. Jako sousedé obou německých států můžeme nejlépe posoudit, která část našich hranic s Německem je onou hranicí, přes kterou si podává náš lid ruku k bratrskému stisku, kde vládnou takové vztahy mezi národy, jež plně odpovídají i našim křesťanským zásadám. Je to hranice s Německou demokratickou republikou — mírumilovným státem dělníků a rolníků. Jsme však přesvědčeni, že totéž bude možné i u druhé části hranice, vždyť i v Německé spolkové republice jsou mírové síly, i tam je lid, který chce žít, pracovat i radovat se v míru a odmítá militaristické snahy.

Vyzýváme katolíky v Německé spolkové republice, z nichž mnozí prošli druhou světovou válkou, aby zabránili novému strašlivému válečnému běsnění a odmítli revanšismus a militarismus, který rozněcuje nové nebezpečí války.

Svatý Otec Jan XXIII. ve svém rozhlasovém projevu varuje vlády před obecnou katastrofou a vyzývá je, aby si uvědomily obrovskou odpovědnost, kterou nesou vůči dějinám. Katolíci NSR nesou tuto odpovědnost dvojnásob, neboť jejich povinností je hlásat mír, lásku a dorozumění mezi národy a v zárodku zničit každý pokus o nevraživost, zášť a nepřátelství. Je to mravní povinností každého katolíka, který chce být živým údem Mystického těla Kristova.

Známe náš dobrý věřící lid, a proto také věříme, že ve vážných chvílích, které prožíváme, bude se tím usilovněji modlit k Ježíši Kristu, Knížeti míru a pokoje, za odvrácení všeho zla a za pokojné vyřešení všech problémů, ale že také ve svornosti, v bratrské lásce a jednotě se všemi lidmi našeho státu dokáže svou účinnou lásku k vlasti a přičiní se ze všech sil, aby mírumilovné návrhy na řešení německé otázky došly svého uskutečnění.

Doba i místo, kde křesťanství zapouštělo své božské kořeny, jsou poznamenány tehdejší duchovním zmatkem i hledáním hladovějící duše. Názorný příklad toho může nám poskytnout náhrobní nápis Aconie Fabie Pauliny, manželky jednoho z předních mužů římského imperia, jenž měl právo nosit togu, tzv. praetextam Bettia Agoria: „Sacrae apud Eleusinam deo Baccho, Cereri et Core, sacrae apud Laernam deo Libero et Cereri et Core, sacrae apud Aeginam deabus Taurobolitae, Isiadae, hierophantiae deas Hecate.“ V nápisu náhrobním jejího manžela je mimo jiné tituly uveden i titul „Pater patrum“. Římské matroně tedy nestáčila římská a řecká božstva, ale zasvěcují se i egyptské bohyni Isis a maloasijské bohyni Kybele. Z titulu „pater patrum“ poznáváme, že její manžel stál na nejvyšším stupni služebníků perského boha Mithry. Nesmí nás zarážet poměrně pozdní datum nápisu. Nápis je jeden z těch mála nápisů, které zub času, události a politických zvratů nerozhlodal a které se zachovaly. Styk Římanů s kultem Mithrovým, o němž jde v nápisu, začal již za Pompeia v boji proti pirátům v Kilikii r. 67 před Kr., ne-li ještě dříve, ježto Kilikie se stala římskou provincií již r. 103 před Kr. Z uvedených nápisů vidíme ve vši kráse duchovní zmatek, ale zároveň i názorný příklad, jak lidská duše hledá nasytění a ukojení své nejniternější podstaty. Člověk hledal spojení s božstvím, blažený život na onom světě, očistu od viny a hříchu, hledal pravdu a duševní klid. Lidská přirozenost, jež má vedle intelektuálních a estetických potřeb i potřebu náboženskou, mstí se dříve nebo později za náboženský hlad, jenž jí byl vnucen, a vrhá se slepě a hltavě na vše, co jí slibuje ukojit náboženskou touhu. A právě to vidíme na sklonku helenistické kultury. Helenistická kultura vcelku hledala světový názor spekulativní cestou. Svou jasností pojmového myšlení nechala svůj rozum klepat na brány poznání, cestou rozumovou chtěla vše pochopit, dopracovala se dokonce až k nejasnému monotheismu. Proto náboženství Řeků a Římanů svým přirozeným náboženstvím, jež bylo v podstatě určitým filosofickým systémem, nemohlo nasytit hladovějící duši, jež se potom vrhala do extrémů východních náboženství, kde mystika, tajemnost vybičovávala citový život do nejzazších mezí a dávala pocit spojení s vyšší bytostí i pocit očisty od viny a hříchu. Při tom ovšem tato náboženství se navzájem prolínala a srůstala v náboženský synkretismus, takže průměrnému občanu římské říše nijak nevadilo dnes obětovat některému ze svých domácích bohů a zítra se účastnit průvodu k počtě Isidy nebo na sebe nechat stékat krev býka, obětovaného velké matce Kybele, či dát si vypálit žhavým železem nezničitelné znamení služebníka boha slunce Mithry, jak jsme poznali z výše uvedeného nápisu. Syrská řeka Orontes, maloasijská Halys i egyptský Nil se vlily do římské Tiberu, poznamenává římský satirik z rozhraní 1. a 2. stol. po Kr. Juvenalis. Jen náboženství židovské svým monotheismem se distancuje od těchto jevů, ač dlouholeté odloučení od mateřské země Izraele nahlodává víru, jak to vidíme na židovském vzdělanci z Alexandrie Filonovi, jenž je nejvýznačnějším představitelem této syntetické a synkretické snahy přijmout s řeckou kulturou i řecké názory a mravy i orientální prvky a uvést je v soulad s ustrnulou vírou židovskou.

Města, jimž věnuje sv. Ignatios své listy, byla právě na křižovatce nejen obchodních, ale i těchto duchovních cest. Byla to kvetoucí obchodní a řemeslnická maloasijská města. Smyrna, nedaleko vzdálená od Efezu, byla založena řeckými přistěhovalci; Magnesie, ležící v Karii na řece Mäandru, i Tralles, ležící rovněž v Karii na přítoku řeky Mäandru Eudonu, byla rovněž založena řeckými přistěhovalci; Filadelfia, založená r. 150 př. Kr. pergamským králem Attalem II. Filadelfem, ležela na hranicích Lydie a Frygie Katakaumene; Efezus je nám znám dobře ze sv. Pavla. Mísí se tu domácí obyvatelstvo s obyvatelstvem řeckým, velmi početnou menšinou židovskou a jinými národnostními menšinami, římskou nevyjímaje. Každý si sem přinášel své náboženství, dokonce kult bohyně Kybele byl domovem v blízkosti

těchto měst. Helenistická kultura (těsně před Kristem a v prvních stoletích po Kristu) vtiskla pečeť i této krajině: vzájemné prolínání a spojování všech kultů v náboženský synkretismus.

Sem také apoštolská doba se obrátila se svou misí. V Antiochii působí sv. Petr, Pavel, Barnabáš. V Efezu sv. Pavel a Timotheus, podporováni řadou kněží (Skut. 19), sv. Jan. Ve Smyrně měl působit sv. Apelles, jeden ze 72 učedníků a „osvědčený v Kristu“ (Řím. 16, 10). O Filadelfii se zmiňuje sv. Jan (Zjev. 3, 7) a podle tradice tu měl být biskupem Lucius, jeden ze spolupracovníků Pavlových (Řím. 16, 21). V Tralles měl působit diakon sv. Filip. Spojení s Bohem, očistu od hříchu, smír s Bohem i blažený život po smrti, jež pohanské kulty slibovaly, poskytovalo křesťanství hladovějící duši skutečně. Hrozilo tu však právě ono nebezpečí synkretismu, že totiž bude křesťanství kladeno na roveň s pohanskými směry. Synkretismus, v zásadě tolerantní, očekával ovšem od křesťanství, že bude tolerantní vůči pohanským náboženstvím. Apostolská doba u vědomí, že podává pravdy zjevení Božího opřené o skutečnost, totiž o Krista, nikoli o vymyšlené myty, odrazila vítězné snahy tohoto synkretismu. Křesťanství v tomto směru bylo nesmířitelné. Svým příslušníkům nedovolovalo prokazovat božskou úctu ani osobě, ani přírodě, ani kterékoliv jiné stvořené věci, zakazovalo modloslužbu. Žádný hřích nebyl tak přísně trestán jako právě modloslužba. Nemělo-li být strženo do proudů synkretismu, nesmělo se vzdát ani nejmenšího písmene. U křesťanů židovského původu hrozilo zase nebezpečí, že se křesťanství stane jakousi židovskou sektou, jak tomu bylo po r. 70, když křesťané po útěku z Jeruzaléma do Pelly (v Zajordání mezi Mrtvým mořem a Genezaretským jezerem) vstoupili do okruhu působnosti židovských sekt. Jak tomu čelila apoštolská doba, ukazuje nám sv. Pavel.

Nepodařilo-li se křesťanství asimilovat jiným náboženstvím, hrozilo tu jiné, větší nebezpečí. Synkretismus v křesťanském rouše. Nevystupuje se proti Kristu, ale s Kristem. Cíl je ovšem stejný: asimilovat křesťanství tehdy vládnoucím světovým názorům. Přichází pod jménem gnosticismus, „klamná věda“, abychom užili výrazu Pavlova (1 Tim. 6, 20). Je to označení jakéhosi vyššího, tajemného vědění (theosofie), jež vzniklo ze snahy po spojení nejrůznějších představ náboženských s řecko-orientální filosofií. Po stránce filosofické navazuje na tuto řecko-orientální filosofií, z hlediska theologického náleží až do doby křesťanské. Duchovními vůdci tohoto hnutí, jež se rozšířilo jako téměř masové hnutí v nejrůznějších podobách a soustavách ve 2. a 3. století, byli křesťané. Již v Pavlových listech zaznívají první varovné signály proti tomuto hnutí. „Timotheji, opatruj svěřené majetek! Chraň se planých světských řečí a sporů klamně vědy! K ní se někteří přidali a zbloudili ve víře!“ (1 Tim. 6, 20.)

Ve stručnosti si vysvětlíme podstatu gnosticizmu alespoň v těch bodech, se kterými se setkáváme v listech Ignatiových. Bůh je bytost nade všechno tak novznesená, že jakékoliv spojení mezi Bohem a světem je naprosto vyloučeno. Svět je vůči Bohu v naprostém protikladu. Bůh a svět jsou dva samostatné principy, tedy dualismus. Poněvadž hmota, z níž je svět, je nečistá, Bůh jako čistá a nejvyšší bytost se nemůže hmoty dotknout, poněvadž by se poskvřnil. Bůh a svět se tím navzájem vylučují. Je tu ovšem i člověk, jehož jedna část (duše) touží po spojení s Bohem a druhá (tělo) tíhne k zemi. Aby tato propast byla překlenuta, vypomohli si tzv. emanací. Z božství jako z přeplněné nádoby se od věčnosti část vyronila, přetekla (emanovala). Vznikly duchovní bytosti — jakýsi mezistupeň mezi Bohem a světem — nazvané eóni, kteří obklopují Boha a tvoří ve svém souboru království světla. Čím jsou tyto eóni od Boha vzdálenější, tím jsou méně dokonalí. Nejvyšší z eónů jsou Logos (Slovo), Sofia (Moudrost) a Demiurg (Stvořitel země). I duše je jakousi kapkou emanovanou z božství, tedy eón. Poněvadž duch a hmota se chovají vůči sobě nepřátelsky, duše je tedy v těle vězněna. Duše touží se

osvobodit od pout hmoty, aby mohla znovu vystoupit do království světla. Vysvobodit ji přichází Vykupitel-eón Logos. Proplétá se tu řecká filosofie s orientální. V názoru na Vykupitele jsou tu ovšem dva směry. Alexandrijský gnosticismus, ovlivněný Platonovou a Filonovou filosofií, viděl ve Vykupiteli eóna poslaného Bohem, jenž se při křtu Ježíše spojil s člověkem, v němž působil mimořádné činy a v době utrpení znovu odešel. Syrský gnosticismus, ovlivněný orientálními názory, jenž pokládal hmotu za nasrže špatnou a zlou, nedával Vykupiteli žádné tělo. Pro Vykupitele nebylo přípustné ani možné, aby byl spojen s něčím špatným. Vykupitel měl jen zdánlivé tělo — odtud se tento směr nazývá doketismus. Utrpení Vykupitele je činem Demiurga, jenž buď ve své omezenosti nebo zlobě chtěl zničit dílo vykoupení a lidstvo udržet ve svém poddanství.

Tyto názory měly dalekosáhlé důsledky. Je popřen Bůh jako prapříčina všeho, je popřen Bůh stvořitel. Vykoupení znamená jen osvobození od hmoty, tedy ne vykoupení ze hříchu obětí Kristovou na kříži. Kristus není pravým Bohem, nevstal z mrtvých, není tedy ani vzkříšení z mrtvých, konec a cíl všeho je nic. Není se také třeba obětovat za Krista. Je-li hmota něčím špatným,

již nutno opovrhovat, nemohou ani svátosti zprostředkovat milost. V ohledu mravním na jedné straně představa Boha jako bytosti nemající naprosto žádný styk se světem znamenala uvolnění všech vášní, na druhé straně opovrhování hmotou jako něčím špatným vedlo k druhému extrému, což obě se odráželo v názoru na manželství.

První hlasatelé těchto názorů vešli ve styk se samotnými apoštoly. Jsou jimi Šimon Magus (Skut. 8, 9), Menander — oba ze Samařska — Cerinthus a Mikulášovci (Zjev. 6, 2). Jak již svatí apoštoloé vystoupili proti těmto nesprávným názorům, vidíme nejlépe na sv. Janovi, jehož evangelium je neustálé zdůrazňování božství Pána Ježíše.

U sv. Ignatia tato obrana proti bludům dostává ráz opravdu apologetický. Ve všech jeho listech kromě listu Římanům zní varování před těmi, „kdo překrucují podle svého Ježíša Krista, a pokládajíce se za hodnověrné, podávají smrtonosný jed s medovinou“ (Taal. 6, 2). Kdo jsou ti, kdo překrucují Ježíše Krista, poznáme velmi jasně z toho, co podává o Ježíši Kristu.

P. Josef J. Novák

NOVÝ DOKLAD VĚROHODNOSTI NOVOZÁKONNÍHO TEXTU

Svědectví papyrů vneslo v posledních desetiletích mnoho nového světla do exegese i textové kritiky Nového zákona. Jsou to pádná a průkazná svědectví papyrů, která i u racionalistické a liberální kritiky si vynutila kladnější hodnocení novozákonního textu než tomu bylo ve druhé polovině minulého století a na počátku tohoto století. Papyry zkrátily hranici mezi novozákonními originály a nejstaršími kopiemi o celé jedno století (u evangelia Janova ještě více) a potvrdily věrnost a spolehlivost řeckého textu Nového zákona. Byly to ve třicátých letech hlavně papyry Chester Beatty a papyrus Ryl 457. V nejnovější době se staly středem zájmu papyrologů a biblistů papyry Bodmer.

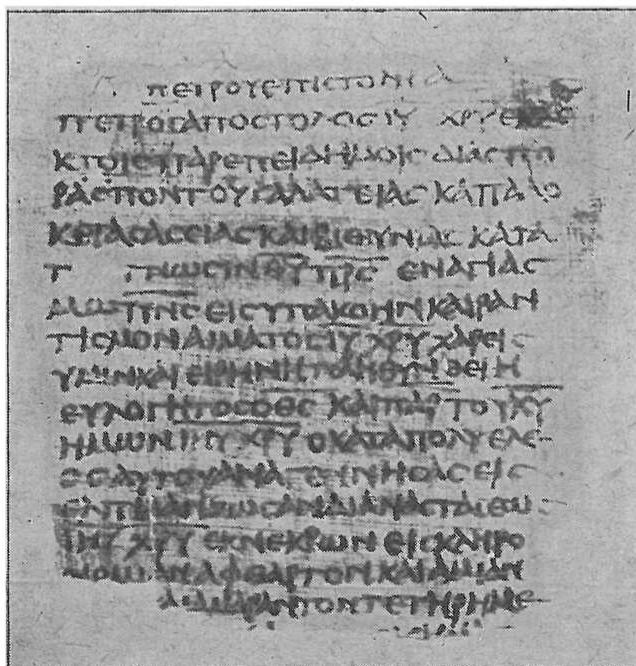
O těchto vzácných papýrech, které po druhé světové válce získala Bodmerianská knihovna v Ženevě, jsem již několikrát psal v Duchovním pastýři (1957, str. 102 násl., 1960, str. 46 n., 1960, str. 190 n.). Bohužel, není známo, odkud a jakým způsobem se tyto papyry do knihovny dostaly. Jde totiž o nedovolený vývoz vzácných kulturních hodnot z Egypta a prodávající (zpravidla antikváři) podrobnosti nálezů, které by mohly vnést mnoho světla pro hodnocení rukopisů, zatajují. Nejvzácnějším rukopisem z této sbírky papyrů je rukopis evangelia sv. Jana z konce 2. stol., který znovu potvrdil stáří Janova evangelia a věrohodnost jeho dnešního řeckého textu. Dnes již není možno, aby hyperkritika kladla vznik čtvrtého evangelia až na sklonek 2. stol. (jak to činila ještě donedávna), když již ve 2. století Janovo evangelium, které vzniklo na sklonku 1. stol. v Malé Asii, je známo a opisováno v Egyptě v polovině 2. stol. (pap. Ryl 457) a z konce 2. stol. je zachované v Egyptě již evangelium celé.

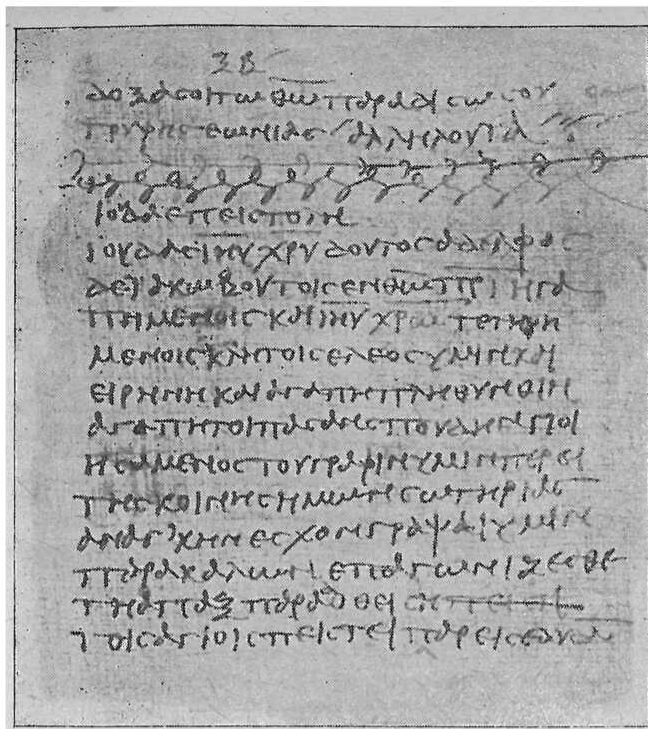
Dalším biblickým rukopisem, který knihovna získala a jehož publikace se mi nyní dostala do rukou, je papyrus Bodmer VII a VIII, obsahující list sv. Judy a oba listy sv. Petra. (Papyrus Bodmer VII—IX. Publie par Michel Testuz. Bibliotheca Bodmeriana 1959. Co'ogny - Genève.) Rukopis vzbudil mezi biblisty zaslouženou pozornost zvláště proto, že katolické epištoly, až na malé zlomky z listu sv. Jakuba (P²⁰, P²³, P⁵⁴), se dosud na papýrech nenalezly. Nejstarší řecké rukopisy, obsahující text listu sv. Judy a listů sv. Petra, byly až dosud jen velké unciální kodexy: Vatikánský (B) a Sinajský (S) ze 4. stol., Alexandrijský (A) a Efremův (C) z 5. stol., Bézův (D) z 5.—6. stol. a další. Nový papyrusový kodex z Bodmerianské knihovny, který je ze století třetího, je tedy nejstarší známou recensí těchto epištol a textem téměř o jedno století starším než text velkých pergamenových rukopisů Nového zákona.

Papyru Bodmer VII a VIII je významný nejenom pro poznání a historii novozákonního textu, ale i pro histo-

rii kánonu, neboť dvě z epištol (Judova a 2. Petrova) patří mezi epištoly deuteroakanonické. V oficiálním katalogu novozákonních papyrů obdržely obě epištoly značku P⁷². Obě epištoly mají společné označení, protože jsou součástí jednoho papyrusového kodexu, který je antologií několika děl, jež byly ve 4. stol. spojeny v jeden kodex. Součástí tohoto kodexu je i apokryf o Narození Panny Marie (Papyrus Bodmer V), o němž bylo již psáno v Duchovním pastýři (1960, str. 46 n.). Vedle tohoto apokryfu, listu Judova a listů sv. Petra, kodex ještě obsahoval Apokryfní korespondenci sv. Pavla s Korintskými, Ódy Šalomounovy, velikonoční homilii Melita ze Sard, fragment jakéhosi hymnu, Apologii Phileasovu a žalm 33 a 34. Že tato různorodá díla tvořila jeden kodex je zřejmo jednak z paginace, jednak z toho, že někdy jedno dílo počíná na téže stránce, kde druhé končí (např. Ódy Šalomounovy — list Judův).

Z kritérií paleografických je zřejmo, že všechna díla byla napsána ve století třetím, jen apologie a žalm později, pravděpodobně na počátku století čtvrtého, z čehož také plyne, že spojení těchto různorodých děl v jeden kodex se stalo až ve století čtvrtém. Formát kodexu je poměrně malý (cca 15,5 cm × 14,2 cm), což

by nasvědčovalo tomu, že kodex byl ztotožněn spíše k potřebě soukromé, než k četbě v kostele. Michael Testuz, vydavatel textů, se domnívá, že rukopisy byly napsány koptickými písaři z okolí Théb. Usuzuje tak z koptického slova in margine 2 Petr 2, 22 a z časté záměny souhlásky K s G, charakteristické pro Kopty z Théb.

Epištola sv. Judy. V kodexu počíná na téže stránce, kde končí jedenáctá Oda Šalomounova, od níž je oddělena ozdobnou páskou (viz obrázek č. 2). Epištola je napsána na šesti a půl stránkách. Text je celkem dobře

zachovaný, čitelný, s určitými charakteristickými vlastnostmi písaře. Posvátná jména (Theos, Kyrios, Christos aj.) jsou, jak bylo v té době zvykem, zkracována. Text, který je o celé století starší než text dosud známých majuskulních rukopisů, zcela potvrzuje věrnost podání řeckého textu této epištoly. Odchylná čtení od běžného textu jsou v papyru velmi řídká a nepodstatná. Výraznější variant je pouze v závěru listu, ve 25. verši, kde je kratší čtení než v ostatních řeckých kodexech. Ani toto čtení není však nijak nové, protože stejné čtení má i Vetus latina a Tertullian.

Dva listy sv. Petra tvoří poslední část našeho kodexu. Text je napsán na 38 stránkách, písmo totéž jako v listu Judově. Není pochyby, že jeden a týž písař opisoval všechny tři epištoly. Rovněž ortografie je stejná jako v listě Judově, bez interpunkce, se záměnami některých hlásek a souhlásek, zvláště G s K a R s L, což bylo zvykem koptických písařů z okolí Théb, jak bylo podotknuto již u listu Judova. Také text těchto dvou epištol je blízký velkým unciálnímu kodexům. Z variant jsou významnější pouze dvě odchylná čtení. V 1 Petr 5, 14 b vynechává rukopis závěr: Eiréné hymin pásin tois en Christo a uzavírá list slovy: Eiréné tó grapsanti kai tó anaginósonti. Ve druhé epištole 1, 1 čte rukopis místo Simeón — Simón, podobně jako rukopisy B, 33, 81 a Vulgáta. Ostatní varianty jsou běžné písařské omyly. Při pozorném studiu rukopisu se zjišťují příbuznosti s bohairickým překladem, což jen potvrzuje hypotézu o koptickém písaři manuskriptu. (Viz obrázek č. 1.)

V edici těchto tří katolických epištol publikuje M. Testuz ještě jako Papyrus Bodmer IX žalm 33 a 34. Žalmy byly vždy duchovním pokrmem věřících a není divu, že dva ze žalmů byly pojaty i do této starokřesťanské antologie. Stav kodexu v listech, kde se vyskytují žalmy, je podstatně horší než u epištol. Písař je jiný než u katolických listů a písmo svědčí spíše o počátku čtvrtého století, než ostoletí třetí. Textově jsou žalmy blíží řeckým rukopisům U, 2013 a 1221 egyptské provenience, než sahidickému a bohairickému překladu. V oficiálním katalogu starozákonních textů (Rahlf's-Liste) obdržel manuskript číslo 2113. ThDr. Jan Merell

NÁBOŽENSTVÍ STARÝCH SLOVANŮ

Je nesporné, že v posledních desetiletích váha Slovanstva ve světovém dění trvale stoupá, a proto je nutno rozšířit a prohloubit znalosti o všech slovanských věcech a tedy i o slovanských počátcích. Z toho důvodu vydal Slovanský ústav Československé akademie věd r. 1953 „Rukověť slovanských starožitností“ slavného našeho odborníka L. Niederleho. Hlavním důvodem k tomu je stále vědecká cena spisu, jenž vyšel ve dvou dílech v originále francouzském pod názvem „Manuel de l'antiquité slave“ v Paříži již r. 1923 a 1926. Kromě hlavních děl Niederlových „Slovanských starožitností“ a „Života starých Slovanů“ proslavila uvedená rukověť francouzská našeho na slovo vzatého odborníka ve světě vědeckém nejvíce. A ve všech uvedených spisech věnuje L. Niederle též velkou pozornost náboženství starých Slovanů. Pro poznání života starých Slovanů je jejich náboženství zajisté nesmírně důležité i pro dobu dnešní.

V době, kdy Slované se začali seznamovat s křesťanstvím, jejich území se rozprostíralo od Severního moře a Labě až k moři Adriatickému a na východě daleko za Kyjev a Novgorod k moři Černému. Ač pravlast Slovanů byla nesmírná, přece původně všechny kmeny slovanské tvořily jednotu. Během doby však v historických slovanských sídlech se vytvářejí tři odlišné jazykové skupiny:

1. skupina *ruská* s velkoruštinou a maloruštinou, 2. skupina *západní* s češtinou, slovenštinou, polštinou, lužickou srbštinou a polabštinou, 3. skupina *jižní* se slovinštinou, srbochorvatštinou a bulharštinou. Tyto tři velké skupiny, v něž se slovanské národy dělí, se nezakládají jen na dělení jazykovém, ale i na poloze a orientaci společných sídel.

Zprávy, jež by nás seznámily bezprostředně s pohanickým náboženstvím slovanským, nečerpáme z jejich hym-

nů na bohy ani ze slovanských nějakých eposů, v nichž by se pojednávalo o slovanském nějakém Olympu. Při studiích náboženství starých Slovanů nám chybějí nejcennější prameny, jež tryskají z hloubi náboženského, niterného života. Naše znalosti o pohanských Slovanech pocházejí od autorů, kteří neměli zvláštního vřelého postoje k těmto národům. Jsou to skromné poznámky arabských cestovatelů jako Ibna Fadhlana, vyslance z Bagdádu z r. 921—22, židovského cestovatele Ibrahima ibn Jakuba z 10. st., dále zprávy spisovatelů křesťanských, kteří ke staroslovanskému náboženství byli odměřeni (např. řecký Prokopios ze 6. st.), ba někdy měli postoj nepřívětivý. Byli buď původu neslovanského, jako např. Thietmar z Merseburku (zemř. r. 1015), Saxo Grammaticus (zemř. 1110), Helmold (zemř. 1177) a jiní, nebo to byli sice Slované, ale jejich vztah k pohanskému náboženství starých Slovanů nebyl nikterak nadšený (např. kyjevský kronikář Nestor — 1110). Archeologické vykopávky jsou v poslední době sice dosti četné, avšak nemůžeme z nich usuzovat naprosto bezpečně o náboženství staroslovanském. Je-li mythologie staroslovanská velmi chudá, tím bohatší je *folklor slovanský*, v němž se uchovalo mnoho vzpomínek a zkazek na staroslovanské náboženské zvyky a představy. Neméně důležitým pramenem pro poznání staroslovanských náboženských představ a citění je též řeč. Neboť pojímům a představám, jež jsou v náboženské oblasti některého národa, musí nutně odpovídat určitý výraz a vyjádření v řeči. Jestliže u praslovanského národa zjistíme určitá slova, jež naznačují náboženské pojmy, pak je oprávněný závěr, že tyto náboženské pojmy též existovaly. Tak starobylý je pojem a slovo označující slovanského boha, totiž „*bogu-bůh*“, které je pravděpodobně totožné se slovem íránským *bhaga*, což znamená pořadatel. Rovněž

starobylé slovo slovanské, označující bytost démonickou, „běs“, znamená něco ošklivého, odporného, nebo slovo „duch, duše“ vyjadřuje něco jemného, nehmotného. Základní náboženské pojmy slovanské po stránce jazykové zpytné jsou velmi starobylé.

Monotheismus nejstarším náboženstvím Slovanů?

Zdá se pravděpodobné, že i Slované jako ostatní národy indoevropské původně věřili a uctívali jednoho nejvyššího Boha, Otce nebes. Nasvědčuje tomu: vícero nepodezřelých zpráv cizích pozorovatelů. Tak byzantský historik Prokopios z Cesareje, který doprovázel vojevůdce Belizara na jeho válečných výpravách a dostal se do bezprostředního styku se Slovany podunajskými, jež nazývá „Ekklabenoí“, píše o jejich náboženství: „Věří v jednoho Boha, Pána blesku, jediného pána nade všemi věcmi; jemu obětují skot a jiná obětní zvířata.“ (Srov. *Strategicon-Bellum Gotticum* — III. 14.) Podobně nás poučuje později historik Jordanus, u něhož se poprvé objevuje pro Slovany název „Sclaveni“ (Get. XXIII., 119). Ať již slovanští bohové se nazývali Radigost, Prove, Veles, Dažbog nebo jakkoliv, všemohoucí Bůh nebeský je prostě zván „Bůh“, který nepotřeboval nějakého jednotlivého označení jako sekundární božstva staroslovanská. Jediný, nejvyšší Bůh má pouhé jméno „Bůh“. Podle etymologie bog, bogu, bůh znamená „bohatě rozděvající, dobrotivý darce“, což zajiště byl velmi vhodný název k označení nejvyšší božské bytosti, jež byla zdrojem veškerého dobra a pozhánání. U starých Indů byl též výraz „bhage“ název pro označení nejvyššího nebeského boha: „bhaga“ též u starých Peršanů byl název nejvyššího boha nebe. Ba dokonce u starých maloasijských Frygů slovo бага značilo nejvyššího boha nebe (Zeus Bagaíos). A podobně u starých Slovanů velký bůh nebe, všemohoucí, nejvyšší dobrá bytost zůstává Bogu, Bohem kat'exochén. Tuto skutečnost dosvědčuje i ta okolnost, že proto tak snadno a všeobecně název Bog-Bůh se přenesl u všech Slovanů na dokonale pojímaného křesťanského Boha a Stvořitele nebe i země. Dále název Bog-Bůh, jenž znamenal u Slovanů asi jako „přívětivý, dobrotivý darce“ pro nejvyššího Boha odpovídal též ve své podstatě mírně a mírumilovně povaze starých Slovanů.

Staroslovanská božstva

1. Perun.

Prvním společným bohem Slovanstva byl *Perun* jako vládce bouřičiho nebe s hromem a bleskem. Na konci doby pohanské se jméno Perunovo ozývá častěji, ale mezi pohanskými bohy přímo hlavně v Rusku. Tak se dovídáme z letopisu Kyjevského, že socha Perunova stála r. 945 na jednom chlumu v Kyjevě, že Rusové při Perunovi přísahali. R. 980, když kníže Vladimír přijal křest, vyvrátil všechny modly a Peruna dal odvést do Dněpru, kde jeho modla uvázla na mělčině po něm dodnes zvané. Podobný Perun stál v Novgorodu nad Volchovem. Není pochyby, že na kult tohoto Peruna působily tradice skandinávských Rusů, kteří měli analogickou postavu Thora. Ale že Perun nebyl jen bohem čistě germánským od Rusů do Kyjeva a Novgorodu přeneseným, vidno z jeho rozšíření a houževnatého udržení ve víře lidu slovanského, neboť Perun je nazýván nejstarším domácím bohem slovanským, o čemž svědčí též uvedená zpráva o „bohu bleskovládém“ u byzantského Prokopie. Později, když ovládlo křesťanství, přenesla lidová tradice funkce Perunovy na proroka Eliáše (Ilja gromovnik), který už podle bible byl pánem živlů.

2. Svarog a Dažbog.

Druhý bůh významu širšího je *Svarog*, neboť je doložen u východních i západních Slovanů a také jeho povaha jakožto zřejmě zbožnění zářícího slunce, tedy zjevu nad jiné významného a stálého, svědčí předem o tom, že byl významu všeobecného. Ruské doklady znají Svaroga jako starobylého boha slovanského, jemuž odpovídá starořecký Hefaistos. Jeho syn je slunce a je zván Dažbog a dokonce lid se klaněl i ohni Svarožiči, synu uvedených božstev. Rovněž je doložen Svarožič a jeho otec Svarog též u Slovanů baltických. V Radgosti neboli Rethře byl ctěn podle slov Thietmara (VI, 23) vedle jiných božstev *Svarog* (dii, quorum primus Zuarasici di-

citur). *Dažbog* je pak bůh dárce (deus dator), kteréžto označení se skvěle hodí na božstvo slunce.

3. Veles, Volos.

Třetím rozšířeným bohem Slovanů byl *Veles* neboli ve druhé formě ruské *Volos*. Ještě r. 90/ a 971 přísahala knížecí družina ruská při Perunu a Volosu, bohu skotu, a další dva ruské prameny Život sv. Vladimíra a Život sv. Abraháma Rostovského uvádějí tradici o modlách Velesových v Kyjevě a Rostově. Byl bohem ochraňujícím stáda a jeho pastýře. Rovněž v české tradici XV. stol. se objevuje *Veles* v představě jakéhosi démona jako překážek pohanského božstva. Prof. Niederle za základní formu pokládá jméno *Veles*, jak ukazuje česká forma i litevské *vele*, tj. imago mortui, a za základní představu pokládá démona, vzniklého z kategorie penátů, jehož speciální funkcí bylo chránit hospodářství a stáda (srov. str. 297). Po obrácení Slovanů na křesťanství jako patron stád místo Volosa byl uctíván sv. Blažej.

Baltický kruh slovanských bohů se nám jeví bohatší a určitejší. Rozmanitost baltického Pantheonu byla tak velká, že na poč. XI. stol. píše Thietmar (VI, 25): „Quot sunt in his partibus regiones, tot templa habentur et simulacra demonum singula ab inidelibus coluntur.“

Prvním takovým celným bohem a náboženským reprezentantem kmene Luticů byl ještě v XI. stol. bůh zvaný nemeckými historiky Adamem Brémským a Helmoldem *Radgost* neboli *Redigost*. Kolem r. 1000 zván byl ještě tento bůh, jehož svatyně byla v zemi lutického kmene Ratarů, *Svarožičem*, a hrad, v němž se jeho chrám nalézal, slul *Radgost*. Pravděpodobně podle uvedeného hradu byl později nazýván původní Thietmarem uváděný *Svarožič-Zuarasicus*. *Radgost* měl funkci speciální jako bůh válečný a ochránce kmene lutického.

Druhým, sice lokálním, ale mimo svoji vlast daleko ctěným bohem slovanským, byl *Svantovit* na ostrově Rujáně. Chrám Svantovitův stál na hradě Arkoně na sv. cípu ostrova Rujany, vysoko nad mořem. Uprostřed chrámu stála velká dřevěná socha Svantovitova, o čtyřech hlavách, s kovovým rohem v rukou a zbrojí vedle položenou. Svantovitu náležel posvátný kůň, s jehož pomocí vykonávali kněží arkonští věštby. Celý hrad arkonský byl vyvrácen Dány r. 1168 a v roce 1922 tam ředitel berlínského musea K. Schuchhardt konal archeologické průzkumy. Verse, že Svantovit vznikl z křesťanského mučedníka sv. Víta, jehož ostatky prý mniši z kláštera v Corvy přenesli v IX. stol. na Rujanu, nemá opodstatnění. Prof. Neiderle pokládá Svantovita za obměnu starého Svaroga.

Triglav je třetím slavným bohem baltických Slovanů a patrně opět lokální formou starého všeslovanského božstva Svaroga. Byl to hlavní bůh kmene Pomoranů a chrám jeho s modlou o třech stříbrných hlavách stál v městě Štětíně při ústí Odry. Vyvrátil jej biskup Otto Bamberský r. 1127. Ještě dvě božstva slovanská si zaslouhují zmínky: Černobog a Bělbg. Černobog je přímo doložen Helmoldem (I. 52, 83), jenž vykládá, že Slované, když při hostině číše kolem stolu kolují, vzývají boha dobrého nebo zlého, a tohoto že zovou Černobogem i. e. „nigrum deum“. Naproti tomu Bělbg jakožto protiklad černého boha je bůh dobrý. V této antithesi boha černého a bílého tj. boha dobrého a zlého vidíme zřejmý dualismus, jenž jinak se v náboženství slovanském nevyskytuje. Pravděpodobně je to ohlas dualismu náboženství íránského, jak to usiluje dokázat prof. Jan Peisker v knize: „Koje su vjere bili stari Sloveni prije krštenja — Zagreb. 1928 — str. 26. Prof. Niederle spíše myslí, že je to vliv křesťanské ideje o Bohu, principu všeho dobra, a ďáblu, principu všeho zla, který pomoci misionářů už od IX. st. vnikal k západním Slovanům, takže ve XII. st. za Helmolda už byl mezi nimi znám. (Srov Rukověť slovanských starožitností — str. 302.)

Vedle Helmolda čteme i u Prokopie, jak jsme se už zmínili, že Slované již v VI. st. ctili „boha jediného, vládce blesku a pána všehomíra“ (Theon men gar ena ton tes astrapes demiorgon apanton Kyron — III. 14.) Ač nemáme jasné představy, co byl tento nejvyšší bůh Slovanů, přece je zjevné, že to nebyla žádná z těch sekundárních lokálních forem polebských, jako Svantovit v Arkoně nebo Radgost v Rethře, nýbrž, že to byl jeden ze

starých, společných, všeslovanských bohů, který vládá především zjevy nebeskými (Svarog nebo Perun). Je pak pozoruhodno, že i jedna rovnice mythologická (staroind. Dyauš Pita, řecký Zeus Pater, latinský Juppiter, staroger-mánský 'liuz, starohornoněm. Ziu [srov. lat. divus, řecké dios, litev. devas, slov. div] ukazuje na podobnou víru v bytost nebeskou, která byla už Indoevropanům společná a která se vztahovala na velkolepý zjev nebeský. Z tohoto pravěku indoevropského si asi přinesli i Slované svoji první představu o nejvyšším bohu, která mohla splývatí buď s Perunem nebo Svarogem. Ovšem, když přicházelo křesťanství, stará latentní představa o nejvyšší bytosti dostala se znovu do popředí a slovanské slovo bog, dříve prosté apelativum různých démonů nebo božstev, nabylo už X. století pojmu Boha křesťanského. Ve smlouvě ruské z roku 945 se praví, že poruší-li ji někdo z Rusů a je-li křesťan, trestán bude od Boha. Zde slovo bog značí už Boha jediného, křesťanského. (Srov. o. c. str. 302—303.)

Mravouka starých Slovanů.

Zprávy o mravech starých Slovanů máme u byzantských spisovatelů jmenovaného Prokopia, dále Urbikia (Strategikon XI) a Lva Filosa (Tactica XXVIII). Starí Slované uctívali též mnoho duchů zvaných běsů. Všeobecně

se věřilo v nesmrtelnost duše lidské a posmrtný život. Po smrti duše podle představ staroslovanských odlétá v podobě ptáka (slavíka, kukačky atd.) nebo včely, vosy, netopýra. Duše žije dále a jsou zvány „ubožije“, „dědové“, „baby“, roditelja“. V některých krajích si znázorňovali duše zesnulých soškami „bůžků“. Starí Slované též znali sudičky, víly, rusalky. Manželství u starých Slovanů bylo většinou monogamní. Manželská rozluka se přísně trestala, rovněž i smilstvo nebo cizoložství. Zmíněný Thietmar (XI. 3) uvádí nám přísný trest pro muže přistiženého při nedovoleném smilstvu, že byl totiž přibit hřebem za úd, jímž se provinil a jeho spoluhříšnice byla obřezána. Těla mrtvých byla spalována, snad z obavy, aby duše zesnulých neškodila pozůstalým, popel byl uložen do popelnice, nad níž byla zřízena mohyla. Nad mohylou se konaly smuteční tance a hry zvané tryzna a hostina zvaná strava. (Srov. Jordanus-Get. V.) Slované věřili ve spravedlivou odměnu v posmrtném životě. Obydlím spravedlivých po smrti byla zelená pole, lesy a háje, kde bylo věčné jaro. Zlí se však trápili v pekle, místě hrozných muk a věčného ohně. Křesťanství víru starých Slovanů v rajhrady a peklo celkem ponechalo beze změny, naplnilo ji však vyšším obsahem na základě zjevení Božího.

ThDr. Josef Kubalík.

PŮSOBNÍ KANONICKÉHO PRÁVA NA NEJSTARŠÍ CÍRKEVNÍ ZŘÍZENÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

I.

Nejstarší dochovaný listinný materiál z X. a XI. století nedostačuje dost dobře, chceme-li si učinit jakýs takýs obraz o nejstarším církevním zřízení v našich zemích. Je třeba si všimnout poměrů západoevropských, odkud jsme přejímali církevní organizaci a podle toho analogicky rekonstruovat za pomoci dochovaných listinných svědectví našich tehdejší situaci církevního zřízení v českých zemích.

Zprvu byl jen biskup duchovním správcem svých věřících a kostely v místech biskupských sídel byly jedinými místy, sloužícími náboženským potřebám věřících. Věřících přibývalo a byly i na venkově budovány křesťanské svatyně, do nichž kněz jenom docházel ze střediska duchovní správy, z biskupského sídla. Doba si však vynutila dělit biskupské správní obvody na menší územní jednotky s vlastními kostely a s vlastními duchovními správci, kteří byli pověřeni biskupem trvale vykonávat náboženské úkony. Počáteční závislost na biskupském kostele se uvolňovala a došlo k dělení diecézní církevní správy a k vývoji farnosti jako základní jednotky duchovní správy.

Rostoucí účast biskupova na veřejném životě znemožňovala mu pravidelné visitace farních obvodů. A tu se uplatňovali dva nejvážnější členové z kolegia biskupského kostela, nejstarší z kněží, archipresbyter a nejstarší z jáhnů, archidiakon. Archipresbyter dohlížel na vnitřní záležitosti kostela, na bohoslužebný řád, na pořádek, archidiakon pečoval o vnější stránku církevní správy, o kostelní jmění, o chudé, o výchovu kněžského dorostu. A stále víc zastupoval biskupa v těchto věcech, až sám na to nestačil pro množství stále vznikajících nových farností, a tak došlo k rozdělení diecése na několik arcijáhenství a arcijáhnů byl jmenován několik. Později se arcijáhenství rozdělovala na děkanáty a děkany se stali dřívější archipresbyteri. Taková byla situace na přelomu prvního tisíciletí.

Jaká byla situace v našich zemích? Do založení pražského biskupství nedá se dost dobře hovořit o řádné organizaci církevní správy. Až druhému biskupu pražskému, sv. Vojtěchovi, můžeme přiřknout aspoň částečný úspěch v konsolidačních snahách církevní správy. Známý edikt z roku 992, jímž Boleslav II. dovoluje biskupu Vojtěchovi stavět kostely na libovolných místech a vybírat desátky (CDB I 37, 43). Těmito místy můžeme rozumět střediska duchovní správy, na něž se dělila diecése, farní okrsky.

Dalším dokladem rostoucí konsolidace jsou Hnězden-ská dekreta Břetislava I., oznamující tresty za přestou-

pení zákona Božího. Svědčí nám o soudní působnosti archipresbyterů a o existenci farní organizace. Archipresbytery je třeba rozumět správce farních okrsků, velkofarností, jež se později rozdělily v několik farností nových. Statuta Břetislavova nařizovala mimo jiné světit den nedělní a sváteční v kostele a mrtvé pohřbívat na hřbitovech. Toto nařízení tedy předpokládá kostel pro určitý správní okrsek, kde byl také hřbitov, poněvadž podle církevní praxe bývaly hřbitovy zakládány jen u farních kostelů. A obě uvedené povinnosti, jakož i právo křtitelnice (CDB II 235, 225), byly znakem farního kostela.

Máme tedy dosvědčenu farní organizaci u nás už v polovici 11. století. Podíváme-li se po další jednotce církevní správy, po arcijáhenství, je nám třeba jít až k roku 1142, kdy máme zaručenu existenci arcijáhna Petra, člena pražské kapituly (CDB I 135, 136). Do konce století 12. máme pak prokázány arcijáhny pražského, bechyňského a plzeňského (ib. 251, 223), litoměřického (ib. 280, 246), žateckého, kouřimského, hradeckého a boleslavského (ib. 399, 411).

Na Moravě však nemůžeme tak přesně určovat jednotlivá arcijáhenství. Roku 1174 jsou jmenováni tři olomoučtí kanovníci jako arcijáhni (ib. 270, 238), roku 1196 další (ib. 354, 318). Jména míst se však objevují až na prahu století 13. a uvádějí se nejprve arcijáhenství olomoucké, přerovské, břeclavské a znojenské (CDB II 59, 51). Arcijáhenství brněnské je zmiňováno až roku 1220 (ib. 195, 179) a opavské roku 1256 (CDM III 232, 209). Na Moravě silná osobnost biskupa Zdíka radikálně zasáhla do roztržitých poměrů církevní správy a po vzoru západním došlo jeho vlivem k znenáhle centralizaci. Významné velkofarnosti byly přeměněny na arcijáhenství a arcijáhenové se stali členy biskupské kapituly v Olomouci.

V Čechách však došlo k ustavení arcijáhenské instituce poněkud jiným způsobem. Tam se nevyvíjely úřady arcijáhenské v přímé souvislosti se starým zřízením velkofarnostním, poněvadž zde zasáhl panovník. Na Moravě celou změnu provedl biskup sám, v Čechách však tehdy nebylo silné biskupské ruky. Panovník zůstal držitelem hradských kostelů i jejich majetku, jehož tedy nebylo možno použít k dotaci nových míst v kapitule. A pak také nebylo možno zvětšovat pražskou kapitolu o nové členy, když už čítala 35 kanovníků. Také skutečnost, že v Čechách už v 11. století vznikaly kolegiální kapituly u významnějších kostelů, nedovoluje thesei, že by se velkofarnosti měnily v arcijáhenství podobným způsobem jako na Moravě. Správcové velkofarnostních kostelů, nazývaní archipresbytery, ztráceli ze své rozsáhlé kompe-

tence, jež přecházela na arcijáhny. Tito vykonávali svou funkci dozorců i soudní jako úředníci biskupů, na něhož přecházela jurisdikce, vykonávaná předtím státními úřady hradeckými. V druhé půli 12. století začala se pak ještě uplatňovat funkce děkanů, čili arcijáhenství se rozdělovalo na děkanáty.

Tak došlo znenáhla i u nás k zásadní reorganizaci církevního zřízení v duchu tehdejších zákonů církevních. Uskutečnění toho bylo prvním ziskem, jehož bylo dosaženo prozíravostí české hierarchie a začínajícím užším stykem s kurií římskou. Jinak však zůstával náboženský život ve svých mnohých prvcích stále závislý na moci světské.

Závislost Církve u nás na panovníkovi se projevovala nejvíce tím, že kněží byli pokládáni za světské úředníky. Kostely, kaple, které zakládal zprvu výhradně panovník a velmožové, byly pokládány za majetek zakladatelův. Zakladatel kostela si také vybíral k svému kostelu kněze. Kněží, jako téměř jediní vzdělaní lidé, bvli správci záležitostí knížete, velmože. A ten jim byl pánem i ve věcech čistě církevních. Třeba i svěcení kostelů se dalo na jejich rozkaz, takže se zdálo, jako by panovník byl subjektem jurisdikce, kterou propůjčoval kněžím od případu k případu.

Základem, z něhož se u nás taková situace vyvinula, bylo pohanské náboženství našich předků, v němž centrální bohoslužebný úřad byl v rukou panovníkových. Vladařská moc a náboženské funkce byly upjaty na téhož člověka, a právě v kněžské hodnosti politického vládce bylo spatřováno sakrální pojítko pro všechny příslušníky politického celku. Přijetí křesťanství neznamenovalo zpočátku nic, než záměnu bohů pohanských za Boha křesťanského. Tím spíš docházelo k této záměně, protože to byla státní moc, která činila z křesťanství státní náboženství. V tomto bodu bylo kanonickému právu nejdříve bojovat proti theokratickým ambicím světského vládce.

II.

Položíme-li si otázku, kdy vůbec nejdříve můžeme hovořit o kanonickém právu v souvislosti s našimi dějinami, musíme jít až do konce 12. století. V nejstarších listinách se objevuje sice slovo „kanonický“ nejdříve roku 873, kdy Jan VIII. ostře káral frisingenského biskupa Annona pro uvěznění sv. arcibiskupa Metoděje (CDB I 21, 16), ale k uznání kanonického práva dochází až značně později, až ve statutech brněnského knížete Konráda Otty, vydaných a znovu potvrzených králem Přemyslem I. v roce 1222 (CDB II 234, 225). Před tím v roce 1207 mluví Přemysl I. o volbě olomouckého biskupa, jejíž svobodné provádění dovoluje kanovníkům olomouckým „secundum iura canonum“ (ib. II 59, 54). Honorius III. si stěžuje pražskému biskupovi r. 1217 na zásahy světské moci v Čechách „contra Deum et sacrorum canonum instituta“ (ib. II 137, 127). To jsou ohlasy velkého sporu pražského biskupa Ondřeje s Přemyslem I., sporu, který znamenal vítězství kanonického práva nad domácími zvyklostmi ve věci církevní správy v českých zemích.

Volba biskupů u nás byla zpočátku také věcí panovníkovou. Byl sice i u nás zachováván církevní zvyk volby, ale tato byla jen v rukou laiků, poněvadž nebylo vyššího duchovenstva. Později, po zakládání klášterů a kapitul se kruh voličstva ustálil. Vedle knížete měli právo volit biskupa jen vysocí církevní hodnostáři a vysoká šlechta úřednická a rodová. Lid a nižší duchovenstvo byli z volby vyloučeni a jen po ohlášení výsledku volby mohli dávat najevo svůj souhlas a radost. Poněvadž biskup byl prvním mužem po knížeti v zemi, měl pochopitelně především kníže zájem na volbě. Ve 13. století dostala se pravomoc volit biskupa kapitule, jak nařizovaly církevní zákony. Vliv panovníka však trval dále.

Svátost manželství byla těžce prosazována proti pohanským bigamiím a sňatkům s blízkými příbuznými. Už výše citovaný výnos Boleslava II. z roku 992 nařizoval „secundum statuta canonum separare ea coniugia, quae infra parentelam contra sacram legem coniuncta esse reperirentur“ (CDB I 37, 43). Světská moc si osvojovala právo rozhodovat i ve věcech manželských. Je známo z dekretů Břetislavových, že do roku 1039 byla trestána manželská rozluka degradací mezi otroky a

později vyhnáním do Uher. Biskup Šebřít nařízení Břetislava potvrdil. Nerozhodoval tedy biskup nebo kněžstvo. Podobná nařízení byla vydávána na společných shromážděních velmožů a kléru za vedení panovníkova. Vidíme to zejména u ediktu Boleslava II. z roku 992, podle něhož jsou biskupu Vojtěchovi udělovány koncese za souhlasu velmožů.

Tvrdý boj sváděla Církev o provádění svých nařízení celibátních. Od nejstarších dob byl celibátní zákon teoretickým požadavkem Církve. Nejstarší jeho formulace je však až ze synody v Elvirě kolem roku 300, kde bylo stanoveno: „Placuit in totum prohibere episcopis, presbyteris et diaconis vel omnibus clericis positus in ministerio abstinere se a coniugibus suis et non generare filios, quicumque vero fecerit, ab honore clericatus exterminetur.“ Tímto ustanovením byla podstatně přistoupena dosavadní praxe, podle níž bylo dovoleno těm, kteří při svěcení byli ženatí, užívat manželství a dodržovat požadavek sv. Pavla, aby biskupové, kněží a jáhnové, každý byl „unius uxoris vir“ a po rozumu starozákonních nařízení zachovávali zdrženlivost v době, kdy měli povinnou službu v chrámě. Od dob Lva Velikého a Řehoře Velikého (5. století) byl rozšířen celibát i na podjáheny, protože od 5. století byl podjáhén přibírán k mešní oběti.

Velikou podporou celibátního závazku byl „vita communis“, který po příkladu biskupa vercelského Eusebia (+ 371) zdomácněl v Miláně a v Římě a od 6. století také v západní Evropě, kde byl základem, z něhož se vyvinulo „collegium canonicorum“, uzákoněné v roce 816 na koncilu cášském zásluhou metetského biskupa Chrodeganga. Deváté století však znamenalo už úpadek tohoto společného života kněží, což si vynutilo zpřísnění celibátních nařízení. Sedm papežů 11. století vydalo nařízení ohledně celibátu: Benedikt VIII., Řehoř VI., Lev IX., Štěpán IX., Mikuláš II., Alexander II. a Řehoř VII.

V našich zemích nedošlo vůbec k uskutečnění onoho „vita communis“ jako na západě Evropy. Už proto ne, že kněží u nás nebylo mnoho a pokud byli, byli jen na hradech knížete a velmožů a v naprosté závislosti na nich. Proto byl marný boj biskupa Vojtěcha, který narazil při uplatňování celibátních nařízení hned na dvojí odpor: na ženaté kněze a na jejich pány. Kněžova rodina byla vítaným přírůstkem pánovy klientely, ženatý kněz se více věnoval také hospodářským záležitostem a byl ve větší závislosti na svém pánu. Ohled na rodinu mírnil jeho horlivost, měl-li se zastávat práv kostela proti svému pánu.

Jakmile se však církevní poměry u nás trochu konsolidovaly, hned přicházel Řím s požadavkem celibátu. Alexander II. psal roku 1073 knížeti Vratislavovi II.: „... prae omnibus hoc hortamur, hoc rogamus, ut ecclesias ... ab iniuriis protegas, et ut ii, qui ad sacrosancta mysteria electi sunt, caste et religiose Deo servant ...“ (CDB I 60, 63). Roku 1075 psal Řehoř VII. do Čech majoristům a minoristům: „non solum clericos, sed et laicos castitatem servare“ (ib. 77, 81). V témže čase psal mohučský metropolita všem svým sufragánům a opatům, „quomodo legati apostolici contra clericos concubinos processerint, nuntiat et mandat, ut sacerdotes, qui concubinas suas non dimiserint ad se mittantur“ (ib. 74, 78). Nebylo dosaženo podstatného zlepšení, protože papežova autorita byla příliš daleko a kněží měli oporu svých pánů a nemuseli se bát trestů.

Tresty byly v Církvi uzákoněny už dávno. Už synoda v Orleánsu v roce 538 stanovila exkomunikaci na manželství majoristů, sesazení z církevních úřadů a rozvedení jejich manželství, která však nebyla považována za neplatná. K uplatnění tohoto nařízení docházelo u nás zřídka a bez valného úspěchu. Obecně neplatnost manželství majoristů byla prohlášena teprve na 1. koncilu lateránském, na synodě pisánské a na 2. koncilu lateránském. Ženatí minoristé ztráceli svůj úřad.

Ve 12. století i u nás začala se uplatňovat ztelněji autorita Říma. Roku 1143 referoval papež o svém působení v Čechách papežský legát Quido. V Praze sesadil probošta u sv. Víta a zbavil ho benefícia, protože byl laik a ženatý, podobně děkana a arcijáhna Petra. Vyšehradského probošta Hugona sesadil, „quia bigamam uxorem habens laicus fuit“. Magistra Jindřicha z vyšehrad-

ské kapituly nechal vyhnat ze země, „quia presbyter erat et uxorem ibi duxerat et insuper etiam monachus in terra sua fuisse dicebatur, et sine formata in Boemia venerat“. V olomoucké kapitule byl „pro fornicatione“ sesazen děkan kapituly Tomáš a magister Migloš. Závěrem psal papeži jeho legát Quido: „In tota etiam Boemia et Moravia bigamos et viduarum ac repudiatarum maritos in clero inventos deposuimus et ab omni altaris ministerio semotos permanere statuimus. Concubinariorum publicos, in subdiaconatu, diaconatu, presbyteratu inventos, ecclesiasticis beneficiis et officiis privavimus“ (CDB I 135, 137).

Visitace kardinála legáta Quidona značně přispěla k zachování celibátu u nás. Ale jen dočasně. Brzy se mnozí a mnozí duchovní vraceli k provinciální zvyklosti. Při svěcení biskup nepovažoval slib čistoty a netrestal provinilých kleriků, leda na žaloby. Zjara 1197 dlel v Praze jiný papežský legát kardinál Petr. Byl přítomen ordinaci kleriků, a tu způsobil jeho rozkaz, aby klerici složili nejprve slib čistoty, velké pobouření. Konce klerogamie u nás znamenal teprve rok 1216, kdy byla uplatněna striktní nařízení 4. koncilu lateránského z roku 1215.

Kněžská manželství v nejstarších dobách měla zvláštní význam. Kněží byli jedinými nositeli vzdělanosti, kultury a z kněžských rodin vyrůstala nová inteligence. Dům otcovský byl dětem školou, otcovo povolání pobídkou, aby se naň už v mládí připravovali. Známe řadu významných osobností církevních, kteří byli syny duchovních. Např. olomoucký biskup Jindřich Zdík nebo pražský biskup Daniel. Jakmile však křesťanství zapustilo hlubší kořeny, byly celibátní zákony církevní jenom na prospěch náboženskému životu.

Další uplatňování kanonických předpisů dalo se ve věci privilegií kněžského stavu. Jelikož církevní řády a normy jako samostatné právo nebyly u nás uznávány až do 12. století, nebylo rozdílu mezi soudnictvím církevním a státním a právně nebylo rozdílu mezi knězem a laikem. Ovšem, kněz, arcijáhen vykonával velmi dlouho soudcovské funkce, ale jako státní úředník. Provinění osob duchovních byla souzena stejně jako provinění laiků. Ale tresty nebyly stejné. Např. kaplan knížete Soběslava, Božík, byl zapleten roku 1130 do velezrádného procesu a byl souzen jako ostatní spiklenci. Trest jeho byl však mírnější. Duchovní stav se znenáhla vyprošťoval ze soudní pravomoci státní. Už dříve byla duchovnímu stavu přiznána jiná přednost, jak svědčí statuta Břetislavova, že totiž zavraždění kněze bylo kvalifikováno jako otcovražda a trestáno vyhnáním ze země.

Výsadou duchovních bylo především privilegium canonis a privilegium fori. Klerikové ať světští nebo řeholní neměli být voláni před jiný soud než biskupský a souzení jimi podle kanonického práva. Církev stanovala trest exkomunikace proti těm, kteří by vztáhli ruku na klerika nebo mnicha. Bouřlivé časy 11. století vedly Církev ke kodifikaci těchto výsad na 2. koncilu lateránském. Že se u nás důsledně nezachovávaly tyto výsady duchovního stavu, je zjevné ze sporu biskupa Ondřeje s králem Přemyslem I. Papež Honorius III. se dověděl, že v Čechách „laici quidam contra Deum et sacrum canonum instituta ecclesiasticos viros capiunt et eos cercerali custodie mancipantes, praesumunt mortis supplicio condemnare“ (CDB II 137, 127). Král to popíral a obhajoval se: „Novit igitur Deus, qui occultorum

cognitor, quia numquam manus violentas in clericos vel personas religiosas iniecti, nec inicere permisi“ (ib. 149, 139). Později si však přece vzpomněl na popravu jednoho klerika, ale omlouval to tím, že onen klerik byl shledán „effractorem quinque ecclesiarum“, a že byl dopaden se zbraní v ruce, jsa „latronibus terre sociatus“ (ib. 160, 151). Papež žádal ostře krále, aby všechny soudy nad příslušníky duchovního stavu byly předány jedině biskupovi. Král slíbil vyhovět.

Privilegium immunitatis se vyskytuje v našich zemích po prvé roku 1057 v zakládací listině kapituly litoměřické, již se kapitula osvobozuje „ab omnibus terrenis negotiis“ (CDB I 55, 54). Avšak plné osvobození od veřejných povinností mělo na konci 12. století jen několik církevních institucí: kapitula vyšehradská, pražské biskupství, řád něm. rytířů, doksanský klášter a kláštery cisterciácké. Jinak panovala v exempční praxi naprostá individuálnost, která byla zakončena velkým privilegiem Přemysla I. z roku 1253. Tímto privilegiem byly potvrzeny dosavadní výsady a dána svoboda církevním institucím, dosud v Čechách neznámá: „Omnes ecclesias regni Boemiae, tam saeculares quam religiosas, quocumque nomine censeantur, perpetua et irrefragabili gaudere volumus libertate, ita videlicet, ut ab omnibus sordidis muneribus sint exemptae, ab angariis et parangariis universis immunes ab exactionum vexationibus alienae“.

Na duchovní instituce byly kladeny od počátku rozsáhlé požadavky. Bylo vymáháno různé pohostinství nejen pro oficiální hosty, průvody knížecí, ale i pro družiny světského panstva, cestujícího krajem. Kláštery byly všeobecně pokládány za jakási veřejná pohostinská místa, kde se ubytoval kdekdo. Na zneužívání tohoto pohostinství byla vypsána velkým privilegiem pokuta 600 až 1200 denárů.

Jiným břemenem byla povinnost vojenská, která souvisela s postavením kněze ve službě knížecí nebo velmožově. Knížecí kaplani měli zvláštní funkci ve válečné výpravě. Měli opatrovat ostatky svatých a nosit je do bitvy. Je znám výjev z bitvy u Chlumce z roku 1126, kdy knížecí kaplan Vít, jsa obklopen jinými kaplany, probošty a šlechtici, pozvedal kopí sv. Václava s praporem sv. Vojtěcha a prosil o vítězství. Knížete na válečných výpravách doprovázel biskup Šebíř v roce 1039 do Polska, biskup Heřman roku 1099 do Uher. V lovecké družině knížete Břetislava při jeho zavraždění byl ve zbečenských lesích i biskup Heřman. Biskup Jaromír byl zvolen biskupem na vojenské výpravě ve vojenském táboře.

Počátek 13. století a vítězství pražského biskupa Ondřeje je významným mezníkem ve vývoji organizace církevní správy v našich zemích. To proto, že od té doby dochází k rozsáhlé emancipaci duchovního stavu a duchovních statků z přímého vlivu a podruží činitelů světských. Jako před tím v západní Evropě, dochází i u nás k plnému uplatnění středověké these: quod potestas temporalis subditur spirituali.

P. Václav Medek

(CDB) G. Friedrich, Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I, II.

(CDM) A. Boczek, Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae III.

OLBRAMOVA ÚČAST NA VEŘEJNÉM DĚNÍ

Po příkladu svých tří předchůdců a v souhlase s tradicemi XIV. stol. nemohl Olbram přestat jen na své arcipastýřské funkci. Ostatně zájem o věci státní, k jichž řešení býval přizván, si přinášel z kancléřství u nejmladšího syna Otce Vlasti.

Jan Zhořelecký dostal od otce vévodství zhořelecké a s bratrem Václavem společně Dolní Lužici. První léta po smrti Karla IV. trávil mladičkový princ nejvíce ve Zhořelci, kde ho matka Eliška často navštěvovala. Zdá se, že při jeho vzdělání se kladl větší důraz na znalost předpisů dvorního ceremonielu, obratnost v ovládání zbraní a jízdy na koni než na hlubší seznámení se současnými vědami. Nezletilci vládl patrně starší bratr Václav, oso-

bující si i po dosažení Janovy dospělosti v jeho dědickém údělu větší práva než se slušelo. Janovi to nebylo asi nevhod a on naopak zase trávil drahně času na pražském královském dvoře. O jeho povaze nevíme mnoho. Snad byl zatížen toutéž lehkomyšlností v nakládání s majetkem jako starší bratr Zikmund. Jeho německý životopisec se domnívá, že stejně jako tento jeho bratr ani on nevycházel z finančních nesnází, třebaže jeho potřeby v omezenějších poměrech nebyly takového rozsahu jako u krále uherského. Zhořeletci prý musili často vynakládati značné sumy a mimořádné oběti na zaplacení jeho dluhů. Vcelku však byl povahově daleko sympatičtější než jeho bratři a bratranci. Nebyl tak prchlivý jako

Václav, ani nestálý ve slově a nevěrný jako Zikmund, rovněž nesvědčitost Joštova mu byla naprosto cizí. Byl asi o deset let mladší než jeho kancléř, Olbram ze Škvorce. Oženil se v 18 letech s Richardis, dcerou pomoránského vévody Albrechta. Svatba se slavila v Praze. Z manželství posla v Hořovicích dcera Eliška, která zůstala po dvacet let jediným dědkem lucemburského rodu, protože i druhé manželství Václava IV. zůstalo bezdětné a Zikmundovi se narodila jediná dcera teprve r. 1409. Tolik asi říká stručný a přibližný životopis a povahopis prvního Olbramova laického představeného. Nemůže být pochybností o tom, že kromě jiného byl vybrán za prvního úředníka Jana Zhořeleckého i proto, že měl ovlivňovat jeho málo vladařskou povahu a tak nepřímou snad doplňovat jeho výchovu. Jinak tvořili vévodský dvůr většinou Němci: maršálek Anselm z Ronova, stolník Hans Penzig, šenk Günter Haugwic, notář Konrád Gruneberg, kuchař Rymko, kaplan Mathis, hejtman Jindřich ze Sebiřna a maršálek vévodkyně Předboř z Ronova. Rádcem byl také opat novocelský Jetřich. Všechno nasvědčuje tomu, že Olbram byl charakterovou ukázněností, vyhraněností a pevností nad vévodou. Snad nepota Jenštejnova nespravedlivě nepřeceňujeme, tušíme-li v některých Janových projevech a počínech právě osobnost Olbramovu, halící se vytrvale v anonymitu.

V té zůstal i za menší válečné vichřice, Janovi osudné, do níž byl stržen jeho pán na sklonku první pol. r. 1394 za starosty — vladaře markraběte Jošta, jemuž Václav IV., jsa okolnostmi donucen, vydal veškerou moc. Změnu ve vládě i mezi nejvyšším úřednictvem měl sankcionovat sněm zasedající 12. VI. r. 1394, když tu vypověděl samozvancům válku králův bratr Jan Zhořelecký. Vyzýval k boji proti Joštovi a za osvobození krále, zda na žádost zajatého Václava, ze svého spontánního rozhodnutí, nebo dočista z návodu svého kancléře Olbrama, nelze dnes stanovit. Do války volal obratně sestavený manifest rychle rozšířený po celé zemi, jehož účinnost nemálo posilovala okolnost, že byl vyhlášen z Kutné Hory, druhého to největšího a nejvýznamnějšího města království po Praze a zároveň hlavního zdroje státní finanční moci. V něm Jan vybízel všechny poddané k podpoře zákonitého krále proti spiklencům. Přiznává, že také on byl vybidnut, aby se k nim přidal, ale odmítl to, protože nesoudí, že by povstání proti králi mohlo prospět „zemi a koruně, sloužit Čechům ke cti, důstojnosti a prospěchu, jakož i rozvoji spravedlnosti a práva“. Nikdo nesmí uznávat Jošta za vladaře, naopak poddaní jsou poslušností zavázáni jen těm, které dosadil jeho zesnulý otec nebo Václav IV. Tím spíše, že Jošt a jeho pomahači vrhli do země smolnici občanské války, zmocnili se násilně kostela vysehradského, komory papežské, královské, klášterů, ani i města Bydžova. Proto žádá, kdo chce pomoci králi a zasadit se o obnovu právního řádu v zemi, nechť vstoupí do vévodových služeb. Dostane 18 zl. za každé kopí s náhradou všech škod. Až nápadné zdůraznění násilností způsobených panstvem církevnímu majetku a pozdější četné projevy přízně, kterých se dostalo Olbramovi i jeho bratru Václavovi ze Škvorce, připouští domněnku, že kancléř Jana Zhořeleckého měl na osvobození králově větší účast než jen mechanický úředník.

Provolání mělo slušný praktický efekt. Jan s hotovostí Kutnohořanů, s vojskem markrabě Prokopa i sbory královských měst a hradů stanul 22. VI. před Prahou, kterou Jošt s panstvem, ale také se zajatým Václavem IV. chvatně opustil. Staré Město se nato podalo Janovi a zároveň, což nebylo pro něho diplomaticky vhodné, uznalo jeho nástupnické právo pro případ úmrtí Václava IV. Ten byl odvezen postupně do Příběnic, pak na Krumlov a konečně do Hor. Rakous. Proto bylo nutné přenést válku na území nepřátel a donutit je k vydání královského zajatce, což ovšem znamenalo výdaje, které byly nad finanční možnosti vévodovy. Chtěl si pomoci tím, že sáhl na poklad Čechům nejposvátnější, totiž na tumbu sv. Václava, čili vzácný, umělecky zdobený domečkový relikviář, kryjící ostatky sv. Václava, vyšperkovaný zlatem, perlami a drahokamy. V předvečer svátku Navštívení P. Marie dal vévoda některé nejvzácnější klenoty z tumb sejmout, aby je zpeněžil a pomohl ve finanční tísní králi i sobě. Jeli-kož se obyvatelstvo nad tímto opovážlivým, i když omlu-

vitelným činem pohoršovalo, dal je zase hned, možná také na upozornění Olbramovo, na relikviář neporušené připevnit. Když potom na svátek Nanebevzetí, tedy více než po měsíci, lid při návštěvě svatováclav. kaple spatřil národní klenot, svatováclavský náhrobek, neporušený, „obrátilo se zlořečení lidu v dobrořečení“. Zdánilivé počáteční úspěchy teprve dvacetitýletého vévody se změnilly pro finanční tíseň a diplomatickou nezdůšenost ve fiasko a donutily ho k rychlému ukončení tažení, ale tak, že král byl přece osvobozen. Nepřízeň Václava IV. i dluhy uspíšily pád Jana Zhořeleckého. Nikoli však jeho kancléře, který vyšel z tragicky ukončeného konfliktu sice s nemalým otřesem, ale nezlomen, zachovav si k tomu plně královu přízeň. Nijak se v celém případě nekompromitoval a mohl prokázat, že radil vždy jen k tomu, co bylo spravedlivé. Svádělo by skoro k domněnce, že se Olbram snažil také mezinárodně, už asi jako zvolený arcibiskup, podepřít královu posici u kurie, nelibostným bojem s jeho strýcem Jenštejnem nemálo otřesenou. Tomu by nasvědčoval kuriální list skoro oplývající chválou nad Václavovou láskou „k církvi římské, kterou celým zánícením miluje a jako její zvláštní syn a bojovník nejstatečnější uctívá“. Doručitel papežského listu, skoro čtvrt roku po Olbramově konsekraci v září r. 1396, Jan Kbel, měl ještě nadto králi ústně vyřídit některé „vysvětlivky“. Shoda nového arcibiskupa s králem panujícím ve stálém neklidu, byla ve srovnání s nedávnou minulostí až napadná.

Pražský arcibiskup má podíl na všech důležitějších vládních událostech a nemizí z blízkosti krále a jeho družiny. Po usmíření Václavově s odbojným Joštem, proti němuž stál kdysi na straně králově i Olbram, jsou po vzájemných dědických úmluvách v Praze zahájeny okázalé a pražským lidem s dychtivostí přijímané slavnosti. Účastní se jich také Olbram. Středem poct je Jošt, jemuž král propůjčuje 3. IV. r. 1397 markrabství braniborské a kurfiřtskou hodnost s právem „hlasu, jmenování a volby římského krále“. Lesku slavnostem dodávala přítomnost biskupů, Jana Železného, Mikuláše z Riesenberka, markraběte Viléma i arcibiskupa Olbrama.

Daleko okázalejší, středověce pestré slavnosti probíhaly po necelém roce, vyplněném živou diplomatickou činností, daleko od Prahy až v Remeši. Po čtvrtročním pobytu v říši, kde deset let postrádali jeho přítomnost, strávil Václav IV. vánoce v doprovodu kancléře a antiošského patriarchy Václava Králíka z Buřenic patrně ve Frankfurtu. V královském průvodu směřujícím potom do Francie byla celá korunní rada s arcibiskupem Olbramem v čele a pro říši stejně významným jako úspěšným diplomatem biskupem Lamprechtem, dále nejvyšší královští úředníci vedle kancléře i protonotáři Mikuláš a František z Jevíčka, všichni s hojným personálem. Na přání francouzského dvora posláno narychlo do Prahy pro zástupce university. Bylo jim zúčastnit se v Remeši schůzky se členy pařížského vysokého učení. Bohužel, s jistotou lze potvrdit jen účast Mistra Blažej Vika. Není však vyloučeno, že mezi ostatními, jichž jména neznáme, byl v královském průvodu také mladý, tehdy dvacetisedmiletý Hus. Přes Mohuč, Bingen a Koblenec se možná plavil průvod po Rýně do Kolína, pak do Cách a zase na jih do Lucemburska. Tam pobyl král do počátku ledna. 16. III. r. 1398 se projednávaly v dnešním Carignanu zásnuby osmileté dcery Jana Zhořeleckého a Václavovy neti, obvěněné 100 tisíci zl. pojištěnými na třech říšských hradech, se synem vévody Ludvíka Orleánského. Veřejné mínění francouzské v Elišce ovšem vidělo dědičku koruny české i uherské. To snad bylo také příčinou překvapujícího splendorního uvítání a hoštění na francouzské půdě. 23. III. došlo pak ke slavnostní schůzce obou králů a jejich dvorů. Francouzský král Karel VI. vyjel hosti vstříc s mohutným doprovodem na dvě míle z Remeše. Průvod pak vyšel do starobylé katedrály k bohoslužbám, které nejspíše celebroid sám Olbram ze Škvorce. Václav IV. byl pak s průvodem ubytován v opatství sv. Remigia a zahrnut pohostinskou pozorností, která hraničila až s mar-notratností. Že byla doba postní, zásobena kuchyň denně 10 tunami slanečků a 800 kapry. Všechn nádherný nábytek a výzdoba komnat, v nichž královské české poselstvo sídlilo, mu bylo darováno. Znamenité burgundské

dočkal hostů vévoda Filip. Václav IV. využil tohoto štědrého pohostinství tak, že byl prý teprve třetího dne schopen zúčastnit se slavnostního oběda vystrojeného k jeho počtě. Po obědě měli oba králové politickou poradou, po níž se francouzský král s hosty rozloučil a odešel do Paříže. Pražský dvůr setrval v Remeši ještě týden.

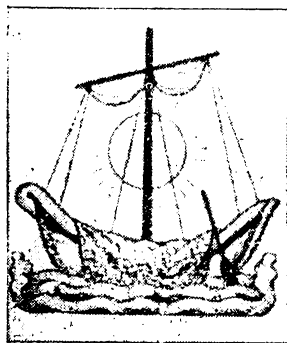
Skvělá schůzka obou panovníků budila zdání největšího politického úspěchu vlády Václava IV. Přes půl roku poutala pozornost celé Evropy a z dálky viděna leckde oslňovala a mohla budit i závist. Měla však ten nedostatek, že v průvodu římského krále nebylo jediného významnějšího muže z říše a že francouzský dvůr uvítal a přijal ve Václavu IV. vlastně jen českého krále, ač chtěl pro svou církevní politiku získat přece hlavu říše

německé. Je překvapující, jakou věrnost římské obojnosti zachoval tehdy král a jeho doprovod, tedy zástupci národa, který bude za nemnoho let tak ostře vystupovat proti Římu. Václav neučinil víc než že se uvolil poslat jak do Avignonu, tak do Říma posly, kteří by měli pohánout oba papeže k abdikaci a umožnit volbu nového. Další pozoruhodnou okolností je použití vynikajícího theologa pařížského a jednoho z pozdějších Husových soudců, Petra d'Ailly, králem jako posla k papeži. Tento učenec, nedávno jmenovaný biskupem v Cambrai, nemohl být zaujat proti Čechům a Husovi, když měl na jejich krále jen nejpěknější vzpomínky, jsa od něho odměněn za splnění svého poselství regaliemi. (Pokračování.)

ThDr. Václav Bartůňek.

Kněžská meditace

STATEČNÁ MYSL - FORTITUDO

Jestliže je měsíc listopad zasvěcený památce Všem svatých a Všem věrných dušiček, pak je tím také zasvěcen všem hrdinům duchovního života. Neboť každý světec a každá světice byli hrdinové na své cestě životem. Byli mužové a ženy statečné mysli a statečného srdce. Ženy a mužové, kteří důsledně bojovali dobrý boj proti mravnímu zlu a proti všemu, co se přičilo mravnímu řádu v sobě a kolem sebe, proti všemu, co škodilo pokoji a míru, jenž je důsledkem důsledného zachování mravního zákona. Neboť jen z porušování a narušování mravního řádu pocházejí všechny nepořádky, hádky, různice a války v lidské společnosti. Všichni svatí byli proto statečnými bojovníky za pokoj a mír ve své vlastní duši i v lidské společnosti. Jím opravdu platí blahoslavenství Páně: „Blahoslavení tvořitelé míru, neboť oni budou sloužit synové Boží!“

Statečnost je síla a pevnost ducha při obtížích a námáhách, které se na cestě k mravně vyspělému životu stavějí v cestu. — Písmo svaté nazývá Pána Ježíše ívem, který je symbolem statečnosti. Zj 5, 5. On byl odhodlán na sebe vzít to nejtěžší, to nejtěžší vykonat a snášet — a jako On, tak také všichni svatí a světice Boží.

Statečnost je kardinální ctnost, učí formovat život a obětovat pro blaho celku, učí podřadit blaho vlastní blahu všech! Statečná mysl uchovává nadvládu ducha nad nezřízenými vášněmi těla, zaručuje vítězství v utrpeních a obtížích životních. Statečnost je ctnost, která nám kněžím pomáhá, abychom se nedali žádnou obětí odradit od cesty ctnosti, poctivosti a mírumilovnosti. Každá kardinální ctnost vychází vlastně z lásky. Statečnost je láska, která pro blaho milovaného přináší ty největší oběti, jako Pán Ježíš, který jak je o Ném psáno „usque ad finem diligebat suos, qui erant in mundo“, který až do krajnosti, až na samé hranice možnosti milovat své apoštoly, kteří byli ve světě... jako Pavel, jehož jubileum letos slavíme, který „všem se stal vším“ a který byl ochoten „anathema esse a Christo“ Rom 9, 3. — „Přál bych si věru, abych sám byl zavržen Kristem pro své bratry!“ — Zde vidíme, že jediný zdroj statečnosti je láska! Láska dělá matku statečnou, takže pro dítě své podnikne a bere na sebe i ty největší oběti. Kněz má milovat duše, lid svůj, jako matka miluje své děti a oběti pro svůj lid statečně brát na sebe jako ona. Odvaha muže se projevuje v jeho síle obětí. Pevná vůle činí všude divy dobrých skutků. Kdo má jemné srdce, musí mít i srdce silné, jinak nemá ani jedno, ani druhé. Není mužem, kdo se nedovede ovládat. Svět potřebuje muže činu a dobrého příkladu — ne jen krásná slova a krásné myšlenky. Ne city a sny, nýbrž příklady potáhnou duše k svatosti, dokonalosti a pracovitosti. Ne sněním a citovostí stali se svatí svatými, nýbrž neustálým vnitřním bojem, obětí a odkááním! „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž ten, kdo plní vůli Otce mého, jenž v nebesích jest.“ Mat 7, 21 — a k tomu je třeba statečného srdce...

Největší překážka a úhlavní nepřítel této kardinální ctnosti je strach a nedůvěra! Strach je větší zlo než zlo samo, jehož se bojíme... Z hlubin skleslosti a malomyslnosti nepřijít nic dobrého... Strach ochromuje síly duševní... Proto nás Písmo svaté Starého i Nového zákona tolik napomíná: Noli timere, nolite timere... Nebojte se, já jsem s vámi. „Neboj se, červíčku člověče, já jsem s tebou — di Hospodin!“

A konečně i zde platí: Quidquid agis, prudenter agas et respice finem! Každá oběť ti bude přijatelná, budeš-li myslit na konec, na věčnost na věčnou odměnu. Mysli tedy na konec, na odplatu — na vítězství nad sebou a nad mravním zlem.

Statečnému patří svět, ale také ctnost a nebe! K tichosti a k pokoře je zajisté více statečnosti třeba než k pyšnému a prchlivému jednání... Čistota srdce bez statečného boje vůbec není myslitelná. Když svatý Jan Qualbertus odpustil na lesní cestě, ozbrojen jsa, svému nepříteli a vrahovi bratra svého, který byl bezmocný, byl zajisté statečnější než tehdy, když se mu chtěl za každou cenu pomstít.

Málo statečnosti má ten, kdo to, co je správné, poznává, ale nečiní. Statečný musíš být, abys byl opravdový, statečný, abys byl i v malém věrný, statečný, abys byl mírný, vždy milý, přívětivý, abys byl jako kněz vždy usměvavý sváteční člověk, abys nikoho nezarmoutil, abys všude, kam přijdeš, přinesl štěstí, radost z práce, života a ctnosti. I v tom našem boji za mír je vytrvalosti třeba, neboť i k té vytrvalosti je potřebí statečnosti!

Zmužlosti potřebujeme pro svou snahu stát se dokonalými a svatými a mravně vyspělými muži! K svatosti a dokonalosti však jiná cesta nevede leč via ardua — cesta strmá a obtížná, ale radostná, jako je každá i strmá cesta v horách, v Alpách, v Tatrách — radostná, poněvadž vede vzhůru k slunci, k nebesům... Zeptej se horolezců a oni ti řeknou a potvrdí, že mám pravdu. Tak je to i s našim duchovním horolezectvím. Strmá, ale radostná je cesta k dokonalosti a svatosti!

„Zmužile si tedy počínejte a buďte silní,“ 1 Kor 16, 13 — jako všichni svatí a světice Boží, jichž památku v měsíci listopadu konáme.

ThDr. Karel Sahan

Letošního 14. července jsme vzpomínali 744 let od smrti Bl. Hroznaty, mučedníka Církve a zakladatele památného tepelského kláštera. Hroznatovy životopisci s podivuhodně seriózním důrazem uvádějí jeho zdánlivě mrtvé zrození i okolnost za jaké byl svojí matkou Dobrosлавou obětován P. Marii. I tehdy, kdybychom byli nuceni přiznat těmto životopisným zmínkám pouze legendární charakter, nemohli bychom popíratí závažný poznatek, který vyvstane v naší mysli při důkladném poznávání jeho životních osudů a to je skutečnost, která nás velmi intenzivně utvrzuje v přesvědčení, že Bl. Hroznata byl vpravdě dítkem mariánským. Byl v její mocné ochraně, která ho i v pozdějších dětských letech chránila před tělesnou záhubou, ať to bylo pod koly jedoucího vozu nebo při utonutí za návštěvy v Polsku. Tyto podivuhodné osudy Hroznatovy můžeme chápat a zajisté i vysvětlovat jen v plném pochopení smyslu celého jeho plodného a hrdinného života. Nebeská matka chránila své dítě před celkem bezvýznamnými a docela možnými nebezpečími živelního charakteru, aby později v rozkvětu jeho mužného věku a v mohutném rozvinutí tvůrčích činů ad maiorem Dei gloriam si jej odvedla z tohoto světa nikoli cestou živelní nebo tomu podobné pohromy, nýbrž cestou vybojovanou vysokým duchovním úsilím a stezkou krvavou, poznamenanou ústrky, bitím, pronásledováním, vyhrožováním, stezkou, která jeho odchod z tohoto světa poznamenala korunou mučednickou.

Pocházel z rodu vznešeného a bohatého. Byl nejen zámožný ale i ve

řejně činný. V době ve které žil a ve státním zřízení, které tehdy vládlo měl své význačné postavení a když o něm uvedeme alespoň to, že patřil do sboru kmetů tehdejšího vladaře biskupa Jindřicha Břetislava, jistě nemusíme zvláště komentovati dalekosáhlý význam tohoto významného společenského a státně-funkčního postavení.

Blahoslavený Hroznata

P. Emil Korba.

Byl ženat. Byl věrným manželem a neméně starostlivým otcem dítěte — syna, v němž spatřoval svého dědice, svého následovníka, své veliké osobní a rodinné štěstí. Nebylo dlouhým životním jeho údělem. Jeho radost otcovskou, manželskou, rodinnou zpřetrhává smrt obou drahých bytostí. Umírá synáček, záhy i manželka, zůstává sám. Sám se svými starostmi, těžkostmi, plány... Nepodléhá zármutku, skepsi, ani zoufalství. Bojuje, hrdinně přemáhá žal a v tvůrčí iniciativě rozvíjí směle snahy jak v hospodářském rozkvětu tak v duchovním rozmachu svých statků. Výrazem těchto úsilí je dokončení stavby tepelského kláštera. V r. 1196 uvádí sem prvních 12 synů sv. Norberta-otců premonstrátů.

Je třeba uvést alespoň zmínku o jeho plánované výpravě z tehdy velmi proponovaném tažení za osvobození sv. země z rukou jinověrců. Pro různé rozpoory vzniklé v zemi smrtí Břetislavovou, neuskutečnily se tyto jeho záměry a Hroznata se vrátil z plánované cesty do Apulie, kde se tehdy shromáždily křesťanské šikvy, aby doma svým osobním vlivem působil na

smířlivé vyřešení vzniklých sporů mezi Přemyslem Otakarem a Vladislavem.

Před 760 lety přichází do centra církevního života a správy, aby zde byl oblečen papežem Inocencem do bílého roucha premonstrátského řádu, přijal podjáhenské svěcení a velmi honosný titul kaplana římské Stolice. Zřídá se svého dosavadního postavení, rozsáhlé pravomoci a bohatství. Vstupuje do kláštera. Vstupuje mezi ty, které na území svého panství první uvedl a do kláštera který sám založil. I v tomto novém stavu spatřujeme těžiště jeho činnosti v tom, co bylo starostlivému Hroznatovi nejvlastnější. Tepelským opatem jest jmenován proboštem a je mu svěřena hospodářská správa, kterou vykonává velmi úspěšně a neméně odpovědně. Dovedl s působivou šetrností a upřímným pochopením zahlazovati i vzniklé rozpoory maje na mysli vždy a především nejvyšší žádoucí a nutný ideál bratrské svornosti i zdárný rozkvět kláštera.

Konec Hroznatova života je znám. Při inspekční cestě do Hroznětína byl přepaden nepřáteli a uvězněn. I přes horoucí úsilí spolubratří nepodařilo se jim víc než za žádanou cenu výkupného odnésti již mrtvé tělo Hroznatovo, aby bylo s náležitou pietou a láskou pohřbeno v klášteře.

Z obzvláště působivých charakterových rysů Bl. Hroznaty vzpomeňme především jeho neotřesitelnou víru v Boha, nejvyšší oddanou lásku k Církvi a velmi aktivní blíženeckou lásku. Vzpomněli jsme, že byl bohatým, ale nejbohatší bylo jeho srdce, štědré a milující, které rozdávalo nejen s láskou, ale i s důvěrou v lidi. Při stavbě kláštera odměňoval pracující

Vyznavač řádu

Loni v létě jsem se dostal do městečka Žebráka. Starobulé městečko na Hořovicu se zříceninami dvou hradů Točnicka a Žebráka, rodiště obrozenského básníka Šebestiána Hněvkovského a zároveň rodiště i působiště vlasteneckého kněze-buditel a epického poetu Voňčka Nejedlého, mne upoutalo. Všecko tu vonělo historií, každý dům něco navoňoval o někdejší minulosti. A potěšilo mne, jakou péčí toto městečko věnovalo svému muzeu. Pobyl jsem v něm hezkou chvíli a zamuslil jsem se nad dopisy, jež byly v jedné vitrině vystaveny. Byly to dopisy, jež své snoubence Barboře Mečířové, pocházející ze Žebráka, psal Karel Jaromír Erben. Byly krásné tu dopisy, svědčily o ušlechtilé povaze svého pisatele, o jeho čisté lásce a vzácném charakteru. A i na nich bylo znát, že je psal básník. Karel Jaromír Erben se narodil 7. listopadu před stonadesátiletu v Miletíně v Podkrkonoší a milá píseň krásných miletínských lesů zněla mu v duši celý život. Pečlivý otec a milující manžel, přesný úředník v zemských službách a vážný, svědomitý badatel iako pražský archivář a ředitel pomocných úřadů pražských, nemiloval žádnou okázalost a vždy se jevil střízlivým, neromantickým člověkem. A přece právě tento střízlivý, neromantický člověk se jako básník projevil neobvykle silně a průbojně. Křůby nebula Božena Němcová nic jiného nenapsala, nežli svou nesmrtelnou „Babičku“, stačilo bu to, aby i v českém písemnictví bylo vyhrazeno velmi čestné místo. Stejně tak nemusil Erben nic jiného napsat, nežli svou vonnou „Kutici“. Tato jedinečná básnická sbírka mu zajistila navždy nehynoucí slávu. Erben

byl znamenitým znalcem lidové duše, dovedl ji odhalit a pochopit v prosté národní písni. Třicet let svého pilného života věnoval sbírání a nudoování národních písní a pověstí. Ovocem této mravenčí práce bylo jeho „Sto prstonárodních pohádek a pověstí slovanských“ (1864), pak tři svazky sbírky „Písně národní v Čechách“ (1839—1845) a vrchol sběratelské činnosti Erbenovy „Prostonárodní písně a říkadla“ (1862—1864) s více než dvěma tisíci texty. Co všechno tu ze zdravé lidové moudrosti zachytil a zachoval tento neúnávný pracovník na národní lísce a iak tu světu poddhalil krásu a ruzost české duše! Leč Erben nebyl jenom sběratel lidových písní a pověstí, byl též tvůrčí básník a možno říci, že básník v něm přenušoval badatele. Když v únoru r. 1853 vyšla jeho „Kutice z pověstí národních“ s dvadacti básnickými skladbami, byla to v tehdejší českém literárním světě událost mimořádná. Předstoupil zde naráz před veřejnost básník stejného tónu, baladického ladění, úchvatné působivosti, který se napil ze studánky českého tajemna a zpíval jako pták na roubení stříbrné studny domova. Erben svou původní sbírku rozšířil ještě o řadu básní a tak jedinečná, umělecky vkusná a eticky ušlechtilá „Kutice z básní K. J. Erbenova“ vyšla v definitivní úpravě právě před sto letu. Ve své pozoruhodné studii, uduané ke sklonku okunace, napsal nebožtík Voňček Jirát, že se Erben ve své básnické skladbě oproti Máchovi jeví zmužněle. Jeho mužnost je založena na vrozené či získané ukázněnosti. Erben začíná svou kutici baladických básní ve znamení matku, abu, iak lirát praví, pokračovala „věčnou ženskostí“ Panny Marie, k níž se modlí dívka ve „Svatebních košilích“. Erben staví domov,

bez nějaké výrazné kontroly, položil talíř s penězi a každý z dělníků si vzal pouze to, co mu náleželo. Nesmí být opomenuto i jeho uvědomělé češství. Ve své závěti apeluje na posvátně vznešený vlastenecký cit: „Před vámi Čechy to dím...“!

V stručných výsecích jeho života vy-

zařuje nám jeho silná osobnost, příklad, který je hodný jak hlubšímu poznání tak upřímnému následování. Tento vzácný poznatek si nutně musí odnést každý z nás, kdo stanul v ti- chém zamyšlení a zbožné meditaci nad jeho životem a dílem u jeho nynějšího místa posledního odpočinku v staroby-

lém a památném děkanském kostele v Teplé. Bohatě zdobený, výrazně upravený a vždy skvoucí oltář s jeho tělesnými pozůstatky při každém setkání jako by nám ukazoval a vystavoval ne mrtvé tělo bl. mučedníka, ale především jeho zářící a stále živý od- kaz.

KŘESŤANSKÁ VDĚČNOST

Ruský spisovatel Krasnov v povídce „Matčiny dopisy“ uvádí nás do bytu mladého muže Nikolaje Ivanoviče. Je dopoledne Štědrého dne. Mladý muž se přehrabuje v psacím stolku a hledá dvě storublové bankovky, aby za ně posíl ve veselé společnosti pěkně, podle jeho svěťáckých představ kouzelné svátky. Láskavý přítelův dopis, zvoucí k nevázaným vánočním zábavám, leží otevřen na stolku. Zrak Nikolaje Ivanoviče padne na druhý dopis, dosud neotevřený. Je to psaní od jeho staré matky z venkova. Nikolaj Ivanovič jej otevře a pročítá. Maminka se omlouvá, že obtěžuje, že je donucena poprosit syna, aby jí půjčil na svátky sto rublů. Slibuje, že mu je vrátí, jakmile prodá vlnu. Následovaly pozdravy a přání šťastných svátků. To už syn nečetl. Rozhodl se odpovědět, že nemůže nic odeslat, mrštil dopisem o stůl a dál hledal bankovky.

Ze zásuvky psacího stolku vupadlo několik zažloutlých dopisů. Podíval se na ně. Zjistil, že je psala kdosi dávno jeho matka své družce z mládí. Matčina přítelkyně zemřela, její dědicové odeslali korespondenci Nikolajovi, aby ji předal pisatelce, své matce. Rozeval jeden z dopisů. Matka v něm píše přítelkyni o svém sunku, o něm, o Nikolajevovi takto: „Jakkoliv suďný je pro mne tvůj návrh navštívit tě v Pe-

trohradě, nemohu, protože jsem matka. Komu bych svěřila synka? Mám ho příliš ráda, příliš dbám na jeho vychování, celý můj život je v něm, a jen kvůli němu nemohu odjet za Tebou.“

Nikolaj odhodil dopis a vzal druhý. Četl v něm: „Vyčtáš mi, drahá přítelkyně, že jsem opustila vznešený svět a veselou společnost, že nekreslím, nepívám, netančím a podobně. Věř mi, nemám opravdu na všechno to kdy. Všechn čas zabere mi náš drahý synek, náš Kolja. Můj manžel nemůže se mu pro nával práce věnovat, tak se jím obírám celé dny sama.“

Nikolaj Ivanovič odložil i tento dopis a vzal další. „Nepsala jsem ti celé dva měsíce. Ale ty dva měsíce byly hořké. Prožila jsem je v pláči, v tesknutích, bez spánku. Kolje byl těžce nemocen. Teď, chvála Bohu, se již zotavil. Nepoznala bys mne, stala jsem se docela stařenou. Kolikrát, zmítaje se v horečkách, volal můj drahý synáček: Isi tady, maminko? I brala jsem jeho rozptálenou ruku do své a on tiše usínal. Chránila jsem ho v tyfu i ve spále, jako voják na stráž bránila jsem ho před smrtí. A je mi teď ještě dražší“.

Nikolaj Ivanovič se slzami v očích zlíbal tento dopis. A sáhl po dalším. „Ptáš se mne, jak jsem mohla tak záhy

ztratit krásu? Nestavím dům na písku. Ten základ lásky a pravdy, který jsem vložila do jeho výchovy, je pevný. Mám svého Kolju a on mne nikdy nepustí.“

I poslední matčin dopis byl dojemný a krásný. „Kolja přítel. Nemohu radostí psát. Nevím, byl-li v životě mém šťastnější okamžik než ten, kdy jsem ho po delší době opět spatřila a sevřela ve svém náručí.“

celý matčin život defiloval před synem. A ten život byl zasvěcen jen jeho blahu. Mládí, krásu, zábavy, noci, to vše mu přinesla matka v oběť. A on vše, co obětovala pro něho, přijímal lhostejně, s mrazivou samozřejmostí, jako by všechno to musilo být. Teď dospěl, vede samostatný život, a maminka je opuštěna v zapadlém venkovském městečku. Čekala na ten den, kdy on, její syn, sejme s ní slnou mužskou rukou tíživé břemeno předčasněho stáří, kdy ji odplatí měkkou synovskou láskou. A on zatím...

Proud slzí vytryskl z očí mladého důstojníka a skanul na ledem pokrytou okenní tabuli. Co nejdřív na nádraží k rychlíku. „Rychle mi přines cestovní kufr!“ zavolal na podřízeného vojíka. „Ještě teď odjedu za maminkou.“

život, ba celý vesmír pod ochranu ženu. Neřekl bych to takhle doslova, jak to říká lirát ale jistě je, že Erben čistěji nežli Mácha hledí na ženu, a proto také chápu onu vzácnou a neposkvrněnou milostnost Erbenových dopisů snoubence, uložených v žebroáckém muzeu. Erben básnickým pohledem vnikl v hlubokost živilů, sestoupil na dno lidské duše, pochopil všechnu hrůzu viny i sladkou sílu pokání. Jeho balady, v nichž vždy uvědoměle a přisně vuhraňeně proti démonickým živilům vustupuje výrazně vyšší mravní řád, jsou celé prosyceny katolickou zbožností. Odpovědnost před Bohem za každou skutek, neúprosná mlva svědomí, iistota, že každý hřích, každé jednání proti Bohem stanovenému řádu bude jednou s konečnou platností souzeno věčnou spravedlností, to vše je důkazem neúchvatné katolicity Erbenovy básnické mravovuky. Stačí si jenom pozorně pročíst takovou Erbenovu baladu „Svatební košile“, kterou si jedenkrát zpěčnický pelhřimovský děkan Fr. B. Vaněk vybral, aby na její motiv rozehrál celé kázání, abychom se o této pravdě sdostatek přesvědčili. Celým svým duševním a básnickým ustrojením stojí Erben jako pokorný vyznavač věčného řádu, jako citel moudrého a laskavého Boha a jako milenec harmonické přírody, neboť v jeho básnickém vidění čistota lásky a smířnost pokání vítězí nad hrůznou temnotou a nesnášenlivou zběsilostí živilů. Lirát vytkl u Erbenova tajemného zákonitost a správně říká, že Erbenova monumentalita, průstředí z úžasné prostoty Erbenova vidění i slova, vurůstá z tušení věčného bytí a zákonitosti všeho. Proto také lirát svou pozoruhodnou a nestárnoucí studii nazval „Erben čili majestát zákona“. Erben-básník viděl za veškerým děním zřetelně a bez pochyb vládnu a

pevnou Boží ruku a byl si dobře vědom jako upřímně věřící katolík, že „bez míry, bez konce je milost Boží“, jak vyznává jedním veršem svaestivní a melodické náboženské balady „Záhořovo lože“. A jak dovedl tento nave- nek šosácký předant horoucně a plamenně vyznívat svou lásku k českému národu i svou naději v jeho světlý zítřek! Zase ze skromnosti to neřiká vlastními ústy, ale kladě slova lásku a naděje v ústa všctkyň v závěrečné skladbě své básnické sbírky: „Vidím požáry a krvavé boje, — ostrů meč tebe probode! — Vidím tvou bídu, pohorění tvoje: však nezoufej, můi národe!“

Jaroslav Duruch se kdysi poklonil Erbenovi hlubokým, zamušleným eseiem. Poklonil se i jeho znamenité básnické řeči. První tvůrce skutečně české balady ohýbal svůj iazuk podle živé mluvy lidové. Jeho jazuk zpívá, nenucená rozmanitost snojovaných trochejů a jambů vytváří v něm kouzelnou melodičnost. A škola, takou básníku dala lidová píseň, nebula nadarmo. Kdůž Erben napíše: „Byla noc, byla hluboká, — měsíček svítil s vysoka —“ hned se nám vubaví vzpomínka na nějakou národní píseň, stejně jako takováhle verš v nás tuto vzpomínku vzbudí: „Stoíš, stoíš v hlubokém lese...“ A přece Erbenovy verše nejsou žádnými ohlasy, jsou to samostatné, opravdu tvůrčí vtvorbu, vyšlehlé z vnitřní básnické dílny muže, který jako básník přerostl v sobě civilní osobu. Erbenova „Kytice“ je stále svěží, nezvadla za tu dlouhou dobu od svého prvního vydání a nezvadne už. Její zpívačiči zahradník jí vtiskl znamení věčnosti svou vírou ve věčný řád Boží, který se jeví nejen v člověku, ale ve všem i v prosté květině.

Václav Zima.

Zamyslíl jsem se při této povídce nad naši minulostí a přítomností. Co všechno přijímáme od naší socialistické společnosti, co lásky ke každému z nás vychází ze srdce vládnoucí třídy, pracujícího lidu!

Pamatuji se, jak se u nás na Vysočině svítilo olejovými kahánky a smolnými loučemi, které házely na zdi strašidelné stíny před usínáním. Tenkrát si bohatí vyhazovali z kopýtka. Katolicky orientovaná spisovatelka Vlasta Pittnerová vypráví o městské i venkovské honoraci na horách, o jejím pohrdání chudým člověkem, o tom, jak si panstvo dávalo sloužit utahanými služkami a čeledíny.

Kolik mladých, nadějných lidí muselo tehdy jít do života jen postranními cestami a uličkami, do temného života, protože výsluní splnění tužeb a nadějí bylo jen pro majetné.

Nebeské lány lnu se vlnily na našich kopcích jako prapory pokorné bídy, neboť všechno jejich bohatství proudilo do měšce tkalcovských faktorů a továrníků vykořisťovatelů. Chudému člověku zůstal jen verpánek anebo tkalcovský stav s petrolejovou lampičkou, čadící často až do rána. Pamatuji se na hliněné podlahu ubohých horáckých chalup, na dřevěné lžice, na dřeváky a podšívane punčochy, na černý okoralý chléb a na „kucmocht“ ze syrových brambor.

Hrdá dcera ze mlýna v údolí Oslavy nosila zlato na hrdle i na dekoltovaných řadrech a její obtlouklá matka si tropila se zámožnějšími sousedkami necudné žerty ze staré služby Smažilové, když tato za třeskutých mrazů v roce 1929 chodila naboso v dřevácích, bez košile, v pouhé zalátované sukni a kacabajce. Takových případů, že děti trpěly podvýživou a rodiče se neměli do čeho obléci, bylo u nás bezpočtu.

Jak nádherné podmínky pro práci na vybudování sociálně spravedlivějšího života máme my, dnešní lidé. Děti zdravé, lékařsky sledované, dobře oblečené, nasučené buď doma nebo ve školních jídelnách. Jsme všichni hmotně zajištěni, máme všechny výhody, které každému občanu dává socialistický stát. Na hornatě Vysočině nekvete už jen fialově červený vřes a mateřídouška, dozrávají zde zlaté lány obilí, které dávají chléb pro všechny. Vysočina stává se rovnocenným partnerem všech částí naší socialistické vlasti. V jejích kouzelných zákoutích vidíme Vířskou a Moštištskou přehradu, bohatou výstavbu hospodářských budov, obutných stavení i průmyslových objektů, veselé skupiny družstevních rolníků i pracujících z továren. Náš stát vede lidi po smělech a odvážných cestách do šťastného světa, který se nepodobá v ničem

životu našich otců a matek i životu nás samých.

Svatý Lukáš vypráví, jak deset mužů malomocných volalo na Krista Pána, když se ubíral středem Samarije do Galileje: „Ježíši, mistře, smiluj se nad námi.“ A božský Spasitel vyslyšel jejich prosbu, uzdravil je od nevyléčitelné nemoci. Nato jim přikázal ukázati se kněžím. Jeden pak z nich, když uzřel, že je očištěn, navrátil se, hlasem velikým velebě Boha. A padl na tvář k nohám Spasitelovým a činil mu díky. A tento muž byl Samaritán. I řekl božský Spasitel: Nenalezl se, který by se byl vrátil a vzdal chválu Bohu, leč tento cizinec?“

Ocenili jsme všichni to, co udělala pro člověka naše nová společnost a její zřízení? Uvědomili jsme si a ocenili tu lásku nového řádu, která pamatovala i na tu poslední pradelnu, polykající páru, rozdrážděnou a krvavou ruce a mrznoucí na nohou, tu lásku, která se vmyslíla do bolesti rodičů skrofulózních dětí, která pozvedla i belhajícího mrzáků k důstojnosti Božího tvora na zemi?

Mějme na paměti Spasitelův výrok: Cokoliv jste učinili jednomu z mých bratří nejménších, mně jste učinili.“ Buďme křesťanskou vděční a pomáhejme tvůrčím úspěchům dalších mírových dob. Antonín Hugo Bradáč

GOTISUJÍCÍ BAROK NA MORAVĚ

K snímku na první straně obálky.

Nad obcí Zámek Žďár pne se kopec zvaný původně Černým lesem, později Zelenou horou. I panoramaticky upomínal svým táhlým chludem na Zelenou horu u Nepomuku v Čechách, na místo mateřského kláštera cisterciáckého proměněného za bouří husitských v sutiny. Na vrcholu tohoto moravského kopce dal cisterciácký opat Václav Veimluva zbudovati Janu Nepomuckému v letech 1720—1722, (tedy ještě před jeho svatořečením), kapli, první kostel na Moravě jemu zasvěcený. Cisterciácký klášter ve Žďáru byl novému světcí také krajansky blízký.

Uprostřed baroku, před periodou Dientzenhoferovou, vvvstala tu stavba podivná. vnášeící do soudobého stavění vědomé oživování gotiky. Rozcházíme se s někdejší barokní kostelností. Žďárská kaple je dramatizována šikmými plochami a ostrými uhly stěn, jež jsou prolamovány gotisujícími otvory oken a dveří. Dvakrát byla ohlodána požáry, vystavena i nepohodě dočasně cpuštěného požářiště; přesto dá se původní stav kontrolovati starou kresbou žďárského rodáka Jana Černého, vídeňského litografa. Vstup do kaple byl dříve završen goticky hrotitými věžkami, bání kaple byla členěna jednoduše; také kaple ambitu (ochozu) kolem měly dříve goticky hrotité střechy, jichž pozbyly na počátku minulého století. V Čechách se gotisující barok více rozšířil i na větších úkolech stavebních: pronikání barokního tělesa stavebního gotickými tendencemi není však v Čechách tak pronikavé jako na této nevelké stavbě moravské, více izolované, lokální, než přestavby velkých řádových kostelů českých. Nebarokní je na této stavbě nejen její výzdobný detail přídávkový, nýbrž celé ztvárnění její, čistý kubus, přísná plastičnost a lineárnost, zdůrazňující svistou osu i kresbou a barvou, šikmými vrvy a barevně odlišnou omítkou lesén na hranách vnějších stěn.

Je to odvrát od baroku nebo dočasné zmýlení baroku? Jaký smysl měla tato epizoda našeho stavebního uměleckého vývoje, jak k ní došlo? Jaká jsou tu vlákna spojitosti?

Vzešla v první polovině XVIII. století z romantické záliby ve středověku. Zjevem světovým stala se v Anglii,

kdež po alžbětinské renesanci ozvala se opět záliba v gotice. Projevila se neidříve archeologicky věrným restaurováním středověkých kostelů. K záplavě budov církevních a světských v gotickém slohu budovaných dochází v Anglii a ve Skotsku později, kdy se náš gotisující barok jeví něčím jakoby zacházejícím módou.

U nás nenabyl gotisující barok větší obecnosti, nezasáhl širší vrstvy prudkostí mvšlenkové epidemie. V Čechách i na Moravě prosazovaly ho jedině protiesuitsky naladěné řády. To bylo příměsí mnohem více rozhodující, než mdlé a opožděné sdělování vzdálených výtvarných ideí.

V době pobělohorské, kdy řeč naše byla pohrdavě nazývána selskou, ba i zloděiskou, řečí zloděů, při jejímž poslechnutí si odpůrci zapínali kapsy, kdy převážná většina škol byla německá a latinská, latinskou všechna vyšší vzdělanost, napsal Bohuslav Balbín latinskou obranu jazyka českého, jejíž rukopis svěřil do ochrany Tomáši Pešinovi z Čechorodu, knězi a zakladateli dějepisu moravského. Na závěr praví: „Psal jsem důvěrněji, neboť jsem věděl, že tohoto spisu našeho mimo Tebe nikdo čistí nebude, než koho bys přimulst k tajemství.“ Z rukou Pešinových nebo z jeho pozůstalosti dostala se Balbínova obrana jazyka českého do knihovny kláštera augustiniánů u sv. Václava na Novém Městě pražském, tu čtena důvěryhodnými jednotlivci; jistě i v opisech našla cestu k nadšeným milovníkům dějepisu i k jeho vzdělavatelům.

Dosvědčuje to skutečnost, že na obranu Balbínova odvolává se první tištěná latinská obrana jazyka českého. Napsal ji a roku 1705 vvdal moravský Slovák, z písmácké rodiny pocházející pavlovický farář Jan Jiří Středohorský. Uložil ji do spisku „Mercurius Moraviae memorabilium“, v němž jsou stručně vyličeny nejstarší dějiny moravské. Dokazuje, že slovanský jazyk je slavný, užitečný, nezbytný, rozšířený, císařský a svatý. Jeho jméno pochází od slova sláva; sám císař Karel IV. nařídil, aby se mu učili synové knížat; je branou k cizím jazykům, je potřebný všem, kdo zastávají ve slovanských zemích úřady, je rozšířen po třech dílech světa, zvučí v palácích dvou nejmocnějších císařů, ruského a tureckého, jest bo-

hatý slovy, výrazný a ryzí, užívali ho slavní řečníci a vážili si ho habsburští císařové; sám papež dovolil jim konati bohoslužby a na Moravě i v Čechách skutečně ho při nich dlouho užívali.

Na tyto struny uhodila také kampaň pro kult Jana Nepomuckého, který se od poloviny XVII. století projevoval poutěmi do Prahy a Nepomuku. Vlastenecká nota hrála velkou úlohu ve velké kampani o svatořečení Jana Nepomuckého, největší události katolického baroku v XVIII. století, hýbající i okolními zeměmi střední Evropy. Strategie rozletu českého barokního romantismu církevního vyjádřil lapidárně katolický historik E. Winter slovy: „Účelem bylo vytvořiti katolickou tradici, jež měla ukázat, že Čechy a Morava jsou země zcela katolické. Musilo být i přelenu to staletí trávající přerušeni tím skvělejším vylíčením doby předhusitské. Především byla probuzena k novému životu doba Karla IV.“

Takové byly specificky české důvody a cíle našeho gotisujícího baroku. Je odrazem všech těch vlasteneckých obran a oslav, jejich architektonickým ztvárněním. Proto ten kult gotiky uprostřed baroka, všechno to vědomé archaisování, prosazování gotických výzdobných článků k modernímu účelu.

Gatisující barok prezentuje Moravě z Nepomuku z centra svatojanského kultu do Zámku Žďáru příslý cisterciácký opat Václ. Vejmluva, jeden z polobohů feudálních časů, představující církevní i světskou moc nad tímto krajem. Nedivno, že myšlenky tohoto bojovně do světa hledícího muže a vášnivého stavebníka navijelo se kolem těchto

dobových hesel, spínajících myšlenku národnosti a vytvárnosti s náboženským životem národa.

Že nebyl bez rozmaru a obraznosti, dokazuje kaple Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru. K jeho stavbě povolal tvůrce českého gotisujícího baroku stavitele Giovanni Santiniho z Prahy, jemuž nadiktoval všechnu tu kuriozitu vyumělkovaného náčrtu i výstavby, založené na pětipaprskové „svatojanské“ hvězdě (na legendě, jak se nad utopeným Janem z Pomuku vznášelo pět hvězd), všechno to pětiosé „pětihorné“, pětidílné a pětiprostorové této stavby, všechna ta čísla pět, vztažená nejen na kapli samu, na pět oltářů, nýbrž i na okolní ambit, ochoz s pěti kapličkami, pěti branami a 50 okny. V tomto ochozu, křepčícím do tvaru desetihorné hvězdy vymkl se Santini opatu Vejmluvovi nejvíce. To je fanfaronský Santini, podávající tu nejvýstřednější půdorys českého baroka. Z hlavy průměrného umělce vyvstala by z tohoto diktátu stavebníka chladná nebo roztodivná hříčka, nunceně vypadající. Zde je to zvládnuto silnou individualitou umělecky suverenně a s nevídanou originalitou.

Gotisující barok je květem na cestě doby, kdy bylo trdné a hořké z pohledu na hmotnou i duševní bídu lidu válkami poničeného. Vzplanutí katolicismu, kněžské dirigované náboženské aktivity vedla lid k tomu, aby se zamíloval do své předhusitské minulosti, viděl v ní dobu své největší slávy. Představuje architekturu vydupanou ze země a ovlivněnou duchovním proudem své doby, romanticky blouznivým a nadneseným uctíváním našeho středověku. S tímto duchovním proudem také odumřel.

Emil Edgar.

VÍTĚZSTVÍM MÍRU K ŠTĚSTÍ LIDSTVA

Je tradicí, že naše duchovenstvo setkává se vždy znovu na shromážděních Celostátního mírového výboru katolického duchovenstva, kdykoli se vyskytnou významné události, k nimž nemůže kněz nečinně přihlížeti a k nimž chce zaujmout stanovisko — asi těmito slovy zahajoval předseda ministr dr. Josef Plojhar svůj hlavní projev na schůzi rozšířeného ústředního výboru CMVKD v Praze 5. října. Německá otázka, mírová smlouva s Německem, berlínský problém a obrana míru — to všechno bylo diskutováno na schůzi, jež vyvrcholila prohlášením, které otiskujeme na první straně.

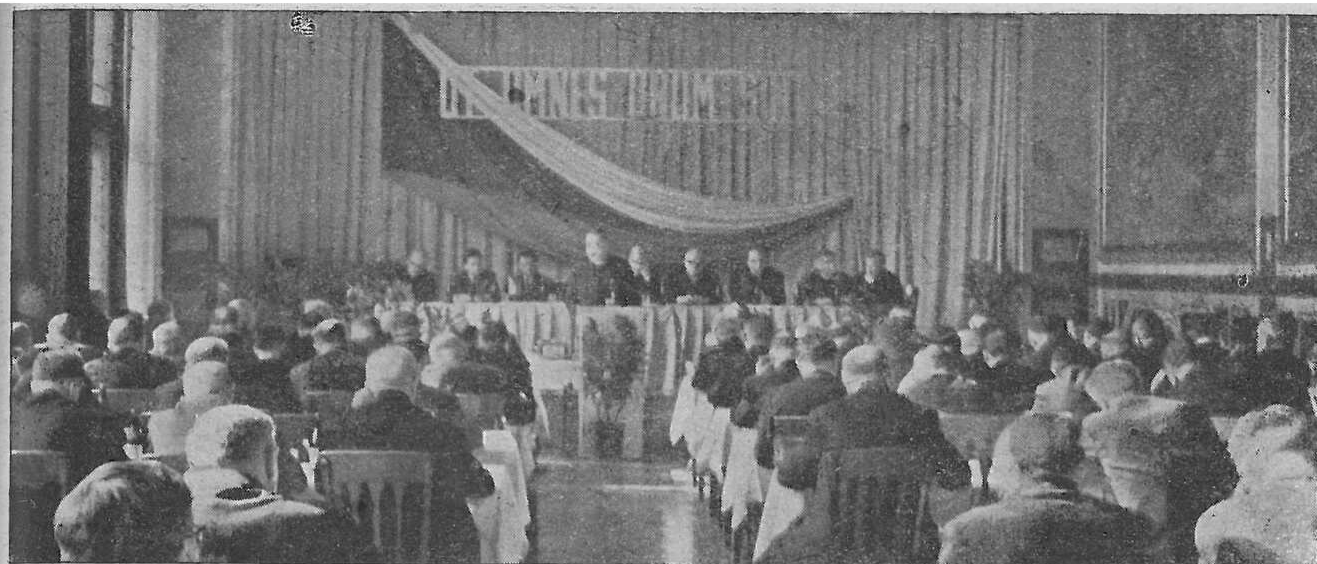
Schůzi zaháil místopředseda CMVKD dr. Josef Lukáčovič a k řečnickému pultu, nad nímž čteme nápis „Ut omnes unum sint“ přistoupil hlavní řečník, ministr dr. Josef Plojhar. Vyzdvihl výraznou charakteristiku dvojího Německa a zhodnotil první demokratický a mírumilovný německý stát — Německou demokratickou republiku — v jejímž čele jsou antifašisté, zatím co Německou spolkovou republiku ovládají hesla zaniklého světa, jenž čpí nacismem. Soustředěné pozornosti těšila se ona pasáž ministerského projevu, kde se podívoval dnešnímu chování některých příslušníků západoněmecké hierarchie, kteří jsou sice v kněžském rouše, ale jsou exponenty hitlerovské ideologie a jen klamou věřící, když konají bohoslužby na srazích revanšistických „landsmannschaftů“ a světlé prapory, na nichž jsou pohanské runy! Velkou část projevu předsedy CMVKD si vynutily berlínské události a účinná i potřebná opatření vlády NDR z 13. srpna. Mohutný potlesk provázel ministerské hodnocení mírových návrhů SSSR a slova díky, jež adresoval předsedovi rady ministrů N. S. Chruščovovi za jeho moudré a vytrvalé úsilí o zachování míru. Nemenší potlesk provázel onu část ministerského referátu, věnovanou nedávnému rozhlasovému projevu Sv. Otce, jenž nabádal hlavy států k mírovému jednání a připomněl novinářský interview v němž N. S. Chruščov toto nabádání Sv. Otce uvítal s připomínkou, že by Hlavy katolické církve měli uposlechnout především takové katolíci, jako je Kennedy, De Gaulle, Adenauer, Salazar a Frondizi. Avšak tyto mluvčí katolíků na Západě mlčí. Ministr dr. Josef Plojhar vrcholil svůj rozbor současné situace projevem víry, že letošní rok bude považován za výraznou etapu v budování míru na světě a svůj projev, mnohokrát přerušovaný potleskem, končil slovy:

I my, katoličtí kněží, budeme ze všech sil podporovat mírové a nadšené budování všeho našeho pracujícího lidu. Budeme mít pro to plné pochopení a budeme také na úseku své práce v duchovní správě vždycky se snažit o to, abychom uvedli tuto naši duchovní péči o nám svěřený lid v soulad s potřebami a zvláště dnešními potřebami naší republiky. Jestliže takto pochopí všichni náš lid dnešní dobu, jestliže budeme všemi silami podporovat silný ekonomický sektor našeho národního hospodářství, jestliže budeme mít pochopení pro všechna nutná opatření obranná, pak jsme přinesli — jako socialistická republika — nejvyšší možný přínos k zachování trvalého míru ve světě.

Vítáme všechna opatření strany a vlády pro jednotu našeho lidu, pro ekonomický rozkvět, pro pevnou obranu naší vlasti. Jsme pevně přesvědčeni, že letošní rok znamená historickou a trvalou událost na úseku zachování míru ve světě, že do konce roku bude vyřešena německá otázka, že bude vyřešena otázka Berlína, že socialistický tábor, všichni lidé dobré vůle a všichni bojovníci za mír v čele se Sovětským svazem se zaslouží o to, že svět byl uchráněn od nukleární a světové katastrofy.

Budme aktivními účastníky v této velké, historické době a budme přesvědčení, že vítězství socialismu a vítězství míru bude k štěstí a spokojenosti všech lidí na světě.

Generální tajemník CMVKD dr. Josef Beneš přednesl organizační zprávu a uvedl podrobný plán diecésních a okresních mírových konferencí katolického duchovenstva. V pracovním programu bylo tolik zajímavostí i závažných politických akcí uplynulé doby, jako kupř. odpověď CMVKD na otevřený dopis, který do ČSSR adresovala Křesťanskodemokratická strana v Berlíně, nebo korespondence s katolíky ve Vietnamu či referát o účasti Msgr. dr. Eduarda Olivy na mírových jednáních v Kiotu. Generální tajemník dr. Josef Beneš zdůraznil povinnost katolických kněží, aby stáli na stráž, aby si plně uvědomili vážnost doby a svou činností přispěli k úspěšnému řešení německé otázky, jak ji navrhuje Sovětský svaz a celý tábor míru a socialismu. V závěru svého organizačního referátu vyslovil závazek, že schůze budou co

nejlépe připraveny a katoličtí kněží, semknutí v CMVKD svým slovem i příkladem budou vzory svěřeným věřícím, aby celý národ v jednotě a svornosti šel klidně a s vědomím bezpečnosti vstříc budoucím dnům, vědom si toho, že proti všem nepřítelům míru stojí nepřemožitelná hráz národů, která střeží klid a pokoj všech lidí dobré vůle. Slova generálního tajemníka: Boží požehnání náleží těm, kdo brání mír — předznamenala bohatou, obsáhlou a temperamentní diskusi.

Zahájil ji děkan Bernard Přerovský a promluvil o ekonomických vztazích a krizi imperialismu, vikář Alfons Pluta jménem kněží německé národnosti zdůraznil, jak nejen kněží, ale i věřící lid německé národnosti je přímo zainteresován na vyřešení německé otázky a náměstek generálního tajemníka dr. Stefan Záreczky vylíčil zásadovost křesťanského učení. Zasedání pozdravil přednosta církevního odboru ministerstva školství a kultury Jiří Verner, jenž kladně zhodnotil úsilí našich kněží, kteří ve vážné situaci zkoumají zda učinili vše potřebné k udržení míru. Msgre dr. Eduard Oliva vylíčil zážitky z mírového jednání v japonském Kiotu, prof. dr. Josef Korec promluvil o právu na vlast a Německu v rodině evropských národů, prof. Josef Gross o právu a spravedlnosti, kanovník dr. Karel Jonáš o německém problému, Štefan Hříbík o ekonomické stránce západoněmeckého imperialismu, kanovník Miloslav Trdla o západoněmeckých misích v koloniálních státech, Elemír Filo o nutnosti zachování míru Jaroslav Elšák o hranici míru.

Závěr místopředsedy CMVKD preláta dr. Antonína Stehlíka, projev politicky zásadně založený i vzletně formulovaný byl vyznáním shromáždění, že lidstvo

najde cestu k vítězství života v míru. Schůze rozšířeného ústředního výboru CMVKD byl podnětným a vehementním nástupem do druhého pololetí činnosti CMVKD tohoto roku.

Na zasedání ÚV — CMVKD navazovaly schůze ve všech diecéších naší vlasti. Dne 9. října zasedal DMV v Košicích, kde hlavní referát přednesl prof. Josef Korec a schůzi v závěru zhodnotil generální tajemník dr. Josef Beneš, 10. října v Praze promluvil spec. dr. Jan Merrill a v závěru Msgre dr. Eduard Oliva, v Rožnavě v hlavním projevu vystoupil spec. dr. Cyril Dudáš a v závěru generální tajemník dr. Josef Beneš, dne 11. října v Brně rozebral německou otázku P. Bernard Přerovský a zasedání zhodnotil ředitel ČKCH P. Jan Mára, v Českém Těšíně byl hlavním řečníkem prof. Josef Gross se závěrem gen. vikáře Antonína Veselého, DMV Spišského Podhradí zasedal v Dolním Smokovci s hlavním referátem dr. Josefa Straky, a závěrem generálního tajemníka dr. Josefa Beneše. Dne 12. října sešel se DMV v Hradci Králové, kde o německém problému promluvil prof. Josef Gross a zasedání zhodnotil gen. vikář Antonín Veselý, v Litoměřicích prof. Josef Korec a dr. Josef Beneš, trnavský DMV zasedal v Bratislavě s hlavním projevem kanovníka dr. Karla Jonáše a závěrem místopředsedy dr. Alexandra Horáka a nitranský DMV v Trenčíně, kde vystoupili dr. Julius Gábriš a dr. Josef Lukáčovič. 13. října promluví v Českých Budějovicích ThDr. Josef Bartůněk a dr. Josef Drábek, v Banské Bystrici ThDr. Josef Uhrin a dr. Josef Záreczky a 18. října v Olomouci přednesl hlavní projev spec. dr. Cyril Dudáš a zakončil Msgre dr. Eduard Oliva.

PSYCHOSY

Kromě neuros může se setkat i zpovědník ve své praxi — zpovědníci — také i s psychosami a nemocnými trpícími těmito chorobami. Jejich označení je do jisté míry nepřesné, ale užíváme je hlavně z důvodů didaktických, a to pro vážnější duševní poruchy, které jsou obvykle spojeny s hlubokou alternací osobností nemocného a jeho vztahů k okolí. Rozdělení psychos je mnohočetné a závisí na hledisku, z kterého při popisu vycházíme.

Jednou z nejčastějších forem duševních nemocí je „cirkulární psychosa“ nebo „manicko-melancholická psychosa, cyklofrenie“. Projevuje se záchvaty vzrušení (manická) a útlu (depresí). V manické fázi vidíme u nemocného nepokojnou vzrušenost. Nemocný žije v neustálém vzruchu, nezná únavy ani oddechů. Všechno si všímá, na vše ihned reaguje, vše kritizuje. Slova, věty přetokně chrlí ze sebe, poněvadž se mu představy rychle vybavují. Když je pacient zachycuje na papír, tak popíše velmi

mnoho papíru. Někdy nemocný atakuje úřady různými žádostmi nebo pokyny, z čehož mu vyplynou i jisté nepřijemnosti. Z maniakální nálady nemocného vzniká další závažný příznak, tj. značně zvýšené sebevědomí, což se projevuje tím, že se nemocný stává „obchodně“ podnikavým, nakupuje různé věci, které třeba ani nepotřebuje, prodává nebo je i rozdává. Jestliže se mu domněle udělá příkoří, reaguje na ně živě, prudce. Na konec po nějaké době přechází expansivní nálada do druhé fáze, depresivní. Nemocný se stává rozmrzelým, uraženým, nevráživým.

Pastorálně medicínsky důležitější než manická fáze je spíše fáze depresivní, a to s ohledem na častější nebezpečí vzniku sebevraždy. Velmi často se totiž u nemocných dostávají pocity strachu: vznikají bludy ponižování se, prohrěšování se, event. i halucinace (např. víse „čerta“) a s tím se dostávají myšlenky a přání si smrti. Někdy se

sebevražda stane činem bleskového jednání (tzv. raptus melancholicus). Musíme být zvláště opatrní, poněvadž často své suicidální pokusy dissimulují a nesmíme jim věřit. Nejlepší je tyto nemocné hospitalisovat na psychiatrickém oddělení.

Jiným druhem psychos je schizofrenie, jejíž nejcharakterističtějším příznakem je rozštěp myslí, rozpad osobnosti. Nemocný se vlivem choroby stává do sebe uzavřený a nemá vztahu ke svému okolí. Stává se k němu citově tupý. Ztrácí city a sympatie ke svým nejbližším, k rodině, příbuzným a přátelům. Stává se apatickým, netečným. S citovou tupostí je spojena i snížená činnost vůle a tak nemocný není schopen pro něco se rozhodnout. Je odvrácen od vnějšího světa a je jen zaměřen ke svému vnitřnímu světu (autismus). Rozštěp osobnosti se projevuje často v ambivalentním citění. Vnímá totiž stejně nějakou osobu nebo věc současně s láskou a nenávisť. Choroba probíhá více méně pomalu s častými pokračujícími remisemi. Konečným stadiem bývá katonický stupor (naprostá nehybnost) s mutismem (sám nemluví) a negativismem. U některých lidí nemoc začíná již v mládí a její první příznaky připomínají pubertální povahové změny. Proto ji označujeme jako hebefrenii. Hebefrenikové se chovají klackovitě, nevhodně, bez příčiny se smějí, přestávají se učit a pracovat. Nejsou schopni se soustředit, protože se příliš zabývají myšlenkami bludného charakteru.

Jindy schizofrenie začíná v pozdějším věku. Pravděpodobně zde existuje jistá souvislost se sexuálními fázemi lidského života a proto se léčení provádí pohlavními hormony. Schizofrenie se pak léčí hlavně šoky.

Další endogenní psychosou je paranoia, která se vyznačuje tím, že se u nemocného vyvíjí soustava bludů, a to trvalá, nezměnitelná, logická. Mimo okruh bludů zůstává duševní život paranoika nedotčen. Jeho paměť, vnímavost, sféra citová, vůle i soudnost zůstávají neporušeny, pokud ovšem nesouvisí s bludy nemocného. Například nemocný věří, že je pronásledován, vše vztahuje na sebe (blud vztahovačnosti). Nemocnému především chybí náhled chorobnosti. Známa je paranoia querulans (sudičství). Kverulant uznává pouze svou domnělou pravdu a pro ni se dopouští i urážek, násilí a je někdy pro maličkost ochoten prosoudit vše, jen aby se domohl „práva“. Nemusí se to týkat jen soudní pře, ale i jiných sporů. Jako je například zneužívání ve službě, nepřiznání důchodů. To vše může zavdat příčinu k sudičské reakci.

Mezi duševní choroby počítáme také defektní duševní stavy, které označujeme názvem oligofrenie (slabomyslnost). Defektní stavy vznikají z vrozeného nebo nedostatečného vývoje mozku.

Podle stupně duševní nedostatečnosti rozlišujeme:

1. Idiocie je nejtěžším a většinou vrozeným defektem, kdy nemocný není schopen se naučit téměř ničemu. Chybí mu řeč, která se někdy velmi nedostatečně vyvíjí, tělesně bývá nečistý a zůstává tak často po celý život. Pozorujeme však na něm nápadně silnou vitalitu, nezkrotnou žravost a touhu po sexuální rozkoši. (Mnohonásobná excesivní ippace.)

2. Imbecilita je středním stupněm. U imbecila nalézáme duševní slabost, nedostatečnou schopnost úsudku, chybění vyšších etických představ. Nemocný nedokáže absolvovat obecnou školu.

3. Debilita je lehčí stupeň slabomyslnosti. Někdy přechází do prosté hlouposti, primitivnosti. Vcelku se debilní lidé vyznačují dobromyslností a úslužností. Z toho důvodu je důležité je správně sociálně zaměřit. Pracují-li v subalterní službě, osvědčují se výtečně a jsou věrní, svědomití a spolehliví. Debilní děvčata snadno podléhají svůdu, který někdy končí nemanželským těhotenstvím, anebo propadají prostituci.

Jako příčina těchto vrozených defektních duševních stavů se uvádí trauma, toxické a infekční vlivy aj. Především to bývá porodní trauma zvláště při těžkém porodu a při forsírovaných porodnických operacích (použití kleští při porodu), nebo se obviňuje intrauterinní infekce lues nebo rubeola (zarděnky).

K defektním duševním stavům připočítáváme ještě také

všechny formy duševních nemocí, které vznikly sekundárně ztrátou duševních sil a jejichž výsledkem je zblbnutí (dementia).

Demence se může vyvinout jako následek ložiskového změknutí mozku ve vyšším věku (dementia senilis seu arteriosklerotica) nebo jako výsledný stav těžké chronické alkoholové intoxikace nebo syphilis (metallues — dementia paralytica), nebo po některých infekčních nemocích („mozková chřipka“ — encephalitis Economo). K demenci také dochází v závěrečné fázi nemoci u endogenních duševních chorob (dementia paranoides).

Kromě dlouhodobých stavů demenčních vyskytují se v psychiatrii také krátkodobé akutní stavy zmatenosti (amentia). Jsou to přechodné stavy, vyvolané například akutní horečnatou infekční chorobou nebo intoxikací (alkohol aj.). Obvykle jsou tyto stavy spojeny s desorientací, halucinacemi, se zákalem vědomí a konečně se ztrátou vědomí. Někteří autoři připočítávají k akutním stavům zmatenosti také akutní psychosy, které u žen často souvisí s generačními fázemi jejich života (menstruační, těhotenská, laktační, klimakterická psychosa). Jejich prognosa je vždy příznivější, avšak musíme se u nich obávat nebezpečí suicidia. Vyžadují proto velmi často ústavního léčení.

Z masových psychos byly popsány ve středověku tzv. chorea maior, kterou musíme odlišit od chora minor aneb tanec sv. Víta, poněvadž se v tomto případě jedná o infekční onemocnění mozku na basi kloubového revmatismu. Chorea maior byla hromadná taneční zběsilost (tarantismus), a byla to vlastně těžší forma hysterie u dospělých osob.

Z hlediska pastorální medicíny je nutno se ještě zmínit o nemocných, kteří trpí bludem religiozním (spasitelským). To znamená, že se nemocný prohlašuje za vykupitele, mesiáše, zakladatele nového náboženství, za proroka Bohem seslaného.

Z halucinací, které mají vztah k pastorální medicíně, uvádíme halucinace posedlosti cizí osobou. Nemocný má pocit, že v jeho těle žije cizí osoba, která nemocného ovládá. Nemocný cítí její pohyby ve svém těle a přesně ukazuje, ve které části břicha nebo hrudníku se osoba nalézá. Jde o druh halucinace útrobové. Halucinace tělové mají nejrůznější přechody k nepříjemným nebo hypochondrickým stavům. V průběhu psychos, zejména schizofrenních, vedou halucinace k tvorbě bludů. Nemocný si potom vysvětluje své halucinované pocity podle svého světového názoru. Dříve obsahem halucinací byli čerti, zlí duchové, což souviselo s vlivem náboženských představ u lidí. Nyní jde spíše o obsah technický a v halucinacích se objevuje telegraf, telefon, rádio, rtg paprsky, televize, atomová energie, pomocí které tajní a zakuklení nepřátelé na nemocného škodlivě působí a u něj tyto jemny-halucinace vyvolávají (prof. dr. Hádlík, Dětská psychiatrie, 1960).

Ovšem je důležité odlišit od tohoto typu halucinací pravou posedlost, která má podle jiných autorů tyto typické symptomy:

1. Znalost cizích řečí, nikdy předtím neučených.
2. Vědecké znalosti s nápadnou zběhlostí se vyjadřovat u lidí nevzdělaných.
3. Vědomost vzdálených a tajných událostí. Vnikání do cizích myšlenek.
4. Projevy síly, která daleko přesahuje lidské, přirozené schopnosti.
5. Přechodné ochromení některých orgánů (slepota, hluchota, němota).

Diferenciální diagnosa pravé obsese od patologických stavů u jednotlivých případů je velmi těžkým úkolem. Dříve se ve všem viděly symptomy posedlosti, nyní zase všechny takové projevy se považují za projevy choroby, v jejichž průběhu se přiházejí různé bludy (paranoia, dementia paranoides, progresivní paralysa). U hysterie se někdy objeví simulující obsese, a to z potřeby státi se středem zájmu a se současným přáním slavného exorcismu. V takovém případě zájem a vzrušení přesahují rámec rodné vsi a takové podobné momenty působí groteskně.

Co se týče duševních chorob kněží, CIC praví v can 984: „Sunt irregulares ex defectu: Qui epileptici vel amentes vel a daemone possessi sunt vel fuerunt: quod si post receptos ordines tales evaserint et iam liberos esse certo constet, Ordinarius potest suis subditis receptorum ordinum exercitium rursus permittere.“

Doba očima kněze

SMLOUVA PRO VĚC MÍRU A ŽIVOTA

Lidé, kteří dnes tak rádi řinčí zbraněmi a opájejí se zkázou, které by lidstvo postihla, kdyby došlo ke třetí světové válce, nechťejí nyní sobě i jiným připomenout průběh dvou, tří desetiletí, které jsme prožili. Možná, že si naopak vzpomínají na vysokou válečnou konjunkturu, kdy se do jejich bezedných kapes řítily celé řeky zlata. Zbrojařští magnáti už dávno ztratili míru bolesti a lidskosti, která je vlastní všem opravdovým lidem, hodným toho jména. Ale tak jako oni nesoudí prostí lidé na východě i západě, kteří nesli tíhu poslední války na vlastních bedrech a kteří viděli výjevy, hodné apokalypse. Před jejich očima znovu běží obrazy a zážitky, které nelze nikdy zapomenout.

Připomínáme si právě dnes tyto tragické události, abychom v nich vyvodili správné, jasné a nedvojsmyslné poučení. Hitler, Henlein a ostatní váleční paliči mluvili také tehdy o sebeurčení sudetských Němců. Celý svět poznal, co toto „sebeurčení“ znamenalo. Nezdá se nám i nyní, že stejní lidé nebo jejich dědici znovu lživě zneužívají toto heslo? Nevidí snad svět, že pokračovatelé Bismarkových a Hitlerových idejí bezuzdného nacionalismu, revanšismu a militarismu se znovu připravují na dílo zkázy? Tito lidé se nezměnili. Ale zato světová aréna, poměr sil a veřejné mínění se změnilo tak důkladně, že nenechává pochyby o tom, jak by dopadl šílenec, který by chtěl znovu zažehnout plamen války nad Evropou a celým světem.

To ovšem neznamená stát se založeným rukama a čekat. Je nevyhnutelný čas jednat. Ve středu Evropy musí být jasno. Z druhé světové války musí být vyvozeny správné závěry a učiněno všechno, aby spoluvníci válečné katastrofy neměli už více možnost ohrozit mír. Je víc než dobře známo, že tyto kruhy, podporované USA, odmítaly předtím jedno mírové jednání za druhým. Nelíbil se jim ani rozumný a realistický plán Rapackého, který jsme si připomněli v době návštěvy polské vládní delegace v Praze, a který by znamenal vytvořením bezatomového pásma ve střední Evropě neobyčejné snížení mezinárodního napětí a omezení třecích ploch mezi oběma světovými bloky. Ostatně i výsledky parlamentních voleb. v NSR nenechávají nikoho na pochybách, že i tady se zvětšil počet voličů, kteří se hrozí důsledků Adenauerova a Straussova revanšistického kursu. Předseda Německé svobodné strany Mende se vyslovil pro jednání a uznání hranic Polska a ČSSR a zdůraznil nutnost realističtějšího západoněmecké politiky. I když z těchto náznaků určitých změn v NSR nelze zatím vyvozovat žádné dalekosáhlé závěry, je přece nesporné, že i v samém ohnisku revanšismu, v Bonnu, alespoň někteří státníci vidí absurdnost ztrnulého a nebezpečného Adenauerova postoje. Skutečnost, že jediná NSR klade dnes otázku změny hranic, je jistě příznačná a není vůbec vhodná. Vždyť právě v NSR se záměrně nesouhlasily zásady Postupimské dohody, která pro bezpečnost Evropy a světa vyžadovala denacifikaci, demokratizaci, dekartelizaci a demilitarizaci Německa.

V zájmu upevnění míru je nezbytný demokratický a mírový vývoj v obou německých státech. Revanšisté v NSR se domnívají, že hesly práva na sebeurčení a práva na vlast — jako iž jednou v Mnichově — oklamou světovou veřejnost. Láká je to zvláště proto, že tato politika je podporována západními mocnostmi. Touto politikou se snaží revanšisté vyvolat dojem, že hranice Německa nebyly ještě definitivně určeny, že jsou tedy provizorní a že vůbec ustanovení Postupimské dohody nejsou pro ně závazná. Tak vyvolávají soustavný neklid, otravují mezinárodně politické ovzduší a udržují světové napětí na

Povolení „vel fuerunt“ platí pro nebezpečí recidivy. Jenom ti, kteří po přijetí kněžského svěcení onemocněli, mohou za jistých podmínek (například při řádném a pravidelném užívání léků — týká se to hlavně epileptiků) opět získat povolení Ordináře, aby mohli vykonávat dříve přijaté svěcení. *MUDr. Vlastimil Nikodém*

nezdravé výši. Svoji revanšistickou politiku doprovázejí neustálými hrozbami použití síly — především proti NDR — ale také proti naší vlasti, Polsku a SSSR. Tyto hrozby jsou navíc podpírány budováním velké armády, která je dnes již nejsilněji vyzbrojenou armádou západní Evropy. Domáhají se, a to bohužel s úspěchem — vyzbrojení jadernými a raketovými zbraněmi a tím bezprostředně ohrožují své východní sousedy. I když je nesporné, že vojenská a hospodářská převaha není na jejich straně — a že by jejich agrese skončila totální porážkou, nelze přehlížet, že tyto extremistické a revanšistické kruhy by snadno mohly sehrát úlohu iniciátora války.

Uzavření mírové smlouvy s Německem — tedy s NDR a NSR — by vzalo těmto revanšistickým skupinám v západním Německu vítr s plachet. Mírová smlouva by jasně a přesně vymezila práva a povinnosti, které by oba německé státy převzaly. N. S. Chruščov řekl, že SSSR a ostatní socialistické státy jsou ochotny uzavřít stejně nebo individuální smlouvy s oběma německými státy nebo s jedním z nich, to jest s NDR. Uzavření téže mírové smlouvy s oběma německými státy je totiž důkazem toho, že SSSR a socialistický tábor uznává právo německého národa na sjednocení v jeden stát. Ovšem toto sjednocení nelze připustit ve formě buď pohlcením NDR Spolkovou republikou, ať už anexí nebo teroristickými volbami, nýbrž uzavřením mírové smlouvy, která by garantovala pro německý národ možnost demokratického a mírového vývoje a pro jeho sousedy bezpečnost. V tom přece nemůže vidět žádný nezájatý člověk nějaké ohrožení „západního způsobu života“ v NSR nebo v západním Berlíně. Naopak to je právo německého národa, aby sám rozhodl o svém způsobu vlády a společenské soustavy. Toto právo nikdo Německu nebere. Nebere ho a nebude brát také západnímu Berlínu. Kdo tuto skutečnost přehlíží, nechce rozlišovat mezi svobodným sebeurčením a mezi zárukami demokratického a mírového uspořádání německého a berlínského problému. Není třeba opakovat, že berlínský problém lze vyřešit jen tehdy, bude-li odstraněn dnešní nesmyslný a nebezpečný vývoj v západním Berlíně. Nelze dopustit, aby západní Berlín byl stálým a trvalým ohniskem neklidu, provokací a špiónáže všeho druhu. Tady nelze mluvit o svobodě, nýbrž o zvláti. Vždyť také socialistické státy přiznávají západnímu Berlínu právo na svobodné a nezávislé postavení, jehož konečné řešení je v mírovém sjednocení Německa — ovšem za předpokladu opravdových záruk států obou světových soustav.

Ale i německá otázka, dnes nejdůležitější a neaktuálnější, není odlučitelná od základních celosvětových problémů. Nejvýznamnějším problémem, který svět musí řešit patří otázka všeobecného odzbrojení. Nikdo nemůže pochybovat o tom, že rozřešení tohoto problému by bylo klíčem k řešení problémů dalších. V takovém ovzduší by je bylo možné řešit daleko snáze. Síla sovětských návrhů za všeobecné a úplné odzbrojení a dalších deklarací v OSN je taková, že ji nelze oddektretovat, umlčet nebo neustále odsunovat. Dohodnutí zásad o postupu při odzbrojení mezi největšími světovými velmocemi — USA i SSSR — je důkazem, že žádné antagonismy mezi státy by nemusely být překážkou k uzavření opravdové dohody. Ovšem nelze se uspat všeobecnými deklaracemi, i když správnými a nutnými. Nelze se u nich zastavit. Naopak: je nutné učinit to, co je nejdůležitější: totiž přikročit ke konkrétní dohodě s přesnými termíny a potom ji také uskutečňovat. S otázkou odzbrojení musel

se na plénu OSN zabýval i prezident Kennedy. Zůstal však na všeobecné, mnohde mlhavě formulované základně, ke které navíc přimísil otázku „osvobození“ socialistických zemí. Slovy se tak vláda USA hlásí k všeobecnému a úplnému odzbrojení, avšak konkrétní nabídka, která se k tomu dodává, zůstává dosud žalostně pozadu.

V tom se projevuje základní fakt, že západní velmocí, i když je nyní veřejný tlak nutí k taktickému ústupu od mnoha dosud veřejně přiznávaných stanovisek, zůstávají pořád v zajetí staré politiky. Nová politika se pořád ještě na Západě „hledá“.

Křesťanský svět nemůže být nikde jinde, nežli tam,

kde místo násilí promluví dobrá vůle. Místo vyhrožování musí nastoupit opravdové seriózní jednání. Rozhovory Gromyky s Ruskem nebo lordem Homeem jsou zatím pouhým začátkem, i když se o nich americký státní tajemník vyslovil kladně. Ostatně nechuť Velké Británie riskovat válku pro západní Berlín je dnes pro každého očividná. Mírová smlouva s Německem a konkrétní vážné a odpovědné jednání o všeobecném a úplném odzbrojení jsou možné a uskutečnitelné. Je k nim potřebné jen jedno: opravdové dobré vůle na obou stranách. A k té musí přispět každý poctivý člověk svou hrůznou, vždyť tu jde o osud světa a lidstva.

NÁŠ ZÁPISNÍK

JUBILEA

V měsíci listopadu t. r. oslaví svá životní jubilea vdpp.:

85 let 1/11 P. Josef Bankhage, katecheta v. v., Postoloprty; 11/11 P. Eduard Gryc, arcikněz, Troubsko; 27/11 P. Karel Soukup, arciděkan v. v., Jedlka.

80 let 8/11 Msgre Alois Gec, Ostrava-Mar. Hory; 9/11 P. Josef Klos, farář, Stražisko; 15/11 P. Arpád Tvrđý, duchovní, Košátky-Zámek; 20/11 Msgre František Čermák, em. kanovník, Vev. Knínice.

75 let 19/11 P. František Brabeček, děkan, Černovice; 25/11 P. Jan Zemek, děkan, Budislav.

70 let 5/11 P. Josef Vavřík, farář, Dolní Němčí; 5/11 P. Stanislav Žáček, farář, Horní Bojanovice; 12/11 P. Alois Havel, koop., Přerov; 21/11 P. Josef Hulva, farář, Vnorovy; 26/11 P. Václav Šacha, farář v. v., Vranov.

60 let 10/11 P. Emanuel Valoušek, admin., Trstenice; 15/11 P. Martin Papež, děkan, Doubravice n. Svít.; 14/11 P. Leopold Benášek, děkan v. v., Olešnice; 29/11 P. František Šesták, farář, Vlčnov;

55 let 8/11 P. Antonín Hanáček, admin., Bohosudov.

50 let 18/11 P. Miloslav Humpolec, admin., Dolní Bojanovice; 20/11 JUDr. Albert Báza, farář, Mutějovice; 23/11 P. Jaroslav Válka, děkan, Hustopeče; 25/11 P. Martin Buček, provizor, Hlučín; 25/11 P. František Běťák, farář, Lipov.

LÁZEŇSKÉ LÉČENÍ DUCHOVNÍCH V KARLOVÝCH VARECH A V LUHAČOVICÍCH V R. 1962

Vzhledem k tomu, že Česká katolická Charita musí již počátkem prosince 1961 objednat u Ústřední správy lázní a zříděl poukazy na lázeňskou léč-

bu v r. 1962, je nutno, aby duchovní, řádové sestry a farské hospodyně podali nejpozději do konce listopadu t. r. ústředí České katolické Charity v Praze 1, Vladislavova 12, přihlášky na lázeňské léčení v roce 1962. Poukazy je možno obstarat do Karlových Var, Luhačovic i do jiných lázní podle indikace.

Ve své přihlášce uveďte: jméno, přesnou adresu (též diecési, kraj), hodnost, lázeň, o které máte zájem, měsíc, ve kterém chcete nastoupit léčení, a připojte lékařské vysvědčení na tiskopise N 780. Přihláška farní hospodyně musí být opatřena potvrzením příslušného farního úřadu.

Na přihlášky došlé opožděně nebude možno brát zřetel.

ZIMNÍ REKREAČNÍ AKCE CHARITY

Česká katolická Charita bude v nadcházejícím zimním období provádět opět rekreaci pro duchovní, řádové sestry a farské hospodyně:

1. V Janských Lázních, zotavovna ČKCH „Mariánum“; 2. V Dol. Smokovci, zotavovna slov. Karity.

V Jan. Lázních i v Dol. Smokovci potrvá sezóna od prosince do konce dubna.

Přihlášky podejte písemně rekreačnímu oddělení ČKCH v Praze 1, Vladislavova 12, alespoň 1 měsíc před požadovaným termínem.

KNĚZ MARIIN

Dne 26. září odvolal nebeský Hospodář zvláštním způsobem ze své žně mladého kněze P. Vladimíra Koukala, kooperátora v Telči. Zpráva o jeho nečekaném odchodu zprvu zarsila mnohé oko slzou žalu. Všem, kteří zesnulého spolubratra znali, tane na mysli mnoho milých vzpomínek a zvláště několik významných momentů z jeho života.

Jako student, bohoslovec i kněz byl na první pohled jedním z nás a přece byl vždy nad námi. Co si zvláštního měl v sobě již student Láda Koukal co jsme my, jeho spolužáci, nedovedli pochopit, ale vždy respektovali. Vždy čistý, vyrovnaný, usměvavý, soustředěný. Kolik duševní síly a sebezánorů prozrazoval jeho milý úsměv, který se nezměnil ani v rakvi, jako předchůť radostné věčnosti. Již jako student na gymnasiu vynikal vřelou úctou k domu Božímu a hlavně ke mši sv.

Nebylo proto žádným překvapením, že se rozhodl stát se služebním oltáře. Jako bohoslovec jsme ho znali vždy obětavého, jemného, milého, poctivého až do posledního nervu, hluboce založeného a soustředěného. Doba bohosloví byla u něho jediným horlivým úsilím o vzdělání rozumu i srdce. Teprve nyní vidíme, kdo mezi námi žil. Z našich vzpomínek nikdy nevymizí jeho vianneyovské vzezření při modlitbě. Pohled na modlího se Vl. Koukala byl osvěžením, poučením a napomenutím. Všechny jeho vysoké hodnoty kořenily pevně v upřímném vnitřním životě, který nesmlouvavě praktikoval, což je vlastně výsostnou povinností každé duchovní osoby. S jakou pokorou přistupoval ke sv. zpovědi! S jakým vnitřním zápalem čistě duše sloužil mši sv.!. Na jeho životě jsme viděli krásu a sílu milosti, s níž vždy poctivě spolupracoval. Nemohli jsme nevidět stopy Královny kněžských srdcí, zračící se v jeho krásném životě. Jeho vtrvalé sebeposvěcování — vzrůst v životě milosti — se dalo před našima očima, a přece tak mariánsky pokorně, nevtrhavě, takže jeho velikost chápeme teprve nyní — zpětně, až nás

opustil. Nemluvil mnoho ústy, ale pověděl mnoho svým příkladem.

Přes poutní místo Panny Marie Karmelské jde se představit na své působišť. Mariánský začal, mariánský skončil. Jistě péči Královny kněžší odchází za zvláštních okolností na místě, kde si Ona kdysi povolala do svých služeb na Karmelu posledního Slavatu. Je odvolán znamením lásky, neboť osou, hnací silou a cílem duchovního života je právě láska. Jak musila prahnout tato čistá kněžská duše po věčné lásce! Odchází při modlitbě růžence, zasazen bleskem, který siel po chrámovém elektrickém vedení, poznamenán do ruky vpálenými třemi zrny k křížkem — to je jeho největší pozemské vyznamenání. Děkujeme za tak krásný kněžský život! Ave anima pia! -ed-

MORÁLNÍ ODPOVĚDNOST MOTORISTŮ

Všechny církve byly zapojeny do velké kampaně pro bezpečnost při jízdě motorovými vozidly, která právě proběhla v Anglii. Ministerstvo dopravy, všechny masové a veřejné organizace se spojily, aby upozornily všechny složky dopravy: motoristy, cyklisty, chodce velké a zejména malé, na stále vzrůstající úmrtnost na silnicích. V kázáních bylo zpracováno téma: „Miluj bližního svého“ a „Nezabíješ!“, zdůrazňována odpovědnost za život bližního. Tím, že byly zapojeny všechny církve, tato kampaň pro bezpečí silnic, největší svého druhu vůbec, zasáhla i tam, kam by se obvyklé propagační prostředky nikdy nedostaly.

CÍRKEV V LAOSU

Laos v jihovýchodní Asii byl po několik měsíců na předních stránkách novin, když šlo o nastolení tako-

vé vlády, jaká odpovídá zájmům a přáním tamního lidu. Stát měří 236 000 km, má na 2 mil. obyvatel. Pokud jde o náboženství, buddhismus je hlavním vyznáním, katolíků je 17 871, z toho je 16 059 pokřtěných a 1758 katechumenů. Oblast se dělí na dva apoštolské vikariáty, Vientiane spravují Oblátové Neposkvrněného početí, druhý Thak-bak francouzští misionáři. Ve správě je činně 67 kněží, 59 řeholníků a 52 katechistů.

NOVÁ SPRÁVA ŘÍMSKÝCH BISKUPSTVÍ

Svatý Otec rozhodl, aby všechna biskupství kolem Říma — Ostia, Albano, Frascati, Palestrina, Porto a Santa Rufina, Sabina a Poggio Mirteto a nakonec Velletri — celkem sedm, podléhala přímo jeho správě a rozhodování. Tyto diecése byly dříve řídce osídleny zemědělci. Nyní se poměry změnily, tento kraj se stal předměstím Říma a je silně osídlen. Proto tyto diecése nebudou podle staré tradice spravovat kardinálové kurie, ale dojde se jim normálního obsazení biskupy, aby byly řádně a energicky spravovány.

NOVÁ SVĚTICE

Bertillo Boscardin, italská sestra ošetřovatelka z Vicenzy, severní Itálie, která zemřela na rakovinu

r. 1922, byla 1. 5. 1961 kanonizována. Na 30 000 věřících zúčastnilo se obřadů ve velechrámu sv. Petra.

OPRAVA

Z článku Václava Zimy „Svatý umělec života“ v 8. č. DP vypadl řádek a závěr článku zní správně: Vždy zůstalo a zůstane živé a svěží jeho duchovní odkázání, jedinečný a přitahující vzor a příklad svatého umělce života, onoho krásného, pokojného a Bohu cele oddaného života, v němž se slovo evangelia vpravdě stalo skutkem.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Svatý Bernard (1091 až 1153) pohrdal natolik statky pozemskými, že nikdy nezádal nic pro sebe. Zato velmi často prosil o almužnu nebo o nějaké jiné dobrodiní pro své bližní. Při jedné takové příležitosti se pán, na něhož se obrátil, velmi rozhněval. Nespokojil se jen slovními urážkami. Když světec nepřestával naléhat, dokonce ho i hrubě udeřil. Tím však vytrvalého prosebníka nijak nevyvedl z míry. „Mně jsi dal ránu,“ řekl svatý Bernard. „Teď dej také něco mým chudým!“ Pán se zastyděl a dal mu velikou almužnu.

Papež Benedikt XII. (1334 až 1342), vlastním jménem Jakub Fournier,

byl synem chudého pekaře. Tichým a skromným mužem, jímž byl vždycky, zůstal, i když byl povznesen na stolec svatého Petra. Svou neteř, kterou po jeho zvolení papežem žádali o ruku mnozí mocní a bohatí páni, provdal za drobného obchodníka v Toulouse. Když ho mladí manželé přijeli do Avignonu navštívit, skromně je ubytoval a dal jim menší peněžitou částku. „To je od vašeho strýce Fourniera,“ řekl jim. „Pokud se týče papeže, pamatujte, že ten má jen jediné příbuzné: nešťastné a chudé.“

Svatý Filip Neri (1515 až 1595) shromažďoval opuštěné chlapce a věnoval všemožnou péči jejich výchově. Byl stále v jejich středu, poučoval je, hrál si s nimi. Když hoši hlučeli, což se stávalo dosti často, napomínal je: „Hoši, zachovejte klid, můžete-li.“ A hned dobrotivě dodával: „Ale já vím, že nemůžete.“

Papež Lev XIII. (1873 až 1903) se bavil tím, že se při veřejných audiencích snažil uhádnout, jaké je kdo národnosti. Jednou v davu poutníků oslovil muže, který podle vzhledu vypadal jako Jihofrancouz: „Vy jste Francouz, že?“ — „Mám tu čest, Svatý Otče!“ odpověděl tázaný. „Tiše!“ zvolal papež a s úsměvem si položil prst na

ústa. „Neříkejte to tak nahlas, bylo by to příliš kruté pro ty, jímž se té cti nedostalo!“

Svatý Jan Bosco (1815 až 1888) byl už od malička velmi pilný a snaživý. Jeho vášní bylo čtení. Kamarádi mu měli velmi za zlé, že se neúčastní jejich her a často ho za to i zbili. Malý Jan v takových případech říkal: „Bijte si mě, jen mě nechte číst!“

Když byl papež Pius VII. (1800—1823) na návštěvě u Napoleona I., navštívil také císařskou tiskárnu v Paříži. Všude byl radostně vítán a pozdravován, jen jeden typograf nechtěl před ním smeknout kloobouk. Jeho spoluzaměstnanci byli na něho velice pohoršeni a došlo mezi nimi i k ostré výměně názorů. Když se Svátý Otec dozvěděl, o čem jde, přistoupil k typografovi a řekl mu: „Smekni kloobouk, příteli, chceš ti dát požehnání: požehnání starce ještě nikdy nikomu neškodilo.“

Ženevského biskupa svatého Františka Saleského (1567—1622) navštívil jednou jeden dobrodruh, o němž bylo známo, že žije z dluhů, které nevrací. Prosil, aby mu světec půjčil dvacet tolarů. „Nepůjčím vám nic,“ řekl František, „ale věnuji vám deset tolarů: tak na tom vyděláme oba.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Otrádovec František, farář, Bystřice u Ben., ustanoven dekretem čj. 4706/61 od 15. 9. 1961 excurrando administrátorem v Postupicích, okres Benešov.

Ludín Jan, admin., Stříbrná, ustanoven dekretem čj. 4707/61 od 15. 9. 1961 excurr. administrátorem v Přebuzi, okres Sokolov.

Hadáček František, admin., Divišov, ustanoven dekretem čj. 5778/61 od 1. 10. 1961 admin. v Popovičkách a dekretem čj. 5779/61 excurr. admin. v Jazlovicích, oboje okres Praha-východ.

Soukup Josef, farář, Popovičky, ustanoven dekretem čj. 5780/61 od 1. 10. 1961 administrátorem v Divišově a dekretem čj. 5781/61 excurr. admin. v Třebošicích, oboje okres Benešov.

Homola Vojtěch, admin., Skramníky, ustanoven dekretem čj. 5806/61 od 1. 10. 1961 kaplanem na Svaté Hoře a dekretem čj. 5807/61 excurr. administrátorem v Obecnici, okres Příbram.

Dřínovský Josef, admin., Svatá Dobrotivá, ustanoven dekretem čj. 5821/61 od 1. 10. 1961 administrátorem v Sramníkách, o. Kolín, a dekretem čj. 5822/61 excurr. administrátorem v Pečkách, okres Nymburk.

Hájek Pravoslav, admin., Mrtník, ustanoven dekretem čj. 5823/61 od 1. 10. 1961 excurr. administrátorem ve Svaté Dobrotivě, o. Beroun.

Merth Karel, admin., Vitice, ustanoven dekretem čj. 5827/61 od 1. 10. 1961 excurrando administrátorem ve Viticích, okres Kolín.

Schwarz Josef, býv. admin. v Libouchci, diecése litoměřická, ustanoven dekretem čj. 5851/61 od 15. 9. 1961 administrátorem ve Zbečně, dekretem čj. 5854/61 excurr. admin. v Křivoklátě, dekretem čj. 5855/61 excurr. admin. v Městečku a dekretem čj. 5856/61 excurr. admin. v Nezabudicích, vesměs okres Rakovník.

Úmrtí:

Herold František, farář, Klecany, zemřel 26. 9. 1961 ve stáří 68 let (čj. 5914/61).

Škácha František, farář v Drahobudicích v. v., zemřel 4. 10. 1961, ve věku 77 let (čj. 5952/61).

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Ustanovení:

Szczurko Jan, novokněz v Rapotíně, ustanoven dekretem čj. 2461/61 ze dne 3. 7. 1961 s účinností od 1. 7. 1961 kooperátorem ve Frenštátě p. R.

Petr Michal, novokněz v Tiché, ustanoven dekretem čj. 2462/61 ze dne 3. 7. 1961 s účinností od 1. 7. 1961 kooperátorem ve Fulneku.

Strejček František, posledně farář v Rozstání, t. č. m. sl. v Brodku u Př., ustanoven dekretem čj. 2756/61 ze dne 22. 7. 1961, s účinností od 1. 8. 1961 administrátorem v Pivíně.

Bordovský Zdeněk, vikář, Kroměříž u sv. Mořice, ustanoven dekretem čís. 2603/61 ze dne 12. 7. 1961, s účinností od 15. 7. 1961, administrátorem v Bílavsku.

Honek Alois, novokněz v Gottwaldově Malenovicích, ustanoven dekretem čís. 2604/61 ze dne 12. 7. 1961, s účinností od 15. 7. 1961 vikářem u sv. Mořice v Kroměříži.

Franc Jaroslav, administrátor v Bolaticích, ustanoven dekretem čís. 2790/61 ze dne 25. 7. 1961, s účinností od 1. 8. 1961 administrátorem v Brumovicích.

Lanča Antonín, kooperátor v Brumovicích, ustanoven dekretem čís. 2791/61 ze dne 25. 7. 1961 s účinností od 1. 8. 1961 administrátorem v Bolaticích.

Šimeček Václav, kooperátor u sv. Ducha Opava, ustanoven dekretem čís. 2792/61 ze dne 25. 7. 1961 s účinností od 1. 8. 1961 administrátorem v Budišově a excurrendo administrátorem v Guntramovicích.

Botek František, administrátor ve Slavoníně, ustanoven dekretem čís. 3214/61 ze dne 28. 8. 1961 s účinností od 1. 9. 1961 excurrendo administrátorem v Hněvotíně.

Dohnal Bohuslav, administrátor Rychaltice, ustanoven dekretem čís. 3213/61 ze dne 28. 8. 1961 s účinností od 1. 9. 1961 excurrendo administrátorem na Hukvaldech.

Filip František, administrátor ve Frenštátě p. R. ustanoven dekretem čís. 3212/61 ze dne 28. 8. 1961 s účinností od 1. 9. 1961 excurrendo administrátorem v Tiché.

Úmrtí:

Dostál Kašpar, děk., far. v. v., t. č. na pensí v Přemyslovicích, zemřel dne 2. 7. 1961, pohřben 4. 7. 1961.

Stibor Rudolf, kons. rada a katecheta v. v. v Mitrovicích-Nové Bělé, zemřel dne 22. července 1961, pohřben 26. července 1961 v Paskově.

Chalánek Jan, far. v. v., Tovačov, zemřel dne 1. srpna 1961, pohřben 5. srpna 1961 v Tovačově.

Starý František, kaplan (z diecése Hr. Králové) v. v., Prostějov, Povýš. sv. Kříže, zemřel dne 2. srpna 1961, pohřben 5. srpna 1961 v Prostějově.

Pensionování:

Jakubek František, exposita, Hukvady, pensionován výměrem čís. 2785/61 ze dne 25. 7. 1961 s účinností od 1. srpna 1961.

Strášák Alois, farář, Hněvotín, pensionován výměrem čís. 2237/61 ze dne 14. 8. 1961 s účinností od 15. 8. 1961.

DIECÉSE KRÁLOVÉHRADSKÁ

Ustanovení:

Skřivánek František, interk. administrátor v Novém Hradci Králové a kaplan v Hradci Králové I., u sv. Ducha, jmenován od 1. srpna 1961 excurrendo administrátorem ve Stěžerách (vikariát Hradec Králové).

Jelen Josef, interk. administrátor v Třebechovicích p. Or., jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v Trutnově a excurrendo administrátorem ve Zlaté Olešnici a ve Chvalči (vikariát Trutnov).

Kalenský František, resign. farář v Pecce jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v Třebechovicích p. Or.

Stryhal Miroslav, interk. administrátor m. sl. v Uhelné Příbrami, jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v Pecce (vikariát Jičín).

Tesař František, interkalární administrátor v Lanškrouně, jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v Ústí n. O. a excurrendo administrátorem v Knapovci (vikariát Ústí n. Orl.).

Rob Bedřich, interkalární administrátor v Horních Heřmanicích, jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v Lanškrouně a excurrendo administrátorem v Žichlínku, v Lukové a v Rudolticích (vikariát Ústí n. O.).

Seidl Rudolf, kaplan v Ústí n. O., jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v Horních Heřmanicích a excurrendo administrátorem v Čenkovcích,

ve Valteřicích a ve Výprachticích (vikariát Ústí nad Orl.).

Ptáček Vincenc, farář v Dolní Čermné, jmenován od 15. září 1961 excurrendo administrátor v Ostrově (vikariát Ústí n. O.).

Pekárek Josef, kaplan v Litomyšli, jmenován od 15. září 1961 excurrendo administrátorem v Semaníně (vikariát Ústí n. O.).

Kubát Antonín, interkalární administrátor v Králíkách, jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v České Třebové a excurrendo administrátorem v Třebovicích a v Damníkově (vikariát Ústí n. Orl.).

Hornich Štěpán O.S.B., kaplan v České Třebové, jmenován od 15. září 1961 interkalárním administrátorem v Králíkách a excurrendo administrátorem v Červeném Potoce a v Dolních Bořkovcích (vikariát Ústí n. O.).

Křištof Josef, duchodce v Teplicích n. Mat., jmenován od 16. září 1961 řádným zpovědníkem Sester sv. Františka v Domově duchodců v Teplicích n. Mat.

Skočdopole Karel, interkalární administrátor v Teplicích n. M., jmenován od 16. září 1961 mimořádným zpovědníkem Sester sv. Františka v Domově duchodců v Teplicích n. Mat.

Herzán Jan, interkalární administrátor ve Starkově, jmenován od 19. září 1961 řádným zpovědníkem Sester sv. Kříže v Domově duchodců ve Starkově.

Skočdopole Karel, interkalární administrátor v Teplicích n. Mat., jmenován od 19. září 1961 mimořádným zpovědníkem Sester sv. Kříže v Domově duchodců ve Starkově.

Záruba Jan, kaplan v Poličce, jmenován od 1. října 1961 interkalárním administrátorem ve Veliši a excurrendo administrátorem ve Slatinách a v Nemyčevsi (vikariát Jičín).

Matějka Vladimír, duchodce v Kuksu, ustanoven od 22. září 1961 řádným zpovědníkem Sester sv. Vincence v Žirči n. L.

Říkovský Antonín, interkalární administrátor ve Dvoře Králové, ustanoven od 22. září 1961 mimořádným zpovědníkem Sester sv. Vincence v Žirči n. L.

Smejkal Jan, farář v Holčicích, jmenován od 1. října 1961 excurrendo administrátorem ve Vysokém Chvojně (vikariát Pardubice).

Ustanovení a přeložení:

Duda Antonín, novokněz, jmenován od 1. srpna 1961 kaplanem v Časlavi.

Trubák Karel, interk. administrátor v Sezemicích, jmenován od 15. srpna interkalárním administrátorem v Horním Jelení a excurr. administrátorem v Ostřetině.

Mládek Julius, interk. administrátor v Horním Jelení, jmenován od 15. srpna interkalárním administrátorem v Sezemicích a excurr. administrátorem v Kuněticích.

Dušek František, interkalární administrátor v Hradci Králové II.-Pražském předměstí, jmenován od 15. srpna excurr. administrátorem v Kuklenách.

Dr. Doležal Josef, interk. administrátor v Újezdci u Chocně, jmenován od 15. srpna řádným zpovědníkem Sester sv. Kříže v Chocni.

Beneš František, děkan v Chocni, jmenován od 15. srpna mimořádným zpovědníkem Sester sv. Kříže v Chocni.

Beneš Rudolf, interk. administrátor v Předhradí u Poděbrad, jmenován od 1. září 1961 interkalárním administrátorem v Žehuni.

Dr. Kopejsko František, interk. administrátor v Sánech (pražská arcidiecése) a excurr. administrátor v Žehuni, jmenován od 1. září 1961 interk. administrátorem v Předhradí u Poděbrad a excurr. administrátorem ve Velími.

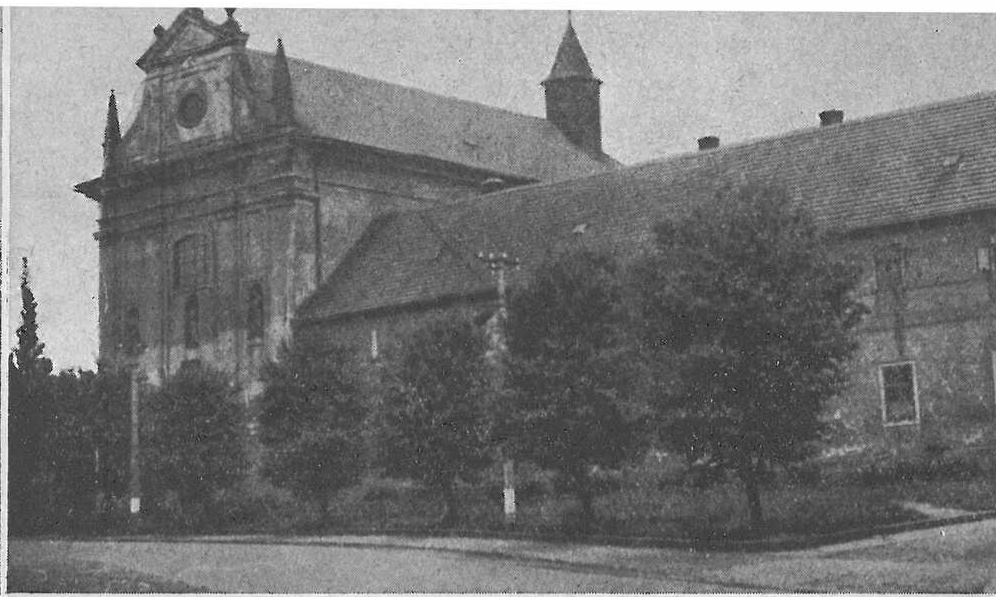
Úmrtí:

Dr. Doskočil Hugo, pap. prelát, emer. rektor semináře v Hradci Králové, zemřel 9. srpna 1961, ve věku 85 let. Pohřben dne 14. srpna 1961 v Hrátnici u Ústí nad. Orl.

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 9 - V Praze dne 1. listopadu 1961

1. strana obálky: Kaple sv. Jana Nepomuckého na zelené hoře u Zďáru (k článku uvnitř listu). — 3. strana obálky: Bývalý františkánský klášter v Zámukách, kde byli za okupace vězněni katoličtí kněží. Kříž na zahradě kláštera, vstupní „brána vzdechů“ a rozlouček smrti nad katolickým knězem Karlem Kratinou, dílo kata českých vlastenců Kurta Bellmanna, který je dnes opět předsedou soudu v Hannoveru v západním Německu. — 4. strana obálky: Po stopách J. Dobrovského. Vnitřek chrámu sv. Janů, U Milosrdných a Dobrovského hrob v Brně.

Im Namen des Deutschen Volkes!

In der Strafsache gegen Karl
den katholischen Geistlichen und Religionslehrer A.R. ~~Josef~~ Kratina
aus Prag XIX., Sommerbergstrasse 103, geboren am 15.2.1881 in Wolowni
ledig, Protektoratsangehörigen,

z.Zt. in der deutschen Untersuchungshaftanstalt
Prag - Pankratz.,

wegen Sabotage,

hat die 3.Kammer des Sondergerichts bei den Deutschen Landgericht Pra
in der öffentlichen Sitzung vom 6.Dezember 1944, an der teilgenommen
sind:

Landgerichtsdirektor Dr. Bellmann
als Vorsitzender,

Landgerichtsrat Dr. Sandegger,

Landgerichtsrat Nerath

als Beisitzer,

Staatsanwalt Dr.v.Zeynek

als Beamter der Staatsanwaltschaft,

für Recht erkannt:

Der Angeklagte hat durch fortgesetzte heimtückische
Aussagen Sabotage begangen.

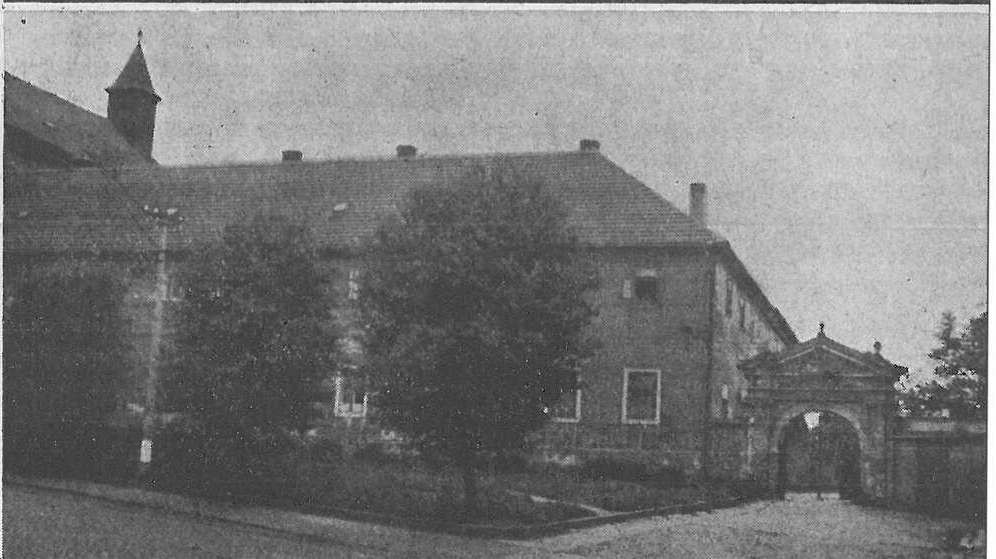
Er wird deshalb

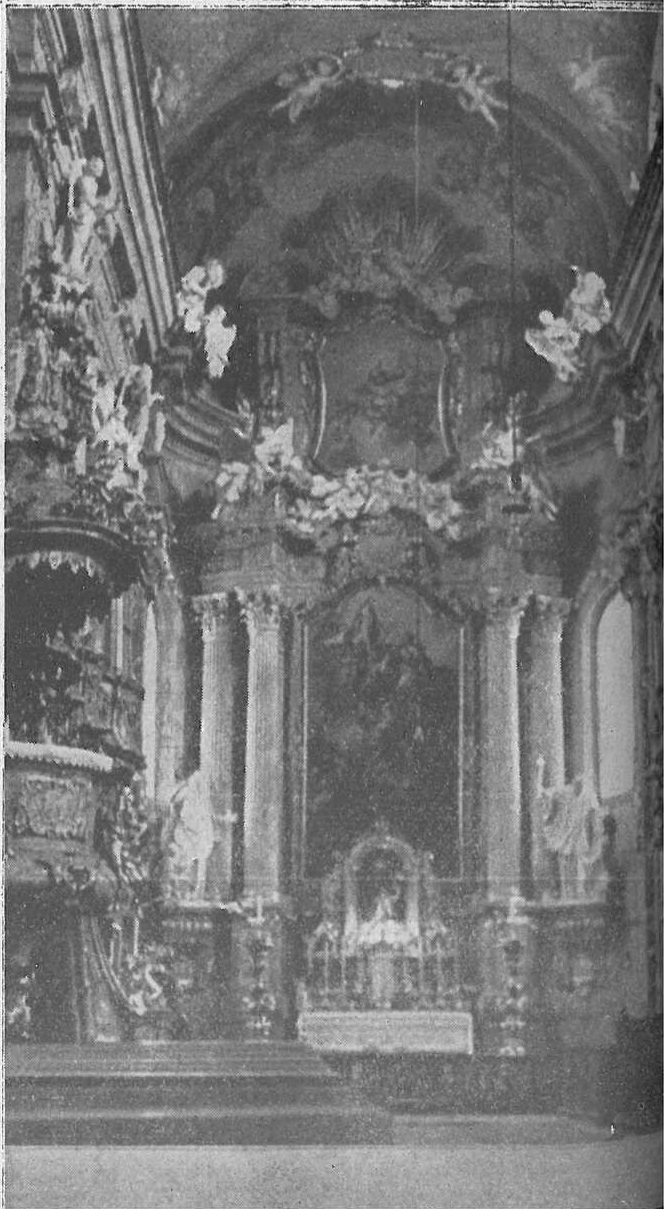
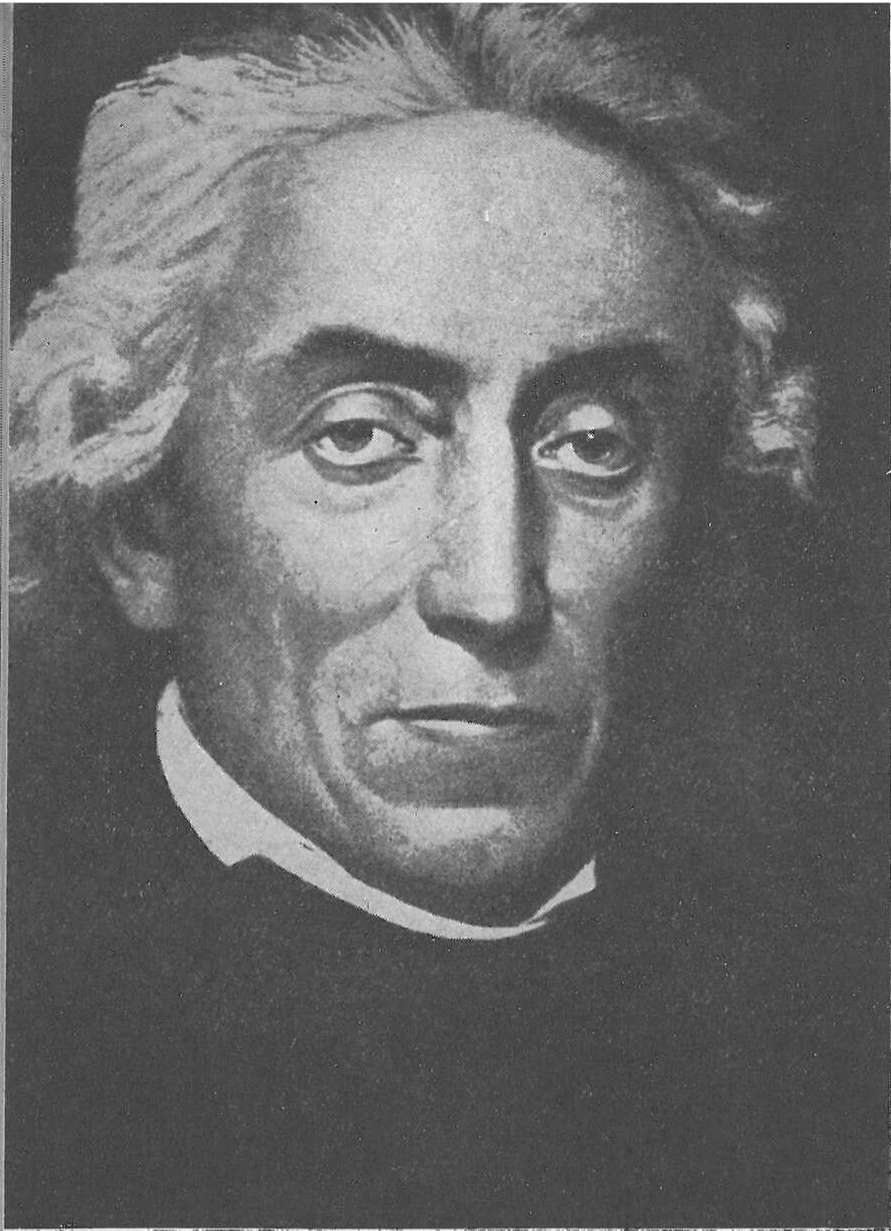
zum Tode

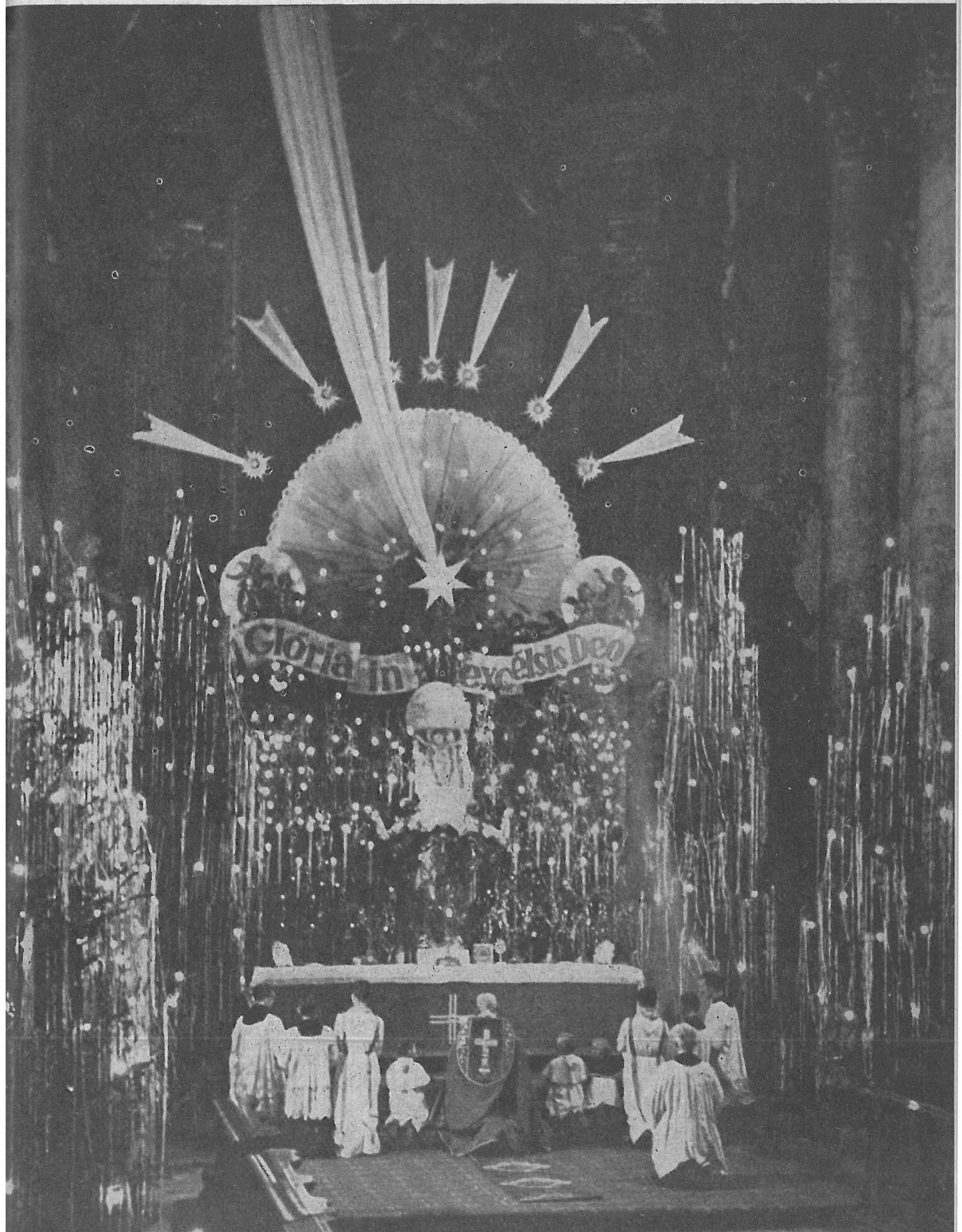
und zu dauerndem Ehrverlust verurteilt.

Sein Vermögen wird eingezogen.

Der Angeklagte trägt die Kosten des Verfahrens.

ThDr. MIROSLAV RAJMON: Jediná cesta

P. JOSEF J. NOVÁK: Křesťanská nauka u sv. Ignatia Antiochijského

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: Význam P. J. Šafaříka pro staroslověnský jazyk a písemnictví

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbramova účast na veřejném dění

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Vánoční období liturgicky a pastorálně

P. MIROSLAV JUŘEN: Doba vánoční milá

P. JOSEF KUNICKÝ: Rozjímavý překlad žalmů

ThDr. KAREL SAHAN: Pilnost — Sedulitas

ANTONÍN HUGO BRADÁČ: V duchu a vůni českých koled

VÁCLAV ZIMA: Skvělý obránce české řeči

P. EMIL KORBA: Blahoslavená Mlada

FRANTIŠEK VONDRÁČEK: Metoda Otce O'Flyna

MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: Bolí vás nohy?

Arch. MIROSLAV POTUŽNÍK: Dřevěné konstrukce

P. FRANTIŠEK HOCHMANN: P. Václav Krolmus, obdivovatel slovanského pravěku.

ThDr. MIROSLAV RAJMON: De sola iustitiae et pacis via.

Anno 1945 Germania victa de ore Ecclesiae principum audivimus gravia et permulta verba de pestifera „ducis Hitler nationalismi“ doctrina, attamen in DBR post 1949 annum pristini defensores „hitlerismi“ sub tutela Christianorum partium reperiunt magistratus magna auctoritate potentes. DDR plene decidit cum suo praeterito tempore et fideles Catholici condemnant ultionis et invidiae factiones in urbe Bonn et opem iusti et socialis ordinis incremento ferunt.

P. JOSEF J. NOVÁK: De doctrina christiana apud Ignatium Antiochensem.

Doctrina Christianorum Ignatii Antiochensis natura ipsa describit eius mentem de Christo et in locis laudatis nobis etiam apparet Symbolum apostolicum. Vere clara sunt verba eius de Sanctissimo Eucharistiae Sacramento et immo evidens industria incolumem, integram Domini Nostri doctrinam servandi, quam nobis Apostoli tradiderunt.

ThDr. ANTONÍN SALAJKA: Momentum P. J. Šafařík pro lingua necnon litteratura palaeoslovenica.

Ad centenarium mortis P. J. Šafařík (1795–1861), qui post J. Dobrovský continuator laboris scientificis quoad linguam palaeoslovenicam eiusque litteraturam habitus est; auctor articuli praepriis argumentationem Šafařík pro prioritatem litterarum glagoliticarum prae litteris cyrillicis adducit, deinde opus eius quoad editionem aliquorum fontium ad vitam S. Cyrilli et Methodii spectantium commemorat.

ThDr. VÁCLAV BARTŮNĚK: Olbram particeps rei publicae regiminis.

Necessitas et desiderium concordiae ad festum totius populi occasione coronam imponendi reginae Sofiae, quae fit omen et portentum indecori finis regis Venceslai evenit etiam causa belli componendi contra inimicum pacis Procopium ducem. Unus de quatuor praefectis fuit etiam archiepiscopus Olbram, qui nec olim se gessit uti princeps vir rerum civilium peritus.

ThDr. JAROSLAV KOUŘIL: Tempus Nativitatis Domini liturgice et pastoraliter.

Pascha et Pentecostes adiungunt festis Iudaeorum Pasah et diei hebdomadarum festo, tamen praebent his diebus ubertatem fidei et religionis Christianorum. Nativitas Domini originis ad Christianorum mores in eundem diem liturgice cadit. Quomodo ad haec omnia pervenerit? Celebratio Nativitatis Domini Nostri Iesu Christi. Praeparatio huius Nativitatis-Adventus-eius origo et momentum. Comites Christi. Finis anni civilis.

P. MIROSLAV JUŘEN: Tempus Nativitatis gratum et dilectum.

Scriptor nobis adducit experientiam multorum annorum quoad ordinem tentatum et idoneum divinorum in Missa media nocte et Missa matutina secunda.

AUGUSTIN HUGO BRADÁČ: In spiritu et odore cantuum Nativitatis Bohemiae.

Propius accedunt festa Nativitatis, quae nostra in patria sunt dies pacis et laetitiae. Utinam haec festa huius anni in odore et teneritate cantuum praesaepis Bohemiae sint festa diutini, stabilis studii pacis, iustitiae toto orbe terrarum!

VÁCLAV ZIMA: De fulgenti defensore linguae Bohemicae.

Nobilis, generosus sacerdos Bohuslav Balbín resplenduit in nostra patria vita, vi, rebus gestis ut eximia, splendida facies et insignis persona nostrae patriae tristi et funesta aetate.

MUDr. VLASTIMIL NIKODÉM: De pedum defatigatione et doloribus.

Parvi ducimus defatigationem et dolorem pedum. Tamen medicus strenue admonet et nobis consilium dat quomodo his doloribus obstemus.

Požehnané a milostiplné svátky vánoční

JEDINÁ CESTA

Srpnové prohlášení naší vlády sdělilo všem zemím, majícím styky s ČSSR, rozhodnutí uzavřít mírovou smlouvu s Německem. Náš lid má eminentní zájem na uzavření mírové smlouvy, neboť třeba neodkladně skoncovat s poválečným stavem, jehož prodlužování je neudržitelné. Uzavření této smlouvy znamená mimo jiné odstranit hrozbu západo-německého militarismu a revanšismu.

Národy Československa mají v živé paměti všechny ty hrůzy a zločiny hitlerovského Německa za poslední války, v níž německý militarismus připravovaný a živený po více než jedno století dosáhl vrcholu v ničení a násilnostech. Přitom je ostudné a zahanbující pro německé křesťany, že to byli také oni, kteří podporovali militaristické snahy a spolupůsobili v nacistické expanzi na východní země. Pod záminkou boje proti „bolševismu“ hlásala církevní hierarchie otevřenou podporu hitlerovským plánům a tak zaváděla na scestí kněze i věřící. Příručka náboženských časových otázek vydaná arcibiskupem dr. Konradem Gröberem a doporučená celým německým episkopátem uvádí např. že bolševismus totálně zklamal, že vůdce a říšský kancléř označil boj proti bolševismu jako obranu evropské kultury a tento boj se má stát záležitostí všech národů země (Handbuch der religiösen Gegenwartsfragen, Freiburg in Breisgau, 1940, str. 86 a 87). První světová válka je vyzdvížena jako „jedinečný čestný pomník německé obranné síly, německé obětavosti a německé věrnosti pro všechny časy v dějinách“ a „Führerovi“ je připisována zásluha za probuzení německého člověka z ponížení a bezmoci zaviněné marxismem (tamtéž, strana 149). Podobně se vyjadřovali i někteří theologové jako například Hermann Schmidt (Organische Ascese, Paderborn 1940, str. 17): „Die Kirche der Gegenwart wird deshalb in der Auseinandersetzung mit dem Bolschewismus ihre vordringlichste Aufgabe sehen müssen.“ Jestliže mezi německými křesťany byly šířeny takové názory úplně fašistické, nelze se divit, že nacismus nenarážel u německých křesťanů na odpor. S předpokládaným vítězstvím hitlerovských plánů spojovali němečtí křesťané falešné naděje. Je pravda, že po porážce Německa v roce 1945 jsme slyšeli z vysokých církevních míst slova o zhoubné nacistické nauce, o satanické přísěci nacismu, o pokárání křesťanů, kteří pro politické úspěchy zavírali oči před nacismem, ale taková odsouzení byla později smetena výrokem, v nichž se mluvilo o zapomenutí na válku a o odpuštění. V Německé spolkové republice, vzniklé v roce 1949, nacházeli pod pláštěm křesťanskodemokratické strany stále více bývalí exponenti hitlerismu vlivná místa. Nacističtí důstojníci, soudcové a byrokrati zaujímají dnes čelná místa v bonnském státě, jehož fasáda je zdobena štítem zneužitého křesťanského náboženství. Vždyť jakou souvislost může mít s křesťanskou touhou po míru a lásce mezi národy militaristická vyzbrojování, halasné vykřikování revanšistických hesel, volání po novém uspořádání v Evropě, hlásání atomové smrti (lieber tot als tot), eskamotáž se slovy „právo na vlast“ a „sebeurčení“, sliby přesídlení návratu do „staré vlasti“, ohlašování obrany západní evropské kultury. A k tomu všemu i dnes někteří theologové hledí morálně ospravedlňovat postoj Adenauera Německa. Přesto ale můžeme sledovat opozici v západoněmeckém katolicismu. Profesor Walter Hagemann odhalil neo-fašisaci v NSR a tři theologové se podepsali pod výzvu atomových badatelů v Göttingem. Mimo jiné je toto známkou, že veřejné katolické mínění v západní Evropě je rozpolceno, i když publicita této opozice je omezena.

V říjnových dnech roku 1949 uvítal náš lid zřízení Německé demokratické republiky. Naděje pojící se k tomuto státu nebyly zklamány, neboť s tímto sousedem nás pojí přátelství a spolupráce.

Německá demokratická republika se vyrovnala s minulostí, splnila usnesení Postupimské dohody, poskytla přesídlelcům nové domovy, buduje společenský život na nových základech, náleží do tábora míru a socialismu, nemá územních požadavků a je ochotna uzavřít mírovou smlouvu.

Na katolíky v NDR čekají mnohé úkoly. Katoličtí věřící se chtějí v převážné většině podílet na budování socialismu, odsuzují bonnské revanšisty a žádají mírové řešení všech problémů. Postoj hierarchie v NDR je ještě stále ovlivňován Bonnem a řadový klérus je pod tímto vlivem odvrácen od spolupráce s institucemi NDR. Někteří kněží nesouhlasí s politikou hierarchie, avšak doposud se jasně neprojeví. Je pochopitelné, že věřící, zapojení do budovatelské práce těžce nesou takový postoj svých duchovních pastýřů a přejí si, aby všichni kněží se postavili po jejich bok; nastává tak situace, kdy věřící lid působí na změnu postoje kněží vůči mírovému uspořádání a budování socialismu.

Občané ČSSR naplnění mírovými myšlenkami si přejí mírové spolužití s německým národem, přejí si s ním mít styky vzájemně prospěšné, k čemuž vede nejlepší cesta, kterou je uzavření mírové smlouvy, již skončí epocha neblahé minulosti.

ThDr. Miroslav Rajmon

KŘESŤANSKÁ NAUKA U SV. IGNATIA ANTIOCHSKÉHO

1. Ignatiova víra v Ježíše Krista.

Kristus je pravý Bůh i pravý člověk. „Modlím se, aby-
ste v Bohu našemu Ježíši Kristu“ (Pol. 8, 3); „Neodlou-
číte-li se od Boha Ježíše Krista“ (Tral. 7, 1); „Nechte
mne, abych napodobil utrpení svého Boha“ (Řím. 6, 3);
„Jeden je lékař těla i ducha, zrozený i nezrozený, vtě-
lený Bůh, ve smrti pravý život, z Marie a z Boha, napřed
trpící a teď netrpící, Ježíš Kristu náš Pán“ (Ef. 7, 2);
„Očekávej toho, jenž je nad časem, bez času (sc. věčný),
neviditelný — pro nás však viditelný —, jehož nemožno
se dotknouti, jenž netrpí — pro nás však trpěl —, jenž
pro nás se odvážil všeho“ (Polyc. 3, 2).

Narodil se z Marie Panny. „Bůh náš Ježíš Kristus byl
počat v Marii podle vůle Boží ze semene Davidova a
z Ducha svatého. Narodil se a byl pokřtěn, aby očistil
vodu utrpením. A zůstalo utajeno vládci tohoto věku pa-
nenství Mariino i její porod, stejně i smrt Páně. Tři ta-
jemství výkřiku vykonaná v tichosti Boží. Jak se ukázal
světu? Hvězda na nebi zazářila. Všechny ostatní hvězdy
se sluncem a měsícem ustoupily této hvězdě“ (Ef. 13 až
14). „Velebím Ježíše Krista, jenž nás učinil moudrými...
Ten opravdu pochází z rodu Davidova podle těla, podle
vůle je Synem Božím a z moci Boží se opravdu narodil
z Panny. Byl pokřtěn Janem, aby se naplnila veškerá
spravedlnost“ (Smyrn. 1, 1).

Ježíš Kristus trpěl, byl ukřižován a vstal z mrtvých.
„Buďte hlusi, když k vám někdo mluví bez Krista, toho
z rodu Davidova, z Marie, jenž se opravdu narodil, jedl
a pil, opravdu trpěl za Pontského Piláta, opravdu byl
ukřižován a zemřel, což viděli nebesané, pozemstané
i ti v podsvětí (hypochthonioi). Opravdu vstal z mrtvých“
(Tral. 9, 1). „Byl opravdu za Pontského Piláta a tetra-
rchy Heroda za nás ukřižován, aby svým zmrtvýchvstá-
ním pozdvihl na věčnost znamení svatým a věrným
svým jak v Judei, tak u pohanů, v jednom těle své
církve. Toto vše za nás trpěl, abychom byli spaseni.
A opravdu trpěl jako i vstal z mrtvých, ne jak někteří
nevěřící říkají, že trpěl zdánlivě, jako že i oni zdánlivě
existují. I já jsem jej po zmrtvýchvstání viděl a věřím,
že je. I že přišel k družině Petrově a pravil jim: »Vez-
měte, dotkněte se mne a vízte, že nejsem neviditelný
duch.« A ihned se jej dotkli a uvěřili, usvědčení byvše
jeho tělem a duchem. Proto pohrdli i smrtí a nad smrtí
zvítězili. Po zmrtvýchvstání s nimi jedl a pil jako oprav-
dový člověk, ač duchovně byl sjednocen s Otcem“ (Smyr.
1–3). „... abyste byli přesvědčeni o narození, utrpení
i zmrtvýchvstání, což se stalo za Pontského Piláta. Uči-
nil to opravdu a jistě Ježíš Kristus, naše naděje, od níž
kež by se nikdo neodvrátil“ (Magn. 11).

To jsou podstatné rysy jeho smýšlení o Kristu. Škoda,
že mu nezbyl již čas k napsání ještě jednoho listu, jak
slibuje Efezským při zmínce začít nový život v Ježíši
Kristu. I z toho vidíme, že je to jen rozvedení a objas-
nění myšlenek a názorů sv. Pavla a Jana. Že tyto pravdy
podává bez komentáře, bez odůvodnění, ukazuje jen, jak
byl prvotním křesťanům zcela běžné. A nerýsuje se nám
již v těchto uvedených citacích Symbolum apostolicum?
V onom častém „opravdu, skutečně“ vidíme, že to zdů-
razňuje právě proti gnostikům syrského ražení, zvaným
docketi, kteří z odporu ke hmotě přisuzovali Ježíši Kristu
místo skutečného těla jen tělo zdánlivé. Zdůrazněním na-
rození Ježíše Krista z Ducha svatého a Panny Marie
obrací se proti gnostikům alexandrijského ražení hlása-
né Cerinthem a ebionity: Cecinthus i ebionité (chudí)
tvrdili, že Ježíš Kristus se narodil z Josefa a Marie
a teprve při křtu v Jordáně do něho vstoupil eón Kristus,
který od něho při smrti na kříži odstoupil; trpěl Ježíš
— netrpěl Kristus, jenž existuje jako duchová bytost
(Iren. Adv. haer. I, 25; Theodoretus, Haeret. fab. c. 3).
Ignatiovo varování všech zmíněných maloasijských obcí
před těmito bludáři ukazuje, jak daleko a v poměrně
krátké době se tento blud rozšířil z krajin v Zajordání
kolem Pelly (Galaatidis—Basanitids—Gadara).

2. Ignatiova víra v Nejsvětější Svátosti oltářní.

Jako mluví jasně sv. Ignatius o Ježíši Kristu, tak jasná
jsou jeho slova též o Nejsvětější Svátosti oltářní. „Vzda-
luji se Eucharistie a modlitby, protože nevyznávají, že

Eucharistie je tělem Spasitele našeho Ježíše Krista, jez
za naše hříchy trpělo. Kdo se tedy protiví daru Božímu
tím, že vedou o tom spor, umírají. Prospělo by jim, kdy-
by milovali, aby také vstali z mrtvých“ (Smyrn. 7, 1).
„Snažte se co nejčastěji scházet k Eucharistii a k oslavě
Boží. Když se častěji scházíte, ničíte síly satanovy,
a v jednoduše vaší modlitbě hyne jeho záhubnost“ (Ef.
13, 1). „Lámejte jeden chléb, jenž je lékem nesmrte-
lnosti, lékem proti smrti a vždy lékem života v Ježíši
Kristu“ (Ef. 20, 2). K tomu netřeba dodávat komentá-
ře. Podstata i účinek jsou vyjádřeny zcela jasně. Zřejmě
tu Ignatius čelí prosakujícímu vlivu doketů, kteří pod
vlivem svého názoru na hmotu odmítali svátosti a zdržo-
vali se přijímání sv. svátostí.

V souvislosti s tím poznáváme též, zač prvotní církev
pokládala eucharistickou slavnost. Nebyla to prostá po-
božnost. Již Didaché pro tuto eucharistickou slavnost
užívá slova *thysia*, oběť. Sv. Ignatius několikrát v sou-
vislosti se slavením Eucharistie užil výrazu „*thysia-
stérion*“. *Thysia-stérion* znamená místo, kde se koná oběť,
tedy oltář v našem smyslu, v širším významu pak místo,
kde se shromažďuje lid k oběti, tedy chrám v našem ka-
tolicím smyslu. „Kdo není uvnitř obětiště (thysia-
stérion), je připraven o chléb Boží“ (Ef. 5, 2). „Kdo je
uvnitř obětiště (thysia-stérion), je čistý; kdo stojí mimo,
není čistý“ (Tral. 7, 1). „Všichni buďte jako jeden
chrám Boží, jako jeden oltář (thysia-stérion), jako jeden
Ježíš Kristus, jenž vyšel od jednoho Otce, s ním je jed-
na a v jedno se vrací“ (Magn. 7, 2).

Nutno se ještě zhruba zmínit o Ignatiově varování před
judaismem. Rozpory mezi křesťany židovského a po-
hanského původu, vyvolané právě v Antiochii, nebyly
zřejmě závažnější ani apoštolským dekretem (Skut. 15,
19n), ani zásahem sv. Pavla v kontroverzi se sv. Petrem
(Gal. 2, 11) ve věci zachovávání starozákonních předpisů,
jestliže Ignatius před nimi na několika místech varuje.
„Vykládal-li by vám někdo judaismus, neposlouchejte
jej“ (Filad. 6, 1); „Nedejte se znáti jinými naukami,
ani starými neúčinnými myty. Jestliže až dosud žije-
me podle zákona židovského, vyznáváme, že jsme nedo-
stali milost“ (Magn. 8, 1). Lpění na židovských předpi-
sích možno si vysvětlit hrdoostí křesťanů ze židovství
nad svým židovským původem, a proto se tak lehce ne-
chtěli vzdát svých starozákonních zvyklostí. V době sv.
Ignatia a v místech, kam své listy adresoval, podle ná-
znaků jeho samotného („Naučte se žít jako křesťané;
kdo si pod jiným jménem přeje více než toto, není
z Boha“ (Magn. 10, 1); „Něco zvláštního má evange-
lium: přítomnost Spasitele Pána našeho Ježíši Krista,
jeho utrpení i zmrtvýchvstání“ — (Fil. 9, 2) v souvis-
losti s varováním před judaismem, bude se tu jednat
o bludné názory tzv. Nazarénských a Elkaia.

Nazarénští podle kusých zpráv (Epiphanius, Haer. 29)
nebyli ani esejci, ani židy, ani křesťany. Jejich bydlis-
tům byla krajina kolem Pelly, ale i na východ od Antio-
chie Berea. Mluvil hebrejsky, zachovávali sobotu, ži-
dovský obřadní ritus, nejedli masa, zavrhovali zvířecí
oběti, kriticky se stavěli k Pentateuchu, o Kristu měli
podobné názory jako ebionité.

Elkaios (Alexis, syr. Chel Ksai-tajemná síla), o němž
nám zanechal kusé zprávy Hippolytus (9, 13–17; 10,
29) a Epiphanius (Haer. 19, 1–5; 30, 17), byl jakýsi pro-
rok působící v Zajordání, jenž své věštbv „l žil v kni-
ze, již, zdá se, měl v rukou i Epiphanius. Základem je mu
židovské náboženství včetně obrázky, rituálních předpisů
a svčení soboty. Předpisuje modlit se směrem k Jeruza-
lému. Kristus je mu „synem velikého a nejvyššího Bo-
ha“, jenž se zjevil již před věky, ztělesněn v rozmani-
tých podobách i v postavě Adamově. Křesťanství je mu
sice božským náboženstvím, ale on ví více než církev.

Jak Nazarénský, tak Elkaios dávali přednost Starému
zákonu (ač se k některým částem chovali kriticky, jak
bylo dříve uvedeno) před evangeliem. Jestliže knihu
Elkaiovu kolem r. 200 přinesl ze syrské Apameje do Ři-
ma jakýsi Alkibiades, je nasnadě tvrdit, že tyto nauky
byly již šířeny i v okruhu měst, jímž jsou Ignatiovy
listy adresovány. Proti těmto, kteří tak lpěli na Sta-

rém zákoně, musí proto sv. Ignatios zdůraznit: „Je nemístné mluvit o Kristu a přidržovat se židovství; křesťanství neuvěřilo v židovství, ale židovství v křesťanství, aby každý člověk, který v ně uvěřil, byl přiveden k Bohu“ (Magn. 10, 3) — dobří i kněží (starozákonní), lepší však velební (Kristus), jemuž bylo svěřeno svaté svatých; je branou Otce, již vcházejí Abrahám, Izák, Jakub, proroci, apoštolé, církev“ (Filad. 9, 1).

Při našem stručném přehledu myšlenkových názorů rýsuje se nám zde Ignatios jako překrásná postava dobrego pastýře, jenž bystrým okem přehlédá všechnu onu myšlenkovou zmatenost a dovede rozloupnout i tu nejtvrdší slupku, aby odhalil svým svěřeným duším červavé jádro, byť by bylo v sebekrásnějším obalu, a aby uchoval neporušené učení Ježíše Krista, jak mu je svěřili svatí apoštolé.

P. Josef J. Novák

VÝZNAM P. J. ŠAFAŘÍKA PRO STAROSLOVENSKÝ JAZYK A PÍSEMNICTVÍ

(K 100. výročí jeho úmrtí)

Po Josefu Dobrovském (1753–1829), zakladateli slavistiky, přichází v úvahu jeho pokračovatel v cyrilometodějském a staroslověnském bádání Pavel Josef Šafařík (1795–1861), který svými pracemi a výsledky, z nichž mnohé dosud trvají, nastínil nové cesty slavistickým badatelům (srv. K. Paul, Pavel Josef Šafařík, Život a dílo, CSAV, Praha 1961). V tomto článku si všimneme významu Šafaříkova pro staroslověnský jazyk a jeho písemnictví.

Máme dvoji staroslověnské písmo: hlaholské a kyrilské. Slovo „hlaholice“ souvisí zřejmě s kmenem glagol- tedy buď se substantivem glagoly (slovo) nebo spíše s apriemem glagola (pravil), jež se vyskytují v staroslověnském textu Písma sv. Nazev „kyrilice“ je odvozen od jména sv. Konstantina — Cyrila (řecky Kirillos), což ovšem neznačí, že by on byl jejím autorem (srv. M. Wein-gart, Rukověť jazyka staroslověnského, I, Praha 1937, 105 n.).

Otázka: která z těchto dvou abeced je starší neboli původní písmo připisované sv. Konstantinovi, byla skoro po celé XIX. století sporná, ba vlastně dosud není definitivně rozhodnuta, neboť jsou mnozí autoři, kteří pokládají písmo kyrilské za starší, dokonce sestavené již před sv. Konstantinem, jak soudí zvl. bulharský slavista E. Georgiev a j.

Záměna názvů obojího písma způsobila, že kyrilice, připisovaná Konstantinovi, byla pokládána za starší, jak soudil i J. Dobrovský. Po G. Dobnerovi, kterému nebyly známy nejstarší památky staroslověnské, se pokusil o rozřešení této otázky Šafařík, který věnoval velkou pozornost jak staroslověnskému jazyku a písmu, tak i cyrilometodějským otázkám. Především se Šafařík zabýval otázkou o původu staroslověnského jazyka. Za tím účelem prozkoumal historický vývoj jednotlivých slovanských jazyků, neprve jižních, při čemž zjistil, že staroslověnský jazyk (nebo jak někteří autoři užívají název: církevní slovanština) není vlastně původním pramenem ostatních jazyků slovanských, nýbrž náležím makedonsko-bulharským. Přesto však poznal důležitost a význam staroslověnského jazyka pro zkoumání slovanských jazyků spisovných. Stalo se tak ve spisech a pojednáních: Geschichte der slawischen Sprache u. Literatur nach allen Mundarten, Pešť 1826, Serbische Lesekörner oder Historisch-kritische Be-leuchtung der serbischen Mundart, Pešť 1833, v posmrtné vyd. Geschichte der südslawis. Literatur, Praha 1864–65, Slovanských starožitnostech, oddíl dějepisný, Praha 1837, Slovanském národopisu, Praha 1842 a j. Při tom se věnoval Šafařík také staroslověnskému písemnictví, a to nejprve kyrilskému v práci: Rozkvět slovanské literatury v Bulharsku, ČCM 22, 1848, 1–32 a v edici: Památky dřevního písemnictví Jihoslovánův, Praha 1851, 2. vyd. 1873, potom hlaholskému. Sem patří jeho Památky hlaholského písemnictví, Praha 1853, dále vydání (spolu s K. Höflerem) Pražských zlomků v edici: Glagolitische Fragmente, Praha 1857 a konečně spis: Über den Ursprung und die Heimat des Glagolitismus, Praha 1858, kde vyjádřil své názory o původu a starší hlaholského písma, vlasti staroslověnského jazyka, o hlaholském písemnictví a jeho poměru k památkám kyrilským. Správně praví prof. J. Kurz (Cyrilometodějské a církevněslovanské problémy v díle Pavla Josefa Šafaříka, Slavica 30, 1961, 345–383, 347), že tento poslední spis náleží k nejvýznamnějším pracím v dějinách slovanské filologie.

V otázce o tom, která ze dvou staroslověnských abeced je starší, stál Šafařík nejdříve na stanovisku Dobrovského o větším stáří kyrilice. Soudil, že Konstantin sestavil

kyrilici ještě před odchodem na Velkou Moravu, a to pro Bulhary, u nichž též misijně působil. Vznik hlaholice kladl Šafařík na konec XII. nebo na začátek XIII. století, později však do století XI. Po objevech Grigorovičových, Uspenského a j., po poznání pramenů cyrilometodějských: Života Konstantinova (ŽK) a Života Metodějova (ŽM), traktátu mnicha Chrabra „O písmenech“ a j. nastal u Šafaříka obrát v této otázce a konečně v uvedeném spise Über den Ursprung und die Heimat des Glagolitismus se definitivně vyjádřil o větším stáří hlaholice před kyrilici. Ovšem již B. Kopitar r. 1833 dospěl, spíše dohadem k takovému závěru.

Šafařík přitom zjišťuje, že obojí forma hlaholice, kulatá (bulharská) i hranatá (charvatská) mají společné východisko, které spadá do hlaholského písma Pražských zlomků. Své závěry pak formuluje Šafařík takto: Slované neměli před Konstantinem a Metodějem vlastního písma. Tzv. slovanské „runy“ sloužily pouze k počítání a věštění. Proto písmo sestavené Konstantinem jest písmo zcela nové, tj. obsahuje litery, neznámé v abecedě řecké, hebrejské a latinské. Vynalezli-li tedy Konstantin toto hlaholské písmo, potom nutně počítají druhé slovanské písmo, tj. kyrilice, od někoho jiného, a tím jest podle jeho soudu Kliment, pozdější biskup velický.

Jaké jsou důvody pro prvenství hlaholského písma? Nebudeme se zde zabývat otázkou, zda Slované měli již před sv. Konstantinem a Metodějem nějaké knižní písmo (bylo již o tom psáno v DP).

Poznáváme především, že staroslověnské památky, pocházející z období a území velkomoravského (případně panonského) a související s činností obou slovanských apoštolů, jako např. Kyjevské listy a Pražské zlomky, jsou psány hlaholsky. Rovněž tak I. a II. staroslověnská legenda o sv. Václavu (případně jiné) byly původně napsány hlaholsky v X. století.

Je nesporné, že s hlaholskými památkami území velkomoravského souvisí charvatsko-hlaholské písemnictví v Charvatsku, v Dalmácii a na ostrově Krku, a to jak po stránce jazykové starobylosti, tak i obsahově. Na zlomcích Vídeňských dokazuje V. Jagić (srv. Glagolitica. Würdigung neuentdeckter Fragmente, Wien 1890, Entstehungsgeschichte der kirchenslavischen Sprache, 2. vyd., Wien 1913, 246), že to byla souvislost i po grafické stránce, že totiž původní tvar charvatské hlaholice byl týž jako v nejstarších hlaholských památkách. M. Wein-gart pokládá Vídeňské zlomky za zbytky původního staroslověnského misálu, podobně jako Kyjevské listy (Rukověť, I, 107).

Šafařík dobře znal starobylost charvatsko-hlaholského písemnictví i jeho souvislost s velkomoravským a panonským územím, ale neodvodil z této skutečnosti příslušné závěry pro prvenství hlaholského písma.

Neméně průkazné jsou dále důvody jazykové. Srovnáváme-li památky hlaholské, např. texty evangelia, žal-táře aj. s kyrilskými a odezíráme-li od jejich stránky grafické, poznáváme, že z filologického hlediska ukazují hlaholské památky starobylejší jazyk. Tak např. v hlaholských památkách (kodex Zografský, Marrinský, žal-tář Sinaiský) jsou ve skloňování lépe zachovány tvary nestažené: gen. sg. -ajego, dat. -ujemu: dobragego, dobujemu, které v nářečích X. a XI. století mizely a daly spodobu: -aago, -uumu a potom stažením: -ago, -umu: dobrogo, dobromu. V kyrilských památkách jest jen jediný takový nestažený doklad (sbor. Supraslský). Hlaholské texty mají dále v imperf. 2. a 3. os. duálu a 2. os. plurálu tvary: -šeta, -šete (např. Zogr.), v památkách

kyrillských jsou tyto tvary řídke, jinde [Savvina kniha] jsou jen kratší tvary na: -sta, -ste. Hlaholské památky (Zogr., Mar., ev. Assemanův, žalt. Sinajský, sbor Clozův) uchovávají lépe aorist prostý či asigmatický: vedz i kratší sigmatický: vész, který je starší než aorist sigmatický delší: vedochz, který je mladší a vyskytuje se hojně v památkách kyrillských. V kyrillských textech se starší aorist vyskytuje vyskytuje řidčeji (Sav. kn.), jediný doklad má sbor. Supr. V hlaholských textech je konečně většinou starší typ přechodníku min. vzoru prositi: proš, kdežto v kyrillských (Supr.) je tvar další a mladší: prosivz.

Šafařík též poukazyval na to, že v nejstarších staroslověnských památkách hlaholských (např. v Kyj. 1., Mar., žalt. Sin., sbor. Cloz. aj.) se vyskytují slova starší jazykové vrstvy, dále panonismy, moravismy, bohemismy a slovákismy, např. křižz, papežz, bratrz, oltarz, mnichz, popz, kr stiti, složeniny s předl. „vy“ aj., které v památkách kyrillských mizí. V nejstarších hlaholských památkách (v textech evangelia a žaltáře) čteme jedině též slova jako např. blagodětz, bratrz, postz, iskrz apod.

Pokládáme-li staroslověnský jazyk za nářečí makedonsko-bulharské, dosvědčují nám nejstarší hlaholské památky, že sv. Konstantin a Metoděj převzali na Velké Moravě a v Panonii řadu zdejších slov, právě uvedených, která po vypuzení jejich žáků (po smrti sv. Metoděje r. 885) na slovanském jihu (v Charvátsku, Makedonii a Bulharsku) zase vymizela.

K tomu přistupují za třetí důvody paleografické, na něž též Šafařík upozorňoval. Máme především tzv. palimpsesty hlaholsko-kyrillské, tj. rukopisy psané původně hlaholským písmem, které bylo později vyškrábáno (ovšem neúplně, takže je možno rozeznat) a přes ně bylo psáno písmem kyrillským. Patří sem např. zlomek evangelia Bojanského; také v ev. Assem. jsou některá místa, kde je psáno kyrilicí na vyškrábanou hlaholici. Na druhém místě jsou kyrillské rukopisy, v nichž jsou jednotlivá písmena, slova nebo i věty psané od téhož písaře hlaholici, z čehož soudíme na přepis podle hlaholské předlohy (např. v žalt. Eugenově z XI. století, v žalt. Boloňském, apoštolu Ochridském aj.). J. J. Sreznevskij ovšem namítá, že v hlaholských rukopisech jsou poznámky psané kyrillským písmem (Drevnie glagoličeskie pamjatniki, sravnitel'na s pamjatnikami kirilicy, S. Peterburg 1866, VI až VII.) Odpovídá mu V. Jagić (Entstehungsgeschichte, 234), podle něhož v rukopisech kyrillských, kde se zachovaly zbytky hlaholského písma, jsou tato písmena psána původní rukou (tj. kyrillského písaře), kdežto kyrillské poznámky v rukopisech hlaholských jsou zřejmě pozdější přídavky. Nelze tedy tvrdit, že hlaholský žalt. Sinaj., který obsahuje několik kyrillských písmem, byl psán podle kyrillské předlohy.

V úvahu přichází na třetím místě číselná hodnota obou abeced. V hlaholské abecedě odpovídá číselná hodnota jednotlivých písmen přesně pořádku abecednímu, tedy: az(a)=1, buki(b)=2, vedi(v)=3, glagol(g)=4 atd. Kyrillská abeceda má však číselnou hodnotu jako abeceda řecká, čímž se od počátku od hlaholské abecedy odchyluje. V kyrillské abecedě nemá tedy písmeno buki (b) číselnou hodnotu, teprve třetí písmeno vedi (v) značí číslici 2, zatím co v hlaholici platí již 3.

Jestliže Konstantin sestavil abecedu a dal jednotlivým písmenům číselnou hodnotu, pak je číselná hodnota hlaholské abecedy důkazem jejího prvenství před abecedou kyrillskou, následující abecedu řeckou a tedy nutno kyrillskou abecedu pokládati za pozdější a mladší.

Přihlížíme-li konečně k čistě grafické stránce obou abeced, tu praví-li se, že Konstantin „vynalezl“ písmena, platí to mnohem více o abecedě hlaholské než kyrillské. V hlaholici jsou písmena jednak převzatá napodobením z řečtiny, jednak písmena nová pro hlásky, jichž řečtina nemá. Kyrillská abeceda se však neliší od unciiální řecké písma a není tedy v plném smyslu „vynálezem“. Ba, některá kyrillská písmena, která nejsou převzata z řečtiny, dají se vysvětliti jako zjednodušená písmena hlaholská, např. oba jery (tvrdé a měkké), ju, ž. š. Také Šafařík tuto novost hlaholského písma neopomíjí vícekrát zdůrazňovat.

Autor hlaholice byl podle Šafaříka „písem znalý orien-

talista“, který svých znalostí (hebrejštiny, samaritánštiny, aramejštiny aj.) použil při sestavení hlaholice. Konstantin Filosof ji sestavil ještě v Cařihradě před odchodem na Velkou Moravu a seznámil s ní své pomocníky a žáky. Tuto abecedu přizpůsobil Konstantin známému nářečí makedonsko-bulharskému. Hlaholice pronikla do Bulharska, hlavně však zakotvila v Charvátsku, Dalmácii a na přilehlých ostrovech. Za autora kyrilice pokládá Šafařík Klimenta, biskupa velického, který ji sestavil v Bulharsku; odtud se rozšířila do Uher, Rumunska a na Rus.

Můžeme říci, že vývody Šafaříkovy o prvenství hlaholice před kyrilicí představují konečné řešení, které se stalo skoro obecně převládajícím u slavistů.

Složitější je však otázka o *původu* slovanského písma, které se také Šafařík věnoval, a to nejdříve u kyrilice, později u hlaholice. Pokud ještě se domníval, že kyrilice je starší než hlaholice, učil, že Konstantin sestavil kyrilici r. 855, a to na základě řecké abecedy, k níž připojil několik písmen z orientálních abeced: arménské, koptické, hebrejské (srv. Slovánské starožitnosti, I—II, Praha 1836—37, 2. vyd. 1862—63, 811, 815). V Památkách hlaholského písemnictví a ve spise Über den Ursprung, srovnával obě abecedy a hledal vzor hlavně pro hlaholici, při čemž srovnával její jednotlivé litery s literami rozličných cizích abeced. Rozborem hlaholice po stránce paleografické dospěl k tabulce hlaholského písma se jmény jednotlivých liter i s udáním jejich číselné hodnoty. Při tom uváděl u každé litery její podobnost (mnohdy nahodile) s literami cizích abeced (s runami a s abecedami východními: hebrejskou, samaritánskou, fénickou, sýrskou, etiopskou, arménskou, gótskou i s abecedami západními: řeckou, latinskou, albánskou aj.).

K názorům Šafaříkovým se přiklonili v podstatě F. Miklosich a F. Rački, k východním abecedám obrátil pozornost též V. Vondrák, který odmítl domněnky o příbuznosti hlaholice s písmem gruzinským (Gaster, Abicht) a dokazoval, že Konstantin použil k sestavení hlaholského písma kromě řecké minuskule též písma hebrejského a samaritánského. Z písma koptického vykládal původ hlaholice F. Fortunatov a V. Lamanskij. Naproti tomu I. Taylor dokazoval ze srovnávání řeckých minuskulních rukopisů hlaholských, že hlaholské písmo je v podstatě a z největší části utvořeno z malé řecké abecedy, tzv. minuskule a že některé hlaholské litery vznikly svaznicemi řeckých písmen. K němu se připojil V. Jagić, který některé svaznice zjednodušil.

Odmítavě nebo nerozhodně se vyslovili k Šafaříkovým názorům Bodjanskij a J. J. Sreznevskij. Názorům Taylorovým a Jagićovým odpovídali Budilovič, V. Miller, A. J. Sobolevskij, A. Rahlfs, naopak kladně se stavěli k Taylorovým výkladům D. F. Běljaev a F. Müller. Výklad hlaholice z řecké kursivy pokládá J. K. Grunskij za nedostatečným i poukazuje na původ určitých liter z abeced východních i z písma latinského. Zásadní stanovisko k Taylorovu a Jagićovu výkladu vyslovil A. Leskien, podle něhož hlaholská abeceda je úplně založena na řecké minuskule IX. století a nelze některá písmena odvozovati z východních neb jiných abeced. S ním souhlasí V. Gardthausen. Rovněž S. M. Kul'bakin tvrdí, že většina hlaholských písmen je řeckého původu. K. Wessely spatřoval původ hlaholice v latinské kursivě IV.—VI. století, která se tehdy podobala řecké kursivě. Náš slavista J. Vajs se přiklonil k názorům Taylor—Jagićovým o původu velké části hlaholských písmen z řecké minuskule a k názorům Šafaříkovým a Vondrákovým o původu některých hlaholských liter z východních abeced (srv. J. Vajs, Rukověť hlaholské paleografie, Praha 1932, 22 n.).

V nejnovější době obrátili mnozí autoři znovu svou pozornost k otázkám o původu slovanského písma a též k paleografické stránce hlaholského písma, při čemž pronášejí názory, které ohrožují dosavadní výklady (Šafařík, Vondrák, Taylor, Jagić, Vajs aj.). Patří sem: Ližhačev, Granstrem, Georgiev, Hamm, Todorov, Lettenbauer, Tichomirov, Konstantinov, Čyževskij, Černych, Hocij aj., jejichž složité výklady tu opomíjíme, ponechávaje je na pozdější dobu.

Pokud jde o vlast staroslověnského jazyka, soudil Šafařík, že je to nářečí makedonsko-bulharské a nesouhlasil s teorií Kopitarovou o panonském jeho původu. Po-

zdějí se však zčásti k němu přiklonil, pokud šlo o staré památky hlaholské (překlady). Za vlast slovanského písemnictví a hlaholismu pokládal Šafařík Makedonii a Panonii s Moravou (srv. J. Kurz, uv. čl. 367 n., K. Paul, uv. kn. 219 n., 279 n.). Je jisté, že jak slovanská abeceda, tak začáteční staroslověnské překlady (evangeliář) byly pořízeny v Cařihradě ještě před odchodem soluňských bratří na Velkou Moravu. K nim bylo použito makedonsko-bulharského nářečí. Později v Panonii a na Moravě dostal jazyk staroslověnských památek z tohoto období a prostředí své zabarvení (panonismy, moravismy, slovákismy), které potom při přepisu těchto památek na jihu a na Rusi mizelo.

K činnosti Šafaříkově též patří jeho vydání některých staroslověnských rukopisů. Tak v Památkách dřevního písemnictví Jihoslovánů vydal: Život Konstantinův, Život Metodějův, dále Život sv. Symeona, Okázky občanského písemnictví (listiny, psaní nápisy), krátké letopisy srbské, Chrabrou Obranu slovanského písma. V Památkách hlaholského písemnictví podal výbor ze starých i pozdějších bulharských a charvatských hlaholských památek, mimo jiné kratší řeckou legendu o sv. Klimentu. Šafařík prozkoumal též další redakce církevněslovanského písemnictví a jeho osudy v prostředí srbském, charvatském, bulharském, moravsko-českém a slovenském. Shromáždil rovněž velkou sbírku staroslověnských rukopisů (srv. J. Vašica a J. Vajs, Soupis staroslověnských rukopisů Národního musea v Praze, Praha 1957, F. M. Bartoš, Soupis rukopisů Národního musea v Praze II, 1927).

Pod vlivem Dobrovského, který slovanskou bohoslužbu v Čechách nepřipouštěl a proto také nedal správnou od-

pověď na její pokračování v klášteře sázavském, i Šafařík mluvil o slovanské bohoslužbě v Čechách záporně. Když však A. Ch. Vostokov objevil I. staroslověnskou legendu o sv. Václavu, podal Šafařík její jazykový rozbor (v rozpravě F. Palackého, O umučení kn. Václava, podle legendy slovanské, úvaha kritická, ČČM 11, 1837, 406 až 417), kde dokázal, že legenda byla napsána původně v Čechách. Totéž učinil Šafařík když K. Höfler nalezl r. 1855 Pražské zlomky hlaholské, které vydal a rozebral (Glagolitische Fragmente, Praha 1857). Kladl je buď do doby cyrilometodějské nebo na české území do doby brzo následující (což pozdější bádání opravilo). Šafařík dospěl proto k závěru, že jak hlaholice, tak slovanská bohoslužba existovala na Moravě, v Čechách i na Slovensku.

Všemi svými pracemi přispěl P. J. Šafařík k poznání cyrilometodějského období, vydal nové prameny cyrilometodějské, rozřesil složitou otázku o prvenství hlaholského písma před kyrilicí, může být pokládán za zakladatele hlaholské paleografie, poukázal na orientální původ určitých hlaholských liter, pojednal o charvatsko-hlaholském písemnictví atd. Ve svých Slovanských starožitnostech nastínil historické osudy Slovanstva, zvl. pak Slovanů polabských. K nim přistupuje jeho Slovanský národopis, Praha 1842. Šafaříkovo dílo stalo se základem pro jeho pokračovatele L. Niederle, autora monumentálního díla Slovanské starožitnosti, I, II, IV, Praha 1902 až 1924, Život starých Slovanů, I—III, Praha 1912—1921, Rukověť slovanských starožitností, Praha 1953, P. J. Šafařík se zapsal svým dílem do dějin Slovanstva, slovanského písemnictví a literatury písmem trvalým a nesmazatelným.

ThDr. Antonín Salajka.

OLBRAMOVA ÚČAST NA VEŘEJNÉM DĚNÍ

Za rozháraných poměrů, které nastaly v Čechách a byly způsobeny netečností královou, nepřátelstvím vůči němu v říši, jakož i nesvorností mezi bratry a bratranci byl povolán Olbram za jednoho z rozhodčích sporů. V tomto poradním sboru osmi nejvýznamnějších mužů stojí Olbram mezi čtyřmi zastupujícími krále proti panské jednotě, což je pro pozdější vývoj důležité. S ním hájí zájmy panovníkovy ještě patriarcha Václav Králík, Heřman i Beneš z Choustníka.

Co páni Václavovi IV. nyní i dříve vytýkali, prozrazuje list asi z r. 1397. V něm autor, člen panské jednoty, mezi jiným píše: „Nejjasnější kníže, pane můi milostiví! Proč jste nenásledovali nejnepřemoženějšího otce Vašeho Karla šlépějí? Má všetečnost nemůž se nadvíti, že korunou císařskou až do tohoto času hlavu Vaši Výsosti nepřikryli jste, kteréž však otec Váš Vám i bratřím Vaším velikými dary a úsilím dobyl. Z toho Vaši Výsosti a králi českému mnohé škody a křivdy staly se. Ó, Výsosti, proč tak dlouho slovy pěknými a lahodnými in suspenso drželi jste čísařství? Proč tak dlouhý čas trpěli jste křivého papeže a víře křesťanské bládniti dopustili jste, poněvadž té věci byli jste rozumnými příčinami soudce postaveni? Proč takovou chtivostí nevěru židovskou milovali jste, proč Vaše jasnost učeným pražské koleje studentům a kněžím Nerónovu ukrutností protivila se, neukazujíc jim Vaši jasnosti lásky, neb některé jste jímali, jiné stínali, jiné topili, jiné hřebelci jako hovada cídili, jiné bili jste kyji, žádné jim neukazuje pomoci, ale kládami, okovy i všelikými haněním je mnohokrát zahanbovali jste? Křehkými Vaše upřímné svědomí bylo obdařeno radami, když všechny kostely pražské zlúpiti chtěli jste, bojím se za jisté, že jasnost Vaše, jakožto Nabuchodonosor pro neslušnosti svrchu učiněné boží rány neujde. Z králů nejjasnější synu otce Vašeho Karla, kterak velmi zlým rozumu byli jste oblečeni zlatohlavem, když osvěcené kníže pana Jošta, markrabě a urozeného pana Bočka z Kunštát, jinak z Poděbrad, zjímali jste ohyzdně, pečeti, listův Vašich i slov vůči zrušili jste. Na krále takové věci nepřisloušejí. Poněvadž zajisté bázeň boží počátek moudrosti, z prstí, jakožto jiný člověk jste stvoření a duše: odporné věci opusťte! Zmužilostí královskou dětinské věci zavržte, poněvadž dávno dětinské střeživce zedrali jste. Sami na se budoucně pamatujte, abyste koruny římského císařství tak pevně drželi, aby z Vašich a Vašich bratří rukou

v moc jiných nepřišla. A v tom rozmnožení jasnosti, chvála, čest a veselí ode všech lidí se ukáže“.

Schylovalo se tehdy k domácí válce proti hlavnímu rušiteli míru, markraběti Prokopovi, prý původci všech rozbrojů v království, jak stanovilo 18. V. r. 1400 svolání vyhlášené z Jihlavy. Bohudík, podařilo se ji zažehnat také pro potřebu jednoty a svornosti nutné k veliké celonárodní slavnosti korunovace královny Žofie. Byla určena na 15. III. r. 1400 a značnou měrou zaměstnávala pražského arcibiskupa. Ceremonie byla stále odkládána také asi proto, že by ji musil vykonat králem nenáviděný Jenštejn. To však nebylo jedinou příčinou. Pravděpodobně šlo při jejím oddalování také o to, aby královna nenabyla co nejdéle zákonného postavení, které by ji činilo faktickou paní věnných měst. Těch až do r. 1393 používala ovdovělá císařovna Eliška.

Korunovační obřad se rozvinul podle platného řádu ve svatovítské katedrále za vrchního pořadatelství královny a hořmistra Buška Caltý z Kamenné Hory. Z královského paláce vyšel ve stanovený den průvod s konšely a staršími měšťanskými, s radními písaři oděnými „v roucha ze sukna bruselského barvy brunátné“ společně s měšťanstvem, cechy a pořádky řemeslníků a umělců nesoucích hořící svíce, snad i jiných měst královských, dále opaty klášterů, které se počítaly ke královské koruně a nejvíce asi přispěly na úhradu nákladů korunovace. Za nimi teprve následovali světitel biskupové s vyšehradským proboštem Králíkem z Buřenic, arcibiskupem Olbramem a Janem Železným. Své místo zaujali Zikmund, král uherský, Jošt, markrabě moravský, Fridrich, purkrabí norimberský a jiná knížata. Následovala královna Žofie, kráčekjící pod nebesy z brokátu nesenými zemskými pány pod pořadatelstvím Oldřicha Zajíce z Hasenburka. Byla prostovlasá, ozdobená nádherným hřebenem posetým perlami v rouše podobném ornátu s pozlacenou kápí. Průvod, po jehož stranách nesený svíce a v němž nechýběli ani hudebníci, uzavírali státní úředníci, z nichž nejvyšší nesli státní znaky: purkrabí Jindřich z Rožmberka korunu, nejvyšší soudí Berka z Dubé žezlo a Jan Michalec říšské jablko. V katedrále usedla královna na trůně mezi svatovítskou abatýší Kunkou z Kolovrat a ovdovělou věvodkyní Zhořeleckou. Podle korunovačního řádu totiž „šlechtěná abatýše sv. Jiří na Praze zákona sv. Benedikta pro své důstojenství pozvána a prošena při korunovaci

králové vždy má být. A okolo ní stanou šlechtici a paní urozené“.

Vlastní obřad zahájil M. Jan z Mýta, řeč. Sofista, rektor pražské universi, vzdělaný, důvtipný i výmluvný, jehož Balbín srovnává s učeným Arnoštem z Pardubic, výkladem o korunovačních klenotech proneseným česky a německy. Potom zaintronoval Olbram, jemuž asistovali Jan Kbel a Václav z Radče, Introit „Dum sanctificatus fuero“. Před evangeliem, zpívaným diakonem Václavem z Radče, pomazal arcibiskup podle předpisů korunovačního ceremonielu královnu oděnou do zvlášť šité tuniky posvátným olejem mezi lopatkami a na prsou, načež jí vložil na hlavu korunu, která dosud spočívala na oltáři sv. Víta. Tím za zvuku jásavé hudby vlastní korunovace dokonána a královna odvedena na trůn pod baldachýnem. K oertoriu opět sestoupila, aby obětovala ve zlatých nádobách chléb a víno, což s ní vykonali i ostatní členové panujícího rodu. Následovalo uctívání hlavní relikvie kostela pražského, totiž hlavy sv. Víta, místo oscula pacis. Vzácný ostatek podávali k libání patriarcha Václav Králík a biskup Jan Železný. Na kazatelnu vystupuje arcibiskup Olbram a pronáší kázání. Znovu opouští královna svůj trůn a pokorně přikleká k oltáři sv. Víta, aby přibírala Tělo Páně. Zpět k trůnu ji vedou čestní asistenti, nejvyšší purkrabí Jindřich z Rožmberka a břenek ze Skary, kteří po dobu celého obřadu nad hlavou královny drží těžkou, zlatou, drahokamy i perlami ozdobenou korunu, posvátný symbol českého království.

Po ukončení složitého a starobylého ceremonielu korunovačního se celý průvod odebral do královského paláce, kde královna dávala hostinu. Kromě již vyjmenovaných nejvýznamnějších účastníků tam bylo dosti místa i pro „konšely i starší všech tří měst pražských se všemi služebníky, při čemž vína, ryby, i jiné krmě a nápoje ve veliké hojnosti jsou roznášeny“. O slavnosti jsme do všech podrobností zpraveni, protože jí byl přítomen soudobý reportér, staroměstský kancléř, pohotový Jan z Weilburka, který vše zapsal dosti svědomitě. Kdo chyběl z příbuzenstva, byl markrabí Prokop, bavorský vévodové, královni bratři a hlavně sám král. Proč se tak stalo, o tom zpravodaj prozřetavě pomlčel. Sotva to byla nemoc, spíše nechut k bratru nebo bratranci, snad i obava před jejich úklady nebo nástrahami panstva. Byla to tedy korunovace s veselostí jaksí přítulnou, s radostí nerozvitou do nefalšovaného, nezatíženého jásotu. Vynikla na ní osamocenosť pražského dvora a když se nečetní oficiální hosté rozjeli, bylo ještě smutnější. Zdá se však, že sjezd knížat lucemburského rodu dosáhl aspoň jednoho praktického výsledku: rozhodl, aby se Václav IV. vypravil opět do říše. Bylo však již pozdě a tak smutná korunovace byla předzvěstí nedalekého smutného konce Václava IV., kterého sněm kurfiřtů v Oberlahnsteinu 20. VII. r. 1400 sesadil pro „nesnesitelné zlořády s trůnu říše, jakožto neužitečného, líného, pro římskou říši zcela nevhodného“. Současně zprostil „všecka knížata přísah vykonaných jemu“. Byla to rána a potupa nejen pro krále, ale pro celý národ a v něm i pro arcibiskupa Olbrama ze Škvorce, dosud králi vždy cele oddaného. Snad bylo právě Olbramovou zásluhou, že Řím Václavovo sesazení dlouho nebral na vědomí. Ještě 1. V. r. 1402, tedy skoro dva roky po lahnsteinské proklamaci, tituluje Bonifác Václava jako římského a českého krále. Ruprechta, jeho nástupce, jako takového jmenuje bula teprve z 29. IX. r. 1403.

Ponižující konec Václavova panování v říši měl svou smutnou vnitropolitickou ozvěnu. Vyvolal nové vojenské napětí, nechut panstva ke králi a jeho touhu po zvýšení vlivu v království. Tomu hrozila zhoubná nejen od panského vojska, ale i od sborů míšeňských. Předělo tomu smírné jednání mezi panstvem a králem zakončené smlouvou, která způsobila rychlý odchod cizinců od Prahy 12. VIII. r. 1401. Král předal dohodu takřka všechnu moc ve státě čtyřem předním mužům panské jednoty: arcibiskupu Olbramovi, Jindřichu Rožmberkovi, Otovi Bergovi z Biliny a Janu Krušinovi z Lichtenberka. Králi se snad učinil ústupek jen v tom, že místo Jana Železného dostal v radě místo Olbram, také Krušina mu patrně vyhovoval. Zato těžce nesl přítomnost Bergovu. Někteří měli arci-

biskupovi za zlé, že stál mezi nepřáteli Václavovými před Prahou v době, kdy se k ní hrnula i vojska německá. Na to odpověděl moudře spravedlivý Palacký: „Nemůžeme nedomyšletí se se strany Václavovy provinění skutečně hrubých, když i takové muže již spatřujeme odvraceti se, kteří posavad vždy věrně jeho se přidrželi, jako pražský arcibiskup Olbram a pánové Jan Krušina i Puta z Častolovic“.

Ačkoliv byl Olbram vlastně jedním ze čtyř místodržců, neubráníl klérus své arcidiecése rozmanitých násilností ze strany panstva a proto sám vydržoval na svou i jeho ochranu vojenskou hotovost. To potvrzuje jasně zápis v tzv. Kodexu vodňanském (Mus. knih. v Praze II F 2, 186) vzniklém již asi v prvním desetiletí XV. stol., kterým se také jednou provždy vyvrací nařčení jeho z lakoty: „Rodový majetek svůj i svého bratra vynaložil na zbrojnoše potřebné k obhajobě pražské církve“. O tom svědčí i daň třebonského kláštera zaplacená v březnu r. 1402 „pro clero a laicis vexato“. Šlo tedy o násilnosti na duchovenstvu provedené v širším měřítku. Příchyllost Olbramova ke králi a k zemi se tím měřítkem neumenšila. Když se proneslo, že se král přece jen odhodlá k ochraně toho, co se ještě dále, jeti do Říma, asi v březnu r. 1402 tedy nedlouho před Olbramovou smrtí, vydal pražský arcibiskup oběžník, v němž vybízel všechno duchovenstvo, aby odvedlo polovinu papežského běžného desátku pod církevními tresty na den sv. Víta na tento účel.

Olbram tedy nebyl ani vedoucím politikem, zasahujícím rozhodujícím způsobem do osudu království. Velikost, genialita není však Prozřetelností každému dána. Také nejsou dány vždycky příznivé okolnosti, za nichž by se mohla projevit. Co však se vyžaduje od každého je dobrá vůle, píle a upřímná snaha. To vše čtvrtý pražský arcibiskup osvědčil v dostatečné míře. Také trpělivě a milující věrně české srdce Olbramovi nemožno patrně upřít.

I lze bez nadsázky říci, jak tužil také Palacký, že byl důstojným, ale ideově posledním pokračovatelem prvních tří českých arcibiskupů. V jeho případě, jako vzácně v církevních dějinách, byl nepotismus plně oprávněný, ne-li přímo požehnaný. Dejme se věst a poučit jen stejnojmenným gestem, které vtisklo do jeho ruky pero k napsání lásky ke Kristu proniknutého traktátu „De laude nominis Jesu“. Tento svůj literární plod nevěnuje bratrovi prelátu Václavovi ani jinému z četných přátel a ctitelů mezi nižším, hlavně řeholním duchovenstvem. Je určen jedinému „jehož dobré vlastnosti nevypočítává, aby nebyl v podezření“. Pohnutkou této jeho práce podniknuté již v posledních měsících pozemského života byla nejpravděpodobněji dokonalá znalost Olbramovy duše. Nenápadně nepochybně asketickou skromností diktované vystupování Olbramovo navazuje pozorovatele vytvořit a podržet si o něm představu jako o pastýři naplněném těžkou a osudovou odpovědností za duše, za arcidiecési, za národ. V tom pak měl svůj jedinečný vzor ve svém kněžsky velíkém, ne-li svatém strýci Janovi II., jehož požehnanému odkazu zůstal vcelku věren. Tichý Olbram se nám jeví v příznivém světle jako udržovatel a pokračovatel v tradicích svatováclavsko-vojtěšských a karloernestinských. V ničem tyto nábožensko-národní, křesťansko-české tradice neznevážil, v ničem nezpochybnil. Jeho příkladné vlastnictví mu přikazuje státi věrně i při nešťastném vladaři Václavu IV. přes všechna příkoří, kterými pronásleduje církev a duchovenstvo (list panstvu z r. 1397), samozřejměm sebevědomou lásku k církvi prozrazuje jeho iniciativní a eminentní zájem o její instituce v oblasti jemu svěřené (visitace katedrál, synoda v Litomyšli svolaná asi na 4. IX. r. 1401 se jistě neslavila bez jeho vědomí). Nikdy mu nejde o osobní prospěch. Tim vším se tento dějinami dosud opomíjený pražský metropolita zařadil jako čtvrtý naprosto důstojně do řady prvních českých arcibiskupů, strážců a ctitelů posvátných relikvií a hlavně jejich myšlenkového obsahu, které kryje hradčanská katedrála — kostel pražský.

ThDr. Václav Bartůněk.

Národní a universitní knihovna v Praze: VII C 13.
 Rukopis Nár. musea v Praze: II F 2 (Kodex vodňanský).
 Archiv metropol. kapituly v Praze: XVI, XIX 1, XX 3, XX 21, XX 28, XXI 13, XXI 36, XXIII 28, XCII.
 Aschbach J.: Geschichte Kaiser Sigmunds. I—IV. Hamburg 1838—45.
 Bachmann A.: Geschichte Böhmens II. Gotha 1905.
 Balbin B.: Miscellanea hist. regni Boh. Dec. I. Lib. 6. Pragae 1684.
 Bartoš F. M.: Čechy v době Husově. Praha 1947.
 Týž: Po stopách pozůstalosti M. J. Husi. Čas. archivní školy. Praha 1940.
 Bartůněk V.: Jan z Jenštejna. Duch. pastýř 1959—60.
 Beckovský J.: Poselkyně st. příběhů. III. Praha 1880.
 Berghauer J.: Protomartyr poenitentiae. Št. Hradec 1761.
 Borový Kl.: Libri erectionum archid. Pragensis I—VI. Pragae 1878.
 Cibulka J.: Řády korunovační středověké. ČKD 1935.
 Crugerius J.: Sacri pulveres. Majus. Litomyšl 1668.
 Codex diplomaticus Lusatiae superioris. III.
 Čelakovský J.: Soupis rukopisů hl. m. Prahy. Praha 1907.
 Emler J.: Diplomatař kláštera kanovníků řádu sv. Augustina v Roudnici. VKČSN 1893.
 Týž: Opravy a doplňky statutů kostela Pražského učiněné od arcibiskupa Olbrama. VKČSN 1889.
 Flajšhans V.: Jan z Mýta. VČA XIV, 1905.
 Týž: Předchůdcové Husovi. Petr ze Stupna, Mikuláš z Rakovníka. VČA XIII, 812, 1904.
 Frind A.: Die Kirchengeschichte Böhmens III. Prag 1872.
 Gams P. B.: Series episcoporum eccl. catholicae. Leipzig 1931.
 Haas A.: Archiv koruny české. Praha 1947.
 Hellert J. A.: Jan Hus. Praha 1857.
 Havránek-Hrabák: Výbor z čes. literatury po dobu Husovu. ČAV, Praha 1957.
 Hoříčeka A.: Der Aufruf des Herzogs Joh. v. Görlitz 7. VII. 1394. MVGDB XXVIII, 1890.
 Jansen J.: Papst Bonif. IX. (1389—1404) u. seine Beziehungen zur deutschen Kirche. Paderborn 1904.
 Jechť R.: Der oberlausitzer Hussitenkrieg u. das Land der Sechsstädte unter Kaiser Sigmund. Görlitz 1911—16.
 Týž: Geschichte der Stadt Georlitz I. Görlitz 1926.
 Jireček H.: Právníký život v Čechách a na Moravě. Praha—Brno 1903.
 Kletke K.: Regesta Historiae Neomarchicae. Märkische Forschungen 1867. X.
 Kollmann H.: O kolektorech komory papežské v Čechách. VKČSN 1897, Praha 1898.
 Köpl: Testament des Georg Burghard v. Janovic. MVGDB XXI.

Krofta K.: Monumenta Vaticana V, 1, 2 Pragae 1903, 1905.
 Lindner Th.: Geschichte des deutschen Reiches unter König Wenzel. II. Braunschweig 1880.
 Macek J.: Tábor v husitském revolučním hnutí. ČAV, Praha 1956.
 Mitteilungen des Instituts für österr. Geschichtsforschung. Innsbruck 1915.
 Monumenta historica universitatis Pragensis II. Pragae 1834.
 Neues Lausitzisches Magazin. Bd. 59. 1883.
 Neumann A.: Prameny k děj. duchovenstva v době předhusitské a Husově. Olomouc 1926.
 Nejedlý Z.: Dějiny husitského zpěvu. I., II. ČAV, Praha 1954.
 Novák-Quicke: Un testament inédit de l'empereur Charles IV. ČCH 1927, 613.
 Novotný V.: M. J. Husi korespondence a dokumenty. Praha 1920.
 Týž: Jan Hus, život a učení I. Praha 1919, II. Praha 1923.
 Odložilík O.: Leták M. Štěpána z Kolína z r. 1393, VUS, Praha 1926.
 Palacký F.: Archiv český II, III.
 Pelzel F. M.: Lebensgeschichte des röm. u. böhm. Königs Wenzel. II, Prag 1788.
 Pešina T.: Phosphorus septicornis, Pragae 1673.
 Podlaha A.: Series praepositorum... Pragae 1912.
 Podlaha-Šittler: Chrámový poklad u sv. Víta v Praze, Praha 1903.
 Podlaha-Hilbert: Metrop. chrám. sv. Víta. Praha 1906.
 Podlaha A.: Catalogus codicum, Pragae 1923.
 Týž: Catalogus incunabulorum, Pragae 1926.
 Týž: Liber ordinationum cleri (1395—1416), Pragae 1922.
 Prochno J.: Zittauer Urkundenbuch I, 1234—1437, Görlitz 1938.
 Pubička F.: Chronol. geschichte Böhmens VII, Prag 1788.
 Rouček R.: Chrám sv. Víta, Praha 1948.
 Ruth F.: Kronika král. m. Prahy, I až III, Praha 1904.
 Sborník historického kroužku, Praha 1902.
 Sedlák J.: Několik textů z doby husitské, Brno 1912.
 Týž: Mikuláš z Drážďan, Hlídka XXXI, 35.
 Týž: Studie a texty I, Olomouc 1914.
 Sedláček A.: Hradý, zámky a tvrze, XII, XV.
 Týž: Českomor. heraldika, ČAV, Praha 1925.
 Tadra F.: Soudní akta konsist. pražské, ČAV, Praha 1900.
 Týž: Kanceláře a písaři v zemích českých, ČAVU, Praha 1892.
 Teige J.: Základy star. místopisu I, Praha 1910.
 Tomek W. W.: Dějepis m. Prahy II., III., Praha 1875.
 Vyskočil J. K.: Arnošt z Pardubic a jeho doba, Praha 1947.
 Zíbrt Č.: Bibliografie II. Praha 1092.

VÁNOČNÍ OBDOBÍ LITURGICKY A PASTORÁLNĚ

Na rozdíl od křesťanských velikonoc a svátků svato-dušních, jež navazují na velikonoc a letnice židovské, dávající jim novou náplň, vánoční svátky mají původ ryze křesťanský a mají vždy stejné datum, Narození Páně připadá vždy na 25. prosince.

První zmínka o svátku Narození Páně je v římském kalendáři Furia Philocala z r. 336, a proto lze právem usuzovat, že tento svátek vznikl v Římě aspoň r. 335. Někteří ovšem na základě Stromat Klementa Alex. připouštějí, že tento svátek byl na 25. XII. stanoven už za éry katakombální.

České slovo vánoce je z německého Weihnachten = svatá, narozením Páně posvěcená noc, aniž ovšem tím lze tvrdit, že by 25. prosinec byl skutečným datem narození Ježíše Krista. Předtím slavila se památka narození Krista Pána ve svátek Zjevení Páně a někde i 28. března, 18. a 19. dubna, 29. května i jindy.

Proč byl na Hod boží vánoční stanoven 25. prosinec, není dosud zjištěno. Je možné, že křesťanství chtělo zatlačit slavnost kultu Mithrova (Natale solis invicti), která se tehdy v Římě slavila. Mithra byl prastarý indic-

ký bůh nebe, světla a slunce a jeho kult se časem rozšířil téměř po všech východních zemích a v prvních dvou stoletích křesťanských pronikl i do Říma. A když se sám císař Kommodus (180—192) mystériím Mithrovým zasvětil, šířil se tento kult hlavně ve vyšších kruzích římských a za Diokleciána byl Mithra dokonce prohlášen za státního boha. Přijetí za člena Mithrových mystérií dalo se pokropením krví poraženého býka (taurobolium), členové nazývali se mezi sebou bratři, dělili se na 7 tříd, do nichž se postupovalo jakýmsi svěcením, byli zavázáni k přísnému mravnímu zákonu a jen čtyři vyšší třídy mohly se zúčastnit mystérií a zejména jejich náboženské hostiny, na které se podával chléb a voda s vínem. Křesťanští apologeté v těchto ritech, které se konávaly 25. prosince, viděli dábelské napodobení ritu křesťanských, a proto na ten den prosazovali památku narození věčného Slunce, Ježíše Krista, kterého nazval už Simeon „Světlem k osvícení národů“ (Luk. 2, 32), a svatí Otcové (např. Cyprián, Ambrož) podle Malachiáše (4, 2) Sluncem. Duchesne aj. vykládají však volbu 25. prosince z číselné symboliky. V číselné symbolice zna-

menají zlomky nedokonalost, což u Krista Pána nelze připustit, a protože podle tehdejší tradice (Tertul., Adv. lud. c. 8) Kristus Pán prý zemřel 25. března, musel prý i jeho pozemský život trvat jen plné roky, tj. bez přídatku nějaké části roku, a musel tedy být 25. března počat a 25. prosince se narodit. Tento výklad lze těžko přijmout právě tak, jako dohad jiný, že totiž vánoce prý vznikly přeměnou pohanských saturnálií, o nichž Římané vzpomínali na zlatý věk za Saturna a slavili je jako svátek rovnosti, volnosti a veselí, dávající si o něm vzájemně dárky. Saturnálie však trvaly od 17. do 23. XII., takže ani jejich datum se neshoduje s datem našich váno. Nejvíce pravděpodobný zdá se tedy výklad první.

Už ve 4. století toto datum vánoce přešlo i na Východ, neboť pravověrní křesťané chtěli také tam zvýšeným uctíváním Syna Božího rychle čelit bludům ariánským. Původně se totiž narození Spasitelovo v Orientě slavilo 6. ledna, jak to dosvědčuje sv. Epiphanius, sv. Efrém, Cassián aj., ale když tam ve 4. stol. ze Západu přešlo Narození Páně s datem 25. XII., tož tamní památka narození Ježíše Krista, vázaná dříve na 6. leden, se vytratila a předmětem oslav 6. I. stal se tam příchod mudrců, křest Páně a zázrak v Káni galilejské. A poněvadž tyto události jsou podřízeny jedné ideji, totiž že Kristus Pán zjevil své božství celému světu, tak tedy 6. leden dostal název Zjevení Páně (Epifania Domini). O tomto svátku až příště.

Dnes si především připomeňme, že na Hod boží vánoční smí každý kněz sloužit tři mše sv., jež podle evangel. perikop připomínají trojí narození Syna Božího: Casné z Panny Marie, duchovní v srdci spravedlivých a věčné z Otce. Ví o nich již Liber Pontificalis z r. 520 a sv. Řehoř Vel. (+ 604) nazývá tento obyčej starou tradicí. Poněvadž se Kristus Pán narodil v noci, tož tedy první mše sv., je-li mši konventní nebo farní (kán. 821, § 2), se slouží o půlnoci nebo ve velmi časných hodinách ranních a samozřejmě lze při ní podávat sv. přijímání (kán. 867, § 4 a 869). Tato mše sv. sluje „in nocte“, půlnoční, jitřní, andělská. Neslouží-li kněz mši sv. za účasti věřícího lidu, tedy mši sv. o půlnoci ze zbožnosti sloužit nesmí. Takto si kněz mši sv. podle cit. kán. může sloužit až na úsvitě dne a později. V duchovních a zbožných domech, v jejichž kapli se uchovává nejsv. Eucharistie, může však týž kněz mít o půlnoci pro obyvatele těchto domů a jejich příbuzné všechny tři mše sv. najednou a může při nich také servatis servandis podávat (kán. 821, § 3). Na vznik půlnoční mše sv. nepochybně působil zvyk jeruzalémské církve, která podle poutnice Etherie oslavovala narození Páně noční mši sv. u jesliček v betlémské jeskyni. Proto také až do 12. stol. i v Římě bývala „půlnoční“ v postranní kapli v basilice u Panny Marie Větší (P. M. u jesliček), což jaksi dosvědčuje v misálu uvedené statio „ad praesepe“.

Druhá mše sv. neměla původně vztahu k narození Páně, ale byla jí na úsvitě v císařském dvorním kostele sv. Anastázie na Palatinu v Římě slavena památka sv. Anastázie, mučednice. Později však byl pro druhou mši sv. zaden formulář de Nativitate a sv. Pius V. pro sv. Anastázii předepsal jen kommemoraci; tato mše sv., nazvaná „in aurora“, ranní, pastýřská, poněvadž v té době se Pánu Ježíši klaněli pastýři. Pokud pak se týče třetí mše sv., která původně byla jedinou vánoční mši sv., tedy tato se sloužila až za plného světla (dnes ovšem i večer) a nazývá se proto „in die“ nebo velká; bývala sloužena u sv. Petra, ale od dob Řehoře VII. je sloužena jako mše sv. půlnoční u P. M. Větší.

Někteří liturgisté píší, že církev připustila na tento den tři mše sv. proto, aby se dokonale vyjádřila vděčnost celé Nejsv. Trojici za milost vtělení Páně. První mše sv. je prý děkovnou obětí Otci, že „tak miloval svět, že svého jednorozeného Syna dal“ k naší spáse, druhá mše sv. je prý děkovnou obětí Synu za jeho láskyplné ponížení při vtělení a konečně třetí mši sv. děkujeme prý Duchu svatému, jehož působením se stal Syn Boží jedním z nás.

Případné-li den Narození Páně někdy na pátek, bude snad vhodné věřícím připomenout, že odpadá půst, protože někteří věřící, čemu se kdysi učili v náboženství, zapomněli, příp. ani zásadu o zrušení postu v některé

svátky neznají. Již prvotní křesťané se nikdy v den sváteční nepostili a různé církevní sněmy půst újmy i zdrženlivosti od masa o dnech svátečních přímo zakázaly. Na Hod boží vánoční, když si připomínáme, že se mezi námi objevil Syn Boží v lidském těle, máme se radovat opravdu cele a tak tedy i tělu se má dopřát lepší stravy, včetně masa, i když tento den připadne na pátek. Nyní byla i štědrovečerní zdrženlivost od masa přeložena na 23. prosinec.

Od r. 1223 souvisí s narozením Páně stavění jesliček, jež onoho roku u Grecia postavil sv. František z A. a jeho duchovní synové je pak za souhlasu sv. Stolicе rozšířili po celé církvi. Jesličky, kde je Ježíšek pod mateřskou péčí Panny Marie, stávají v kostele do Zjevení Páně, ale mohou tam zůstat až do našich lidově zvaných hromnic, ježto i tento svátek svým obsahem patří ještě do doby vánoční. Právě o Zjevení Páně lze k jesličkám přidat figurky třech sv. mudrců. Jesličky jsou sice hlavně pro děti skvělou lekcí katechismu, ale i mnohé srdce dospělejších teprve u jesliček někdy poznalo Spasitele, příp. pochopilo jeho nesmírnou lásku k nám lidem a pak třeba též samo zaplálo láskou a vděčností k Němu. K pobožnostem u jesliček se užívalo: U stromečku (Šťastný), Vánoční deklamace (Svoboda), V září vánočního stromku (Šorm), U jesliček (Pavelka), Jesličky (Kašpar) aj.

Dále souvisí s Božím hodem vánočním vánoční stromeček. Vznikl asi ze středověkých vánočních her, které se konávaly v chrámovém nádvoří nebo v chrámě pod stromem, ověšeným ovocem a oplatky. Vždyť chrámové nádvoří se kdysi nazývalo též paradisus. A tak tedy tento strom symbolisoval strom života v ráji (Gen. 2, 9), z něhož prý (je to ovšem legenda) byl udělán kříž, na němž viselo nejvzácnější ovoce, Spasitel světa. V soukromých domech připomíná se vánoční stromeček kolem roku 1600 a všeobecně se rozšířil až koncem 18. stol. Může být vhodným symbolem stromu života a je-li rozzařen, může symbolisovat i Ježíše Krista. Poněvadž však vánoční stromek sám o sobě strojí dnes i židé a nevěřící, tož v katolických domácnostech mají být pod ním vždy také jesličky.

Podle data narození Páně bylo určeno i datum Obřezání Páně (osmého dne), Obětování Páně (40. dne), Zvěstování Panny Marie, kdy Slovo tělem se stalo (25. března) a Narození sv. Jana Křtitele, který byl o 6 měsíců (Luk. 1, 36) starší, než Pán Ježíš (24. června). U těchto svátků byl tedy respektován postup chronologický, ačkoliv při jiných příležitostech se postup chronologický nerespektoval.

Podle přípravy na Hod boží velikonoční, jejíž podstatou byla doba postní, byla zavedena i příprava na Hod boží vánoční. Je to advent, jenž začíná I. nedělí adventní. První stopy adventu objevují se ve Španělsku koncem 4. stol. a v Římě okolo r. 500. Jeho doba nebyla arci z počátku všude stejně dlouhá — např. ve Španělsku 2 až 3 týdny, v Galii 5 týdnů, v Římě 4 týdny. Římský vzor se posléze v 11. stol. všeobecně prosadil. První neděle adventní je vždy ta, která je nejbližší svátku sv. Ondřeje, jenž se slaví 30. 11. Může tedy připadnout od 27. 11. až 3. 12. Středověcí liturgové nazývali proto sv. Ondřeje vrátným církevního roku a jaksi právem. Byl Kristem Pánem první povolán, pak přivedl k Pánu svého bratra Šimona a lnul velkou láskou ke kříži, jenž je klíčem království nebeského. Slovo advent, jak každý ví, znamená příchod a myslí se jím na trojí příchod Syna Božího: První při vtělení a zrození k oběti vykupitelské, druhý parusijní v den poslední k dokonání, v den soudný a třetí v milosti do duše člověka. Liturgie nepřihlíží pouze k minulosti, nepřipomíná pouze, co se stalo, nýbrž svým mešním a svátostným kultem prostředkuje příchod v milosti, aby každého dobře připravila na příchod k dokonání, kdy přijde Pán ve slávě soudit živé i mrtvé. A poněvadž je to hřích, jenž první příchod Ježíše Krista činí marným, v milosti nemožným a k soudu hrozným, proto adventní liturgií začíná volání k pokání. K pokání vybízí i fialová barva mešních rouch, jednoduchá ozdob oltáře, tlumenější hra varhan a v neposlední řadě i ta okolnost, že při mši sv. umlká jásavé Gloria, v chóru se při preces klečí, vy-

nechává se Te Deum atd. Avšak výzvy ke kaňčnosti jsou doprovázeny tklivými přísliby a prohřáty neobyčejnou vroucností lásky, což má v našich srdcích rozdmátl plamen touhy po příchodu Božího království. Tato touha je hlavně vyjádřena ve velkolepých sedmi „Ó antifonách“ bližšího vánočního předhodu od 17. prosince. V nešporách tyto antifony byly už v 9. stol. a závěrem k tomu lze říci, že adventní pokání se od pokání doby postní značně liší, není tak smutné a v adventě zcela neuniká ani Aleluja.

Hlavními liturgickými mluvčími adventu jsou veliký starozákonní evangelista a prorok touhy Isaiáš a největší Vykupitelův heroď sv. Jan Křtitel. Vedle nich se na posvátné scéně liturgie objevuje zářný zjev Vykupitelovy Matky, v níž lidstvu zasvitly červánky vykoupení; Panna Maria má být naší vůdkyní, naším vzorem a naší pomocnicí v adventní duchovní obnově. Proto se v adventě slouží mše sv. k její počtě, zvaná podle začátečního slova mešního formuláře Rorate. Slouží se v časných hodinách ranních, kdy je ještě tma, což je symbolem duchovní tmy před příchodem Ježíše Krista, do níž početím Panny Marie zasvitla „hvězda jitřní“. A proto se také v adventě od r. 1708 slaví mariánský svátek svátků (8. 12.), svátek Neposkvrněného početí P. M., kdy samozřejmě lze oltář slavnostně vyzdobit, právě tak jako se snese přiměřená výzdoba hlavního oltáře i v jiné dny, jež nejsou „de ea“, při odpoledním požehnání a zejména o III. neděli adventní, tzv. Gaudete, jež je jakousi analogií 4. neděle postní Laetare a která vyjadřuje radost nad blízkým příchodem Pána Ježíše; nemá tedy, resp. nemá, kde je to možno, mít barvu fialovou, ale růžovou.

I. až IV. neděle adventní jsou od 23. III. 1955 dekretem posv. kongregace ritů „Cum nostra“ nedělemi I. třídy, takže tyto neděle mají přednost v okurenci i konkurenci s jakýmkoliv svátkem, který by na ně připadl — podobně jako I. až IV. neděle svatopostní a dále neděle Smrtná, Květná, Bílá a neděle svatodušní. Případ-

ne-li tedy na adventní neděli např. svátek Neposkvrněného početí P. M. nebo v českobudějovické diecési slavnostní posvěcení katedrálního chrámu Páně, tedy v tom případě je sice dovoleno sloužit mši sv. z tohoto svátku, vyjímajíc mši sv. konventní, avšak svátek sám se překládá na nejbližší volný den. Tato výjimka se připouští proto, že věřící lid slaví svátek vždy die ipsa, ovšem liturgicky se může slavnost rozvinout v plném lesku teprve druhý, resp. jiný další volný den. Při konkurenci nešpory budou z neděle a svátek se bude komemorovat. Jestliže na IV. neděli adventní připadne Štědrý den, jako je tomu letos, pak je officium „mixtum“ feriale-festivum.

Po Hodu božím vánočním jsou svátky tzv. průvodců Páně (Comites Christi) — sv. Štěpána prvomučedníka, sv. Jana evangelisty (tyto svátky o jejich dnešních dnech bývaly slaveny už ve 4. stol.) a Mládětek, který o dnešním dnu byl slaven už ve stol. -5. Kristus-ženich při svém vstupu na svět měl prý mít podle Velepísně (5, 10): „Dilectus meus candidus — sv. Jan — et rubicundus — sv. Štěpán — electus ex millibus — Mládětko“ — všechny tyto průvodce a je prý přiměřeno, aby při narození Krista Pána byly všechny druhy mučedníků — sv. Štěpán, martyr opere et voluntate, sv. Jan, martyr voluntate, a Mládětko martyres opere tantum. Poslední den občanského roku — sv. Silvestra — je pro duchovního správce vždy příležitostí učinit před věřícími jakousi bilanci svého správcovství kostela a farnosti (kolik bylo v uplynulém roce příjmů a kolik vydání, co se v kostele zdokonalilo, kolik bylo ve farnosti sv. křtů, svateb, úmrtí ap.), načež pak duchovní správce někdy neopomíná věřícím udělat solidní silvestrovskou meditaci, kterou zakončí nejen vzbuzením lítosti a vhodnou děkovnou modlitbou, jež při slavném svátostném požehnání vyvrcholí vroucím Te Deum laudamus, ale také vroucí prosbou o Boží pomoc a ochranu do příštího roku.

ThDr. Jaroslav Kouřil

DOBA VÁNOČNÍ MILÁ

Uvádím několikaletou praxi vyzkoušený pořad bohoslužeb o vánoční půlnoční. Po slavnostním vyzvání před půlnoční nebo jitřní mší svatou rozsvítí se v kostele jen tolik elektrických světel, kolik je nezbytně třeba. Věřící v tichu očekávají půlnoční začátek bohoslužeb. Není vhodné zpívat nebo hlasitě se modlit růženec. Úderem dvanácté věžních hodin nebo odbitím dvanácti hodin na kůru rozsvítí se celý kostel, mimo betléma. Na kůru začnou varhany preludovat na vánoční motiv, je-li možno za doprovodu houslí, asi 1 až 2 minuty. Mezitím přistoupí kněz, oděn albou a bílým pluviálem, k hlavnímu oltáři, v doprovodu asistence nebo ministrantů. Uprostřed oltáře jsou umístěny jesličky s Jezulátkem z betléma, jsou-li přenosné, nebo jen soška jezulátka, je-li dost velká. Kněz poklekne a zazpívá invitorium: Kristus narodil se nám, pojďme, klaňme se jemu. Povstanou i všichni v kostele a zazpívají píseň, nebo jednu sloku: Narodil se Kristus Pán. Pak kněz: Pán s vámi. Odpověď: I s duchem tvým. Kněz: Modleme se! Bože, jenž jsi tuto přestatou noc pravého světla ozářil, dej, prosíme, abychom téhož světla, jehož tajemství jsme poznali na zemi, také radostí požívali v nebi. Jen s tebou žije a kraluje.

Potom vystoupí kněz k oltáři na evangelijní stranu a vyzve věřící: Povstaňte v Kristu shromáždění a poslyšte, jak římský kalendář — martyrologium — slavnostním způsobem oznamuje rok narození Ježíše Krista. (Viz Duchovní pastýř 1. roč. 1950, čís. 2, str. 7.) Místo čtení martyrologia lze mít krátkou promluvu. Je možno text promluvy vložit do vhodných desek a přečíst.

Uvádíme několik vhodných promluv:

„Svatý papež Lev Veliký takto promlouvá ke křesťanům ve svaté noci narození Páně: Nejmilejší! Spasitel náš se narodil dnes, radujme se... Nikdo není vzdálen účasti na tomto veselí, na této radosti, jejíž jediný jest důvod: Pán náš, vítěz na hříchem a smrti, nikoho viny prostého nenašel, a proto k vykoupení všech k nám sestou-

pil. Ať plesá světec, neboť zblízka mu kyne palma vítězná, nechať se raduje hříšník, že se mu nabízí odpuštění, ať jásá pohan, neboť jest volán k životu. Syn Boží vzal na sebe lidskou přirozenost, kterou chtěl smířit s Tvůrcem, aby dábel, původce smrti, byl přemožen tou přirozeností, kterou sám přemohl. Velebnost vzala na sebe ponížení, moc se spojila se slabostí, věčnost se přioděla smrtelností. Uznej, ó křesťane, svou důstojnost a stav se ucasným božské přirozenosti, nevracej se nedůstojným životem ke staré nízkosti. Pomni, čí hlavy a čího těla jsi údem. Rozpomeň se, že vyrván z moci temnoty, přenesen jsi do světla a království Božího.“

Jiná promluva:

Noc svatých radostí i něžných tuch a přání / se dotkla hvězdným svitem ztlachlých niv, / v ruch městských ulic snesla vůni lesních stráni, / jas stromků vánočních, snů dětských zářný div. / Před léty dávnými v betlémské nivy / sestoupil tajemně vtělený Bůh, / rok co rok zavítá se svými divy / s výsostí nebeských v pozemský luh.

Těmito slovy vítá kněz-báseň dnešní svatou vánoční noc. Jsou opět vánoce a my jsme jimi opět okouzlení, neboť vánoce vždy znovu hřejí, voní, dojmají. A proto jsou také plné poesie, tklivosti, vzpomínek a krásy. Zvony hlaholí a přesto, že je zima, v duši je teplá nálada, ba dnes všechny struny v srdci znějí a z hrdla bezděky vyrazí naše staročeská, ze všech koled nejkrasnější: Narodil se Kristus Pán, nám, nám, narodil se.

Ano, o každých vánočních s radostí a vděčným srdcem téměř už dva tisíce let vzpomínáme a oslavujeme Toho, jehož narození muselo býti úžasným okamžikem v dějinách tohoto světa. Oslavujeme narození Toho, jehož život přinesl nesmírné požehnání celému lidstvu.

My všichni víme, že to nebyl pouhý člověk, ale že to byl již v ráji, tj. na prahu lidských dějin zaslíbený Vykupitel, který byl očekáváním národů a který byl předpovídan proroky, kteří o něm věstili, kdy se narodí, kde se narodí, že se narodí z Panny, že to bude sám Bůh vše-

mohoucí, že bude činit zázraky, že však při tom bude mnoho trpět za hříchy všeho lidstva a na konec za ně zemře, ale že po smrti vstane z mrtvých, založí duchovní království, svou církev, jež potrvá až do skonání světa a kterou brány pekla nepřemohou.

Vy víte, drazí, že vše to, co se o vánocích děje v kostele, v křesťanských domácnostech ale i všude jinde, že se to děje proto, že vzpomínáme a oslavujeme narození Pána našeho Ježíše Krista! A tak dnes, kdy slavíme jeho narozeniny, zbožně poklekněme u jeho jesliček, abychom mu za vše vroucně poděkovali, a slibme mu, že budeme podle jeho příkladu a učení až do posledního dechu svého života důsledně žít a slibme mu také, že budeme rádi ve skutek uvádět i andělský slávozpěv, který se rozlehl oné svaté noci jeho narození na betlémských nivách, že se budeme rádi zasazovat i o slávu Bohu na výsostech a pokoj lidem dobré vůle na zemi!

Chrást světlem plane, v jeslích Božské Dítě, / zpěv nebem jása: Pokoj lidem všem, / vám světlo spásy vzešlo na úsvitě / a zasvítlo chudým Betlémem. / Buď sláva Bohu! země plesá celá. / Buď pokoj lidem! v klenby chrámu zní / a duše lidská štěstím rozechvělá / dnes zpívá s nebem píseň vánoční.

Jiná promluva:

Po bohaté a radostné štědrovečerní večeři, od rozzářených vánočních stromků, pod nimiž jste nalezli dárčky, jimiž láska vašich drahých vám chtěla udělati radost, od teplých kamen, uprostřed noci, přišli jste sem do chrámu, jehož okna dnes slavně září do tmavé noci a z jehož věží tak radostně hlaholí zvony. A s vámi dnes přišli i ti, kteří nejsou častými hosty domu Božího. A proč? Protože dnešní štědrovečerní noc není noc obyčejná, ale svatá, ne temná, nýbrž prozářená slávou narození Spasitelova, ne hluchá a němá, ale rozjásaná slávou andělských zpěvů.

Drazí v Kristu, dejme se v této chvíli prozářit světlem této noci, světlem, kterým jest láska! Neboť jenom ten život je hodný a důstojný člověka, nad nímž září láska k Bohu a k člověku. Dejme se uchvátit zpěvem, který nás má provázet na všech cestách naší pozemské pouti, neboť jenom ten život je hodný a důstojný člověka, který provází andělský zpěv: Sláva Bohu na nebi, pokoj lidem na zemi! Naplníme srdce svá radostí pastýřů betlémských,

neboť jenom ten život je hodný a důstojný člověka, který v němž člověk člověku činí radost! Jenom tak nebude ta dnešní štědrovečerní noc němá, ani hluchá, ani pustá a děsivá a ta naše cesta dnešní sychravou nocí nebude zbytečná, neboť přinese nám i bližním štěstí radost, lásku a pokoj! Promluvy jsou zpracovány podle dr. Kouřila a P. Zimy.

Po promluvě vezme kněz velum, do něj jesličky s jezulátkem a jde v doprovodu ministrantů za zpěvu koledy: Nesem vám noviny... (2 až 3 sloky) do betléma, který se teprve teď rozsvítí. Kněz poklekně u jesliček a přečte hlasitě:

Svatý opat Bernard po dočtení martyrologia oslovil své spolubratry těmito nadšenými slovy: Ježíš Kristus, Syn Boží, narodil se dnes v Betlémě Judově. Zazněl hlas veselí v zemi naší, hlas jásání a spásy ve stanech hříšníků (Ž. 117, 15) Plesejte hory, slyšte nebesa a poslechni země (Is. 49, 13) žasni a oslavuj veškeré tvorstvo, ale především ty, ó člověče: Ježíš Kristus, Syn Boží, narodil se dnes v Betlémě Judově. Kdo jest tak kamenného srdce, aby duše jeho neroztála při tomto slově? Co sladšího mohlo být zvěstováno? Co radostnějšího pověděno? Ježíš Kristus, Syn Boží, narodil se dnes v Betlémě Judově. Mar-ně se namáhá vyčerpat srdce veškerou sladkost té svaté zvěsti. Ó Betléme, maličký, nejmenší z městeček Judských (Mich. 5, 2), nyní zvelebil tebe, jenž jsi velikým, v tobě maličkým se stal. Vesel se, Betléme, a po všech tvých ulicích nechat dnes radostné aleluja se pje (Tob. 13, 22). Které město nebude tobě závidět slávu jeskyně a jesliček tvých? Slavné jest jméno tvé po vši zemi (Ž. 8, 2) a blahoslavi tebe všechna pokolení. (Lk. 1, 48)

Slavné věci všude vypravují se o tobě, město Boží (Ž. 86, 3) protože Syn člověka narodil se v tobě a sám Nejvyšší založil tebe, a všude se volá, všude se hlásá: Ježíš Kristus, Syn Boží, narodil se dnes v Betlémě Judově.

Po krátké, tiché modlitbě u jesliček, vrací se kněz do sakristie, aby se připravil ke mši sv. Lidé zpívají píseň: Zpívala Synu Matička... Tato celá pobožnost nechť netrvá déle, než 25 až 30 minut. Při slavné mši sv. nechť se po latinském čtení zpívá epistola a evangelium česky. Doporučuje se užít textu Colova. Po mši sv. nechť se za zpívání koleda a tím se půlnoční nebo jitřní vánoční bohoslužby končí.

P. Miroslav Juřen.

ROZJÍMAVÝ PŘEKLAD ŽALMŮ

ŽALM 8. DĚKOVNÁ PÍSEŇ ČLOVĚČENSTVA.

Chvála stvořitelského díla. Svým osahem se pojí ke zprávě o stvoření, Gen. 1.

Rozdělení myšlenek:

a) Velebnost Boží,

b) Bůh dal člověku, že předčí ostatní stvořený svět.

1. Sbormistru: getskými nástroji!
Žalm Davidův.

2. Pane,
náš Pane,
jakým údivem plní celou zemi tvé jméno,
svou velebností jsi převýšil nebesa!

3. Z úst dětí, ba nemluvňat, jsi dovršil svou slávu,
na odív svých odpůrcům,
abych tak zkrotil nepřátelského cizáka.

4. Když se tak zahledím na tvá nebesa,
dílo tvé dlaně,
na měsíc, na hvězdy,
jak jsi je uspořádal:

5. co je člověk,
že ho nosíš v mysli,
co je smrtelník,
že se o něj staráš?

6. Učinil jsi ho jen málo menším,
než jsou andělé,
ověnčil jsi ho slávou a ctí,

7. dáváš mu vládnout dílem svých rukou,
všecko mu k nohám položil:

8. ovce a veškerý dobytek,
a ryby v moři,
nad to i polní zvířena,

9. nebeské ptactvo
všecko, co proplouvá mořskými proudy.

10. Pane,
náš Pane,
jakým údivem plní celou zemi tvé jméno!
„Getskými nástroji...“ — překlad stejně, jako
u většiny nadpisů, pouze pravděpodobně, dá se přelo-
žit rovněž: „jako při lisování hroznů.“

BOŽÍ CHVÁLU HLÁSÁ OBLOHA A MRAVNÍ ZÁKON.

ŽALM 18.

*Boží velebnost se odráží jak ve stvoření, tak ve zjevení, tj. v Božím zákoně. Obsahem tento žalm připomíná roz-
slhlý žalm 118. Pátý verš tohoto žalmu aplikuje sv. Pavel
(Řím. 10, 18) na hlásání evangelia všem národům. Jako
slunce všecko prozařuje, tak Boží zákon svou životadárnou
mocí proniká lidský život.*

Rozdělení myšlenek:

I. Píseň o slunci:

a) Pána chválí hvězdná obloha,

b) před zárem slunce se nic neskrýje.

II. Chvála Božího zákona:

a) Boží zákon je: dokonalý, neměnný, útěšný a všem
jasný,

b) Pane, nauč mne tvůj zákon přijímat pokorně!

1. Sbormistru:

Žalm Davidův.

I. Píseň o slunci.

2. Nebesa vypravují o Boží slávě,
obloha rozhlašuje dílo Božích rukou,

3. sděluje si to jeden den druhému,
noc noci předává tuto zvěst,
4. není tu slov, není řeči
a přece není možno
nenaslouchat jejich hlasu,
5. celou zemí se šíří jejich hláhol,
hranic světa dosahuje jejich výmluvnost.
6. Na nich rozestřel stan pro slunce,
které vychází jak ženich ze své komnaty
a kypí nadšením jak hrdina,
když dobíhá k svému cíli,
7. na jednom okraji nebe vychází
a obloukem dosáhne okraje druhého,
nic se neskryje před jeho žářem.

II. Chvála Božího zákona.

8. Pánův zákon je dokonalý,
duši dodá síly,
Pánovo nařízení se nemění,
každý se v něm vyzná.
9. Pánovy příkazy jsou přímé,
jsou srdci útěchou,
Pánovo rozhodnutí je průzračné,
vyjasňuje oči.

10. Pánova bázeň je upřímná
a trvá na věky,
Pánovy soudy jsou dle pravdy,
všechny jsou spravedlivé,
11. máš po nich toužit víc než po zlatě,
po hojnosti zlata ryzího,
jsou sladší nad med
kanoucí zrovna z plástu.
12. Ač je jich tvůj sluha dbalý pozorně
a zachovává je velmi důkladně,
13. kdo však přesto rozpozná vždy omyl?
Zbav mě takových základních chyb
14. a chraň mne před pýchou,
ať mě neovládne!
Jen tak setrvám bez úhony
a vyvaruji se
velikého hříchu.
15. Ať se ti zalíbí slova mých rtů
a smýšlení mého srdce,
Pane,
má skálo,
můj Vykupiteli!

„Slunce jako hrdina“ — přesněji: jako obr, spíše
však: „jako atlet na závodní dráze.“

P. Josef Kunický

PILNOST - SEDULITAS

Na konci občanského roku sluší se zamyslet se nad tím, jak jsme užívali času, jednoho z nejdražších darů Božích. Neboť se říká: vystřelený šíp, vyslovené slovo a ztracený čas již se nikdy nevrátí. — Nevrátí se již nikdy ty krásné a vzácné příležitosti, které jsi v minulém čase měl a nepoužil k tomu, abys utěšil toho člověka, který útěchu potřeboval, nevrátí se již nikdy ona individuální příležitost povzbudit k dobrému člověka, který by toho byl tenkrát tolik měl potřeby, toho druhého, abys odvrátil od zlého, toho třetího, abys mu poradil, ukázal mu cestu k ctnosti, cestu ku štěstí časnému a věčnému ... a tys mu neporadil a neukázal cestu!

Proto je tak potřebná v našem kněžském životě ctnost, na kterou snad moc málo myslíme: pilnost — sedulitas! Pilnost je ctnost, kterou vykonáváme svědomitě, horlivě a řádně své stavovské a veškeré ostatní povinnosti a neztrácíme času z malicherného důvodu. Pilný se nedá ovládat nechutí a omrzelostí. Nechut k práci ať manuální, ať k duchovní a omrzelost, jsou největšími nepřáteli dobrých skutků, práce, studia, vykonávání povinností a veškerého pokroku. Nechut a omrzelost jsou hlavní příčinou zmetků při modlitbě, studiu, kázání a individuální duchovní správy ve zpovědnici ... Nechut a omrzelost od-

bývají práci, studium a modlitbu. Proto modlitba omrzelé duše nemůže prorazit nebesa, nevystupuje k nebesům jako vonný kouř kadidla, ta se plazí loudavě a dusivě, jako kouř v sychravém počasí se táhne po zemi. Omrzelost a nechut k práci zaviňuje mnoho ztrátových časů při studiu, v přípravě kázání a na ostatní naše pastorační práce. „Chce se a nechce se lenivému!“ Př. 13, 4 ... Mne to nebaví, řekne si lenivý a nechá práci a přípravu. Pracuj pilně. Radost z pilné práce se dostaví sama. Neskonale mnoho se udělá, jestliže vše udělám hned a neodkládám.

Zahálčivá mysl o ničem jiném neumí přemýšlet, leč o jídle a hříchu! Proto je také psáno, že zahálka je počátkem zla! Jestliže nevíš, co máš dělat a musíš se rozmyslet, co teď — zlý duch — ti hned poradí co a jak. Dábel je vždy ochotný rádce líných duší. Pile je proto nejlepší ochrana proti zhoubnému vlivu této temné moci. Mějme tedy vždy přesný pořádek v čase, přesný rozvrh hodin a jich náplň, čili program, na každý den v roce. Znáš přítele, který napsal krásné a vzácné pojednání o „Říši pořádku“ nejen o pořádku ve věcech, ale také o pořádku v čase. Na celý měsíc si udělat rozvrh a v předvečer každému příštímu dnu dát každé té hodině náplň, program. Nezapomenout ani na rekreaci, na odpočinek a i té rekreaci dát náplň slušnou a dobrou, aby se nervy osvěžily a lépe pak zase pracovaly k dobru celku ...

Jako proti každé ctnosti, tak i proti pilnosti se můžeme prohřešit per excessum nebo per defectum. Per excessum se prohřešuje proti pilnosti ten, kdo si z nečestných důvodů, z kariéry, pýchy, ctižádosti anebo lakomství, nepopřeje potřebného odpočinku a klidu. Podkopává si zdraví a stává se časem mrzákem a neužitečným členem lidské společnosti. Více je ovšem těch, kteří se provinují proti pilnosti per defectum: liknavostí. Liknavost svádí člověka, že nekoná své povinnosti dosti horlivě a vážně. Odkládá z jedné hodiny na druhou, z jednoho dne na druhý, dopisy odložené nevyřizuje, úřední věci má v nepořádku, svou netečností zaviňuje mnoho zármutku, nepřijemností a mrzutostí! Liknavý kněz je povrchní v konání svých povinností a každý víme, že povrchnost zavinila již mnoho škod nejen v dopravě, při stavbách — ale také v duchovní správě, kde se jedná o duše! Povrchnost je také jedna z největších překážek na cestě k dokonalosti a svatosti. Liknavý člověk má zálibu pro neužitečné věci, pro příliš dlouhé povídání a konečně pro zahálení a zahálka je udič, na kterou chytá satan duše. Jakýsi zbožný muž napsal: „Větší zázrak by byl, kdyby lenivý, liknavý člověk žil cučně, než aby se těžký kámen volně vznášel ve vzduchu.“ Svatý František Assiský nazval jednoho lenivého bratra „bratrem Komárem“; propustil ho ze svého společenství, protože chtěl žít na úkor druhých ...

Rok se chýlí ke konci. Je třeba teď již myslet na rozvrh a náplň času. Řídme se vždy podle výzvy Pisma svatého: „Dobře využijte času!“ Kol. 4, 5. „Dbej na čas, synu a zlého se chraň!“ 1. Kor. 10, 20. „Dobře pak konejme bez ustání, neboť svým časem budeme sklízet, neochabneme-li ovšem. Nuže, pokud máme čas, prokazujme dobro všem!“ Gal. 6, 9, 10.

S těmito zásadami jdeme do nového roku a pracujeme v „úlu“ svých povinností s neúnnavnou pílí včelíček, abychom sami vychutnávali sladkost poctivé své kněžské činnosti a našemu věřícímu lidu ukázali cestu k sladké radosti z „líné práce a poctivého života — v míru, za který neúnavně bojujeme a o který se vroucně modlíme.“ ThDr. Karel Sahan

V DUCHU A VŮNI ČESKÝCH KOLED

O vánocích si s radostí připomínáme skutečnost, že Bůh splnil v Ježíši Kristu svá zaslíbení o příchodu Spasitele na svět. Blížící se vánoční čas je nám opět příležitostí, abychom osvědčili svou víru v Krále pokoje a lásky a v jeho slávu na výsostech.

„Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Tak zpívali andělé v pradávce posvátné noci nad krajem palestinských skal a palem. Slova „Sláva na výsostech Bohu“ a „na zemi pokoj lidem dobré vůle“ patří nerozlučně k sobě, nelze je od sebe oddělovat, nelze věřícímu křesťanu vykládat prvá bez druhých a naopak. Vstoupil-li nekonečný Bůh v podobě chudého betlémského pachtolátka do hlubin naší pozemské existence, učinil tak proto, aby tento náš svět zúrodnil, zkultivoval a zformoval podle obrazu svého království na výsostech.

V betlémské jeskyni promluvil k nám Bůh pokoje, pokory a lásky tak zřetelně, tak srozumitelně a prostě, že už si prostší řeč nedovedeme představit. Už ta údernost biblické zvěsti, že si za místo svého zrození vyvolil chudičkou, opuštěnou salaš, je výmluvným kázáním. Kázáním o velikosti lásky, té nejkrásnější náplni vánoc, která je pramenem pravé a čisté vánoční radosti.

Radost vánočních dnů je úměrna naší myšlenkové poctivosti a touze porozumět betlémské události. Napohled bezmocné betlémské dítě uchva-

cuje svou ponížeností, svým sebezapřením a sebezřeknutím. Chvalozpěvy andělů, jejichž hlasy zazněly nuzným pastýřům, se ozývají neustále nade vším, co se rodí a zmírá v hlubinách času. „Sláva na výsostech Bohu“ září ze slávy nebes do našich hlubin a vybízí nás, abychom se obrátili k největší křesťanské hodnotě, k pokoji, který jest výronem spravedlnosti a lásky, abychom uskutečňovali tuto hodnotu mezi námi lidmi zde dole na zemi, v hlubinách časnosti a lidské bíd.

Dotýká-li se vánoce lidských srdcí tak podmanivě, je to proto, že jejich doménou je zpěv lásky, spravedlnosti a pokoje, těch nejuzácnějších duchovních statků lidstva, které vyvolávají obraz božího království na výsostech i čarovnou představu života a světa bez války a sociálních nespravedlností.

Blížící se vánoce jsou v naší vlasti dny míru a radosti. Nebyly jimi za těch starých, jak tu a tam ještě někdo utrousí, „zlatých časů“. Ještě za mých studentských let choďoval o vánocích po naší vsi od čísla k číslu ponocný Švadlák a koledováním si vyžebraval živobytí. Na Štědrý večer když se setmělo, na památku honění stád do Betléma, práskal na návisi bičem, výrostci z nejchudších rodin skákali kolem něho, zvonili rolníckými, překřikovali vítr a vyjíci vánice.

„Koleda, koleda voknem ven — dej

vám Pámbu dobrej den — co nám dáte, to vemem — máme s sebou sta-rej trakač — my to na něj poborem.“ hulákali jednoho roku před vraty sedláka Chaloupského, majitele nejbohatšího sadu ve vsi.

„Pane, ten vám toho naděli, leda bičem přes záda. Ten si hová v plného stolu, holduje tělu a na chudáka si ani nevzpomene.“ Smála se koledníkům Leopolda Zbrojnoška z prcdlužské chajdy pod sadem Chaloupského. A v jejím smích znělo cosi naruživého, skelně řezavého, kousavého, něco z té hlubinné propasti sociálních kontrastů, která dělila města i dědiny na chudé a bohaté.

Na Štědrý den panstvo ze zámků konalo rádo hony. Takové bylo jejich zahajování svátků lásky a pokoje, po němž se vyspávala „opička“ ze šampaňského. Na hraběcí honě ve Stražku byl zastřelen nemanželský syn Anny Křížové z Bobruvky, který panstvu nadháněl. Všemohň pání, neomez-eně vládnoucí horskému kraji, u nichž neměl člověk větší cenu než zajíc, st dělali pramálo ze ztráty mladého života. Tragický případ zakončilo prohlášení, že si výrostek zavínil smrt sám, protože vlezl tam, kde neměl co dělat. Bohatí a mocní měli pravdu vždycky, chudí nikdy.

Prostý věřící lid stál proti zvůli pá-nů, revoltoval proti jejich moci a bo-hatství, a když nemohl jinak, proletar-izoval motivy náboženské. Tak vznik-

Skvělý obránce české řeči

Jako vzácně světlý zjev v pobělohorské době zazářil u nás svým životem a působením vynikající duch a ušlechtilý kněz Bohuslav Balbín, výrazná osobnost v tragické dobové i národním rozmezí, shrnovatel našich obranných národních i jazykových prvků pro všechnu minulost i ukazovatel všech dalších cest, jak o něm vý-stižně napsal novodobý literární historik.

Balbín se narodil 3. prosince před třemi sty čtyřiceti lety v Hradci Králové a svá studia absolvoval na několika školách jezuitského řádu, do něhož vstoupil vlivem v Olomouci působícího polského jesuity P. Leczyckého. V r. 1649 přijal kněžské svěcení a působil zprvu na různých místech jako misionář a později jako oblíbený a výtečný profesor na řádových kolejích v Kladsku, Praze, Brně, Jičíně a Jindřichově Hradci až do r. 1661, kdy mu bylo řádovými představenými zakázáno vykonávat učitelské povolání. Mezi jeho žáky byla většina tehdejší české šlechty. Balbín už jako student si oblíbil českou minulost a jako profesor již svým žákům, jak o něm bylo po staletí napsáno, přednášel s takovou vroucností, že se jeho mladí žáci měnili při tom jakoby v hudební nástroje, jež si ladil a na něž si hrál zcela podle svých nálad, plynoucích z české slávy i z českého zmaru. S láskou a nevšední pílí se věnoval literární činnosti; i tu to byla slavná i bolestná česká minulost, jež ho přitahovala a jejíž velikost se snažil svým literárním dílem přiblížit svým současníkům. A až psal jenom latinsky a nikoliv jazykem svého národa, který miloval a na jehož historii byl hrdý, přece jeho dílo znamenalo mnoho pro národní uvědomění jeho dcby. Nebylo mu vždy dovořeno věnovat se milované literární práci v klidu; byl často podezírán a všelijak inkriminován svými představenými. Tisk jeho EPITOME byl dokonce v r. 1671 zakázán a Balbín musil tři roky prodívat v jakémisi vyhnanství v Klatovech, kde žil celkem v samotě a bez styku se svými přáteli. Když konečně mohl své vyhnanství opustit a ospravedlněn

mohl se opět vrátit do Prahy, žil zde v poměrném klidu, ač nedůvěra a podezřavost řádových představených vůči němu trvala. Pět roků před svou smrtí byl zasažen mrtvič-ným záchvatem, který se po letech prudčeji opakoval a zle poničil jeho tělesné zdraví a duševní svěžest. Takřka slepý, umírá největší historik českého baroka na pražské půdě 28. listopadu 1688. V posmrtné řeči, pronesené na shromáždění akademické družiny mariánské, řekl o něm řádový spolubratr, že byl naší vlasti Liviem, škola-m středním Kvintiliánem, české šlechtě Suetoniem, sobě pak Tacitem.

Literární dílo Balbínovo je dosti rozsáhlé; vtipný, schop-ný a svou povahou optimistický kněz psal i latinské ver-se a epigramy, leč jeho hlavní význam na poli literárním tkví v jeho pracích dějepisných. I když v nich leckdy užití pramenů nebylo dosti kritické a romantické pojetí historických faktů někdy pateticky zkreslovalo poněkud jejich skutečnou tvář, i když vlastenecký historismus v posuzování osob a dějů kladl mnohdy těžiště historické pravdy jinam, než kam uskuku patřilo, nelze nevyznat, že Balbín v době tak složité historickou krizi a pro naši zemi národnostně tak škodlivou, burcoval statečně a bez jakéhokoliv stínu prospěchářství a zbabělosti k novému národnímu životu. Kladl vážně a svědomitě základy k po-tomnímu národnímu obrození.

Koronou a slávou celého jeho literárního díla je jeho horoucí, svatě vášnivá a oprávněně prudká obrana slo-vanského a zejména českého jazyka DISSERTATIO APO-LOGETICA PRO LINQUA SLAVONICA, PRAECIPUE BOHE-MICA, kterou psal v klatovském vyhnanství v letech 1672—1673 na podnět svého přítele, kapitulního děkana svatovítského Tomáše Pešíny z Čechorodu, jemuž také svou slavnou obranu adresuje. Balbínova la-tinsky psaná obrana slovanského a zejména českého jazy-ka je rozvržena do osmnácti kapitol a je to dílo, v němž vlastenecké srdce českého kněze vydává svědectví prav-dě v čase pro Čechy neutěšeném. Albert Pražák ve své rozlehlé a závažné monografii o obranách národa

ly i naše koledy sociálního charakteru. Vyrostly na kmeni lidové zbožnosti a tvořivosti, staly se nezbytnou součástí vánoc a my si dnes tyto svátky nedovedeme bez nich představit. Od dětství máme je v sluchu, vryly se v naše srdce něhou a kouzlem vánočních radostí, voněly po jablkách a oříšcích i když se do této vůně mísila pelyňková příchut' bídy a hladu. Vznikaly pod doškovými střechami, skládali je žebraví studenti, kantoři zapadlých škol, chudotní vesničtí faráři a kaplánci a lid sám. Nemělu často nic společného s biblickým poselstvím o narození Spasitele, ale přesto by nebylo namístě, kdybychom jim upírali náboženský akcent a tón. Již v tom, že se v nich zpívalo o chudém betlémském

pacholátku, které se hned po narození setkalo s bídou, hladem a nepochopením světa boháčů, tkví nárok božské spravedlnosti na totální přeměnu světa a života v něm.

Naše české koledy sociálního rázu mají v oblasti náboženství místo přesně vymezené, a tak je také nutno je brát a hodnotit. Obohacují a zpestřují vánoční chvíle a jsou cenným dokumentem toho, jak prostý lid vyjadřoval po svém hořkou pravdu minulého života a touhu po jeho zlepšení. Dýchá v nich podnes vůně českého ovoce a pulsuje v nich soucítící srdce prostého lidu, toužícího od úsvitu křesťanských dějin až do našich dnů po království lásky, pokoje a spravedlnosti

na zemi. A v tom spočívá největší hodnota našich sociálních koled.

Prosme v jejich duchu v letošní předvánoční době všemohoucího Boha o vysvobození od všelikého zla a bojujme životem, prací i modlitbou za vykoření otrokářství na světě, ať už je kdekoli a ať má jakoukoliv formu a podobu. Kéž jsou letošní vánoce s vůní a něhou českých koled nejenom svátky nejvyšší Lásky, kterou nám seslal Bůh v betlémském pacholátku, ale i svátky neusínajícího úsilí za pokojný, spravedlivý a milující se svět. Kéž se naplní andělské poselství pradávne posvátné noci: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

Antonín Hugo Bradáč.

Pohledem našich světců

BLAHOSLAVENÁ MLADA

Při naší zářijové vzpomínce na sv. Václava jsme uváděli okolnosti, z jakých podnětů jeho vlastního bratra Boleslava I. k této bratrovraždě došlo. Jistě, že při uvádění toho otřesného historického faktu nelze vytýčiti v Boleslavův prospěch ani nejmenší odstín ospravedlňujícího závěru a přece víme, že Boleslav, později dokázal jej vyvážit upřímným pokáním, cestou nápravy a snad nejvýrazněji vzornou a velmi příkladnou výchovou svých dětí. Právě v tomto aspektu, soustředěném především na osobnost

jeho dcery Mlady, chtěli bychom tuto oprávněnou domněnku uvést do světla pochopení a ocenění i když není nezajímavým, že Boleslavův syn Boleslav II. byl nazýván Pobožným, že jiný Strachkvas, při jehož křtinách byl sv. Václav zavražděn, přijal řeholní jméno Křišťan a stal se benediktinem v Řezně. Rovněž tak Dúbravka po své svatbě s Měčislavem I., knížetem polským (r. 965) přivedla k pramenům a světlu víry Kristovy nejen svého chotě, nýbrž i převážnou většinu polského lidu.

Kolem roku 966 blahoslavená Mlada v čele Boleslavova poselství, přednáší u Svaté stolice za Jana XIII. obdivuhodně naléhavou suppliku svého otce, v níž jest na Svatém stolci žádáno o to, aby při chrámě sv. Víta a sv. Václava v Praze bylo zřízeno biskupství pro českou říši a rovněž žádost o povolení, aby byl při chrámě sv. Jiří na hradě pražském zřízen ženský klášter řehole sv. Benedikta.

Upřímným žádostem tohoto poselství bylo z papežovy strany kladně vyhověno a bl. Mladě sv. Otec při této

a jazyka českého od nejstarších dob po přítomnost, nazvané NÁROD SE BRÁNIL, jež u nás vyšla brzy po skončení druhé světové války, po zapuzení chmur těžkého nacistického okupačního útlaku, neváhá Balbínovu obranu ohodnotit jako drahocenný doklad českého uvědomění a českého sebevědomí.

Hned v úvodu své národní apologetiky Balbín přiznává: „Píši nerad, jsa k tomu protivníky donucen, aniž chci ublížiti; žádný jazyk neobutňuji, všechny miluji. Je mi lhostejno, který panuje nebo je jazykem panujících — to jediné hájím, že je nelidský a uprávdě barbarský zločin nenáviděti jazyk, kterým po tolik století mluvila vlast, chtít jeho zánik a k tomu pracovati, což činí a oč usilují mnozí, na které bychom mohli prstem ukázati, aniž to zakrývají, jako by v této snaze byli moudřejší než jiní národové.“ A už v druhé kapitole dokazuje, že základní příčinou úpadku a odsunutí starého jazyka českého v jeho době je neprozíravé přijímání přílivu cizinců a různých přistěhovalců do české země a skromnost i trpělivost českého národa. Pobouřeně volá: „Což jsme už tak slepi, pošetili a ničemní, že nevidíme, kam to vede? Vše domácí zdá se nám sprostým, sami za sebe se stydíme a v stejném opovržení jako domácí lidé také svůj jazyk máme. Pomijím jiné, velmi oprávněné stížnosti; jsou dnes lidé, na které je možno prstem ukázati, takovou nenávistí k slovanskému jazyku posedlí a rozpálení, že když někoho v Čechách česky mluvíti zaslechnou, cítí se na své cti uraženi, hned ježi hřebínky jako perličky nebo krocani, křídly púdu metou a nemohouce to poslouchati, poroučejí, aby se buď mlčelo nebo odešlo. Necht' s tím vším srovnají, prosím, skromnost a blahovolnost českého lidu, jenž cizince a přistěhovalce nejen pod střechu přijímal a tam trpěl, ale s podivuhodnou dobrotivostí jim vsechny vezdejší statky a ochrany poskytoval a opatroval a dosazoval je v hodnosti, ke kterým mimo domácí lidi neměl jiný přístup... Kde by se našla podobná země, která by ve svém klíně cizince a vystěhovalce tak láskyplně přijímala a živila?“

Hle, jak by se tato slova mutatis mutandis dala docela s klidným svědomím napsat u nás v době předmnichovské, kdy henleinovci rozdmýchávali v německých občanech naší první republiky ducha vzpoury a nenávisti proti všemu českému a živilo v nich uměle pocit utlačení a nespokojenosti! A jestliže dnes v našem nejbližším západním sousedství „sudetskí“ revanšisté na svých četných „srazech“ neustále pobouřeně mluví o Bohem daném právu na vlast, kterou vidí v určitých územích naší drahé české země, z níž prý byli „neprávem“ vyhnáni, nechť si pěkně přečtou Balbínova slova z jeho obrany, napsané skoro před třemi sty lety: „Podle výroků všech spisovatelů, svědectví starců a veřejných listin měst a všech obcí je jisté, že před nedávným časem, to jest před padesáti lety, v Čechách česky mluvila téměř všechna města, městečka i vesnice, nehledě ke šlechtě, která se starého jazyka nejvytrvaleji držela; stále čteme spisy obcí a zemské desky česky psané až do r. 1620. Česky mluvily Budějovice, Český Krumlov, Lípa, Ústě, Ústí, Most, Duchcov, Teplice, Teplá, Chotěšov Kadaň, větší i menší města všechna, což lze každému dokázat z městských knih, slovem veškeré Čechy, kraj po kraji, vyjímaje toliko malý kraj loketský.“ Je vidno, že Balbínova obrana má svou aktuálnost dodnes a že historie je opravdu magistra vitae.

Bohuslav Balbín, vynikající český kněz a upřímný milovník národa, z něhož vzešel on i jeho rod, psal svou obžalobu, jak v závěru své obrany českého jazyka napsal, opožděně, ale byl si vědom, že je pravdivá a nikdy nepřestane být spravedlivou. A jeho vznícená modlitba k svatému Dědici a Ochránci české země, kterou přímo hymnicky svou obranu ukončil, nebyla napsána jen pro jeho dobu. Patřila všem dobám země české: „Ty národa našeho ochraň a štíť! Zahyneme-li, Tobě zahyneme. Od nových lidí marně bys čekal ono uctívání, které Ti česká země po tolik věků věnuje, Tebe miluje. Protož opakují prosebně: Nedej zahynouti nám i budoucím!“

Václav Zima.

příležitosti uděluje vedle řeholního jména Marie i důstojnost první abatyše. O založení kláštera i o zřízení pražského biskupství dává vystaviti listinu. Když po svém úspěšném návratu z centra církevní správy blahoslavená Mlada zastihuje doma na vladavském stolci svého bratra Boleslava II., velmi agilně a s horouč

palem realizuje obě papežské listiny. Svůj život tráví v bezprostřední blízkosti hrobu sv. Ludmily a hrobů prvních křesťanských Přemyslovců. Počátek února r. 999 jest uváděn jako datum jejího úmrtí a ve velebném zákoutí svatojiřské svatyně jsou uloženy její tělesné ostatky, jako by ji činily mlčící a vždy silně přitažlivou stráž-

kyní velikých křesťanských odkazů, kterým nejen sama věrně sloužila ale k nimž vedla i jiné.

Kéž impulsivně vede i nás, abychom vždy nezhasínající jas duchovního úsilí, zářivý příklad bliženecké lásky v pohledech našich světců spatřovali a čistý pramen živé víry!

P. Emil Korba.

VÁNOČNÍ LITURGIE

Slavnost Narození Páně byla slavena v Římě v den 25. prosince jistě již začátkem IV. století ne-li dříve, jak vysvítá ze sdělení neznámého chronografa, píšíceho v r. 354 o slavnosti toho dne, jako o dávno známé a zavedené.

Hluboký symbolický význam vánoc tkví v okolnosti, že svátky se slaví v době zimního slunovratu, v době, kdy slunce počíná vystupovat na obloze, kdy krátí se noci a přibývá dne. Neboť jako hmotné astronomické Slunce vystupuje přemáhajíc zimní mlhy a tmu, tak i slunce duchovní — Ježíš Kristus — v době nevědomosti a hříchu nastupuje svoji dráhu na nebi lidstva, ukazuje cestu k spáse. Projevuje se tak význam narození Bohočlověka v jeho vznešeném, universálním významu.

K oslavě této v dějinách lidstva velevýznamné události používá také Církev všech uměleckých prostředků, jimiž přísluší bohoslužebnému ritu. Pobožnosti vánoční jsou také opravdu jeffinečná umělecká díla, vždyť na nich pracovala celá řada vynikajících, přímo božským nadšením prodchnutých i vzácně umělecky citících a nadaných duchů. Vzpomeňme jak jednotně, účelně a vzletně se rozvíjí každá z těchto bohoslužeb, jak ve svém celku v jedno spojují zpěv, slovo i posun, uskutečňující tak přímo souborné dramatické umělecké dílo. Jaká mocná, duši uchvacující gradace tryská z každé nešpory, již od úvodních modliteb, přes recitaci žalmů prokládaných antifonami, k hymnu oslavujícímu Spasitele a k Chvalozpěvu Panny Marie Magnificat. Nebo jakým jemným a mistrně sestaveným organismem se jeví tři nocturna, z nichž každé má svoji samostatnou vnitřní i vnější gradaci a přece zase všechna splývají v jednotný vzestup, vrcholící v chvalozpěvu ambrosiánském, jenž tvoří závěr nocturna třetího. Jaké to mocné a povznášející praeludium ke mši půlnoční, pravému to středu mystické noční bohoslužby.

Již po stránce ryze textové vzbuzuje uspořádání těchto modliteb, těchto ritů svrchovaný údiv každého, kdo je

studuje se stanoviska i jen pouze uměleckého. Pravého významu dochází sled bohoslužebných textů tím, že jest spojen s melodií, že k zmocnění hlavního jeho fází a k jejich citové nápní přispívá značnou měrou i zpěv. Pravým a liturgii doxonale se přizpůsobujícím doplňkem těchto posvátných úkonů jest gregoriánský chorál, jenž je schopen vyjádřit vše v pravém esotérním významu a závažnosti. Vzpomeňme chorální melodie vánoční mše: Dominus dixit ad me: Filius meus es tu: ego hodie genui te. Tak počíná introitus první (půlnoční) mše vánoční. Zde promlouvá Syn Boží sám, který se pro nás vtělil, vznešený a mocný, který však jako malé dítětko a chud leží v jesličkách. Bůh Otec praví k Němu a jím: Dnes, v tento den věčného nebeského jasu, jsem tě zplodil a dal světu za spasitele a krále, dnes dávám ti celý svět a ustanovuji tě soudcem nad veškerým stvořením. V těchto slovech jako by se otvíral lidské duši pohled do srdce Otce nebeského, takže jest uchváćena posvátným nadšením, tušíc božský Život bez začátku a konce. A jakoby samozřejmě prosvítají tyto vznešené představy křesťanské mystiky jemným a vzdušným tónovým předivem, krásně dosvědčujícím hlubokou niternou příbuznost mezi liturgií a chorálem gregoriánským. (P. D. Johner: Die Schule des Choralgesanges.)

V světelné duchovní oblasti, do níž nás uvádí tento introit, září i texty a melodie ostatních zpěvů vánočního Hodu božího. Pro vánoční liturgii jest mystériem vzniku Boha Syna z Boha Otce východiskem i střediskem. Z něho vyvěrají, života nabývají a do života vstupují povznášející vzněty ducha i srdce planoucího hlubokou zbožností. Projevují to antifony obou nešpor, responsoria a matutina daleko spíše než betlémské jesličky, k nimž především přiléhá poesie lidových vánočních písní i když tyto obsahují též mnoho krás a půvabů ve slově i v tónu, neboť i jejich prostá vroucí něha se intenzivně hrouží do líbezné sféry vánoční doby.

-R. Š.-

METODA OTCE O'FLYNA

Nejpopulárnější kněz na jihu Irska — to je Otec O'Flynn. Pozoruhodný muž — říkají jeho spolubratři, lid v něm vidí otce a přítele, milovníci umění nejpozoruhodnější osobnost lidové tvorby v celém Irsku. Ctitelé Shakespeara po celém světě, když již dosáhnou důvěrnějšího stupně znalosti tohoto mistra slovesného umění, pak znají jej jako největšího divadelníka současnosti, který vtělil znání celého Shakespeara do prostých lidí, učí na největším dramatikovi bílého člověka všechny klady a záporny lidské duše, zná a ví, kde člověk cítí nejvíce svoje jasy a stíny. Vždyť člověk sám tvoří největší drama, prožívá jej a všechny pravdy a bídy života zaznívají v krásném slově dramatika, stále poutajícího formou a obsahem svého umění. Když jej navštívili divadelní odborníci, byl Otec O'Flynn pln práce: sklánil se nad dětskými hlavami, naslouchal a chvílemi mluvil k nim, tiše a časem vášnivě a loučil se s nimi úsměvem a znamením kříže. „To je nejčistší duše člověka! Nevinně! Jako...“ a pronesl několik jmen ze shakespeareovských dramát. Všechny ctnosti a jejich záporny nesou jména z dramát Shakespeara. Slova Bible a Shakespeara mísí se ve slovní zásobě Otce O'Flyna; nese se jako jedna z postav shakespeareovských dramát, jeho bílá hlava osmdesátníka je ostře řezaná, profil hodný úlohy... zase jedné postav slavných dramát. Chůze, držení těla, slovo, kultura pronesu — to vše ukazuje na divadelní praxi projevující se v celém životě.

Father O'Flynn vyznává skutečnost, že vše krásné pochází od Boha a směřuje k Bohu. Počátek všeho krásného, co člověk stvořil slovem, písmem, malbou, tvarem soch, předmětů, staveb — vše směřuje k Bohu, v něm má svoji inspiraci, jemu slouží a v něm vyúsťuje. Pisemnictví, drama, malířství, sochařství, stavitelství, jmenujme vše ostatní co tvoří kulturu a civilizaci, bylo stvořeno duchovními a lidmi napojenými duchovními ideály. Chrámky byly, jsou a budou nejlepším prostředkem, jak dostat k lidu krásu a jak jej naplniti úctou ke všemu co dnes tvoří náplň slova kultura a civilizace. Otec O'Flynn zdůrazňuje svoji doktrinu krásy pocházející z nekonečné lásky Nejvyšší Bytosti, vyznařující „transcendentální parasky pravdy a krásy“. P. O'Flynn chce prostřednictvím Shakespeara nalézt hlubší pochopení křesťanského smyslu života. Chce, aby každý znal Shakespeara.

Každou neděli ráno, po mši svaté, at je pěkně nebo prší, P. O'Flynn pořádá svoji školu dramatického umění na půdě továrny na cukrovinky, kterou si najal za 12 s 4 d týdně. Posluchači, od šesti do šedesáti let, jsou vždy uvítáni stejným rituálem. Každému stiskne ruku, kdo vynechá několik neděl, musí čekat až P. O'Flynn se zábleskem oka nabídne mu svoji ruku a řekne: „Ó, bídáku, tak ty jsi se přišel na nás podívat“, neboť tak to stojí kdesi v Shakespeareovi. Postižený se zasměje, všichni s ním a jde na své místo. Vše jevpovádku a zase se vrací k Bar-dovi Avanskému, k Shakespeareovi.

Tato škola dramatu — ve skutečnosti více škola filozofie — byla založena před 30 léty Otcem O'Flynem. Záhy se stala známou jako Cork Shakespearean Company (Shakespeareova společnost v Corku). Měla záhy velký úspěch. Její žáci vynikli: Eddie Mulhare, který přešel od Rex Harrisona na Broadway v Novém Yorku, kde řídil „My Fair Lady“, představení s tisíci reprisami, byl v dramatické škole tohoto irského kněze. Mnoho herců irského národního divadla v Dublině „Abbey Theatre“ pochází z této farní shakespearovské ochotnické skupiny; divadelníci přiznávají, že na jediném představení této Cork Shakespearean Company uviděli více než jinde na řadě představení. Největší herci shakespearovských dramát v Irsku přicházeli na půdu továrny a seděli u nohou kněze. Obyvatelé Corku vzpomínají s posvátnou úctou jeden týden v r. 1928, kdy tato společnost předvedla osm různých dramát Shakespeara v Cork Opera House, městském divadle.

„Kdyby Father O'Flyn nebyl knězem, byl by jedním z největších herců na světě“, prohlásil vynikající irský dramatik a divadelník James Stack.

Augustus Healy, člen vládní strany, který navštěvoval cvičení — seminář — dramatickou školu P. O'Flyna několik let tvrdí, že tak jak tento duchovní hraje „Krále Leara“ nelze nikdy zapomenout, pojetí, pochopení této úlohy se stále a stále vrací ve vzpomínkách. Vypráví se, že církevní autority žádaly P. O'Flyna, aby nehrál roli krále Leara. Informované osobnosti Corku vědí, proč tak dobře hraje tuto úlohu: byl řadu let duchovním v místním ústavu pro choromyslné a dobře zná co to je a jak se projevuje šílenství. Zná lidskou duši ve všech možných stupních projevu!

Celé prostředí je velkým dramatem: právě toto město stalo se středem irského zápasu za svobodu, zde se nejvíce projevilo hnutí Sinn Fein, zde ve vězení umíral vlastenecký starosta Corku hladovkou a tisíce vlastence obklopovaly vězení a modlily se hlasitě, tak hlasitě, jak jen svoboda dává posvěcení, aby zemřel jako katolík, to je statečný, důsledný a obětující se.

Father spravoval dříve farnost North Cathedral a později stal se farářem klidného předměstského kostela v Passage v Corku. Byl sportovcem, jeho rudý motocykl stal se legendární rychlostí, s jakou jezdil po dolinách a kopcích. Dnes, v osmdesátce jezdí zase šílenou rychlostí 15 km za hodinu — z hlediska naší raketové doby zase šílenou — jeho „Dodge“ blíží se snad starší jezdce. Jak se objeví na ulici, je ověšen dětmi, za nimi přicházejí farníci, milovníci umění, sportu. Jeho kapsa neměla snad nikdy dna: vždy měl pár peněz pro každého prosebníka, vždyť dostával od těch, co chtějí darovati, aby to dal těm nejpotřebnějším. Když muž pil a ženě nedával peníze, Father O'Flyn zašel si za ním do jeho hostince, popil s ním a tak se dohodli, že vše bylo zase v pořádku. Zde nalézal také typické lenochy, ale jen do té doby, co jej nepoznali. Hnal je do kostela, hřímal do nich kázání, připomínal osobnosti z Bible, Shakespeara, a zase bylo vše v pořádku, třeba jen na čas. Pak vše opakoval.

Miluje, zná a vede lid. To je příčina úspěchu kněze, milovníka umění, sportovce, veřejného pracovníka. Miluje jej celá země: je to typický Irčan, osobitý, důsledný, a srdce obětujícího se. Když v hostincích severních předměstí Corku, dělnických, v sobotních večerech, kdy jsou tradičně plné, vážne kapka i rozhovor, stačí vzpomínka na Otce O'Flyna. Na jeho mladickou sílu: vzešel v každé ruce najednou po padesáti kilogramech tíže, vzpomínají jej s obdivem, staří pak s nostalgii za léty mládí tak uplynulých rychle jim i oblíbenému faráři. Ráno pak mladí, staří slyší jeho kázání, plné dramatického napětí, správného rozložení děje, důrazné kadence, výstižného pomlčení, citátů dvou jediných knih, které vyznává: Bible a děl Shakespearových. Když často končí hamletovským: „Moderní člověče, tobě být či nebýt — je jediné: být v duchu a lásce Kristově!“ a žehná, velkým dramaticky stvářeným požehnáním Kříže, pokorně sklánějí hlavy, mísí slova modlitby s odpuštěm, vysvobod nás Pane! Až na věky věků, ó Pane, neboť Jsi počátkem a koncem všeho lidského snažení a osudu!

František Vondráček

BOLÍ VÁS NOHY?

K pocitu plného zdraví patří i zdravé nohy, které umožňují nám radost z volného pohybu, z práce a rekreace. Bohužel nohám, které nás nesou celý život, věnujeme dosud poměrně málo pozornosti. Přecházíme často únavu, bolestivost nohou a vyhledáváme pomoc, až když jsou potíže úporné a velmi bolestivé. Statistiky ukazují, že polovina dětí má ploché nohy a v některých povoláních je tento počet ještě vyšší, až 80 %.

Proto tato čísla varují a nutí nás k tomu, abychom předcházeli tomuto onemocnění, které u dospělé generace je většinou pozůstatkem z doby kapitalismu. Upravujeme prostředí a občany především vychováváme k tomu, aby každý sám pečoval o své zdraví, tedy i o své nohy.

Nejčastější obtíž je plochá noha, která sice někdy již na začátku onemocnění vyvolává obtíže, kterým nebývá věnováno dosti pozornosti. Lékařská pomoc bývá vyhledávána, až když jsou bolesti nesnesitelné. Ploché nohy se svými komplikacemi značně snižují schopnost stání a chůze. Bolest, s tím vznikající únava, odvádí pozornost při práci a může se tak stát příčinou úrazu.

Boj proti ploché noze a škodám z přetížení je velmi důležitý, ovšem na tento úkol nestačí zdravotníci sami, ale musí být zainteresováni i masy lidí. Jinak totiž se nedosáhne úspěchu.

Z anatomického hlediska pozorujeme nohu jako část dolní končetiny, která je uložena pod hlezenním kloubem. Jejím úkolem je zprostředkování styku s podložkou. Připojením na nervovou a cévní soustavu je noha součástí celého lidského organismu. Noha nás uvědomuje o jakosti půdy, po které jdeme nebo stojíme, zda je pevná nebo kluzká, měkká nebo tvrdá. Kostra nohy tvoří velmi složitou klenbu. Hlavní silou, která udržuje klenbu nohy, jsou svaly, poněvadž jejich úkolem je udržovat svým napětím klenbu a působit proti zatížení, dále musí ovládat pohyb nohy, při chůzi, běhu, skoku atd. Selhání v napětí tohoto svalstva se pak stává příčinou většiny obtíží.

K správné činnosti svalstva je zapotřebí správného zásobování krví. Při onemocnění tepen ať již arteriosklerosou nebo Bürgerovou chorobou vzniká nedostatečné zásobování krví a tím vznikají poruchy v činnosti nohy, způsobuje kulhání. Také na správné činnosti nohy podílí se i nervová soustava, jejíž poruchy vyvolávají různé choroby nohy.

Celá noha na svém povrchu je obalena kůží a podkožním vazivem. Jakost kůže na nohou je různá. Některé lidé mají kůži hrubou, pevnou: jiní jemnou a citlivou, která má pak zvláštní sklon k pocení.

Po stránce fyziologické je lidská noha schopna přenášet zatížení těla, vykonávat pohyb (chůzi, běh apod.) a hlavně přizpůsobovat se nerovnosti podložky.

Když zdravý člověk zatíží své nohy, dochází u něho nejdříve k jistému zvýšení svalového napětí a noha se vyklene, potom dojde ke snížení svalového napětí a klenba mírně poklesne. Svalová únava, která se dostavuje po několikahodinovém stání, vyznačující se tupými bolestmi v lýtku, jistým neklidem, je již varovným signálem. Poštížený přešlapuje, opírá se, posedává a snižuje se u něj pozornost na práci. Jestliže takový člověk si odpočine, únava zmizí. Jestliže obtíže trvají déle, několik měsíců nebo i roků dochází ke změnám na kloubních chrupavkách a vzniká tak deformační arthrosa. Je to projev opotřebení kloubů. Tím bývají postiženi starší lidé, u nichž se bolest velmi brzy projeví na počátku pohybu, ale po rozchození mizí, ale bolest se dostaví odpoledne nebo k večeru, někdy se bolest zesiluje v noci. U některých lidí dochází k oblenění žilního oběhu, vznikají otoky kolem kotníků, a rozšíření žil na dolních končetinách tzv. varikózní syndrom.

Vzhledem k častému nyní výskytu plochonoží a z toho jsoucích obtíží, je nutné provádět účelnou prevenci. S prevencí sice se musí začít již u novorozenců, poněvadž plochá noha je problém svalové síly a vývoj svalstva je

opět problém civilizační. Moderní způsob života totiž vede k oslabování svalové síly dolních končetin, zvláště nošení obuvi, bez níž se civilisovaný člověk neobejde, vede k velmi značnému omezení pohyblivosti nohy.

Proto se doporučuje používání správné obuvi hlavně do práce. Nemyslí se tím obuv pracovní, jejíž účelem je chránit pracovníciho před úrazem např. popálením apod. V zásadě je nutno zdůraznit, že ten, kdo musí při práci stát, nemá stát v kečkách, teniskách, cvičkách, bačkách. Obuv do práce, i když je to práce doma nebo v kanceláři, musí mít všechny vlastnosti zdravotní obuvi, která poskytuje noze podporu při přetížení hlavně musí udržet patní kost ve svislé poloze a musí nutit nohu zatěžovat více zevní hranu nohy.

Pravidelná a denní hygiena nohy může uchránit každého před mnohými škodami. Proto koupeme nohy denně před spaním. Nezabýváme je jen nečistoty, ale zabraňujeme vzniku různých infekcí, z nichž zvláště plísni, které se usazují mezi prsty, způsobují postiženému nepříjemné svědění. Na nebezpečí inlikování se plísni musíme být opatrní zvláště na společných koupalištích a sprchárnách. Onemocnění se projevuje na kožní klenbě zčervenáním a puchýřky, jindy jen silnějším nebo slabším olupováním. V prostorách mezi prsty a podprsty — skoro zpravidla — jsou obtížné a bolestivé praskliny „podlomy“. Onemocnění svrbí, pálí a obnažené plochy a praskliny bolí. Plísňová onemocnění se vyskytují častěji u tzv. „potivých nohou“, které jsou, jak jsme již shora uvedli, vždy náchylnější k infekci. Rovněž jich přibývá v době zvýšeného

pocení, tj. v jarních a letních měsících. Některé formy, zejména neošetřované, protivně zapáchají. Nejčastější příčinou tohoto onemocnění je usídlení plísňového druhu: „epidermophyton“, ale někdy to bývají jiné druhy plísní a kvasinek. Plísňová onemocnění nohou dovedeme dnes dobře léčit, je ovšem zapotřebí, aby nemocný vyhledal lékaře, který podle stavu jeho choroby předepíše nejvhodnější léčení. Léčíme onemocnění různými obklady, náterů, mastěmi a zásypy.

Kromě denních koupelí nohou ve vodě pacient mění denně ponožky nebo pučochy, které případně prosypává vhodným pudrem. Volíme takové ponožky a pučochy, které dobře sají pot a které lze vyvařit v mýdlové vodě a případně ještě vlhké vyžehlít horkou žehličkou. Nemocný má též často střídat obuv.

Po koupeli nohou nezapomínejme pečovat o nehty, které rovněž sestřihujeme a dbáme na to, aby na okrajích nezarůstaly. Mnohou svízel působí kuří oka, kterých se zbavíme jen tehdy, když odstraníme příčinu, tj. nesprávný tlak obuvi. Nejnepříjemnější bývají různé deformity prstů, z nichž zvláště vbočený palec dovede připravit bolestivé chvíle; také kladívkové prsty dovedou soužit, ale strach před bolestí při operaci je nemístný. Dnes zručný orthoped dovede tyto deformity bez bolesti operovat.

Konečně k denní hygieně nohou patří i masáž, kterou si může každý sám na sobě provádět. Masírujeme nejen plosku, hřbet nohy a hlezenní kloub, nýbrž i lýtkové svaly.

MUDr. Vlastimil Nikodém.

Rádce domácích prací

V. DŘEVĚNÉ KONSTRUKCE

Řemeslo sv. Josefa korunuje věže našich kostelů vzosnými konstrukcemi věžových střeš a umění starých mistrů tesařských příkrylo mohutnými krovky velké rozpony chrámových lodí.

Staré tesařské konstrukce jsou vyvázány z nadměrných profilů a spoje dřev jsou důmyslné, většinou spojované bez použití hřebíků. Základními nástroji tesaře jsou pila a sekyra, vždy ostré a dobře seřízené, protože moudrost přísloví „dvakrát měř a jednou řež“ je technologickým pravidlem tohoto řemesla, které pracuje s velmi malými tolerancemi prořezu. Tesařská konstrukce musí být pevná a proto u věžových konstrukcí staré hanbalkové soustavy jsou všechny kroky čepovány do vazních trámů. Vazní trámy překlenuje rozpon prostoru a na něm je celá soustava vybudována a jím nesena. Kroky jsou trámy, přes něž jsou bity latě nebo bednění, nesoucí krytinu. Opravujeme-li proto nějakou starou soustavu, prohlédneme si nejdříve, jak je provedena, abychom opravu provedli stejným způsobem.

Je proto nutné nabýti zručnosti nejen v zacházení se sekyrou a pilou, ale i zkušenosti v práci s nebozezem, dlátem a hoblíkem. Při dlábání zablábáme nejdříve po celém obvodu narýsovaného dlabu a pak vhláme dláto do dřeva úderem kolmo na směr vláken. Vrtáme-li hluboké díry, nebozezem občas vytahujeme a vývrtky vytřásáme, jinak se nám bude nebozez dusit v díře. Hoblujeme-li prkna, vždy po směru řezu suků, nikdy proti nim. Musíme-li při řezání pilou kroutit, aby nám zachovávala směr, je to znamení, že je nesprávně nabroušena; správně nabroušená pila musí mít všechny zuby stejně dlouhé, pod stejným úhlem nabroušené a rozvod zubů musí být na obě strany stejnoměrný.

Tesařské spoje vyseká tesař ve dřevě dlátem, sekyrou nebo vyřízne pilou. Nejobyklejší bývá přelátování, kam-pování, osedlání a čepování. Tesařské spoje mají být zpracovány tak, aby dřevo na dřevo pevně doléhalo. Spojení dvou dřev kramlemí není tesařský spoj, nýbrž provisorium. Právě tak nestačí při vyvazování krovů prohnat trámem hřebík, což nikdy nenahradí správně provedené čepování. Každá konstrukce má své spoje a jejich nedbání může vést k vybočení celé konstrukce. Tak např. zanedbání podélného zavětrování sbíjených vazníků způsobí zprohýbání celé soustavy.

Ve stavebnictví pracujeme převážně s dřívím měkkým.

Dříví tvrdé se zpracovává jen výjimečně, spíše na pracích vnitřních, ozdobných nebo na konstrukcích vystavených zvláštním podmínkám (při ustavičném ponoření dřevěné konstrukce do vody, musí být celá konstrukce z dubu). Venkovní práce, okna bývají z borovice a zdobné dveře bývají z modřínu. Dřevo má být vysušené, nerozpraskané a zdravé s pěknou barvou. Hnědavé skvrny signalisují zahnívání nebo zárodky houby. Měkké dříví váží mezi 500—600 kg m³ je-li suché, mokré váží téměř o polovinu více. Pevnosti dřeva využíváme jen částečně, na tlak můžeme namáhati dřevo asi 100 kg na 1 cm². Největší únosnost v ohybu má trám, jehož profil má poměr šířky k výšce 5:7. Stavební dříví podle rozřezání na pile se dělí na kulatinu, dříví hraněné, fošny, prkna a odpady. Mimo tyto běžné druhy a profily nám pila napeře jakýkoliv rozměr podle požadovaných měr.

Dřevo jako stavební materiál má mnoho dobrých vlastností, avšak trvalé působení vlhkosti je dřevu velmi nebezpečné, neboť způsobuje deformace konstrukcí, ohrožuje dřevo hnilobou a je živnou půdou růstu dřevokazných hub.

Dřevokazné houby se dostávají do stavby již se dřevem, avšak vlhkost a uzavřenost bez větrání umožňuje jejich rozvoj. Dřevokazných hub je několik druhů, vzhledem se liší jen nepatrně a i v účinku jsou téměř stejné, ničí dřevo do úplného rozpadu. Nejnebezpečnější a nejzhubnější z nich je pravá dřevomorka (Merulius) a ze stanoviska právního je považována za onemocnění budovy. Dřevomorka zničí nejen dřevo, ale znehodnotí i celou budovu, neboť se rychle rozrůstá od místa svého zrodu dlouhými, špinavě bílými vlákny, které prorůstají i zdí-
vem a pronikají až do nábytku. Podhoubí dřevomorky narůstá denně o 6 mm a za 4—5 let, není-li zamezen její růst, proroste nejen čtyřpatrovým domem, ale zamoří i ostatní domy v širokém okolí. Dřevo hubí dřevomorka tak, že jej rozmělní až na prach, a i když není lidskému zdraví škodlivá, pro zápach hniloby jsou prostory zamořené dřevomorkou neobyvatelné.

Preventivní ochranou proti dřevokazným houbám je pečlivost při přejímání dřeva. Dřevo se zahnědlými skvrnami je infikováno houbou. Proto má být dřevo řádně skladováno, podloženo a proloženo, aby k němu mohl vzduch a nevnikala do něho voda. Má být zamezeno zatékání do krovů a vnikání vlhkosti do stropních trámů

a podlah. Pod podlahy se kladou suché násypy a nikdy ssuť ze starých bouraček, násypy nemají být znečištěny močí a výkaly. Hlavy trámů ukládaných do zdí mají být napuštěny horkým karbolínem, obaleny asfaltovou lepenkou a obezděny se vzduchovou mezerou. Je také nebezpečné zřizovati přímo na trámových stropích cementové, teracové a podobné neprůdyšné potěry. Také do dvou let po dokončení stavby nedoporučuje se pokládat podlahy linoleem nebo natírat olejovými nebo nitrolakovými nátěry.

Jestliže se však houba již objevila, což jsme zjistili podle zápachu a bělavého plstnatého povlaku na dřevěných částech stavby i na zdivu, identifikujeme především, jde-li skutečně o dřevomorku. Ta je typická svými provazci, které se rozrůstají od plodnice. Jedná-li se o jinou houbu, čechratku sklepní, konioforu sklepní a jiné, postačí k zamezení dalšího růstu a zahubení houby odstranit vlhkost, vyvětrat napadené prostory a proslunit je — je-li to možné — ev. napadená místa vyžítat plamenem benzinové lampy. Rozpadlé části dřevěných konstrukcí musíme vyměnit. Zjistíme-li však pravou dřevomorku, nelitujeme žádného nákladu ani námahy na naprosté zničení a vymýcení této houby.

Boj proti dřevomorce začne odstraněním všech dřevěných konstrukcí, které jsou napadeny. Není-li možno vyměnit celý napadený trám, odřízneme jej ještě nejméně 50 cm za místem, kde jsme již zjistili prohlídkou i poklepem zdravé dřevo. Jinak vše dřevěné, co je již proniknuto dřevomorkou, musí být vytrháno a spáleno, násypy pod podlahou prožranou houbou vyměněny. Zdivo, jímž provazce dřevomorky pronikly, vybouráme, a to nejen zdivo postižené, ale i jeho zdravé okolí do jednoho metru. Vždy se snažíme proniknout až k matečnému ložisku houby; nepodaří-li se nám to, odstraníme z jeho okolí všechno dřevo a místo zablokujeme zabetonováním hutným betonem. Pak všechno zdivo vyžítáme benzinovcu lampou, provětráme a zdivo, z něhož jest otlučena malta a spáry vyškábány, postříkáme, včetně dřevěné konstrukce, chemikálií, která dřevomorku ničí. Jsou to např. roztok formaldehydu, modrá skalice nebo kyselina fluorovodíková. Někdy můžeme zdivo šachovitě injektovat. Ve vzdálenostech po 40 cm vysekáme do zdiva otvory, téměř v síle zdiva, směřující šikmo dolů, a do nich nalejeme ničivé chemikálie; zdivo si pak roztok samo nasává. Poté natřeme zdivo asfaltem, prohodíme cementovou maltou a otvory zazdíme hutnými cihlami na cementovou maltu nebo zabetonujeme a dřevěné konstrukce provedeme z nového dřeva, které napustíme preventivně chemickými roztoky proti houbě. Neobjeví-li se nám do pěti až šesti let houba, podařilo se nám ji vyhubit.

Dalším škůdcem dřeva je červotoč. Právě v historických stavbách, cenných řezaných rámech obrazů a v kostelním nábytku je častým hostem. Bezpečným prostředkem hubícím červotoče je zaplňování napadených předmětů kyanovodíkem nebo zahřátí prostoru na teplotu 80—90 stupňů po dobu 8 hodin. Nátěry chemických prostředků nebo napájení dřeva vřelým roztokem mýdlového louhu ochraňuje dřevo, ale není zcela jisté, je-li červotoč již ve dřevě, že larvy uprostřed dřeva usmrtí. Hubení červotoče chemickými látkami nebo plynem přenecháme odborníkům.

Běžným případem zkázy dřeva je hniloba způsobená navlhnutím dřevěné konstrukce. Nejprve odstraníme příčiny vlhnutí a zjistíme stupeň narušení konstrukce. Jsou-li uhnílé uložení trámů ve zdích nebo spojích, je nutno konstrukci podepřít a pak teprve přistoupit k výměně nahnilých částí.

Stropnice s nahnilými hlavami opravíme tak, že nahnilé hlavy odřízneme a po stranách stropnice přiložíme příložky z fošny nebo úhlová železa nebo ocelové profily T. Příložky sešroubojeme s trámem čtyřmi svorníky v délce asi 100 cm. Je-li uhnílé stropních trámů celá řada, podepřeme je zespodu, uhnílé hlavy u stěny odřízneme a do zdí osadíme železné nebo betonové konsoly nebo souvislou římsu a tak podepřeme konce stropních trámů. U dřevěných hrazených stěn a jiných svislých

konstrukcí bývají často uhnílé spoje sloupů s prahy, protože do dlabů čepů zatéká voda stékající po sloupku. Jsou-li přitom i celé stěny nakloněny, pak vzepřeme nejdříve stěnu a podepřeme konstrukci tak, abychom mohli shnilé dřevo sloupů odsekat a nahradit spodní konce sloupků novým dřevem. Nové spodky sloupků pak spojíme překlátováním a sešroubováním se starým dřevem. Neopomíjíme jednu zásadu: mezi podezdívku a vodorovnou dřevěnou konstrukci vkládáme izolaci (lepenku — asfaltový nátěr — lepenku), aby vlhko nevztlálo ze zdi do dřeva.

Opravy dřevěných krovů se provádějí obdobně, jak již bylo popsáno u stropních trámů a svislých dřevěných konstrukcí, nahnilé části nahrazujeme příložkami sešroubované svorníky, dvojením trámu, nahrazením shnilé části novým dílcem, některé spoje nahrazujeme sešroubováním atp. U krovů trpí nejčastěji konce krovů, pozednice a zhlaví vazných trámů, tedy právě ty konce částí krovů, které buď leží přímo na zdivu nebo se se zdivem stýkají.

Máme-li vyrovnati nějakou nakloněnou dřevěnou konstrukci, počínáme si tak, že konstrukci vyrovnáváme tlakem šroubových zvedáků (heverů) a současně opíráme, aby nám nemohla klesnout zpět, až ji postavíme do původní správné polohy a zajistíme.

Tam, kde jsou staré trámové stropy a zdivo není ukončeno železobetonovým věncem, nacházíme zdivo stažené zedními kleštinami. Zedními kleštinami jsou stahovány také klenby, v tomto odstavci máme však na mysli železné kleště trámové. Takové kleště jsou ze dvou kusů, a to: vlastní vykovaná klešť s okem, dvěma otvory pro hřeby, nebo šrouby a zahnutým hrotem na konci v délce asi 80 cm, a závlač, která se provléká okem a tkví ve zdivu z venkovní strany, dlouhá je asi 60 cm. Kleště jsou kovány z plochého železa profilu 10/45 mm. Účelem kleští je spojovat trámové se zdivem tak, aby případné tahy ve zdivu byly zachyceny a celý dům byl jaksi svázán. Kleště se bijí i do vaznic a zachycuje se jimi štitové zdivo, aby se štit nemohl vyklonit.

K tesařským pracím patří i stavění lešení. Požadavkem každého lešení je, aby bylo bezpečné. Lešení může být zatěžováno při rozponu podpor do 250 cm vahou asi 200 kg, to znamená dva pracovníci a materiál. Chůze na lešení musí být bezpečná a proto podlahu lešení vyššího než 190 cm opatříme dvoutýčovým zábradlím 1 m vysokým a při okraji postavíme na stojato prkno asi 20 cm vysoké, aby materiál, uložený při kraji, nepadal přes okraj.

Lešení, které si budete stavět sami, bude pomocné lešení kozové a případně i sloupkové. Na kozové lešení pokládáme přímo fošny 3—4 cm tloušťky. Sloupkové lešení, u něhož vždy přes dva křížem zavětrované sloupky je položen příčný trámeček, tvoří vlastní podlahu lešení podélně položené dva nebo tři trámy (ližiny), přes něž ve vzdálenostech po 80—100 cm nakladou příčně krátká prkna (špachtle), a pak se teprve kladě podlahu z coulových prken. Prkna mají býti k sobě sražena na spoji a spoj řádně podložen. Jestliže bijete do lešení hřebíky nebo kramle, musí býti všechny hlavy řádně zatlučeny.

Při opravách chrámových stěn a kleneb a při opravách fasád slouží lešení žebříkové a žebřinové, lešení trubkové a lešení pojízdné, což bývá některé z prvních tří jmenovaných namontované na podvozku. Lešení žebřinové můžeme stavěti do výše asi 10 m, žebříkové do 15—20 m a trubkové do jakékoliv výše. Tato lešení musí stavět odborníci. Pisatel těchto řádek sám stál na trubkovém lešení pod kupolí chrámu sv. Mikuláše v Praze na Malé Straně, které tam bylo postaveno k opravě fresek, a toto opravdu obrovité lešení bylo tak pevné, že každý z pracovníků měl naprosto bezpečný pocit, jako by pracoval na zemi. Tato lešení je možno si vypůjčit u lešenářského podniku a půjčovné není drahé: u lešení žebříkového je to asi 0,60 Kčs za bm žebříku s přísl. za týden. Lešení se půjčuje komplet, tedy i s fošnami, lze si vypůjčit i kladku a provaz atd. Právě tak je možné vypůjčit si i závěsné klece, z nichž se provádí snadno barvení a menší opravy fasád.

Arch. Miroslav Potužník

P. VÁCLAV KROLMUS, OBDIVOVATEL SLOVANSKÉHO PRAVĚKU

Měl-li být český národ vzkříšen, bylo mu zapotřebí jak vysoce učených talentů, tak též horlivých a vlastenecky zapálených apoštolů, kteří působili společensky mezi prostým českým lidem, aby ho probouzel a ve vlastenectví posilňovali. Jedním z takových apoštolů, který s naším lidem žil jeho život a probouzel v něm vlastenecké city a sílil národní uvědomění byl P. Václav K r o l m u s.

Narodil se 14. února 1787 na Mladoboleslavsku ve vsi Březince v učitelské rodině. Gymnasiální studia konal v Mladé Boleslavi a České Lípě. Za filosofických studií v Praze se seznámil s řadou významných českých buditelů, mezi nimiž byli J. Nejedlý, Fr. Thám, V. Kramérius, J. Dobrovský, J. Chmelenský, a jiní. Po skončení filosofie na filosofickém ústavě v Mostě vstoupil r. 1813 do theologie v Litoměřicích. Zde získal lásku k českému jazyku a jeho literatuře vlivem profesorů Jungmanna a Koubleho a bohoslovce V. Zahradníka. V r. 1815 byl vysvěcen arcibiskupem Chlumčanským na kněze.

Již za svých studií se věnoval archeologii, které zůstal celý svůj život ponejvíce věren. O prázdninách sbíral všelijaké pověsti a obyčeje českého lidu na Žatecku, Chebsku a Litoměřicku a v Krkonoších pověsti o Rybcoulovi. Procestoval Horní a Dolní Lužici, kde si zapisoval slovanské obyčeje.

Na svých kaplanských místech v Liblicích (1815), Nové Lysé (1818) a ve Mšeně (1819) šířil mezi lidem českou literaturu. Nakoupil v Praze české spisy, předčítával je svým žákům a zdarma rozdával. Tím navýkal lid čtení českých knih a u lhotejných se snažil probouzet vlastenecké city. S mládeží provozoval české hry: „Josefa Egyptského“, „Čecha a Němce“, „Štěkavce“ a jiné divadelní hry tenkrát obvyklé, aby tak na venkově pozvedl společenský život český. K tomu mělo sloužit i to, že jako jeden z prvních se snažil užívat při církevních funkcích české řeči. Za tím účelem později (1848) sám vydal „Agendu českou křesťanů katolických u vykonávání obřadů církevních“.

Pro své vlastenecké smýšlení a národně zaměřená kázání byl svými odpůrci nejednou krivě nařčen u litoměřické konsistoře a u krajského úřadu v Boleslavi. Byl donucen předložit svá kázání k censuře a zodpovídat se z nařčení před biskupem Hurdálkem — naštěstí též před velkým vlastencem — proč předčítá po domech české spisy a zavádí při vykonávání církevních funkcí českou řeč. Biskup Hurdálek však o něm podal kladné dobrodělné prohlášení jej nejen za nevinného, nýbrž za pilného a horlivého kněze.

P. Krolmus dobře v té době rozuměl našemu lidu. Z jeho středu pocházel a uměl si proto k němu snadno najít cestu. Měl všude bezpočet oddaných přátel, kteří k němu s důvěrou hluli. Byl zvyklý každého zavazovat po staročesku upřímnou hůlčičkou k doživotnímu přátelství. Český lid v zástupech vyhledával na hodiny cesty jeho kázatelnu i jeho společnost. V období jeho sporů s církevními a krajskými úřady byly zastupy odhodlány ochránit bezpečnost svého vlasteneckého apoštola. Prostí čeští lidé nejen že ho neopouštěli, nýbrž na něho přímo skládali i básně (Fr. Růžička z Lysé a ovčák Jos. Fiala). Toto však těžce snášeli nepřátelé českého národa a čekali jen na vhodnou příležitost k útoku. Ta se jim záhy naskytla.

Slavná pouť Maří Magdalény, konaná na vrchu Romanově u Mšena (1821), byla udána jako nebezpečná agitace proti mocnářství rakouskému. Poutní kazatel P. Krolmus byl udán presidiu krajského úřadu a prohlášen za svobodomyšlného kacíře. Nastalo přísné vyšetřování, které však nepřineslo žádoucího výsledku. Přesto však památná pouť Maří Magdaleny na vrchu Romanově byla navždy zakázána a P. Krolmus byl přeložen na vzdálenější kaplanské místo do Brozan, aby k němu náklonnost českého lidu znenáhla vychladla.

Této krivdě se však rázovitý P. Krolmus vzepřel. Nastala nová vlna tvrdých sporů mezi persekvaným prostým duchovním a nadřazenými církevními úřady a krajským presidiem. P. Krolmusovi bylo dokonce zakázáno vykonávat služby Boží. Není divu, že stálým vyšetřováním a

pronásledováním vážně onemocněl. Věrný český lid ani nyní neopustil svého apoštola a tím více o něj pečoval. Nechybělo příliš mnoho, aby se lid vzbouřil. Když se P. Krolmus poněkud pozdravil, aby zabránil případným nerozváznostem, odebral se tajně v noci bez doprovodu svých věrných na litoměřickou konsistoř. Jeho příznivec, vlastenecký biskup Hurdálek, zatím resignoval na biskupský stolec v Litoměřicích. P. Krolmusa doprovázela pouze matka, která se mu stala na konsistoři advokátem. Při vzrušené výměně názorů se posléze vyjádřila: „Je to poctivé matky syn! A nezpłodila jsem ho pro vás, abyste ho zničili!“ — Přes jakoukoliv obhajobu byl P. Krolmus pokládán za neposlušného a vsazen na 7 dní do vězení dominiánského kláštera v Litoměřicích. Po odbytém trestu byl přece jen poslán do Brozan (1823) a dán pod přísnou dohledku faráře Rösslera s poznámkou, aby se neodvážil při církevních úkonech užívat češtiny.

Než i zde si získal P. Krolmus záhy český lid. Byl od něho tak milován, že po jednom výtečném vlasteneckém kázání byl lidmi odnesen na ramenou z kostela domů. Zdálo se, že se poměry aspoň částečně utišily. Pro chvalitebné vlastnosti se stává P. Krolmus ještě téhož roku expositou v Křesně nad Ohří. Pro horlivost a svědomitě vyučování české mládeže se mu dostává pochvalného uznání od nového litoměřického biskupa Mildeho i od gubernia.

I v této době vyhledával zanícený archeolog na Litoměřicku české starožitnosti a zasílal je do Národního musea v Praze. V Křesně sepsal modlitební knihu „Světlo života“ (Pospíšil, Praha 1830), za kterou mu biskup Milde písemně poděkoval. I zde, na rozhraní tehdy živlu českého a německého rozdál za mnoho set zlatých nakoupených českých knih, aby lid leckde už poněmčelý znovu získal pro českou národnost.

P. Krolmus patří mezi první zakladatele „Matice české“ (1830), pro niž se stal horlivým sběratelem. Má rovněž podíl i při vytváření velkého jungmannova „Slovníku“, pro který sbíral české obyčeje, přísloví a pořekadla. V tomto příznivém období pro něho na konsistoři je mu uloženo sepsat „Obranu pravdy katolické“, kterou podal již r. 1831 k censuře, ale dostal ji zpět teprve roku 1843 a vydal tiskem. P. Krolmus byl totiž velmi znám svou tolerantností a úspěchem u nekatolíků.

V r. 1832 se stává farářem na Zvíkovci u Zbýroha. Nepronášel zde však chvíle utěšené, jak by se dalo očekávat. P. Krolmus byl totiž velmi živelným typem, plným akce a vlasteneckého zapálení. Proto není divu, že se v následujících letech opět zapletl do příkrých rozepří a procesů s nadřazenými úřady. Nakonec utrápen a churav byl donucen uchýlit se k léčení a posléze vůbec na trvalý odpočinek do Prahy (1843).

V Praze, pokud mu to jeho nemoc a churavá noha jen trochu dovolovala, se až do smrti věnoval výhradně studiím archeologickým. Přitom se však neopomíjel podílet velmi účinně na veškerém revolučním dění v letech osmačtyřicátých. Napsal „Staročeské pověsti, zpěvy, hry, obyčeje, slavnosti a nápěvy s ohledem na báseň slovanské“, vycházející asi v 13 sešitech od r. 1845, obsahující velké množství materiálu archeologického, ač ne vždycky dostatečně kriticky zpracovaného. — Nepatrná podpora českého musea Krolmusovi umožňovala, že konal archeologické vycházky. Putoval po české vlasti, otvíral pohanské hroby a jejich obsahem obohacoval archeologickou sbírku českého musea. Škoda jen, že tento pilný sběratel neměl k sobě pomocníka, v archeologii teoreticky vzdělaného!

P. Krolmus též vydal „Popsání pamětihodných věcí chrámu sv. Víta“ (1844), „Kroniku všech povodní posloupných let v království českém“, „O slavnosti národní sv. Prokopa“ (1844), „Život sv. Ivana“ (1850), „Pohanské bojiště na Levém Hradci“ a jiné menší spisky.

V období svého dvacetiletého pražského pobytu si získal P. Krolmus velikých zásluh o probuzení národního ducha zvláště mezi studující českou mládeží, již šel vpřed slovem i skutkem. V době, kdy byl národní život český ra-

kouskými orgány všude utlačován, stala se Krolmusova síň u Splavinů na Malé Straně každému Čechu přístupnou. Vytvořil tu jakýsi hlavní střed českých studentů, radikálně vlastenecky a demokraticky smýšlejících.

Zejména originálně se vytvořil přátelský poměr ve vlasteneckém trojlístku, do něhož patřili P. Krolmus, spisovatel P. Jan Vlček (zvaný Hanuš), kaplan svatoštepánský a mladý filolog a zároveň básník Jaroslav Kalina, jak je vylíčil v románu z doby předbřežnové nazvaném „Naši předchůdci“ J. F. Frič. Tento autor nastínil také v hlavních rysech povahu a podobu starostelence Krolmusa ve svých „Pamětech“: „... byl to muž silné postavy a vysoké, podobaje se vyluvnosti, horlivým přesvědčením a vřelou láskou k lidu spíše tábořskému knězi. Do starých bájí a pověstí byl až pověrecně pohroužen, žil s lidem od dětství na patriárální noze a činil, kdekoliv se objevil, dojem putující živé mohyly. Byl nadmíru shovívavý, avšak i shovívavost pro sebe značnou měrou vyžadující. Jevil se býti na první pohled každému dobromyslným svěťákem, přes to, že nosil kolárek na krku. Ač měl vždy ušňupaný vrchní pysk a obyčejně pichlavou bradu, líbal každého, a to velmi srdečně na potkání...“ Dále Frič zaujímá kritické stanovisko k tomu, že „naše duševní aristokracie, ač sama vyšlá z chaloupek, žila v úzkoprsosti a z části také ze své domýšlivosti v naprosté uzavřenosti vůči našemu lidu... A v praxi hleděla na naše Tyly, Rubeše, Chocholoušky a vůbec na lidi, kteří se též o zábavu a snadnější probuzení širších vrstev starali, hrozně z vysoka. Těmi konečně, kteří bezprostředně s lidem obcovali, kteří besedy a výlety pořádali, popíjejíce, propěvující a lomozující s nimi na př. Kalinou, Krolmusem, Sabinou, Vávrou, naprosto opovrhovali...“

Také Jan Neruda ve fejetonu „Času“ (25. a 27. X. 1861) vyjádřil svůj sympatický a velmi kladný vztah k osobnosti P. Krolmusa: „Kalina, jak známo, žil ve zcela chudobných, nuzných poměrech a docházel často v největší tísní své ke Krolmusovi, jenž po staroslovansku každému podal soli a chleba. Právě když byla nouze nejvyššího stupně dosáhla, dopsal Kalina svůj divoký »Kšaft«. Krolmus znal tu baladu z rukopisu, dal ji na vlastní útraty na způsob létacích listů vytisknout, najal v Dominikánské ulici krámek a zasedl tam sám, aby novou píseň prodával. V nižších vrstvách společenských nastal po »Kšaftu« nesmírný shon. Krolmus, který kupující nápěv předzpěvoval, sotva stačil prodeji a za tři dni byl veškerý znamenitý náklad 10 000 obnášející rozebrán... Jak vřelým přítelem a pomocníkem Krolmus byl žijícím, právě tak věren byl ještě přátelům zesnulým. Jeho hlavně přičiněním jest paměť Šebestiána Hněvkovského oslavena na volšanském hřbitově oním velkým pomníkem, který již formou svou mohly představující svědčí, že jest zkamenělou myšlenkou starožitníkovou.“ — K dolíčení povahy Krolmusovy píše Neruda dále: „S pravým nadšením zasedal Krolmus ke svému starému klavíru a doprovázel svůj chroptivý sice, avšak často mocně dojemný zpěv... Poslouchal jsem zpívajícího starce velmi rád, národní písně naše zdály se mně u něho nabývat zvláštního rázu. Byly to skutečné zkazky z dávných

dob, vál z nich dech starobylosti, šepotaly o minulé, pohrobené poesii, bylo mně, jako bych naslouchal truchlým zpěvům posledního českého barda... U téhož starého klavíru sedával Krolmus, když měl skoro svou každodenní návštěvu od sousedních dětí. Stoly a stolice musily stranou a usmívající se, blažený velebný pán hrával neomrzelé té havy polky, strašáky, hulány atd., až to samotný děti unavilo. Věru, Krolmus si zasloužil již co člověk vzpomínku naši!“

P. Krolmus byl vždy veselý myslí. Jeho současníci vzpomínají na české besedy, konané v letech čtyřicátých v sále malostranských lázní. Rozradovaný stařec Krolmus, jako starý voják uprostřed hloučku bojechtivých jinochů českých, zpíval z plného hrdla národní písně a těšil se jako dítě z rozkvétajícího života své vlasti.

Když přišel bouřlivý rok 1848, zúčastnil se P. Krolmus v Praze cinně všech akcí jako poctivý a horlivý vlastenec. V dubnu byl zvolen do rozšířeného revolučního Svatováclavského výboru a v květnu do výboru pro pořádání Slovanského sjezdu v Praze. O pražských svatodušních bouřích nechyběl na barikádách, takže není divu, když se po venkově i o něm tehdy šířila pověst, že prý skončil s jinými vůdci na šibenici. Nebylo tomu tak! Ale po krvavém týdnu svatodušním byl i P. Krolmus s ostatními českými předáky zatčen (18. června). Ve vězeňské cele č. 3 na Hradčanech sdílel postel s knězem J. Arnoldem, který sloužil dne 12. června mši sv. u sv. Václava. Protože vyšetřování nevedlo k žádnému cíli, byl Krolmus po desíti nedělich propuštěn.

V říjnu 1848 byl Krolmus zvolen za starostu malostranské Slovanské lípy, z kteréžto důstojnosti byl však nucen pro churavost se poděkovat. — Nato po krátkém rozkvětu byl náš politický a národní život opět přidušen. P. Krolmus v této době hodně trávil na lůžku, protože jej trápil zastaralý neduh chromé nohy. Ještě jednou se však jeho jméno objevilo v časopisech a novinách, když probíhal spor o přesnost Hankova „Libušina soudu“.

P. Krolmus dotrpěl 24. října 1861. Jeho přáním bylo, aby směl odpočívat na staroslovanském Vyšehradě po boku svého přítele V. Hanky. Splnilo se mu to. Pohřeb byl jednoduchý. Zato četný zástup českého lidu se přišel ke hrobu rozloučit s boдрým mužem staročeských vlastností charakterových, který tak miloval svou vlast, o jejíž rozkvět se zasloužil ze všech svých sil. Zejména studentská mládež přišla v hojném počtu doprovodit svého přítele — a staročeského tátu.

P. V. Krolmus, přes všechna břevna nastavená v jeho životní cestě, byl člověkem dobromyslným, boдрým a beze smutku. Vždy oddaně sloužil vlastenecké myšlence české a slovanské, nepočítaje při tom nikdy na hmotný prospěch. Nikdy se nebál nenávisti svých mocných protivníků a uměl se jim houževnatě bránit. Ale s těmi, jež měl rád, ochotně rozděloval celé své srdce. Jeho podivínské kousky se často obrazy i v řečech, jaké vedl. Ale jemu všechno prošlo... A i ti, kdož se mu třeba usmívali, přece jen kdesi v hloubce duší museli k němu pocítit úctu.

P. František Hochmann

KULTURNÍ VÝROČÍ SVĚTOVÉ RADY MÍRU

FRANZ LISZT

K velikým dárcům romantické hudby uplynulého století řadí se lidsky i umělecky krásná postava Franze Liszta. Jeho rodiště, vesnice Raiding na okraji uherské pusty, hluboce ovlivnila nejen dětství, ale celý život citlivého umělce a člověka. Liszt měl k hudbě mimořádně příznivé podmínky a předpoklady. Vnější právě tak, jako vnitřní. Jeho otec, úředník velkostatkář hraběte Esterhazyho, byl sám hudebně nadán a hudbu velmi miloval. A učinil všechno, co bylo v jeho silách, aby také jeho syn nabyt výborného hudebního vzdělání. Sedmiletý František byl pokládán za zázračné dítě. Lehce se učil a měl úžasnou paměť. Otec mu umožnil, aby se učil hře na klavír, která měla u něho později tak mimořádný význam, u výtečného hudebního pedagoga Czerného ve Vídni. Skladbu studoval u neméně slavného Salieriho. Lisztovy výkony strhly k obdivu samotného Beethovena. Už ve 14. letech se pokusil František o skladbu vlastní opery. Jeho „Don Sancho“ svědčil o jeho skladatelské tvůrčí schopnosti, ale myšlenkově ještě tematiku nemohl zvládnout.

Po otcově smrti odstěhoval se mladý umělec s matkou do Paříže, kde zprvu působil jako učitel hudby. Ale ovšem také skládal. V Paříži se seznámil s tak vynikajícími duchy, jako byli Sandová, Chopin a Paganini. Klavír byl nejvlastnější doménou Lisztovy skladatelské a virtuosní výkonné hudební činnosti. Koncertní síně celého světa přijímaly s nadšením jeho mistrovské výkony a posluchači neméně obdivovali jeho vlastní skladby. Liszt, mistr a uznávaný

skladatel, měl vřelé pochopení pro počínající talenty. Podporoval ještě neznámého Wagnera, který se později stal jeho zetěm a my Češi vděčně vzpomínáme jeho pochopení a pomoci, které poskytl Bedřichu Smetanovi. Ostatek Lisztova života proběhl mezi dvěma městy: Vímarem a Římem. Smrt ho zastihla při návštěvě milované dcery v Bayreuthu v roce 1886, tedy před 75 lety.

Ve své první etapě skladatelské činnosti parafrázoval a varioval Liszt díla vynikajících autorů, které miloval. V druhém období věnoval svou činnost symfonickým básním. Ve třetí, vrcholné epoše dominovaly v Lisztově tvorbě skladby duchovní a chrámové. Jeho chrámová hudba má neobyčejně silný dramatický ráz. Nejmotnější se projevilo Lisztovo umění této závěrečné epochy v oratoriu o svaté Alžbětě, k jejíž láskyplné činnosti ve prospěch trpících a chudých měl skladatel neobyčejnou úctu. Hudební veřejnost však zvláště obdivuje ohnivě a temperamentní uherské tance, kterých Liszt vytvořil celou řadu. Čtyři sta padesát vlastních hudebních děl zůstává trvalou památkou jeho hudebního génia. Ušlechtilý člověk a hudební básník Liszt je zvláště oslavován v letošním roce: v červenci uplynulo 75 let od jeho smrti a 22. října vzpomínáme 150letého výročí jeho narození.

J. B.

Doba očima kněze

BILANCE ROKU

Každý dobrý hospodář hodnotí na konci roku svou činnost a uvažuje zda odpovídala cílům, které si na počátku svého hospodaření kladl. Do svého hodnocení musí také zahrnout změny, které se na jeho pracovišti a v okolí přihodily. Kdyby to neučinil, mohl by do příštího hospodářského období vyjít se špatnými předpoklady.

Také naše republika a spolu s ní celý mírumilovný tábor socialistických států musí na konci roku 1961 hodnotit uplynulý vývoj a určit si podle jeho výsledků další cesty a cíle. Nikdo nemůže popřít, že rok, který dosud neskončil, nebyl obdobím, ve kterém šlo všechno lehce a snadno vpřed. Předkládal a předkládá před národy celého světa těžké a spleť problémy, které už dávno volaly po řešení.

Ale na samém začátku této úvahy je třeba si položit základní otázku: Jaké cíle si kladl socialistický mírový tábor v tomto roce a zda rozvoj jeho sil a možnosti šly v kroku s těmito záměry. Ano, nejprve je třeba se odpovědně zamyslet nad tou pestrá mozaikou událostí, které přidávaly závaží buď na tu nebo onu stranu. Žádný soudný člověk v celém světě nemůže popřít, že morální a mocenský prestiž socialistických států a zvláště jeho vedoucí velmoce, Sovětského svazu, nadále stoupal. Sjezd budovatelů nejvyššího stupně lidské společnosti, který se konal závěrem října, poutal na dlouhé týdny pozornost veškerého světového tisku, rozhlasu a televize. Také na něm se v rozměrech, nad nimiž se tají dech, vážilo minulé a připravovalo budoucí. Růst je jedním z reálných symbolů života. Ač čísla, která byla v Moskvě vyslovována, o kterémkoliv oboru lidské činnosti, byla téměř astronomická, přece nikdo nepochyboval nad jejich realitou. Jeden západní novinář vtipně o moskevském sjezdu poznamenal, že to byla pohádka, ale pohádka opravdivá a zcela reálná. Jiný rozhlasový komentátor řekl, že sjezd sovětských budovatelů vzal slovu utopii její starý význam. To, co se rozběhlo na ohromném teritoriu SSSR je utopie, ale utopie, která se důsledně a cílevědomě uskutečňuje krok za krokem. Lidé, kteří překročili prah kosmu, dokáží také hluboce změnit život člověka na jeho mateřské planetě.

Není naším úkolem, ukazovat závratný rozvoj sovětských středních sil. Vždyť něco podobného v rozměrech státu středního typu probíhá také v naší vlasti. Právem řekl prezident naší republiky v Moskvě, že také náš lid chce se inspirovat cíli a metodami výstavby země našich přátel. Naše pokročilá socialistická společnost dostala ze sjezdu mnoho reálných podnětů, které také ona záhy změní v životní realitu. Čísla, která určují vývoj sovětské výroby, národní důchod a jiné reality životní úrovně, prudce dynamicky vzrůstají a nenechávají nikoho na pochybách, že brzo předstihne socialistická velmoc USA, jakožto nejpokročilejší kapitalistický stát. Stát, který měl ke svému hospodářskému rozvoji téměř dvě století, zatím co SSSR nemá za sebou ani půlstoletou historii.

Nám však ještě více nežli výsledky hospodářských úspěchů stojí před očima morální a morálně politický dosah cílů, které byly v moskevském paláci formulovány ve vši vážnosti a odpovědnosti, s nimiž musí odpovědný člověk reagovat na současnost. Na současnost, plnou rozporů, neklidu a neladu.

„Zásady mírového soužití...“, řekl N. S. Chruščov v novém kremelském paláci, „zůstávají beze změny *generálním kursem sovětské zahraniční politiky*“. Je třeba upozornit ještě na jednu skutečnost, kterou leckdy nechápou nejen někteří poctiví mírumilovní lidé na Západě, ale leckdy podobní lidé také u nás. Také zde objasníme věc slovy N. S. Chruščova, který řekl: „Někteří paciřisticky smýšlející lidé na Západě prostoduše soudí, že kdyby Sovětský svaz více západním mocnostem ustupoval, mezinárodní napětí by se nezostřovalo. Tito lidé neberou v úvahu, že politika imperialistických mocností, tedy i jejich zahraniční politika, je určována třídními zájmy monopolistického kapitálu, jemuž jsou agrese a válka organicky vlastní. Když pod tlakem mas nabývají vrchu stoupenci více méně umírněné politiky, mezinárodní napětí se zmírňuje a válečná mračna se poněkud rozptýlují. Když však tlak mas slábne, ... mezinárodní situace se zostřeje...“

Z tohoto rozboru vyvstává také závěr, který N. S. Chruščov formuloval takto: „Mírové soužití mezi státy s různým společenským zřízením může být tedy zachováno a zajištěno jen obětavým bojem všech národů proti agresivním snahám imperialistů. Čím motnější bude socialistický tábor a čím aktivněji se bude rozvíjet boj za mír přímo v kapitalistických zemích, tím těžší bude pro imperialisty uskutečnit agresivní plány.“

Nic lépe nedokumentuje tuto these nežli naše dějinná zkušenost. Nacistická třetí říše byla ve svých dobyvacích snahách vydatně povzbuzována právě ústupky, které jí západní velmocí přímo vnucovaly. Dostala Rakousko, potom chtěla Sudety, potom zbytek ČSR, ale ani to jí nestačilo: měla v plánu zmrazit a zlikvidovat Polsko, aby se mohla vrhnout na Sovětský svaz, jediného skutečného odpůrce. Kdysi řekl. W. Churchill, že druhá světová válka byla zbytečnou válkou. Měl pravdu, i když trochu jinak, nežli jak tuto myšlenku formuloval. Kdyby západní velmocí odpověděly rázně na první Hitlerovu akci proti závazkům, které na sebe Německo vzalo, byl by musel Hitler couvnout, a to by znamenalo pád jeho vlády v Německu. Neodůvodněné a nespravedlivé ústupky agresorovi nezmenšují světové napětí, nýbrž ho zostřují. Vždyť jidlem roste apetit, jak to pravdivě říká lidové přísloví.

Přesto učinil Sovětský svaz ze své strany všechno, aby vyhověl některým požadavkům USA, Velké Británie i NSR. Dojde-li mezi vedoucími mocnostmi k serióznímu jednání o německé otázce, nebude trvat Sovětský svaz na termínu uzavření mírové smlouvy s Německem, popř. s NDR ke konci roku. Sovětský ministerský předseda N. S. Chruščov řekl důrazně, že otázka a věčná náplň německého problému je důležitější nežli samotná lhůta. Západní velmocí si tedy nemohou stěžovat na to, že by jim SSSR dával nějaké ultimátum s určitým termínem, i když požadavek mírové smlouvy nemá s nějakým ultimátem pranic společného. Bylo by však od západních mocností pošetilé, kdyby dobrou vůli Sovětského svazu snad chtěli chápat jako slabost a kdyby se znovu uchýlili k tak často bohužel provozované taktice protahování a komplikování problémů. Tato taktika, uplatňovaná při jednání o zákazu pokusů s jadernými zbraněmi, vedla k na-

prosto zápornému výsledku. Sovětský svaz vyzkoušel nové druhy těchto zbraní a v Tichomoří rakety a tak dal nájevo, že jeho mírumilovná snaha dát jaderné zbraně mimo zákon není projevem jeho slabosti nebo nepřipravenosti k obraně.

I když je tento rok naplněn neustálými vlnami zvyšování a ubývání světového napětí, nelze říci, že by se imperialistům podařilo vzít Sovětskému svazu a socialistickým zemím iniciativu na mezinárodním fóru. Naopak: z moskevské tribuny zazněl do celého světa nabádavý hlas, který varoval světové veřejné mínění před vá-

lečnými úklady nepřátel míru. Tento hlas burcoval a burcuje národy celého světa k tomu, aby ještě rozhodněji, obětavěji a iniciativněji vstupovaly na obranu ohroženého míru. Mírová výzva, která letěla z Moskvy do celého světa, bude jistě uchopena všemi poctivými lidmi, kteří vědí, že svět nelze neodpovědně vrhnout do plamenů jaderné pustošivé války. Veliká naděje klíčí v srdcích všech národů v době předvánoční: že na světě bude zachován mír, ale že k tomu musí ve smyslu betlémského zvěstování přispět všichni lidé dobré vůle. A těch je na celém světě většina!

NÁŠ ZÁPISNÍK

Ordinář olomoucké arcidiecése, kapitulní vikář, prelát Josef Glogar, sedmdesátníkem

Lidský život bývá častokrát přirovnáván cestě po mostě. Dva břehy, břeh narození a břeh smrti spojuje most života. Každý musí tento most přejít a každý také musí učinit poslední krok z mostu na druhý břeh. Jsou však různí chodci: někdo jde po mostě v lesku a v slávě, jiný v bídě a zapomínání; někdo přeběhne most rychle a ještě v mladém věku činí krok na druhý břeh, jiní ve vysokém věku opouštějí most života...

Náš jubilant již sedmdesát let šel po svém životním mostě a dnes se zastavuje na chvíli, aby se podíval zpět na šlépěje svých nohou a zadíval se také na cestu, která vede do jeho budoucnosti. Ten pohled zpět mu ukazuje den 17. prosince 1891, kdy se narodil jako jeden z 13. dětí Karolíně, manželce Floriána Glogara v Bernartcích nad O. Kolébka stála v prosté světničce chlapce, který od rána do pozdního večera pracoval i jako zedník, aby zajistil početné rodině dostatek chleba. Ve škole poznali záhy nadání malého Josefa a proto na domluvy pana faráře jde studovat a když dokončil gymnasium

maturitou s vyznamenáním, vstupuje do kněžského semináře, po čtyřech letech, roku 1915 přijímá kněžské svěcení z rukou biskupa dr. Karla Wisnara, aby potom působil na Vinici Páně ve Velké Bystřici a ve Velkém Týnci.

V roce 1920 je povolán za dómského vikáře k dómu sv. Václava v Olomouci a za protokolistu v arcibiskupské konsistoři, kde také získal své obdivuhodné znalosti celé arcidiecése a pro svou mimořádnou lásku k církevnímu zpěvu se stává docentem tohoto předmětu na olomouckém kněžském učelišti.

Kněžská činnost byla přerušena 1. září 1939, kdy byl gestapem zatčen a jako rukojmí odvezen do koncentračního tábora Buchenwald a v roce 1942 spolu s ostatními duchovními do koncentračního tábora Dachau, kde byl uvězněn až do osvobození tábora dne 27. dubna 1945. Život v době nadvlády nebyl lehký, ale jubilant byl vždy zářným vzorem optimismu a dodával vždy naději těm, kteří klesali na mysli. Jeho statečnost, která se projevovala zvláště odesíláním černých dopisů — docela i arcibiskupovi Prečanovi gratulační dopis podepsaný všemi českými kněžími v Dachau, byl odeslán jeho iniciativou. Když bylo dovoleno zasílati balíčky, byl to P. Glogar, který ve funkci „poštmistra“ dovedl zachránit lecjakou nepříznivou a nebezpečnou situaci.

Je zcela pochopitelné, že jako osvobozený politický vězeň našel ihned místo v řadách protifašistických bojovníků po návratu do osvobozené vlasti a v nesčetných přednáškách a projevech ukazuje novou cestu, kterou se třeba brát, aby se již nikdy nemohl opakovat Mnichov. A když jsme nastoupili svou mírovou cestu v novém společenském řádu, nechyběl ani P. Glogar na této cestě a pro své odhodlání tasit srdce do boje proti fašismu a za mír, byl postaven v čelo Arcidiecésního mírového výboru v Olomouci, je členem Předsednictva CMVKD a předsedou Ústřední zájmové komise CMVKD. V roce 1951 byl instalován zemř. arcibiskupem dr. Matochou za sídelního kanovníka a v roce 1952 pověřen úřadem generálního vikáře. Ve čtvrtek dne 9. listopadu t. r. byl zvolen olomouckou kapitulou za kapitulního vikáře.

To nám říká pohled zpět. A pohled kupředu? Ten můžeme vyjádřit pouze přáním, aby Všemohoucí popřál našemu drahému spolubratru, J. M. nejd. panu kapitulnímu vikáři prelátu Josefu Glogarovi, hojnost svých darů, pevného zdraví a přemíru milostí, aby svůj úřad tak zodpovědně zastával s dary Ducha svatého, dožil se radostí z úspěchů své práce a svůj poslední krok ze svého životního mostu na druhý břeh činil ve věku, jehož číslo je třímístné.

Dr. Josef Beneš.

PROMOCE

Kanovník a kancléř brněnské stoliční kapituly **Petr Franta** byl 17. listopadu na CM bohoslovecké fakultě v Litoměřicích promován na doktora posvátného bohosloví. Promoční akt se konal za účasti děkana CMBF Jana Merella, litoměřického ordináře Msgre ThDr. Eduarda Olivy, členů profesorského sboru CMBF a mnoha hostů. Nově promovány doktor, člen ústředního výboru a zahraniční komise CMVKD, ve své promoční řeči poděkoval státním činitelům a všem, kdo mu umožnili dosáhnout tohoto vysokého akademického titulu a ujistil přítomné, že vědomostí získaných studiem využije nejen k větší cti a slávě Boží, ale i k dalšímu prospěchu naší drahé socialistické vlasti.

JUBILEA

V měsíci prosinci oslaví svá životní jubilea vdpp.:

75 let dne 4/12 P. Arnošt Hrabal, děkan v. v., Buchovice; 6/12 ThDr. Karel Kadlec, kanovník u Věch svatých, Praha; 19/12 P. Karel Látal, duchovní v. v., Holešov.

70 let dne 17/12 preláta Josef Glogar, generální vikář, Olomouc; 17/12 P. Václav Jakubík, duchovní v. v., Velká Bystřice.

60 let dne 9/12 P. Jan Jan, děkan, Nový Jičín; 22/12 P. Eduard Janitzký, admin., Praha.

50 let dne 4/12 P. František Mácha, admin., Staré Sedlo; 10/12 P. František Běťák, farář, Lipov; 11/12 P. Josef Konvicka, vikář u sv. Mořice, Kroměříž; 22/12 P. Jan Nedělník, administrát., Petrovice; 31/12 P. Josef Němec, farář, Sto-

nařov; 31/12 P. František Fiala, provisor, Velká Morava.

POLITICKÁ ODPOVĚDNOST DNEŠNÍHO KŘEŠTANA

Péči vedení Křesťansko-demokratické unie v Německé demokratické republice vydal známý publicista Carl Ordnung sborník o náboženském životě ve své vlasti. I když je tento sborník, do něhož přispěli přední představitelé německého náboženského života a který vyšel letos v Berlíně, orientován především na evangelické církve, přináší mnoho materiálu o životě křesťanů v naší sesterské zemi vůbec. Clánek dr. Kurta Wiesnera, profesora systematické teologie a ředitele Ústavu pro sociologii náboženství při Lipské universitě, se zabývá, jak zní nadpis této stati, politickou odpovědností dnešního křesťana a je v závěru doložen pozoruhodnými fakty, z nichž uvedme aspoň: V Německé demokratické republice působí v krajích a okresech pracovní skupiny, jejichž vrcholnou složkou je obdobná pracovní skupina křesťanů při Národní radě (u nás bychom řekli: při ústředním výboru Národní fronty) demokratického Německa, kterou vede právě prof. dr. Wiesner. Obdobně je tomu při hnutí obránců míru, přičemž skupina při Mírové radě je vedena profesorem D. Hertzschem. V Národní radě Národní fronty je členy 10 duchovních a teologů, v Německé mírové radě pak 17. Dva duchovní a bohoslovci byli vyznamenáni zlatým, 5 stříbrným a 14 bronzovým Řádem za vlastenecké zásluhy, 12 medailí Ernsta Mo-

ritze Arndta, 9 Německou mírovou medailí. Mezi 400 poslanci Lidové sněmovny je 51 křesťanských představitelů, v krajských nár. výborech 270, v okresních 1545, v městských a obecních 9996, převážně členů Křesťansko-demokratické unie, kromě více než 200 dalších poslanců nestraníků. B. P.

VÝZVA VĚŘÍCÍ ŽENY

Prostá italská čtenářka Rosa Barileová z Avellina píše redakci deníku: „Jsem žena, která věří v Boha, a chci se obrátit na všechny ženy, ať dívky či matky rodin, s výzvou, aby hájily mír. Čtu v novinách věci, které vyvolávají hrůzu. Uvědomuji si naše vláda, která si říká křesťanská, že svou politikou v Adenauerův prospěch chystá tragický osud všemu našemu lidu? Což ti, kteří nám vládnou, zapoměli, že právě vinou nacistického Německa přišly v minulé válce milióny a milióny lidí o život? Nechceme se vracet k nacistickolašistickým režimům, které nám způsobily tolik zármutků a běd. My ženy se musíme postarat, aby bylo náš hlas slyšet. Ti, kdo nám vládnou, ať vědí, že chceme mír a sociální spravedlnost a že náš národ nesmí být zavlečen do nové katastrofy. B. P.

KARDINÁL ZA SVOBODU CÍRKVE VE ŠPANĚLSKU

Kardinál a arcibiskup z Toleda protestoval jako primas Španělska proti vládnímu omezování bratřev Katolické akce, neboť vláda jim kladla překážky, aby tím podpořila svoje svazy. Kardinál v tom spatřoval porušení konkordátu z r. 1953 a obvinil vládu z totalitních metod.

NEZNÁMÉ O ZNÁMÝCH

Nejdéle panující papež v dějinách byl Pius IX. (1846—1878), který vládl plných jedenáct let a sedm měsíců. Přesto však v konkláve, které se konalo po jeho smrti, zasedali ještě čtyři kardinálové jmenovaní jeho předchůdcem Řehořem XVI.

Ojedinělá situace v dějinách papežství nastala za Urbana VIII. (1623—1644). Za jednadvacetiletého pontifikátu tohoto papeže vymřeli všichni kardinálové jmenovaní jeho předchůdci, tedy všichni jeho někdejší volitelé, a v svatém kolegiu byli výhradně kardinálové jím jmenovaní. Ke konci svého života vydal Urban VIII. pamětní medaili se svým obrazem. Zmíněnou situaci připomíná nápis, vzatý z evangelia sv. Jana: „Non vos me elegistis sed ego elegi vos — Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vypořádal vás.“ Urban VIII. byl vynikajícím básníkem a patří k nejlepším dramatikům svého věku.

Kardinál Campegna byl veliký jedlík. Jednou si stěžoval papeži Inocenci II. (1130—1134), že je pro tuto svou vlastnost terčem žertů a posměchu. Papež mu dobrácky řekl: „Kdo hodně jí, musí hodně poknout.“

Slavný francouzský spisovatel a kazatel František Fenelon (1651—1715), arcibiskup v Cambrai, nikdy nepoužíval kočáru. Když se ho někteří přátelé ptali na důvod, skromný arcibiskup odpověděl: „Musel bych mít stále strach, že budu potkávat pěšáky hodnější než jsem sám.“

ÚŘEDNÍ ZPRÁVY

ARCIDIECÉSE PRAŽSKÁ

Ustanovení:

Bareš František, farář, Odolena Voda, ustanoven dekretem čj. 6277/61 od 10. 10. 1961 excurrando administrátorem v Klecanech, okres Praha-východ.

Dr. Voják Antonín, administrátor v Benešově, ustanoven dekretem čj. 5998/61 od 15. 10. 1961 administrátorem v Pízní V., u P. Marie.

Riant Karel, administrátor v Plzni V. u P. M., ustanoven dekretem čj. 5996/61 od 15. 10. 1961 kaplanem seniorem na Svaté Hoře a dekretem čj. 5997/61 excurrando administrátorem v Hluboší, okres Příbram.

Stupka Otakar, administrátor, Heřmanova Huť, usta-

noven dekretem čj. 6335/61 od 15. 10. 1961 excurrando administrátorem ve Vejpřicích, okres Plzeň-sever.

Weber Václav, farář, Ledce u Plzně, ustanoven dekretem čj. 6359/61 od 15. 10. 1961 excurrando administrátorem v Chotíkově, okres Plzeň-sever.

Aubrecht Jaroslav, administrátor, Město Touškov, ustanoven dekretem čj. 6360/61 od 15. 10. 1961 excurrando administrátorem v Malesicích, okres Plzeň-sever.

Úmrtí:

Vašura Ladislav Gustav O. Cr., býv. převor řádu křižovníků s červ. hv., zemřel 16. 10. 1961 ve věku 84 let (čj. 6372/61).

DUCHOVNÍ PASTÝŘ - Ročník XI - Číslo 10 - V Praze dne 10. prosince 1961

